

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 8 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i markedsføringsloven mv.
(gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394
om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til
godkjenning av EØS-komiteens beslutning
nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse
i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 8 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i markedsføringsloven mv.
(gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394
om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til
godkjenning av EØS-komiteens beslutning
nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse
i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	9	5.1.3	Forslaget i høringsnotatet	29
			5.1.4	Høringsinstansenes syn og departementets vurdering	29
2	Bakgrunnen for lovforslaget	11			
2.1	Ny forordning om forbrukervernsamarbeid	11	5.2	Oppnevning av sentralt kontaktorgan	31
2.1.1	Innledning	11	5.2.1	Gjeldende forordning	31
2.1.2	Nærmere om innholdet i forordningen	12	5.2.2	Ny forordning	31
2.1.3	Innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen	13	5.2.3	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	32
2.2	Høringen	13	5.3	Lovtekniske løsninger	32
2.3	Svensk og dansk rett	20	5.3.1	Generelt	32
2.3.1	Sverige	20	5.3.2	Lovtekniske løsninger i de enkelte særlover	32
2.3.2	Danmark	21			
3	Gjennomføringen av forordningen i norsk rett	22	6	Tilgang til opplysninger og dokumenter	37
3.1	Forordningen gjennomføres «som sådan» i nasjonal rett	22	6.1	Gjeldende forordning	37
3.2	Forordningens bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet krever nærmere gjennomføring i nasjonal rett	22	6.2	Ny forordning	37
3.3	Handlingsrommet ved gjennomføringen av forordningens undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i nasjonal rett	23	6.3	Forbrukertilsynet	37
			6.3.1	Gjeldende rett	37
			6.3.2	Forslaget i høringsnotatet	38
			6.3.3	Høringsinstansenes syn	38
			6.3.4	Departementets vurdering	39
			6.4	Helsedirektoratet	42
			6.4.1	Gjeldende rett	42
			6.4.2	Forslaget i høringsnotatet	43
			6.4.3	Høringsinstansenes syn	43
			6.4.4	Departementets vurdering	43
4	Forordningens virkeområde ...	25	6.5	Legemiddelverket	44
4.1	Generelt	25	6.5.1	Gjeldende rett	44
4.2	Overtredelser som omfattes av forordningen	25	6.5.2	Forslaget i høringsnotatet	44
4.3	Handlinger som kan skade kollektive forbrukerinteresser	26	6.5.3	Høringsinstansenes syn og departementets vurdering	44
4.4	Forordningen gjelder under og etter en overtredelse	27	6.6	Lotteritilsynet	44
4.5	Hva som er unntatt fra forordningens saklige virkeområde ..	27	6.6.1	Gjeldende rett	44
4.6	Forordningens geografiske virkeområde	28	6.6.2	Forslaget i høringsnotatet	44
4.7	Om forordningens bestemmelser skal anvendes i saker som faller utenfor forordningens virkeområde	28	6.6.3	Høringsinstansenes syn	45
			6.6.4	Departementets vurdering	45
			6.7	Luftfartstilsynet	45
			6.7.1	Gjeldende rett	45
			6.7.2	Forslaget i høringsnotatet	45
			6.7.3	Høringsinstansenes syn	45
			6.7.4	Departementets vurdering	45
			6.8	Medietilsynet	46
			6.8.1	Gjeldende rett	46
			6.8.2	Forslaget i høringsnotatet	46
			6.8.3	Høringsinstansenes syn	46
			6.8.4	Departementets vurdering	46
5	Oppnevning av nasjonale håndhevingsorganer og sentralt kontaktpunkt	29	6.9	Sjøfartsdirektoratet	48
5.1	Oppnevning av nasjonale håndhevingsorganer	29	6.9.1	Gjeldende rett	48
5.1.1	Gjeldende forordning	29			
5.1.2	Ny forordning	29			

6.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	48	7.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	59
6.10	Statens jernbanetilsyn	48	7.11	Statens vegvesen	60
6.10.1	Gjeldende rett	48	7.11.1	Gjeldende rett	60
6.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	48	7.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	60
6.11	Statens vegvesen	49	8	Testkjøp med skjult identitet ..	61
6.11.1	Gjeldende rett	49	8.1	Gjeldende forordning	61
6.11.2	Forslaget i høringsnotatet	49	8.2	Ny forordning	61
6.11.3	Høringsinstansenes syn	50	8.3	Forbrukertilsynet	61
6.11.4	Departementets vurdering	50	8.3.1	Gjeldende rett	61
7	Stedlige kontroller og beslag ...	51	8.3.2	Forslaget i høringsnotatet	61
7.1	Gjeldende forordning	51	8.3.3	Høringsinstansenes syn	61
7.2	Ny forordning	51	8.3.4	Departementets vurdering	61
7.3	Forbrukertilsynet	51	8.4	Helsedirektoratet	62
7.3.1	Gjeldende rett	51	8.4.1	Gjeldende rett	62
7.3.2	Forslaget i høringsnotatet	51	8.4.2	Forslaget i høringsnotatet	62
7.3.3	Høringsinstansenes syn	52	8.4.3	Høringsinstansenes syn	63
7.3.4	Departementets vurdering	52	8.4.4	Departementets vurdering	63
7.4	Helsedirektoratet	53	8.5	Legemiddelverket	63
7.4.1	Gjeldende rett	53	8.5.1	Gjeldende rett	63
7.4.2	Forslaget i høringsnotatet	53	8.5.2	Forslaget i høringsnotatet	63
7.4.3	Høringsinstansenes syn	54	8.5.3	Høringsinstansenes syn	64
7.4.4	Departementets vurdering	54	8.5.4	Departementets vurdering	64
7.5	Legemiddelverket	55	8.6	Lotteritilsynet	64
7.5.1	Gjeldende rett	55	8.6.1	Gjeldende rett	64
7.5.2	Forslaget i høringsnotatet	55	8.6.2	Forslaget i høringsnotatet	64
7.5.3	Høringsinstansenes syn og departementets vurdering	55	8.6.3	Høringsinstansenes syn	64
7.6	Lotteritilsynet	55	8.6.4	Departementets vurdering	64
7.6.1	Gjeldende rett	55	8.7	Luftfartstilsynet	64
7.6.2	Forslaget i høringsnotatet	55	8.7.1	Gjeldende rett	64
7.6.3	Høringsinstansenes syn	55	8.7.2	Forslaget i høringsnotatet	64
7.6.4	Departementets vurdering	56	8.7.3	Høringsinstansenes syn	64
7.7	Luftfartstilsynet	56	8.7.4	Departementets vurdering	64
7.7.1	Gjeldende rett	56	8.8	Medietilsynet	65
7.7.2	Forslaget i høringsnotatet	56	8.8.1	Gjeldende rett	65
7.7.3	Høringsinstansenes syn	56	8.8.2	Forslaget i høringsnotatet	65
7.7.4	Departementets vurdering	56	8.8.3	Høringsinstansenes syn	65
7.8	Medietilsynet	56	8.8.4	Departementets vurdering	65
7.8.1	Gjeldende rett	56	8.9	Sjøfartsdirektoratet	65
7.8.2	Forslaget i høringsnotatet	57	8.9.1	Gjeldende rett	65
7.8.3	Høringsinstansenes syn	57	8.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	65
7.8.4	Departementets vurdering	58	8.10	Statens jernbanetilsyn	65
7.9	Sjøfartsdirektoratet	59	8.10.1	Gjeldende rett	65
7.9.1	Gjeldende rett	59	8.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	66
7.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	59	8.11	Statens vegvesen	66
7.10	Statens jernbanetilsyn	59	8.11.1	Gjeldende rett	66
7.10.1	Gjeldende rett	59			

8.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	66	10	Forpliktelser fra næringsdrivende	77
9	Midlertidige vedtak	67	10.1	Gjeldende forordning	77
9.1	Gjeldende forordning	67	10.2	Ny forordning	77
9.2	Ny forordning	67	10.3	Forbrukertilsynet	77
9.2.1	Generelt	67	10.3.1	Gjeldende rett	77
9.2.2	Hva myndigheten til å fatte midlertidige vedtak innebærer	67	10.3.2	Forslaget i høringsnotatet	77
9.3	Forbrukertilsynet	69	10.3.3	Høringsinstansenes syn	78
9.3.1	Gjeldende rett	69	10.3.4	Departementets vurdering	78
9.3.2	Forslaget i høringsnotatet	69	10.4	Helsedirektoratet	79
9.3.3	Høringsinstansenes syn	69	10.4.1	Gjeldende rett	79
9.3.4	Departementets vurdering	69	10.4.2	Forslaget i høringsnotatet	79
9.4	Helsedirektoratet	70	10.4.3	Høringsinstansenes syn	80
9.4.1	Gjeldende rett	70	10.4.4	Departementets vurdering	80
9.4.2	Forslaget i høringsnotatet	70	10.5	Legemiddelverket	80
9.4.3	Høringsinstansenes syn	70	10.5.1	Gjeldende rett	80
9.4.4	Departementets vurdering	70	10.5.2	Forslaget i høringsnotatet	80
9.5	Legemiddelverket	71	10.5.3	Høringsinstansenes syn	80
9.5.1	Gjeldende rett	71	10.5.4	Departementets vurdering	81
9.5.2	Forslaget i høringsnotatet	71	10.6	Lotteritilsynet	81
9.5.3	Høringsinstansenes syn	72	10.6.1	Gjeldende rett	81
9.5.4	Departementets vurdering	72	10.6.2	Forslaget i høringsnotatet	81
9.6	Lotteritilsynet	72	10.6.3	Høringsinstansenes syn	81
9.6.1	Gjeldende rett	72	10.6.4	Departementets vurdering	81
9.6.2	Forslaget i høringsnotatet	72	10.7	Luftfartstilsynet	82
9.6.3	Høringsinstansenes syn	73	10.7.1	Gjeldende rett	82
9.6.4	Departementets vurdering	73	10.7.2	Forslaget i høringsnotatet	82
9.7	Luftfartstilsynet	73	10.7.3	Høringsinstansenes syn	82
9.7.1	Gjeldende rett	73	10.7.4	Departementets vurdering	82
9.7.2	Forslaget i høringsnotatet	73	10.8	Medietilsynet	82
9.7.3	Høringsinstansenes syn	73	10.8.1	Gjeldende rett	82
9.7.4	Departementets vurdering	73	10.8.2	Forslaget i høringsnotatet	82
9.8	Medietilsynet	73	10.8.3	Høringsinstansenes syn	83
9.8.1	Gjeldende rett	73	10.8.4	Departementets vurdering	83
9.8.2	Forslaget i høringsnotatet	74	10.9	Sjøfartsdirektoratet	83
9.8.3	Høringsinstansenes syn	74	10.9.1	Gjeldende rett	83
9.8.4	Departementets vurdering	74	10.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	83
9.9	Sjøfartsdirektoratet	75	10.10	Statens jernbanetilsyn	83
9.9.1	Gjeldende rett	75	10.10.1	Gjeldende rett	83
9.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	75	10.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	84
9.10	Statens jernbanetilsyn	75	10.11	Statens vegvesen	84
9.10.1	Gjeldende rett	75	10.11.1	Gjeldende rett	84
9.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	75	10.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	84
9.11	Statens vegvesen	75	11	Informasjon til forbrukere om hvordan de kan søke erstatning	86
9.11.1	Gjeldende rett	75	11.1	Gjeldende forordning	86
9.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	76	11.2	Ny forordning	86

11.3	Forbrukertilsynet	86	12.3.2	Forslaget i høringsnotatet	92
11.3.1	Gjeldende rett	86	12.3.3	Høringsinstansenes syn	92
11.3.2	Forslaget i høringsnotatet	86	12.3.4	Departementets vurdering	93
11.3.3	Høringsinstansenes syn	86	12.4	Helsedirektoratet	93
11.3.4	Departementets vurdering	86	12.4.1	Gjeldende rett	93
11.4	Helsedirektoratet	87	12.4.2	Forslaget i høringsnotatet	94
11.4.1	Gjeldende rett	87	12.4.3	Høringsinstansenes syn	94
11.4.2	Forslaget i høringsnotatet	87	12.4.4	Departementets vurdering	94
11.4.3	Høringsinstansenes syn	87	12.5	Legemiddelverket	94
11.4.4	Departementets vurdering	87	12.5.1	Gjeldende rett	94
11.5	Legemiddelverket	87	12.5.2	Forslaget i høringsnotatet	94
11.5.1	Gjeldende rett	87	12.5.3	Høringsinstansenes syn og departementets vurdering	94
11.5.2	Forslaget i høringsnotatet	87	12.6	Lotteritilsynet	94
11.5.3	Høringsinstansenes syn	88	12.6.1	Gjeldende rett	94
11.5.4	Departementets vurdering	88	12.6.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurderinger	94
11.6	Lotteritilsynet	88	12.7	Luftfartstilsynet	95
11.6.1	Gjeldende rett	88	12.7.1	Gjeldende rett	95
11.6.2	Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn	88	12.7.2	Forslaget i høringsnotatet	95
11.6.3	Departementets vurdering	88	12.7.3	Høringsinstansenes syn	95
11.7	Luftfartstilsynet	88	12.7.4	Departementets vurdering	95
11.7.1	Gjeldende rett	88	12.8	Medietilsynet	95
11.7.2	Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn	88	12.8.1	Gjeldende rett	95
11.7.3	Departementets vurdering	88	12.8.2	Forslaget i høringsnotatet	95
11.8	Medietilsynet	88	12.8.3	Høringsinstansenes syn	96
11.8.1	Gjeldende rett	88	12.8.4	Departementets vurdering	96
11.8.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	89	12.9	Sjøfartsdirektoratet	96
11.9	Sjøfartsdirektoratet	89	12.9.1	Gjeldende rett	96
11.9.1	Gjeldende rett	89	12.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	96
11.9.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	89	12.10	Statens jernbanetilsyn	96
11.10	Statens jernbanetilsyn	89	12.10.1	Gjeldende rett	96
11.10.1	Gjeldende rett	89	12.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	96
11.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	89	12.11	Statens vegvesen	97
11.11	Statens vegvesen	89	12.11.1	Gjeldende rett	97
11.11.1	Gjeldende rett	89	12.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	97
11.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	89	13	Fjerne digitalt nettinnhold	98
12	Stanse eller forby en overtredelse	91	13.1	Gjeldende forordning	98
12.1	Gjeldende forordning	91	13.2	Ny forordning	98
12.2	Ny forordning	91	13.3	Overordnet om myndigheten	98
12.2.1	Generelt	91	13.4	Ulike tekniske tiltak og pliktsubjekter	99
12.2.2	Hva myndigheten til å stanse eller forby en overtredelse innebærer ..	91	13.4.1	Innledning	99
12.3	Forbrukertilsynet	92	13.4.2	Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i	100
12.3.1	Gjeldende rett	92	13.4.3	Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall ii	103

13.4.4	Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall iii	103	14.4.2	Forslaget i høringsnotatet	139
13.5	Nærmere om tredjepartenes handleplikt og forholdet til ehandelsloven	103	14.4.3	Høringsinstansenes syn	139
13.6	Forholdet til medvirknings- ansvaret i markedsføringsloven	104	14.4.4	Departementets vurdering	139
13.7	Vilkår for bruk av myndigheten	105	14.5	Legemiddelverket	140
13.7.1	Innledning	105	14.5.1	Gjeldende rett	140
13.7.2	Forslag i høringsnotatene og høringsinstansenes syn	105	14.5.2	Forslaget i høringsnotatet	140
13.7.3	Departementets vurdering	107	14.5.3	Høringsinstansenes syn	140
13.8	Forholdet til yringsfriheten	108	14.5.4	Departementets vurdering	140
13.8.1	Innledning	108	14.6	Lotteritilsynet	141
13.8.2	Forslag i høringsnotatene	108	14.6.1	Gjeldende rett	141
13.8.3	Høringsinstansenes syn	109	14.6.2	Forslaget i høringsnotatet	141
13.8.4	Departementets vurdering	109	14.6.3	Høringsinstansenes syn	142
13.9	Hvem som skal gis myndigheten ..	111	14.6.4	Departementets vurdering	142
13.9.1	Innledning	111	14.7	Luftfartstilsynet	142
13.9.2	Forslag i høringsnotatene	112	14.7.1	Gjeldende rett	142
13.9.3	Høringsinstansenes syn	112	14.7.2	Forslaget i høringsnotatet	142
13.9.4	Departementets vurdering	116	14.7.3	Høringsinstansenes syn	143
13.10	Domstolsprosessen	119	14.7.4	Departementets vurdering	143
13.10.1	Innledning	119	14.8	Medietilsynet	143
13.10.2	Begjæringen	119	14.8.1	Gjeldende rett	143
13.10.3	Partsevne og prosessfullmektig	121	14.8.2	Forslaget i høringsnotatet	143
13.10.4	Behandlingsmåte – midlertidig forføyning	122	14.8.3	Høringsinstansenes syn	144
13.10.5	Partene – næringsdrivende	125	14.8.4	Departementets vurdering	144
13.10.6	Retten forhandlinger	126	14.9	Sjøfartsdirektoratet	144
13.10.7	Retten avgjørelse og hva avgjørelsen kan gå ut på	126	14.9.1	Krav etter båtpassasjer- forordningen	144
13.10.8	Hvilke spørsmål domstolene skal behandle	127	14.9.2	Tvangsmulkt	144
13.10.9	Etterfølgende muntlige forhandlinger og anke	128	14.9.3	Overtredelsesgebyr	146
13.10.10	Bortfall av midlertidig forføyning	128	14.10	Statens jernbanetilsyn	148
13.10.11	Vernetting	129	14.10.1	Gjeldende rett	148
13.10.12	Sakskostnader mv.	131	14.10.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	148
13.11	Lovtekniske løsninger	132	14.11	Statens vegvesen	148
14	Adgang til å ilegge sanksjoner ..	133	14.11.1	Gjeldende rett	148
14.1	Gjeldende forordning	133	14.11.2	Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	149
14.2	Ny forordning	133	15	Generelle krav til bruk av myndighet	150
14.2.1	Generelt	133	15.1	Forholdsmessighet	150
14.2.2	Hvilken myndighet håndhevings- organene skal ha til å ilegge sanksjoner	133	15.2	Beviskrav	150
14.3	Forbrukertilsynet	136	15.2.1	Gjeldende forordning	150
14.3.1	Gjeldende rett	136	15.2.2	Ny forordning	150
14.3.2	Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn	137	15.2.3	Forslag i høringsnotatene	150
14.3.3	Departementets vurdering	137	15.2.4	Høringsinstansenes syn	151
14.4	Helsedirektoratet	138	15.2.5	Departementets vurdering	151
14.4.1	Gjeldende rett	138	15.3	Myndigheten kan utøves under og etter en overtredelse	152
			15.3.1	Gjeldende og ny forordning	152
			15.3.2	Gjeldende rett	152
			15.3.3	Forslag i høringsnotatene, høringsinstansenes syn og departementets vurdering	153

15.4	Offentliggjøring av vedtak	153	19	Merknader til de enkelte	
15.4.1	Gjeldende forordning	153		paragrafene	166
15.4.2	Ny forordning	153	19.1	Til endringene i markedsførings-	
15.4.3	Gjeldende rett	153		loven	166
15.4.4	Forslag i høringsnotatene	153	19.2	Til endringene i tobakksskade-	
15.4.5	Høringsinstansenes syn og			loven	173
	departementets vurdering	153	19.3	Til endringene i alkoholloven	173
			19.4	Til endringene i kringkastings-	
16	Håndhevingsorganenes			loven	174
	samarbeid ved grenseover-		19.5	Til endringene i legemiddeloven	175
	skridende overtredelser	155	19.6	Til endringene i jernbaneloven	176
16.1	Innledning	155	19.7	Til endringene i luftfartsloven	177
16.2	Overtredelseskategorier	155	19.8	Til endringene i sjøloven	178
16.3	Samarbeidsreglene ved		19.9	Til endringene i lotteriloven	180
	grenseoverskridende saker	156	19.10	Til endringene i yrkestransport-	
16.3.1	Ordning for gjensidig bistand	156		loven	182
16.3.2	Samordnede undersøkelser- og		19.11	Til endringene i tjenesteloven	182
	håndhevingsiltak for utbredte		19.12	Til endringene i angrerettloven	183
	overtredelser og for utbredte		19.13	Til endringene i pakkereiseloven..	183
	overtredelser med unions-				
	dimensjon	156		A Forslag til lov om endringer i markeds-	
16.3.3	Unionsomfattende virksomhet	157		føringsloven mv. (gjennomføring av	
16.3.4	Felles ordninger	158		forordning (EU) 2017/2394	
16.4	Utveksling av informasjon			om forbrukervernsamarbeid)	184
	mellom myndighetene	158			
16.5	Bruk og offentliggjøring av			B Forslag til vedtak om samtykke til	
	opplysninger	159		godkjenning av EØS-komiteens	
16.6	Særlig om Kommisjonens rolle ...	160		beslutning nr. 172/2019	
16.7	Norsk oppnevning av eksterne			av 14. juni 2019 om innlemmelse	
	varslere	160		i EØS-avtalen av forordning (EU)	
				2017/2394	195
17	Samtykke til godkjenning av			Vedlegg	
	EØS-komiteens beslutning	161		1	
17.1	Om europaparlaments- og			Europaparlaments- og råds-	
	rådsforordning (EU) 2017/2394....	161		forordning (EU) 2017/2394 av	
17.2	Innlemmelse av forordningen i			12. desember 2017 om samarbeid	
	EØS-avtalen	161		mellom nasjonale myndigheter	
17.3	EØS-komiteens beslutning	161		med ansvar for håndheving av	
17.4	Om forholdet til norsk rett	161		forbrukervernlovgivning og om	
17.5	Departementets vurderinger	162		oppheving av forordning (EF)	
				nr. 2006/2004	196
18	Økonomiske og administrative		2	EØS-komiteens beslutning	
	konsekvenser	163		nr. 172/2019 av 14. juni 2019	
18.1	Konsekvenser for nærings-			om endring av EØS-avtalens	
	drivende	163		vedlegg XIX (Forbrukervern)	221
18.2	Konsekvenser for det offentlige	164			
18.2.1	Håndhevingsorganene	164			
18.2.2	Domstolene	165			
18.3	Konsekvenser for forbrukere.....	165			

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 8 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet 1. november 2019,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne- og familiedepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i markedsføringsloven, alkoholloven, jernbaneloven, kringkastingsloven, legemiddeloven, lotteriloven, luftfartsloven, sjøloven, tobakksskadeloven og yrkestransportloven. I tillegg foreslås endringer i angrerettloven, pakkereiseloven og tjenesteloven. Lovendringene legges frem i samråd med ansvarlige fagdepartementer.

Lovforslagene gjennomfører i norsk rett forordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, heretter kalt CPC-forordningen (Consumer Protection Cooperation-forordningen). Den nye CPC-forordningen

erstatte forordning (EF) 2006/2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning (gjeldende CPC-forordning) som er gjennomført i norsk rett.

Både gjeldende og ny CPC-forordning inneholder bestemmelser om hvordan håndhevsorganene skal samarbeide ved grenseoverskridende overtredelser av forbrukervernreglene. Ny forordning inneholder mer detaljerte og forpliktende regler om samarbeidet, særlig når overtredelsen berører flere medlemsstater og mange forbrukere.

Forordningen gir også håndhevsorganene utvidet myndighet til å undersøke om overtredelser har funnet sted og til å stanse disse overtredel-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

sene. Det settes særlig fokus på å undersøke og stanse overtredelser i den digitale sfæren. Den nye forordningen skal sørge for at håndhevingsorganenes håndheving holder tritt med den digitale utviklingen. Pålegg som håndhevingsorganene gir næringsdrivende som ledd i å undersøke og stanse overtredelser, skal også kunne håndheves av håndhevingsorganene ved hjelp av sanksjoner.

Forordningen er EØS-relevant og ble ved EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XIX (forbrukervern). Beslutningen om å ta forordningen inn i EØS-avtalen ble tatt med forbehold om Stortingets samtykke. Departementet foreslår derfor at Stortinget gir samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning, *se punkt 17*.

Forordningen foreslås gjennomført i norsk rett ved inkorporasjon, det vil si uten omskriving i norsk rett, gjennom markedsføringsloven. Forordningens minimumskrav for hva nasjonale håndhevingsorganer skal kunne gjøre for å undersøke og stanse overtredelser som omfattes av forordningen, krever imidlertid også lovendringer. Departementet foreslår derfor endringer i undersøkelses- og håndhevingsreglene som gjelder for Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Medietilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen.

Punkt 2 omtaler den nye CPC-forordningen og bakgrunnen for lovforslaget. Det redegjøres også nærmere for innlemmelsen av forordningen i EØS-avtalen.

Punkt 3 omhandler gjennomføringen av forordningen i norsk rett, herunder hvilke regler som gjelder direkte ved inkorporasjon, og hvilke regler som krever nærmere gjennomføring i norsk rett for å kunne gjøres gjeldende.

Punkt 4 handler om forordningens saklige og geografiske virkeområde. Det foreslås å gi håndhevingsorganene samme myndighet i nasjonale saker som i grenseoverskridende saker. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Punkt 5 omtaler hvilke nasjonale håndhevingsorganer som foreslås oppnevnt som ansvarlig for håndhevingen av de ulike rettsaktene som omfattes av den nye forordningens virkeområde. Håndhevingsorganene som foreslås oppnevnt som

håndhevingsorgan etter den nye forordningen er Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Medietilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen. Forbrukertilsynet foreslås gjenoppnevnt som sentralt kontaktorgan. Lovtekniske løsninger for hvert enkelt håndhevingsorgan omtales i punkt 5.3.

Punkt 6 til 8 omhandler håndhevingsorganenes undersøkelsesmyndighet. Dette er myndigheten til å få tilgang til opplysninger og dokumenter mm., myndigheten til å gjennomføre stedlige kontroller og beslaglegge bevis, og myndigheten til å gjennomføre testkjøp med skjult identitet.

Punkt 9 til 14 omhandler håndhevingsorganenes håndhevingsmyndighet. Dette er myndigheten til å fatte midlertidige vedtak, myndigheten til å motta forpliktelser fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse eller å tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, og myndigheten til å informere forbrukere om hvordan de kan søke erstatning. Forordningen krever også at håndhevingsorganene skal kunne pålegge næringsdrivende å stanse en overtredelse og ha myndighet til å stanse og forby overtredelsen. Punkt 13 omtaler myndigheten til å fjerne innhold på eller stenge tilgangen til nettbaserte grensesnitt. Grunnet myndighetens inngripende karakter, og at myndigheten reiser kompliserte spørsmål, blant annet om retten til ytringsfrihet, foreslår departementet at myndigheten som utgangspunkt legges til domstolene. Forslag til den nærmere domstolsprosessen omhandles i punkt 13.10. Punkt 14 omtaler håndhevingsorganenes myndighet til å ilegge sanksjoner, både for overtredelser som omfattes av forordningen og for manglende overholdelse av håndhevingsorganenes pålegg som ledd i å undersøke og stanse overtredelser.

Punkt 15 omtaler generelle krav til bruk av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet, det vil si når og i hvilken grad håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet kan utøves.

Punkt 16 omtaler håndhevingsorganenes og Kommisjonens samarbeidsregler ved grenseoverskridende overtredelser. Disse reglene vil ved henvisningen i markedsføringsloven § 47 gjelde som norsk rett uten behov for ytterligere regulering i norsk lov.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Ny forordning om forbrukervernsamarbeid

2.1.1 Innledning

Forordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning ble vedtatt 12. desember 2017. Forordningen skal sikre god og effektiv håndheving av felleseuropeiske forbrukervernregler på tvers av landegrensene. Den skal anvendes i EU fra 17. januar 2020. Ny forordning opphever og erstatter gjeldende forordning nr. 2006/2004.

Forordning (EU) 2017/2394 regulerer de samme forholdene som gjeldende forordning nr. 2006/2004. Det vil si samarbeidet mellom håndhevingsorganene i EU/EØS-området ved grenseoverskridende forbrukersaker, og hvilken myndighet nasjonale håndhevingsorganer skal ha til å undersøke om overtredelser som omfattes av forordningen har funnet sted og til å eventuelt stanse disse overtredelsene.

Den nye CPC-forordningen ble foreslått av Kommisjonen 25. mai 2016. Bakgrunnen for forslaget var Kommisjonens evaluering av gjeldende forordning. Denne viste at forordningen fungerte godt, men også at det var potensiale for et mer effektivt og utvidet håndhevingsssystem. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet sendte Kommisjonens forslag på høring fra 6. juni til 19. august 2016, og utarbeidet en norsk posisjon i samarbeid med berørte departementer. En felles EFTA-posisjon ble vedtatt 1. desember 2016 og oversendt EU-siden. Norge og de øvrige EFTA-statene var positive til forslaget, men hadde også enkelte innspill. Det ble blant annet påpekt at myndigheten til å fjerne digitalt nettinhold bør beholdes mer alvorlige overtredelser av forbrukervernreglene. Innspillene har for det meste blitt ivaretatt i endelig forordningstekst.

Ny forordning gir, sammenlignet med gjeldende forordning, håndhevingsorganene utvidet myndighet til å undersøke om overtredelser som omfattes av forordningen har funnet sted og til å

eventuelt stanse disse overtredelsene. Ny forordning krever for eksempel at håndhevingsorganene skal ha myndighet til å gjennomføre testkjøp, og treffe midlertidige vedtak for raskt å kunne stanse overtredelser. Nytt er også myndigheten til å gå i dialog med næringsdrivende om prisavslag, heving etc. til forbrukere som berøres av en overtredelse. Når det gjelder sanksjoner skal håndhevingsorganene ikke bare kunne ilegge reaksjoner for overtredelser som omfattes av forordningen, men også for manglende overholdelse av håndhevingsorganenes pålegg.

Håndhevingsorganenes myndighet blir særlig utvidet i den digitale sfæren ved at de gis myndighet til å fjerne digitalt innhold på nettsider, apper eller andre nettbaserte grensesnitt, dersom det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Forordningen åpner for at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten kan utøves av andre enn håndhevingsorganene selv, for eksempel av domstolene.

Forordningens bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet er, i likhet med bestemmelsene i gjeldende forordning, minimumsbestemmelser. Det vil si at medlemsstatene kan velge å gi håndhevingsorganene ytterligere myndighet.

Hovedforskjellene mellom gjeldende og ny forordning er for øvrig følgende:

- Ny forordning har et større fokus på overtredelser innenfor den digitale sfæren. Håndhevingsorganene gis økt myndighet til å håndtere utfordringene knyttet til effektiv håndheving i forbindelse med e-handel og det digitale miljøet.
- Håndhevings- og samarbeidsreglene utvides til å gjelde på flere områder enn i dag ved at flere rettsakter er tatt inn i forordningens vedlegg. Nye rettsakter er for eksempel boliglånssdirektivet (2014/17/EU), betalingskontodirektivet (2014/92/EU) og lufttransportforordningen ((EF) nr. 1008/2008).
- I likhet med gjeldende forordning gjelder ny forordning overtredelser som «skader» eller «kan skade» forbrukernes kollektive interesser. Ny forordning utvider imidlertid virkeom-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

rådet ved å også gjelde overtredelser som «har skadet» forbrukernes kollektive interesser.

- Ny forordning pålegger håndhevingsorganene et mer forpliktende og tettere samarbeid i saker som involverer forbrukere i flere medlemsstater. Ny forordning gir også såkalte «eksterne varslere», for eksempel forbruker- og bransjeorganisasjoner, anledning til å varsle om saker og problemer direkte til håndhevingsorganene og til Kommisjonen.
- Kommisjonen har fått en mer sentral rolle i ny forordning. Kommisjonen skal blant annet være koordinator ved utbredte overtredelser dersom håndhevingsorganene ikke klarer å bli enige om en koordinator. Kommisjonen skal også samordne kontrollaksjoner etter forordningen, for å avdekke overtredelser av forbrukervernreglene.

2.1.2 Nærmere om innholdet i forordningen

Forordningen kapittel I inneholder formålsbestemmelse (artikkel 1), forordningens virkeområde (artikkel 2), definisjoner (artikkel 3), og en bestemmelse om nasjonale foreldelsesfrister (artikkel 4).

Forordningen kapittel II inneholder bestemmelser om oppnevning av nasjonale håndhevingsorganer og sentralt kontaktorgan, og hva deres ansvar skal være (artikkel 5). Videre gis det regler om samarbeid mellom nasjonale håndhevingsorganer og øvrige utpekte nasjonale organer om håndheving av forbrukervernlovgivningen (artikkel 6). Rollen til de utpekte organene er nærmere regulert i artikkel 7. I artikkel 8 gis det regler om medlemsstatenes opplysningsplikt og Kommisjonens informasjonsplikt. Videre inneholder kapitlet bestemmelser om håndhevingsorganenes minimum av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet (artikkel 9). Håndhevingsorganenes undersøkelsesmyndighet er angitt i artikkel 9 nr. 3, mens håndhevingsmyndigheten er angitt i artikkel 9 nr. 4. Den nærmere utøvelsen av myndigheten er regulert i artikkel 10.

Kapittel III i forordningen omhandler ordningen for grenseoverskridende gjensidig bistand. Det gis bestemmelser om håndhevingsorganenes opplysnings- og undersøkelsesplikt når håndhevingsorganer i en annen medlemsstat etterspør slikt (artikkel 11), og organenes plikt til å iverksette håndhevingstiltak (artikkel 12). Videre gis det bestemmelser om fremgangsmåte for hvordan håndhevingsorganer kan be om gjensidig bistand (artikkel 13) og når håndhevingsorganer kan avslå å etterkomme en slik forespørsel (artikkel 14).

Forordningen kapittel IV inneholder bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsordninger ved overtredelser som involverer forbrukere fra flere medlemsstater (utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon). Artikkel 15 slår fast at slike tiltak skal iverksettes ved enighet mellom medlemsstatene. Allmenne prinsipper for samarbeidet fremgår av artikkel 16. Det gis bestemmelser om iverksetting av samordnede tiltak og utpeking av koordinator (artikkel 17) og når deltakelse i samordnede tiltak kan avslås (artikkel 18). Artikkel 19 regulerer myndighetenes undersøkelser ved samordnede tiltak, og det gis bestemmelser om adgangen til å innhente forpliktende tilsagn fra næringsdrivende i forbindelse med samordnede tiltak (artikkel 20). Bruk av håndhevingstiltak ved samordnede tiltak er regulert i artikkel 21. Det gis bestemmelser om når samordnede tiltak skal avsluttes (artikkel 22) og koordinatorens rolle (artikkel 23). Bestemmelser om språk som skal benyttes mellom myndighetene og i kommunikasjonen med næringsdrivende, gis i henholdsvis artikkel 24 og 25.

I forordningen kapittel V gis det bestemmelser om varsling ved overtredelser (artikkel 26). Varslet skal gis til håndhevingsmyndigheter, Kommisjonen og sentrale kontaktorganer. Varsling fra eksterne aktører er regulert i artikkel 27. Det gis bestemmelser om utveksling av opplysninger (artikkel 28) og kontrollaksjoner (artikkel 29). Samordning av øvrig virksomhet, utveksling av tjenestemenn mellom myndighetene og samarbeid med tredjestater og internasjonale organisasjoner er regulert i henholdsvis artikkel 30, 31 og 32.

I forordningens kapittel VI er det felles bestemmelser for bruk og offentliggjøring av opplysninger samt taushetsplikt og forretningshemmeligheter (artikkel 33). Videre gis det bestemmelser om bruk av bevismateriale og undersøkelsesresultater (artikkel 34) og opprettelse, bruk og vedlikehold av en elektronisk database for kommunikasjon mellom myndighetene, sentrale kontaktorganer og Kommisjonen (artikkel 35). Medlemsstatenes plikt til å gi avkall på tilbakebetaling av utgifter ved anvendelse av forordningen fremgår av artikkel 36, mens artikkel 37 regulerer medlemsstatenes utveksling av opplysninger om prioriteringer for håndhevingen av regelverket.

Kapittel VII inneholder sluttbestemmelser. Her gis det bestemmelser om at Kommisjonen skal bistås av en komité (artikkel 38), medlemstatenes plikt til å gi Kommisjonen melding om spørsmål knyttet til forordningen (artikkel 39), og Kommisjonens rapportering om anvendelse av forordningen (artikkel 40). Artikkel 41 og 42

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

omhandler oppheving av gjeldende forordning og ikrafttredelse og anvendelse av ny forordning.

2.1.3 Innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen

Forordningen er bindende i sin helhet og direkte anvendelig i alle EUs medlemsstater fra 17. januar 2020, jf. artikkel 42. For at forordningen skal være bindende for Norge er det en forutsetning at forordningen er formelt innlemmet i EØS-avtalen, og at Stortinget har samtykket til innlemmelsen. Forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen i EØS-komitebeslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019, med forbehold om at Stortinget samtykker til innlemmelsen.

Samtidig med selve innlemmelsesvedtaket i EØS-avtalen skal det ved behov vedtas tilpasninger til forordningsteksten, slik at forordningen tilpasses EFTA-statene. Ifølge EØS-komitebeslutningen innlemmes forordningen i EØS-avtalen med en tilpasning i definisjonen av «utbredt overtredelse med unionsdimensjon» i artikkel 3 nr. 4. For at en overtredelse skal falle inn under definisjonen, må det være en overtredelse som «har skadet, skader eller kan skade forbrukernes kollektive interesser i minst to tredeler av de medlemsstatene som sammen representerer minst to tredeler av Unionens befolkning». Normalt ville innlemmelse i EØS-avtalen medføre at EØS/EFTA-statene tas med i beregningen. Dette fordi forordningens referanser til medlemsstater, territorier, EU-borgere og språk, uten tilpasninger skal leses som å også gjelde EØS/EFTA-statene og deres territorier, borgere og språk, jf. EØS-avtalen protokoll 1 nr. 7 til 10. Tilpasningen medfører at denne løsningen fravikes. Begrunnelsen er at inkludering av EØS/EFTA-statene i beregningen ville ha gjort terskelen for at en overtredelse skulle falle inn under definisjonen høyere og dermed svekket forbrukervernet.

Den andre tilpasningen er av teknisk karakter og gjelder referansen til Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter i artikkel 10 nr. 2, som ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Bestemmelsen tilpasses slik at det i stedet vises til «grunnleggende rettigheter». I det følgende benyttes tilpasningsteksten ved henvisning til artikkel 10 nr. 2.

En hovedutfordring ved innlemmelsen av forordningen i EØS-avtalen, er at forordningen gir Kommisjonen en sentral rolle, blant annet ved at Kommisjonen skal koordinere fellesaksjoner og avgis uttalelser når håndhevingsorganer i ulike land er uenige. EØS-avtalen bygger på en to-pilar-

struktur, og medfører at Kommisjonens rolle legges til EFTAs overvåkingsorgan (ESA) for oppgaver som naturlig hører under ESAs kompetanse. Et eksempel på dette er der et håndhevingsorgan ikke vil følge en anmodning fra et annet håndhevingsorgan om for eksempel å gi informasjon. Dersom anmodet organ er en EU-stat, vil Kommisjonen etter forordningen kunne avgis en rådgivende uttalelse. Dersom anmodningen er rettet til en EØS/EFTA-stat, vil tilsvarende rådgivende uttalelse kunne gis av ESA. Tilsvarende bestemmelser i gjeldende forordning praktiseres slik i dag, og det anses ikke nødvendig å ta inn referanse til dette i EØS-komitebeslutningen. Når det derimot gjelder tilgang til den elektroniske databasen som brukes i håndhevingsarbeidet og som er regulert i artikkel 35, har man funnet det nødvendig med en tilpasning. Tilpasningen sikrer at ESA får nødvendig tilgang til databasen for å utføre sine oppgaver.

2.2 Høringen

Barne- og likestillingsdepartementet (nå Barne- og familiedepartementet) sendte 28. juni 2018 et høringsnotat med forslag til gjennomføring av den nye CPC-forordningen i norsk rett på alminnelig høring. I høringsnotatet ble det foreslått lovendringer i markedsføringsloven, jernbaneloven, luftfartsloven, sjøloven, tjenesteloven, e-handelsloven og yrkestransportloven, samt endringer i båtpassasjerforskriften. Høringsnotatet ble utarbeidet i samarbeid med ansvarlige fagdepartementer, blant annet Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet. Høringsfristen var 28. september 2018. I høringsnotatet ba departementet spesielt om høringsinstansenes syn på om håndhevingsorganene eller domstolene skal gis myndigheten til å fjerne digitalt innhold m.m. Flesteparten av høringsinstansene som har gitt hørings svar har uttalt seg om dette spørsmålet, se punkt 13.9.

Følgende fikk høringsnotatet til uttalelse:

Departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Bergen tingrett
Kristiansand tingrett
Nord-Troms tingrett
Oslo tingrett
Stavanger tingrett
Sør-Trøndelag tingrett

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Domstoladministrasjonen	Broadnet
Regjeringsadvokaten	Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon
Økokrim	Canal Digital
Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen	Coop Norge SA
Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo	Dagligvareleverandørenes forening
Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø	De norske Bokklubbene AS
Banklovkommisjonen	Den Norske Advokatforening
Brønnøysundregistrene	Den norske Bokhandlerforening
Datatilsynet	Den norske Dataforening
Finanstilsynet	Den norske Dommerforening
Forbrukertilsynet	Den norske Forleggerforening
Forbrukerklageutvalget	Direktesalgforbundet
Forbrukerrådet	Domeneshop AS
Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet	Drivkraft Norge
Helsedirektoratet	Egmont Serieforlaget AS
Konkurransetilsynet	Eiendom Norge
Kystverket	EL & IT Forbundet
Lotteri- og stiftelsestilsynet	Elektronikk Industri Foreningen
Luftfartstilsynet	Elektronisk Forpost Norge
Markedsrådet	Elklagenemnda
Mattilsynet	Energi Norge
Medietilsynet	Europabevegelsen i Norge
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	Finansforbundet
Norges Bank	Finans Norge
Regelrådet	Finansieringsselskapenes Forening
Sjøfartsdirektoratet	Finansklagenemnda
Statens jernbanetilsyn	Fiskebåt
Statens legemiddelverk	Flytoget
Statens pensjonskasse	Forbrukerkontakt Norge AS
Statens vegvesen	Frivillighet Norge
Statistisk sentralbyrå	Gard Services AS
Verdipapirsentralen	Get
Fylkeskommunene	Gjeldsoffer-Alliansen
Bergen kommune	Greenpeace Norge
Kristiansand kommune	Hovedorganisasjonen Virke
Oslo kommune	Hurtigbåtforbundet
Stavanger kommune	Huseiernes Landsforbund
Trondheim kommune	Ice net
Sivilombudsmannen	IKT-Norge
Forbruker Europa	Interesseorganisasjonen for interaktiv markedsføring (INMA)
Innovasjon Norge	Jussbuss
Abelia	Jussformidlingen i Bergen
Akademikerne	Jusshjelpa i Nord-Norge
Aksjonærforeningen i Norge	Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Aller Media	Kreativt Forum
Altibox	Kystrederiene
ANFO – Annonsørforeningen	Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Bane NOR SF	Legeforeningen
Bedriftsforbundet	Leketøybransjens Fellestråd
Bilimportørenes Landsforening	Lyse AS
	Markedsforbundet
	Markedsføringsforeningen i Oslo

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Mediebedriftenes Landsforening
 Microsoft Norge
 Miljøstiftelsen Bellona
 Nei til EU
 Nextgentel
 Nordisk institutt for sjørett
 Nordisk Skibsrederforening
 Norges AutomobilForbund
 Norges Bilbransjeforbund
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fiskarlag
 Norges Innsamlingsråd
 Norges Juristforbund
 Norges kemner og kommuneøkonomers forbund
 Norges Kreditorforbund
 Norges Markedsanalyseforening
 Norges Miljøvernforbund
 Norges Musikkhandlerforbund
 Norges Naturvernforbund
 Norges Rederiforbund
 Norges Statsbaner AS (NSB)
 Norges vassdrags- og energidirektorat
 Norges Zoohandleres Bransjeforening
 Norpost AS
 Norsk Direkte Markedsføringsforening
 (NORDMA)
 Norsk Industri
 Norsk senter for menneskerettigheter
 Norske Elektroleverandørers landsforening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Posten Norge AS
 Schibsted ASA
 Standard Norge
 Stiftelsen Elektronikkbransjen
 Teknologirådet
 Tele 2
 Telenor
 Telia Norge AS
 Transportbrukernes Fellesorganisasjon
 Uninett Norid AS
 Unio
 Viasat
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Følgende instanser har kommet med realitetsuttalelser:

Domstoladministrasjonen
 Energi Norge
 Forbrukertilsynet
 Jussbuss
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Kripos
 Lotteri- og stiftelsestilsynet
 Luftfartstilsynet
 Markedsrådet

Nasjonale kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
 Politidirektoratet
 Regjeringsadvokaten
 Samferdselsdepartementet
 Statens vegvesen
 Telenor
 Uninett Norid AS

Følgende instanser har svart at de ikke har merknader, eller ikke ønsker å avgi uttalelse:

Brønnøysundregistrene
 Finansdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Kulturdepartementet
 Kystverket
 Landbruks- og matdepartementet
 Norges Bank
 Norges Høyesterett
 Nærings- og fiskeridepartementet
 Statens legemiddelverk
 Statistisk sentralbyrå
 Utenriksdepartementet

Forslag til endringer i legemiddelforskriften kapittel 13 om reklame for legemidler og om gjennomføring av forordning nr. 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid (CPC- forordningen) i legemiddelgivningen om reklame for legemidler ble sendt på offentlig høring fra Statens legemiddelverk (Legemiddelverket) 4. oktober 2018 med høringsfrist 4. januar 2019.

Notatet ble sendt til følgende instanser:

Arbeids- og sosialdepartementet
 Finansdepartementet
 Nærings- og fiskeridepartementet
 Kulturdepartementet
 Kommunal- og moderniseringsdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Kunnskapsdepartementet

Folkehelseinstituttet
 Forbrukertilsynet
 Forbrukerrådet
 Helsedirektoratet
 Helseklage
 Konkurransetilsynet
 Mattilsynet
 Regelrådet
 Statens helsetilsyn
 Tolldirektoratet
 Veterinærinstituttet

Apotekforeningen
 Apotekgruppen

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Den norske legeforening
 Den norske tannlegeforening
 Den norske veterinærforening
 Farmasiforbundet
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Hovedorganisasjonen Virke
 Kliniske ernæringsfysiologers Forening
 Landets pasient- og brukerombud
 Legemiddelindustriforeningen (LMI)
 Legemiddelparallellexportørforeningen
 Legemiddelgrossistforeningen
 Nasjonalforeningen for folkehelsen
 Norges Handikapforbund
 Norges Farmaceutiske Forening
 Norsk Farmasøytisk Selskap
 Norsk Pasientforening
 Norsk radiografforbund
 Norske Sykehusfarmasøytters Forening
 Norsk sykehus- og helsetjenesteforening
 Norsk Sykepleierforbund
 Parat
 Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Apotek 1 Gruppen AS
 Boots Norge AS
 Europharma AS
 Helseforetakenes Innkjøpsservice AS
 Norsk Medisinaldepot AS
 Sykehusapoteka Vest HF
 Sykehusapotekene HF
 Sykehusapotek Nord HF
 Sykehusapotekene Midt-Norge HF

De regionale helseforetak

HERO/Avdeling for helseledelse og helseøkonomi
 NTNU, det medisinske fakultet
 Sintef Helse, Helsetjenesteforskning i Trondheim
 Sykehusinnkjøp
 Universitetet i Bergen, Det medisinske fakultet
 Universitetet i Oslo, Det medisinske fakultet
 Universitetet i Oslo, Farmasøytisk institutt
 UiT, Norges arktiske universitet, det helsevitenskapelige fakultet
 UiT, Norges arktiske universitet, fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi

Landbruks- og matdepartementet, Helse Vest og Helse Sør-Øst RHF har ikke merknader. Helse Midt-Norge RHF uttaler at de støtter forslaget. Helseledelse støtter også forslaget, men har for øvrig ikke merknader.

Høringsinstansene som har uttalt seg om CPC-forordningen er Legemiddelindustriforeningen (LMI) og Apotekforeningen.

Forslag til gjennomføring i alkohol- og tobakkslovgivningen av ny forordning nr. 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004 (CPC-forordningen) ble sendt på høring av Helse- og omsorgsdepartementet 8. april 2019 med høringsfrist 27. mai 2019.

Notatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Høyesterett
 Lagmannsrettene
 Bergen tingrett
 Kristiansand tingrett
 Nord-Troms tingrett
 Oslo tingrett
 Stavanger tingrett
 Sør-Trøndelag tingrett

Domstoladministrasjonen
 Regjeringsadvokaten
 Økokrim

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
 Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
 Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø

Arkivverket
 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
 Barneombudet
 Datatilsynet
 Finanstilsynet
 Folkehelseinstituttet
 Forbrukerklageutvalget
 Forbrukerrådet
 Forbrukertilsynet
 Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet
 Helseledelse
 Konkurransetilsynet
 Kreftregisteret
 Landets politidistrikt
 Lotteri- og stiftelsestilsynet
 Markedsrådet
 Medietilsynet
 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
 Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten
 Norges forskningsråd

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Politidirektoratet	Det Norske Cigarselskap
Regelrådet	Det norske Diakonforbund
Riksadvokaten	Det norske totalavholdsselskap
Riksrevisjonen	DHL Norge
Såmediggi - Sametinget	Diabetesforbundet
Statens helsetilsyn	Direktesalgforbundet
Statens legemiddelverk	Domeneshop AS
Stortingets ombudsmann for forvaltningen	Drivkraft Norge
	Europharma AS
Landets fylkesmenn	Fagforbundet
Sysselmannen på Svalbard	Fagrådet innen rusfeltet i Norge
Landets fylkeskommuner	Familieklubbene
Landets kommuner	Farma Holding
Longyearbyen lokalstyre	Fellesforbundet
	Fellesorganisasjonen FO
Forbruker Europa	Finansklagenemnda
Innovasjon Norge	Fiskebåt
	Forbrukerkontakt Norge AS
Abelia	Fondet for forskning og folkeopplysning om edruskap
Actis	Forbundet mot rusgift
Akademikerne	Foreningen KAAS
Aksjonærforeningen i Norge	Forskerforbundet
Aktieselskapet Vinmonopolet	Forskningsstiftelsen FAFO
Aller Media	Get
Allmennlegeforeningen	Handel og kontor
Altibox	Handelens ølsalgsråd
Anonyme alkoholikere, Servicekontoret	Handelshøyskolen BI
Arbeidsgiverforeningen SPEKTER	Havanna Magasinet AS
Arntzen Vin og Cigar	Hotell- og restaurantarbeiderforbundet
ASKO	Hovedorganisasjonen Virke
Augusto International	Ice net
Avinor AS	IKT-Norge
Av-og-til	IK Samhelse Midt-Troms
Bane NOR SF	Imperial Tobacco AS
BAT Norway AS	Interesseorganisasjonen for interaktiv markedsføring (INMA)
Bedriftsforbundet	IOGT Norge
Broadnet	Jan Robert Kvam AS
Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon	Jussbuss
Blå Kors	Jussformidling i Bergen
Bryggeri- og drikkevareforeningen	Jusshjelpa i Nord-Norge
Canal Digital	Juba
Chr. Michelsens institutt	Juvente
Conrad Langgard AS	Kreftforeningen
Coop Norge AS	Landsforbundet mot stoffmisbruk
Dagligvarehandelens Miljøforum DMF	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
Dagligvareleverandørenes Forening	Landslaget for rusfri oppvekst
De norske lenker	Landslaget mot tobakksskadene
Delta	Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Den norske advokatforening	Legeforeningens forskningsinstitutt
Den norske dataforening	Legemiddelgrossistforeningen
Den norske dommerforening	Legemiddelindustrien LMI
Det hvite bånd	Legemiddelinnkjøpsamarbeid (LIS)
Det medisinske fakultet NTNU - Medisinsk teknisk forskningscenter	Legemiddelparallellimportørforeningen

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Logistikk- og transportindustriens landsforening (LTL)	Swedish Match Norge AS
Lyse AS	Sørensen Tobakk AS
MA - rusfri trafikk og livsstil	TEKNA
Mac Baren Tobacco Company AS	Teknologirådet
Markedsforbundet	Tele 2
Markedsføringsforeningen i Oslo	Telenor
Mediebedriftenes Landsforening	Telia Norge AS
Microsoft Norge	TNT Ekspress
M. Sørensen AS	Tobakkindustriens felleskontor
Nasjonal IKT	Tobakskompagniet
Nasjonalforeningen for folkehelsen	Tollpost Globe
Nasjonalt kolseråd	Transportbrukernes Fellesorganisasjon
Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap (KoKom)	Travel Retail Norway AS
NHO Logistikk og Transport	Ungdom mot narkotika
NHO Mat og Drikke	Uninett Norid AS
NHO Reiseliv	Unio
Norbrygg	UPS Norge
Norges Astma- og allergiforbund	Utdanningsforbundet
Norges Frukt- og Grønnsakgrossisters Forbund	Velferdsforskningsinstituttet (NOVA)
Norges Juristforbund	Viasat
Norges kemner og kommuneøkonomers forbund	Vin- og brennevinleverandørenes forening (VBF)
Norges Kreditorforbund	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Norges Markedsanalyseforening	
Norges Rederiforbund	Følgende høringsinstanser har kommet med uttalelser:
Norges Statsbaner AS (NSB)	Actis
Norgesgruppen ASA	Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske Forbund
Norsk Direkte Markedsføringsforening (NORDMA)	Domeneshop AS
Norsk forening for folkehelse	Domstoladministrasjonen
Norsk helse- og avholdsforbund	Helsedirektoratet
Norsk Industri	Juristforbundet v/Dommerforeningen
Norsk narkotikapolitiforening	Justis- og beredskapsdepartementet
Norsk pasientskadeerstatning	Landslaget mot Tobakkskadene
Norsk senter for barneforskning	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)	Oslo Tingrett
Norsk Tjenestemannslag NTL	Røykfritt Miljø Norge
Norske Jernbaners Avantgard	Sysselmannen på Svalbard
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)	Uninett Norid AS
Næringsmiddelbedriftenes Landsforening	Vin- og brennevinleverandørenes forening (VBF)
PARAT	
Philip Morris Norway AS	Følgende instanser har svart at de ikke har merknader eller ikke ønsker å avgi uttalelse:
Phillips Norge AS	Arbeidsgiverforeningen Specter
Posten Norge AS	Folkehelseinstituttet
Rema 1000 AS	Forsvarsdepartementet
Ressurssenteret for omstilling i kommunene (RO)	Landbruks- og matdepartementet
Rusmisbrukernes interesseorganisasjon	Norges Høyesterett
Røykfritt Miljø Norge	Politidirektoratet
Schibsted ASA	Samferdselsdepartementet
Små alkoholprodusenters forening	Statens legemiddelverk
Sol Cigar CO AS	Utenriksdepartementet
Standard Norge	
Stiftelsen Elektronikkbransjen	Kulturdepartementet sendte 8. mai 2019 et høringsnotat med forslag til gjennomføring av den
Sunne kommuner	

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

nye CPC-forordningen i norsk rett på alminnelig høring. I høringsnotatet ble det foreslått lovendringer i kringkastingsloven.

Følgende fikk høringsnotatet til uttalelse:

Departementene

Sametinget

OsloMet

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Universitetet i Stavanger

Barneombudet

Datatilsynet

Forbrukertilsynet

Helsedirektoratet

Konkurransetilsynet

Lotteri- og stiftelsestilsynet

Medietilsynet

Medieklagenemnda

Nasjonale kommunikasjonsmyndighet

Sivilombudsmannen

Språkrådet

Innovasjon Norge

Abelia

Akademikerne

Aller Media AS

Altibox AS

Amedia

Annonsørforeningen

Apple AB

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Barnevakten

Bedriftsforbundet

Bonnier Media

Dagbladet

Dagens Næringsliv

Den Norske Fagpresses Forening

Den norske filmskolen

Discovery Networks Norway

Egmont

Facebook Norway

Familie & Medier

Film & Kino

Filmparken AS

FilmReg

Foreningen Frikanalen

Forskningsrådet

FOX Networks Group Norway AS

Fritt Ord

Get

Google Norge

Gyro

HBO Nordic

Hovedorganisasjonen Virke

Høgskolen i Innlandet

Høgskulen i Volda

Hørselhemmedes landsforbund

IKT-Norge

Institutt for informasjons- og medievitenskap,

Universitetet i Bergen

Institutt for journalistikk

Institutt for medier og kommunikasjon,

Universitetet i Oslo

Institutt for samfunnsforskning

Kabel Norge

Kopinor

Kringkastingsringen

Kringkastingsrådet

KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon

Landslaget for lokalaviser

Landsorganisasjonen i Norge

Mastiff Entertainment

Media City Bergen

Mediebedriftenes Landsforening

Mediehuset Nettavisen

Monster Scripted A/S

NENT Group

Nordic Entertainment Group Norway AS

Nordisk Film Distribution AS

Nordisk Film og TV AS

Norges handelshøyskole

Norges markedsføringsforbund

Norges televisjon AS

Norsk filmforbund

Norsk filminstitutt

Norsk IP-TV forbund

Norsk Journalistlag

Norsk kulturråd

Norsk lokalradioforbund

Norsk Presseforbund

Norsk Redaktørforening

Norsk Riksringkasting AS

Norske filmbyråers forening

Norske Filmregissører

Norwaco

NRJ Norge AS

NTNU

Næringslivets Hovedorganisasjon

P4 Radio Hele Norge AS

Polaris media

RiksTV AS

Rubicon Tv

Schibsted ASA

Senter for rettsinformatikk

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Sponsor- og eventforeningen
Strix Television
Teknologirådet
Telenor Broadcast
Telia
TV 2 AS
VG
Viasat AS
Virke Produsentforeningen
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Følgende instanser har kommet med realitetsuttalelser:

Justis- og beredskapsdepartementet
Kabel Norge
Medietilsynet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Norsk Riksringkasting AS

Følgende instanser har svart at de ikke har merknader, eller ikke ønsker å avgi uttalelse:

Forsvarsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Landbruk- og matdepartementet
Landsorganisasjonen i Norge
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Kulturdepartementet sendte 13. mai 2019 på høring et forslag om nødvendige lovendringer i lotteriloven for gjennomføring av ny forordning om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlov-givning (CPC-forordningen).

Notatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Arkivverket
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Domstolsadministrasjonen
Finanstilsynet
Forbruker Europa
Forbrukerrådet
Forbrukertilsynet
Forbrukerklageutvalget
Helsedirektoratet
Konkurransetilsynet
Legemiddelverket
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Lotterinemnda v/Klagenemndssekretariatet
Luftfartstilsynet
Markedsrådet

Medietilsynet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Oslo byfogdembete
Politi-direktoratet
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Skattedirektoratet
Økokrim

Akademikerne
Den norske advokatforening
Direktesalgforbundet
Domeneshop AS
Finans Norge
Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet
Hovedorganisasjonen Virke
IKT Norge
KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norsk Øko-forum
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Senter for rettsinformatikk, UiO
Uninett Norid AS

Følgende høringsinstanser hadde merknader i høringen:

Domstoladministrasjonen
Justis- og beredskapsdepartementet
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Oslo byfogdembete
Uninett Norid AS

Følgende høringsinstanser har svart at de ikke har merknader:

Brønnøysundregistrene
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Landsorganisasjonen i Norge
Samferdselsdepartementet
Skattedirektoratet
Utenriksdepartementet

2.3 Svensk og dansk rett

2.3.1 Sverige

I Sverige vil ny CPC-forordning som utgangspunkt gjelde direkte uten nærmere gjennomføring i svensk rett. Et offentlig utvalg har på oppdrag fra den svenske regjeringen kommet med

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

forslag til hvilke endringer som må gjøres for at svensk rett skal være i overensstemmelse med forordningen. I utvalgets rapport (SOU 2019:12) foreslås det endringer i markedsføringslagen, lagen om avtalsvilkor i konsumentforhållanden, i lagen om elektronisk kommunikation, lagen om betaltjänster, läkemedelslagen og lagen om verksamhet med bostadskrediter. I EU-forhandlingene om forordningen stilte Sverige seg noe kritisk til myndigheten til å gjennomføre testkjøp med skjult identitet og til myndigheten til å fjerne digitalt nettinhold. Som konsekvens av sistnevnte, foreslås det i rapporten å begrense myndigheten i artikkel 9 nr. 4 bokstav g til å ta inn en tydelig advarsel når man får tilgang til et nettbasert grensesnitt som inneholder ulovlig markedsføring

eller urimelige avtalevilkår. Dette baserer seg på at myndighetene som angis i artikkel 9 nr. 4 bokstav g tolkes som alternative. Med utgangspunkt i rapporten, arbeides det med et lovforslag, slik at svensk rett skal være i overensstemmelse med ny forordning.

2.3.2 Danmark

Danmark vurderer at det ikke vil være nødvendig med endringer i dansk rett for å kunne gjennomføre forordningen. Dette fordi Forbrugerombudsmanden allerede i dag har tilstrekkelig myndighet i henhold til forordningen, samt at forordningen i henhold til EU-retten får direkte anvendelse i Danmark.

3 Gjennomføringen av forordningen i norsk rett

3.1 Forordningen gjennomføres «som sådan» i nasjonal rett

Forordningen er bindende i sin helhet og gjelder direkte i alle EUs medlemsstater fra 17. januar 2020, jf. artikkel 42. På grunn av EØS-avtalens to-pilarsystem, får forordningen ikke direkte virkning i Norge, men skal i henhold til EØS-avtalens artikkel 7 bokstav a «gjøres til del av avtalepartenes interne rettsorden». Forordningen skal gjennomføres «som sådan» i nasjonal rett, jf. EØS-avtalen artikkel 7 bokstav a. Dette innebærer at forordningen må gjennomføres i norsk rett ved inkorporasjon. Inkorporasjon innebærer at forordningen gjøres gjeldende som norsk lov uten omskrivinger. Hvorvidt medlemsstatene utover dette må eller kan fastsette nasjonale regler for gjennomføringen av forordningen, beror på en tolkning av hva forordningen pålegger eller åpner for. Dersom medlemsstatene ønsker at reglene i forordningen skal gjelde utover forordningens anvendelsesområde, må dette forankres i nasjonal rett.

Ny forordning opphever og erstatter gjeldende forordning med virkning fra 17. januar 2020, jf. forordningen artikkel 41 og 42. Gjeldende forordning er inkorporert «som sådan» i norsk rett gjennom markedsføringsloven § 47 første ledd, og gjelder direkte for håndhevingsorganene som har blitt oppnevnt av departementet som håndhevingsorgan etter forordningen, jf. markedsføringsloven § 47 annet ledd. Gjeldende forordnings bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet er dessuten gjennomført i nasjonalt regelverk (sektorlovgivningen). Etter Barne- og familiedepartementets vurdering må den samme lovtekniske løsningen anvendes ved gjennomføringen av ny forordning i norsk rett. Gjennomføringen av bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet er nærmere omtalt i punkt 3.2.

Gjennomføringen av ny forordning krever endringer i markedsføringsloven § 47 første ledd, slik at henvisningen til gjeldende forordning erstattes med en henvisning til ny forordning. Ny forordning vil da gjelde «som sådan», uten

omskrivning i nasjonal rett, jf. EØS-avtalen artikkel 7 bokstav a. Det vil for eksempel si at forordningens samarbeidsregler som følger av artikkel 11 til 37, vil komme direkte til anvendelse for håndhevingsorganene som foreslås oppnevnt som håndhevingsorganer etter forordningen, se punkt 5.1. Ny forordning verken krever eller åpner for at innholdet i samarbeidsreglene gjøres til norsk rett ved omskriving. Det er etter departementets vurdering heller ikke mulig eller nødvendig med nasjonale presiseringer eller utfylling av forordningens samarbeidsregler. Samarbeidsreglene presenteres nærmere i punkt 16.

Se forslag til markedsføringsloven § 47 første ledd.

3.2 Forordningens bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet krever nærmere gjennomføring i nasjonal rett

Forordningens minimumskrav til håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet fremgår av forordningen artikkel 9. Håndhevingsorganene skal ha det minimum av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet som er angitt i artikkel 9 nr. 3, 4, 6 og 7 som er nødvendig for anvendelsen av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 1. Artikkel 9 nr. 3 regulerer hvilken myndighet håndhevingsorganene skal ha som minimum til å undersøke om overtredelser som omfattes av forordningen har funnet sted. Hvilke overtredelser forordningen gis anvendelse på, er nærmere omtalt i punkt 4.2. Undersøkelsesmyndigheten omfatter myndigheten til å:

- kreve opplysninger,
- foreta stedlig tilsyn og beslaglegge bevis,
- gjennomføre testkjøp.

Undersøkelsesmyndigheten behandles i proposisjonens punkt 6 til 8.

Artikkel 9 nr. 4 regulerer hvilken myndighet håndhevingsorganene skal ha som minimum til å stanse overtredelser som omfattes av forordningen, og til å håndheve pålegg som gis som ledd i å

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

undersøke og stanse overtredelser. Håndhevingsmyndigheten omfatter myndigheten til å:

- vedta midlertidige tiltak,
- motta forpliktelser fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse,
- motta forpliktelser fra næringsdrivende om å gi avhjelpende tiltak til berørte forbrukere,
- gi informasjon til forbrukere om hvordan de kan søke erstatning,
- kreve at overtredelser stanses,
- stanse eller forby overtredelser,
- beslutte fjerning av digitalt nettinnhold,
- ilegge sanksjoner.

De ulike håndhevingsmyndighetene behandles i punkt 9 til 14.

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å starte undersøkelser på eget initiativ for å stanse eller forby overtredelser som omfattes av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 6. Håndhevingsorganene skal også kunne offentliggjøre vedtak og næringsdrivendes forpliktelser om å stanse en overtredelse og om å gi avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, jf. artikkel 9 nr. 7, se punkt 15.4.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering krever forordningen at bestemmelsene om håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet forankres i nasjonal rett. Departementet viser til ordlyden i artikkel 9 nr. 1 om at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som angis i artikkel 9 nr. 3 og nr. 4 er minimumsmyndighet som er «nødvendig for anvendelsen» av forordningen. Videre skal håndhevingsorganene «ha minst følgende» undersøkelses- og håndhevingsmyndighet, jf. artikkel 9 nr. 3 og nr. 4. Det følger også av fortalepunkt 7 at «[h]ver medlemsstat bør sikre at alle [håndhevingsorganene] innenfor dens jurisdiksjon har det minimum av myndighet som er nødvendig for å sikre korrekt anvendelse av denne forordning.»

Dette må, etter departementets vurdering, leses som en plikt som retter seg mot medlemsstatene til å sikre at de oppnevnte håndhevingsorganer, som et minimum, har den myndighet som omtales i artikkel 9. Det er opp til nasjonale myndigheter hvorvidt håndhevingsorganene skal gis videre undersøkelses- og håndhevingsmyndighet. Håndhevingsorganenes hjemmel til å utøve og gjennomføre myndigheten etter artikkel 9, kan derfor, etter departementets vurdering, ikke kun forankres i forordningen, men må også forankres i nasjonal rett. Departementet viser også til at myndighetene som er omhandlet i artikkel 9, kan fremstå som vage og ufullstendige, noe som krever presiseringer og utfyllinger i nasjonal rett. Det

vises for eksempel til at håndhevingsorganene skal kunne «vedta midlertidige tiltak», uten at det følger av forordningen hva slags tiltak, se artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Dette behandles i proposisjonens punkt 9. Det følger også av forordningen at håndhevingsorganene skal kunne «ilegge sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulkt», uten at det følger av forordningen hva slags sanksjoner håndhevingsorganene skal ilegge for ulike typer overtredelser, og størrelsen på disse, se artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Medlemsstatene er her gitt en handlefrihet til å velge en egnet reaksjonsform innenfor rammen av effektive sanksjoner, se proposisjonen punkt 14.

Departementet har derfor kommet til at det i forordningen ligger en plikt rettet mot medlemsstatene til å sørge for nasjonale regler som gjennomfører artikkel 9, med de presiseringer og utfyllinger som er nødvendige. Det vil også, etter departementets vurdering, være nødvendig etter legalitetsprinsippet at det fremkommer klart av norsk rett hva håndhevingsorganene har hjemmel til å utøve og gjennomføre. Departementet vil under proposisjonens punkt 6 til 14 vurdere hvorvidt håndhevingsorganene som omfattes av forordningen, har den minimumsmyndigheten som kreves av forordningen artikkel 9. Departementet foreslår endringer i sektorlovgivningen der departementet vurderer at dette er nødvendig for at håndhevingsorganene skal ha den nødvendige minimumsmyndigheten. Departementet foreslår også endringer i sektorlovgivningen der departementet vurderer at håndhevingsorganenes myndighet bør gå lenger enn hva forordningen krever.

3.3 Handlingsrommet ved gjennomføringen av forordningens undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i nasjonal rett

Undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som er angitt i artikkel 9 nr. 3, 4, 6 og 7 skal utøves i samsvar med artikkel 10, jf. artikkel 9 nr. 1. Artikkelen 10 regulerer myndighetsutøvelsen, det vil si når og i hvilken utstrekning undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten kan utøves, og hvem den kan utøves av. Av artikkel 10 nr. 2 fremgår det at myndigheten skal utøves i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, blant annet med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter. Undersøkelses- og håndhevingsiltakene skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av de materielle forbrukervernreglene.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 10 nr. 2 oppstiller altså blant annet et forholdsmessighetsprinsipp.

Medlemsstatene kan beslutte å ikke tildele alle former for myndighet til alle håndhevingsorganene, jf. artikkel 9 nr. 2 og fortalepunkt 7. Forutsetningen er imidlertid at hver form for myndighet kan utøves på en effektiv måte og ved behov i forbindelse med eventuelle overtredelser av de materielle forbrukervernreglene som forordningen gis anvendelse på, jf. samme sted. Dette må, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, ses i sammenheng med artikkel 10 nr. 1 der det fremkommer at myndigheten som omhandles i artikkel 9 ikke trenger å utøves av håndhevingsorganene selv. Ifølge bestemmelsen skal myndigheten utøves enten a) direkte av håndhevingsorganet i henhold til egen myndighet, b) med bistand fra andre håndhevingsorganer eller andre offentlige myndigheter, dersom det er hensiktsmessig, c) gjennom instruksjer til utpekte organer, dersom det er relevant, eller d) ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelse, eventuelt også ved overprøving dersom begjæringen om å treffe avgjørelse ikke tas til følge.

Etter departementets vurdering innebærer artikkel 9 nr. 2, sett i sammenheng med artikkel 10 nr. 1, at medlemsstatene har en plikt til å sørge for at myndigheten etter artikkel 9 kan utøves av et nasjonalt organ og at denne myndigheten kan benyttes på alle overtredelsene av de materielle forbrukervernreglene som omfattes av forordningen. Hvorvidt håndhevingsorganet skal ha myndigheten som følger av artikkel 9 selv, eller om denne skal utøves av et annet organ enn håndhevingsorganet, beror imidlertid på medlemsstatenes vurdering. Det kan være ulike grunner til at medlemsstatene organiserer dette ulikt, herunder tradisjon og eksisterende systemer, og hva medlemsstatene anser å være i tråd med sine nasjonale regler og rettsikkerhetsprinsipper. Det vises for eksempel til myndigheten til å fjerne innhold på og eventuelt stenge tilgangen til nettbaserte grensesnitt som internettsteder, apper m.m., etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g. Dette er en særlig inngripende myndighet som stiller høye krav til rettsikkerheten, noe som, etter departementets vurdering, kan tale for at myndigheten bør legges til domstolene. Dette behandles under punkt 13.

4 Forordningens virkeområde

4.1 Generelt

Forordningen får anvendelse på overtredelser av felleseuropeiske forbrukervernregler som er listet opp i forordningens vedlegg. Den får anvendelse på handlinger over landegrensene i EU/EØS-området som har skadet, skader eller vil kunne skade kollektive forbrukerinteresser. Forordningen angir også nærmere hvilke rettsområder og rettsakter som ikke berøres av forordningen.

4.2 Overtredelser som omfattes av forordningen

Forordningen får anvendelse på overtredelser av felleseuropeiske forbrukervernregler som omfattes av rettsaktene i forordningens vedlegg, jf. artikkel 1 og artikkel 3 nr. 1. Det vil si at forordningen skal anvendes ved overtredelser av de materielle bestemmelsene som fremgår av rettsaktene, slik de er innarbeidet i nasjonal lovgivning. Alle rettsaktene i forordningens vedlegg er ment å beskytte forbrukernes interesser.

Vedlegget i gjeldende forordning inneholdt opprinnelig 15 rettsakter. Vedlegget er imidlertid dynamisk, og etter vedtakelsen av gjeldende forordning i 2004 har rettsakter blitt erstattet, fjernet og lagt til. I dag består vedlegget av 20 rettsakter.

Vedlegget til ny forordning viderefører de fleste av rettsaktene som er omfattet av den gjeldende forordningen, og utvider listen med nye rettsakter. Totalt omfatter den nye forordningen 26 rettsakter. Undersøkelses-, håndhevsings- og samarbeidsreglene i ny forordning vil dermed få anvendelse på flere områder enn i dag. For noen av rettsaktene er det bare enkelte bestemmelser som omfattes av kravene i den nye forordningen.

Rettsakter som videreføres fra gjeldende forordning:

- Direktiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler
- Direktiv 98/6/EF av 16. februar 1998 om forbrukervern ved opplysninger om priser på forbruksvare

- Direktiv 99/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier
- Direktiv 2001/83/EF av 6. november 2001 om innføring av et felleskapsregelverk for legemidler for mennesker artikkel 86-100
- Direktiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (direktivet om elektronisk handel)
- Direktiv 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (kommunikasjonsverndirektivet) artikkel 13¹
- Direktiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsalg av finansielle tjenester til forbrukere
- Direktiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked (direktivet om urimelig handelspraksis)
- Direktiv 2006/114/EF av 12. desember 2006 om villedende og sammenlignbare reklamer (reklamedirektivet) artikkel 1, artikkel 2 litra c) og artikkel 4 til 8
- Direktiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler
- Direktiv 2008/122/EF av 14. januar 2009 om forbrukervern med hensyn til visse aspekter ved avtaler om deltidsbruksrett, langtidsferieprodukter, videresalg og bytte (timesharedirektivet)
- Direktiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene, om utøvelse av audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) artikkel 9, 10 og 11 og artikkel 19 til 26
- Direktiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker artikkel 13

¹ Innlemmelsen av direktivet i gjeldende CPC-forordning er foreløpig ikke inntatt i EØS-avtalen. Se direktiv 2009/136/EF

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- Direktiv 2015/2302/EU av 25. november 2015 om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer (pakkereisedirektivet)²
- Forordning nr. 261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer som nektes ombordstigning og ved innstilt eller vesentlig forsinket flygning
- Forordning nr. 1177/2010 av 24. november 2010 om passasjerenes rettigheter ved sjøreiser og reiser på indre vannveier og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004
- Forordning nr. 181/2011 av 16. februar 2011 om busspassasjerers rettigheter
- Forordning 524/2013 av 21. mai 2013 om et online system for tvisteløsning i forbrukersaker artikkel 14.

Øvrige rettsakter som er tatt inn i ny forordning:

- Direktiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (tjenestedirektivet) artikkel 20
- Direktiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter (forbrukerrettighetsdirektivet)³
- Direktiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglånsdirektivet)
- Direktiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner (betalingskontodirektivet) artikkel 3 til 18 og artikkel 20 nr. 2
- Forordning nr. 1107/2006 av 5. juli 2006 om funksjonshemmedes og bevegelseshemmedes rettigheter i forbindelse med lufttransport
- Forordning nr. 1371/2007 av 23. oktober 2007 om jernbanepassasjerers rettigheter og forpliktelser (jernbanepassasjerrettighetsforordningen)
- Forordning nr. 1008/2008 av 24. september 2008 om felles regler for driften av lufttransporttjenester i Felleskapet
- Forordning 524/2013 av 21. mai 2013 om et online system for tvisteløsning i forbrukersa-

ker artikkel 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22 og 23, kapittel 10 samt bilag I og II

- Forordning 2017/1128 av 14. juni 2017 om grensekryssende portabilitet av nettbaserte innholdstjenester i det indre marked (forordning om portabilitet).

Forordning 2018/302 om uberettiget geoblokking og andre former for forskjellsbehandling på grunnlag av kundenes nasjonalitet, bosted eller hjemsted i det indre marked (geoblokkeringsforordningen), ble vedtatt i etterkant av vedtakelsen av ny forordning om forbrukervernsamarbeid. Ifølge geoblokkeringsforordningen artikkel 10, tas forordningen inn i vedleggene til gjeldende og ny forordning om forbrukervernsamarbeid. Nærings- og fiskeridepartementet vil foreslå nasjonalt håndhevingsorgan for geoblokkeringsforordningen i forbindelse med gjennomføringen av forordningen i norsk rett.

4.3 Handlinger som kan skade kollektive forbrukerinteresser

Forordningen får anvendelse på overtredelser som kan skade «kollektive interesser for forbrukere», jf. artikkel 3 nr. 2.

Med skade på forbrukernes kollektive interesser menes faktisk eller potensiell skade på interessene til en rekke forbrukere som berøres av overtredelsen(e), jf. artikkel 3 nr. 14. Den enkelte forbrukers mangelskrav i en konkret sak, for eksempel krav om heving og erstatning, vil derfor ikke være en sak for håndhevingsorganene. Et slikt krav må fremmes for og behandles av det utenrettslige tvisteløsningssystemet for forbrukersaker, eller eventuelt forliksrådet, konfliktrådet eller domstolene. Etter forordningen er imidlertid håndhevingsorganene forpliktet til å forfølge systematiske brudd på forbrukerrettigheter, og dette inkluderer de kontraktsrettslige rettighetene som følger av rettsakter som er inntatt i forordningens vedlegg. Et eksempel på dette er forbrukerkjøpsdirektivet (direktiv 1999/44/EF) som gir forbrukere en rekke mangelskrav ved kjøp av varer, herunder retting, prisavslag, heving og erstatning, og som i Norge er gjennomført i forbrukerkjøpsloven. Ny forordning gir, i motsetning til gjeldende forordning, håndhevingsorganene myndighet til å motta og akseptere forpliktende tilsagn fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav c, se punkt 10.

² Beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen er foreløpig ikke trådt i kraft

³ Direktiv 2011/83/EU (forbrukerrettighetsdirektivet) erstatter både direktiv 85/377/EØF (dørsalgdirektivet) og direktiv 97/7/EF (fjernsalgsdirektivet) som omfattes av gjeldende forordning

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Regler som beskytter andre interesser enn forbrukerinteresser, omfattes ikke av forordningen, jf. artikkel 1 forutsetningsvis. Dette innebærer at forordningens krav til samarbeid og håndheving ikke gjelder for alle reglene i de rettsaktene som er inntatt i vedlegget til forordningen. I vedlegget gis det en anvisning på hvilke artikler som beskytter forbrukernes interesser. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering må også andre bestemmelser i rettsaktene som ikke kan sies å være forbrukervernregler, unntas kravene til samarbeid og håndheving i forordningen, selv om det ikke eksplisitt fremgår av vedlegget. Dette gjelder blant annet portabilitetsforordningen (2017/1128) som har flere bestemmelser som ikke faller innenfor det man normalt anser som forbrukervernregler, se Prop. 10 LS (2018–2019) punkt 6.5 om gjennomføringen av forordningen i norsk rett.

4.4 Forordningen gjelder under og etter en overtredelse

Gjeldende forordning gjelder ved overtredelser som «skader eller kan skade» kollektive interesser for forbrukere, jf. artikkel 3 bokstav b. Ifølge ny forordning skal overtredelse forstås som en handling eller unnlatelse som «har skadet, skader eller kan skade» kollektive interesser for forbrukere, jf. artikkel 3 nr. 2 til 4. Ny forordning utvider derfor virkeområdet ved at den også kommer til anvendelse der en overtredelse «har skadet» forbrukernes kollektive interesser. Dette følger også av artikkel 2 nr. 1, der det fremgår at ny forordning kommer til anvendelse selv om overtredelsene har opphørt før håndhevingen er avsluttet. Med dette omfattes for eksempel korte villedende kampanjer som er avsluttet når håndhevingsorganene får kjennskap til dem. Ifølge fortalepunkt 5 bør forbrukerne også være beskyttet mot overtredelser som allerede har opphørt, men som fortsatt kan ha skadevirkninger.

For at forordningen skal gis anvendelse må det altså foreligge en overtredelse. Det vil si at forordningen ikke kan anvendes på overtredelser som ennå ikke har skjedd. Forordningen er dermed i overensstemmelse med Grunnloven § 100 fjerde ledd som forbyr forhåndssensur.

Reglene om samordnede tiltak ved utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon gjelder likevel ikke der overtredelsen har opphørt, jf. artikkel 16 til 25. For disse gjelder forordningen kun når en overtredelse «finnes», se punkt 16.1.

4.5 Hva som er unntatt fra forordningens saklige virkeområde

Ny forordning artikkel 2 nr. 2 til 10 avgrensner forordningens virkeområde. Forordningen skal ikke ha noen innvirkning på reglene om internasjonal privatrett, domsmyndighet og lovvalg, jf. artikkel 2 nr. 2. Forordningen har heller ingen innvirkning på medlemsstatenes samarbeid om sivilrettslige og strafferettslige spørsmål, herunder samarbeidet innenfor Det europeiske rettslige nettverk (EJN), jf. artikkel 2 nr. 3 og fortalepunkt 45.

Etter artikkel 2 nr. 4 skal ikke forordningen påvirke medlemsstatenes forpliktelse til gjensidig bistand ved vern av kollektive økonomiske forbrukerinteresser som følger av andre rettsakter.

Ny forordning er ikke ment å gripe inn i forbudsdirektivets regler (direktiv 2009/22/EF), jf. artikkel 2 nr. 5. Forbudsdirektivets formål er å gjøre det mulig for forbrukerorganisasjoner eller uavhengige offentlige organer å anlegge sak for å stanse handlinger som bryter forbrukervernlovgivningen, både nasjonalt og på tvers av landegrensene.

Ny forordning har ingen innvirkning på offentlige eller private håndhevingstiltak etter nasjonal rett, som gjennomføres i tillegg til håndhevingstiltakene som følger av forordningen, jf. artikkel 2 nr. 6. Nasjonale regler for erstatning til forbrukere for skade påført som følge av brudd på forbrukervernlovgivningen skal heller ikke påvirkes av forordningen, jf. artikkel 2 nr. 8 og fortalepunkt 46.

Ny forordning har ingen innvirkning på EU-lovgivningen om behandling av personopplysninger, jf. artikkel 2 nr. 7. Det inkluderer for eksempel den nye personvernforordningen (forordning 2016/679), jf. fortalepunkt 47.

Ny forordning påvirker heller ikke håndhevingsorganenes rett til å utøve undersøkelses- og håndhevingsmyndighet overfor mer enn én næringsdrivende for lignende overtredelser som de som omfattes av ny forordning, jf. artikkel 2 nr. 9.

Unntakene i artikkel 2 nr. 5, 6, 7, 8 og 9 er nye, mens de øvrige unntakene er videreført fra gjeldende forordning. Gjeldende forordning berører ikke EU-regelverket om det indre marked og regelverket for tjenester knyttet til fjernsynskringkasting, jf. artikkel 2 nr. 6 og 7. Disse unntakene er ikke videreført i ny forordning.

Forordningens regler om gjensidig bistand (kapittel III) gjelder ikke ved overtredelser av boligglånsdirektivet (direktiv 2014/17/EU) og betalingskontodirektivet (direktiv 2014/92/EU), jf. artikkel 2 nr. 10. Det vil si at ved overtredelser av dette regel-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

verket skal håndhevingsorganene kunne benytte undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen fastsetter som et minimum, men de kan ikke anmode eller bli anmodet om gjensidig bistand etter kapittel III. Dette fordi disse allerede omfattes av et annet samarbeidsregime i regi av EU, jf. fortalepunkt 49 og 50 samt boliglånsdirektivet kapittel 13 og betalingskontodirektivet kapittel V. Artikkel 23 nr. 3 i ny forordning presiserer at dersom de samordnede tiltakene i kapittel VI gjelder overtredelser av boliglånsdirektivet eller betalingskontodirektivet, skal Den europeiske banktilsynsmyndighet (EUs finanstilsyn) oppfordres til å opp- tre som observatør.

4.6 Forordningens geografiske virkeområde

Ny forordning gjelder ved «overtredelser innenfor Unionen», jf. artikkel 2 nr. 1. Etter artikkel 3 nr. 2 omfatter dette enhver overtredelse som skader forbrukere bosatt i en annen medlemsstat enn medlemsstaten der a) overtredelsen har sin opprinnelse eller har funnet sted, b) den næringsdrivende er etablert, eller c) bevismateriale eller den næringsdrivendes eiendeler er. Gjeldende forordning definerer forordningens geografiske virkeområde på samme måte.

Ny forordning sonderer mellom ulike typer overtredelser, avhengig av hvor mange medlemsstater og forbrukere som berøres av overtredelsen: «overtredelser innenfor Unionen», «utbredte overtredelser» og «utbredte overtredelser med unionsdimensjon», jf. artikkel 2 nr. 2 til 4, se punkt 16.2 om hvordan overtredelseskategoriene blir definert i ny forordning. Grenseoverskridende saker som ikke er omfattet av rettsaktene som er listet opp i forordningens vedlegg, samt alle nasjonale saker, faller utenfor forordningens anvendelsesområde. Medlemsstatene kan likevel bestemme at håndhevingsorganene skal ha den samme undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten i slike saker som ved grenseoverskridende saker som faller innenfor forordningens anvendelsesområde.

4.7 Om forordningens bestemmelser skal anvendes i saker som faller utenfor forordningens virkeområde

Forordningen gjennomføres i norsk rett ved inkorporasjon i markedsføringsloven § 47 første ledd, se

punkt 3.1. Det vil si at forordningen i utgangspunktet vil gjelde «som sådan» i norsk rett innenfor forordningens saklige og geografiske virkeområde. Dette omfatter for eksempel samarbeidsreglene som er nærmere omtalt i punkt 16, som ikke krever ytterligere gjennomføring i norsk rett.

Forordningens bestemmelser om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i artikkel 9 nr. 3 og 4 krever i tillegg nærmere gjennomføring i nasjonal rett, se punkt 3.2. Medlemsstatene har kun en plikt til å sikre at håndhevingsorganene som er oppnevnt etter forordningen, har undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som fremgår av artikkel 9 nr. 3 og nr. 4 i grenseoverskridende saker som omfattes av forordningens virkeområde, jf. artikkel 2 nr. 1. Medlemsstatene kan imidlertid bestemme at reglene også skal gjelde i andre saker.

For enkelte håndhevingsorganer vil det være hensiktsmessig at undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene gis anvendelse også utenfor forordningens geografiske virkeområde. Det vil si at undersøkelses- og håndhevingsreglene også vil gjelde i nasjonale saker. Dette gjelder for Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Statens vegvesen, Statens jernbanetilsyn og Sjøfartsdirektoratet. Med dette vil disse håndhevingsorganene kun ha ett regelsett å forholde seg til. Se nærmere om de lovtekniske løsningene for hvert enkelt håndhevingsorgan i punkt 5.3.

Forbrukertilsynet støtter forslaget og begrunner dette med at en annen løsning ville gjort håndhevingen mer komplisert og uoversiktlig. Det vil også være vanskelig å gi en god begrunnelse for hvorfor etterforsknings- og håndhevingsmyndigheten skal være forskjellig avhengig av om saken har en EU-dimensjon eller ikke. Barne- og familiedepartementet er enig med Forbrukertilsynet i at både hensynet til effektivt vern av forbrukerne i nasjonale saker, og forutberegnelighet for de næringsdrivende, tilsier at håndhevingsorganene må kunne anvende de samme virkemidlene i alle typer saker.

For enkelte håndhevingsorganer foreslås det dessuten at undersøkelses- og håndhevingsreglene gis anvendelse utenfor forordningens saklige virkeområde. Se nærmere om dette i punkt 5.3.

5 Oppnevning av nasjonale håndhevingsorganer og sentralt kontaktpunkt

5.1 Oppnevning av nasjonale håndhevingsorganer

5.1.1 Gjeldende forordning

Etter gjeldende forordning skal hver medlemsstat oppnevne ett eller flere håndhevingsorganer som skal være ansvarlig for anvendelsen av forordningen, jf. artikkel 4 nr. 1. Forordningen er inkorporert i norsk rett gjennom markedsføringsloven § 47 første ledd. Departementet kan oppnevne håndhevingsorganer som skal håndheve forordningens bestemmelser, jf. § 47 annet ledd. Etter gjeldende forordning er Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet og Medietilsynet oppnevnt som håndhevingsorganer.

5.1.2 Ny forordning

Også etter ny forordning skal hver medlemsstat oppnevne ett eller flere håndhevingsorganer som skal være ansvarlig for anvendelsen av forordningen, jf. artikkel 5 nr. 1. Dersom det finnes mer enn ett håndhevingsorgan på deres territorium, skal medlemsstatene sørge for at oppgavene til håndhevingsorganene er klart definert, og at de samarbeider tett for å utføre disse oppgavene på en effektiv måte, jf. artikkel 5 nr. 5.

Håndhevingsorganene skal oppfylle sine forpliktelser etter forordningen likt, uavhengig av om de handler på vegne av forbrukere i sin egen medlemsstat eller forbrukere i en annen EØS-stat, jf. artikkel 5 nr. 2. De skal ha de nødvendige ressursene tilgjengelig og tilstrekkelig sakkunnskap til å anvende forordningen, jf. artikkel 5 nr. 4.

5.1.3 Forslaget i høringsnotatet

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet, i samarbeid med de berørte fagdepartementene, foreslo i høringsnotatet at håndhevingsorganene som er oppnevnt i dag også skal oppnev-

nes etter ny forordning. Den nye forordningen omfatter en rekke nye rettsakter. Der fagdepartementer har konkludert med hvilket håndhevingsorgan som skal føre tilsyn med de nye reglene, foreslo departementet at disse også oppnevnes etter ny forordning. Dette inkluderer Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen.

Departementet foreslo også at en liste over håndhevingsorganene som er oppnevnt, og hvilke rettsakter disse har ansvar for, tas inn i forskrift med hjemmel i markedsføringsloven § 47 annet ledd. Hvilke håndhevingsorganer som er oppnevnt vil i stor grad også følge av sektorlovgivningen. Forskriften vil imidlertid gi en samlet oversikt over håndhevingsorganene og ansvarsfordelingen.

5.1.4 Høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Ingen høringsinstanser har kommentert det daværende Barne- og likestillingsdepartementets forslag til oppnevning av håndhevingsorganer.

Barne- og familiedepartementet fastholder forslaget om at oppnevning av håndhevingsorganer og hvilke ansvarsområder disse har, gis i forskrift med hjemmel i markedsføringsloven § 47. I motsetning til høringsnotatet, foreslås det at hjemmelen til å gi forskrift legges til departementet, og ikke til Kongen. Følgende ansvarsfordeling vil danne utgangspunktet for den nærmere reguleringen i forskrift:

Forbrukertilsynet:

- Direktiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler
- Direktiv 98/6/EF av 16. februar 1998 om forbrukervern ved opplysninger om priser på forbruksvarer
- Direktiv 99/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- Direktiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (direktivet om elektronisk handel)
 - Direktiv 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (kommunikasjonsverndirektivet) artikkel 13
 - Direktiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsalg av finansielle tjenester til forbrukere
 - Direktiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked (direktivet om urimelig handelspraksis)
 - Direktiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (tjenestedirektivet) artikkel 20
 - Direktiv 2006/114/EF av 12. desember 2006 om villedende og sammenlignende reklame (reklamedirektivet) artikkel 1, artikkel 2 litra c) og artikkel 4 til 8
 - Direktiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler
 - Direktiv 2008/122/EF av 14. januar 2009 om forbrukervern med hensyn til visse aspekter ved avtaler om deltidsbruksrett, langtidserieprodukter, videresalg og bytte (timeshare-direktivet)
 - Direktiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene, om utøvelse av audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) artikkel 9 nr. 1 bokstav c og bokstav g
 - Direktiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter
 - Direktiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker artikkel 13
 - Forordning nr. 524/2013 av 21. mai 2013 om et online system for tvisteløsning i forbrukersaker artikkel 14
 - Direktiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglånsdirektivet) artikkel 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, kapittel 10 samt bilag I og II
 - Direktiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner (betalingskontodirektivet) artikkel 3 til 18 og artikkel 20 nr. 2
 - Forordning nr. 1008/2008 av 24. september 2008 om felles regler for driften av lufttransporttjenester i Felleskapet artikkel 23
 - Direktiv 2015/2302/EU av 25. november 2015 om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer (pakkereisedirektivet)
 - Forordning nr. 2017/1128 av 14. juni 2017 om portabilitet over landegrensene av netttinnholdstjenester i det indre marked.
- Helsedirektoratet:*
- Direktiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene, om utøvelse av audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) artikkel 9 nr. 1 bokstav d og e, artikkel 10 nr. 2, artikkel 11 nr. 4 bokstav a og artikkel 22.
- Legemiddelverket:*
- Direktiv 2001/83/EF av 6. november 2001 om innføring av et felleskapsregelverk for legemidler for mennesker artikkel 86 til 100
 - Direktiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene, om utøvelse av audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) artikkel 9 nr. 1 bokstav f, artikkel 10 nr. 3, artikkel 11 nr. 4 bokstav b og artikkel 21.
- Lotteritilsynet:*
- Direktiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked (direktivet om urimelig handelspraksis) vedlegg I punkt 14.
- Luftfartstilsynet:*
- Forordning nr. 261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilte eller vesentlig forsinkede flyginger
 - Forordning nr. 1107/2006 av 5. juli 2006 om funksjonshemmedes og bevegelseshemmedes rettigheter i forbindelse med lufttransport
 - Forordning nr. 1008/2008 av 24. september 2008 om felles regler for driften av lufttransporttjenester i Felleskapet artikkel 22 og 24.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Medietilsynet:

- Direktiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene, om utøvelse av audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) artikkel 9 nr. 1 bokstav a og b, artikkel 9 nr. 2, artikkel 10 nr. 1 og 4, artikkel 11 nr. 1 til 3, artikkel 19, 20 og artikkel 23 til 26.

Sjøfartsdirektoratet:

- Forordning nr. 1177/2010 av 24. november 2010 om passasjerenes rettigheter ved sjøreiser og reiser på indre vannveier og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004.

Statens jernbanetilsyn:

- Forordning nr. 1371/2007 av 23. oktober 2007 om jernbanepassasjerers rettigheter og forpliktelser (jernbanepassasjerrettighetsforordningen).

Statens vegvesen:

- Forordning nr. 181/2011 av 16. februar 2011 om busspassasjerers rettigheter og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering bør håndhevingsorganet som hovedregel også fremgå av sektorlovgivningen. Av klarhetshensyn foreslås det derfor en tilsynsbestemmelse i tjenesteloven. Bestemmelsen angir at Forbrukertilsynet, med Markedsrådet som klageorgan, fører kontroll med tjenesteloven § 19, som gjennomfører tjenstedirektivet artikkel 20 i norsk rett. Bestemmelsen gir undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som foreslås i markedsføringsloven anvendelse ved Forbrukertilsynets håndheving av tjenesteloven § 19. Til forskjell fra forslaget i høringsnotatet, bør dette, etter departementets vurdering, fremgå av loven, ikke av forskrift.

På det nåværende tidspunkt foreslår departementet ingen uttrykkelig tilsynsbestemmelse i ehandelsloven og åndsverkloven for Forbrukertilsynets tilsyn med henholdsvis ehandelsdirektivet og portabilitetsforordningen. Når det gjelder portabilitetsforordningen, viser departementet til vurderinger i Prop. 10 LS (2018–2019) punkt 6.5. Det ble her lagt til grunn at Forbrukertilsynet etter markedsføringsloven § 32, jf. §§ 6 til 8 og § 22, vil

ha hjemmel til å føre tilsyn med at tilbydere av nettbaserte innholdstjenester overfor forbrukere ikke benytter urimelige avtalevilkår eller fører en villedende eller urimelig handelspraksis, når det gjelder adgangen til portabilitet av nettbaserte innholdstjenester som er regulert i åndsverkloven § 112 a. I forarbeidene til ehandelsloven, Ot.prp. nr. 31 (2002–2003) punkt 12.5 og 12.6, ble det også lagt til grunn at kravene til tilsyn og sanksjoner ivaretas gjennom markedsføringslovens bestemmelser. Departementet ser derfor ikke behov for å fastsette Forbrukertilsynet som tilsynsmyndighet eksplisitt i ehandelsloven og åndsverkloven. Det vises til at det uansett vil følge av forskrift til markedsføringsloven at Forbrukertilsynet er tilsynsmyndighet for overholdelse av regelverket.

Se forslag til markedsføringsloven § 47 annet ledd og tjenesteloven § 19 tredje ledd.

5.2 Oppnevning av sentralt kontaktorgan

5.2.1 Gjeldende forordning

Hver medlemsstat skal utpeke et sentralt kontaktorgan med ansvar for anvendelse av forordningen, jf. gjeldende forordning artikkel 4 nr. 1. Forbrukertilsynet (tidligere Forbrukerombudet) er oppnevnt som sentralt kontaktorgan etter artikkel 4 nr. 1. Oppnevningen av Forbrukertilsynet ble blant annet begrunnet med at tilsynet hadde ansvar for håndhevingen av de fleste rettsaktene etter forordningen, og derfor ville ha befattning med hovedtyngden av inn- og utgående saker etter forordningen. Det ble derfor antatt at tilsynet ville være best egnet til raskt å vurdere hvem som skal behandle innkomne saker. I tillegg ble det lagt vekt på at man ville spare både tid og administrative kostnader ved at «mellomleddfunksjonen» ville falle bort i alle saker som skulle behandles av Forbrukertilsynet som håndhevingsorgan, se Ot.prp. nr. 102 (2005–2006) punkt 3.3.2.

5.2.2 Ny forordning

Hver medlemsstat skal oppnevne et sentralt kontaktorgan som har ansvar for anvendelsen av forordningen, jf. artikkel 5 nr. 1. Kontaktorganets funksjon skal være å samordne de undersøkelses- og håndhevingstiltakene som vedtas av håndhevingsorganene, andre offentlige myndigheter og eventuelt utpekte organer, i forbindelse med overtreddelser som omfattes av forordningen, jf. artikkel 5 nr. 3. Dette innebærer blant annet å motta og

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

videresende anmodninger om bistand fra et håndhevingsorgan, jf. artikkel 13 nr. 2.

5.2.3 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet viste i høringsnotatet til at de samme hensyn gjør seg gjeldende for oppnevningen av sentralt kontaktorgan etter ny forordning som begrunnet oppnevningen av Forbrukerombudet som sentralt kontaktorgan etter gjeldende forordning. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet at Forbrukertilsynets rolle videreføres. *Forbrukertilsynet* støtter dette.

Ingen høringsinstanser har innvendinger til departementets forslag, som opprettholdes.

5.3 Lovtekniske løsninger

5.3.1 Generelt

Forordningen og norsk rett krever at reglene i forordningen gjennomføres delvis ved en henvisning i markedsføringsloven og delvis ved endringer i en rekke forskjellige bestemmelser, jf. punkt 3.

Etter Barne- og familiedepartementets forslag gjennomføres kravene om undersøkelses- og håndhevingstiltak etter forordningen artikkel 9 nr. 3 og nr. 4 gjennom endringer i tilsynsreglene som allerede finnes i særlovgivningen. Det gis en oversikt over denne lovgivningen i punkt 5.3.2. I den grad det er avvik mellom bestemmelsene i lovgivningen og forordningen, går de foreslåtte bestemmelsene i lovgivningen lenger enn det forordningen krever.

Et viktig hensyn ved valg av lovtekniske løsninger er, etter departementets syn, at reglene i markedsføringsloven og etter de ulike særlovene blir mest mulig enhetlige, og at særloser bare velges ved behov. Dette vil kunne bidra til et mer oversiktlig og dermed enklere regelverk.

Etter departementets syn gir det i utgangspunktet best oversikt om reglene om pålegg om opphør av ulovlig virksomhet gis i den enkelte særloven, se punkt 12. Regelverket om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr bør tilpasses handlingsnormene etter den enkelte særloven, og dermed som utgangspunkt reguleres i denne, se punkt 14.

Reglene om tilsynsorganets myndighet i forbindelse med undersøkelsestiltak, kan både innføres gjennom egne lovbestemmelser i særlovene eller gjennom at det i særloven henvises til lov-

bestemmelser i markedsføringsloven. Valget bør treffes ut fra hvilke løsninger som gir et mest mulig oversiktlig og tilgjengelig regelverk. Der hvor særloven allerede har en omfattende regulering av tilsynet med forbrukervernreglene, er det nærliggende at endringene innarbeides i særloven. Der hvor disse spørsmålene er knappere regulert i særloven, kan det være nærliggende å gi reglene i markedsføringsloven tilsvarende anvendelse gjennom henvisningsbestemmelser.

Valget av lovtekniske løsninger i de enkelte særlover er truffet ut fra retningslinjene ovenfor.

5.3.2 Lovtekniske løsninger i de enkelte særlover

5.3.2.1 Forbrukertilsynet

Forbrukertilsynet håndhever en stor del av rettsaktene som omfattes av ny forordning, med Markedsrådet som klageorgan. Særlovene som gjennomfører rettsaktene i norsk rett er blant annet angrerettloven (direktiv 2011/83/EU om forbrukerrettigheter), pakkereiselovent (direktiv 2015/2302/EU om pakkereiser), e-handelsloven (direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel) og markedsføringsloven (blant annet direktiv 2005/29/EU om urimelig handelspraksis). Forbrukertilsynet håndhever gjennom markedsføringsloven generelle forbrukerbestemmelser som for eksempel forbudet mot urimelig handelspraksis og urimelige avtalevilkår. Dette er bestemmelser som vil supplere spesiallovgivningen på forbrukerfeltet generelt. Det vil si at Forbrukertilsynet kan slå ned på urimelige avtalevilkår for eksempel hos en flyoperatør, selv om lufttransporten for øvrig håndheves av Luftfartstilsynet.

Generelle bestemmelser om Forbrukertilsynets håndheving er angitt i markedsføringsloven kapittel 7, og gjelder generelt for de tilsynsopp-gavene Forbrukertilsynet er gitt i markedsføringsloven eller annen lovgivning. I andre særlover er det også tatt inn en henvisning til at tilsynsreglene i markedsføringsloven skal anvendes ved Forbrukertilsynets tilsyn, se angrerettloven § 41 og pakkereiselovent § 51.

Barne- og familiedepartementet foreslår derfor at det gjøres endringer i markedsføringsloven kapittel 7 for å sikre at Forbrukertilsynet har undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever etter artikkel 9. Forbrukertilsynet innehar i dag flere av undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene som kreves etter ny forordning. Etter Barne- og familiedepar-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tementets vurdering vil det derfor være en hensiktsmessig løsning å endre de generelle undersøkelses- og håndhevingsreglene i markedsføringsloven, der dette er nødvendig for å oppfylle forordningens minimumskrav. Endringene i undersøkelses- og håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven vil gjelde for hele ansvarsområdet til Forbrukertilsynet, og i både nasjonale og grenseoverskridende saker, se punkt 4.7. Det vil si at Forbrukertilsynet kan anvende undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten på alle områder som Forbrukertilsynet fører tilsyn med, også uten at de materielle bestemmelsene er listet opp i rettsaktene i forordningens vedlegg. Det vises til at Forbrukertilsynets ansvarsområde dekker en stor del av rettsaktene som omfattes av ny forordning.

5.3.2.2 Helsedirektoratet

På alkohol- og tobakksområdet er det reklamebestemmelsene i direktiv 2010/13/EU om audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet), artikkel 9 nr. 1 bokstav d og e, artikkel 10 nr. 2, artikkel 11 nr. 4 bokstav a og artikkel 22 som utgjør forbrukervernreglene etter ny forordning. AMT-direktivets reklamebestemmelser knyttet til alkohol og tobakk er gjennomført i norsk rett i tobakksskadeloven og alkoholloven.

Helsedirektoratet fører tilsyn med og håndhever bestemmelsene om reklameforbud fastsatt i alkohol- og tobakksskadeloven, jf. alkoholloven § 9-3 og § 9-4 og tobakksskadeloven § 22 og § 23, jf. § 35. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår derfor at det gjøres endringer i alkoholloven og tobakksskadeloven for at Helsedirektoratet skal inneha undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever etter artikkel 9.

Endringene i undersøkelses- og håndhevingsbestemmelsene i alkoholloven og tobakksskadeloven vil gjelde i grenseoverskridende saker og i nasjonale saker, se punkt 4.7. Det foreslås dessuten at undersøkelses- og håndhevingsreglene gis anvendelse utenfor forordningens saklige virkeområde. Forordningens regler vil få anvendelse på alle former for alkoholreklame som rammes av det norske reklameforbudet, jf. alkoholloven § 9-2 første ledd. På tobakksskadelovens område vil de foreslåtte endringene medføre at virkeområdet utvides til å gjelde indirekte reklame, samt at det norske reklameforbudet blant annet også omfatter røykeutstyr, tobakksimitasjoner og tobakksurrogater, jf. forskrift om forbud mot tobakksreklame mv. § 4 bokstav b.

Helsedirektoratet og Vin- og brennevinleverandørenes forening (VBF) hadde merknader til forslaget om å gi undersøkelses- og håndhevingsreglene anvendelse utenfor forordningens saklige virkeområde. VBF sier i sin høringsuttalelse at det er på det rene at reglene i alkoholloven med tilhørende forskrifter er vesentlig strengere/mer omfattende enn det som følger av AMT-direktivet. Videre viser VBF til at CPC-forordningen kun krever at Norge gjennomfører CPC-forordningens regler på en slik måte at tilsynsmyndigheten har de nødvendige virkemidler for å ivareta de forbrukervernreglene som følger av AMT-direktivet. Helse- og omsorgsdepartementet viser til at både hensynet til effektivt vern av forbrukerne i nasjonale saker, og forutberegnelighet for de næringsdrivende, tilsier at håndhevingsorganene må kunne anvende de samme virkemidlene i alle typer saker. En slik løsning vil, etter departementets oppfatning, også understøtte hensynene bak alkohol- og tobakksreklameforbudene.

Sysselmannen på Svalbard hadde merknader til lovforslagenes virkeområde. Sysselmannen viser i sin høringsuttalelse til at de regler som nå foreslås i alkoholloven gir konkrete og utvidede hjemler med tanke på inngripen mot alkoholreklame, og da spesielt i den digitale sfæren. Sysselmannen peker på at dette er forhold og behov som prinsipielt sett ikke er mindre relevante på Svalbard enn på fastlandet, for eksempel som en del av oppfølgingen av reklameforbudet i § 4-1 i forskrift om alkoholordningen på Svalbard. Departementet er oppmerksom på de problemstillinger Sysselmannen påpeker. Gjeldende regler på Svalbard avviker imidlertid en del fra reglene på fastlandet, og de her omtalte ordninger og bestemmelser vil ikke uten regelverkstilpasninger kunne gjøres gjeldende for Svalbard. Det er planlagt en revisjon av alkoholforskriften for Svalbard, og departementet vil vurdere om de i proposisjonen her omtalte regler skal gjøres gjeldende for Svalbard i forbindelse med revisjonen av Svalbard-forskriften.

Implementering av EUs nye tobakksdirektiv har nødvendiggjort endringer i tobakksskadeloven. Disse er vedtatt, men ikke trådt i kraft i påvente av at direktivet skal implementeres i EØS-avtalen. På grunn av dette har det vært nødvendig å foreslå endringer i både gjeldende tobakksskadelov og endringslov til denne.

5.3.2.3 Legemiddelverket

På området for legemidler omfattes reklamebestemmelsene i direktiv 2001/83/EF (legemiddel-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

direktivet) artikkel 86 til 100 og AMT-direktivet artikkel 9 nr. 1 bokstav f, artikkel 10 nr. 3, artikkel 11 nr. 4 bokstav b og artikkel 21 av ny forordning. Disse bestemmelsene er gjennomført i norsk rett i legemiddeloven og legemiddelforskriften. Det er Legemiddelverket som fører tilsyn med at bestemmelsene overholdes. Legemiddelverkets undersøkelses- og håndhevingsmyndighet fremgår i dag av legemiddeloven og legemiddelforskriften, og det foreslås derfor at det gjøres endringer i det allerede eksisterende regelverket for å gjennomføre forordningen artikkel 9 i norsk rett. Lovendringene foreslås å gjelde både i grenseoverskridende saker og i nasjonale saker, og gis således et videre anvendelsesområde enn det forordningen krever, se punkt 4.7.

5.3.2.4 Lotteritilsynet

Innenfor lotterilovens virkeområde omfatter den nye forordningen kun direktiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis (urimelig handelspraksis-direktivet). Ifølge direktivets vedlegg regnes pyramidespill som en handelspraksis som under alle omstendigheter er urimelig, og dermed forbudt etter direktivet. Forbudet mot pyramidespill er gjennomført i norsk rett i lotteriloven § 16.

Lotteritilsynet skal føre kontroll med at bestemmelser som er gitt i eller i medhold av lotteriloven blir overholdt, jf. lotteriloven § 4 første ledd første punktum. Lotteritilsynet fører altså tilsyn med forbudet mot pyramidespill. Lotteritilsynets undersøkelses- og håndhevingsmyndighet fremgår i dag av lotteriloven. Kulturdepartementet foreslår derfor at det gjøres endringer i lotteriloven slik at Lotteritilsynet innehar den undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever etter artikkel 9.

Endringene i undersøkelses- og håndhevingsbestemmelsene i lotteriloven foreslås å gjelde både nasjonale og grenseoverskridende saker, og gis således et videre anvendelsesområde enn det forordningen krever.

5.3.2.5 Luftfartstilsynet

På luftfartsområdet omfattes forordning nr. 261/2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilte eller vesentlig forsinkede flyginger, forordning nr. 1107/2006 om funksjonshemmedes og bevegelseshemmedes rettigheter i forbindelse med lufttransport og forordning nr. 1008/2008 om felles regler for driften av lufttran-

sporttjenester i Felleskapet artikkel 22 og 24. Disse rettsaktene er gjennomført i norsk rett gjennom forskrifter gitt i medhold av luftfartsloven § 10-42.

Luftfartstilsynet fører tilsyn med rettsaktene, jf. luftfartsloven § 10-42 første ledd, jf. forskrift om flypassasjerers rettigheter § 2, forskrift om lufttransporttjenester i EØS § 3 og forskrift om universell utforming av lufthavner mv. § 3.

Det foreslås at det gjøres endringer i luftfartsloven § 10-42 slik at Luftfartstilsynet har den undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten forordningen krever. Det foreslås å innta presise henvisninger til enkelte bestemmelser i markedsføringsloven som gjennomfører undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene. På denne måten vil Luftfartstilsynet gis tilsvarende kompetanse som er foreslått for Forbrukertilsynet.

Undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten vil gjelde ved håndhevingen av alle rettsaktene om passasjerrettigheter som er gjennomført i nasjonal rett i forskrift gitt i medhold av luftfartsloven § 10-42. Hver rettsakt har egne bestemmelser om virkeområde som må legges til grunn.

5.3.2.6 Medietilsynet

På kringkastingsområdet omfattes direktiv 2010/13/EU om audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet) artikkel 9 nr. 1 bokstav a og b, artikkel 9 nr. 2, artikkel 10 nr. 1 og 4, artikkel 11 nr. 1 til 3, artikkel 19, 20 og artikkel 23 til 26.

Medietilsynet er nasjonalt tilsynsorgan for de nevnte bestemmelsene i AMT-direktivet. Direktivbestemmelsene er hovedsakelig gjennomført i kringkastingsloven og kringkastingsforskriften. Medietilsynets undersøkelses- og håndhevingskompetanse fremgår av kringkastingsloven. For Medietilsynet foreslås det derfor endringer i kringkastingsloven for å gjennomføre forordningen artikkel 9.

Forslaget omfatter kun undersøkelses- og håndhevingsmyndighet overfor norske kringkastere og audiovisuelle bestillingstjenester som bryter norsk rett med virkning for forbrukere i et annet EU- eller EØS-land. Hvorvidt Medietilsynet bør ha tilsvarende håndhevingsmyndighet for medietjenester som kun retter seg mot norske forbrukere, vil bli vurdert i en kommende revisjon av kringkastingsloven, og vurderes derfor ikke i denne lovproposisjonen.

I høringsnotatet ga departementet uttrykk for at forslaget kun vil få betydning for norske kringkastere og audiovisuelle bestillingstjenester som bryter norsk rett med virkning for et publikum i et

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

annet EU/EØS-land. *Kabel Norge* viser i sin høringsuttalelse til departementets uttalelser om at forslaget ikke vil berøre kringkasterne som kun retter sendingene mot et norsk publikum «slik som for eksempel NRK og TV 2». Kabel Norge sier seg enig i at det foreslåtte regelverket ikke vil ha så stor praktisk betydning i Norge, men peker samtidig på at også norske kanaler kan ses av publikum utenfor Norges grenser. Videre viser Kabel Norge til at: «[b]åde NRK og TV 2 er tilgjengelig for såkalt nabolandskanaldistribusjon i våre naboland. Portabilitetsforordningen medfører også at norske kanaler kan ses av publikum som oppholder seg i andre EU/EØS-land over kortere eller lengre tid. Det kan således ikke utelukkes at det kan bli aktuelt å anvende de foreslåtte lovhjemler i Norge.» Departementet er enig i Kabel Norges vurdering av forordningens virkeområde, og ser at det kan oppstå grenseoverskridende saker også for norske kringkasterne som NRK og TV 2. Departementet legger samtidig til grunn, i likhet med Kabel Norge, at det foreslåtte regelverket i praksis ikke vil få stor betydning for norske kringkasterne og audiovisuelle bestillingstjenester som retter sendingene sine mot et norsk publikum.

5.3.2.7 Sjøfartsdirektoratet

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1177/2010 av 24. november 2010 (heretter benevnt båtpassasjerforordningen) er gjennomført i nasjonal rett gjennom inkorporasjonsbestemmelsen i sjøloven § 418 a første ledd, jf. Prop. 4 LS (2015–2016) og Innst. 158 L (2015–2016). Departementet kan gi forskrift om hvem som skal føre tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, jf. sjøloven § 418 a annet ledd første punktum. Sjøfartsdirektoratet er tilsynsorgan, jf. forskrift 20. juni 2016 nr. 752 om tilsyn med og håndhevelse av båtpassasjerrettigheter etter sjøloven kapittel 15 (heretter benevnt som forskrift om båtpassasjerrettigheter) § 1 første ledd.

CPC-forordningen artikkel 9 om tilsynsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet gjennomføres gjennom endringer i sjøloven. Etter departementets vurdering bør det fastsettes i sjøloven at reglene om Forbrukertilsynets undersøkelsesmyndighet etter markedsføringsloven som oppfyller CPC-forordningen (regler om opplysningsplikt, utleveringspålegg, beslag og stedlig kontroll), gis tilsvarende anvendelse for Sjøfartsdirektoratet. Håndhevingsreglene etter CPC-forordningen (regler om pålegg om opphør av ulovlig virksomhet, midlertidige vedtak om pålegg, fastsettelse av tvangsmulkt og ileggelse av over-

tredelsesgebyr) gjennomføres derimot gjennom egne lovbestemmelser i sjøloven. Både undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten begrenses til å gjelde overtredelser av båtpassasjerforordningen. Det foreslås imidlertid at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten både skal gjelde i nasjonale og grenseoverskridende saker. Myndigheten gis dermed et videre anvendelsesområde enn det forordningen krever, se punkt 4.7.

5.3.2.8 Statens jernbanetilsyn

På jernbanefeltet omfattes jernbanepassasjerrettighetsforordningen (Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1371/2007). Forordningen er gjennomført i nasjonal rett gjennom jernbaneloven § 7 c første ledd, jf. jernbanepassasjerrettighetsforskriften § 1.

Statens jernbanetilsyn skal føre tilsyn med regler om jernbanepassasjers rettigheter og forpliktelser, jf. jernbaneloven § 11 første ledd, jf. jernbanepassasjerrettighetsforskriften § 5. Statens jernbanetilsyns undersøkelses- og håndhevingsmyndighet fremgår av jernbaneloven. For Statens jernbanetilsyn foreslås det derfor at det gjøres endringer i jernbaneloven for å sørge for at Statens jernbanetilsyn har undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever etter artikkel 9. I høringsnotatet ble det foreslått et nytt annet ledd i jernbaneloven § 7 c om Statens jernbanetilsyns undersøkelses- og håndhevingsmyndighet ved tilsyn med passasjerrettighetene. I det endelige lovforslaget foreslås dette imidlertid regulert i jernbanelovens generelle kapittel om tilsyn. Det foreslås hovedsakelig at det tas inn henvisninger til undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten, slik denne foreslås regulert i markedsføringsloven. Statens jernbanetilsyn vil dermed ved sine undersøkelser og håndheving, kunne benytte seg av hjemlene som følger av markedsføringsloven.

Det foreslås at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten begrenses til overtredelser av jernbanepassasjerrettighetsforordningen, men at myndigheten både kan anvendes i nasjonale og i grenseoverskridende saker. Dette gir myndigheten et videre anvendelsesområde enn det som følger av forordningen, se punkt 4.7.

5.3.2.9 Statens vegvesen

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 181/2011 om busspassasjerers rettigheter og om endring av rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 (busspassasjerrettighetsforordningen) ble tatt inn

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

i EØS-avtalen 30. april 2015. Forordningen er gjennomført i norsk rett gjennom lov 29. august 2014 nr. 63 om endring av lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportloven) § 32 a. Bestemmelsen gir hjemmel for å gjennomføre forordningen i norsk rett gjennom forskrift.

Utfyllende forskrifter er gitt i forskrift av 25. februar 2016 nr. 193 om busspassasjerrettigheter, forskrift 25. februar 2016 nr. 194 om endring i forskrift om klagenemnd for passasjertransport (transportklagenemndforskriften) og forskrift 25. februar 2016 nr. 195 om endring i forskrift med motorvogn og fartøy (yrkestransportforskriften).

Statens vegvesen skal føre tilsyn med at busspassasjerrettighetsforskriften blir fulgt, jf. yrkestransportloven § 32 a første ledd, jf. forskrift om busspassasjerrettigheter § 5 første ledd.

Statens vegvesens undersøkelses- og håndhevingsmyndighet er angitt i yrkestransportloven og i busspassasjerrettighetsforskriften. For Statens vegvesen foreslås det endringer i yrkestransportloven slik at Statens vegvesen gis undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever. Det foreslås enkelte henvisninger til markedsføringsloven som vil gi Statens vegvesen tilsvarende håndhevingskompetanse som foreslås for Forbrukertilsynet. Undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten vil gjelde både i nasjonale og i grenseoverskridende saker, og ved håndhevingen av alle rettsaktene om passasjerrettigheter som gjennomføres i nasjonal rett i forskrift gitt i medhold av yrkestransportloven § 32 a.

6 Tilgang til opplysninger og dokumenter

6.1 Gjeldende forordning

Håndhevingsorganenes tilgang til opplysninger fremgår av artikkel 4 nr. 6 bokstav a og b. Håndhevingsorganene skal kunne få tilgang til alle relevante dokumenter, uansett form. De skal også kunne kreve relevante opplysninger fra enhver person.

6.2 Ny forordning

Håndhevingsorganene skal ha tilgang til alle relevante dokumenter, data eller opplysninger tilknyttet en overtredelse som omfattes av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a. For en nærmere omtale av hvilke overtredelser som omfattes av forordningen, se punkt 4.2. Tilgangen til opplysninger gjelder uansett form eller format på dokumentet, og uavhengig av lagringsmedium eller lagringssted. Håndhevingsorganene skal med dette gjøres i stand til å fastslå om en overtredelse av EU-retten som beskytter forbrukernes interesser har funnet sted og kunne identifisere hvem som står bak overtredelsen, se fortalepunkt 9. Med EU-rett som beskytter forbrukernes interesser, menes EU-rettsaktene som er angitt i forordningens vedlegg, slik disse er gjennomført i nasjonal rett, jf. artikkel 3 nr. 1.

Håndhevingsorganene skal kunne kreve opplysningene utlevert fra offentlige og private organer, samt enhver fysisk eller juridisk person, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b. Dette inkluderer blant annet betalingstjenestetilbydere, internettleverandører, teleoperatører, domeneregistre og -forhandlere (registrarer) og vertstjenesteleverandører, se fortalepunkt 10.

Gjennomføringen og utøvelsen av myndigheten skal stå i forhold til, og være i samsvar med, EU-retten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og med grunnleggende rettigheter, jf. artikkel 10 nr. 2. Bestemmelsen er også omtalt i fortalepunkt 19 og 52.

6.3 Forbrukertilsynet

6.3.1 Gjeldende rett

Enhver plikter å gi Forbrukertilsynet de opplysningene tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, herunder opplysninger som er nødvendige for å vurdere om en handelspraksis er urimelig, jf. markedsføringsloven (mfl.) § 34 første ledd første punktum. Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig og innen en fastsatt frist, jf. annet punktum.

Forbrukertilsynet kan kreve utlevert dokumenter som det finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven, jf. mfl. § 34 annet ledd.

Taushetsplikt som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten, jf. mfl. § 34 tredje ledd første punktum. Dette gjelder likevel ikke opplysninger som er omfattet av taushetsplikten som følger av straffeprosessloven (strpl.) §§ 117 til 120, jf. mfl. § 34 tredje ledd annet punktum. Dette inkluderer betroelser gitt til visse yrkesgrupper, blant annet advokater og leger, og opplysninger som må holdes hemmelig av hensynet til rikets sikkerhet eller fremmed stat. I tillegg omfattes opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt som følge av arbeid for stat eller kommune, familievernkontor, tilbyder av post- eller ekomtjenester, eller statens lufthavnselskap.

Dersom det er mistanke om overtredelse av bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med, og særlige hensyn gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til ekomtjenester likevel pålegges å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd. Dette følger av mfl. § 34 tredje ledd tredje punktum.

Mfl. § 34 tredje ledd ble tatt inn i markedsføringsloven ved endringen av håndhevingsreglene i 2017, se Prop. 93 L (2016–2017) punkt 6.2. Bestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2018.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

6.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Forordningen krever at håndhevingsorganene skal ha tilgang til alle relevante dokumenter, data eller opplysninger om en overtredelse. Dette gjelder uansett form og hvem som har disse dokumentene, dataene eller opplysningene, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b. Forbrukertilsynet har i utgangspunktet myndighet til å kreve denne informasjonen etter gjeldende rett. Opplysningsplikten står imidlertid tilbake for kvalifisert taushetsplikt, det vil si taushetsplikt som går foran vitneplikten etter straffe- og sivilprosessens regler. Forordningen presiserer at undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene i artikkel 9, herunder myndigheten til å få tilgang til opplysninger og dokumenter, skal være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, jf. artikkel 10 nr. 2. På denne bakgrunn vurderte det daværende Barne- og likestillingsdepartementet at unntakene fra opplysningsplikten i norsk rett var i tråd med forordningen og foreslo ingen lovendring. Departementet ba om høringsinstansenes syn på om det i større grad bør åpnes opp for at Forbrukertilsynet kan kreve taushetsbelagte opplysninger fra offentlige myndigheter.

6.3.3 Høringsinstansenes syn

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) er enig med det daværende Barne- og likestillingsdepartementet i at forordningen må forstås slik at Forbrukertilsynets rett til å kreve opplysninger fra offentlige organer, står tilbake for kvalifisert taushetsplikt. Nkom begrunner dette med at utstrakt informasjonsutveksling mellom offentlige myndigheter kan ha negative konsekvenser for personvernet. Nkom nevner også at selvinkrimineringsvernet setter begrensninger for om innhentede opplysninger kan brukes som bevis.

Forbrukertilsynet stiller spørsmål ved om dagens lovregulering er i tråd med den nye forordningen. Tilsynet fremhever at det i artikkel 9 nr. 3 bokstav b presiseres at håndhevingsorganene skal kunne innhente opplysninger som er nødvendige for å fastslå om det har skjedd en overtredelse, fra alle offentlige myndigheter. I tillegg nevnes det spesifikt at myndighetene skal kunne spore finansielle strømmer og datastrømmer. Det sies ingenting eksplisitt i forordningen om at denne adgangen kan beskjæres. Når det gjelder spørsmålet om forordningen gir hjemmel for unntak fra opplysningsplikten, uttaler tilsynet:

«Ettersom det er slått eksplisitt fast i artikkel 9 at myndighetene skal kunne innhente slike opplysninger som angis, må man etter Forbrukertilsynets syn være ytterst forsiktig med å avskjære adgang til å innhente disse opplysningene. Dette kan potensielt komme i konflikt med Norges forpliktelse til å gjennomføre forordningen korrekt. Forbrukertilsynet forstår henvisningen i artikkel 10 nr. 2 primært som en henvisning til at de prosessuelle reglene som sikrer personer og foretaks grunnleggende rettigheter skal følges, slik man har eksemplifisert i punkt 19 i fortalen.»

Når det gjelder innsyn i opplysninger underlagt taushetsplikt i et annet offentlig organ, mener tilsynet det har behov for å få tilgang til slike opplysninger. Som eksempel nevner tilsynet ligningsopplysninger for personlige skatteyttere. På visse vilkår kan privatpersoner ilegges tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr for brudd på markedsføringsloven, og størrelsen på disse reaksjonene beror blant annet på vedkommendes økonomi.

Forbrukertilsynet påpeker at det i dag er en viss adgang for forvaltningsorganer til å dele informasjon som er underlagt taushetsplikt, typisk for å forfølge lovbrudd, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 6. Bestemmelsen pålegger imidlertid ikke forvaltningsorganene en opplysningsplikt, slik forordningen krever.

Tilsynet påpeker at opplysningene vil være underlagt taushetsplikt i det organet som mottar dem. Opplysninger om personlige forhold eller forretningshemmeligheter vil dermed ikke bli kjent for andre enn den næringsdrivende som opplysningene gjelder. Situasjonen skiller seg derfor fra sivil- og straffeprosessen der opplysningene normalt blir kjent for begge partene i saken.

Forbrukertilsynet viser for øvrig til konkurranseloven § 24 som gir Konkurransetilsynet myndighet til å innhente opplysninger «uten hinder av den lovbestemte taushetsplikt som ellers påhviler skatte- og avgiftsmyndigheter og myndigheter som har til oppgave å overvåke offentlig regulering av ervervsvirksomhet.» Tilsynet mener en lignende bestemmelse kan tas inn i markedsføringsloven.

Når det gjelder opplysninger om datastrømmer, mener tilsynet det har behov for informasjon om mengden kommunikasjon fra næringsdrivende til forbrukere. Dette for å vurdere om det har skjedd vesentlige brudd på markedsføringsloven og for å fastsette størrelsen på et eventuelt gebyr. Tilsynet uttaler:

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

«Som eksempel på dette kan nevnes en konkret sak som tilsynet har hatt til behandling høsten 2018 der den næringsdrivende har gitt opplysninger om antall utsendte overtakserte SMS-meldinger som tilsynet har grunn til å tro er alt for lavt. Det er imidlertid ikke mulig for oss å få kontrollert om opplysningene stemmer, ettersom vi pr i dag ikke har hjemmel til å innhente opplysninger om antallet meldinger fra ekomtilbyderen dette har blitt sendt ut gjennom. Selv om tilsynet kan be om opplysninger i slike saker direkte fra den næringsdrivende, kan det altså være behov for å kontrollere om disse stemmer. Dersom det er klart at det er aktuelt å ilegge overtredelsesgebyr i saken, vil også den næringsdrivende under henvisning til selvinkrimineringsvernet kunne unnlate å gi opplysningene vi ber om.»

Tilsynet understreker at det ikke har behov for tilgang til det konkrete innholdet i markedsføringen fra næringsdrivende til forbrukere. Å pålegge ekomtilbydere å utlevere informasjon om mengden kommunikasjon vil, ifølge tilsynet, ikke være problematisk med tanke på rettssikkerheten til verken den næringsdrivende eller forbrukerne som har mottatt kommunikasjonen.

6.3.4 Departementets vurdering

Hvem kan opplysningskravet rettes mot

Forbrukertilsynet kan, etter gjeldende regelverk, rette krav om opplysninger mot «enhver», jf. mfl. § 34 første ledd første punktum. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering dekker dette de samme rettssubjektene som omfattes av ny forordning – fysiske og juridiske personer, private og offentlige organer, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b.

Hvilke opplysninger omfattes

Enhver plikter å gi Forbrukertilsynet «de opplysningene [det] krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven», jf. mfl. § 34 første ledd første punktum. Det presiseres ikke i lovteksten hva slags opplysninger som omfattes av opplysningsplikten. Det er likevel klart at plikten favner vidt, idet den gjelder alle opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre tilsynsarbeidet. Opplysningene kan være personopplysninger knyttet til enkeltpersoner, virksomheter eller andre som har befattning med forvaltningen. Opplysningene kan imidlertid også gjelde alle andre forhold som har betydning i de sakene som er til behandling hos håndhevsorganene.

Etter mfl. § 34 annet ledd første punktum kan Forbrukertilsynet kreve dokumenter utlevert, så lenge Forbrukertilsynet finner det «påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven.» Plikten til å kreve dokumenter utlevert favner, på samme måte som opplysningsplikten i mfl. § 34 første ledd, vidt.

Etter departementets vurdering samsvarer opplysningsplikten og utleveringsplikten etter mfl. § 34 første og annet ledd med de opplysningene og dokumentene som Forbrukertilsynet skal gis tilgang til etter artikkel 9 nr. 3 bokstav a og som Forbrukertilsynet skal kunne kreve fremlagt etter artikkel 9 nr. 3 bokstav b. Det vil si alle relevante dokumenter, data og opplysninger knyttet til en overtredelse.

Departementet foreslår at utleveringsplikten flyttes til mfl. § 34 første ledd, slik at opplysningsplikten og utleveringsplikten reguleres i samme ledd.

Se forslag til markedsføringsloven § 34 første ledd.

Opplysninger fra offentlige myndigheter

Håndhevsorganene skal etter forordningen kunne kreve opplysninger fra andre offentlige myndigheter, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b.

I dag skal enhver gi opplysninger til Forbrukertilsynet. Unntatt fra denne opplysningsplikten er blant annet opplysninger som omfattes av offentlig ansattes taushetsplikt, jf. markedsføringsloven § 34 tredje ledd annet punktum og straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum. Offentlig ansatte har taushetsplikt om noens personlige forhold og tekniske innretninger/forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, jf. forvaltningsloven § 13. Taushetsplikten er imidlertid ikke til hinder for at et forvaltningsorgan gir opplysninger om lovbrudd til en kontrollmyndighet «når det finnes ønskelig av allmenne hensyn eller forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver», jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6.

Som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet påpeker i sitt høringssvar kan det være problematisk, både ut fra et personvernsperspektiv og selvinkrimineringsprinsippet, at forvaltningsorganer fritt kan dele taushetsbelagt informasjon seg imellom. Samtidig er det viktig at et forvaltningsorgan kan dele informasjon med andre forvaltningsorganer for å avdekke og forfølge lovbrudd. Etter departementets vurdering er dette hensynet til en viss grad ivaretatt ved bestemmelsen som er

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

inntatt i forvaltningsloven om deling av taushetsbelagt informasjon mellom forvaltningsorganer. I en nylig publisert utredning om revisjon av forvaltningsloven (NOU 2019: 5 om ny forvaltningslov) foreslår imidlertid utvalget en videre adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige myndigheter enn det forvaltningsloven i dag gir adgang til, jf. punkt 19.12.6.3. Videre nevner forordningen eksplisitt at håndhevingsorganene skal kunne kreve at offentlig myndighet fremlegger «alle relevante opplysninger, data eller dokumenter», jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b. Som Forbrukertilsynet påpeker gir forvaltningslovens regulering ikke tilsynet et rettskrav på å få informasjon. At opplysningsplikten i markedsføringsloven står tilbake for offentlige ansattes taushetsplikt synes derfor i liten grad å være forenlig med forordningens klare ordlyd.

I høringsnotatet konkluderte departementet med at gjeldende rett er i overensstemmelse med forordningens krav om tilgang til opplysninger ettersom gjennomføringen og utøvelsen av myndigheten skal stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, blant annet gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter, jf. forordningen artikkel 10 nr. 2. Etter departementets vurdering måtte taushetsplikten anses som en fundamental rettssikkerhetsgaranti. Departementet opprettholder denne vurderingen hva gjelder taushetsplikten som er angitt i straffeprosessloven § 117, § 119 og § 120. Taushetsplikten som angis i straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum favner imidlertid så vidt at det, etter departementets vurdering, er behov for endringer. For å sikre overensstemmelse med forordningen foreslår departementet derfor å gjøre unntak fra taushetsplikten som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune, jf. strpl. § 118 første ledd første punktum. Den foreslåtte endringen vil gi Forbrukertilsynet rett til å kreve relevante opplysninger og dokumenter fra offentlige myndigheter for å kunne fastslå om en overtredelse av forbrukervernreglene som Forbrukertilsynet fører tilsyn med har funnet sted, eller for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse. Dette vil være i samsvar med forordningens ordlyd i artikkel 9 nr. 3 bokstav b.

Departementet presiserer at deling av personopplysninger må skje i samsvar med personopplysningsloven som gjennomfører personvernforordningen i norsk rett. Det er understreket i CPC-forordningens fortalepunkt 47 at personvernforordningen skal gjelde ved anvendelse av CPC-forordningen. Det vises også til artikkel 2 nr. 7 som angir at CPC-forordningen ikke berører EU-lov-

givning om behandling av personopplysninger, herunder personvernforordningen. Personvernforordningen fastsetter blant annet generelle regler for behandling av personopplysninger. I artikkel 5 nr. 1 bokstav b fastsettes det for eksempel at personopplysninger skal «samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål», og at de ikke skal «viderebehandles på en måte som er uforenlig» med de formålene de ble samlet inn for. Dessuten vil taushetsbelagte personopplysninger ofte omfattes av personvernforordningen artikkel 9 nr. 1, som gjelder enkelte særlige kategorier av personopplysninger. Slike opplysninger kan bare deles innenfor rammen av unntakene i artikkel 9 nr. 2.

Både innsamling og viderebruk av personopplysninger anses som behandling av personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. I artikkel 6 nr. 4 reguleres behandling av personopplysninger for andre formål enn det opprinnelige innsamlingsformålet. Det vil si at personopplysningene viderebehandles. Adgangen til viderebehandling av personopplysninger kan fastsettes i nasjonal rett, forutsatt at viderebehandlingen utgjør et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for å sikre oppnåelse av målene nevnt i artikkel 23 nr. 1, jf. artikkel 6 nr. 4. Når viderebehandling omfatter særlige kategorier av personopplysninger, må det også vurderes om behandlingen er i samsvar med artikkel 9 nr. 2.

En adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige myndigheter vil være begrunnet i håndhevingsorganenes tilsynsfunksjon, for å sikre en høy grad av forbrukerbeskyttelse. Å ivareta en sterk forbrukerbeskyttelse er en viktig målsetning både nasjonalt og innenfor EU/EØS. Etter departementets vurdering vil en adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige myndigheter derfor kunne begrunnes i artikkel 23 nr. 1 bokstav h, jf. bokstav e.

Etter departementets vurdering vil en adgang til å kreve opplysninger fra andre offentlige myndigheter være nødvendig for å oppfylle forordningens krav i artikkel 9 nr. 3 bokstav b om at håndhevingsorganene skal kunne kreve alle relevante opplysninger, data eller dokumenter. Adgangen til å kreve opplysninger foreslås gitt et noe videre anvendelsesområde enn det forordningen krever, ettersom hjemmelen vil gjelde generelt innenfor Forbrukertilsynets tilsynsområde og både i nasjonale og grenseoverskridende saker, se omtale i punkt 4.7 og 5.3. Etter departementets vurdering vil adgangen til å kreve taushetsbelagte opplysninger fra offentlige myndigheter likevel

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

kunne anses «nødvendig» i personvernforordningens forstand. Det vil, etter departementets vurdering, være hensiktsmessig at Forbrukertilsynet kun har ett regelsett å forholde seg til i alle saker. Det vil være samme behov for opplysninger for å avdekke og stanse overtredelser nasjonalt som i grenseoverskridende saker.

Når det gjelder personvernforordningens krav om «forholdsmessighet» understreker departementet at Forbrukertilsynet kun kan kreve relevante opplysninger og dokumenter for å kunne fastslå om en overtredelse av forbrukervernreglene som Forbrukertilsynet fører tilsyn med har funnet sted, eller for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse. Det er vanskelig på det nåværende tidspunktet å konkret angi hvilke opplysninger dette vil omfatte, men departementet antar at det hovedsakelig vil være forretningsopplysninger som vil være relevant. Utlevering av særlige kategorier av personopplysninger synes i utgangspunktet ikke å være relevant. Departementet understreker at det i motsatt fall må foretas en konkret og grundig vurdering av behovet før slike opplysninger eventuelt kan utleveres. Det må alltid tas i betraktning hvor sensitive de konkrete personopplysningene som kreves utlevert vil være.

Etter departementets vurdering vil adgangen til å kreve taushetsbelagte opplysninger fra andre offentlige myndigheter være i overensstemmelse med personvernforordningen. Om opplysninger kan utleveres i hver enkelt sak må vurderes konkret av avgiverorganet.

Se forslag til markedsføringsloven § 34 fjerde ledd annet punktum.

Opplysninger om datastrømmer

Etter gjeldende rett kan Forbrukertilsynet kreve opplysninger som gjør det mulig å fastslå identiteten til personer som står bak elektronisk kommunikasjon, enten kommunikasjonen skjer per SMS, e-post eller på annen måte. Dette følger av markedsføringsloven § 34 tredje ledd tredje punktum. Forbrukertilsynet har imidlertid ikke hjemmel til å kreve opplysninger om mengden SMS eller e-post som er sendt.

Kommunikasjonsverndirektivet (2002/58/EF) forbyr markedsføringshenvendelser ved elektroniske kommunikasjonsmetoder dersom forbrukeren ikke har samtykket eller det foreligger et kundeforhold. Spamforbudet er gjennomført i norsk rett i markedsføringsloven § 15. Kommunikasjonsverndirektivet omfattes av CPC-forordningen og Forbrukertilsynet må derfor ha den kom-

petansen som følger av forordningen ved håndhevingen av spamforbudet. Etter forordningen skal håndhevingsorganene kunne kreve all informasjon, uansett form eller format, som er nødvendig for å fastslå om en overtredelse i strid med forordningen har funnet sted.

I sin høringsuttalelse, gjengitt ovenfor, påpeker Forbrukertilsynet at de har store vanskeligheter med å få korrekte opplysninger om mengden spam en næringsdrivende har sendt. Opplysningene kan ikke innhentes direkte fra ekomtilbydere på grunn av begrensningene i markedsføringsloven, og på grunn av selvinkrimineringsvernet kan ikke tilsynet alltid kreve å få slike opplysninger direkte fra den næringsdrivende, jf. forvaltningsloven § 48.

Spam er i utgangspunktet et brudd på forordningen og markedsføringsloven, men bare dersom det anses å være i strid med forbrukernes *kollektive interesser*. Vilkåret innebærer at dersom det er sendt spam til kun én forbruker, vil ikke Forbrukertilsynet kunne forfølge saken. Mengden spam vil også ha betydning for hvilken reaksjon tilsynet kan bruke og størrelsen på et eventuelt gebyr eller mulkt. Denne informasjonen vil også kunne ha betydning for et eventuelt tilbakebetalingskrav der den næringsdrivende har tatt betalt for SMS'en, såkalte overtakserte SMS'er.

Etter departementets vurdering kan det derfor stilles spørsmål ved om gjeldende rett er i overensstemmelse med forordningen. Uavhengig av forholdet til forordningen så vil manglende informasjon fra ekomtilbydere om mengden elektronisk kommunikasjon sendt til forbrukere, skape utfordringer ved håndhevingen av spamforbudet. Forbrukertilsynet vil eksempelvis ikke kunne slå ned på ulovlig spam med mindre det kan påvise at meldingen er sendt til flere forbrukere.

I CPC-forordningens fortalepunkt 9 er det presisert at «tredjeparter i den digitale verdikjeden» skal framlegge relevante opplysninger i samsvar med ehandelsdirektivet (2000/31/EC) og personvernlovgivningen. Personvernlovgivningen inkluderer blant annet kommunikasjonsverndirektivet. I tillegg til spamforbudet, setter kommunikasjonsverndirektivet grenser for adgangen til å pålegge ekomtilbydere å gi innsyn i datakommunikasjon. Etter direktivet kan det gjøres unntak fra hovedregelen om taushetsplikt i artikkel 5 dersom det er «nødvendig, egnet og rimelig i et demokratisk samfunn av hensyn til nasjonal sikkerhet (det vil si statens sikkerhet), forsvar, offentlig sikkerhet og forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølging av straffbare handlinger eller ulovlig bruk av det elektroniske kommunikasjons-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

systemet», jf. artikkel 15 nr. 1. Kommisjonen har foreslått en ny kommunikasjonsvernforordning (Regulation on Privacy and Electronic Communications) som ennå ikke er vedtatt. Etter artikkel 5 i forordningen skal datakommunikasjon være hemmelig. Medlemsstatene kan imidlertid gjøre unntak fra dette såfremt det skal ivareta en av interessene som er listet opp i personvernforordningen artikkel 23 nr. 1 bokstav a til e. Dette inkluderer følgende hensyn:

«a) den nasjonale sikkerhet, b) forsvaret, c) den offentlige sikkerhet, d) forebygging, etterforskning, avsløring eller straffeforfølgning av straffbare forhold eller iverksettelse av straffrettslige sanksjoner, herunder vern mot og forebygging av trusler mot den offentlige sikkerhet, e) andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen eller en medlemsstat, særlig Unionens eller en medlemsstats viktige økonomiske eller finansielle interesser, herunder valuta-, budsjett- og skattesaker, folkehelse og trykdespørsmål».

Etter departementets vurdering vil det å forfølge brudd på spamforbudet legitimere unntak fra taushetsplikten for ekomtilbydere både etter gjeldende kommunikasjonsvern direktiv og etter forslaget til ny kommunikasjonsvernforordning. Dette følger av formuleringen «rettslig forfølgning av [...] ulovlig bruk av det elektroniske kommunikasjonsystemet» i kommunikasjonsvern direktivet artikkel 15 nr. 1 og «andre viktige mål av generell allmenn interesse for Unionen» i personvernforordningen artikkel 23 nr. 1 bokstav e.

Å gi håndhevingsorganer tilgang til informasjon om antall SMS og e-poster som går fra en næringsdrivende til forbrukere i en markedsføringskampanje, vil utgjøre et begrenset unntak fra utgangspunktet om at datakommunikasjon skal være hemmelig. Formålet vil være å sikre privatpersoners kommunikasjonskanaler mot uønsket innhold. Totalt sett vil et slik forslag ikke begrense, men styrke personvernet. Samtidig er det viktig at Forbrukertilsynet ikke gis adgang til generelt å kreve innsyn i all datakommunikasjon. Innsyn bør derfor begrenses til saker der informasjonen om antall markedsføringshenvendelser ikke kan skaffes på annen måte og kun dersom det foreligger en konkret mistanke om brudd på forbrukervernregler.

Med de begrensninger som nevnt, foreslås det at Forbrukertilsynet skal kunne kreve informasjon fra ekomtilbydere om antall SMS'er, e-poster

og andre markedsføringshenvendelser fra en næringsdrivende til forbrukere.

Se forslag til markedsføringsloven § 34 fjerde ledd tredje punktum.

6.4 HelseDirektoratet

6.4.1 Gjeldende rett

6.4.1.1 Alkoholloven

HelseDirektoratet fører tilsyn med overholdelse av bestemmelser om reklameforbud i alkoholloven kapittel 9. Det følger av lovens § 9-3 annet ledd at «enhver plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av HelseDirektoratets oppgaver etter lovens kapittel 9». Dette innebærer at direktoratet har rett til å be om tilgang til de dokumenter og andre opplysninger som er relevante i forhold til disse oppgavene. Opplysningsplikten utløses av et pålegg fra direktoratet. Alkoholloven § 9-3 annet ledd ble tatt inn i loven i 2006 for å implementere gjeldende forordning artikkel 4 nr. 6 bokstav a og b.

Etter straffeloven § 209 første ledd er det straffbart for den som er pålagt taushetsplikt å bryte denne. Det fremgår av bestemmelsens annet ledd at dette gjelder tilsvarende ved brudd på taushetsplikt som følger av gyldig instruks for tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ. Videre sier tredje ledd at for den som arbeider eller utfører tjeneste for et statlig eller kommunalt organ, rammer første og annet ledd også brudd på taushetsplikt etter at tjenesten eller arbeidet er avsluttet.

Det følger av dette at et tilsynsorgan ikke kan kreve informasjon som er omfattet av taushetsplikten, med mindre annet er fastsatt særskilt ved lov. Det er ikke gitt særskilte unntak fra taushetsplikten i alkoholloven.

6.4.1.2 Tobakksskadeloven

Tobakksskadeloven § 38 første ledd oppstiller en bestemmelse om opplysningsplikt. Bestemmelsen sier at «[e]nhver plikter etter pålegg av tilsynsmyndigheten å gi de opplysninger som er nødvendige for å forebygge helseskader som bruk av tobakkssvarer eller tobakkssurrogater medfører eller gjennomføre gjøremål etter loven.»

Bestemmelsen om opplysningsplikt kom inn i loven i 1997 og gjaldt opprinnelig for produsenter, importører og forhandlere. I Ot.prp. nr. 57 (2001–2002) Om lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader, ble bestemmelsen

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

foreslått endret til å gjelde «enhver». Begrunnelsen var at hjemmelen også kan benyttes for å innhente opplysninger i saker om for eksempel reklame for tobakksvarer, jf. proposisjonens punkt 2.5 side 11. Endringen trådte i kraft 1. juli 2002.

Lovens ordlyd omfatter også offentlige organer. Det følger av forarbeidene til tobakksskadeloven, Ot.prp. nr. 18 (2008–2009) Om lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr), side 49 i merknaden til § 15 som tilsvarende dagens § 38, at bestemmelsen bare gjelder de opplysninger en faktisk sitter inne med, og at den ikke medfører at det må foretas undersøkelser, nærmere dokumentasjon av de fremlagte opplysninger osv.

Når det gjelder taushetsbelagte opplysninger vises det til punkt 6.4.1.1. om alkoholloven.

6.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Forordningen krever at håndhevingsorganene skal ha tilgang til alle relevante dokumenter, data eller opplysninger om en overtredelse. Dette gjelder uansett form og hvem som har disse dokumentene, dataene eller opplysningene, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b. Helsedirektoratet har i utgangspunktet etter både alkoholloven og tobakksskadeloven myndighet til å kreve denne informasjonen. Opplysningsplikten er begrenset til informasjon vedkommende faktisk sitter inne med. Helse- og omsorgsdepartementet vurderte i høringsnotatet at dette samsvarer med de opplysningene som skal kunne innhentes etter ny forordning – alle relevante dokumenter, data og opplysninger knyttet til en overtredelse, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b, og foreslo ingen lovendringer.

Forholdet til taushetsplikten

Helse- og omsorgsdepartementet vurderte i høringsnotatet om det er i overensstemmelse med ny forordning at Helsedirektoratets krav på opplysninger står tilbake for taushetsplikten slik det er oppstilt i straffeloven.

Forordningen presiserer at undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene i artikkel 9, herunder myndigheten til å få tilgang til opplysninger og dokumenter, skal være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, jf. artikkel 10 nr. 2. På denne bakgrunn vurderte departementet at unntakene fra opplysningsplikten i norsk rett var i tråd med forordningen og foreslo ingen lovendring.

6.4.3 Høringsinstansenes syn

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) uttaler i sitt høringssvar at det vil være hensiktsmessig å klargjøre forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten nærmere i særlovgivningen. Nkom viser således til klargjøringen av opplysningsplikten og taushetsplikten i markedsføringsloven § 34, særlig tredje ledd, og foreslår at det inntas en tilsvarende bestemmelse i alkoholloven og tobakksskadeloven.

Nkom viser til at Helsedirektoratets rett til å få utlevert opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, ved en slik tilføyelse vil følge av alkoholloven og tobakksskadeloven, og er tatt høyde for i ekomloven § 2-9 tredje ledd siste setning.

6.4.4 Departementets vurdering

Hvem kan opplysningskravet rettes mot

Helsedirektoratet kan, etter gjeldende regelverk, rette krav om opplysninger mot «enhver», jf. alkoholloven § 9-3 annet ledd og tobakksskadeloven § 38 første ledd. Helsedirektoratet kan be om informasjon fra personer og virksomheter som det ikke vurderer å sanksjonere, men som likevel antas å ha relevant dokumentasjon. Etter Helse- og omsorgsdepartementets vurdering dekker dette de samme rettssubjektene som omfattes av ny forordning – fysiske og juridiske personer, private og offentlige organer, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b.

Hva slags dokumenter og opplysninger som omfattes

Enhver plikter å gi Helsedirektoratet de opplysningene det krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, jf. alkoholloven § 9-3 annet ledd og tobakksskadeloven § 38 første ledd. Det presiseres ikke i lovtekstene hva slags opplysninger som omfattes av opplysningsplikten. Det er likevel klart at plikten favner vidt, idet den gjelder alle opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre tilsynsarbeidet. Etter departementets vurdering samsvarer dette med de opplysningene som skal kunne innhentes etter ny forordning – alle relevante dokumenter, data og opplysninger knyttet til en overtredelse, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Særlig om taushetsbelagte opplysninger

Hverken alkoholloven eller tobakksskadeloven inneholder lovbestemmelser som regulerer forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten, og de alminnelige regler i forvaltningsloven og straffeprosessloven gjelder.

Ny forordning inneholder heller ikke en konkret regulering av forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten som følger av annet regelverk. Forordningen gir imidlertid anvisning på en ramme som medlemsstatene må holde seg innenfor, der opplysningsplikten og taushetsplikten må balanseres og være i samsvar med prosessuelle garantier, jf. artikkel 10 nr. 2.

Myndigheten til å kreve opplysninger er mer detaljert i ny forordning enn i gjeldende forordning, og forordningen nevner blant annet opplysninger om finansielle strømmer og datastrømmer, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b. I tillegg er kretsen av rettssubjekter det kan innhentes opplysninger fra utvidet. Departementet er derfor enig med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i at det kan være hensiktsmessig å klargjøre forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten nærmere i lovene.

Det finnes en slik lovbestemmelse i markedsføringsloven § 34 tredje ledd, og det foreslås at det inntas en tilsvarende bestemmelse i alkoholloven og tobakksskadeloven.

Se forslag til alkoholloven § 9-3 tredje ledd og tobakksskadeloven § 38 a.

6.5 Legemiddelverket

6.5.1 Gjeldende rett

Lov 4. desember 1992 nr. 132 (legemiddeloven) har hjemmel om tilsyn i § 28. Bestemmelsens annet og tredje ledd gir hjemmel for Helse- og omsorgsdepartementet (delegert Statens legemiddelverk jf. delegasjonsskriv 7. desember 2001) til å:

«kreve å få utlevert de oppgaver og opplysninger som er nødvendige for å ivareta tilsynet og foreta de nødvendige kontroller av virksomheter, produksjon og omsetning mv. som berøres av denne lov. Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for tilsynet.

Departementet kan i forbindelse med tilsynet kostnadsfritt ta ut eller kreve utlevert prøver av legemidler og prøver av stoffer som er brukt under tilvirkning av legemidler hos de virksomheter som berøres av denne lov.»

6.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Det ble i høringsnotatet av 4. oktober 2018 foretatt en vurdering av om Legemiddelverket har den tilgang til dokumenter og data mv. som forordningen legger opp til. I høringsnotatet ble det vist til at legemiddeloven ikke gir anvisning på hvem opplysninger kan kreves fra og at lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for tilsynet.

Høringsnotatet konkluderer med at den gjeldende tilsynsbestemmelsen i legemiddeloven § 28 annet ledd er i overenstemmelse med ny forordning og inneholder således ikke noe forslag til regelverksendring på dette punkt.

6.5.3 Høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Ingen høringsinstanser har kommentert dette i høringsrunden.

Helse- og omsorgsdepartementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet og det foreslås ingen endring i legemiddeloven på dette punkt.

6.6 Lotteritilsynet

6.6.1 Gjeldende rett

Etter lotteriloven § 4 skal Lotteritilsynet føre kontroll med at bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven blir overholdt. Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16, har Lotteritilsynet adgang til å gjennomføre slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig, jf. lotteriloven § 12 fjerde ledd.

Lotteritilsynet kan også kreve at den som har hatt inntekter fra omsetningssystemet der det ytes vederlag for å få mulighet til å oppnå inntekter fra systemet, dokumenterer at vedkommendes inntekter særlig skyldes salg eller forbruk av varer, tjenester eller andre ytelser, og ikke at andre verves til systemet, jf. lotteriloven § 16 tredje ledd. Lotteritilsynet har videre rett til tilgang til opplysninger fra Valutaregisteret, jf. valutaregisterloven § 6 tredje ledd. Lotteriloven har ikke særskilte regler om forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikt.

6.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vurdert at Lotteritilsynet ikke har den myndighet som kreves etter ny forordning til å kunne kreve opplysninger fra andre offentlige myndigheter og tredjepartsselskaper

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

som betalingstjenestetilbydere, internettleverandører, teleoperatører og domeneforhandlere. Kulturdepartementet foreslo derfor at man i lovteksten utvider og presiserer at Lotteritilsynet har myndighet til å kreve opplysninger fra «enhver». Videre foreslo departementet at det blir presisert i lotteriloven at Lotteritilsynet kan kreve «de opplysninger som er nødvendige for at tilsynet skal kunne vurdere om en virksomhet er en ulovlig pyramideordning etter lotteriloven § 16.»

Det ble foreslått å innta en bestemmelse i lotteriloven om forholdet til taushetsplikten, tilsvarende markedsføringsloven § 34 tredje ledd.

6.6.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har kommentert forslaget i høringsnotatet.

6.6.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at lovteksten utvides til å presisere at Lotteritilsynet har myndighet til å kreve opplysninger fra «enhver» og at Lotteritilsynet kan kreve de opplysninger som er nødvendige for at tilsynet skal kunne vurdere om en virksomhet er en ulovlig pyramideordning.

Etter Kulturdepartementets vurdering kan det være hensiktsmessig å klargjøre forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten nærmere i lotteriloven. Lotteritilsynet har behov for å kunne få informasjon fra blant annet andre offentlige myndigheter som for eksempel Forbrukertilsynet, Skatteetaten, Finanstilsynet og Konkurransetilsynet ved tilsyn med pyramidebestemmelsen. Departementet foreslår derfor å presisere at lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for å kunne kreve relevante opplysninger fra andre offentlige myndigheter. Videre kan det være relevant for Lotteritilsynet å innhente opplysninger fra tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester. Departementet opprettholder vurderingen om at det er hensiktsmessig å innta en lovbestemmelse i lotteriloven tilsvarende markedsføringsloven § 34 tredje ledd.

Se forslag til lotteriloven § 16 a første og tredje ledd.

6.7 Luftfartstilsynet

6.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven har en generell bestemmelse om opplysningsplikt i § 13 a-1. I tillegg har den en spe-

siell bestemmelse om opplysningsplikt i saker om passasjerrettigheter basert på EØS-regler i § 10-42 annet ledd nr. 1. Den sistnevnte bestemmelsen er beholdt som et supplement til den førstnevnte nettopp for å sikre internrettslig gjennomføring av kravene i den gjeldende CPC-forordningen. Bestemmelsen i § 10-42 sier uttrykkelig at den gjelder «uten hinder av taushetsplikt» som måtte følge av andre lovbestemmelser. På den annen side kan den bare benyttes til å rette krav om opplysninger til «tjenesteyteren», det vil typisk si det flyselskapet eller den flyplassen som yter den tjenesten passasjerrettigheten gjelder. Bestemmelsen i § 13 a-1 omfatter alle opplysninger som Luftfartstilsynet trenger for å kunne utføre sine oppgaver etter loven – herunder også de oppgavene det har etter gjeldende forordning. Bestemmelsen i § 10-42 omfatter «alle relevante dokumenter, i enhver form, vedrørende overtredelsen».

6.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet uttalte at hjemlene i luftfartsloven § 10-42 og § 13 a-1 ikke er tilstrekkelige som hjemmel for gjennomføring av kravene i den nye forordningen. Bestemmelsene hjemler ikke at opplysninger skal kunne innhentes fra offentlige myndigheter.

Departementet foreslo derfor å ta inn en generell henvisningsbestemmelse i luftfartslovens regler om håndheving av passasjerrettigheter til markedsføringslovens håndhevingsregler.

6.7.3 Høringsinstansenes syn

Luftfartstilsynet støtter forslaget til gjennomføringen av forordningen og de forslag til bestemmelser som har betydning for luftfarten og Luftfartstilsynet. Videre støtter Luftfartstilsynet at luftfartsloven § 10-42 annet ledd erstattes med hjemmel som gir Luftfartstilsynet mulighet til å benytte håndhevingsreglene som gjelder for Forbrukertilsynet i markedsføringsloven kapittel 7. Luftfartstilsynet begrunner dette med at en slik henvisning er effektivt rent regelteknisk og tilstrekkelig presis. Ved å erstatte dagens opplisting i § 10-42 med en henvisning til markedsføringsloven understrekes det at problemstillingene reglene skal anvendes på, har en annen karakter enn de øvrige reglene i luftfartsloven.

6.7.4 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at høringsuttalelsen fra Luftfartstilsynet ikke tilsier noen inn-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

holdsmessige endringer i høringsforslaget. For å klargjøre hjemlene i luftfartsloven foreslås det likevel at § 10-42 bør inneholde mer presise henvisninger til enkeltbestemmelser i markedsføringsloven. For så vidt gjelder opplysningsplikt innebærer dette at det tas inn en henvisning til markedsføringsloven § 34. Det vises til drøftelsene av Forbrukertilsynets hjemler for en mer presis gjennomgang av det nye innholdet i denne bestemmelsen.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav a.

6.8 Medietilsynet

6.8.1 Gjeldende rett

Enhver plikter å gi Medietilsynet de opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven eller for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller internasjonal organisasjon, jf. kringkastingsloven § 2-11 første ledd første punktum. Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist, jf. annet punktum.

Opplysningsplikten i kringkastingsloven § 2-11 favner etter sin ordlyd vidt. Det fremgår av forarbeidene at plikten blant annet omfatter kringkastere, tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester, tilbydernes datterselskaper, produsenter av kringkastingsprogrammer, annonsører, sponsorer og selskaper som selger tilgang til satellittsendte kanalpakker. Eksempelvis vil Medietilsynet kunne kreve fremlagt en avtale mellom en programprodusent og en sponsor for å kunne fastslå om sponsoreglene er fulgt.

6.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringen viste Kulturdepartementet til at Medietilsynet etter gjeldende bestemmelse i kringkastingsloven § 2-11 kan innhente opplysninger fra «enhver», og at enhver plikter å gi de «opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven». Departementet konkluderte derfor med at gjeldende regelverk er i tråd med forordningens krav til hvem opplysningskravet kan rettes mot og hva slags dokumenter og opplysninger opplysningsplikten omfatter.

Når det gjelder taushetsbelagte opplysninger viste departementet til at et tilsynsorgan ikke kan kreve informasjon som er omfattet av taushetsplikten, med mindre annet er fastsatt særskilt ved lov, jf. blant annet forvaltningsloven § 13 f annet ledd, og at det ikke er gitt særskilte unntak fra

taushetsplikten i kringkastingsloven. Departementet viste videre til at det følger av CPC-forordningen artikkel 9 nr. 1 at hver myndighet skal ha det minimum av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet «som er nødvendig for anvendelsen av denne forordning». I tilsynet med reklame- og sponsorbestemmelsene i kringkastingsregelverket vil Medietilsynet, etter departementets vurdering, ikke ha behov for å innhente taushetsbelagt informasjon. Det som er nødvendig for tilsynet vil være å kunne få innsyn i for eksempel økonomiopplysninger, forretningsavtaler, sponsoravtaler eller avtaler om reklamekjøp. Departementet viste i denne forbindelse til at det ikke er tvilsomt at kringkastingsloven § 2-11 gir adgang til å innhente opplysninger som inneholder forretningshemmeligheter. Kulturdepartementet konkluderte derfor med at Medietilsynet har hjemmel til å innhente de opplysninger som er nødvendig for at tilsynet skal kunne utøve undersøkelses- og håndhevingsmyndighet som det vises til i forordningen artikkel 9 nr. 3 og 4. På denne bakgrunn vurderte Kulturdepartementet at opplysningsplikten i kringkastingsloven var i tråd med forordningen og foreslo ingen lovendring.

6.8.3 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet viser i sin høringsuttalelse til at Kulturdepartementet legger til grunn at opplysningsplikten etter kringkastingsloven § 2-11 viker for lovbestemt taushetsplikt, og skisserer ingen endringer på dette punktet. Med grunnlag i forordningen artikkel 10 nr. 2 antar Justis- og beredskapsdepartementet at det etter forholdene kan fastsettes nasjonalt at enkelte regler om lovbestemt taushetsplikt går foran opplysningsplikten etter artikkel 9 nr. 3 bokstav a. Det omfatter i hvert fall yrkesmessig taushetsplikt som går foran vitneplikten etter straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd. Justis- og beredskapsdepartementet antar imidlertid at forordningen ikke åpner for begrensninger i opplysningsplikten som omfatter all lovbestemt taushetsplikt i forvaltningen eller lovbestemt taushetsplikt ellers.

6.8.4 Departementets vurdering

Hvem kan opplysningskravet rettes mot

Medietilsynet kan etter gjeldende regelverk innhente opplysninger fra «enhver», jf. kringkastingsloven § 2-11. Bestemmelsen favner etter sin ordlyd vidt og tilsier at Medietilsynet har et stort

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

handlingsrom når det gjelder hvem tilsynet kan rette opplysningskravet mot. Ordlyden dekker de samme rettssubjektene som omfattes av ny forordning, det vil si fysiske og juridiske personer, private og offentlige organer, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b. Etter Kulturdepartementets syn gir ordlyden i gjeldende bestemmelse i kringkastingsloven § 2-11 Medietilsynet den minimumskompetansen som forordningen krever.

Hva slags dokumenter og opplysninger som omfattes

Det følger av kringkastingsloven 2-11 at enhver plikter å gi de «opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven». Bestemmelsen presiserer ikke nærmere hvilke opplysninger det er tale om, men det er likevel klart at plikten favner vidt ettersom den omfatter enhver opplysning som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven. Etter Kulturdepartementets vurdering samsvarer dette med de opplysningene som skal kunne innhentes etter ny forordning, det vil si alle relevante dokumenter, data og opplysninger knyttet til en overtredelse uavhengig av form, format, lagringsmedium eller lagringssted, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b.

Særlig om taushetsbelagte opplysninger

I henhold til kringkastingsloven § 2-11 plikter enhver å gi Medietilsynet de opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter kringkastingsloven. Det presiseres ikke i lovteksten hva slags opplysninger som omfattes av opplysningsplikten. Det er likevel klart at plikten favner vidt, idet den gjelder alle opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre tilsynsarbeidet.

Spørsmålet om hvor langt opplysningsplikten rekker ble omtalt av Kulturdepartementet i forbindelse med gjennomføringen av gjeldende forordning, jf. merknader til § 2-11 i Ot.prp. nr. 102 (2005–2006). Her heter det at:

«Opplysningsplikten omfatter enhver og kan for eksempel omfatte kringkasternes datterselskaper, produsenter av kringkastingsprogrammer, annonsører, sponsorer og selskaper som selger tilgang til satellittsendte kanalpakker. Det som materielt kan kreves er opplysninger Medietilsynet finner nødvendig for å kunne fastslå om reglene i loven og forordningen er overholdt. Eksempelvis vil Medietilsynet kunne kreve fremlagt en avtale mellom en programprodusent og en sponsor for å kunne fastslå om sponsoreglene er fulgt.»

Hjemmelen i kringkastingsloven § 2-11 gir følgende Medietilsynet myndighet til å kreve utlevert opplysninger fra for eksempel kringkastere, produsenter av kringkastingsprogrammer, annonsører og sponsorer mv. I de nevnte forarbeidene fremgår det at kringkastingsloven ikke regulerer nærmere på hvilken måte opplysningsplikten skal oppfylles, men at det må avgjøres konkret hva som er mest hensiktsmessig i den enkelte sak.

Myndigheten til å kreve opplysninger er mer detaljert i ny forordning enn i gjeldende forordning, og forordningen nevner blant annet opplysninger om finansielle strømmer, datastrømmer og opplysninger om eierskap til nettsted, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav b. I tillegg er kretsen av rettssubjekter det skal kunne innhentes opplysninger fra utvidet til offentlige myndigheter. Av denne grunn, og i lys av høringsuttalelsen fra Justis- og beredskapsdepartementet, mener departementet at forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten bør klargjøres for tilsyn etter CPC-forordningen i kringkastingsloven. Det finnes en slik lovbestemmelse i markedsføringsloven § 34 tredje ledd, og det foreslås at det inntas en tilsvarende bestemmelse i kringkastingsloven 2-12. Det vises i denne sammenheng til Barne- og familiedepartementets vurderinger i kapittel 6.3.4. Departementet legger til grunn at en slik presisering vil bidra til å klargjøre hva som var ment ved gjennomføringen av gjeldende forordning.

Kulturdepartementet understreker at opplysningsplikten ikke innebærer noen innskrenkning av pressens rett til kildevern etter EMK artikkel 10. I den grad offentlige myndigheter vil kreve innsyn i opplysninger og kilder som journalister er i besittelse av, må inngrepet kunne forsvares etter de nærmere vilkårene i artikkel 10 nr. 2. I en av de mest kjente kildevern-sakene som er behandlet av EMD, Goodwin mot Storbritannia (EMD-1990-17488), uttalte domstolen at beskyttelse av kilder er en grunnleggende forutsetning for pressefrihet og at inngrep i dette vernet krever sterke grunner («overriding requirements in the public interest»). At retten til kildevern gjelder generelt overfor offentlige myndigheter, følger også av en rekke rekommandasjoner og deklarasjoner fra Europarådet.⁴

Kulturdepartementet har startet et arbeid med å revidere kringkastingsloven, og vil på et senere tidspunkt derfor vurdere om bestemmelsen om opplysningsplikt i kringkastingsloven 2-12 skal

⁴ Se for eksempel Ministerkomiteens rekommandasjon No R (2000) 7, Appendix principle 3 c.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

utvides til å også gjelde for øvrig tilsyn etter kringkastingsloven.

Se forslag til kringkastingsloven § 2-12 femte ledd.

6.9 Sjøfartsdirektoratet

6.9.1 Gjeldende rett

Etter sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum gjelder luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd «tilsvarende» for tilsynsmyndighetens kompetanse ved tilsyn av om passasjerrettigheter følges.

Luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 1 til 3 lyder:

«Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av regler som nevnt i første ledd kan luftfartsmyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, kreve av tjenesteyteren:

1. å få adgang til alle relevante dokumenter, i enhver form, vedrørende overtredelsen,
2. å ta kopi av, eller lage utdrag fra, dokumenter som nevnt i nr. 1,
3. å gjennomføre nødvendige kontroller på stedet».

Innholdet i disse bestemmelsene er gjentatt i forskrift om båtpassasjerrettigheter § 1 annet ledd nr. 1 til 3.

Etter luftfartsloven § 10-42 fjerde ledd kan tilsynsmyndigheten om nødvendig kreve bistand fra politiet til å gjennomføre tiltak som nevnt i § 10-42 annet ledd.

Luftfartsloven § 10-42 gir hjemmel for pålegg om at «tjenesteyteren» skal gi tilgang til dokumenter, men ikke andre, som f.eks. ansatte i virksomheten. Luftfartsloven § 10-42 fastsetter ikke opplysningsplikter overfor tilsynsmyndigheten. Det reguleres i den generelle regelen i luftfartsloven § 13 a-1 om luftfartsmyndighetens (Luftfartstilsynets) adgang til å kreve opplysninger ved utførelsen av sine oppgaver etter loven, jf. Ot.prp. nr. 9 (2006–2007) punkt 8.2 på side 88 og 95 til 97. I sjøloven § 418 a annet ledd er ikke denne regelen om opplysningsplikt i luftfartsloven gitt tilsvarende anvendelse.

6.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet foreslo at sjøloven § 418 a endres i samsvar med de foreslåtte endringene i luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd, slik at markedsføringsloven § 34 om opplysningsplikt og gransking gis tilsvarende anvendelse, ved tilsyn av om

virksomhetene oppfyller passasjerrettighetene etter sjøloven § 418 a første ledd. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til forslaget.

Departementet opprettholder i det vesentlige forslaget fra høringsnotatet. Departementet foreslår at det fastsettes i sjøloven § 418 d at ved tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, har tilsynsmyndigheten tilsvarende kompetanse som nevnt i markedsføringsloven § 34. Opplysningsplikt og utleveringspålegg vil reguleres av markedsføringsloven § 34 første ledd, slik denne er utformet i lovforslaget. Dette innebærer at Sjøfartsdirektoratet vil kunne pålegge «enhver» å gi de opplysningene direktoratet krever for å kunne utføre sine gjøremål, og at det kan rettes utleveringspålegg mot «enhver». «Enhver» omfatter både fysiske personer, for eksempel ansatte, og foretak. Det vises til vurderingene i punkt 6.3.4. Den begrunnelsen som gis der, gjør seg etter departementets syn tilsvarende gjeldende ved tilsyn av om virksomhetene oppfyller passasjerrettigheter etter sjøloven.

Gjeldende bestemmelse i sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum om at luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd gjelder tilsvarende, blir overflødig, og foreslås opphevet. Se også punkt 7.9 om stedlige kontroller og beslag.

Spørsmålet om håndheving av pliktene fysiske personer og foretak pålegges ved undersøkelsesiltak etter sjøloven § 418 d, omtales i punkt 14.9.

Se forslag til sjøloven § 418 d første ledd første punktum.

6.10 Statens jernbanetilsyn

6.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven § 11 annet ledd gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å pålegge enhver å gi de opplysninger tilsynsmyndigheten trenger for å utføre sine oppgaver. Tilsynsmyndigheten kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis.

Bestemmelsens fjerde ledd pålegger alle som utfører arbeid eller tjeneste for tilsynsmyndigheten taushetsplikt om innholdet i dokumenter som inneholder meldinger, tips eller lignende om lovbrudd. For øvrig gjelder forvaltningslovens alminnelige regler om taushetsplikt.

6.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet vurderte det slik at «enhver» omfatter både private virksomheter, privatperso-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ner og offentlige myndigheter. Departementet anså derfor at eksisterende hjemmelsgrunnlag i jernbaneloven er tilstrekkelig for å gjennomføre dette punktet i CPC-forordningen.

Departementet foreslo likevel i høringsnotatet å ta inn en generell henvisningsbestemmelse til markedsføringslovens håndhevingsregler i jernbanelovens regler om passasjerrettigheter. Dette vil gi tilstrekkelig sammenheng mellom de to regelsettene. Departementet foreslo derfor å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelse og håndheving av passasjerrettigheter på jernbanefeltet kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven. Dette vil gi et helhetlig hjemmelsgrunnlag for sektormyndigheten til å håndheve jernbanepassasjerers rettigheter.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets forslag i høringsnotatet. Departementet opprettholder forslaget om at det tas inn en henvisning til markedsføringslovens bestemmelse om opplysningsplikt i jernbaneloven.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav a.

6.11 Statens vegvesen

6.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportloven § 32 a første ledd gir hjemmel for departementet til å gi forskrift om gjennomføring og utfylling av regler om busspassasjerrettigheter som er tatt inn i EØS-avtalen. Paragraf 32 a femte ledd gir departementet myndighet til å peke ut et håndhevingsorgan som skal føre tilsyn med at reglene som er gitt i medhold av bestemmelsen om busspassasjerrettigheter blir fulgt. Samferdselsdepartementet kan i forskrift gi regler om at håndhevingsorganet, uten hensyn til taushetsplikt, kan kreve innsyn i dokumenter og informasjon fra transportører som driver persontransport, eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene.

Forskrift 25. februar 2016 om busspassasjerrettigheter § 5 annet ledd gir Statens vegvesen myndighet til, uten hensyn til taushetsplikt, å kreve innsyn og informasjon fra den som mot vederlag driver persontransport i rute eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene.

6.11.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet anså departementet at yrkestransportloven § 32 a femte ledd, jf. forskrift om busspassasjerrettigheter § 5, dekker kravene i ny forordning om hvilke data som håndhevingsorga-

net skal kunne kreve, da «innsyn og informasjon» ikke begrenser hvilket format dataene innhentes på.

Forordningen artikkel 9 nr. 3 bokstav b krever at håndhevingsorganet skal kunne kreve informasjon fra offentlig myndighet, organ, byrå eller fysisk eller juridisk person slik at håndhevingsorganet kan fastslå om en overtredelse har funnet sted eller finner sted, og for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse, herunder spore finansielle strømmer og datastrømmer, for å fastslå identiteten til personer som er involvert i finansielle strømmer og datastrømmer og for å fastslå bankkontoopplysninger.

Yrkestransportloven gir kun Statens vegvesen myndighet til å kreve informasjon fra den som mot vederlag driver persontransport i rute eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene. Denne hjemmelen dekker derfor ikke alle rettssubjektene som omfattes av den nye forordningen.

Busspassasjerrettighetsforordningen gir rettigheter til passasjerer som benytter seg av rute-transport eller tilfeldig transport med buss. De materielle reglene i busspassasjerrettighetsforordningen innebærer forbud mot diskriminering basert på nasjonalitet eller funksjonsevne, gir særlige rettigheter til passasjerer med nedsatt funksjonsevne, gir transportører og bussterminaloperatører plikter med hensyn til reiseinformasjon, samt regler om erstatning og praktisk assistanse ved ulykker. Statene plikter å opprette et nasjonalt klageorgan.

For å drive persontransport mot vederlag i Norge må man ha løyve, jf. yrkestransportloven § 4. Den som vil drive rutetransport må i tillegg ha et eget ruteløyve, jf. § 6. Dette reduserer muligheten for ukjente aktører til å etablere seg i bussmarkedet.

Departementet vurderte derfor i høringsnotatet at behovet Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen vil ha for å spore pengestrømmer, datastrømmer mv. vil være svært begrenset.

Departementet fant imidlertid at man må endre hjemmelsgrunnlaget i yrkestransportloven § 32 a femte ledd for å overholde de EØS-forpliktelsene som den nye forordningen medfører. Departementet foreslo derfor å henvise til markedsføringslovens regler om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å sikre at Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen har utfyllende undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med den nye forordningen.

6.11.3 Høringsinstansenes syn

Statens vegvesen har i høringsrunden uttalt seg generelt om departementets forslag om å henvise til markedsføringslovens bestemmelser. Statens vegvesen uttaler:

«Vi er enige i departementets vurdering om at vi har hjemmel til flere av tiltakene allerede i dag, og at der det mangler hjemmel, vil en henvisning til markedsføringslovens bestemmelser være dekkende for at Statens vegvesen får myndighet i samsvar med den nye forbrukervernforordningen.»

6.11.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet, og foreslår å ta inn i yrkestransportloven § 32 a femte ledd en bestemmelse som gir Statens vegvesen som håndhevingsorgan, tilsvarende kompetanse som følger av markedsføringsloven § 34.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a femte ledd annet punktum.

7 Stedlige kontroller og beslag

7.1 Gjeldende forordning

Håndhevingsorganene skal kunne gjennomføre nødvendige kontroller på stedet, jf. artikkel 4 nr. 6 bokstav c. Under den stedlige kontrollen skal håndhevingsorganene ha tilgang til alle relevante dokumenter og kunne kreve relevante opplysninger fra enhver person, jf. bokstavene a og b.

7.2 Ny forordning

Også etter ny forordning skal håndhevingsorganene kunne gjennomføre nødvendige stedlige tilsyn, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav c.

I forordningen er det presisert at håndhevingsorganene skal ha adgang til alle lokaler, all grunn og transportmidler som den berørte næringsdrivende bruker som en del av sin næringsvirksomhet eller yrke, eller at håndhevingsorganene skal kunne anmode andre offentlige myndigheter om å få slik adgang. Videre skal de gis adgang til å undersøke og kopiere opplysninger, data eller dokumenter, uavhengig av lagringsmedium. Håndhevingsorganene skal også kunne beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter, innenfor det tidsrom og omfang som er nødvendig. I tillegg skal de kunne kreve at enhver representant for eller ansatte hos den næringsdrivende avgir forklaringer, og svarene skal kunne registreres, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav c, samt fortalepunkt 11 og 12.

Gjennomføringen og utøvelsen av myndigheten skal stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, blant annet med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter, jf. artikkel 10 nr. 2 første punktum. Undersøkelles- og håndhevingstiltakene skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen, jf. artikkel 10 nr. 2 annet punktum.

7.3 Forbrukertilsynet

7.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet kan foreta gransking og besiktigelse, herunder kreve utlevert dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet, som det finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven, jf. markedsføringsloven § 34 annet ledd første punktum. Om nødvendig kan det anmodes om bistand fra politiet, jf. annet punktum. Enhver plikter å gi Forbrukertilsynet de opplysningene det krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, jf. § 34 første ledd. Forbrukertilsynet har i liten grad benyttet adgangen til stedlig gransking.

Taushetsplikt som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for retten til å foreta gransking og besiktigelse, jf. tredje ledd. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet som er taushetsbelagt etter straffeprosessloven §§ 117 til 120. Se punkt 6.3.1 om dette.

Forvaltningsloven § 15 regulerer fremgangsmåten ved gransking og klageadgang.

7.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Forordningen krever at Forbrukertilsynet blant annet skal kunne foreta tilsyn i næringslokaler og beslaglegge dokumenter. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet konkluderte i høringsnotatet med at ny forordning ikke krever lovendring, men foreslo likevel enkelte justeringer av ordlyden i markedsføringsloven § 34. Det ble foreslått å ta inn begrepet «beslaglegge» i lovteksten samt å presisere at beslaget skal gjelde «innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig». Departementet stilte også spørsmål ved om det bør innføres nærmere saksbehandlingsregler for Forbrukertilsynets beslagsadgang, tilsvarende de reglene som gjelder for Konkurransetilsynet.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

7.3.3 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet påpeker at ordlyden i forordningen inneholder flere opplysninger og nyanser enn departementets lovforslag. I forordningen presiseres det blant annet hvor det kan gjennomføres stedlige tilsyn og hva som skal kunne beslaglegges. I tillegg fremgår det at den næringsdrivendes ansatte kan pålegges å forklare seg. For å øke næringsdrivendes forutberegnelighet og rettssikkerhet, og gi klarere rammer for Forbrukertilsynets saksbehandling, foreslår tilsynet at det henvises til artikkel 9 nr. 3 bokstav c i lovteksten.

Når det gjelder nærmere saksbehandlingsregler for beslag, uttaler tilsynet:

«[D]et vil kunne være behov for å innta nærmere saksbehandlingsregler for beslag, og [...] det er gode grunner som taler for å se hen til de saksbehandlingsreglene som gjelder for Konkurransetilsynet. Imidlertid har Forbrukertilsynet i dag sett lite praktisk behov for å utføre stedlige tilsyn med beslaglegging av bevis. Saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 15 (fremgangsmåten ved granskning o.l.) gir også anvisning på en del generelle saksbehandlingsregler ved utøvelsen av denne typen myndighet. Etter vårt syn er det derfor hensiktsmessig å se an behovet før lovgiver gir nærmere saksbehandlingsregler.»

Forbrukertilsynet foreslår derfor at det inntas en forskriftshjemmel som gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere saksbehandlingsregler i forskrift, tilsvarende løsningen i konkurranseloven. I tillegg mener tilsynet at det i markedsføringsloven § 34 bør henvises til forvaltningsloven § 15 som gir nærmere regler om stedlige tilsyn.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) mener at dagens formulering er tilstrekkelig klar og at det ikke er nødvendig å bruke begrepet «beslaglegge» når det allerede fremgår av ordlyden at tilsynet kan «kreve utlevert» ethvert dokument. Nkom påpeker videre at begrepet «beslag» er et tvangsmiddel i straffeprosessen som gir en person status som siktet i en straffesak.

7.3.4 Departementets vurdering

Forbrukertilsynets myndighet etter markedsføringsloven § 34 annet ledd til å gjennomføre granskning og besiktigelse er, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, i samsvar med forordningens myndighet til å gjennomføre stedlige kontroller og beslaglegge dokumenter med mer.

I markedsføringsloven § 34 knyttes imidlertid begrepene «granskning» og «besiktigelse» til dokumenter og andre gjenstander, og tilgang til lokaler nevnes ikke. Dette til tross for at stedlige kontroller, særlig der den næringsdrivende setter seg til motverge, er noe av det mest inngripende Forbrukertilsynet kan gjøre. Departementet er derfor enig med Forbrukertilsynet i at det er behov for tydeligere å få frem hvor det kan gjennomføres stedlige kontroller og hva tilsynet kan gjøre under en slik kontrollaksjon. Ved at forordningen inkorporeres i norsk rett, vil forordningen utfylle håndhevingsreglene i markedsføringsloven på en rekke punkter. Departementet vurderer det derfor som lite hensiktsmessig å henvise fra markedsføringsloven § 34 til konkrete artikler i forordningen. I stedet bør hovedpunktene fra forordningen synliggjøres i lovteksten.

Forvaltningsloven § 15 gir nærmere regler om fremgangsmåten ved stedlige kontroller og gir den næringsdrivende mulighet til å klage. Etter departementet sin vurdering er det på det nåværende tidspunktet hverken behov for å gi ytterligere saksbehandlingsregler, slik det eksempelvis er gitt på konkurranseområdet, eller grunn til å innta en forskriftshjemmel for å kunne fastsette nærmere saksbehandlingsregler på et senere tidspunkt. Skulle det oppstå et behov for nærmere saksbehandlingsregler på et senere tidspunkt vil departementet eventuelt vurdere spørsmålet på nytt.

Lovteknisk er det uheldig å henvise til forvaltningslovens alminnelige bestemmelser fra forvaltningsrettslig spesiallovgivning i de tilfeller hvor det ikke er tvil om at forvaltningsloven uansett vil gjelde. Dette fordi det gjør lovteksten unødvendig lang og kan reise spørsmål om antitetisk tolkning der en slik henvisning ikke foreligger. Departementet kan ikke se at det foreligger særlige hensyn som skulle tilsi at det her bør henvises til forvaltningsloven § 15 i markedsføringsloven § 34.

Departementet deler ikke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sin vurdering av at det å «kreve utlevert» er det samme som å «beslaglegge». Å beslaglegge er mer inngripende og kan skje uten at den næringsdrivende samarbeider. Departementet vil også tilføye at begrepet «beslag» ikke bare brukes i straffeprosessen, men også på en rekke forskjellige forvaltningsrettslige områder samt i reglene om tvangsfullbyrdelse og konkurs.

På bakgrunn av ovennevnte foreslår departementet derfor å få tydeligere frem i markedsføringsloven § 34 at tilsynet kan undersøke lokaler som brukes i næringsvirksomhet samt beslaglegge dokumenter. Under den stedlige kontrollen

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

plikter den næringsdrivende, og eventuelle ansatte, å gi nødvendig veiledning og bistand. Ordlyden gir også tilsynet hjemmel til å kreve forklaringer fra representanter eller ansatte, hvilket angis i forordningen artikkel 9 nr. 3 bokstav c. Departementet foreslår derfor ikke å innta denne presiseringen uttrykkelig i markedsføringsloven § 34. Bestemmelsen må uansett leses i lys av forordningen. Departementet opprettholder, med noen justeringer, forslaget om å presisere i bestemmelsen at beslaget skal gjelde innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig.

Se forslag til markedsføringsloven § 34 første, annet og tredje ledd.

7.4 Helsedirektoratet

7.4.1 Gjeldende rett

7.4.1.1 Alkoholloven

Helsedirektoratet kan etter alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum, foreta slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven. Bestemmelsen gir Helsedirektoratet lovhjemmel til å foreta kontrollundersøkelser. Disse undersøkelsene kan foretas også på bedriftens private områder.

Bestemmelsens annet ledd slår fast at enhver har plikt til å gi direktoratet de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av deres tilsyns- og håndhevingsoppgaver etter alkoholloven kapittel 9. Dette innebærer at direktoratet har rett til å be om tilgang til dokumenter og andre opplysninger som er relevante for disse oppgavene, og at enhver plikter å gi direktoratet slike opplysninger. Direktoratet kan be om informasjon også fra personer og virksomheter som det ikke vurderer å sanksjonere, men som likevel antas å ha relevant dokumentasjon. Opplysningsplikten er avgrenset til informasjon vedkommende faktisk sitter inne med. Opplysningsplikten utløses av et pålegg fra direktoratet.

Bestemmelsen ble tatt inn i loven i 2007 og gjennomfører gjeldende forordnings artikkel 4 nr. 6 bokstav c om kontrollundersøkelser.

7.4.1.2 Tobakksskadeloven

Helsedirektoratet fører tilsyn med at reklameforbudet etter tobakksskadeloven overholdes, jf. tobakksskadeloven § 35 første ledd. Tilsynsmyndigheten kan foreta slik granskning og besikti-

gelse som den finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven, jf. bestemmelsens annet ledd. Bestemmelsen er ment å gjelde generelt for tilsyn med både salgssteder og grossister. Bestemmelsen gir Helsedirektoratet lovhjemmel til å foreta kontrollundersøkelser.

Etter tobakksskadeloven § 38 plikter enhver, etter pålegg fra Helsedirektoratet, å gi de opplysninger som er nødvendige for å forebygge helseskader som bruk av tobakksvarer eller tobakksurrogater medfører, eller for å gjennomføre gjøremål etter loven.

7.4.2 Forslaget i høringsnotatet

7.4.2.1 Alkoholloven

Departementet la i høringsnotatet til grunn at ordlyden «enhver plikter å gi de opplysninger som er nødvendige», jf. lovens § 9-3 er i samsvar med forordningens krav om myndighet til å beslaglegge oppgaver og opplysninger mv. Departementet foreslo likevel, av hensyn til forutberegnelighet og næringsdrivendes rettssikkerhet, at myndigheten til å beslaglegge dokumenter fremkommer eksplisitt av alkoholloven. Videre foreslo departementet at forordningens begrensninger inntas i lovteksten, slik at det går eksplisitt fram at Helsedirektoratet kan beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter innenfor et nødvendig tidsrom og i det omfang det er nødvendig. Departementet foreslo derfor endringer i alkoholloven § 9-3.

7.4.2.2 Tobakksskadeloven

Helsedirektoratets myndighet til å foreta stedlige kontroller er hjemlet i tobakksskadeloven § 35. Ny forordning presiserer hvor langt håndhevingsorganene skal kunne gå under kontrollene. De skal for eksempel kunne undersøke og kopiere opplysninger, data eller dokumenter, uavhengig av lagringsmedium. Helsedirektoratets myndighet til å kunne undersøke og kopiere opplysninger, data eller dokumenter, uavhengig av lagringsmedium følger av tobakksskadeloven § 38. Departementet la i høringsnotatet til grunn at ordlyden «enhver plikter [...] å gi de opplysninger som er nødvendige», jf. bestemmelsens første ledd, er i samsvar med forordningens krav om myndighet til å beslaglegge oppgaver og opplysninger mv. Departementet vurderte imidlertid som for alkoholloven at det er behov for en klargjøring i tobakksskadeloven § 35.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

7.4.3 Høringsinstansenes syn

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) mener at ordlyden «kreve utlevert» gjenspeiler CPC-forordningen artikkel 9 nr. 3 bokstav c og fortalepunkt 11 og 12, og kan ikke se behov for å bringe inn begrepet «beslag» i tobakksskadeloven § 35 og alkoholloven § 9-3 første ledd. Nkom påpeker videre at begrepet «beslag» er et tvangsmiddel i straffeprosessen som gir en person status som siktet i en straffesak.

Justis- og beredskapsdepartementet viser i sin høringsuttalelse til at håndhevingsmyndighetene skal kunne gjennomføre nødvendige stedlige tilsyn, jf. forordningen artikkel 9 nr. 3 bokstav c. Håndhevingsorganene skal ha adgang til «alle lokaler, all grunn og alle transportmidler som den næringsdrivende som berøres av tilsynet, bruker for formål knyttet til vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet [...]» Etter alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum kan Helsedirektoratet «foreta slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.» Justis- og beredskapsdepartementet viser i sin høringsuttalelse til at § 9-3 bygger på gjeldende forordning nr. 2006/2004 om forbrukervernsamarbeid artikkel 4 nr. 6 bokstav c, der det fastsettes at håndhevingsorganene skal ha adgang til å «gjennomføre nødvendige kontroller på stedet», uten noen nærmere presiseringer slik som i ny forordning. Etter Justis- og beredskapsdepartementets syn rekker kontrolladgangen etter utkastet til alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum, som på dette punktet viderefører gjeldende bestemmelse, neppe like vidt som ny forordning artikkel 9 nr. 3 bokstav c krever.

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker videre i sitt høringssvar at ordlyden i utkastet til alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum ikke angir hvilke personer som plikter å gi Helsedirektoratet adgang til lokaler m.m. Hvilke personer som plikter å gi Helsedirektoratet adgang bør, etter departementets syn, fremgå av lovbestemmelsen.

7.4.4 Departementets vurdering

Departementet deler ikke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sin vurdering av at det å «kreve utlevert» er det samme som å «beslaglegge». Å beslaglegge er mer inngripende og kan skje uten at den næringsdrivende samarbeider. Departementet vil også tilføye at begrepet «beslag» ikke bare brukes i straffeprosessen, men også på en rekke forskjellige forvaltningsrettslige områder

samt i reglene om tvangsfullbyrdelse og konkurs.

Departementet viser til Justis- og beredskapsdepartementets innspill knyttet til hvor langt alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum rekker. Alkoholloven § 9-3 bygger, som Justis- og beredskapsdepartementet påpeker, på gjeldende forordning. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet vurderte i sitt høringsnotat i 2018 at gammel og ny forordning var like når det gjelder håndhevingsorganenes myndighet til å gjennomføre stedlige kontroller og beslaglegge bevis, m.m. Justisdepartementet fremholder i sitt høringssvar at de mener at alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum ikke rekker like langt som ny forordning artikkel 9 nr. 3 bokstav c krever. Helse- og omsorgsdepartementet er av en annen oppfatning. Ordlyden i § 9-3 første ledd annet punktum lyder: «Helsedirektoratet kan foreta slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven». Det er departementets oppfatning at ved gjennomføring av ny forordning i alkoholloven vil dette også omfatte lokaler, eiendommer og transportmidler som den næringsdrivende som berøres av tilsynet, bruker for formål knyttet til vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks-, eller yrkesvirksomhet slik denne krever. Departementet viser til Ot.prp. nr. 102 (2005–2006) punkt 3.4.2 bokstav c hvor det fremgår at

«Etter departementets syn bør bestemmelsen tolkes slik at håndhevingsmyndighetene skal ha adgang til å foreta kontrollundersøkelser på bedriftens private område. Skulle bestemmelsen tolkes slik at den bare omfatter offentlige steder, ville den ha liten praktisk betydning. For øvrig vil departementet vise til forvaltningsloven § 15, som nærmere regulerer fremgangsmåten ved granskning og lignende.»

Justis- og beredskapsdepartementet viser videre til at alkoholloven § 9-3 første ledd annet punktum ikke angir hvilke personer som plikter å gi Helsedirektoratet adgang til lokaler m.m. Helse- og omsorgsdepartementet ser at dette er en mangel ved lovteksten. Departementet viser i denne anledning til forvaltningsloven § 15 hvor det er saksbehandlingsregler for granskning – herunder stedlig granskning. Her legges det til grunn at den som gjennomfører kontrollen må legitimere seg for den granskingen angår. Dette taler etter departementets syn for at den som plikter å gi Helsedirektoratet adgang til lokaler m.m er tilknyttet den virksomheten som skal undersøkes. Videre viser Helse- og omsorgsdepartementet til hvordan

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Barne- og familiedepartementet har løst det i nytt annet ledd til markedsføringsloven § 34. Helse- og omsorgsdepartementet vil innta en tilsvarende bestemmelse i alkoholloven § 9-3 første ledd tredje, fjerde og femte punktum.

Se forslag til alkoholloven § 9-3 første ledd og tobakksskadeloven § 35 annet ledd.

7.5 Legemiddelverket

7.5.1 Gjeldende rett

Etter legemiddeloven § 28 annet ledd kan Legemiddelverket (jf. delegasjonsskriv 7. desember 2001) kreve «å få utlevert» de oppgaver og opplysninger som er nødvendige for å ivareta tilsynet og foreta de nødvendige kontroller av virksomheter, produksjon og omsetning mv. som berøres av legemiddeloven.

7.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Legemiddelverket la i høringsnotatet til grunn at ordlyden «kreve å få utlevert» i legemiddeloven § 28 annet ledd er i samsvar med forordningens krav om myndighet til å beslaglegge oppgaver og opplysninger mv. Av hensyn til forutberegnelighet og næringsdrivendes rettssikkerhet foreslo Legemiddelverket at myndigheten til å beslaglegge dokumenter fremkommer eksplisitt av legemiddeloven § 28 annet ledd. Legemiddelverket foreslo også at forordningens begrensninger inntas i lovteksten, slik at Legemiddelverket kan beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter innenfor et nødvendig tidsrom og i det omfang det er nødvendig.

7.5.3 Høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til forslaget om å presisere myndigheten til å «beslaglegge» dokumenter i legemiddeloven, eller at myndigheten gjelder «innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig».

Helse- og omsorgsdepartementet opprettholder, med noen justeringer, forslaget fra høringsnotatet om å innta forordningens begrensninger i legemiddeloven § 28 annet ledd.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i tillegg å ta inn «markedsføringsaktiviteter» i ordlyden i § 28 annet ledd for å tydeliggjøre at Lege-

middelverket skal kunne føre kontroll med all markedsføring.

Se forslag til legemiddeloven § 28 annet ledd.

7.6 Lotteritilsynet

7.6.1 Gjeldende rett

Etter lotteriloven § 12 fjerde ledd har Lotteritilsynet, når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av § 16, adgang til å gjennomføre slik granskning og besiktigelse som det finner nødvendig. Lotteritilsynet kan også kreve at «den» som har hatt inntekter fra omsetningssystemet der det ytes vederlag for å få mulighet til å oppnå inntekter fra systemet, dokumenterer at vedkommendes inntekter særlig skyldes salg eller forbruk av varer, tjenester eller andre ytelser, og ikke at andre verves til systemet, jf. lotteriloven § 16 tredje ledd.

7.6.2 Forslaget i høringsnotatet

Kulturdepartementet la i høringsnotatet til grunn at Lotteritilsynets adgang til å gjennomføre granskning og besiktigelse etter lotteriloven § 12 fjerde ledd og kreve dokumentasjon etter lotteriloven § 16 tredje ledd i utgangspunktet er i samsvar med forordningens krav om myndighet til å gjennomføre stedlige kontroller og foreta beslag m.m.

Av hensyn til forutberegnelighet og næringsdrivendes rettssikkerhet, foreslo departementet likevel at myndigheten til å beslaglegge dokumenter burde fremkomme eksplisitt av lotteriloven. Det ble foreslått å presisere i loven at Lotteritilsynet i tilsynet med ulovlig pyramidevirksomhet kan beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter i det nødvendige omfang og tidsrom. Videre ble det foreslått å presisere i lotteriloven § 16 a tredje ledd at taushetsplikt ikke er til hinder for retten til å foreta granskning og besiktigelse, se punkt 6.6 over.

7.6.3 Høringsinstansenes syn

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) mener at ordlyden «kreve utlevert» gjenspeiler CPC-forordningen artikkel 9 nr. 3 bokstav c og fortalepunkt 11 og 12, og kan ikke se behov for å bringe inn begrepet «beslag» i lotteriloven. Nkom påpeker videre at begrepet «beslag» er et tvangsmiddel i straffeprosessen som gir en person status som siktet i en straffesak.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Justis- og beredskapsdepartementet bemerker at lovutkastet ikke angir hvem som plikter å gi Lotteritilsynet adgang til lokaler. De mener at det bør vurderes om dette bør framgå tydeligere av lovbestemmelsen.

7.6.4 Departementets vurdering

I lys av høringsinnspillet fra Justis- og beredskapsdepartementet, vurderer Kulturdepartementet at det bør fremgå av loven hvor stedlige kontroller kan gjennomføres, hvem som plikter å gi adgang til lokaler og hvem som kan gi bistand ved kontrollene. Forbudet mot pyramidespill gjelder enhver som er involvert, men bestemmelsen om granskning får mest praktisk anvendelse overfor næringsdrivende. Departementet foreslår derfor å begrense adgangen til å foreta stedlige kontroller og beslag til næringsdrivende.

Departementet deler ikke Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vurdering av begrepet «beslaglegge» og foreslår derfor å beholde dette begrepet. Å beslaglegge er mer inngripende og kan skje uten at den næringsdrivende samarbeider. Departementet vil også tilføye at begrepet «beslag» ikke bare brukes i straffeprosessen, men også på en rekke forskjellige forvaltningsrettslige områder samt i reglene om tvangsfullbyrdelse og konkurs.

For øvrig foreslår departementet at beviskravet for at Lotteritilsynet skal kunne iverksette granskning og besiktigelse endres fra «rimelig grunn til mistanke» til «rimelig grunn til å anta». Dette innebærer at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt, se punkt 15.2.

Lotteriloven § 12 fjerde ledd foreslås opphevet. Se forslag til lotteriloven § 16 a annet ledd.

7.7 Luftfartstilsynet

7.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 3 gir hjemmel for at Luftfartstilsynet kan gjennomføre «nødvendige kontroller på stedet». § 10-42 annet ledd nr. 2 åpner for at Luftfartstilsynet kan «ta kopi av, eller lage utdrag fra» dokumenter. I § 10-42 fjerde ledd åpnes det for at Luftfartstilsynet benytter bistand fra politiet til å gjennomføre slik kontroll. Taushetsplikt er ikke til hinder for at Luftfartstilsynet kan kreve opplysninger under kontrollen.

7.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at luftfartsloven § 10-42 skulle endres slik at den viste generelt til markedsføringslovens håndhevingsregler. Denne generelle henvisningen ville også omfatte markedsføringsloven § 34 om stedlig kontroll, beslaglegging av bevis m.m.

7.7.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har hatt særlige merknader til denne delen av forslaget. Luftfartstilsynet har sluttet seg generelt til det lovgivningstekniske grepet som er nevnt i punkt 7.7.2.

7.7.4 Departementets vurdering

Høringen har ikke avdekket et behov for å gjøre innholdsmessige endringer i det endelige lovforslaget. I likhet med forslaget i høringsnotatet, bygger det endelige lovforslaget på at luftfartsloven § 10-42 skal vise til håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven. Som det fremgår av punkt 5.3 og 6.7.4 ønsker departementet imidlertid å gjøre henvisningsbestemmelsen mer presis. I luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav a foreslås det derfor en spesifikk henvisning til markedsføringsloven § 34, og ordene «stedlig kontroll og beslag» brukes.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav a.

7.8 Medietilsynet

7.8.1 Gjeldende rett

Etter kringkastingsloven § 2-12 annet ledd kan Medietilsynet gjennomføre granskning og besiktigelse på stedet der kringkasteren utøver sin virksomhet hvis det er nødvendig for at Medietilsynet skal kunne utføre sine gjøremål etter markedsføringsloven § 47.

Kringkastingsloven har ingen bestemmelse som eksplisitt gir Medietilsynet myndighet til å beslaglegge dokumenter m.m., men opplysningsplikten som følger av kringkastingsloven § 2-11 gir Medietilsynet myndighet til å kreve de opplysningene som tilsynet finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven. Videre har kringkastere en plikt til å oppbevare opptak av program i minst to måneder etter sending som de plikter å utlevere til de instanser som har til oppgave å føre tilsyn med bestemmelsene i loven, jf. kringkastingsloven § 2-5. Myndigheten Medietilsynet har etter

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

disse to bestemmelsene er begrenset til de gjøremål tilsynet har som tilsynsorgan etter kringkastingsregelverket.

7.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet viste Kulturdepartementet blant annet til at Medietilsynets adgang til å innhente opptak etter kringkastingsloven § 2-5 og adgang til å foreta granskning og besiktigelse etter § 2-12 er tilstrekkelig for at Medietilsynet skal kunne håndheve bestemmelsene som Medietilsynet fører tilsyn med, og som omfattes av forordningen. Kulturdepartementet pekte videre på at Medietilsynet ikke opererer med stedlige tilsyn etter reklamebestemmelsene, og at tilsynet innhenter den informasjon som tilsynet trenger fra medietjenestene selv.

I tillegg viste departementet til at det gjør seg gjeldende særskilte hensyn til ytringsfrihet på mediefeltet, og at det ikke foreligger sterke hensyn som skulle tilsi at Medietilsynet skal ha en videre adgang til å gjøre inngrep i kildevernet enn det som gjelder for domstolene i henhold til straffeprosessloven § 125 første ledd første punktum og tvisteloven § 22-11 første ledd.

Med henvisning til at adgangen til å foreta beslag ikke vurderes som nødvendig for at Medietilsynet skal utføre sine oppgaver etter forordningen, samt hensynet til kildevernet, konkluderte departementet med at det ikke burde lovfestes en eksplisitt adgang for Medietilsynet til å beslaglegge dokumenter mv.

Kringkastingsloven § 2-12 gjelder kun overfor kringkastere. AMT-direktivet ble i 2007 utvidet til også å omfatte audiovisuelle bestillingstjenester. Endringene ble implementert i kringkastingsloven med virkning fra 1. januar 2013. Direktivet artikkel 9 til 11 gjelder både for fjernsyn og audiovisuelle bestillingstjenester. Kulturdepartementet foreslo på dette grunnlag at Medietilsynets kompetanse etter kringkastingsloven § 2-12 annet ledd til granskning og besiktigelse utvides til også å omfatte audiovisuelle bestillingstjenester.

7.8.3 Høringsinstansenes syn

Norsk Rikskringkasting AS (NRK) påpeker i sin høringsuttalelse at forslaget til undersøkelses- og håndhevingsreglene etter sin ordlyd gir myndighetene vide fullmakter til å foreta inngrep i ytringsfriheten, herunder kildevernet. Dersom begrensningene av hensyn til ytringsfrihet og kildevern ikke formuleres i selve lovteksten, mener NRK det er viktig å redegjøre for disse i forarbei-

dene. NRK registrerer at departementet på flere punkter i høringsnotatet har kommentert og foretatt viktige vurderinger opp mot ytringsfrihet og kildevern, og at dette er positivt. NRK peker konkret på at stedlig tilsyn/ransaking etter praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) ansees som et særlig sterkt inngrep i ytringsfriheten etter EMK artikkel 10. Dette, fordi man da vil kunne få tilgang til kilde sensitiv informasjon. EMD har derfor, ifølge NRK, ikke tillatt slike tiltak. NRK viser også til at det fremgår av praksis fra EMD, blant annet storkammeravgjørelsen *Sanoma mot Nederland* fra 2010 avsnitt 90 flg., at det er visse minimums-formkrav som må være oppfylt i slike tilfeller. Det må blant annet foreligge en forhåndsgodkjenning fra en domstol eller et domstolslignende organ. NRK antar at tilsvarende må gjelde dersom Medietilsynet vil foreta slikt tilsyn. NRK kan imidlertid ikke se at denne problemstillingen er berørt i høringsnotatet. NRK poengterer at departementet uttaler at Medietilsynet i praksis ikke opererer med stedlig tilsyn i slik saker, men innhenter den informasjon som tilsynet trenger fra medietjenestene selv. I så tilfelle er problemstillingen om stedlig tilsyn/ransaking ifølge NRK ikke praktisk relevant. For øvrig mener NRK at forholdet til bestemmelsen om forhåndssensur i Grunnloven § 100 fjerde ledd bør kommenteres i forarbeidene.

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at ordlyden i utkastet til kringkastingsloven § 2-12 annet ledd ikke angir hvilke personer som plikter å gi Medietilsynet adgang til lokaler m.m., og at dette spørsmålet heller ikke omtales i særmerknadene i høringsnotatet. Justis- og beredskapsdepartementet viser også til at spørsmålet heller ikke omtales i forarbeidene til gjeldende § 2-12 annet ledd, jf. Ot.prp. nr. 102 (2005–2006) punkt 3.4.2, 3.4.3.2 og punkt 5 på s. 35–36. Hvilke personer som plikter å gi Medietilsynet adgang bør, ifølge Justis- og beredskapsdepartementet, fremgå av lovbestemmelsen.

Medietilsynet bemerker at kringkastingslovens § 2-12 som gjennomfører gjeldende forordning kun omfatter kringkastere og ikke «audiovisuelle bestillingstjenester». I forbindelse med gjennomføring av ny forordning er det etter Medietilsynets oppfatning naturlig å utvide virkeområdet til også å gjelde «audiovisuelle bestillingstjenester», i tråd med utvidelsen av virkeområdet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet) som ble gjort i 2007. Medietilsynet støtter forslaget om at denne endringen kan gjøres i en eventuell ny § 2-12 i kringkastingsloven.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

7.8.4 Departementets vurdering

Adgang til å beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter

Artikkel 10 nr. 2 oppstiller generelle vilkår for gjennomføring og utøvelse av undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene etter ny forordning. Ifølge bestemmelsen skal gjennomføringen og utøvelsen av myndighet stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter.

Ytringsfriheten er beskyttet av Grunnloven § 100, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 og Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 19. Selv om det ikke fremgår direkte av ordlyden i EMK artikkel 10, følger det av EMDs praksis at pressens ytringsfrihet også omfatter retten til kildevern.

Den sentrale begrunnelsen for kildevernet er å fremme en fri og åpen informasjonsformidling og meningsdannelse. Dette forutsetter tilgang til et mangfold av opplysninger fra ulike aktører. Det er særlig viktig å få fram i offentligheten opplysninger som kan få konkrete samfunnsmessige konsekvenser, for eksempel opplysninger som kan snu opinionen i en sak, endre politiske standpunkter/vedtak eller føre til etterforskning, påtale eller andre reaksjoner mot lovbrudd eller annen kritikkverdig adferd. Et utilstrekkelig vern for kildene kan føre til at enkeltpersoner ikke våger å bringe frem opplysninger, for eksempel av frykt for represalier fra dem de kritikkverdige forholdene gjelder. Pressen er en viktig formidler av kritikkverdige forhold i samfunnet og om andre forhold som har samfunnsmessig interesse. I et demokratisk samfunn har massemediene også en viktig funksjon som arena for debatt om både det offentlige og private samfunnsliv. Et sterkt vern for pressens kilder er av vesentlig betydning i et samfunn som bygger på demokrati og ytringsfrihet, og er en nødvendig forutsetning for en kritisk og samfunnsengasjert presse.

For medarbeidere i massemedier gir loven rett til å nekte å svare på spørsmål om «hvem som er forfatter til en artikkel eller melding i skriftet eller kilde for opplysninger i det», jf. straffeprosessloven § 125 første ledd første punktum og tvisteloven § 22-11 første ledd første punktum. Det samme gjelder spørsmål om «hvem som er kilde for andre opplysninger som er betrodd redaktøren til bruk i hans virksomhet», jf. straffeprosessloven § 125 første ledd annet punktum. Tvisteloven § 22-11 første ledd annet punktum inne-

holder en tilsvarende bestemmelse. Kildevernet er ikke bare en rett til å nekte å svare på spørsmål ved domstolsbehandling, men innebærer også at det i utgangspunktet ikke er adgang til å ta beslag i eller pålegge utlevering av dokumenter eller annet som har et innhold som pressen kan nekte å forklare seg om etter straffeprosessloven § 125, jf. straffeprosessloven § 204 første ledd første punktum og § 210 første ledd første punktum. Tilsvarende gjelder for bevisiltgang i sivile saker, jf. tvisteloven § 26-7 annet ledd.

Kulturdepartementet kan ikke se at det foreligger hensyn som skulle tilsi at Medietilsynet skal ha en videre adgang til å gjøre inngrep i kildevernet enn det som gjelder for domstolene. En slik adgang vil ikke være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter, jf. forordningen artikkel 10 nr. 2.

Kulturdepartementet har vurdert om det er mulig å åpne opp for at Medietilsynet bør kunne foreta beslag innenfor rammene av kildevernet, eksempelvis i tilfeller hvor det er åpenbart at kildevernet ikke gjør seg gjeldende. Departementet mener at det heller ikke i slike tilfeller bør åpnes opp for beslag, fordi det i praksis kan oppstå krevende grensedragninger og vurderinger knyttet til hvilke dokumenter mv. som omfattes av kildevernet.

Med henvisning til at adgangen til å foreta beslag ikke vurderes som nødvendig for at Medietilsynet skal utføre sine oppgaver etter forordningen, samt hensynet til kildevernet, opprettholder departementet forslaget i høringsnotatet om at det ikke bør lovfestes en eksplisitt adgang for Medietilsynet til å beslaglegge dokumenter mv.

Stedlig tilsyn

Etter gjeldende bestemmelse i kringkastingsloven § 2-12 annet ledd har Medietilsynet hjemmel til å gjennomføre granskning og besiktigelse på stedet hvor kringkasteren utøver sin virksomhet hvis det er nødvendig for at Medietilsynet skal kunne utføre sine gjøremål etter markedsføringsloven § 47. Kulturdepartementet mener, etter en fornyet vurdering, at de samme hensynene som tilsier at det ikke åpnes for beslag, også kan gjøre seg gjeldende for granskning og besiktigelse. Som NRK peker på i sin høringsuttalelse kan stedlig kontroll medføre en risiko for tilgang til kildesensitiv informasjon. Videre er det slik at en adgang til å gjennomføre granskning og besiktigelse ikke vurderes som nødvendig for at Medietilsynet skal utføre sine oppgaver etter forordningen, fordi Medietilsynet i prak-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

sis ikke opererer med stedlige tilsyn etter reklamebestemmelsene, men innhenter den informasjon som tilsynet trenger fra medietjenestene selv. Departementet foreslår derfor at gjeldende bestemmelse i kringkastingsloven § 2-12 annet ledd oppheves. Forslaget i høringsnotatet om en utvidelse av denne bestemmelsen til å omfatte audiovisuelle medietjenester opprettholdes følgelig ikke.

7.9 Sjøfartsdirektoratet

7.9.1 Gjeldende rett

Etter sjøloven § 418 a annet ledd annet punktum gjelder luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd «tilsvarende» for tilsynsmyndighetens kompetanse. Luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 1 og 2 lyder:

«Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av regler som nevnt i første ledd kan luftfartsmyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, kreve av tjenesteyteren:

1. å få adgang til alle relevante dokumenter, i enhver form, vedrørende overtredelsen,
2. å ta kopi av, eller lage utdrag fra, dokumenter som nevnt i nr. 1».

Innholdet i disse bestemmelsene er gjentatt i forskrift om båtpassasjerrettigheter § 1 annet ledd nr. 1 til 2.

Etter luftfartsloven § 10-42 fjerde ledd kan tilsynsmyndigheten om nødvendig kreve bistand fra politiet til å gjennomføre tiltak som nevnt i § 10-42 annet ledd.

7.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet foreslo departementet endringer i sjøloven for å gi reglene i markedsføringsloven § 34 om gransking og opplysningsplikt tilsvarende anvendelse, ved tilsyn av om virksomhetene oppfyller passasjerrettigheter etter sjøloven. Ingen høringsinstanser har uttalt seg om forslaget.

Departementet opprettholder i det vesentlige forslaget fra høringsnotatet. Departementet foreslår at det fastsettes i sjøloven § 418 d første ledd at ved tilsyn med om reglene om passasjerrettigheter følges, har tilsynsmyndigheten tilsvarende myndighet som nevnt i markedsføringsloven § 34. Det vises til drøftelsen av endringer i reglene i markedsføringsloven § 34 i punkt 7.3.4. Den begrunnelsen som gis der, gjør seg etter departementets syn tilsvarende gjeldende ved tilsyn av

om passasjerrettigheter etterleves. Gjeldende bestemmelse i sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum om at luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd gjelder tilsvarende foreslås opphevet.

Spørsmålet om håndheving av pliktene personer og foretak pålegges i forbindelse med tilsyn med hjemmel i forslaget til sjøloven § 418 d første ledd, omtales i punkt 14.9.

Se forslag til sjøloven § 418 d første ledd første punktum.

7.10 Statens jernbanetilsyn

7.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven § 11 annet ledd gir tilsynsmyndigheten hjemmel for å gi enhver pålegg om å gi de opplysninger tilsynsmyndigheten trenger for å utføre sine oppgaver. Tilsynsmyndigheten kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis.

Jernbaneloven § 11 tredje ledd gir tilsynsmyndigheten uhindret adgang til ethvert sted som omfattes av loven. Bestemmelsen gir også en hjemmel for å pålegge representant for virksomheten å være til stede.

7.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet anså departementet jernbaneloven § 11 annet ledd som dekkende for innhenting av opplysninger og i hvilken form disse kan kreves.

Det var også departementets oppfatning at jernbaneloven § 11 tredje ledd gir tilstrekkelig myndighet til å få adgang til alle lokaler, all grunn og transportmidler som omhandlet i artikkel 9 nr. 3 bokstav c i forordningen.

Etter departementets vurdering i høringsnotatet var det nødvendig å ta inn en hjemmel i jernbaneloven for at Statens jernbanetilsyn skal kunne ta beslag og foreta granskinger. Departementet foreslo derfor å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevsregler som gjelder passasjerrettigheter kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets forslag i høringsnotatet. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om å innta en henvisning til markedsføringslovens regler om gransking og besiktigelse. Se punkt 7.3 for en nærmere omtale av disse reglene.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav a.

7.11 Statens vegvesen

7.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir departementet myndighet til å peke ut et håndhevingsorgan som skal føre tilsyn med at reglene som er gitt i eller i medhold av § 32 a første til fjerde ledd om passasjerrettigheter blir fulgt. Håndhevingsorganet kan gi pålegg om retting og tvangsmulkt ved brudd på reglene.

Forvaltningsloven § 15 regulerer fremgangsmåten ved gransking og klageadgang.

7.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir i dag Statens vegvesen myndighet til å føre tilsyn med at reglene som er gitt i medhold av bestemmelsen om busspassasjerrettigheter (§ 32 a) blir fulgt. Det er ikke definert nærmere i lovteksten hva tilsyn innebærer. Departementet har imidlertid lagt til grunn, i forbindelse med høringen av forskriftsendringene, at Statens vegvesen i sitt tilsyn med busspassasjerrettighetene, vil føre tilsyn med at transportører, terminaloperatører og andre aktører systematisk overholder busspassasjerrettighetsforordningens krav om opplæring av ansatte, tilbud om assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelighet, tilgjengelig informasjon til de reisende og ikke-diskriminering. Som tilsynsorgan vil Statens vegvesen også føre tilsyn med at yrkessjåføropplæringen dekker busspassasjerrettighetsforordningens krav, og at transportører og terminaloperatører har etablert system for informasjon til de reisende ved forsinkelser eller kanselleringer, og forpleining ved ulykker. Statens vegvesen kan selv organisere håndhevingsarbeidet på den måten som er mest hensiktsmessig for å ivareta de oppgavene som gjelder busspassasjerrettighetene.

Departementet vurderte derfor i høringsnotatet at yrkestransportloven § 32 a femte ledd i utgangspunktet gir hjemmelsgrunnlag for at Statens vegvesen kan utføre stedlig tilsyn.

Etter CPC-forordningen skal håndhevingsorganene også kunne beslaglegge alle opplysninger, data og dokumenter i det tidsrom og omfang som er nødvendig. De skal også kunne anmode enhver representant for eller medarbeidere hos den næringsdrivende, om å avgi en forklaring om faktiske forhold, opplysninger, data eller dokumenter, og å registrere svarene, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav c samt fortalepunkt 11 og 12.

Statens vegvesen har myndighet til å kreve innsyn og opplysninger fra den som mot vederlag driver persontransport i rute eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene. Det er imidlertid usikkert om dette er tilstrekkelig hjemmel for å ta beslag eller kreve at ansatte hos den næringsdrivende avgir forklaring.

Departementet vurderte derfor i høringsnotatet at man må endre hjemmelsgrunnlaget i yrkestransportloven § 32 a femte ledd for å overholde de EØS-forpliktelsene som den nye CPC-forordningen medfører. Departementet foreslo å henvise til markedsføringslovens regler om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å sikre at Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen har utfyllende undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med reglene i den nye forordningen.

Ingen høringsinstanser hadde innsigelser mot dette.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet, og foreslår derfor å ta inn i yrkestransportloven § 32 a femte ledd en bestemmelse som gir håndhevingsorganet kompetanse tilsvarende det som følger av markedsføringsloven § 34.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a femte ledd annet punktum.

8 Testkjøp med skjult identitet

8.1 Gjeldende forordning

Gjeldende forordning har ingen regler om håndhevingsorganenes adgang til å gjennomføre testkjøp med skjult identitet for å avdekke overtredelser.

8.2 Ny forordning

Håndhevingsorganenes adgang til å gjennomføre testkjøp er regulert i artikkel 9 nr. 3 bokstav d. Håndhevingsorganene skal kunne kjøpe varer og tjenester, om nødvendig under skjult identitet, for å avdekke overtredelser og for å innhente bevismateriale. De skal kunne inspisere, observere, undersøke, demontere eller teste varene og tjenestene.

Muligheten til å gjennomføre testkjøp kan for eksempel brukes til å undersøke om næringsdrivende overholder forbrukernes angrerett i fjernsalgsavtaler. Medlemsstatene kan gi håndhevingsorganene rett til å få tilbake kjøpesummen etter et testkjøp, med mindre en slik tilbakebetaling er uforholdsmessig eller i strid med EU-retten eller nasjonal rett, jf. fortalepunkt 13.

8.3 Forbrukertilsynet

8.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet gjennomfører i dag testkjøp. Dette gjøres ved at ansatte handler i eget navn og ikke opplyser hva som er formålet med kjøpet, nemlig å undersøke om forbrukervernreglene overholdes. Det har ikke vært ansett nødvendig med en lovhjemmel for å kunne gjennomføre slike tester.

Om Forbrukertilsynet kan kreve tilbakebetaling etter et testkjøp, vil bero på en tolkning av avtalen inngått med den næringsdrivende. Tilsynet vil ikke kunne kreve tilbakebetaling etter angrerettloven i og med at dette ikke kan anses som et forbrukerkjøp, jf. angrerettloven § 1.

8.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Selv om det daværende Barne- og likestillingsdepartementet vurderte at Forbrukertilsynet i dag kan gjennomføre testkjøp med skjult identitet uten hjemmel i lov, foreslo departementet at det tas inn en bestemmelse om Forbrukertilsynets myndighet til å gjennomføre testkjøp i markedsføringsloven. Dette for å tydeliggjøre at tilsynet har denne muligheten. Det ble også foreslått at Forbrukertilsynet skal kunne returnere kjøpte varer og tjenester, og få refundert betalinger som er foretatt, så lenge dette er forholdsmessig.

8.3.3 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet, Kripas og Politidirektoratet deler departementets syn om at det bør gis en egen bestemmelse i markedsføringsloven om testkjøp med skjult identitet. Det bidrar til større klarhet rundt hva tilsynet har myndighet til å gjøre, noe som er særlig viktig for de næringsdrivende. Det vil også være klargjørende at det presiseres at tilsynet kan kreve tilbakebetalt beløp som er betalt i forbindelse med testkjøp, ifølge Forbrukertilsynet.

Den skjulte identitet kan være falsk, men trenger ikke være det. Kripas bemerker at bruk av falsk identitet reiser en rekke spørsmål av så vel rettslig som praktisk karakter. Kripas går ikke nærmere inn på hvilke spørsmål som eventuelt reiser seg.

8.3.4 Departementets vurdering

Testkjøp er et viktig virkemiddel for å avdekke brudd på forbrukervernregler. Det kan for eksempel være mangelfulle opplysninger, at varen ikke står til forventningene ut fra opplysningene i markedsføringen, problematiske vilkår, feil håndtering av angreretten eller at forbrukerens kontaktopplysninger brukes til å sende ulovlige markedsføringshenvendelser. Testkjøp kan også benyttes for å avdekke skjulte abonnementsavtaler som ikke tydeliggjøres i markedsføringen. For å sikre at hele kjøpsprosessen gjennomføres på en

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

mest mulig realistisk måte og at den næringsdrivende tror det er en vanlig forbruker de inngår avtale med, vil det ofte være behov for å bruke skjult identitet. Med skjult identitet menes en annen identitet enn håndhevingsorganets. Det kan være en falsk identitet eller en annens identitet, for eksempel en ansatt. Den skjulte identiteten brukes for å opptre som alminnelig forbruker på nett eller i butikk.

Forbrukertilsynets testkjøp skiller seg vesentlig fra etterforskningsskrittene politiet og Kripos benytter seg av. Det vil som regel også ha helt andre og mer omfattende konsekvenser å bryte regler som politiet etterforsker. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering tilsier ovennevnte at tilsynet bør ha en lovhjemmel for å gjennomføre testkjøp, men at det ikke er behov for noen ytterligere regulering av dette spørsmålet enn det som ble foreslått i høringsnotatet.

Et spørsmål er om forvaltningsloven § 15 om fremgangsmåten ved gransking kommer til anvendelse når Forbrukertilsynet gjennomfører testkjøp. Departementet presiserer at bestemmelsen i praksis er gitt et vidt anvendelsesområde, og at lignende tilfeller av «testkjøp» er blitt ansett omfattet av forvaltningsloven § 15 av sivilombudsmannen.⁵ Forvaltningsloven § 15 første og annet ledd fastsetter blant annet at den som gjennomfører granskingen uten oppfordring skal legitimere seg og angi formålet med granskingen, og at den næringsdrivende skal ha rett til å ha et vitne tilstede. Bestemmelsens tredje ledd begrenser imidlertid rekkevidden av første og annet ledd: bestemmelsene gjelder bare når det kan gjennomføres uten vesentlig ulempe eller uten at formålet med forretningen settes i fare. Etter departementets vurdering vil formålet med Forbrukertilsynets testkjøp i utgangspunktet være å opptre som alminnelige forbrukere, og dette vil ikke være mulig dersom Forbrukertilsynet må legitimere seg og angi hvorfor det gjennomfører testkjøpet. Etter departementets vurdering vil forvaltningsloven § 15 første og annet ledd derfor sjelden få anvendelse. Etter departementets vurdering tilsier imidlertid bestemmelsen at Forbrukertilsynet må underrette den næringsdrivende umiddelbart etter at granskingen er gjennomført, med mindre formålet med testkjøpet og granskingen tilsier fortsatt anonymitet. Departementet legger til grunn at Forbrukertilsynet skriver ned hva som er gjenstanden for testkjøpet, formålet og lovhjemmelen, når testkjøpet foretas.

Når det gjelder muligheten til å få penger refundert etter et testkjøp, er det opp til medlemsstatene selv å bestemme hvorvidt håndhevingsorganene skal ha denne muligheten. Etter departementets vurdering vil det fra et kostnads- og gjenbruksperspektiv være fordelaktig om varene som kjøpes i størst mulig grad returneres og selges videre. Det vil også være rimelig at tilsynet kan kreve tilbake penger ved kjøp av tjenester. I mange tilfeller, for eksempel ved kjøp av abonnementer på digitale musikk- eller tv-tjenester, har den næringsdrivende minimale utgifter ved å inngå en avtale med Forbrukertilsynet. Departementet fastholder derfor forslaget fra høringsnotatet om at tilsynet skal kunne kreve tilbakebetaling, i den grad dette ikke fører til uforholdsmessig ulempe for den næringsdrivende.

Etter departementets vurdering må man i forholdsmessighetsvurderingen legge vekt på om det vil være mulig for den næringsdrivende å selge varen videre, eller om tilsynets undersøkelse av varen har ført til at dette ikke er mulig, eventuelt kun mulig til redusert pris. Ved kjøp av tjenester vil vurderingen være om den næringsdrivende har hatt kostnader av betydning ved leveringen av disse tjenestene. I slike situasjoner vil Forbrukertilsynet bare kunne kreve tilbakebetalt en forholdsmessig del av det innbetalte beløpet. Dette vil, etter departementets vurdering, være i samsvar med ny forordning.

Se forslag til markedsføringsloven § 34 femte ledd.

8.4 Helsedirektoratet

8.4.1 Gjeldende rett

Det er ingen bestemmelser om adgangen for Helsedirektoratet til å utføre testkjøp i alkoholloven eller tobakksskadeloven.

8.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Begrunnelsen for testkjøp er at håndhevingsorganene skal kunne avdekke overtredelser og å framskaffe bevismateriale. Håndhevingsorganene skal kunne inspisere, observere, undersøke, demontere eller teste varene og tjenestene. Helsedirektoratet skal håndheve reklameforbudet på tobakk- og alkoholområdet, herunder reglene i AMT-direktivet artikkel 9 nr. 1 bokstav d og e, artikkel 10 nr. 2, artikkel 11 nr. 4 bokstav a og artikkel 22. De nevnte bestemmelser omfatter forbud mot reklame (artikkel 9 nr. 1 bokstav d og e), sponing (artikkel 10 nr. 2) og produktplassering (artikkel

⁵ Se for eksempel Årsmelding for 2006 s. 234.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

11 nr. 4). Departementet vurderte i høringsnotatet at det ikke vil være relevant å gjennomføre testkjøp med tanke på å avdekke overtredelse av de nevnte bestemmelser i AMT-direktivet. Det ble derfor ikke foreslått endringer i tobakksskade-loven eller alkoholloven knyttet til dette kravet i forordningen.

8.4.3 Høringsinstansenes syn

Helsedirektoratet er av den oppfatning at det kan tenkes tilfeller der en slik adgang kan være relevant. Direktoratet nevner som eksempel at det kan være ønskelig å kunne tegne et abonnement på en audiovisuell strømmetjeneste for å avdekke om kommersiell kommunikasjon gjennom tjenesten er i tråd med AMT-direktivet. Helsedirektoratet mener at det ikke er en slik adgang i alkoholloven, og at legalitetsprinsippet tilsier at myndighetene ikke kan inngå avtaler med private på skjulte eller falske premisser uten at det foreligger lovhjemmel.

8.4.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet merker seg at Helsedirektoratet mener at det kan være relevant å gjennomføre testkjøp med skjult identitet. Departementet har vurdert Helsedirektoratets innspill, men fastholder at det ikke er behov for endringer i alkoholloven og tobakksskadeloven for å oppfylle forordningens krav til å kunne gjennomføre testkjøp.

8.5 Legemiddelverket

8.5.1 Gjeldende rett

Legemiddellovgivningen inneholder ingen hjemmel som dekker testkjøp med skjult identitet.

8.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Begrunnelsen for testkjøp er som nevnt i punkt 8.3.4, at håndhevingsorganene skal kunne avdekke overtredelser og å framskaffe bevismateriale. Håndhevingsorganene skal kunne inspisere, observere, undersøke, demontere eller teste varene og tjenestene.

Som produkt, står legemidler i en særstilling. Alle faser av legemidlets livsløp er regulert. Det er godkjenningsordninger for å kunne plassere et legemiddel på markedet og det stilles krav til aktørene. Legemiddelverket fører med hjemmel i apotekloven § 8-1 og legemiddeloven § 28 tilsyn med

apotek, både etter avtale og uanmeldt. Legemiddelverket fører således tilsyn med overholdelse av apotekloven og legemiddeloven, og ute i selve apoteket ser Legemiddelverket på hvordan lokalene brukes, vareutvalg, mulighet for diskresjon, tilgjengelighet for bevegelseshemmede m.m. Under inspeksjonen kan Legemiddelverket ta ut prøver av produkter eller ta foto av lokaler, utstyr mv. Testkjøp dekkes ikke av denne hjemmelen til å føre tilsyn.

Det har vært medieoppslag om utsalgssteder som ikke overholder legemiddelregelverket og hvor testkjøp har vært relevant, for eksempel:

– NRK sendte ut flere jenter på 17 år, 15 år og 13 år for kjøpe Paracet i butikker og apotek i Osloområdet, og de fikk kjøpt 43 pakker. Aldersgrensen er 18 år for å kjøpe legemidler andre steder enn på apotek. På apotek er det ingen aldersgrense for smertestillende legemidler som paracetamol, men kunder under 18 år skal få råd og veiledning. De fleste stedene jentene var innom, ga verken råd eller fulgte aldersgrensene. I de fleste butikkene fikk jentene kjøpt tabletter til tross for aldersgrensen.

– Helsekontrollen (TV 2) sendte to tenåringsjenter på 15 og 17 år til de fire store, norske apotekkjedene for å se om de fikk kjøpt reseptfrie slankeprodukter i kombinasjon med avføringsmidler. Åtte av åtte apotek solgte det reseptfrie slankemidlet XL-S Medical Fettbinder med aldersgrense 18 år og avføringsmidlet Pursennid til de mindreårige jentene uten å stille kontrollspørsmål.

Disse eksemplene viser svikt i utsalgsstedenes rutiner, men vil ikke omfattes av legemiddelregelverkets reklameregler. Forordningens virkeområde for legemiddelregelverket er som nevnt innledningsvis i punkt 5.3.2.3 kun bestemmelsene om reklame. Utsalgssteder som selger legemidler utenom apotek, er underlagt tilsyn fra Mattilsynet som gjennomfører tilsyn i selve butikken, mens Legemiddelverket er tilsynsmyndighet for apotek.

I høringsnotatet viste Legemiddelverket til at testkjøp kan være en kontrollmetode for å avdekke svikt i rutiner, jf. eksemplene fra oppslagene i media. Legemiddelverkets vurdering er at det ikke er behov for å kunne utføre testkjøp for å ivareta reklamereglene i legemiddellovgivningen. Dersom det mot formodning skulle være aktuelt å utføre testkjøp, mener Legemiddelverket at Forbrukertilsynets hjemmel i markedsføringsloven vil være tilstrekkelig. Det ble derfor ikke foreslått i høringsnotatet at det inntas en særskilt hjemmel for dette i legemiddeloven.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

8.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader knyttet til vurderingene om testkjøp.

8.5.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet registrerer at høringsinstansene ikke har kommentert dette i høringen.

I samsvar med vurderingene i høringsnotatet foreslås det ikke en særskilt hjemmel for testkjøp i legemiddeloven. Departementets vurdering er at Forbrukertilsynets hjemmel i markedsføringsloven vil være tilstrekkelig, og at Forbrukertilsynet i samarbeid med Legemiddelverket kan gjennomføre en kontrollaksjon dersom det mot formodning skulle være aktuelt å utføre testkjøp på legemiddelområdet.

8.6 Lotteritilsynet

8.6.1 Gjeldende rett

Etter lotteriloven § 4 skal Lotteritilsynet føre kontroll med at bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven blir overholdt. Ved rimelig grunn til mistanke om overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16, har Lotteritilsynet adgang til å gjennomføre slik gransking og besiktigelse som den finner nødvendig, jf. lotteriloven § 12 fjerde ledd. Lotteriloven har ingen særskilte bestemmelser om adgangen til å foreta testkjøp.

8.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet la Kulturdepartementet til grunn at lotterilovens generelle bestemmelser om tilsyn og gransking gir Lotteritilsynet myndighet til å gjennomføre testkjøp for å avdekke overtredelse av pyramidebestemmelsen. Lotteritilsynet har også gjennomført testkjøp i saker hvor dette har vært aktuelt, gjennom innlogging på nettsider etter å ha fått tildelt brukernavn og passord fra tilsynsobjektet. Lotteritilsynet har også i et fåtall tilfeller fått oversendt produkter som omsettes i virksomheten. Lotteritilsynet har undersøkt nettsider og produkter med kjent identitet og uten kostnad.

Kulturdepartementet foreslo likevel i høringsnotatet en egen lovhjemmel som skal regulere Lotteritilsynets adgang til å gjennomføre testkjøp og å få pengene refundert, i tråd med det forordningen krever.

8.6.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader knyttet til vurderingene om testkjøp.

8.6.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet vurderer at testkjøp er et viktig virkemiddel for å avdekke brudd på pyramidebestemmelsen og for å fremskaffe bevismateriale. Gjennom testkjøp kan en avdekke mangelfulle og uriktige opplysninger om omsetningssystemet og verdien av produktet som selges. Testkjøp kan også benyttes for å avdekke skjulte avtaler som ikke tydeliggjøres i markedsføringen. For å sikre at hele kjøpsprosessen gjennomføres på en mest mulig realistisk måte og at den næringsdrivende tror det er en vanlig forbruker de inngår avtale med, vil det ofte være behov for å bruke skjult identitet. Den skjulte identiteten brukes for å registrere seg og å opptre som alminnelig deltaker i det pyramidelignende omsetningssystemet.

Kulturdepartementet vurderer at det vil være rimelig at Lotteritilsynet kan kreve tilbake penger ved kjøp av varer og tjenester for å avdekke brudd på pyramidebestemmelsen.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om en egen lovhjemmel som skal regulere Lotteritilsynets adgang til å gjennomføre testkjøp og å få pengene refundert.

Se forslag til lotteriloven § 16 a fjerde ledd.

8.7 Luftfartstilsynet

8.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven har ikke bestemmelser om testkjøp.

8.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet opp til at Luftfartstilsynet skal bruke håndhevingsreglene i markedsføringsloven når det håndhever passasjerrettigheter som følger av EØS-avtalen.

8.7.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger til departementets forslag.

8.7.4 Departementets vurdering

Høringen tilsier ikke at det gjøres innholdsmessige endringer i det endelige lovforslaget. I likhet

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

med forslaget i høringsnotatet, bygger det endelige lovforslaget på at luftfartsloven § 10-42 skal vise til håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven. Som det fremgår av punkt 5.3 og 6.7.4, ønsker imidlertid departementet å gjøre henvisningsbestemmelsen mer presis. I luftfartsloven § 10-42 bokstav a er det foreslått en henvisning til markedsføringsloven § 34, og ordene «gjennomføre testkjøp» brukes.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav a.

8.8 Medietilsynet

8.8.1 Gjeldende rett

Kringkastingsloven har ingen bestemmelser om testkjøp mv. Kringkastere har imidlertid en plikt til å oppbevare og utlevere opptak av program i minst to måneder etter sending, jf. kringkastingsloven § 2-5. Etter kringkastingsloven § 2-11 har enhver plikt til å gi Medietilsynet de opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven eller for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor andre stater eller organisasjoner.

8.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet viste Kulturdepartementet til at opptakplikten i kringkastingsloven § 2-5 og opplysningsplikten i kringkastingsloven § 2-11 er tilstrekkelige for å sikre det bevismateriale Medietilsynet trenger i saker etter det aktuelle regelverket. I tillegg viste departementet til at Medietilsynet i kraft av alminnelig handlefrihet kan inngå nødvendige abonnementsavtaler som gir tilgang til audiovisuelle bildeprogram som er gjenstand for kontroll. Kulturdepartementet foreslo derfor ingen endringer i loven.

8.8.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader knyttet til vurderingene om testkjøp.

8.8.4 Departementets vurdering

I samsvar med vurderingene i høringsnotatet foreslås det ikke en særskilt hjemmel for testkjøp i kringkastingsloven.

8.9 Sjøfartsdirektoratet

8.9.1 Gjeldende rett

Sjøloven med forskrifter inneholder ingen bestemmelser om testkjøp med skjult identitet ved kontroll av om reglene om passasjerrettigheter etter § 418 a første ledd følges av virksomhetene.

8.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet foreslo departementet at forslagene i høringsnotatet til endringer i markedsføringsloven § 34, herunder reglene om testkjøp, skulle gis tilsvarende anvendelse ved tilsyn av om passasjerrettigheter etter sjøloven § 418 a følges. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag.

Departementet opprettholder i det vesentlige forslaget fra høringsnotatet. Departementet foreslår at det fastsettes i sjøloven § 418 d at ved tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, har tilsynsmyndigheten tilsvarende myndighet som nevnt i markedsføringsloven § 34. Reglene om testkjøp etter forslaget til markedsføringsloven § 34 femte ledd, vil dermed også gjelde tilsvarende. Det vises til drøftelsen av bestemmelsene om testkjøp i punkt 8.3.4. Den begrunnelsen som gis der for valg av løsninger, gjør seg etter departementets syn også gjeldende ved tilsyn av om virksomhetene oppfylder passasjerrettigheter etter sjøloven.

Se forslag til sjøloven § 418 d første ledd første punktum.

8.10 Statens jernbanetilsyn

8.10.1 Gjeldende rett

Det er i jernbaneloven ingen særskilt hjemmel for å gjennomføre testkjøp. I forbindelse med tilsyn etter jernbanepassasjerrettighetsforskriften har det i enkelte tilfeller blitt gjennomført testkjøp av togbilletter for å undersøke blant annet graden av informasjon om vilkår som gis ved billettsalg. Slike kjøp har imidlertid blitt gjennomført i åpenhet som en del av tilsynet.

8.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet anså departementet det ikke nødvendig med en særskilt hjemmel for å gjennomføre testkjøp. Etter departementets oppfatning bør åpenheten om at kjøp gjennomføres som et ledd i tilsynsvirksomheten være hovedregelen. Departementet antok at det ikke kreves noen særskilt hjemmel for å gjennomføre kjøp uten å oppgi identitet.

Imidlertid foreslo departementet å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevingsregler som gjelder passasjerrettigheter, kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven. Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger til departementets forslag. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om å henvise til markedsføringslovens bestemmelse om testkjøp i jernbaneloven. Det vises derfor til omtalen i punkt 8.3.4.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav a.

8.11 Statens vegvesen

8.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportlovgivningen har ingen regler om håndhevingsorganets adgang til å gjennomføre testkjøp med skjult identitet for å avdekke overtredelser.

8.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Etter departementets vurdering i høringsnotatet måtte hjemmelsgrunnlaget i yrkestransportloven § 32 a femte ledd endres for å overholde de EØS-forpliktelsene som den nye forordningen medfører. Departementet foreslo derfor å henvise til markedsføringslovens regler om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å sikre at Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen, har utfyllende undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med reglene i den nye CPC-forordningen. Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger til departementets forslag.

Departementet opprettholder denne vurderingen, og foreslår derfor å ta inn i yrkestransportloven § 32 a femte ledd en bestemmelse som gir håndhevingsorganet kompetanse til å gjennomføre testkjøp tilsvarende det som følger av markedsføringsloven § 34.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a femte ledd annet punktum.

9 Midlertidige vedtak

9.1 Gjeldende forordning

Gjeldende forordning har ingen regler om håndhevingsorganenes adgang til å vedta midlertidige tiltak.

9.2 Ny forordning

9.2.1 Generelt

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å vedta midlertidige tiltak for å unngå risiko for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Begrunnelsen for dette er at håndhevingsorganene raskt og effektivt skal kunne stanse overtredelser, særlig i det digitale miljøet, jf. fortalepunkt 14. Håndhevingsorganene skal for eksempel kunne vedta midlertidig tiltak om å fjerne innhold på nettsider, apper eller andre nettbaserte grensesnitt når det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Håndhevingsorganene skal også kunne vedta midlertidige påbud om at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt, jf. samme punkt.

Artikkel 10 nr. 2 oppstiller generelle vilkår for bruk av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet etter ny forordning. Ifølge bestemmelsen skal gjennomføringen og utøvelsen av myndighet stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter. Undersøkelses- og håndhevingstiltak som vedtas ved anvendelse av forordningen, skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av EU-rett som beskytter forbrukernes interesser. Midlertidige tiltak skal blant annet ikke gå lenger enn hva som er nødvendig for å nå tiltakets mål, jf. artikkel 10 nr. 2 og fortalepunkt 14.

Myndigheten til å vedta midlertidige tiltak skal utøves enten av håndhevingsorganet selv, av andre offentlige myndigheter, gjennom instruks til utpekte organer eller ved å henwise saken til domstolene, jf. artikkel 10 nr. 1.

9.2.2 Hva myndigheten til å fatte midlertidige vedtak innebærer

Forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a fastsetter at håndhevingsorganene, dersom de avdekker brudd på de materielle forbrukervernreglene, skal kunne vedta midlertidige tiltak. Bestemmelsen eller forordningen for øvrig spesifiserer ikke nærmere hva slags midlertidige tiltak som skal kunne vedtas. Det nevnes imidlertid i fortalepunkt 14 at håndhevingsorganene kan fatte midlertidige vedtak om fjerning av digitalt nettinnhold, som er omhandlet i punkt 13.

Myndigheten til å vedta midlertidige tiltak skal brukes for å «unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Barne- og familiedepartementet tolker derfor «midlertidige tiltak» i bestemmelsen slik at det kun er midlertidige håndhevingstiltak etter ny forordning artikkel 9 nr. 4 som er aktuelle. Iverksettelse av undersøkelsestiltak etter artikkel 9 nr. 3 vil isolert sett ikke kunne avverge en risiko for alvorlig skade, kun bidra til å utrede saken.

Behovet for å kunne vedta midlertidige tiltak er spesielt viktig i tilfeller der endelig vedtak mot næringsdrivende forutsetter lange prosesser. Med «endelig vedtak» menes endelig forvaltningsvedtak i første instans. Et eksempel er der håndhevingsorganet som oppdager den antatte ulovlige praksisen, ikke har myndighet til selv å treffe endelig vedtak, men er avhengig av et annet organ eller domstolsapparatet.

Myndigheten skal etter Barne- og familiedepartementets vurdering brukes i tilfeller der håndhevingsorganene ikke har tilstrekkelig grunnlag for å treffe endelig vedtak, men likevel vurderer situasjonen slik at praksisen kan påføre den kollektive forbrukerinteressen alvorlig skade dersom den fortsetter. Dette kan for eksempel gjelde i påvente av nødvendige opplysninger som er krevd utlevert av næringsdrivende eller andre. Håndhevingsorganene bør blant annet i slike situasjoner kunne vedta midlertidige pålegg om at en praksis må opphøre. Etter departementets vurdering skal «midlertidig tiltak» i forordningen altså

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

forstås som midlertidige vedtak om forbud, påbud og om å fjerne digitalt nettinnhold etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f og g. Forordningen forutsetter at sistnevnte håndhevingsmyndighet skal kunne benyttes med midlertidig virkning, jf. fortalepunkt 14. I det følgende drøfter departementet midlertidige forbuds- og påbudsvedtak. Midlertidig vedtak om å fjerne digitalt innhold drøftes i punkt 13.10.4.

Myndigheten til å fatte midlertidige vedtak etter forordningen har en høy terskel. For å treffe midlertidig vedtak må det foreligge risiko for alvorlig skade på kollektive forbrukerinteresser. Dette fremgår uttrykkelig av artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Det må således foreligge et hasteelement som gjør det nødvendig å fatte et midlertidig vedtak for å avverge risikoen for alvorlig skade.

Forordningen gir ingen presise føringer om hvilket beviskrav som må oppstilles for at midlertidige vedtak skal kunne fattes. Utgangspunktet i alminnelig forvaltningsrett er at det kreves sannsynlighetsovervekt for at det foreligger en overtredelse før det kan fattes for eksempel et forbudsvedtak, se nærmere om dette i punkt 15.2. For at et midlertidig vedtak skal kunne treffes raskere enn andre vedtak, og således ha en funksjon ved siden av reglene om endelige forbuds- og påbudsvedtak, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f, kan det, etter departementets vurdering, ikke oppstilles samme beviskrav, det vil si et krav om sannsynlighetsovervekt for å fatte midlertidige vedtak. Etter departementets vurdering er det tilstrekkelig at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av forbrukervernregelverket. Dette samsvarer med løsningen i den lignende bestemmelsen om midlertidige forbudsvedtak i konkurranseloven § 12 femte ledd, jf. Ot.prp. nr. 6 (2003–2004) punkt 17 side 227.

Av artikkel 10 nr. 2 annet punktum følger det at håndhevingsiltakene som vedtas etter forordningen skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen. Midlertidige vedtak skal altså være forholdsmessige i det konkrete tilfelle.

Forholdsmessighetsprinsippet som kan utledes fra forordningen artikkel 10 nr. 2 taler dessuten for at endelig vedtak i forvaltningen fattes raskt for å minimere de negative konsekvensene et slikt tiltak kan ha for næringsdrivende. Etter departementets vurdering kan derfor et midlertidig vedtak ikke vare lenger enn hva som er nødvendig, det vil si den tiden håndhevingsorganene trenger for å undersøke saken nærmere for å eventuelt kunne treffe et endelig vedtak. Hvor

lang tid dette innebærer vil måtte vurderes konkret i den enkelte sak.

Det midlertidige vedtaket faller bort når håndhevingsorganet fatter et endelig vedtak eller eventuelt orienterer den næringsdrivende om at saksbehandlingen er avsluttet fordi håndhevingsorganet ikke har kunnet konstatere en overtredelse. I sistnevnte tilfelle oppstår spørsmålet om den næringsdrivende vil kunne kreve erstatning for eventuelle tap som den næringsdrivende er påført som følge av det midlertidige vedtaket. Dette må vurderes konkret i hver enkelt sak og klarlegges gjennom domstolspraksis.

Håndhevingsorganene skal etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h kunne ilegge sanksjoner ved manglende overholdelse av blant annet midlertidige tiltak. Det vises til punkt 14 om sanksjoner, hvor dette er behandlet nærmere. En eventuell tvangsmulkt vil løpe inntil det lovstridige forholdet er rettet. Dersom håndhevingsorganene etter nærmere undersøkelser konkluderer med at det ikke foreligger en overtredelse som gir grunnlag for å fatte et endelig vedtak, vil det ikke være noe lovstridig forhold å rette, og dermed ingen påløpt tvangsmulkt.

Etter departementets vurdering vil det være i tråd med forordningen at forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder når håndhevingsorganene fatter et midlertidige vedtak. Departementet viser til at myndigheten skal utøves i samsvar med nasjonal rett, blant annet med gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter, jf. artikkel 10 nr. 2. Et midlertidig vedtak vil være et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dermed vil saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelde. Saksbehandlingsreglene stiller blant annet krav om at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes og at den næringsdrivende vedtaket retter seg mot får mulighet til å uttale seg før vedtaket treffes, jf. forvaltningsloven § 17. Dette innebærer at kontradiktoriske hensyn ivaretas.

Før vedtaket fattes skal det i utgangspunktet gis forhåndsvarsel, jf. forvaltningsloven § 16 første ledd. Etter forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav a kan imidlertid forhåndsvarsel unnlates dersom slik varsling ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres. Bokstav a vil typisk omfatte tilfeller der det haster å fatte et vedtak. I mange tilfeller der saken haster, vil det for eksempel være mulig å la parten uttale seg etterpå, og deretter ta saken opp til ny vurdering, jf. fvl. § 16, jf. § 17. Etter departementets vurdering vil derfor midlertidige påbuds- og forbudsvedtak i praksis kunne omfattes av unn-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

taksbestemmelsen i § 16 tredje ledd bokstav a, slik at forhåndsvarsel kan unnlates. Departementet anser dette i tråd med forordningen. Det understrekes imidlertid at håndhevingsorganene må foreta en konkret vurdering av om forhåndsvarsel kan unnlates før det midlertidige vedtaket fattes. Kontradiktoriske hensyn må uansett ivaretas før det fattes endelig vedtak i saken.

Etter forvaltningsloven § 17 første ledd første punktum skal håndhevingsorganene påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Departementet peker på at kravet til sakens opplysning vil være noe lavere for midlertidige tiltak enn for endelige vedtak. Dersom håndhevingsorganet under saksforberedelsen mottar opplysninger som næringsdrivende har rett til å gjøres kjent med, skal de forelegges næringsdrivende til uttalelse, jf. annet ledd første punktum. Dette gjelder likevel ikke når «rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser», jf. annet ledd bokstav b. For opplysninger av «vesentlig betydning», skal det ved avveiningen legges vekt på om rask avgjørelse er ønskelig og om hensynet til parten er tilstrekkelig varetatt på annen måte, jf. tredje ledd.

Etter departementets vurdering vil adgangen til å fatte midlertidige vedtak ikke begrense håndhevingsorganenes muligheter til å fatte raske endelige vedtak i samsvar med forvaltningslovens regler.

9.3 Forbrukertilsynet

9.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet kan fatte enkeltvedtak om forbud etter markedsføringsloven § 40, og påbud etter § 41, jf. markedsføringsloven § 39 første ledd bokstav a og b. For å sikre at vedtak om forbud og påbud overholdes, kan det fastsettes en tvangsmulkt etter markedsføringsloven § 42, jf. § 39 første ledd bokstav c.

Forbrukertilsynet har i dag ikke myndighet til å vedta midlertidige tiltak som kreves etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a.

Markedsføringsloven suppleres av forvaltningslovens regler, se punkt 9.2.2.

9.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet foreslo at tilsynet gis myndighet til å treffe midlertidige påbuds- og forbudsvedtak. Når det gjelder midlertidige vedtak om fjerning av digitalt

innhold, ble det foreslått lagt til domstolene, slik forordningen åpner for i artikkel 10 nr. 1.

Departementet la til grunn at vedtak om midlertidige tiltak må være tidsbegrenset, og at tidsbegrensningen må følge av vedtaket. Departementet foreslo i tillegg at midlertidige tiltak maksimalt kan vare i tre uker.

9.3.3 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet støtter departementets forslag om at det bør fremgå av markedsføringsloven at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan fatte vedtak med midlertidig virkning. Forbrukertilsynet er også enig med departementet i at en maksimal varighet på tre uker er en hensiktsmessig begrensning for denne typen vedtak.

Kripos og *Politidirektoratet* har ingen innvendinger mot departementets forslag, så lenge det velges en løsning med at det rettes en begjæring om midlertidig forføyning til domstolene.

Ingen andre høringsinstanser har uttalt seg.

9.3.4 Departementets vurdering

Dersom håndhevingsorganene avdekker brudd på forbrukervernregler som kan føre til alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen, skal de, etter forordningen, raskt og effektivt kunne gripe inn og stanse overtredelsen. Forbrukertilsynet har siden 1. januar 2018 hatt primær vedtakskompetanse i alle saker. Tidligere hadde Markedsrådet den primære vedtakskompetansen. Dette innebærer at vedtak nå kan fattes raskere. Forbrukertilsynet har imidlertid ikke adgang til å fatte midlertidige vedtak.

For å kunne fatte et midlertidig vedtak er det etter departementets vurdering tilstrekkelig at det er «rimelig grunn til å anta» at det foreligger brudd på en bestemmelse som Forbrukertilsynet fører tilsyn med. Det må oppstilles et strengere beviskrav, nemlig sannsynlighetsovervekt, for å fatte endelige forvaltningsvedtak i første instans, se punkt 15.2 om dette. Det kan derfor oppstå situasjoner der Forbrukertilsynet ikke har tilstrekkelig grunnlag for å treffe endelig forvaltningsvedtak i første instans, men likevel vurderer situasjonen slik at praksisen kan påføre den kollektive forbrukerinteressen alvorlig skade dersom den fortsetter. Forbrukertilsynet skal i slike situasjoner kunne vedta midlertidige forbud eller påbud om at en praksis må opphøre eller endres. Dette kan for eksempel innebære at næringsdrivendes markedsføring må endres, eller at markedsføringen må fjernes mens saken behandles. Barne- og fami-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

liedepartementet opprettholder derfor forslaget om å innta en ny bestemmelse i markedsføringsloven som gir Forbrukertilsynet rett til å fatte midlertidige forbuds- og påbudsvedtak.

Forbrukertilsynets midlertidige vedtak må være tidsbegrenset, se punkt 9.2.2 for nærmere omtale av dette. Etter departementets vurdering må tidsbegrensningen følge av vedtaket. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at dette tas inn i markedsføringsloven. Etter departementets vurdering må det fastsettes en maksimal varighet for midlertidige vedtak i markedsføringsloven. Dette er også gjort for varigheten av endelige vedtak, jf. markedsføringsloven § 39 fjerde ledd. Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot forslaget om at den maksimale varigheten av midlertidige vedtak fastsettes til tre uker. Departementet opprettholder forslaget, men åpner opp for at vedtaket kan fornyes dersom vilkårene for å fatte et midlertidig vedtak fremdeles er oppfylt. Tilsvarende løsning er valgt i konkurranseloven § 12 femte ledd siste punktum.

Se forslag til markedsføringsloven § 39 annet ledd.

9.4 Helsedirektoratet

9.4.1 Gjeldende rett

9.4.1.1 Alkoholoven

Etter alkoholoven § 9-4 første ledd kan Helsedirektoratet pålegge retting dersom reklameforbudet er overtrådt.

Et pålegg om retting innebærer at den pålegget er rettet mot plikter å bringe det ulovlige forholdet til opphør. Pålegg om retting vil normalt innebære en handleplikt, for eksempel å stanse annonsering, fjerne ulovlig innhold på internett-sider m.m.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes, jf. § 9-4 annet ledd. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt.

Dersom direktoratet ved avdekking av en overtredelse, finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklamebestemmelsene som ikke kan stanses etter første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Helsedirektoratet har imidlertid ikke myndighet etter loven til å vedta midlertidige vedtak.

9.4.1.2 Tobakksskadeloven

Helsedirektoratet kan pålegge retting dersom det finner at en virksomhet har overtrådt reklameforbudet i tobakksskadeloven § 22. Dette følger av tobakksskadeloven § 36 første ledd. Samtidig settes en frist for rettingen. Tilsynsmyndigheten kan kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet er opphørt.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes, jf. § 36 annet ledd. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt.

Dersom direktoratet ved avdekking av en overtredelse av § 22 eller bestemmelser gitt i medhold av denne, finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklamebestemmelsene som ikke kan stanses etter § 36 første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til, jf. § 36 tredje ledd. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Helsedirektoratet har imidlertid ikke myndighet etter loven til å vedta midlertidige vedtak.

9.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet omtalte Helse- og omsorgsdepartementet adgangen til å fatte midlertidige tiltak knyttet til å fjerne digitalt innhold og foreslo at denne myndigheten legges til domstolene.

9.4.3 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet kommenterer i sin høringsuttalelse at forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a krever at håndhevingsorganene skal ha adgang til å vedta midlertidige tiltak for å unngå risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at behovet for en adgang til å treffe midlertidig vedtak om plikt for den næringsdrivende til å bringe en adferd til opphør, også bør vurderes.

9.4.4 Departementets vurdering

Det kan oppstå situasjoner der Helsedirektoratet ikke har tilstrekkelig grunnlag for å treffe endelig vedtak, men allikevel vurderer situasjonen slik at praksisen kan påføre den kollektive forbrukerinteressen alvorlig skade dersom den fortsetter. Dette kan for eksempel gjelde i påvente av nødvendige opplysninger som tilsynet har krevd utle-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

vert av den næringsdrivende eller andre. Helse- og omsorgsdepartementet viste i sin høring til at høringsnotatet måtte ses i sammenheng med det daværende Barne- og likstillingsdepartementets høringsnotat. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat inneholdt en vurdering av hva myndigheten til å fatte midlertidige vedtak omfattet, jf. også denne proposisjons punkt 9.2.2.

På denne bakgrunn vurderer Helse- og omsorgsdepartementet det som nødvendig med en ny bestemmelse i alkoholloven § 9-4 og tobakkskadeforskriften § 36 som gir Helsedirektoratet rett til å vedta midlertidige tiltak, dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av reklameforbudet som Helsedirektoratet fører tilsyn med, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen.

Bestemmelsene medfører at Helsedirektoratet kan treffe et vedtak om midlertidig pålegg om at en praksis opphører. Dette kan enten innebære at næringsdrivendes markedsføring må endres, eller at markedsføring må fjernes mens saken behandles.

At det må foreligge en risiko for «alvorlig skade» på forbrukernes kollektive interesser, tilsier en høy terskel for når direktoratet kan treffe et vedtak om midlertidige tiltak. Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger en risiko for skade, den må være alvorlig. Det vises til at prinsippet om forholdsmessighet gjelder, det vil si at risikoen for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen skal ses opp mot hvilke skader eller ulemper vedtaket kan medføre for den næringsdrivende.

Vedtak om midlertidige tiltak må være tidsbegrenset. Etter departementets vurdering kan et vedtak om midlertidig tiltak ikke vare lenger enn hva som er nødvendig, det vil si den tiden Helsedirektoratet trenger for å undersøke saken nærmere for å eventuelt kunne treffe et endelig vedtak. Hvor lang tid dette innebærer vil måtte vurderes konkret i den enkelte sak. Departementet foreslår at denne tidsbegrensningen må følge av vedtaket. Det foreslås at dette tas inn i tobakkskadeforskriften og alkoholloven. Departementet foreslår også at det fastsettes en maksimal varighet for et slikt tiltak. Dette er gjort for varigheten av tvangsmulkt, jf. alkoholloven § 9-4 tredje ledd siste punktum og tobakkskadeforskriften § 36 tredje ledd siste punktum. Det foreslås en maksimal varighet på 3 uker. Begrunnelsen er at slike tiltak er inngripende for næringsdrivende, noe som taler for rask behandling av slike saker for å minimere de negative konsekvensene et slikt tiltak kan ha for næringsdrivende. Departementet opp-

rettholder forslaget, men åpner opp for at vedtaket kan fornyes dersom vilkårene for å fatte et midlertidig vedtak fremdeles er oppfylt. Tilsvarende løsning er valgt i konkurranseloven § 12 femte ledd siste punktum.

Det foreslås endring i alkoholloven § 9-4 og tobakkskadeforskriften § 36. Når det gjelder å fatte vedtak om midlertidige tiltak om fjerning av digitalt innhold m.m., foreslår departementet at kompetansen legges til domstolene, se omtale i punkt 13.10.4.

Se forslag til alkoholloven § 9-4 femte og sjette ledd og tobakkskadeforskriften § 36 annet og tredje ledd.

9.5 Legemiddelverket

9.5.1 Gjeldende rett

Sanksjoner ved overtredelse av reklamebestemmelsene i legemiddellovgivningen er nedfelt i gjeldende legemiddelforskrift § 13-10, jf. legemiddelloven § 19. Det følger av § 13-10 første ledd at Legemiddelverket ved overtredelser kan kreve den konkrete reklamen stoppet eller inndratt, samt pålegge den som driver reklamen å sende ut en beriktigelse til alle som mottok den ulovlige reklamen. Legemiddelloven § 28 fjerde ledd har hjemmel til å gi pålegg om retting dersom bestemmelser i legemiddelloven eller bestemmelser gitt med hjemmel i denne loven ikke overholdes. Dersom frist for oppfyllelse av pålegg oversettes, følger det av legemiddelloven § 28 femte ledd at Helse- og omsorgsdepartementet kan ilegge adressaten for pålegget tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagmulkt. Det er Legemiddelverket som har vedtakskompetanse etter disse bestemmelsene.

Etter legemiddelforskriften § 13-10 annet ledd kan Legemiddelverket forby all reklame for et legemiddel for kortere eller lengre tid. Bestemmelsen har hjemmel i legemiddelloven § 21 annet ledd. Legemiddelverket har utarbeidet et forslag til revidert kapittel 13 om reklame for legemidler i legemiddelforskriften. I forslag til ny § 13-13 om tilsyn har Legemiddelverket videreført bestemmelsen i gjeldende § 13-10 annet ledd, med den endring at det er tatt inn en forholdsmessighetsvurdering: Lengden på forbudet skal stå i forhold til overtredelsens samlede alvorlighet.

9.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Legemiddelverket konkluderte i sitt høringsnotat med at ny forordning ikke krever endring av lege-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

middelevgivningingen med hensyn til på generelt grunnlag å fatte midlertidige vedtak. Vedtak kan i dag fattes raskt der Legemiddelverket oppdager overtredelser. Legemiddelverket kunne derfor ikke se behovet for ytterligere hjemler for dette. Det ble imidlertid foreslått at ny bestemmelse i legemiddeloven § 21 a om stenging av nettbaserte grensesnitt også skal inneholde adgang til å fatte midlertidige vedtak.

9.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader i høringsrunden.

9.5.4 Departementets vurdering

Behovet for midlertidige tiltak er spesielt viktig i tilfeller der endelig vedtak mot næringsdrivende forutsetter lange prosesser. Som nevnt i punkt 9.2.2 gjelder dette for eksempel der håndhevingsorganet som oppdager den ulovlige praksisen, ikke har myndighet til selv å treffe vedtak, men er avhengig av et annet organ eller domstolsapparatet.

Legemiddelverket har vedtakskompetanse etter legemiddeloven kapittel 7 og legemiddelforskriften kapittel 13. Dette innebærer at vedtak kan fattes raskt der Legemiddelverket oppdager overtredelser. I Legemiddelverkets praksis har det ikke oppstått behov for å treffe et vedtak av midlertidig karakter uten at Legemiddelverket har kunnet benytte seg av de hjemlene som allerede foreligger.

Helse- og omsorgsdepartementet ser likevel ikke bort ifra at det kan oppstå situasjoner der Legemiddelverket ikke har tilstrekkelig grunnlag for å treffe endelig vedtak, men allikevel vurderer situasjonen slik at praksisen kan medføre risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, dersom den fortsetter. Dette kan for eksempel gjelde i påvente av nødvendige opplysninger som Legemiddelverket har krevd utlevert av den næringsdrivende eller andre. På feltet for legemiddelreklame må «risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser» forstås som «betydelig helserisiko». For øvrig vises det til redegjørelsen om midlertidige tiltak i punkt 9.2.2.

Helse- og omsorgsdepartementet vurderer at det er nødvendig med bestemmelser i legemiddeloven om midlertidige vedtak for å oppfylle forordningens krav i artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Etter Helse- og omsorgsdepartementets vurdering vil det være aktuelt med midlertidige vedtak om stans eller inndragning av en konkret reklame, jf.

legemiddelforskriften § 13-10 første ledd, samt om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold, jf. forslag til ny § 21 a i legemiddeloven. Dette vil være i overensstemmelse med forordningens krav.

Helse- og omsorgsdepartementet legger til grunn at midlertidige vedtak må være tidsbegrenset. Etter departementets vurdering kan et vedtak om midlertidig pålegg ikke vare lenger enn hva som er nødvendig, det vil si den tiden Legemiddelverket trenger for å undersøke saken nærmere for å eventuelt kunne treffe et endelig vedtak. Midlertidige vedtak er også inngripende for næringsdrivende, noe som taler for rask behandling for å minimere de negative konsekvensene et slikt tiltak kan ha for næringsdrivende. Departementet foreslår at en maksimal varighet for midlertidig vedtak settes til tre uker.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår at det i legemiddeloven inntas en bestemmelse som gir adgang til å treffe midlertidige vedtak om stans og inndragning av en konkret reklame. Se forslag til legemiddeloven § 19 annet ledd tredje punktum. Bestemmelsen implementeres nærmere i legemiddelforskriften kapittel 13 om reklame som er under revisjon, som ny § 13-13 første ledd.

Videre opprettholder Helse- og omsorgsdepartementet forslaget om at det tas inn en ny bestemmelse i legemiddeloven § 21 a om stenging av nettbaserte grensesnitt. Bestemmelsen gir Legemiddelverket myndighet til selv å fatte vedtak om å fjerne digitalt nettinnhold, i motsetning til øvrige håndhevingsorganer hvor det foreslås domstolsbehandling. Denne bestemmelsen vil inneholde adgang til å fatte midlertidige vedtak der det foreligger betydelig helserisiko, se nærmere omtale i punkt 13.9.4.2.

Se forslag til legemiddeloven § 19 annet ledd tredje punktum og § 21 a tredje ledd.

9.6 Lotteritilsynet

9.6.1 Gjeldende rett

Lotteriloven har ingen bestemmelse som gir Lotteritilsynets adgang til å vedta midlertidige tiltak.

9.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringen foreslo Kulturdepartementet en ny bestemmelse i lotteriloven som gir Lotteritilsynet rett til å vedta midlertidige tiltak, dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av pyramidebestemmelsen, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på den kollek-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tive forbrukerinteressen. Forslaget medfører at Lotteritilsynet kan vedta midlertidige pålegg om at en praksis skal opphøre. Dette kan innebære at verving av deltakere, omsetning av et produkt eller markedsføring må endres eller stanse mens saken behandles.

9.6.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader i høringsrunden.

9.6.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet vurderer at det kan oppstå situasjoner der Lotteritilsynet ikke har tilstrekkelig grunnlag for å treffe endelig vedtak med pålegg om stans av ulovlig pyramidevirksomhet, men likevel vurderer situasjonen slik at praksisen kan påføre den kollektive forbrukerinteressen alvorlig skade dersom den fortsetter. Dette kan for eksempel gjelde i påvente av nødvendige opplysninger som tilsynet har krevd utlevert av den næringsdrivende eller andre. Departementet opprettholder derfor forslaget fra høringen om en bestemmelse som gir Lotteritilsynet rett til å fatte midlertidige vedtak.

Kulturdepartementet legger til grunn at midlertidige vedtak må være tidsbegrenset. Etter departementets vurdering kan et vedtak om midlertidig pålegg ikke vare lenger enn hva som er nødvendig, det vil si den tiden Lotteritilsynet trenger for å undersøke saken nærmere for å eventuelt kunne treffe et endelig vedtak. Midlertidige tiltak er også inngripende for næringsdrivende, noe som taler for rask behandling for å minimere de negative konsekvensene et slikt tiltak kan ha for næringsdrivende. Departementet foreslår at en maksimal varighet for midlertidige tiltak i lotteriloven settes til tre uker. Dette er samme varighet som er foreslått for Forbrukertilsynets myndighet til å vedta midlertidige tiltak etter markedsføringsloven. Departementet foreslår videre at vedtaket kan fornyes dersom vilkårene fremdeles er oppfylt, i likhet med bestemmelsen som er foreslått i markedsføringsloven § 39 annet ledd tredje punktum.

Departementet understreker at adgangen til å fatte midlertidige vedtak ikke begrenser Lotteritilsynets mulighet til å fatte raske endelige vedtak i samsvar med forvaltningslovens regler. Myndigheten til å fatte midlertidige vedtak begrenser heller ikke den næringsdrivendes mulighet til å begjære midlertidig forføyning for domstolene.

Når det gjelder muligheten til å fatte midlertidige tiltak om fjerning av digitalt innhold m.m., foreslår departementet at kompetansen legges til domstolene, se nærmere om dette i punkt 13.10.4.

Se forslag til lotteriloven § 16 b første ledd.

9.7 Luftfartstilsynet

9.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven har ingen egen bestemmelse om midlertidig tiltak. Luftfartstilsynet har generell hjemmel til å gi pålegg i luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 4 og § 13 a-3, og kan knytte tvangsmulkt til manglende etterlevelse av pålegg, jf. § 13 a-4.

9.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo at det tas inn en generell bestemmelse i luftfartsloven § 10-42 annet ledd som gir håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven tilsvarende anvendelse ved tilsyn med passasjerrettighetene som er nedfelt i EØS-avtalen.

9.7.3 Høringsinstansenes syn

Luftfartstilsynet har sluttet seg til prinsippet om at håndhevingsbestemmelsene i luftfartsloven viser til bestemmelsene i markedsføringsloven.

9.7.4 Departementets vurdering

For å klargjøre forslaget i høringsnotatet foreslår departementet at luftfartsloven § 10-42 bør inneholde mer presise henvisninger til enkeltbestemmelser i markedsføringsloven, se omtale i punkt 5.3. For så vidt gjelder midlertidige avgjørelser foreslås det et eget punktum i § 10-42 annet ledd bokstav b. Denne bestemmelsen viser i sin tur til den foreslåtte bestemmelsen om vedtak med midlertidig virkning i markedsføringsloven § 39. Det vises til omtale i punkt 9.2.2 og 9.3.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav b.

9.8 Medietilsynet

9.8.1 Gjeldende rett

Kringkastingsloven har ingen regler om Medietilsynets myndighet til å vedta midlertidige tiltak.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Medietilsynet har primær vedtaksmyndighet i alle saker etter kringkastingsloven. For å sikre at plikter etter visse bestemmelser i kringkastingsloven blir overholdt, kan Medietilsynet ilegge den ansvarlige for oppfyllelsen tvangsmulkt, jf. kringkastingsloven § 10-4. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom kringkasteren ikke har innrettet seg etter pålegget innen en nærmere angitt frist. Det er ikke gitt føringer for hvor lang frist som må gis, men i forarbeidene til bestemmelsen er det uttalt at det bør tas hensyn til klagefristen på tre uker, men at dette ikke er noen absolutt regel. Medietilsynet kan videre forby en kringkaster eller noen som handler på dennes vegne å sende reklame i en tidsavgrenset periode ved brudd på bestemmelser i kringkastingsloven kapittel 3, jf. kringkastingsloven § 10-5 første ledd. Etter kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum, kan Medietilsynet også forby kringkasteren å sende innslag hvis det foreligger en overtredelse av bestemmelser som nevnt i markedsføringsloven § 44 tredje ledd.

9.8.2 Forslaget i høringsnotatet

Kulturdepartementet foreslo i høringsnotatet å innta en hjemmel for Medietilsynet og Medieklagenemnda til å fatte midlertidige tiltak i kringkastingsloven § 2-12 dersom det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Departementet la til grunn at vedtak om midlertidige tiltak må være tidsbegrenset, og at tidsbegrensningen må følge av vedtaket. Departementet foreslo i tillegg at midlertidige tiltak maksimalt kan vare i tre uker.

Når det gjelder midlertidige vedtak om fjerning av digitalt innhold, ble det foreslått lagt til domstolene, slik forordningen åpner for i artikkel 10 nr. 1.

9.8.3 Høringsinstansenes syn

Medietilsynet mener det er nødvendig å innta en hjemmel for å vedta midlertidig tiltak i kringkastingsloven slik departementet foreslår, ettersom verken gjeldende forordning eller kringkastingsregelverket innehar bestemmelser som gir Medietilsynet hjemmel til å vedta midlertidig tiltak slik ny forordning krever. Medietilsynet er videre enig i departementets vurdering av at tilsynet i slike saker likevel må følge alminnelig forvaltningslov, men at det trolig kan stilles noe lavere krav til sakens opplysning og forhåndsvarsling. Medietilsynet påpeker at et midlertidig vedtak om å forby eller fjerne et kommersielt bud-

skap innebærer en innskrenkning av ytringsfriheten, og at denne myndigheten derfor bør utøves med varsomhet. Medietilsynet støtter videre departementets vurdering av at hensynet til informasjons- og ytringsfriheten stiller krav til grundig utredning før vedtak treffes, og at myndigheten kun bør brukes i særlige tilfeller. Medietilsynet reiser spørsmål ved om en slik hjemmel, fra et tilsynsperspektiv, kan sies å gi Medietilsynet bedre forutsetninger for god og effektiv håndheving av reglene, ettersom alminnelige forvaltningsprinsipper og rettssikkerhetsgarantier likevel må følges og dermed ikke skiller seg vesentlig fra tilsynets øvrige vedtakskompetanse.

9.8.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet opprettholder forslaget i høringen om at det inntas en bestemmelse i kringkastingsloven § 2-12 annet ledd som gir Medietilsynet eller Medieklagenemnda hjemmel til å fatte midlertidige vedtak.

Et vedtak om å forby eller fjerne en reklame eller en sponsoridentifikasjon vil innebære en innskrenkning i informasjons- og ytringsfriheten. Selv om kommersielle budskap ikke er i ytringsfrihetens kjerneområde, bør det likevel være en høy terskel for inngrep og det bør stilles strenge krav til forsvarlig og god saksbehandling. Hjemmelen til å treffe midlertidig tiltak bør etter departementets syn derfor benyttes med varsomhet på dette området.

For kringkasterne er hovedregelen etter kringkastingsloven at reklame skal sendes i blokker mellom programmer. Et midlertidig tiltak vil kunne gå ut på å forby kringkasteren å sende reklamen eller sponsoridentifikasjonen inntil endelig vedtak er fattet, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav f. Andre former for kommersiell kommunikasjon, slik som produktplassering, er integrert i bildeprogrammet og et forbud vil i enkelte tilfeller kunne medføre at hele innslaget eller programmet må fjernes. Kulturdepartementet peker på at en forutsetning for å benytte midlertidig tiltak er at tiltaket kun retter seg mot den ulovlige reklamen eller sponsoridentifikasjonen, og at tiltaket ikke omfatter redaksjonelle produkter og ytringer som er i kjerneområdet av informasjons- og ytringsfriheten. De samme vurderingene vil også gjelde for midlertidig tiltak overfor tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester.

Et vedtak om midlertidig tiltak må følge de alminnelige reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven, men Kulturdepartementet peker på at tilsynet kan vurdere hvorvidt kravet til forhånds-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

varslings kan unnlates etter forvaltningsloven § 16 tredje ledd. Departementet peker også på at kravet til sakens opplysning vil være noe lavere for midlertidige tiltak enn for det endelige vedtaket. For at midlertidig vedtak skal ha en funksjon i tillegg til endelige forbuds- eller påbudsvedtak kan ikke utgangspunktet i forvaltningsretten om sannsynlighetsovervekt gjelde for slike vedtak. Etter departementets vurdering vil det være tilstrekkelig at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av bestemmelsene som Medietilsynet fører tilsyn med etter CPC-forordningen. Det vises for øvrig til Barne- og familiedepartementets vurdering i punkt 9.2.2.

Se forslag til kringkastingsloven § 2-12 annet ledd.

9.9 Sjøfartsdirektoratet

9.9.1 Gjeldende rett

Sjøfartsdirektoratet kan etter sjøloven § 418 b første ledd gi pålegg om stansing av forhold som er i strid med reglene om passasjerrettigheter etter § 418 a første ledd. Det kan samtidig treffes vedtak om trussel om tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av pålegget om opphør eller retting av ulovlige forhold, jf. sjøloven § 418 b annet ledd første punktum. I forskrift om båtpassasjerrettigheter § 2 gis det nærmere regler om fastsettelse av tvangsmulkt. Sjøloven inneholder ikke hjemmel for midlertidig vedtak om pålegg som foreslått i markedsføringsloven § 39 annet ledd, jf. punkt 9.3.4.

9.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet foreslo i høringsnotatet et nytt annet punktum i sjøloven § 418 b første ledd som ville gi hjemmel for å treffe midlertidig vedtak om pålegg. Vilkaene for å treffe et slikt påleggsvedtak skulle være at det forelå en risiko for alvorlig skade på passasjerenes kollektive interesser.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot departementets forslag.

Departementet foreslår en hjemmel for midlertidig vedtak i sjøloven tilsvarende forslaget til markedsføringsloven § 39 annet ledd. I likhet med løsningen etter markedsføringsloven § 39, tilføyes det en bestemmelse om at vedtaket skal gjelde for

en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Videre foreslås det at det midlertidige vedtaket kan fornyes dersom vilkaene er oppfylt ved det forrige vedtakets utløp. Om bakgrunnen for de løsningene som er valgt, vises det til drøftelsen i punkt 9.3.4. Begrunnelsen som gis der, gjør seg tilsvarende gjeldende for håndhevingen av passasjerrettigheter.

Se forslag til sjøloven § 418 b annet ledd.

9.10 Statens jernbanetilsyn

9.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven gir ingen hjemmel for å pålegge midlertidige tiltak, for eksempel i form av stans, uten at det er begrunnet i sikkerhetsmessige hensyn, jf. § 11 sjette ledd. Det er imidlertid hjemmel i jernbaneloven § 11 femte ledd for å pålegge korrigerende tiltak ved manglende etterlevelse av jernbanelovgivningen.

9.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet vurderte i høringsnotatet at det var nødvendig å etablere en hjemmel for å vedta midlertidige tiltak for Jernbanetilsynet.

Departementet foreslo derfor å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevsregler som gjelder passasjerrettigheter, kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag. Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å henvise til markedsføringslovens foreslåtte bestemmelse om midlertidige vedtak i jernbaneloven. Det vises til omtale i punkt 9.2.2 og 9.3.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav b annet punktum.

9.11 Statens vegvesen

9.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir Statens vegvesen myndighet til å gi pålegg om retting og tvangsmulkt ved brudd på reglene i § 32 a første til fjerde ledd om passasjerrettigheter. Yrkestransportloven har ingen hjemmel for Statens vegvesen til å vedta midlertidige tiltak.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

9.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Statens vegvesen har med hjemmel i yrkestransportloven § 32 a femte ledd myndighet til å kreve retting ved brudd på regelverket. Statens vegvesen har også mulighet til å ilegge tvangsmulkt dersom pålegg om retting ikke blir fulgt. I høringsnotatet vurderte departementet derfor at behovet Statens vegvesen vil ha for å treffe midlertidige tiltak utover dette, vil være svært begrenset. Departementet foreslo likevel å endre hjemmelsgrunnlaget i yrkestransportloven § 32 a femte ledd for å overholde de EØS-forpliktelsene som den nye CPC-forordningen medfører. Depar-

tementet foreslo å henvise til markedsføringslovens regler om undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å sikre at Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen har myndighet til å vedta midlertidige tiltak i samsvar med reglene i den nye CPC-forordningen. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet, og foreslår derfor i yrkestransportloven § 32 a nytt sjette ledd en bestemmelse som viser til markedsføringslovens regler om midlertidige tiltak.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a sjette ledd annet punktum.

10 Forpliktelser fra næringsdrivende

10.1 Gjeldende forordning

Håndhevingsorganene skal kunne få en selger eller leverandør som er ansvarlig for en overtredelse til å forplikte seg til å stanse overtredelsen, jf. artikkel 4 nr. 6 bokstav e.

Gjeldende forordning har ingen bestemmelse om at håndhevingsorganene skal kunne motta forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til forbrukere.

10.2 Ny forordning

Ifølge ny forordning skal håndhevingsorganene ha myndighet til å forsøke å få eller godta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav b.

Et forpliktende tilsagn kan blant annet inneholde de trinn og tiltak som den næringsdrivende må gjennomføre for å stanse en overtredelse, jf. fortalepunkt 15.

Håndhevingsorganene kan rådføre seg med forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, andre håndhevingsorganer eller berørte personer om effektiviteten av de forpliktende tilsagnene som skal stanse overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 8.

Ifølge ny forordning skal håndhevingsorganene også ha myndighet til å motta forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende om avhjelpende tiltak til forbrukere som er berørt av overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav c. Tilsagnet kan gis på næringsdrivendes eller håndhevingsorganenes initiativ.

Tiltakene kan blant annet omfatte reparasjon, bytting, prisavslag, heving av avtalen eller tilbakebetaling av beløpet som er betalt for varene eller tjenestene, og bør bidra til å redusere de negative følgene av overtredelsen. Dette avskjærer likevel ikke forbrukerens rett til å kreve erstatning på annen måte, jf. fortalepunkt 17. Forbrukerne kan eksempelvis kreve erstatning etter norsk rett ved å ta saken til et utenrettslig klageorgan.

10.3 Forbrukertilsynet

10.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet skal av eget tiltak, eller etter henvendelser fra andre, forsøke å påvirke næringsdrivende til å innrette seg etter de bestemmelsene som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter markedsføringsloven (mfl.) § 35, herunder ved å føre forhandlinger med de næringsdrivende eller deres organisasjoner, jf. mfl. § 36 første ledd. Forbrukertilsynet kan kreve skriftlig bekreftelse fra den næringsdrivende på at det ulovlige forholdet skal opphøre, jf. mfl. § 36 annet ledd.

Markedsføringsloven har ingen bestemmelse om at Forbrukertilsynet kan forhandle med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Det er imidlertid heller ikke noe forbud mot dette, verken i markedsføringsloven eller i alminnelig forvaltningsrett. Forbrukertilsynet har i enkelte saker hatt samtaler med næringsdrivende om en passende løsning for berørte forbrukere. I Canal Digital-saken (2016) ble for eksempel Forbrukertilsynet og Canal Digital enige om kompensasjon til kundene som hadde mistet mange TV-kanaler på grunn av forhandlingsbrudd mellom Canal Digital og Discovery Networks. Kundene fikk tilbud fra Canal Digital om å få andre kanaler som en erstatning, samt å få dekket kostnaden til et abonnement på Discoverys digitale strømmetjeneste.

Forbrukertilsynet kan også, uten lovhjæmmel, rådføre seg med forbruker- og bransjeorganisasjoner og andre, såfremt de ikke deler taushetsbelagte opplysninger i strid med forvaltningsloven § 13.

10.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Når det gjelder myndigheten til å motta forpliktelser fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse, konkluderte det daværende Barne- og likestillingsdepartementet med at det ikke var behov for lovendring i og med at markedsføringsloven allerede gir Forbrukertilsynet denne myndig-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

heten. Det var heller ikke behov for å regulere Forbrukertilsynets mulighet til å rådføre seg med andre organisasjoner eller personer om effektiviteten av de forpliktende tilsagnene.

I og med at markedsføringsloven ikke regulerer Forbrukertilsynets mulighet til å forhandle med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til forbrukere, er det heller ingen bestemmelser om muligheten til å få et forpliktende tilsagn om dette. Departementet foreslo av klarhetshensyn at det tas inn en bestemmelse om dette i markedsføringsloven. Dette er også nødvendig for at Forbrukertilsynet skal kunne knytte sanksjoner til brudd på disse forpliktelsene, slik forordningen krever etter artikkel 9 nr. 4 bokstav h.

10.3.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om myndigheten til å motta forpliktelser fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse.

Forbrukertilsynet støtter departementets forslag om å synliggjøre i mfl. § 36 annet ledd at tilsynet kan motta eller forsøke å få næringsdrivende til å forplikte seg til å gi avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

Når det gjelder ordlyden som er foreslått stiller Forbrukertilsynet spørsmål ved om denne er for snever og gjenspeiler myndigheten etter forordningen godt nok. Tilsynet foreslår i stedet at man legger seg tettere opp til ordlyden i forordningen og ikke bruker ordet «kreve», men heller sier at tilsynet kan «motta eller søke å få» en skriftlig bekreftelse fra næringsdrivende.

10.3.4 Departementets vurdering

Håndhevingsorganene kan etter ny forordning «forsøke å få eller godta» forpliktende tilsagn om at en overtredelse som omfattes av forordningen skal stanse. For en nærmere omtale av hvilke overtredelser som omfattes av forordningen, se punkt 4.2. Etter gjeldende forordning skal håndhevingsorganene kunne «få» næringsdrivende til å forplikte seg til å bringe overtredelsen til opphør. Selv om ordlyden er endret, er det, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, ingen materiell forskjell mellom bestemmelsene. I begge tilfeller forutsettes det at håndhevingsorganene og næringsdrivende blir enige om at næringsdrivende skal sørge for at en overtredelse opphører. Håndhevingsorganet må forsøke å påvirke næringsdrivende til å innrette seg etter de bestemmelsene som håndhevingsorganet fører tilsyn med.

Forbrukertilsynet har per i dag myndighet til å forsøke å få næringsdrivende til å innrette seg etter forbrukervernreglene, jf. mfl. § 36 første ledd. Dersom tilsynet finner at en næringsdrivende handler i strid med disse reglene, kan tilsynet *kreve* skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre, eller fatte vedtak, jf. mfl. § 36 annet ledd. Av forarbeidene til markedsføringsloven fremgår det at Forbrukertilsynet ikke har myndighet til å faktisk kreve en slik bekreftelse. Dette vil være en frivillig handling, og rettsvirkningene av å ikke gi en skriftlig bekreftelse vil kun være at det ikke er oppnådd en frivillig ordning, jf. merknader til mfl. § 35 i Ot.prp. nr. 55 (2007–2008) s. 209. Det følger verken av gjeldende eller ny forordning at myndighetene skal kunne kreve en slik bekreftelse. Etter departementets vurdering bør derfor lovteksten i gjeldende mfl. § 36 annet ledd justeres ved å erstatte «kreve» med «innhente».

For øvrig opprettholder departementet vurderingen om at bekreftelsen skal gis skriftlig, selv om forordningen ikke krever skriftlighet. Forordningens bestemmelser er minimumsbestemmelser, se nærmere omtale i punkt 3.2. Dette gir medlemstatene adgang til å gå lenger enn hva forordningen krever.

Etter ny forordning skal håndhevingsorganene kunne rådføre seg med forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, utnevnte organer eller andre berørte personer, om effektiviteten av de forpliktende tilsagn som er foreslått for å stanse overtredelsen. Dette er nytt sammenlignet med gjeldende forordning. Med dette presiseres betydningen av at håndhevingsorganene er i dialog med forbruker- og næringsorganisasjoner og andre interessenter. Håndhevingsorganene pålegges likevel ikke noen plikt til å rådføre seg med disse organisasjonene, de gis kun rett til dette. Etter departementets vurdering er dette noe Forbrukertilsynet kan gjøre uten lovhjælp, og en bestemmelse som kodifiserer denne praksisen er derfor ikke nødvendig.

Etter departementets vurdering vil det heller ikke være behov for å kunne dele taushetsbelagte opplysninger i dialogen. Forbrukertilsynet som offentlig forvaltningsorgan vil i en slik dialog være bundet til forvaltningsloven og dens bestemmelser om offentlighet og taushetsplikt. Forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende vil uansett neppe anses å være en forretningshemmelighet som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. På visse vilkår vil organisasjoner og organer også kunne få innsyn i taushetsbelagte opplysninger etter forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Etter denne bestemmelsen er taushetsplikten ikke til hinder for at forvaltningsorganet kan bruke opplysningene til en forsvarlig forberedelse av saken og gjennomføring av den avgjørelse som skal treffes. Unntaket fra taushetsplikten som gjelder behandlingen av den enkelte sak, oppstiller ingen begrensninger med hensyn til hvem som kan gjøres kjent med opplysningene, jf. Ot.prp. nr. 3 (1976–77) s. 33.

Forordningen stiller krav om at Forbrukertilsynet skal ha myndighet til å motta forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Med avhjelpende tiltak menes blant annet kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser slik som retting, prisavslag, heving og erstatning.

Det vanlige er at hver enkelt forbruker på egenhånd fremmer krav om avhjelp eller kompensasjon til et utenrettslig forbrukerklageorgan, som for eksempel Transportklagenemnda eller Finansklagenemnda, eventuelt til forliksrådet eller domstolene. Dersom den næringsdrivendes brudd på forbrukervernreglene berører mange forbrukere, kan det likevel være hensiktsmessig at et håndhevingsorgan som Forbrukertilsynet forsøker å få forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende om avhjelpende tiltak slik som ble gjort i Canal Digital-saken, se nærmere omtale ovenfor. Med dette slipper hver enkelt forbruker å føre sin sak for et klageorgan eller for domstolene. En slik prosess vil kunne være ressursbesparende og effektiv både for forbrukerne, næringsdrivende, klageorganene og domstolsapparatet.

Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig med en lovhjemmel for at Forbrukertilsynet skal kunne gå i dialog med den næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Det er imidlertid viktig at næringsdrivende gjøres oppmerksom på at Forbrukertilsynet har denne muligheten. En hjemmel vil også være nødvendig for at Forbrukertilsynet skal kunne ilegge sanksjoner dersom næringsdrivende ikke handler i tråd med de forpliktende tilsagnene, jf. punkt 14.3. Departementet opprettholder derfor forslaget fra høringsnotatet om at det synliggjøres i markedsføringsloven at Forbrukertilsynet har slik myndighet.

Departementet foreslår å endre ordlyden i mfl. § 36 annet ledd om skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre fra «kreve» til å «innhente», se drøftelse over. Departementet mener at tilsvarende ordlyd bør benyttes når det gjelder tilsynets myndighet til å gå i dialog med næringsdrivende om avhjelpende tiltak, noe også Forbrukertilsynet har påpekt i sin høringsut-

talelse. Ved å ta inn «innhente» synliggjøres det at en bekreftelse om avhjelpende tiltak til forbrukerne baserer seg på dialog og frivillighet, og ikke en plikt for den næringsdrivende.

Etter departementets vurdering bør forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere gis skriftlig, selv om forordningen ikke krever skriftlighet. Dette vil samsvare med løsningsen som er valgt for forpliktende tilsagn om at overtredelsen skal stanses. Forbrukertilsynet vil samtidig få tydelig dokumentasjon på den næringsdrivendes forpliktelser og dens innhold. Dette vil være hensiktsmessig, blant annet fordi tilsynet skal kunne fastsette sanksjoner for manglende etterlevelse av slike tilsagn, jf. punkt 14. Forordningens bestemmelser er minimumsbestemmelser, noe som gir medlemsstatene adgang til å gå lenger enn hva som kreves av forordningen.

Se forslag til markedsføringsloven § 36 annet ledd.

10.4 Helsedirektoratet

10.4.1 Gjeldende rett

10.4.1.1 Alkoholloven

Helsedirektoratet kan etter alkoholloven § 9-4 første ledd tredje punktum kreve en skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Alkoholloven har ingen bestemmelse om at Helsedirektoratet kan forhandle med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

10.4.1.2 Tobakksskadeloven

Helsedirektoratet kan etter tobakksskadeloven § 36 første ledd tredje punktum kreve en skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Tobakksskadeloven har ingen bestemmelse om at Helsedirektoratet kan forhandle med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

10.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet kom i høringsnotatet til at gjeldende regelverk ivaretar adgangen Helsedirektoratet har til å kreve at tjenesteytere under AMT-direktivet bekrefter sin forpliktelse til å stanse overtredelsen. Departe-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

mentet la også til grunn at dagens regelverk gir direktoratet adgang til å rådføre seg med forbruker- og næringsorganisasjoner dersom direktoratet finner det hensiktsmessig. Departementet la i høringsnotatet til grunn at forbrukeren ikke er et rettighetssubjekt etter denne lovgivningen, og kompensasjon vil derfor ikke være aktuelt i noen form. Regler som gir håndhevsorganene myndighet til å motta forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere knyttet til overtredelse av reklameforbudet i tobakksskadeloven og alkoholoven, ble derfor ikke ansett nødvendig.

10.4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader knyttet til vurderingene av at Helsedirektoratet, etter dagens regelverk, innehar nødvendig myndighet til å forsøke å få eller godta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende om å stanse en overtredelse.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets vurdering av myndigheten til å motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

10.4.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet registrerer at høringsinstansene ikke har kommentert forslaget i høringen.

Departementet foreslår en språklig endring i alkoholoven § 9-4 første ledd tredje punktum og tobakksskadeloven § 36 første ledd tredje punktum ved at ordet «kreve» erstattes med «innhente» for å synliggjøre at en slik bekreftelse er basert på frivillighet fra den næringsdrivende.

I samsvar med vurderingene i høringsnotatet foreslås det ikke øvrige endringer i alkoholoven eller tobakksskadeloven.

Se forslag til alkoholoven § 9-4 første ledd tredje punktum og tobakksskadeloven § 36 første ledd tredje punktum.

10.5 Legemiddelverket

10.5.1 Gjeldende rett

Ifølge legemiddeloven § 28 siste ledd kan Helse- og omsorgsdepartementet ved overtredelser kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre. Det finnes ingen bestemmelse i legemiddellovgivningen om

at Legemiddelverket på vegne av berørte forbrukere skal kunne motta eller forsøke å få ytterligere forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak.

10.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Som nevnt i punkt 10.3.4 stiller forordningen ingen formkrav for næringsdrivendes forpliktende tilsagn, mens markedsføringsloven stiller krav om at bekreftelsen fra næringsdrivende må være skriftlig. Legemiddeloven § 28 siste ledd har et tilsvarende skriftlighetskrav.

Legemiddelverket vurderte i høringsnotatet at legemiddeloven § 28 siste ledd er i samsvar med den nye forordningens bestemmelse om forpliktende tilsagn fra næringsdrivende.

Legemiddelverket la til grunn at det ikke er nødvendig med lovhjemmel for at Legemiddelverket skal kunne motta forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Legemiddelverket stilte imidlertid spørsmål om det av klarhetshensyn bør inntas en tilsvarende bestemmelse som foreslått i markedsføringsloven i legemiddelforskriften kapittel 13 om reklame for legemidler i det endringsforslaget som var på høring samtidig med høringen av CPC-forordningen.

10.5.3 Høringsinstansenes syn

To høringsinstanser, *Legemiddelindustriforeningen* (LMI) og *Apotekforeningen* har uttalt seg om behovet for Legemiddelverket til å kunne motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak fra næringsdrivende i tilfeller hvor markedsføring av et legemiddel har vært ulovlig.

LMI mener det er unødvendig og unaturlig å inkludere en bestemmelse som regulerer at Legemiddelverket kan motta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende. LMI viser til at annen lovgivning kommer til anvendelse på dette området og at Legemiddelverket synes lite egnet til å vurdere om det bør gis kompensasjon til forbrukere. LMI mener på denne bakgrunn at bestemmelsen ikke bør innføres.

Apotekforeningen mener bestemmelsen er lite praktisk når det gjelder brudd på reklamebestemmelsene i legemiddelforskriften. Videre mener Apotekforeningen at ordlyden bør endres dersom Legemiddelverket vil videreføre forslaget. Det kommer ikke frem av forslaget at det er den næringsdrivende selv som beslutter om kompensasjon skal gis.

10.5.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet har i samarbeid med Legemiddelverket vurdert innspillene fra LMI og Apotekforeningen. Legemiddelverket vurderte i høringsnotatet at Legemiddelverket kan inngå avtale med næringsdrivende om avhjelpende tiltak uten lovhjemmel. En slik hjemmel vil imidlertid synliggjøre muligheten for dialog med den næringsdrivende om avhjelpende tiltak. Ettersom CPC-forordningen fastsetter at brudd på skriftlige bekreftelser skal kunne sanksjoneres, vil en slik lovhenviing etter departementets vurdering også være nødvendig. Økonomiske tap eller lignende som rammer forbrukere er ikke et forhold som Legemiddelverket per i dag har som arbeidsområde. Legemiddelverket vil derfor ha behov for bistand fra Forbrukertilsynet i denne type saker.

Det foreslås således at det inntas hjemmel om at Legemiddelverket kan innhente skriftlig bekrefteelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak i tilfeller hvor all markedsføring av et legemiddel har vært ulovlig. Ved å bruke begrepet «innhente» synliggjøres det at en bekrefteelse om avhjelpende tiltak baserer seg på dialog og frivillighet, og ikke en plikt for den næringsdrivende.

Etter legemiddeloven § 28 femte ledd er det en forutsetning for å ilegge tvangsmulkt at frist for oppfyllelse av et pålegg er oversittet. Departementet kan ilegge tvangsmulkt ved brudd på legemiddeloven § 28 siste ledd, dersom overtrederen ikke sørger for at det ulovlige forholdet opphører innen den frist som er fastsatt.

Når det gjelder forslag til nytt punktum i legemiddeloven § 28 siste ledd om at departementet kan innhente skriftlig bekrefteelse om avhjelpende tiltak, ser departementet at forslaget er problematisk ved ileggelse av tvangsmulkt. Ordlyden «kan departementet innhente» tilsier at departementet ikke kan kreve slik bekrefteelse fra den næringsdrivende, og således er det vanskelig å påstå at departementet har kommet med et «pålegg» i henhold til legemiddeloven § 28 femte ledd. Selv om man kan si at departementet har kommet med et pålegg, så er det også vanskelig å tolke § 28 slik at tvangsmulkt kan anvendes der det foreligger brudd på bekrefteelsen om avhjelpende tiltak. Departementet foreslår derfor at det fremkommer eksplisitt av § 28 femte ledd at tvangsmulkt kan ilegges der den næringsdrivende ikke oppfyller avtalen om avhjelpende tiltak. Departementet foreslår å innta en slik bestemmelse i § 28 femte ledd annet punktum.

Se forslag til endringer i legemiddeloven § 28 femte og siste ledd.

10.6 Lotteritilsynet

10.6.1 Gjeldende rett

Lotteritilsynet kan kreve skriftlig bekrefteelse fra overtrederen på at en overtredelse av pyramidebestemmelsen er opphørt, jf. lotteriloven § 16 fjerde ledd.

Lotteriloven har ingen bestemmelse om at Lotteritilsynet kan forhandle med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

10.6.2 Forslaget i høringsnotatet

Kulturdepartementet foreslo i høringsnotatet at det av klarhetshensyn tas inn en bestemmelse i lotteriloven om at Lotteritilsynet kan kreve skriftlig bekrefteelse på at den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

10.6.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til forslaget.

10.6.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet viser til at Lotteritilsynet allerede har adgang til å kreve at den næringsdrivende skriftlig bekrefter sin forpliktelse om å stanse en overtredelse. Departementet legger også til grunn at dagens regelverk gir Lotteritilsynet adgang til å rådføre seg med forbruker- og næringsorganisasjoner dersom tilsynet finner det hensiktsmessig.

Lotteriloven gir Lotteritilsynet adgang til å «kreve» skriftlig bekrefteelse fra den næringsdrivende. Slik bekrefteelse baserer seg imidlertid på frivillighet, og Lotteritilsynet kan ikke pålegge den næringsdrivende å gi slik bekrefteelse. Forordningen legger også til grunn at det skal være frivillig for den næringsdrivende å gi slik bekrefteelse. For å synliggjøre at skriftlig bekrefteelse baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivende, foreslår departementet å erstatte «kreve» med «innhente» i lovteksten. Med ordlyden «innhente» omfattes også tilfeller der Lotteritilsynet mottar en skriftlig bekrefteelse på den næringsdrivendes initiativ.

Forordningen stiller også krav om at Lotteritilsynet skal ha myndighet til å motta eller forsøke å få forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak, for eksempel erstatning, til berørte forbrukere. Lotteriloven inneholder ingen regler

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

om å forsøke å påvirke næringsdrivende til å gi forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16. Det er heller ingen regler som forhindrer Lotteritilsynet fra å motta forpliktelse eller fra å godta forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende.

Departementet opprettholder likevel forslaget om at det av klarhetshensyn tas inn en bestemmelse om at Lotteritilsynet kan innhente skriftlig bekreftelse på at den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. En slik bestemmelse er også nødvendig for at Lotteritilsynet skal kunne sanksjonere brudd på disse forpliktelsene, slik forordningen forutsetter i artikkel 9 nr. 4 bokstav h.

Se forslag til lotteriloven § 16 b annet ledd.

10.7 Luftfartstilsynet

10.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 5 innebærer at Luftfartstilsynet kan be en tjenesteyter om å bekrefte sin forpliktelse til å stanse overtredelser, og eventuelt offentliggjøre denne forpliktelsen. Bestemmelsen er utformet med tanke på å gjennomføre gjeldende forordning artikkel 4 nr. 6 bokstav e.

Luftfartsloven har ingen regler om at Luftfartstilsynet kan motta forpliktende tilsagn fra tjenesteyteren om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av en overtredelse.

10.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at luftfartsloven § 10-42 skulle vise generelt til håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven. I dette lå det også at Luftfartstilsynet vil kunne benytte den foreslåtte bestemmelsen i markedsføringsloven § 36 annet ledd annet punktum om innhenting av skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte passasjerer.

10.7.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene hadde ikke merknader til forslaget.

10.7.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår at realiteten i høringsforslaget opprettholdes. For å sikre et klart hjemmels-

grunnlag i luftfartsloven innebærer det endelige forslaget at § 10-42 annet ledd bokstav c nevner både skriftlig bekreftelse på at ulovlig forhold skal opphøre og skriftlig bekreftelse på tilbud om avhjelp til berørte passasjerer.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav c.

10.8 Medietilsynet

10.8.1 Gjeldende rett

Medietilsynet kan kreve skriftlig bekreftelse fra kringkaster under norsk jurisdiksjon på at overtredelse av bestemmelser som nevnt i § 44 tredje ledd i markedsføringsloven skal opphøre, jf. kringkastingsloven § 2-12 første ledd.

Medietilsynet har, som en del av tilsynets generelle tilsynsmetodikk, utstrakt dialog med aktørene som det føres tilsyn med. Medietilsynet har hittil ikke ansett det nødvendig med lovhjemmel for å ha en slik dialog.

Kringkastingsloven inneholder ingen bestemmelser om at Medietilsynet på vegne av berørte mediebrukere skal kunne motta eller forsøke å få forpliktelser fra kringkastere eller audiovisuelle bestillingstjenester om avhjelpende tiltak, for eksempel økonomisk kompensasjon. En slik oppgave kan heller ikke sies å ligge innenfor en naturlig fortolkning av Medietilsynets hjemmel for å føre tilsyn i kringkastingsforskriften § 1-8.

10.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet viste Kulturdepartementet til at gjeldende bestemmelse i kringkastingsloven § 2-12 første ledd gir Medietilsynet materielt sett den samme kompetansen som kreves etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav b.

Etter forordningen er rettssubjektet «den næringsdrivende». Artikkel 9 til 11 i AMT-direktivet får anvendelse på alle audiovisuelle medietjenester. Kringkastingsloven § 2-12 første ledd omfatter kun kringkaster (fjernsyn), men ikke tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester. Departementet foreslo på denne bakgrunn at kringkastingsloven § 2-12 første ledd endres til å også omfatte tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester for å gjennomføre forordningen på dette punkt.

Når det gjelder myndigheten til å motta eller forsøke å få forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav c, påpekte departementet at kringkastingsloven primært regulerer forholdet mellom myndighet og tilbydere av medietjenester.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Kringkastingsregelverket gir ikke forbrukerne noen økonomiske rettigheter overfor kringkasterne eller audiovisuelle bestillingstjenester. Kulturdepartementet foreslo derfor ingen endringer i kringkastingsloven på dette punkt.

10.8.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til departementets vurderinger i høringsnotatet.

10.8.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at det ikke er behov for å gi Medietilsynet myndighet til å motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak.

Kulturdepartementet opprettholder for øvrig forslaget i høringen om at kringkastingsloven § 2-12 første ledd første punktum endres til også å omfatte tilbydere av audiovisuelle medietjenester. Det foreslås også en språklig endring i kringkastingsloven § 2-12 første ledd første punktum, ved at ordet «kreve» erstattes med «innhente» for å synliggjøre at en slik bekreftelse er basert på frivillighet fra kringkasteren eller tilbydereren av audiovisuelle bestillingstjenester.

Se forslag til kringkastingsloven § 2-12 første ledd første punktum.

10.9 Sjøfartsdirektoratet

10.9.1 Gjeldende rett

Etter sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum gjelder luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd «tilsvarende» for tilsynsmyndighetens kompetanse. Luftfartsloven § 10-42 annet ledd nr. 5 lyder:

«Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av regler som nevnt i første ledd kan luftfartsmyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, kreve av tjenesteyteren:

[...] 5. at vedkommende bekrefter sin forpliktelse til å stanse overtredelsen, og eventuelt offentliggjør denne forpliktelsen.»

Innholdet i denne bestemmelsen er gjentatt i forskrift om båtpassasjerrettigheter § 1 annet ledd nr. 5.

Regelverket på Sjøfartsdirektoratets område inneholder ingen hjemmel om at tilsynsmyndigheten skal motta tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av en overtredelse. Sjøfartsdirektoratet går ikke inn i tvister mellom forbrukere og tjenesteytere om passasjerrettigheter etter sjøloven § 418 a. Transportklage-

nemnda behandler klager fra forbrukere etter disse reglene, jf. forskrift om klagenemnd for passasjertransport (transportklagenemndforskriften) § 1-3 og § 1-4 bokstav d. Transportklagenemndas avgjørelser er rådgivende, jf. transportklagenemndforskriften § 5-7 første ledd.

10.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Gjeldende regelverk gir Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å innhente bekreftelse fra tjenesteytere om forpliktelse til å stanse overtredelsen. I høringsnotatet foreslo departementet en bestemmelse i sjøloven § 418 a annet ledd om at det i forskrift kunne fastsettes at markedsføringslovens regler om innhenting av skriftlige bekreftelser helt eller delvis skulle gjelde tilsvarende for tilsynsmyndigheten etter sjøloven. Videre foreslo departementet en endring i forskrift om båtpassasjerrettigheter som gikk ut på at markedsføringsloven § 36 annet ledd om innhenting av skriftlig bekreftelse skulle gjelde tilsvarende ved Sjøfartsdirektoratets tilsyn etter sjøloven § 418 a.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til dette.

Departementet foreslår at det gis regler i sjøloven om at markedsføringsloven § 36 annet ledd om innhenting av skriftlige forpliktelser fra næringsdrivende skal gjelde tilsvarende. Om bakgrunnen for de løsningene som er valgt, vises det til drøftelsen i punkt 10.3.4. Begrunnelsen som gis der gjør seg tilsvarende gjeldende for håndhevingen av passasjerrettigheter.

Etter en fornyet vurdering har departementet kommet til at reglene, i likhet med løsningen i markedsføringsloven, bør fremgå av loven, og ikke i forskrift gitt i medhold av loven. Det gir etter departementets vurdering et mer tilgjengelig regelverk. Det vises til forslaget til sjøloven § 418 b tredje ledd. Henvisningen til luftfartsloven i sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum blir overflødig og foreslås opphevet.

Se forslag til sjøloven § 418 b tredje ledd.

10.10 Statens jernbanetilsyn

10.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven § 11 femte ledd gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å pålegge jernbaneverksamheter som er ansvarlig for en overtredelse, å gjennomføre korrigerende tiltak. Sett i sammenheng med bestemmelsen i § 11 annet ledd, innebærer

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

det også mulighet til å pålegge virksomheten å bekrefte at overtredelsen er opphørt.

Jernbanelovgivningen inneholder ingen hjemmel om at tilsynsmyndigheten skal kunne motta tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av en overtredelse.

10.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet konkluderte i høringsnotatet med at hjemmelen til å pålegge korrigerende tiltak er tilstrekkelig til å oppfylle forordningens krav om skriftlig bekreftelse på at overtredelsen skal opphøre. Et slikt pålegg vil kunne omfatte at den manglende etterlevelsen av jernbanelovgivningen skal stanse. Et pålegg om å gi opplysninger tilbake til tilsynsmyndigheten om hvordan korrigerende tiltak er gjennomført, vil være et pålegg til virksomheten om å gi et forpliktende tilsagn om å stanse overtredelsen. Etter departementets oppfatning var det ikke behov for noen ytterligere hjemmel på dette punkt. Imidlertid foreslo departementet å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevingsregler som gjelder passasjerrettigheter, kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven.

Departementet påpekte også at det vil være nødvendig å innføre en hjemmel om at tilsynsmyndigheten skal kunne motta tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag, som opprettholdes.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav c.

10.11 Statens vegvesen

10.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir Statens vegvesen myndighet til å gi pålegg om retting og tvangsmulkt ved brudd på reglene i § 32 a første til fjerde ledd om passasjerrettigheter. Yrkestransportregelverket har for øvrig hverken bestemmelser om å motta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende, eller regler om at Statens vegvesen på vegne av berørte passasjerer skal kunne motta eller forsøke å få ytterligere forpliktelser fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak.

10.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Håndhevingsorganet skal kunne forsøke å få, eller godta, forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, om å stanse overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav b.

Yrkestransportregelverket har ingen regler om å forsøke å påvirke næringsdrivende til å gi forpliktende tilsagn eller å motta dette fra de næringsdrivende. Etter departementets vurdering i høringsnotatet kreves det imidlertid ingen særskilt lovhjemmel for dette da Statens vegvesen har myndighet til å føre tilsyn etter busspassasjerrettighetsforordningen, og således har anledning til å ta kontakt med transportører og bussterminaloperatører. Departementet påpekte at forordningen ikke krever at håndhevingsorganet skal ha myndighet til å *kreve* et forpliktende utsagn fra den næringsdrivende, kun å «forsøke å få». Det er heller ingen regler som hindrer Statens vegvesen fra å motta en forpliktelse eller fra å godta forpliktende utsagn fra den næringsdrivende. Departementet vurderte derfor at dette dekkes av hjemmelen i yrkestransportloven § 32 a femte ledd.

Som nevnt i punkt 5.3.2.9 foreslås det at yrkestransportloven endres ved at det gjøres henvisning til markedsføringslovens bestemmelser for å sikre at Statens vegvesen har undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med den nye CPC-forordningen. På dette punkt representerer dette ikke endringer i forhold til gjeldende rett.

Ifølge ny forordning skal håndhevingsorganet også kunne motta, fra den næringsdrivende og på den næringsdrivendes initiativ, ytterligere forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av den påståtte overtredelsen. Håndhevingsorganene skal eventuelt kunne forsøke å få forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende om å tilby egnede avhjelpende tiltak til de forbrukerne som er berørte av overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav c.

Statens vegvesen fører tilsyn med busspassasjerrettighetsforordningen. Det er imidlertid Transportklagenemnda som i forskrift 20. januar 2012 om klagenemnd for passasjertransport (transportklagenemndforskriften) i medhold av yrkestransportloven § 32 a er utpekt som nasjonalt klageorgan etter busspassasjerrettighetsforordningen. Transportklagenemnda behandler tvister mellom passasjerer og transportører eller andre som har forpliktelser overfor passasjerene i henhold til regelverk eller avtale, herunder termi-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

naleiere og reisebyråer. Dersom en busspassasjer etter å ha sendt klage til den næringsdrivende, ikke kommer frem til en løsning, kan vedkommende enten ta saken til Transportklagenemnda eller domstolsapparatet. Transportklagenemnda behandler klager fra passasjerene gratis.

I høringsnotatet vurderte departementet derfor at behovet Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen vil ha for å motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak, vil være svært begrenset. Imidlertid må hjemmelsgrunnlaget i yrkestransportloven § 32 a femte ledd endres for å overholde de EØS-forpliktelsene som den nye CPC-forordningen medfører. I høringsnotatet foreslo derfor departementet å henwise til markedsføringslovens regler om

undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å sikre at Statens vegvesen som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen har utfyllende undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med reglene i den nye CPC-forordningen.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets forslag i høringsnotatet.

Departementet opprettholder vurderingen, og foreslår derfor å ta inn i yrkestransportloven § 32 a femte ledd en bestemmelse som gir håndhevingsorganet kompetanse tilsvarende det som følger av markedsføringsloven § 36 annet ledd.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a femte ledd annet punktum.

11 Informasjon til forbrukere om hvordan de kan søke erstatning

11.1 Gjeldende forordning

Gjeldende forordning inneholder ingen regel om at håndhevingsorganene skal informere forbrukere om hvordan de kan søke om erstatning etter nasjonal rett.

11.2 Ny forordning

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å informere forbrukere om hvordan de kan søke erstatning, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav d. Se også omtale i fortalepunkt 17. Håndhevingsorganene skal på egnet måte kunne informere forbrukere som hevder at de har lidd skade som følge av en overtredelse, om hvordan de kan søke om erstatning etter nasjonal rett. Myndigheten innebærer ingen forpliktelse for håndhevingsorganene til å informere forbrukerne, men håndhevingsorganene skal ha mulighet til å gjøre dette når det er behov.

11.3 Forbrukertilsynet

11.3.1 Gjeldende rett

Markedsføringsloven har ingen bestemmelse om at Forbrukertilsynet skal informere forbrukere om hvordan de kan søke erstatning. Forbrukertilsynet kan, uten lovhjemmel, informere forbrukere som er berørt av en overtredelse om hvordan de kan søke erstatning, men har ingen plikt til å gjøre dette.

Forbrukertilsynet som forvaltningsorgan skal etter den alminnelige veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11, på forespørsel gi veiledning om gjeldende lover og forskrifter og vanlig praksis på vedkommende saksområde. Forbrukertilsynet skal også veilede om regler for saksbehandlingen, særlig om parter rettigheter og plikter etter forvaltningsloven. Formålet med veiledningen skal være å gi parter og andre adgang til å ivareta sine interesser på best mulig måte.

11.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet konkluderte det daværende Barne- og likestillingsdepartementet med at den nye forordningen ikke krever lovendringer etter som Forbrukertilsynet kan informere berørte forbrukere om hvordan de kan søke erstatning uten lovhjemmel. Departementet foreslo derfor ingen lovendringer.

11.3.3 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet er enig med departementet i at forordningen ikke krever lovendring, og at det ikke er nødvendig å innta noen hjemmel i markedsføringsloven som omhandler dette.

Ingen andre høringsinstanser har uttalt seg.

11.3.4 Departementets vurdering

Forbrukervernreglene forutsetter i stor grad at den enkelte forbruker selv fremmer krav mot den næringsdrivende. Det er derfor viktig at forbrukere som påstår at de har lidd skade som følge av næringsdrivendes brudd på forbrukervernreglene, har kjennskap til hva de må gjøre, og hvem de skal henvende seg til, for å få erstatning.

Forbrukertilsynet plikter ikke å informere forbrukere om hva de må gjøre for å søke erstatning, foruten det som følger av den alminnelige veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11. Hvor langt veiledningsplikten rekker beror på den konkrete saken. Forbrukertilsynet har imidlertid uansett adgang til å informere forbrukere om hvordan de kan søke erstatning. Tilsynet publiserer ofte informasjon og råd på sine nettsider, og svarer også på henvendelser fra forbrukere. Dersom forbrukerne har privatrettslige krav, henvises de til Forbrukerrådet. Forbrukerrådet gir forbrukerne råd om hvordan de skal klage til næringsdrivende, og hvilket klageorgan som er rett adressat for klagen dersom forbrukeren og den næringsdrivende ikke kommer til enighet. Klageorganene behandler blant annet spørsmål om erstatning. Samspillet

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

mellom Forbrukertilsynet, Forbrukerrådet og klageorganene fungerer etter Barne- og familie-departementets vurdering godt.

Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig med en lovhjemmel for at Forbrukertilsynet skal kunne fortsette å gi informasjon til forbrukere. Gjeldende praksis er etter departementets vurdering i tråd med hva forordningen krever.

Departementet opprettholder sin vurdering fra høringsnotatet om at ny forordning ikke krever lovendringer.

11.4 Helsedirektoratet

11.4.1 Gjeldende rett

11.4.1.1 Alkoholloven

Alkoholloven har ingen regler om erstatning til fordel for forbrukere som er berørt av en påstått overtredelse. Den har derfor heller ingen regler om håndhevingsmyndighetenes myndighet til å informere forbrukerne om hvordan de kan søke om erstatning.

11.4.1.2 Tobakksskadeloven

Tobakksskadeloven har ingen regler om erstatning til fordel for forbrukere som er berørt av en påstått overtredelse. Den har derfor heller ingen regler om håndhevingsmyndighetenes myndighet til å informere forbrukerne om hvordan de kan søke om erstatning.

11.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet vurderte i høringsnotatet at det ikke var behov for regler som gir håndhevingsmyndigheten myndighet til å informere forbrukere om hvordan de kan søke erstatning knyttet til overtredelser av reklameforbudet. Bakgrunnen for departementets vurdering var at tobakks- og alkoholregelverket oppstiller regler som gjelder påbud og forbud som den næringsdrivende må rette seg etter. Hensynet bak regelverket er å begrense skadevirkninger av tobakksvarer og alkoholholdig drikke ved å regulere tilgjengeligheten av varene. Det er m.a.o. hensyn til folkehelsen, og ikke den enkelte forbruker som ligger til grunn for det strenge regelverket. Forbrukeren er ikke et rettighetssubjekt etter denne lovgivningen, og en overtredelse av reklameforbudet i regelverkene vil derfor etter departementets oppfatning ikke kunne føre til krav om erstatning for den enkelte forbruker.

11.4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader knyttet til vurderingene i høringsnotatet.

11.4.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet registrerer at høringsinstansene ikke har kommentert dette punktet i høringen.

Departementet fastholder sin vurdering knyttet til behovet for en bestemmelse som gir Helse- og omsorgsdepartementet myndighet til å informere forbrukerne om hvordan de kan søke om erstatning. Det er, slik det ble redegjort for i høringsnotatet, departementets oppfatning at en overtredelse av reklameforbudet i alkohol- og tobakksskadeloven ikke vil kunne føre til krav om erstatning for den enkelte forbruker.

Skulle det imidlertid være et behov for å få veiledning om erstatningsmuligheter, vil Helsedirektoratets veiledningsplikt etter forvaltningsloven oppfylle kravene i forordningen.

I samsvar med vurderingene i høringsnotatet og vurderingene i punktet her, foreslås det ikke endringer i alkoholloven eller tobakksskadeloven.

11.5 Legemiddelverket

11.5.1 Gjeldende rett

Legemiddeloven har ingen bestemmelse om at Legemiddelverket skal informere forbrukere om hvordan de kan kreve erstatning.

11.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet redegjorde Legemiddelverket for at de kan informere forbrukere som er berørt av en overtredelse, om sine rettigheter, men ikke har plikt til å gjøre dette. Forbrukere som påstås å ha lidt skade som følge av ulovlig markedsføring, kan således ta kontakt med Legemiddelverket for å forhøre seg om fremgangsmåte for å kreve erstatning.

Enkeltpersoners eventuelle økonomiske tap som følge av ulovlig reklame for legemidler, faller imidlertid utenfor Legemiddelverkets arbeidsområde. Det er Forbrukerrådet som gir informasjon til forbrukere om rettigheter i enkeltsaker.

Legemiddelverket vurderte at siden forordningen ikke pålegger håndhevingsorganet en plikt, vil en bestemmelse om at Legemiddelverket skal informere forbrukere om sine rettigheter i legemiddellovgivningen ikke være nødvendig. Lege-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

middelverket kan således, uten lovhjemmel, informere forbrukere om hva de må gjøre for å søke erstatning. Legemiddelverket konkluderte derfor med at forordningen ikke krever lovendring.

11.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader.

11.5.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet registrerer at ingen av høringsinstansene har uttalt seg, og slutter seg til Legemiddelverkets vurdering av at ny forordning ikke krever noen endring i legemiddeloven.

11.6 Lotteritilsynet

11.6.1 Gjeldende rett

Lotteriloven har ingen bestemmelse om at Lotteritilsynet skal informere forbrukere som er berørt av en overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16 om hvordan de kan søke erstatning. Lotteritilsynet kan, uten lovhjemmel, informere forbrukere som er berørt av en overtredelse om hvordan de kan søke erstatning, men har ingen plikt til å gjøre dette.

11.6.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Kulturdepartementet foreslo ingen lovendring på dette punktet i høringsnotatet. Ingen av høringsinstansene hadde merknader til dette.

11.6.3 Departementets vurdering

Kulturdepartementet vurderer at Lotteritilsynet ikke plikter å informere forbrukere om hva de må gjøre for å søke erstatning, foruten det som følger av den alminnelige veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11 og hensynet til god forvaltningskikk. Lotteritilsynet har imidlertid rett til å informere forbrukere om dette. Tilsynet gir ofte informasjon og råd, og svarer også på henvendelser fra forbrukere om hva de skal gjøre videre i sin konkrete sak. Dette omfatter også spørsmålet om erstatning.

Etter departementets vurdering er Lotteritilsynets praksis i tråd med det forordningen krever. Lotteritilsynets praksis fungerer godt og det er

ikke nødvendig med en lovhjemmel for at Lotteritilsynet skal kunne fortsette å gi informasjon til forbrukere.

Departementet opprettholder derfor sin vurdering av at det ikke er behov for endringer i lotteriloven på dette punkt.

11.7 Luftfartstilsynet

11.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven har ingen bestemmelser om at Luftfartstilsynet kan informere forbrukere som er berørt av en overtredelse, om hvordan de kan søke erstatning. I praksis er det Transportklagenemnden som står for mye av denne typen veiledning i dag, enten i form av uformell informasjon fra sekretariatet eller i form av uttalelser fra nemnden selv. Transportklagenemnden har en generell plikt til å veilede. Luftfartstilsynet har ingen særskilt plikt ut over det som følger av forvaltningslovens generelle bestemmelser.

11.7.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Det følger av det som er sagt i punkt 11.7.1 at høringsforslaget ikke inneholdt noen bestemmelser om at Luftfartstilsynet skal kunne informere passasjerene om hvordan de skal kunne søke erstatning. Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets vurdering i høringsnotatet.

11.7.3 Departementets vurdering

Det endelige lovforslaget inneholder ikke bestemmelser om at Luftfartstilsynet skal kunne gi informasjon om hvordan passasjerene søker erstatning. Det er Transportklagenemnden som i dag veileder passasjerene om sine rettigheter, og Luftfartstilsynet vil supplere denne veiledningen dersom det er konkrete holdepunkter for at det er behov for det.

11.8 Medietilsynet

11.8.1 Gjeldende rett

Kringkastingsloven gir ingen direkte rettigheter til forbrukeren, men regulerer kun forholdet mellom myndighetene og tilbydere av audiovisuelle medietjenester.

11.8.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet konkluderte Kulturdepartementet med at det ikke er nødvendig med en egen lov-hjemmel om informasjon til forbrukerne om hvordan de kan søke erstatning, siden kringkastingsloven kun regulerer forholdet mellom myndighetene og tilbydere av audiovisuelle medietjenester. Forbrukere er ikke rettighetssubjekter etter kringkastingsloven. Derfor vil ikke en overtredelse av loven føre til krav om erstatning for den enkelte forbruker. Ingen høringsinstanser har hatt innsigelser til Kulturdepartementets vurdering, som opprettholdes.

11.9 Sjøfartsdirektoratet

11.9.1 Gjeldende rett

Sjøloven og forskrift om båtpassasjerrettigheter inneholder ingen regler om adgang for Sjøfartsdirektoratet til å informere og veilede passasjerer om hvordan de skal få tilkjent erstatning ved brudd på deres rettigheter etter båtpassasjerforordningen (utover det som følger av båtpassasjerforordningen som gjelder som norsk lov gjennom inkorporasjonsbestemmelsen i sjøloven § 418 a første ledd).

Transportklagenemndas kompetanse omfatter tvister mellom passasjer og foretak om brudd på rettigheter etter båtpassasjerforordningen, jf. forskrift 20. januar 2012 nr. 84 om klagenemnd for passasjertransport (transportklagenemndforskriften) § 1-3 første ledd sammenholdt med § 1-4 første ledd bokstav d. Transportklagenemnda skal bidra til å spre generell kunnskap om passasjerenes rettigheter, jf. transportklagenemndforskriften § 1-1. Forvaltningsorganers veiledningsplikt etter forvaltningsloven § 11 gjelder for Transportklagenemndas virksomhet, jf. transportklagenemndforskriften § 1-10.

11.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet konkluderte i høringsnotatet med at informasjon om hvordan forbrukere kan søke erstatning anses som en naturlig del av det å spre generell kunnskap om passasjerenes rettigheter, og at det ikke var nødvendig med endringer av regelverket.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger knyttet til dette.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at det ikke er behov for noen regler om Sjøfartsdirektoratets adgang til å gi informasjon til forbrukere om deres rettigheter ved overtredelser av forbrukervernreglene.

11.10 Statens jernbanetilsyn

11.10.1 Gjeldende rett

I jernbanelovgivning finnes det ingen særskilt hjemmel som gir tilsynsmyndigheten i oppgave å informere forbrukerne om deres rettigheter.

11.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet konkluderte i høringsnotatet med at tilsynsmyndigheten ikke trenger noen hjemmel for å informere forbrukerne om deres rettigheter, med mindre tilsynsmyndigheten skal pålegges en plikt til å gi slik informasjon. Forordningen pålegger ikke tilsynsmyndigheten en slik plikt.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets vurdering i høringsnotatet, som opprettholdes.

11.11 Statens vegvesen

11.11.1 Gjeldende rett

Statens vegvesen kan som håndhevingsorgan for busspassasjerrettighetsforordningen, informere passasjerer som er berørt av en overtredelse av regelverket om hvordan de kan søke erstatning. Dette er ikke lovhjemlet, og Statens vegvesen har således ingen plikt til dette.

Imidlertid er det Transportklagenemnda som behandler tvister mellom busspassasjerer og transportører eller andre som har forpliktelser overfor passasjerene i henhold til regelverk eller avtale, herunder terminaleiere og reisebyråer.

11.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Håndhevingsorganene skal, når det er relevant, ha myndighet til på egnet måte å informere forbrukere som hevder at de har lidd skade som følge av en overtredelse, om hvordan de kan søke

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

om erstatning i henhold til nasjonal rett, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav d og fortalepunkt 17.

Siden forordningen ikke pålegger håndhevingsorganene en plikt, vurderte departementet at det ikke er nødvendig med lovhjemmel for at

Statens vegvesen kan gi informasjon til forbrukerne der det mener dette er hensiktsmessig.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger knyttet til dette.

Departementet opprettholder vurderingen.

12 Stanse eller forby en overtredelse

12.1 Gjeldende forordning

Håndhevingsorganene skal kunne fremsette et skriftlig krav om at selger eller leverandør stanser en overtredelse, jf. artikkel 4 nr. 6 bokstav d.

Håndhevingsorganene skal også kunne kreve at enhver overtredelse stanses eller forbys, jf. artikkel 4 nr. 6 bokstav f.

12.2 Ny forordning

12.2.1 Generelt

Ifølge ny forordning skal håndhevingsorganene, ved skriftlig henvendelse, kunne pålegge den næringsdrivende å stanse en overtredelse som omfattes av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav e.

Håndhevingsorganene skal også ha myndighet til å stanse eller forby en overtredelse som omfattes av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav f.

12.2.2 Hva myndigheten til å stanse eller forby en overtredelse innebærer

12.2.2.1 Vurderingen i høringsnotatet

At håndhevingsorganene skal kunne «stanse eller forby» en overtredelse, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav f, og ikke bare «kreve» at overtredelsen stanses, reiser spørsmålet om håndhevingsorganene skal ha myndighet til å fysisk stanse en overtredelse. Et eksempel kan være å ta ned en lovstridig markedsføringskampanje.

Etter departementets vurdering i høringsnotatet var ordlyden ikke tilstrekkelig klar til å konkludere med at myndigheten også omfatter å fysisk stanse en overtredelse. Departementet viste til at en slik myndighet er uttrykkelig presisert i forordningen innenfor den digitale sfæren, både i for-talen og i de konkrete bestemmelsene, se punkt 13.2. Det er ikke gjort tilsvarende presiseringer i artikkel 9 nr. 4 bokstav f.

12.2.2.2 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet mener en naturlig forståelse av forordningen er at håndhevingsorganene også skal kunne gripe inn «fysisk» og stanse overtredelser. Ifølge *Forbrukertilsynet* kan dette være nødvendig i saker der næringsdrivende ikke retter seg etter vedtakene som myndighetene treffer og fortsetter å bryte loven til skade for forbrukerne.

Når ordlyden i forordningen er at håndhevingsorganene ikke bare skal kunne «kreve stans» men «stanse» lovbrudd, er det, ifølge *Forbrukertilsynet*, nærliggende å forstå dette som en utvidelse av myndigheten. *Forbrukertilsynet* uttaler:

«At bokstav f) sier «stanse eller forby», kan etter vårt syn ikke tolkes dithen at det er nok med en forbudshjemmel, slik at man nøyer seg med å oppfylle ett av kravene i bestemmelsen.»

Tilsynet presiserer at myndigheten etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f vil være rettet direkte mot den næringsdrivende som bryter loven, mens det etter bokstav g vil være tredjeparter som mottar pålegg om å fjerne eller sperre tilgang til digitalt innhold. Dette er, ifølge tilsynet, to forskjellige situasjoner, hvor forskjellige hensyn gjør seg gjeldende. Tilsynet mener derfor det ikke har noen betydning at man har regulert myndigheten til å fjerne digitalt innhold eksplisitt i forordningen.

12.2.2.3 Departementets vurdering

Håndhevingsorganene skal etter ny forordning både kunne skriftlig pålegge den næringsdrivende å stanse en overtredelse, og kunne stanse eller forby en overtredelse som omfattes av forordningen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav e og f. Med «overtredelser som omfattes av forordningen» menes brudd på bestemmelser i rettsaktene nevnt i forordningens vedlegg, se nærmere omtale i punkt 4.2.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Ordlyden av «skriftlig å pålegge den næringsdrivende å stanse overtredelser», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav e, tilsier at håndhevingsorganene skal ha myndighet til å rette en skriftlig henvendelse til en næringsdrivende der det bes om at overtredelsen stanser. Dette kan for eksempel skje ved at den næringsdrivende endrer en lovstridig markedsføringskampanje eller stanser kampanjen helt.

Forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f angir at håndhevingsorganene også skal ha myndighet til å kunne «stanse eller forby» en overtredelse. Sammenlignet med ordlyden «skriftlig å pålegge den næringsdrivende å stanse», inneholder denne håndhevingsmyndigheten en større grad av makt. Som påpekt av departementet i høringsnotatet og av tilsynet i høringsrunden, kan forordningens ordlyd «stanse», sett hen til at gjeldende forordning artikkel 4 nr. 6 bokstav f kun legger opp til å kunne «kreve stans», tale for at *fysisk* stans er omfattet av myndigheten. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering er ordlyden imidlertid uklar, og det finnes heller ingen ytterligere holdepunkter i forordningen som taler for dette. For øvrig synes andre språkversjoner av forordningen å være vagere formulert på dette punktet enn den norske uoffisielle oversettelsen. Det vises for eksempel til den engelske ordlyden «the power to bring about the cessation or prohibition».

Etter departementets vurdering er det ingen substansiell forskjell mellom ordlyden i gjeldende og ny forordning når det gjelder myndigheten til å kunne «stanse eller forby» en overtredelse, tross ulik ordlyd. Formuleringen kan etter departementets vurdering kun sees på som en justering for å tydeliggjøre i ny forordning at det ikke er et vilkår at håndhevingsorganene ved skriftlighet pålegger den næringsdrivende å stanse overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav e, før håndhevingsorganene fatter et vedtak om at overtredelsen skal stanse, enten ved et påbuds- eller forbudsvedtak, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav f.

Dersom den næringsdrivende nekter å innrette seg etter påbuds- eller forbudsvedtaket vil håndhevingsorganene i tråd med forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h og nasjonal rett kunne ilegge økonomiske reaksjoner som tvangsmulkt, og på denne måten sørge for at den næringsdrivende innretter seg etter påbuds- eller forbudsvedtaket. Dette vil være et ledd i å «stanse» overtredelsen. De økonomiske reaksjonene vil kunne inndrives etter reglene i tvangsfullbyrdesloven.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at ordlyden i gjeldende forordning og ny forordning når det gjelder myndighe-

ten til å stanse eller forby en overtredelse materielt sett er like, til tross for ulik ordlyd.

12.3 Forbrukertilsynet

12.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet skal av eget tiltak, eller etter henvendelse fra andre, søke å påvirke den næringsdrivende til å innrette seg etter bestemmelsene som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter markedsføringsloven (mfl.) § 35, herunder ved å føre forhandlinger med den næringsdrivende eller deres organisasjoner, jf. mfl. § 36 første ledd.

Dersom Forbrukertilsynet oppdager en overtredelse av regelverket det fører tilsyn med etter mfl. § 35, kan det fatte enkeltvedtak om forbud etter mfl. § 40, eller påbud etter mfl. § 41, jf. mfl. § 39 første ledd bokstav a og b. For å sikre at vedtak om forbud eller påbud overholdes, kan tilsynet som hovedregel fastsette en tvangsmulkt etter mfl. § 42, jf. mfl. § 39 første ledd bokstav c. Se punkt 14.3.1 om sanksjoner. Etter mfl. § 42 fjerde ledd og § 43 tredje ledd er vedtak om overtredelsesgebyr og tvangsmulkt tvangsgrunnlag for utlegg.

12.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet konkluderte i høringsnotatet med at Forbrukertilsynets myndighet etter gjeldende rett til å ta kontakt med næringsdrivende for å «søke å påvirke» den næringsdrivende til å innrette seg etter forbrukervernreglene, er i samsvar med ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav e, og foreslo ingen lovendring.

Etter ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav f skal håndhevingsorganene også ha myndighet til å stanse eller forby overtredelsen. Departementet konkluderte i høringsnotatet med at Forbrukertilsynets vedtaksmyndighet er i tråd med ny forordning, og foreslo ingen lovendring.

12.3.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om myndigheten til å pålegge næringsdrivende å stanse en overtredelse.

Når det gjelder myndigheten til å stanse eller forby en overtredelse, mener *Forbrukertilsynet* at myndigheten også omfatter å fysisk stanse en overtredelse, se punkt 12.2.2 over. Tilsynet viser til matloven § 25 tredje ledd, som gir Mattilsynet adgang til å stenge virksomheter, og foreslår at en lignende hjemmel tas inn i markedsføringsloven.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Forbrukertilsynet foreslår videre å justere påbudshjemmelen i markedsføringsloven § 41. Dette skyldes at bestemmelsen i dag kun gir myndighet til å vedta påbud som er nødvendig for å sikre at forbud gitt i medhold av loven overholdes, samt å påby at næringsdrivende gir prisopplysninger. Forbrukertilsynet viser til at det de siste årene har kommet nye bestemmelser i angrerettloven og i øvrig lovgivning som Forbrukertilsynet fører tilsyn med som krever at næringsdrivende skal gi forbrukere visse opplysninger. Forbrukertilsynet uttaler:

«Etter vårt syn bør ordlyden i mfl. § 41 justeres slik at Forbrukertilsynet kan gi de påbud/pålegg vi finner nødvendig uten å måtte knytte disse til et forbudsvedtak. Det er for eksempel en enklere og mer forståelig måte å utforme et vedtak på at vi pålegger næringsdrivende å gi opplysninger enn at vi forbyr dem å fortsette å ikke gi opplysningene. Til påbud må det på samme måte som ved forbud kunne knyttes tvangsmulkt som den næringsdrivende må betale dersom påbudet ikke overholdes.»

12.3.4 Departementets vurdering

Både ny og gjeldende forordning krever at håndhevingsorganene, ved skriftlig henvendelse, skal kunne pålegge den næringsdrivende å stanse en overtredelse av forbrukervernreglene. Dersom Forbrukertilsynet oppdager brudd på forbrukervernreglene det fører tilsyn med, kan tilsynet henvende seg til den ansvarlige næringsdrivende for å søke å påvirke den næringsdrivende til å stanse overtredelsen. Tilsynet gjør dette blant annet ved å rette en skriftlig henvendelse til den næringsdrivende der det orienteres om Forbrukertilsynets syn på praksisen og bes om at den næringsdrivende endrer eller stanser den lovstridige praksisen. Forbrukertilsynets myndighet etter markedsføringsloven § 36 første ledd, slik denne anvendes i praksis, er etter Barne- og familiedepartementets syn i samsvar med ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav e.

Etter ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav f skal håndhevingsorganene ha myndighet til å stanse eller forby overtredelsen. Etter departementets vurdering regulerer forordningen håndhevingsorganenes myndighet til å treffe påbuds- og/eller forbudsvedtak for å stanse eller forby en overtredelse. Et påbudsvedtak innebærer en plikt til å gjøre noe, for eksempel at den næringsdrivende plikter å opplyse om forbrukernes angre rett ved netthandel. Et forbudsvedtak medfører at

den næringsdrivende plikter å unnlate noe, for eksempel å ikke drive med villedende markedsføring.

Etter departementets vurdering er Forbrukertilsynets myndighet til å treffe forbuds- og påbudsvedtak i tråd med forordningens føringer. Videre bidrar Forbrukertilsynets myndighet til å ilegge tvangsmulkt til at tilsynet kan stanse eller forby en overtredelse. Dette fordi tilsynet ikke bare har mulighet til å stille krav om at næringsdrivende skal stanse en overtredelse, men også gjennom økonomiske sanksjoner kan sørge for at næringsdrivende faktisk handler i tråd med et slikt vedtak. Det er ikke et vilkår at Forbrukertilsynet søker å påvirke den næringsdrivende, før det kan treffe vedtak om at en overtredelse må stanse.

Forbrukertilsynet foreslår i sin høringsuttalelse å endre påbudshjemmelen i markedsføringsloven § 41, slik at Forbrukertilsynet kan gi de påbud tilsynet finner nødvendig uten å måtte knytte disse til et forbudsvedtak. Departementet er enig i at en slik endring kan være hensiktsmessig, særlig med tanke på at Forbrukertilsynets tilsynsområde gradvis har blitt utvidet med bestemmelser som innebærer en opplysningsplikt for næringsdrivende. Departementet foreslår derfor å endre påbudshjemmelen i markedsføringsloven i tråd med Forbrukertilsynets forslag. Påbudshjemmelen foreslås inntatt i gjeldende § 40 om forbudsvedtak.

Se forslag til markedsføringsloven § 39 første ledd og § 40.

12.4 Helsedirektoratet

12.4.1 Gjeldende rett

12.4.1.1 Alkoholloven

Finner Helsedirektoratet at reklameforbudet er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet, jf. alkoholloven § 9-4 første ledd første punktum. Videre kan Helsedirektoratet etter alkoholloven § 9-4 første ledd annet punktum kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

12.4.1.2 Tobakksskadeloven

Finner Helsedirektoratet at reklameforbudet er overtrådt kan det pålegge retting av forholdet, jf. tobakksskadeloven § 36 første ledd første punktum. Direktoratet kan etter lovens § 36 første ledd tredje punktum kreve skriftlig bekreftelse fra

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

overtrederen på at det ulovlige forholdet er opphørt.

12.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet vurderte i høringsnotatet at alkoholloven og tobakksskadeloven gir Helsedirektoratet myndighet til å gi pålegg om at overtredelsen skal opphøre, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav e, og å stanse eller forby overtredelsen, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f. Departementet så derfor ikke behov for lovendringer.

12.4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til dette punktet.

12.4.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet merker seg at ingen av høringsinstansene hadde merknader til departementets vurdering i høringsnotatet. Departementet fastholder at det ikke er behov for lovendringer.

12.5 Legemiddelverket

12.5.1 Gjeldende rett

Etter legemiddelforskriften § 13-10 første ledd annet punktum kan Legemiddelverket ved overtredelse av reklamebestemmelsene kreve den konkrete reklamen stoppet eller inndratt. Ved gjentatte overtredelser gir § 13-10 annet ledd hjemmel til å forby all reklame for vedkommende legemiddel for kortere eller lengre tid, eventuelt gi et permanent forbud.

I legemiddeloven § 28 fjerde ledd finnes det en generell hjemmel om pålegg om retting dersom bestemmelser i loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven ikke overholdes. Pålegget rettes til den ansvarlige for virksomheten. Bestemmelsen er foreslått videreført i ny § 13-13 (Tilsyn) i forbindelse med revisjon av legemiddelforskriften kapittel 13 om reklame for legemidler.

Hjemmel om overtredelsesgebyr er vedtatt som ny § 28 a i legemiddeloven, men har ikke trådt i kraft.

12.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vist til at dersom Legemiddelverket oppdager overtredelser av reklamereg-

elverket, tar Legemiddelverket kontakt med den aktuelle aktør i form av et varsel og ber om at overtredelsen blir stanset. Legemiddelverket har, med hjemmel i legemiddelforskriften, myndighet til å stille krav til næringsdrivende om å stanse en overtredelse. Ny forordning krever, etter Legemiddelverkets vurdering i høringsnotatet, ingen lovendring.

Håndheving av legemiddelforskriften § 13-10 for å fatte vedtak om stans og/eller inndragelse av ulovlig reklame skjer gjennom enkeltvedtak. Vedtaksmyndigheten er, etter Legemiddelverkets vurdering, i samsvar med ny forordning. Gjeldende hjemmel § 13-10 i legemiddelforskriften foreslås videreført som ny § 13-13 i forskriftsutkastet.

12.5.3 Høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet registrerer at høringsinstansene ikke har kommet med noen merknader, og slutter seg til Legemiddelverkets vurdering av at CPC-forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav e og f ikke krever noen endring i legemiddeloven.

12.6 Lotteritilsynet

12.6.1 Gjeldende rett

Etter lotteriloven § 14 a kan Lotteritilsynet gi pålegg til den ansvarlige om å rette det ulovlige forholdet, eller om at den ulovlige virksomheten skal opphøre eller stenge. Videre kan Lotteritilsynet etter lotteriloven § 16 fjerde ledd kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet er opphørt.

12.6.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurderinger

I høringen vurderte Kulturdepartementet at lotteriloven § 14 a gir Lotteritilsynet myndighet til å pålegge alle som oppretter, driver, deltar i eller utbrer ulovlig pyramidevirksomhet å rette eller stanse overtredelsen. Ingen av høringsinstansene hadde merknader til dette punktet. Departementet vurderer at lotteriloven er i samsvar med forordningen på dette punkt, og departementet foreslår ingen endringer i regelverket.

12.7 Luftfartstilsynet

12.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven § 13 a-3 og § 13 a-4 gir Luftfartstilsynet hjemmel til å pålegge næringsdrivende å rette en virksomhet som krenker forbrukernes rettigheter. Pålegget kan kombineres med tvangsmulkt for å sikre et større etterlevelsesspress.

12.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Høringsforslaget inneholdt en generell henvisning fra luftfartsloven § 10-42 til håndhevingsbestemmelsene i markedsføringsloven. Denne innebar en mulig dobbel hjemmel for pålegg om retting av ulovlig virksomhet.

12.7.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene har ikke kommentert denne delen av forslaget særskilt.

12.7.4 Departementets vurdering

I det endelige lovforslaget har departementet ønsket å gi et mer presist hjemmelsgrunnlag for Luftfartstilsynets virksomhet. I luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav b første punktum er det foreslått en egen bestemmelse som gir Luftfartstilsynet hjemmel til å gi pålegg om retting eller opphør av forhold i strid med passasjerrettighetene. Bestemmelsen overlapper innholdsmessig med den generelle bestemmelsen om slike pålegg i luftfartsloven § 13 a-3, men forenkler samspillet med bestemmelsen om vedtak med midlertidig virkning i § 10-42 annet ledd bokstav b annet punktum.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav b første punktum.

12.8 Medietilsynet

12.8.1 Gjeldende rett

Medietilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i kringkastingsloven med tilhørende forskrift overholdes, jf. kringkastingsforskriften § 1-8 annet ledd. Ved brudd på bestemmelsene er tilsynet gitt myndighet til å ilegge sanksjoner i form av blant annet advarsel, tvangsmulkt og gebyr etter kringkastingsloven kapittel 10.

Videre kan Medietilsynet, etter kringkastingsloven § 2-12 første ledd første punktum, kreve

skriftlig bekreftelse fra kringkaster under norsk jurisdiksjon på at overtredelse av bestemmelser som nevnt i § 44 tredje ledd i markedsføringsloven skal opphøre.

Etter kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum kan Medietilsynet forby kringkasteren å sende innslag hvis det foreligger en overtredelse som nevnt i markedsføringsloven § 44 tredje ledd.

Videre kan Medietilsynet etter kringkastingsloven § 10-4 ilegge tvangsmulkt for å sikre at plikter etter bestemmelsene i loven blir oppfylt. Et vedtak om tvangsmulkt vil være utformet som et pålegg til aktøren om å stanse overtredelsen innen en nærmere angitt frist.

12.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet konkluderte Kulturdepartementet med at gjeldende regelverk er i overensstemmelse med forordningens krav til myndighet til å stille krav til næringsdrivende om å stanse en overtredelse. Departementet viste i denne forbindelse til at Medietilsynet dels gjennom sitt tilsynsoppdrag i kringkastingsforskriften § 1-8 annet ledd, og dels gjennom myndigheten til å ilegge advarsel i kringkastingsloven § 10-2 og øvrige sanksjoner etter kringkastingsloven kapittel 10, må ansees å ha tilstrekkelig kompetanse til å pålegge stans av overtredelsen som kreves etter forordningen. Et vedtak om tvangsmulkt etter kringkastingsloven § 10-4 vil i realiteten bli utformet som et pålegg om å stanse overtredelsen innen en viss frist for å unngå at mulkten starter å løpe.

Når det gjelder myndigheten til å stanse eller forby en overtredelse, viste Kulturdepartementet til at Medietilsynet har hjemmel til å forby kringkasteren å sende innslag hvis det foreligger en overtredelse av forordningen som nevnt i markedsføringsloven § 44 tredje ledd. Medietilsynet har videre gjennom økonomiske sanksjoner mulighet til å sørge for at næringsdrivende faktisk handler i tråd med et slikt vedtak, jf. kringkastingsloven § 10-4 som gir Medietilsynet kompetanse til å ilegge tvangsmulkt.

Kulturdepartementet konkluderte derfor med at Medietilsynet har nødvendige hjemler i kringkastingsloven for å stanse eller forby en overtredelse overfor kringkasterne. Departementet foreslo å utvide kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum til å omfatte tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester for å gjennomføre forordningen på dette punkt.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

12.8.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til departementets vurderinger i høringsnotatet.

12.8.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om å utvide kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum til å omfatte tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester.

Kulturdepartementet bemerker at lovlige redaksjonelle ytringer har et særlig sterkt vern gjennom bestemmelsene om ytringsfrihet i EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100. Å forby hele bildeprogram vil innebære et inngrep i ytringsfriheten, som vil kunne være uproporsjonalt sett i forhold til formålet om å stanse overtredelsen. Etter Kulturdepartementets vurdering må Medietilsynet gjøre en konkret vurdering av forholdsmessigheten og hva som er nødvendig å forby for å oppnå formålet om forbrukerbeskyttelse etter forordningen. Begrepet «innslag» i kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum er etter departementets oppfatning snevrere enn «bildeprogram». Medietilsynets kompetanse omfatter kun reklame, produkt-plassering og sponning som kan inngå i et innslag eller i seg selv utgjøre et innslag.

Se forslag til kringkastingsloven § 2-12 første ledd annet punktum.

12.9 Sjøfartsdirektoratet

12.9.1 Gjeldende rett

Sjøfartsdirektoratet kan etter sjøloven 418 b første ledd gi pålegg om retting eller opphør av forhold som er i strid med bestemmelse gitt i eller i medhold av sjøloven § 418 a om passasjerrettigheter, eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelsene. For å sikre at forbud eller påbud som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av § 418 a, eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelsene, blir etterlevd, kan Sjøfartsdirektoratet fastsette en løpende tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet, jf. sjøloven § 418 b annet ledd første punktum.

12.9.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Da Sjøfartsdirektoratet allerede har hjemmel til å påby stansing eller retting av ulovlig virksomhet,

konkluderte departementet i høringsnotatet med at lovendring i utgangspunktet ikke er nødvendig.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag.

Departementet foreslår å videreføre tilsynsmyndighetens adgang til å gi pålegg om retting eller opphør av forhold som er i strid med bestemmelser eller vedtak gitt i eller i medhold av § 418 a om passasjerrettigheter, jf. forslag til sjøloven § 418 b første ledd. Tilsynsmyndighetens adgang til å fastsette tvangsmulkt for å sikre at forbud eller påbud som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av § 418 a etterlevs, foreslås også videreført, jf. forslaget til sjøloven § 418 b fjerde ledd. Det gjort noen språklige forenklinger i bestemmelsen uten at det er tilsiktet realitetsendringer.

Når det gjelder spørsmålet om pålegg, kombinert med mulighet for fastsettelse av tvangsmulkt, oppfyller kravene etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav e og f, vises det til drøftelsen i punkt 12.2.2.

Se forslag til sjøloven § 418 b første ledd.

12.10 Statens jernbanetilsyn

12.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven § 11 femte ledd gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å kreve korrigerende tiltak ved overtredelse. Det er ikke gitt noen spesifikk hjemmel for å forby en overtredelse.

12.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Departementet vurderte i høringsnotatet at § 11 femte ledd i jernbaneloven omfatter pålegg om at overtredelsen skal opphøre, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav e.

Dersom Statens jernbanetilsyn avdekker overtredelser av jernbanelovgivningen, vil tilsynet kunne gi pålegg om korrigerende tiltak. Departementet så derfor ikke noe behov for en særskilt hjemmel for å forby overtredelser, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav f. Imidlertid foreslo departementet å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevsregler som gjelder passasjerrettigheter kan følge bestemmelsene i markedsføringsloven.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til dette.

I det endelige lovforslaget har departementet ønsket å gi et mer presist hjemmelsgrunnlag for Statens jernbanetilsyns tilsyn med at reglene om

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

passasjerrettigheter følges. Se også omtale i punkt 5.3.1. I jernbaneloven § 11 c bokstav b første punktum foreslås det en egen bestemmelse som gir Statens jernbanetilsyn hjemmel til å gi pålegg om retting eller opphør av forhold i strid med passasjerrettighetene. Det henvises ikke til markedsføringsloven på dette punktet. Bestemmelsen som foreslås overlapper innholdsmessig med den generelle bestemmelsen om pålegg om korrigerende tiltak i jernbaneloven § 11 femte ledd, men forenkler samspillet med bestemmelsen om vedtak med midlertidig virkning i § 11 c bokstav b annet punktum.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav b første punktum.

12.11 Statens vegvesen

12.11.1 Gjeldende rett

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir Statens vegvesen myndighet til å gi pålegg om retting og tvangsmulkt ved brudd på reglene i § 32 a første til fjerde ledd om passasjerrettigheter.

12.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Dersom Statens vegvesen oppdager brudd på reglene i busspassasjerrettighetsforordningen som de fører tilsyn med, kan det henvende seg til den næringsdrivende for å pålegge dem å rette brudd på regelverket. Statens vegvesen kan skriftlig pålegge den næringsdrivende å stanse overtredelsen med hjemmel i yrkestransportloven § 32 a femte ledd. Dette er i tråd med forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav e.

For å sikre at reglene i busspassasjerrettighetsforordningen overholdes kan Statens veg-

vesen gi pålegg om retting og ilegge tvangsmulkt. Departementet vurderte i høringsnotatet at Statens vegvesens myndighet til å inndrive tvangsmulkt er i samsvar med forordningens krav om at håndhevingsmyndighetene skal kunne stanse eller forby en overtredelse, fordi tilsynet ikke bare har mulighet til å stille krav om at næringsdrivende skal rette brudd på regelverket, men også gjennom økonomiske sanksjoner kan sørge for at næringsdrivende faktisk handler i tråd med et slikt vedtak. Departementet konkluderte derfor med at Statens vegvesens myndighet er i tråd med kravene i ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav f.

Departementet foreslo i høringsnotatet at yrkestransportloven endres ved at det gjøres henvisning til markedsføringslovens bestemmelser for å sikre at Statens vegvesen har undersøkelses- og håndhevingsmyndighet i samsvar med den nye CPC-forordningen. På dette punkt representerer dette ikke endringer i forhold til gjeldende rett. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementets forslag.

Som nevnt i punkt 5.3.1 gir det, etter departementets syn, best oversikt om reglene om pålegg om opphør av ulovlig virksomhet gis i den enkelte særloven. I yrkestransportloven § 32 a sjette ledd foreslås det derfor en egen bestemmelse som gir Statens vegvesen hjemmel til å fatte forbuds- og påbudsvedtak for å sikre at passasjerrettighetene blir etterlevd. Det henvises ikke til markedsføringsloven på dette punktet. Bestemmelsen vil erstatte yrkestransportloven § 32 a femte ledd om at Statens vegvesen kan gi pålegg om retting og medfører ikke endringer i forhold til gjeldende rett.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a sjette ledd første punktum.

13 Fjerne digitalt nettinnhold

13.1 Gjeldende forordning

Gjeldende forordning regulerer ikke håndhevingsorganenes myndighet til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold på nettsider, apper eller andre nettbaserte grensesnitt ved brudd på forbrukervernreglene.

13.2 Ny forordning

Håndhevingsorganenes myndighet til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold på nettbaserte grensesnitt fremgår av artikkel 9 nr. 4 bokstav g. Myndigheten skal omfatte å:

- fjerne innhold på eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt, eller kreve at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt (romertall i),
- pålegge en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt (romertall ii), eller
- pålegge domenerregistre eller domeneforhandlere (registrarer) å slette et fullt kvalifisert domenenavn og å tillate at det berørte håndhevingsorganet registrerer det, dersom det er hensiktsmessig (romertall iii).

Med «nettbasert grensesnitt» menes enhver programvare, herunder et nettsted, en del av et nettsted eller et program, som drives av eller på vegne av en næringsdrivende, og som gir forbrukere tilgang til den næringsdrivendes varer eller tjenester, jf. artikkel 3 nr. 15.

To vilkår må være oppfylt før myndigheten benyttes: Det må ikke være andre effektive midler tilgjengelig for å stanse overtredelsen, og myndigheten må brukes for å unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav g.

Det fremgår av forordningens fortalepunkt 14 at overtredelser bør kunne stanses raskt og effektivt. Dette er særlig viktig overfor næringsdrivende som skjuler sin identitet eller flytter til utlandet for å unngå håndheving. Tiltakene bør

ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å stanse overtredelsen.

Undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som følger av ny forordning artikkel 9, skal etter artikkel 10 nr. 1 utøves enten:

- direkte av et håndhevingsorgan i henhold til egen myndighet, jf. bokstav a,
- med bistand fra andre håndhevingsorganer eller andre offentlig myndigheter dersom det er hensiktsmessig, jf. bokstav b,
- gjennom oppdrag til utpekte organer dersom det er relevant, jf. bokstav c, eller
- ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelsen, eventuelt også ved overprøving, dersom begjæringen om å treffe nødvendig avgjørelse ikke tas til følge, jf. bokstav d.

Dette fremgår også av fortalepunkt 20.

Artikkel 10 nr. 2 oppstiller generelle vilkår for bruk av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet etter ny forordning. Ifølge bestemmelsen skal gjennomføringen og utøvelsen av myndighet stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og med grunnleggende rettigheter. Undersøkelses- og håndhevingsstiltak som vedtas ved anvendelse av forordningen, skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av EU-rett som beskytter forbrukernes interesser.

13.3 Overordnet om myndigheten

For at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g skal kunne benyttes, oppstilles strenge vilkår i forordningen: myndigheten må kun brukes for å unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, og det må ikke være andre effektive midler tilgjengelig for å stanse overtredelsen. At ingen andre effektive midler skal være tilgjengelige betyr, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, at andre midler enten ikke har fungert i den konkrete

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

saken, eller at håndhevingsorganet anser at disse ikke vil føre frem til ønsket resultat.

Dersom håndhevingsorganene avdekker at en overtredelse som er omfattet av forordningen finner sted, vil den nærliggende fremgangsmåten for å stanse overtredelsen være å kontakte overtrederen som står bak det ulovlige innholdet, med krav om at overtredelsen skal opphøre.

Dersom den næringsdrivende som overtrer regelverket ikke innretter seg etter kravet, kan overtrederen ilegges både endelig og midlertidig forbudsvedtak, se punkt 9.2 og 12.2. Håndhevingsorganene kan også ilegge sanksjoner, det vil si både administrative reaksjoner (eller andre forvaltningstiltak), administrative sanksjoner og straff, se punkt 14.2. Etter departementets vurdering vil disse håndhevingstiltakene i de aller fleste tilfeller stanse overtredelsen. Retter overtrederen seg etter pålegg fra håndhevingsorganene og fjerner det lovstridige innholdet, vil det ikke lenger foreligge en overtredelse av forbrukervernreglene, og følgelig vil det ikke være behov for å bruke myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold.

Etter departementets vurdering skal myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold kun anvendes som en subsidiær løsning dersom ingen andre effektive midler er tilgjengelige for å kunne stanse overtredelsen. Etter departementets vurdering kan det derfor være aktuelt å bruke myndigheten ved to ulike situasjoner. For det første der overtrederen nekter å samarbeide med håndhevingsorganene. Dette gjelder for eksempel der vedtak og sanksjoner ikke fører til at overtredelsen stanses. Forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, ii og iii krever i slike situasjoner at det kan rettes pålegg mot tredjeparter som for eksempel vertstjenesteleverandører, internettilbydere og registerenheter for toppdomener. Dette skyldes at tiltak mot overtrederen selv ikke vil kunne resultere i at overtredelsen stanses. At tredjeparter kan pålegges å fjerne digitalt nettinnhold skiller myndigheten fra de øvrige håndhevingsmyndighetene etter forordningen som retter seg mot den som har overtrådt regelverket. I motsetning til de øvrige håndhevingsmyndighetene etter forordningen er altså tredjeparter pliktsubjekt etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g.

For det andre kan det være aktuelt å bruke myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold der overtrederen ikke er kjent for håndhevingsorganene. Departementet antar at dette vil være tilfellet i de fleste sakene hvor det kan være aktuelt å benytte myndigheten. Det kan være vanskelig, særlig ved overtredelser på inter-

nett, å identifisere hvem som står bak den aktuelle overtredelsen og å komme i kontakt med overtrederen. Dette gjelder særlig når overtrederen driver virksomheten fra utlandet. Når overtrederen er ukjent vil håndhevingsorganenes vedtak og sanksjoner ikke være effektive for å stanse overtredelsen. I slike situasjoner kan det være avgjørende for håndhevingsorganene at tredjeparter, som er den tekniske formidleren av det lovstridige innholdet, kan pålegges en handleplikt for å stanse overtredelsen. Tredjepartene er enkle å identifisere, og har faktisk mulighet til å fjerne innhold eller vanskeliggjøre tilgangen til innholdet. Tredjepartene er dermed et naturlig subjekt for en slik handleplikt. For handleplikten og dens forhold til ansvarsfrihetsreglene i ehandelsloven, se punkt 13.5. De aktuelle påleggene til tredjepartene er omtalt i punkt 13.4.

Departementet vil i det følgende gjennomgå og drøfte ulike problemstillinger knyttet til myndigheten til å fjerne digitalt nettinnhold. Der annet ikke er presisert, vil Barne- og familiedepartementets vurderinger og forslag til løsninger gjelde for alle håndhevingsorganene og rettsaktene som omfattes av CPC-forordningen.

13.4 Ulike tekniske tiltak og pliktsubjekter

13.4.1 Innledning

Myndigheten i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g omhandler ulike tekniske tiltak for å fjerne, vanskeliggjøre eller begrense tilgangen til innhold på internett. Med «innhold på internett» menes alt brukerne ser og har tilgang til på internett. Bestemmelsen er teknologinøytral og omfatter alle nettbaserte grensesnitt. Det vil si nettsider, apper på mobil og nettbrett og eventuelle andre nettoppkoblede dataprogrammer som er tilgjengelige for forbrukerne.

Innhold gjøres tilgjengelig for brukere på internett ved at en innholdsleverandør laster det opp på en server som er tilkoblet internettet. En innholdsleverandør kan bruke sin egen infrastruktur for å gjøre innholdet tilgjengelig, eller benytte seg av en vertstjenesteleverandør som tilbyr lagring og publisering av innholdet på sine servere. Vertstjenesteleverandøren kan også tilby andre tjenester, for eksempel drift og vedlikehold av nettsiden. En vertstjenesteleverandør er med andre ord vertskap for innhold og for nettsidetjenester.

Når en bruker besøker en nettside sendes innholdet på nettsiden fra serveren som innholdet

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ligger lagret på, til brukeren via internett. Nettilknytningen tilbys av en internettilbyder. Internett-tilbyderen har ikke oversikt over det konkrete innholdet som sendes over nettet, og skal kun sørge for at informasjonen sendes og mottas av rett bruker.

For å få tilgang til innholdet må brukeren maskin ha adressen til serveren innholdet ligger lagret på. Alle datamaskiner som er koblet til internett har en IP-adresse som består av en lang tallrekke. Man kan bruke denne tallrekken for å koble seg direkte på en maskin, men for at brukerne av internett skal slippe å huske tallrekken, brukes domenenavnsystemet (DNS) til å knytte unike domenenavn – som for eksempel regjeringen.no – til IP-adresser. Det siste leddet i domenenavnet – «etternavnet» – er toppdomenet som domenenavnet er registrert under. Det finnes to ulike typer toppdomener: landkodetoppdomener (som .no eller .se) og generiske toppdomener (som .com eller .org). En registerenhet for toppdomener driver et register over hvem som har registrert de ulike domenenavnene. Et eksempel på en slik registerenhet er UNINETT Norid AS (Norid) som driver det norske toppdomenet .no. Dette betyr at alle domenenavn under .no er registrert hos Norid.

Et domenenavn oppstår i det en organisasjon eller privatperson tegner et abonnement på domenet. Det er domeneabonnenten som er ansvarlig for hva abonnementet brukes til. Registrering av et domenenavn gir kun en bruksrett, ikke en eiendomsrett. Bruksretten opprettholdes så lenge abonnementet løper.⁶ Domeneforhandlere (registrarer) er virksomheter som har inngått en avtale med en registerenhet for toppdomener om å bistå domeneabonnenten med å søke om domenenavn, og administrere abonnementet på abonnentens vegne, for eksempel ved å fornye, overføre eller avslutte det.⁷

Enkelte aktører kan ha flere roller samtidig. For eksempel er Telenor en internettilbyder, en vertstjenesteleverandør og en domeneforhandler.

De ulike tekniske tiltakene i forordningen må gjennomføres av de ulike aktørene på internett. Til en viss grad fastsetter forordningen hvem som skal gjennomføre tiltakene, med noen unntak. Departementet vil i denne delen gjennomgå de ulike tekniske tiltakene og gi eksempler på hva som omfattes av myndigheten til å fjerne digitalt

nettinnhold, samt hvilke aktører som kan gjennomføre de ulike tiltakene. Dette er ikke ment som en uttømmende gjennomgang. Etter departementets vurdering vil det være et stort spenn av aktører som kan pålegges å fjerne digitalt nettinnhold etter forordningen. Et pålegg vil derfor kunne ha ulik betydning for aktørene, og aktørene kan derfor forventes å involvere seg i sakene i ulik grad.

Tiltakene i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, ii og iii er alternative, jf. formuleringen «eller». Dette kan tilsi at det vil være tilstrekkelig for å oppfylle forordningens krav at ett av de tekniske tiltakene kan benyttes til å stanse overtredelser. I en svensk rapport om endringer i svensk rett i forbindelse med den nye CPC-forordningen (SOU 2019:12) tolkes forordningen slik, og det foreslås derfor kun at det kan settes inn en advarsel på en nettside som inneholder lovstridig innhold. Etter departementets vurdering vil det imidlertid kunne variere i hver enkelt sak hvilket teknisk tiltak som vil være effektivt for å stanse en overtredelse. Etter departementets vurdering bør derfor ikke gjennomføringen i norsk rett begrenses til ett teknisk tiltak. Departementet tolker forordningen slik at gjennomføringen av håndhevingsmyndigheten i norsk rett skal gi håndhevingsorganene myndighet til å benytte alle tiltakene, men at det i hver sak konkret må vurderes hvilke(t) tiltak som skal benyttes. Hensynet til å effektivt kunne stanse overtredelser, som forordningen setter et særlig fokus på, jf. fortalepunkt 14, taler for en slik løsning. Departementet presiserer at det minst inngripende tiltaket som anses effektivt for å stanse overtredelsen skal benyttes. Det vil si at det først må vurderes om det konkrete lovstridige innholdet kan fjernes eller om det kan settes inn en advarsel til forbrukerne, se nærmere omtale i punkt 13.7.

Av artikkel 10 nr. 2 første punktum følger det at gjennomføringen og anvendelsen av forordningen må være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder gjeldende prosessuelle garantier. En avgjørelse om å fjerne eller hindre tilgang til digitalt nettinnhold må dessuten være forholdsmessig i det konkrete tilfellet, jf. bestemmelsens annet punktum. Regler som innebærer at enkeltbrukeres internettilgang stenges, er derfor hverken aktuelt eller omfattet av forordningen. Kravene i artikkel 10 nr. 2 omtales nærmere i punkt 13.7.

13.4.2 Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å pålegge tredjeparter å fjerne innhold på eller begrense tilgangen til, et nettbasert grensesnitt,

⁶ HR-2009-01692-U

⁷ Norid- domenekonflikter i rettssystemet tilgjengelig her: <https://www.norid.no/no/domenekonflikter/rettslig-behandling/veileder/>

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

eller kreve at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i. Med «nettbasert grensesnitt» menes programvare som drives av eller på vegne av en næringsdrivende, og som gir forbrukere tilgang til den næringsdrivendes varer eller tjenester, jf. artikkel 3 nr. 15. Programvare omfatter for eksempel et nettsted, en del av et nettsted eller et program.

Fjerne innhold

Myndigheten til å «fjerne innhold» innebærer at man sletter det konkrete innholdet som er lovstridig, for eksempel en annonse på et nettsted. Dette vil være det mest effektive tiltaket for å stanse et lovbrudd på internett, og vil være betydelig mindre inngripende enn å fjerne veiene inn til innholdet, fordi det kun rammer det lovstridige innholdet.

Alle som har et nettbasert grensesnitt kan tenkes å bli pålagt å fjerne lovstridig innhold på grensesnittet. I utgangspunktet vil den som er ansvarlig for nettstedet også være den som enklest kan slette innhold uten skadevirkninger for lovlig innhold.

Dersom innholdet er på en nettside som eies og drives av en tredjepart, det vil si en annen næringsdrivende enn overtrederen, vil tredjeparten kunne få et pålegg om å slette innholdet. Dersom en blogg eller en nettavis som vg.no, for eksempel inneholder ulike annonser der den ene er lovstridig, kan det være nærliggende at et pålegg om å fjerne innholdet rettes til den som eier og driver bloggen eller nettavisen, dersom den som har utarbeidet annonsen er ukjent eller nekter å samarbeide. Om forholdet til medvirkningsansvaret i markedsføringsloven vises det til punkt 13.6. Å rette pålegg om å fjerne innhold til en tredjepart som eier og driver en nettside kompliseres imidlertid av at en rekke annonser på nettsider leveres av annonsebørser.⁸ Ved bruk av annonsebørser vil ikke eieren av nettstedet nødvendigvis ha kontroll over hvilke annonser som vises på nettstedet til enhver tid.

Etter departementets vurdering vil en vertstjenesteleverandør også kunne pålegges å fjerne lovstridig innhold etter denne bestemmelsen. Dette skyldes at vertstjenesteleverandøren har tilgang til det lovstridige innholdet ettersom vedkommende er eier av serverne som innholdet lig-

ger lagret på. Å pålegge vertstjenesteleverandøren å fjerne hele nettsiden midlertidig eller permanent, det vil si ikke bare det lovstridige innholdet, er omfattet av artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall ii, se omtale i punkt 13.4.3.

Begrense tilgangen

Å «begrense tilgangen» til et nettsted innebærer at man vanskeliggjør eller umuliggjør brukernes tilgang til det aktuelle nettstedet. Det er ulike måter dette kan gjøres på rent teknisk, og dette ble drøftet av Kulturdepartementet i Prop. 65 L (2012–2013) om endringer i åndsverksloven (tiltak mot krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett) punkt 4.2. Uansett hvilken type nettsted det er snakk om, kan man fjerne/stenge (ta ned) nettstedet, eller blokkere tilgangen. Å ta ned nettstedet innebærer at nettstedet fjernes fra internett. Blokkering brukes om forskjellige tekniske tiltak som har som formål å hindre tilgangen til et nettsted, uten at det fysisk fjernes fra nett. Felles for de fleste blokkeringsmetoder er at de har svakheter ved at de sjelden er fullstendig effektive eller treffsikre. Omgåelse vil alltid være mulig, uansett hvilken teknologi som benyttes for blokkeringen. Det er også et problem at blokkeringen kan hindre tilgangen til materiale som ikke er ment å blokkeres. Dersom maskinen som blokkeres (målvert) også gir tilgang til lovlig materiale, vil også dette lovlige materialet blokkeres. Til tross for svakhetene kan blokkering av tilgang til nettsteder med lovstridig innhold ha en effekt ved at den umiddelbare tilgangen blir hindret. Blokkering kan således være et virkemiddel for å redusere den lovstridige trafikken.

I Norge kan innhold kun blokkeres på tilbydernivå ved at blokkering skjer lokalt hos den enkelte internettilbyder, for eksempel Telenor. Nasjonal blokkering er ikke teknisk mulig. Blokkering på tilbydernivå kan gjøres på ulike måter: i) DNS-blokkering/-manipulering ii) IP-blokkering, iii) innholdsblokkering og iv) andre typer blokkeringer.

DNS-blokkering innebærer at en internettilbyder fjerner koblingen mellom ett bestemt domenenavn og en IP-adresse. IP-adressen består som nevnt av en lang tallrekke og er lite brukervennlig. Internettadresser blir derfor gjerne angitt ved bruk av domenenavn. Når en bruker angir en URL (Uniform Resource Locator) som inneholder et domenenavn i sin nettleser, for eksempel <https://www.regjeringen.no/>, gjøres det automatisk et oppslag i domenenavnsystemet (DNS), vanligvis mot tjenesten til brukerens internettilby-

⁸ En annonsebørs er en markeds plass hvor annonseselger kan tilby sine annonsevisninger for salg via et annonsenettverk

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

der. Domenenavnet blir da oversatt til IP-adressen som nettsiden befinner seg på. Ved DNS-blokkering vil ikke internettilbyderens tjeneste returnere korrekt IP-adresse, men i stedet angi at det ikke finnes noen IP-adresse eller svare med en IP-adresse som for eksempel peker på en advarsel-side. Tilbyderens brukere vil måtte gjøre konfigurasjonsendring i eget oppsett for å omgå en slik blokkering. Dette er den enkleste og minst ressurskrevende formen for teknisk blokkering hvis man ønsker å vanskeliggjøre tilgangen til bestemte nettsider på internett. For nærmere omtale av DNS-blokkering vises det til Prop. 65 L (2012–2013) punkt 4.2. Lovbestemmelsene som ble foreslått i Prop. 65 L (2012–2013) er videreført i ny åndsverklov, jf. Prop. 104 L (2016–2017) punkt 8.4.

Ved *IP-blokkering* blokkeres tilgangen til et nettsted ved blokkering av nettstedets IP-adresse. På denne måten hindres all kommunikasjon mellom nettlesere og den bestemte IP-adressen, det vil si at IP-adressen ikke lenger er tilgjengelig.

Alle nettsteder har en IP-adresse, men store internettilbydere kan være vert for flere tusen nettsteder som alle deler samme IP-adresse. IP-blokkering vil da blokkere tilgangen til samtlige nettsteder. IP-blokkering vil derfor i større grad kunne ramme materiale som ikke er ment å omfattes, enn DNS-blokkering. For nærmere omtale av IP-blokkering vises det til Prop. 65 L (2012–2013) punkt 4.2.

Innholdsblokkering innebærer at man blokkerer for kommunikasjon med et nærmere angitt innhold. Innholdsblokkering er en kostbar blokkeringsmåte sammenlignet med DNS- og IP-blokkering. Det er også usikkert om i hvilken grad man teknisk klarer å skille mellom lovlig og lovstridig innhold ved bruk av denne blokkeringsmåten. For nærmere omtale av innholdsblokkering vises det til Prop. 65 L (2012–2013) punkt 4.2.

Forordningen angir at håndhevingsorganene skal kunne «begrense tilgangen» til et nettbasert grensesnitt. Etter departementets vurdering er DNS-blokkering, IP-blokkering og innholdsblokkering ulike måter å «begrense tilgangen» til et nettsted på. Hvilken type blokkering som eventuelt skal anvendes for å begrense tilgangen i en enkelt sak, må vurderes konkret. I denne vurderingen vil de ulike måtene å begrense tilgangen på måtte veies opp mot hverandre, blant annet sett hen til treffsikkerhet, utilsiktede virkninger og kostnader. Dette samsvarer med Kulturdepartementets vurderinger i Prop. 65 L (2012–2013) punkt 4.7.3.

Forordningen gjelder nettbaserte grensesnitt generelt. I tillegg til nettsider omfatter dette også

annen programvare som viser innhold som deles over nettet, inkludert applikasjoner på mobil og nettbrett. En app er ikke bygd opp på samme måte som en nettside, og det vil derfor ikke være de samme aktørene som kan fjerne innhold og begrense tilgangen til appen.

Selv om appene også benytter seg av DNS-kobling, vil koblingen i større grad enn på en nettside ligge skjult i appen. Det vil derfor være vanskelig for internettilbyderne å blokkere tilgangen til en applikasjon.

Det er flere distribusjonsplattformer for apper, blant annet Google Play, App store, Microsoft store og BlackBerry World. Disse tilbyr nettbutikker med et stort antall applikasjoner til nedlasting for forbrukerne. Disse aktørene kan begrense distribusjonen av en app som bryter forbrukervernreglene. Dette vil vanskeliggjøre forbrukernes tilgang til det lovstridige innholdet.

Sette inn advarsel

Som et alternativ til å slette innhold eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt, skal håndhevingsorganene kunne kreve at forbrukerne ser en «tydelig advarsel». Forbrukeren skal kunne se advarselen når vedkommende går inn på nettstedet, og vil dermed bli gjort oppmerksom på at nettsiden inneholder lovstridig innhold. Eieren av nettsiden vil enklest kunne sette inn en slik advarsel, på samme måte som eieren av nettsiden er nærmest å bli pålagt å fjerne innhold på nettsiden.

Dersom eieren av nettsiden er ukjent eller nekter å rette seg etter et pålegg, vil det være mest effektivt å pålegge en vertstjenesteleverandør å sette inn en advarsel til forbrukerne. En vertstjenesteleverandør tilbyr som nevnt lagringsplass, det vil si at innholdet og nettsiden ligger på deres servere.

Et siste alternativ er å benytte myndigheten gitt i artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall iii til å pålegge den relevante registerenheten for toppdomenet (for .no vil dette være Norid) å overføre domeneabonnementet til håndhevingsorganet. Håndhevingsorganet får da samme råderett over domenet som en vanlig abonnent, og kan selv sette opp en advarsel til forbrukerne om at grensesnittet inneholder materiale i strid med forbrukervernregelverket. Å overføre abonnementet til håndhevingsorganene er imidlertid et mye mer inngripende tiltak enn å henvende seg til vertstjenesteleverandøren fordi omregistreringen vil ramme alt innholdet knyttet til dette domenet, det vil si hele nettsiden, epostkontoer og eventuelle underdomener. Dersom vertstjenesteleveran-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

døren plasserer en advarsel på nettsiden, vil innholdet fremdeles bestå, samtidig som forbrukerne advares mot innholdet.

13.4.3 Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall ii

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å pålegge en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt, jf. romertall ii. Med vertstjenesteleverandør menes, som nevnt i punkt 13.4.1, en som tilbyr lagring av innhold på sine servere.

En vertstjenesteleverandør kan fjerne innhold på en nettside som den er vertstjeneste for. Vertstjenesteleverandøren kan også fjerne nettsiden helt, ettersom nettsiden er lagret på vedkommendes servere. En vertstjenesteleverandør kan imidlertid ikke fjerne eller begrense tilgangen til nettsiden gjennom DNS-blokkering, IP-blokkering eller innholdsblokkering, slik internettilbyderne kan gjøre etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, se punkt 13.4.2. Det er internettilbyderne som tilbyr internett til brukerne, og som dermed kan blokkere transporten av informasjon over internett. Etter departementets vurdering må derfor det «å pålegge en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen» til et nettsted forstås som å fjerne nettsiden midlertidig eller permanent fra internett.

13.4.4 Artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall iii

Håndhevingsorganene skal ha myndighet til å pålegge domenerregistre eller domeneforhandlere (registrarer) å slette et fullt kvalifisert domenenavn, dersom det er hensiktsmessig, jf. romertall iii. Departementet legger til grunn at med «domenerregistre» menes «registerenhet for toppdomener», og dette begrepet benyttes i det følgende. Etter romertall iii skal håndhevingsorganene også ha myndighet til å pålegge registerenhet for toppdomener eller domeneforhandlere å overføre domeneabonnementet til det berørte håndhevingsorganet.

Registerenheten for et toppdomene har mulighet til å slette et domeneabonnement. Det innebærer at domenenavnet fjernes fra domenenavnsystemet, og man får ikke lenger IP-adressen til tjenesten ved et oppslag. I stedet får brukeren en feilmelding om at domenet ikke finnes. Sletting vil ramme alle tjenestene under domenet og alle underdomenene som er tilknyttet dette, men fjerner imidlertid ikke innholdet. Tjenesten eksisterer fremdeles, men den vil være vesentlig mindre tilgjengelig, fordi de fleste nettbrukere ikke kjen-

ner IP-adressen og dermed ikke kan komme frem til innholdet. Dersom andre domenenavn (for eksempel under .com) peker til samme innhold, vil disse fremdeles virke, fordi selve innholdet ikke er fjernet. Sletting av et domeneabonnement hindrer heller ikke den næringsdrivende i å registrere domenet på nytt.

Registerenheten for toppdomenet kan også overføre domeneabonnementet til andre, herunder til håndhevingsorganene. Dette vil innebære at håndhevingsorganet får den fulle råderett over abonnementet, og dermed kan fjerne innhold, sette inn en advarsel til forbrukerne etc., se punkt 13.4.2.

Registerenheten for det norske toppdomenet, Norid, krever at det fremlegges en skriftlig beslutning fra retten, eller at det foreligger klar hjemmel i lov, for at de skal slette eller overføre abonnement mot abonnentens vilje, se punkt 12 i regelverket for .no som er fastsatt av Norid i samsvar med forskrift av 1. august 2003 nr. 990 om domenenavn under norske landkodedoppdomener. Sistnevnte forskrift har sitt hjemmelsgrunnlag i ekomloven.

Domeneforhandlerne (registrarer) er et bindeledd mellom registerenheten for toppdomener og abonnenten. For domenenavn under .no, der registerenheten (Norid) befinner seg i Norge, vil det være mest hensiktsmessig å rette pålegget mot denne, i stedet for mot domeneforhandlerne. Når registerenheten er internasjonal, som for eksempel for toppdomenene .com eller .org, vil det imidlertid kunne være praktisk å rette et pålegg om å slette domenet til en eventuell norsk domeneforhandler, siden det ikke finnes en annen norsk aktør å henvende seg til.

13.5 Nærmere om tredjepartenes handleplikt og forholdet til ehandelsloven

Som gjennomgangen i punkt 13.4 viser, finnes det ulike tekniske tiltak for å fjerne digitalt nettinhold som må gjennomføres av de ulike aktørene på internett. Å pålegge aktørene, det vil si tredjeparter, en plikt til å fjerne digitalt nettinhold reiser spørsmål om forholdet til direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel. Direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel skal sikre fri bevegelse av informasjonssamfunnstjenester mellom medlemsstatene. Direktivet er gjennomført i norsk rett i ehandelsloven.

Ehandelsloven §§ 16 til 18 fastsetter ansvarsfrihetsregler som omfatter tjenesteytere som over-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

fører eller gir tilgang til informasjon over et elektronisk kommunikasjonsnett eller lagrer annen persons informasjon. Med «tjenesteytere» menes en fysisk eller juridisk person som tilbyr informasjonssamfunnstjenester, jf. ehandelsloven § 3 bokstav a. En «informasjonssamfunnstjeneste» er enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag, og som formidles elektronisk, over avstand og etter individuell anmodning fra en tjenestemottaker, samt enhver tjeneste som består i å gi tilgang til, eller overføre informasjon over, et elektronisk kommunikasjonsnett, eller i å være nettverk for data som leveres av tjenestemottakeren, jf. ehandelsloven § 1 annet ledd bokstav a og b. Det vil si at både vertstjenesteleverandører og internetttilbydere i utgangspunktet er ansett som «tjenesteytere» og dermed omfattet av ansvarsfrihetsreglene i ehandelsloven. Registerenheter for toppdomener faller i utgangspunktet utenfor ehandelslovens ansvarsfrihetsregler. Det samme gjelder domeneforhandlere, med mindre de også tilbyr annen virksomhet som kan medføre lagring eller overføring av informasjon og den konkrete tjenesten vurderes som en informasjonssamfunnstjeneste etter ehandelsloven § 1 annet ledd.

Ansvarsfrihetsreglene innebærer at tjenesteytere på nærmere vilkår er skjermet fra å bli gjort straffe- eller erstatningsrettslig ansvarlig for sin befatning med lovstridig informasjon, for eksempel innhold i strid med forbrukervernreglene. Det er hovedsakelig i medvirkningssituasjoner ansvarsfrihetsreglene begrenser ansvaret som kan ilegges. Eksempelvis gjelder dette for medvirkningsansvaret etter markedsføringsloven § 39, se punkt 13.6. Ansvarsfrihetsreglene er blant annet begrunnet i hensynet til informasjons- og ytringsfriheten. Det er ikke ønskelig at mellomleddene selv skal foreta vurderingene av om innhold er lovlig eller ikke. Mellomleddene har ikke nødvendigvis kompetanse til å foreta slike rettslige vurderinger, og de har sjelden noen selvstendig interesse i å forsvare innholdet som formidles.

Etter ehandelsloven § 20 er ikke ansvarsfrihetsreglene i §§ 16 til 18 til hinder for at en domstol eller forvaltningsmyndighet på annet rettsgrunnlag enn ehandelsloven kan gi pålegg overfor en tjenesteyter. Slike pålegg kan ha form av en beslutning fra en domstol eller forvaltningsmyndighet med krav om at overtredelsen opphører eller forhindres, blant annet ved fjerning av den lovstridige informasjonen eller ved at tilgangen til den hindres. Ansvarsfrihetsreglene er heller ikke til hinder for at myndighetene fastlegger prosedyrer for å fjerne eller hindre tilgang til informasjon, jf. Ot.prp. nr. 4 (2003–2004) punkt 11.1. Adgangen

til midlertidig forføyning påvirkes ikke av reglene i ehandelsloven, jf. samme punkt.

Den nye CPC-forordningen regulerer ikke eksplisitt forholdet til ehandelsdirektivet. Ehandelsdirektivet nevnes kun i forordningens fortale i forbindelse med næringsdrivendes opplysningsplikt (fortalepunkt 9). Etter departementets vurdering vil myndigheten til å fjerne digitalt nettinhold ikke gripe inn i ansvarsfriheten som ehandelsdirektivet fastsetter. Tjenesteytere, som internetttilbydere, vil fremdeles ikke være ansvarlig for innholdet som formidles. En eventuell handleplikt pålagt i en individuell avgjørelse, vil bare innebære en plikt til å gjennomføre visse tekniske tiltak som kan bidra til å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til innholdet. Det er et pålegg som rettes til tredjeparten alene fordi denne tilbyr en tjeneste som overtrederen av forbrukervernreglene benytter. Det vil si at tjenesteyterne fremdeles ikke har en plikt til å overvåke innholdet som sendes over deres nett eller som er lagret på deres servere for å avdekke overtredelser. Handleplikten vil inntre når det med hjemmel i lov rettes et pålegg mot dem om for eksempel å hindre tilgangen til det lovstridige innholdet. Dette er i tråd med ehandelsloven § 20. Hvem av håndhevingsorganene eller domstolene som skal kunne pålegge tredjepartene en handleplikt, vurderes i punkt 13.9. Handleplikten vil gjelde uavhengig av om tjenesteytere har utvist subjektiv skyld eller på en annen måte har opptrådt klanderverdig.

Handleplikten vil gå ut på at tredjepartene må fjerne innhold, innta en tydelig advarsel, begrense, fjerne eller deaktivere tilgangen til innhold, eller å slette eller omregistrere domenenavn, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g. For en nærmere omtale av de ulike tekniske tiltakene og hvilke tredjeparter som kan gjennomføre tiltakene, vises det til punkt 13.4. Formålet med handleplikten vil være å stanse overtredelser som ikke effektivt kan stanses eller forbys ved bruk av andre midler.

13.6 Forholdet til medvirkningsansvaret i markedsføringsloven

Markedsføringsloven, som Forbrukertilsynet håndhever, har en særlig bestemmelse om medvirkningsansvar i § 39 annet ledd. Etter denne bestemmelsen kan vedtak om påbud, forbud, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr også rettes mot «medvirkere».

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Medvirkningsansvaret omfatter både personer og virksomheter. I forarbeidene oppgis reklamebyråer som eksempel på virksomheter som faller inn under medvirkningsbestemmelsen. Reklamebyråene har et selvstendig sivilrettslig ansvar for etterlevelse av loven, og medvirkning fra disse kan dermed rammes, jf. Ot.prp. nr. 34 (1994–95) punkt 2.4.2 og 3.2.1. Det kan altså nedlegges forbudsvedtak rettet direkte mot for eksempel reklamebyrå som utarbeider markedsføring i strid med loven.

Forbrukertilsynet har i enkelte saker vist til medvirkningshjemmelen for å stanse lovstridig praksis på internett, noe Forbrukertilsynet også nevner i sin høringsuttalelse til det daværende Barne- og likestillingsdepartementet. I sin saksbehandling har Forbrukertilsynet blant annet vist til medvirkningsansvaret til aviser og redaktører, og bedt disse om å ikke trykke bestemte annonser. Et eksempel på dette er annonser for spåkonetjenester som grenser til svindel. Forbrukertilsynet viser også til at europeiske forbrukermyndigheter har blitt enige med Facebook, Google og Twitter om en såkalt «notice and takedown»-prosedyre, hvor de sosiale mediene har forpliktet seg til å fjerne ulovlige annonser når de blir gjort oppmerksomme på det fra tilsynsmyndighetene. Etter departementets vurdering vil en lovhjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold ikke berøre medvirkningsansvaret etter gjeldende rett.

Etter departementets vurdering vil tredjeparter som kan pålegges å fjerne digitalt nettinhold, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, ii og iii, i visse tilfeller også kunne omfattes av medvirkningsansvaret i markedsføringsloven. Dette gjelder for eksempel dersom en nettavis eller en blogger publiserer lovstridig markedsføring på vegne av en overtreders. Med tredjeparter menes enhver annen næringsdrivende enn overtrederen, som eier eller driver en nettside eller annet nettbasert grensesnitt. Om ansvarsfrihetsreglene i ehandelsloven som begrenser medvirkningsansvaret etter markedsføringsloven, se punkt 13.5. Om medvirkningsansvaret kan anvendes overfor tredjeparten må vurderes konkret. Etter departementets vurdering vil medvirkningsansvaret ikke utelukke at tredjeparten kan pålegges å fjerne digitalt nettinhold etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g.

Et spørsmål er om pliktsubjektene i artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, ii og iii kan pålegges å fjerne innhold, blokkere tilgangen eller slette domenenavn mv. på nettbaserte grensesnitt som eies og drives av en medvirker til overtredelsen.

Et eksempel er om en internettilbyder kan pålegges å blokkere en nettavis eller en blogg som trykker en lovstridig markedsføringskampanje utformet av overtrederen. Etter departementets vurdering vil et slikt pålegg først kunne være forholdsmessig etter at andre håndhevingstiltak er forsøkt uten resultat både mot overtrederen direkte og mot medvirkeren, enten ved forbudsvedtak og tvangsmulkt med hjemmel i medvirkningsansvaret, eller ved et pålegg om å fjerne digitalt nettinhold etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i. For en nærmere omtale av kravet til forholdsmessighet vises det til punkt 13.7.

13.7 Vilkår for bruk av myndigheten

13.7.1 Innledning

Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g, skal bare anvendes dersom «ingen andre effektive midler er tilgjengelige for å stanse eller forby overtredelsen» som omfattes av forordningen, og «for å unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser». Med «skade på forbrukernes kollektive interesser» menes faktisk eller potensiell skade på interessene til en rekke forbrukere, jf. artikkel 3 nr. 14.

Av artikkel 10 nr. 2 første punktum følger det at gjennomføringen og anvendelsen av forordningen må være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, herunder gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter. Myndigheten skal også stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av EU-rett som beskytter forbrukernes interesser, jf. bestemmelsens annet punktum.

Av fortalepunkt 52 fremgår det at forordningen blant annet må tolkes i samsvar med prinsippene om ytringsfrihet, medienes frihet og mediemangfold. Om forholdet til ytringsfriheten vises det til punkt 13.8. Ved bruk av myndigheten bør interessene som beskyttes av grunnleggende rettigheter balanseres mot hverandre, for eksempel et høyt nivå av forbrukervern, friheten til å drive næringsvirksomhet og informasjons- og ytringsfriheten.

13.7.2 Forslag i høringsnotatene og høringsinstansenes syn

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet la i høringsnotatet til grunn at forordningens vilkår om at ingen andre effektive midler er tilgjengelig og at det foreligger risiko for alvorlig

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

skade må være oppfylt for at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal kunne benyttes. Departementet la derfor til grunn at terskelen for å benytte myndigheten er høy. Hvis vilkårene er oppfylt, måtte det, etter departementets vurdering, i tillegg foretas en helhetlig vurdering av om myndigheten skal benyttes i det konkrete tilfellet. I denne vurderingen måtte det, etter departementets vurdering, legges vekt på hensynet til informasjons- og ytringsfriheten, og om inngrepet er forholdsmessig.

Uninett Norid AS (Norid) støtter departementets vurderinger i høringsnotatet om at grundige vurderinger av forholdsmessighet er svært viktig før eventuelle tiltak settes inn. Myndighetstiltak som kun rammer det lovstridige innholdet bør, ifølge Norid, forsøkes før man vurderer tiltak for å gjøre innholdet vanskeligere tilgjengelig.

I forbindelse med myndighetens vilkår «risiko for alvorlig skade», uttaler *Jussbuss* at bestemmelsen må anvendes slik at brudd på markedsføringsregler om kreditt i de aller fleste tilfeller innebærer en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Det vises da særlig til det alvorlige skadepotensialet det innebærer for forbrukere å påta seg låneforpliktelser de burde avstå fra.

I Legemiddelverket sitt høringsnotat om endringer i legemiddellovgivningen ble det foreslått at vilkåret om at det må foreligge risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser på legemiddelfeltet bør erstattes med vilkår om at det må foreligge en «betydelig helserisiko». Forslaget ble begrunnet med at det er beskyttelse av folkehelsen som er Legemiddelverkets formål ved tilsyn med reklame for legemidler, og at det derfor er risikoen overtredelsen medfører på folkehelsen som vil ha betydning for om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold kan benyttes.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om Legemiddelverkets forslag i høringsnotatet.

I Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i kringkastingsloven ble det lagt til grunn at en vertstjenestetilbyder som hovedregel kun kan pålegges å fjerne den lovstridige reklamen eller sponsoridentifikasjonen. Dersom tilgangen til annet lovlig redaksjonelt innhold, eller hele tjenesten som sådan blokkeres, ville tiltaket, etter departementets oppfatning, normalt være uproporsjonalt og dermed i strid med informasjons- og ytringsfriheten i Grunnloven § 100, EMK artikkel 10 samt EØS-avtalen artikkel 31 og 36 om etableringsrett og fri bevegelighet av tjenester. Dette ble begrunnet med at Medietilsynet håndhever bestemmelser for reklame, sponsing og produkt-

plassering, som gjerne er plassert sammen med annet lovlig audiovisuelt innhold, slik som i filmer, serier og andre bildeprogrammer. Kulturdepartementet la til grunn at hvorvidt myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt innhold skal brukes, må bero på en bred interesseavveining hvor forholdsmessigheten av tiltaket vil stå sentralt.

Kabel Norge og *Medietilsynet* støtter Kulturdepartementets vurderinger i høringsnotatet. Kabel Norge mener imidlertid at vurderingstemaet er for snevert angitt i lovforslaget, blant annet ved at det ikke klart fremgår at også forholdsmessigheten for de private aktørene som skal gjennomføre tiltakene må vurderes. Ifølge Medietilsynet kan avveiningen av de ulike hensynene være svært krevende, og fordrer inngående kompetanse om hvilke konsekvenser de ulike tekniske tiltakene medfører for aktørene. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet* (Nkom) viser til at tiltak for å vanskeliggjøre tilgang til digitalt innhold på nett vil være mindre effektive, fordi innholdet fortsatt er tilgjengelig på nett. I tillegg kommer risikoen for at tiltaket rammer lovlige tjenester og aktører. Nkom støtter derfor departementet i at grundige vurderinger av forholdsmessighet er svært viktig før prosedyrer for teknisk blokkering igangsettes. Kabel Norge mener det må være en forutsetning for å anvende myndigheten at det finnes et konkret tiltak som på en tilstrekkelig målrettet måte adresserer det lovstridige innholdet, og ikke hindrer tilgang til annet lovlig innhold.

I høringsnotatet om forslag til endringer i lotteriloven foretok Kulturdepartementet i stor grad de samme vurderingene som det daværende Barne- og likestillingsdepartementet. Kulturdepartementet la i tillegg til grunn at dersom tilgangen til annet lovlig innhold blokkeres i forbindelse med et pålegg om fjerning av digitalt innhold om pyramidespill, vil tiltaket normalt ikke være forholdsmessig og dermed i strid med informasjons- og ytringsfriheten i Grunnloven § 100, EMK artikkel 10 samt EØS-avtalen artikkel 31 og 36.

Kun *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet* (Nkom) har uttalt seg om vilkårene for bruk av myndigheten på lotterifeltet. Nkoms høringsuttalelse tilsvare uttalelsene som er gjengitt overfor i forbindelse med Kulturdepartementets høringsnotat om forslag til endringer i kringkastingsloven.

I Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om forslag til endringer i alkoholoven og tobakksskadeloven, ble det lagt til grunn at fjerning av digitalt nettinhold i form av alkohol- og tobakksreklame bare kan benyttes når pålegg om retting og tvangsmulkt er forsøkt. Når de vedtatte

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

reglene om overtredelsesgebyr er trådt i kraft vil dette også falle inn under kategorien «andre effektive midler» som må være utprøvd. Helse- og omsorgsdepartementet presiserte at hensynet til folkehelse, risiko knyttet til enkeltindividers helse, ytringsfriheten, krenkelsens alvorlighet og omfang, hensynet til andre legitime tredjepartsinteresser – for eksempel lovlig redaksjonelt innhold som vil kunne gå tapt – samt muligheten for alternative og mindre inngripende sanksjoner, vil inngå i den helhetlige vurderingen av om myndigheten skal benyttes på alkohol- og tobakksområdet.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om Helse- og omsorgsdepartementets vurderinger i høringsnotatet.

13.7.3 Departementets vurdering

Forordningen oppstiller flere vilkår som må være oppfylt for at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal kunne benyttes. For det første skal ingen andre effektive midler være tilgjengelig. For det andre må det foreligge en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Disse vilkårene følger av artikkel 9 nr. 4 bokstav g. For det tredje må tiltaket være i tråd med EU-retten og nasjonal rett, og være forholdsmessig. Dette følger av artikkel 10 nr. 2. Departementet vil i det følgende drøfte hva som ligger i disse vilkårene.

Vilkåret «ingen andre effektive midler er tilgjengelige»

Vilkåret «ingen andre effektive midler er tilgjengelige» i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g forutsetter at andre mindre inngripende tiltak ikke anses, eller ikke har vist seg, å være effektive for å stanse overtredelsen. Det vil si at myndigheten bare kan benyttes dersom overtredelsen ikke kan stanses på vanlig måte, det vil si gjennom dialog med den næringsdrivende som bryter forbrukervernreglene, og eventuelt forbudsvedtak, tvangsmulkt og/eller overtredelsesgebyr dersom dialog ikke fører frem. Håndhevingsorganene må derfor, som utgangspunkt, ha prøvd å stanse overtredelsen ved bruk av andre midler. Dersom den næringsdrivende er ukjent vil myndigheten, etter departementets vurdering, kunne benyttes selv om andre tiltak ikke er forsøkt, så lenge det er åpenbart at bruk av andre midler ikke vil kunne stanse overtredelsen.

Vilkåret «risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser»

Overtredelsen må medføre risiko for «alvorlig skade» på forbrukernes kollektive interesser. Ordlyden tilsier en høy terskel for bruk. Etter departementets vurdering må det foreligge et has-teelement som gjør det nødvendig å pålegge tredjepartene en handleplikt for å avverge risikoen for alvorlig skade. Dersom myndigheten ikke benyttes vil overtredelsen kunne resultere i store konsekvenser for forbrukerne som kollektiv.

Som nevnt vil håndhevingsorganene i de fleste tilfeller ha effektive virkemidler for å stanse overtredelsen direkte overfor den næringsdrivende som overtrer regelverket. I tillegg vil det, etter departementets vurdering, være en høy terskel for at brudd på de materielle bestemmelsene kan ansees å medføre «alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser». Departementet legger derfor til grunn at hjemmelen bare vil kunne benyttes i helt særskilte saker.

Når det gjelder Jussbuss sin høringsuttalelse om at brudd på reglene for kredittmarkedsføring alltid vil medføre en «risiko for alvorlig skade», understreker departementet at dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Ifølge Legemiddelverket bør vilkåret om at det må foreligge risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser på legemiddelområdet erstattes med et vilkår om at det må foreligge «betydelig helserisiko». Legemiddelverkets fortolkning er at «akutt fare for liv og helse» og «betydelig helserisiko» er omfattet av vilkåret «alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser» og i tråd med CPC-forordningen. Helse- og omsorgsdepartementet slutter seg til Legemiddelverkets vurderinger.

EU-retten og forholdsmessighetsprinsippet

Artikkel 10 nr. 2 oppstiller generelle vilkår for bruk av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet etter ny forordning. Utøvelse av myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold må for det første være i samsvar med EU-retten. Tiltakene i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g vil utgjøre en restriksjon på EØS-avtalens regler om etableringsrett og fri bevegelighet av tjenester, jf. EØS-avtalen artikkel 31 og 36. For å være lovlig må restriktive tiltak som staten treffer for å etablere et ønsket beskyttelsesnivå for det første være begrunnet i allmenne hensyn, og for det andre oppfylle kravene til proporsjonalitet som er nedfelt i EFTA-domstolens

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

og EU-domstolens rettspraksis. Etter departementets vurdering må det derfor i den konkrete saken vurderes hvorvidt tiltak etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g er egnet til å nå det eller de mål som forfølges, og tiltaket må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå målene. At en avgjørelse om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal være forholdsmessig i det konkrete tilfellet følger også av forordningen artikkel 10 nr. 2.

Begrensning av tilgang til innhold på internett vil kunne være inngripende for både den næringsdrivende som overtrer regelverket som får innholdet sitt fjernet, og for tredjeparten som pålegges en handleplikt. Forholdsmessighetsprinsippet, som kan utledes fra forordningen artikkel 10 nr. 2, krever at det skal tas hensyn til mulighetene for alternative og mindre inngripende tiltak. Det vil si at det minst inngripende tiltaket for å stanse overtredelsen som utgangspunkt skal velges. Departementet er enig med Norid i at tiltak som kun rammer det lovstridige innholdet bør vurderes før man vurderer tiltak for å gjøre innholdet vanskeligere tilgjengelig, da sistnevnte i større grad vil kunne ramme også lovlig materiale. Det vil si at det bør vurderes om overtredelsen effektivt kan stanses ved å pålegge tredjeparter å sette inn en advarsel eller fjerne innhold, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i, før tredjeparter pålegges å blokkere nettsider, fjerne nettsider og slette domenenavn. For de ulike tekniske tiltakene, se punkt 13.4. Dersom tilgangen til lovlig innhold blokkeres i forbindelse med et pålegg om fjerning av digitalt innhold, skal det, etter departementets vurdering, lite til før tiltaket må anses uforholdsmessig og dermed i strid med informasjons- og ytringsfriheten i Grunnloven § 100, EMK artikkel 10 samt EØS-avtalen artikkel 31 og 36. Forholdsmessigheten må likevel vurderes konkret i hver enkelt sak.

Etter departementets vurdering må det foretas en bred interesseavveining av om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal benyttes. Her vil forholdsmessigheten stå sentralt. Det må være forholdsmessighet mellom mål og virkemiddel i hvert enkelt tilfelle. Her vil blant annet hensynet til forbrukerbeskyttelse, informasjons- og ytringsfriheten, overtredelsens alvorlighet og omfang og tredjepartsinteresser kunne vektlegges, samt om bruk av myndigheten vil medføre utilsiktede konsekvenser for andre. I tillegg vil særlige hensyn som gjør seg gjeldende på hvert enkelt fagområde, for eksempel hensynet til folkehelse og risiko knyttet til enkeltindividers helse, kunne vektlegges.

13.8 Forholdet til ytringsfriheten

13.8.1 Innledning

Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold har en side til informasjons- og ytringsfriheten. Enhver har rett til informasjons- og ytringsfrihet, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Retten omfatter blant annet frihet til å gi uttrykk for meninger og til å motta og meddele opplysninger og idéer. Ved å begrense eller stenge internettbrukeres tilgang til nettsteder, begrenses også informasjons- og ytringsfriheten. Det må derfor vurderes om en slik begrensning lar seg forsvare.

Etter Grunnloven § 100 annet ledd må inngrepet vurderes opp mot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøking, demokrati og individets frie meningsdannelse, og være forankret i lov. Grunnloven § 100 tredje ledd gir et særlig sterkt vern av politiske ytringer, som er i kjernen av ytringsfriheten. Grunnloven § 100 fjerde ledd fastsetter at forhåndssensur som hovedregel er forbudt.

Etter EMK artikkel 10 nr. 2 kan staten begrense ytringsfriheten dersom det gjøres for å oppfylle et bestemt formål, inngrepet har hjemmel i lov og er nødvendig i et demokratisk samfunn.

13.8.2 Forslag i høringsnotatene

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet anførte i høringsnotatet at det er en høy terskel for bruk av myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Den næringsdrivende må ha brutt en materiell lovbestemmelse, det må foreligge risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, og ikke være andre effektive midler tilgjengelig for å stanse overtredelsen. Departementet foreslo i høringsnotatet at det i tillegg tas inn en presisering i lov om at bruk av myndigheten skal være forholdsmessig med hensyn til informasjons- og ytringsfriheten. Ifølge departementet ville denne løsningen både være i tråd med vernet av ytringsfriheten i Grunnloven og EMK, og i samsvar med ny forordning. I Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementets høringsnotater om endringer i henholdsvis alkohol- og tobakkslovgivningen, kringkastingsloven og lotteriloven ble det vist til Barne- og likestillingsdepartementets vurderinger.

Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet presiserte i tillegg at kommersielle ytringer befinner seg utenfor ytringsfrihetens

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

kjerneområde, og at begrensninger dermed lettere kan forsvares.

I Legemiddelverkets høringsnotat om gjennomføring av CPC-forordningen på legemiddelfeltet understreket Legemiddelverket at reglene om reklame for legemidler av hensyn til folkehelsen er spesielt utformet, og at ytringsfriheten er innskrenket sammenlignet med øvrig markedsføringslovgivning. Legemiddelverket la derfor til grunn at medisinskfaglige vurderinger ville være av avgjørende betydning i interesseavveiningen mellom hensynet til ytringsfrihet og forbrukerrettigheter på området for legemiddelreklame. Legemiddelverket foreslo derfor en annen lovteknisk løsning der det heller stilles et krav om at det foreligger en «betydelig helserisiko», i stedet for «risiko for alvorlig skade på forbrukerens kollektive interesser». I tillegg foreslo Legemiddelverket at man for legemiddelfeltet ikke tar inn en presisering i lovteksten om at myndigheten skal være forholdsmessig med hensyn til ytringsfriheten. Etter Legemiddelverkets vurdering måtte det, i vurderingen av om det foreligger en «betydelig helserisiko», legges vekt på forholdet til informasjons- og ytringsfriheten.

13.8.3 Høringsinstansenes syn

Telenor nevner i sin høringsuttalelse til det daværende Barne- og likestillingsdepartementet at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold reiser prinsipielle problemstillinger i forhold til informasjons- og ytringsfriheten. Ifølge *Kripas* har ytringsfriheten et sterkt vern, men det er samtidig klart at det også er en rekke hensyn som gjør at enkelte inngrep er nødvendig og i tråd med både Grunnloven og menneskerettighetene. *Politidirektoratet* støtter *Kripas* sitt innspill. *Forbrukertilsynet* kan imidlertid ikke se at det er nødvendig å ta inn en presisering om forholdet til informasjons- og ytringsfriheten i lovforslaget. *Forbrukertilsynet* påpeker at kommersielle ytringer har et svakere vern enn andre typer ytringer, og at man ved å ta inn en slik presisering i loven, tar inn et tilleggskriterium som ikke fremgår av forordningen. Dersom den næringsdrivendes praksis er i strid med forbrukervernreglene, og det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser, er det vanskelig å se at ytringsfriheten må tillegges vekt i vurderingen av om innholdet skal fjernes.

Medietilsynet og *Kabel Norge* støtter Kulturdepartementets vurderinger i høringsnotatet om endringer i kringkastingsloven. *Medietilsynet* viser til at det at kommersielle ytringer har et sva-

kere vern kan gjøre det enklere å utøve myndigheten innenfor rammen av ytringsfriheten. Ifølge *Medietilsynet* er det imidlertid svært problematisk dersom inngrepet også innebærer at ikke-kommersielle ytringer blir rammet.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om Legemiddelverkets, Helse- og omsorgsdepartementets og Kulturdepartementets forslag i høringsnotatene om endringer i henholdsvis legemiddeloven, alkohol- og tobakkslovgivningen og lotteriloven.

13.8.4 Departementets vurdering

Det fremgår av forordningen artikkel 10 nr. 2 at både gjennomføringen og utøvelsen av håndhevingsmyndigheten etter forordningen må være i samsvar med grunnleggende rettigheter. I forordningens fortalepunkt 52 presiseres det at forordningen må tolkes og anvendes i samsvar med blant annet grunnleggende prinsipper om ytringsfrihet, pressefrihet og mediemangfold. Gjennomføringen av håndhevingsmyndigheten i artikkel 9 nr. 4 bokstav g i norsk rett, det vil si lovbestemmelsen som gir hjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, må derfor være i samsvar med informasjons- og ytringsfriheten i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

Grunnloven § 100

Grunnloven § 100 første ledd bestemmer at «Ytringsfrihet bør finne sted». Dette er en prinsippbestemmelse som dekker samtlige aspekter av ytringsfriheten, blant annet den klassiske ytringsfriheten og informasjonsfriheten. Den klassiske ytringsfriheten innebærer en rett til å fremsette ytringer og dekker ethvert innhold, uavhengig av form og medium ytringen fremsettes i. Informasjonsfriheten innebærer en rett til uhindret å kunne holde seg underrettet fra tilgjengelige kilder. Ytringsfriheten beskytter både brukere av internett, de konkrete nettsidene og de ulike aktørene på internett.

Ytringsfriheten står sterkt, men er ikke absolutt. Etter Grunnloven § 100 annet ledd må alle begrensninger i ytringsfriheten la seg forsvare holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse, og være forankret i lov. Grunnloven § 100 tredje ledd gir et særlig sterkt vern av politiske ytringer, som er i kjernen av ytringsfriheten. Etter Grunnloven § 100 tredje ledd må begrensninger av «frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand» være klart definert og forankret i særlig tungtveiende hensyn som også må

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

la seg forsvare holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelser. Grunnloven § 100 fjerde ledd fastsetter et forbud mot forhåndssensur.

Etter åndsverkloven av 2018 § 88 kan domstolen pålegge en internettilbyder å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til et nettsted der det i stort omfang gjøres tilgjengelig materiale som åpenbart gjør inngrep i opphavsretten eller andre rettigheter etter åndsverkloven. Bestemmelsen viderefører åndsverkloven av 1961 § 56c. Ifølge forarbeidene til tidligere åndsverklov (Prop. 65 L (2012–2013) kapittel 8 merknader til § 56c), skal bestemmelsen brukes med varsomhet og forbeholdes de mer alvorlige tilfellene av opphavsrettskrenkelser på internett. Åndsverkloven § 88 legger opp til at det må foretas en interesseavveining i det konkrete tilfellet hvor blant annet informasjons- og ytringsfriheten er et relevant moment. Dette sikrer at ytringsfriheten ivaretas i den enkelte sak.

Et inngrep i ytringsfriheten må la seg forsvare både etter Grunnloven § 100 annet og tredje ledd, og heller ikke anses som forhåndssensur etter § 100 fjerde ledd. Første spørsmål er om en lov hjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold på nettbaserte grensesnitt er forenelig med ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetsøken, demokrati og individets frie meningsdannelse, jf. Grunnloven § 100 annet ledd. Det vil her være nødvendig å vurdere hvordan og i hvilken utstrekning en begrensning i ytringsfriheten konkret vil påvirke de prosessene som ytringsfriheten skal verne om, jf. NOU 1999: 27 side 242 til 243 og Rt. 2007 s. 404 («Brennpunkt»). I tillegg skal det foretas en konkret avveining mellom inngrepets formål og ytringsfriheten.

Det er forutsatt av Stortinget at kommersielle ytringer normalt vil ha en liten påvirkning på prosessene som ytringsfriheten skal verne, og derfor har et svakere vern. Det vises til St.meld. nr. 26 (2003–2004) om endring av Grunnloven § 100 punkt 2.1.2, der følgende uttales:

«Kommersielle ytringer vil i utgangspunktet finne seg utenfor ytringsfrihetens kjerneområde. Institusjonelle og reguleringsmessige inngrep fra myndighetene kan derfor lettere forsvares overfor denne typen ytringer. I visse tilfeller vil det dessuten være nødvendig at det offentlige regulerer slike ytringer, for eksempel for å motvirke eventuelle skadevirkninger. Den eksisterende lovgivning inneholder forbud mot kommersiell reklame for tobakk og alkohol og mot kjønnsdiskriminerende reklame. Dette har ikke vært ansett for å komme i strid med Grunnloven.»

Disse uttalelsene støttes av Stortingets flertall ved behandling av stortingsmeldingen, jf. Innst. S nr. 270 (2003–2004) punkt 4.8.1.

Forordningen forutsetter at andre mindre inngripende tiltak har vært forsøkt eller vurdert, men ikke anses effektive for å stanse overtredelsen. Videre må den næringsdrivende ha brutt en materiell lovbestemmelse. Overtredelsen må dessuten medføre risiko for «alvorlig skade» på forbrukernes kollektive interesser. På legemiddelfeltet foreslås det et krav om «betydelig helserisiko». Vilårene foreslås uttrykkelig fastsatt i lov. Dette tilsier en høy terskel for bruk, se nærmere punkt 13.7.

Hvis forordningens vilkår er oppfylt, må det, etter departementets vurdering, i tillegg foretas en helhetlig vurdering av om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal benyttes i det konkrete tilfellet. Se også omtale i punkt 13.7 vedrørende dette. For at myndigheten skal kunne benyttes må inngrepet være forholdsmessig. I denne forholdsmessighetsvurderingen må hensynet til informasjons- og ytringsfriheten vektlegges, og veies opp mot forbrukernes behov for beskyttelse. En slik helhetsvurdering vil samsvare med løsningen som er valgt i åndsverkloven. Etter departementets vurdering er det viktig å synliggjøre i lovteksten at forholdet til ytringsfriheten skal vurderes i alle saker. Det foreslås derfor at dette lovfestes med virkning for alle rettsområdene som omfattes av forordningen. Hensynet til å verne forbrukerne vil kunne komme i direkte konflikt med hensynet til ytringsfriheten, for eksempel der det å stenge en nettside ikke bare vil ramme det lovstridige kommersielle innholdet, men også politiske og kunstneriske ytringer. I slike tilfeller vil vurderingen av forholdet til ytringsfriheten være særlig viktig.

En lov hjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold som oppstiller en høy terskel for bruk, og som angir at det må foretas en helhetlig vurdering av om myndigheten skal benyttes i det konkrete tilfellet, vil, etter departementets vurdering, i liten grad påvirke sannhetsøken, demokratiet og individets frie meningsdannelse. Lovhjemmelen vil derfor være i tråd med Grunnloven § 100 annet ledd.

Etter Grunnloven § 100 tredje ledd kan det kun settes «klart definerte grenser» for frimodige ytringer dersom tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse. Det innebærer som hovedregel et krav om at begrensninger i ytringsfriheten må være fastsatt i lov, og at loven er klar og presis. En lov hjemmel som pålegger tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold i strid med forbrukervernreglene der

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ingen andre effektive midler er tilgjengelige, og hvor det er risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, oppfyller, etter departementets vurdering, dette kravet. Etter departementets vurdering vil en lovhjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold i liten grad ramme «frimodige» ytringer. I den utstrekning et nettbasert grensesnitt også inneholder frimodige ytringer, vil det konkret måtte vurderes om pålegget lar seg forsvare etter Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Dette sikrer, etter departementets vurdering, at pålegg ikke fattes i strid med Grunnloven § 100 tredje ledd.

Grunnloven § 100 fjerde ledd fastsetter at forhåndssensur som hovedregel er forbudt. Med forhåndssensur menes at ytringene underlegges forhåndskontroll før de offentliggjøres. Et pålegg om å fjerne digitalt nettinhold vil være basert på at grensesnittet inneholder materiale i strid med forbrukervernreglene som medfører risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Grunnlaget for pålegget vil være at det lovstridige materialet allerede er publisert på et nettsted, og at det ikke finnes andre effektive midler for å stanse overtredelsen. Pålegget vil ikke innebære forhåndskontroll av innhold. Derfor vil en lovhjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, etter departementets vurdering, ikke være i strid med forbudet mot forhåndssensur, jf. Grunnloven § 100 fjerde ledd.

EMK artikkel 10

Etter EMK artikkel 10 nr. 2 kan staten begrense ytringsfriheten dersom det gjøres for å oppfylle et bestemt formål, inngrepet har hjemmel i lov og er nødvendig i et demokratisk samfunn. Hensynene som kan begrunne inngrep er knyttet til «den nasjonale sikkerhet, territoriale integritet eller offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, for å verne andres omdømme eller rettigheter, for å forebygge at fortrolige opplysninger blir røpet, eller for å bevare domstolenes autoritet og upartiskhet.»

I nødvendighetskriteriet ligger at inngrepet i ytringsfriheten må svare til et tvingende samfunnsmessig behov, og det må stå i forhold til det målet man søker å oppnå veid opp mot inngrepets konsekvenser for ytringsfriheten. Det må dessuten kunne gis en relevant og tilstrekkelig begrunnelse for inngrepet. Staten er her gitt en viss skjønnsmargin avhengig av hvilken type ytringer det er snakk om.

I St.meld. nr. 26 (2003–2004) om endring av Grunnloven § 100 punkt 4.8.3 om internasjonale

forpliktelser viser Ytringsfrihetskommissjonen til EMDs praksis og sier:

«Begrensninger i kommersielle ytringer anses ikke for å være så tungtveiende inngrep i ytringsfriheten som begrensninger i ytringer om spørsmål av allmenn interesse. Nasjonale myndigheter har på dette området en vid skjønnsmargin til å avgjøre om inngrep i ytringsfriheten er nødvendig i et demokratisk samfunn. EMD har krevd at inngrep må være nødvendig «on reasonable grounds.»

Ytringsfrihetskommissjonen fremholdt under ovennevnte punkt 4.8.3 at:

«Reklame for skadelige eller ulovlige produkter har svakt vern. Det har vært antatt at totalforbud mot reklame for alkohol og tobakk vil være forenlig med EMK og SP. Dagens norske lovgivning om kommersiell reklame har ikke vært antatt å skape problemer i forhold til våre internasjonale forpliktelser knyttet til ytringsfriheten.»

Etter EMK artikkel 10 har altså kommersielle ytringer et lavere beskyttelsesnivå enn politiske ytringer, og statenes skjønnsmargin er dermed videre. Dette samsvarer med det som er lagt til grunn for Grunnloven § 100. Departementet viser til vurderingene som er gjort for Grunnloven § 100 ovenfor, som vil gjelde tilsvarende for EMK artikkel 10. Departementet mener på bakgrunn av ovennevnte at en lovhjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold er forenlig med Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

13.9 Hvem som skal gis myndigheten

13.9.1 Innledning

Håndhevingsorganene kan i dag pålegge den næringsdrivende som overtrer regelverket å stanse en overtredelse, for eksempel ved påbuds- eller forbudsvedtak, eller ved krav om retting, se punkt 12.3 flg. Den næringsdrivende må da selv gjennomføre nødvendige tiltak for å stanse sin lovstridige praksis – for eksempel ved å fjerne innhold fra et nettsted eller endre det lovstridige innholdet.

I dag har håndhevingsorganene imidlertid ikke myndighet til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold for brudd på forbrukervernreglene. Det vises til punkt 13.4 for en nærmere omtale av hvilke tredjeparter forordningen angir

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

at skal kunne pålegges å fjerne digitalt nettinhold. Markedsføringsloven, som Forbrukertilsynet håndhever, har imidlertid en særlig bestemmelse om medvirkningsansvar i § 39 annet ledd som i visse tilfeller også vil omfatte tredjeparter, se nærmere omtale i punkt 13.6.

Forordningen overlater til de enkelte medlemsstatene selv å avgjøre om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal utøves av de nasjonale håndhevingsorganene direkte eller om saken skal henvises til et annet organ, som for eksempel domstolene, jf. artikkel 10 nr. 1.

13.9.2 Forslag i høringsnotatene

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet foreslo i høringsnotatet at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold i utgangspunktet skal legges til domstolene. Dette fordi myndigheten vil kunne være svært inngripende overfor den næringsdrivende som får det digitale innholdet sitt fjernet eller nettsiden stengt. Det er derfor viktig å sørge for at sentrale rettssikkerhetsgarantier blir ivaretatt. Hensynet til rettssikkerhet tilsa, etter departementets vurdering, at domstolene vil være best egnet til å avgjøre slike saker. Å legge myndigheten til håndhevingsorganene selv ville sannsynligvis sikre en mer effektiv behandling av sakene, men også domstolene ville, etter departementets vurdering, kunne ivareta hensynet til effektivitet. Domstolsbehandling ble derfor foreslått i sakene på Forbrukertilsynets, Luftfartstilsynets, Sjøfartsdirektoratets, Statens jernbanetilsyns og Statens vegvesens område. I Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om endringene i alkohol- og tobakkslovgivingen ble samme løsningen foreslått for Helse- og omsorgsdepartementet, med samme begrunnelse. Kulturdepartementet foreslo i høringsnotatene om endringene i kringkastingsloven og lotteriloven samme løsning for henholdsvis Medietilsynet og Lotteritilsynet.

I det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat åpnet likevel departementet for at avveiningen mellom effektivitet og rettssikkerhet kan være ulik på de forskjellige rettsområdene som håndhevingsorganene arbeider på, og at det derfor må foretas en konkret vurdering for hvert enkelt håndhevingsorgan. I høringsnotatet om endringene i legemiddelovgivning ble det foreslått at Legemiddelverket selv skal inneha denne myndigheten. Dette ble begrunnet i det særlige behovet for å raskt slå ned på lovstridig markedsføring av legemidler.

Når det gjelder forbrukervernregelverket som Forbrukertilsynet fører tilsyn med, ble det i det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat, stilt spørsmål ved om Markedsrådet, som ordinært klageorgan, burde gis myndigheten som første instans, i stedet for Forbrukertilsynet og domstolene.

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet presiserte i høringsnotatet at det uansett må være en forutsetning at organ som gis en så inngripende myndighet må ha kunnskaper, ressurser og organisering som gjør at myndigheten kan utøves på forsvarlig grunnlag.

13.9.3 Høringsinstansenes syn

13.9.3.1 Det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høring

Høringsinstansene er delt i synet på om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal legges til domstolene eller forvaltningen. *Kripos, Markedsrådet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Politidirektoratet, Statens vegvesen, Telenor og Uninett Norid AS* (Norid) støtter departementets forslag om at domstolene skal ha myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne innhold på nett. *Domstoladministrasjonen, Forbrukertilsynet, Justis- og beredskapsdepartementet* og *Regjeringsadvokaten* er imot departementets forslag og mener at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold bør legges til håndhevingsorganene selv, med adgang til etterfølgende domstolsprøving.

Ifølge Domstoladministrasjonen, Justis- og beredskapsdepartementet og Regjeringsadvokaten vil en slik ordning ivareta den tradisjonelle arbeidsfordelingen mellom forvaltningen og domstolene i norsk rett. Domstoladministrasjonen uttaler:

«Prinsipielt vil vi dessuten understreke at norsk rettstradisjon i hovedsak har bygget på at forvaltningsoppgaver skal være forbeholdt kommunale og/eller statlige forvaltningsorganer. Domstolenes oppgave har, som en nøytral og upartisk instans, vært av kontrollerende art.»

Domstoladministrasjonen mener at domstolene må opprettholde sin posisjon som kontrollerende organ. Ifølge Domstoladministrasjonen innebærer departementets forslag i realiteten at domstolene blir en del av forvaltningen. Justis- og beredskapsdepartementet støtter uttalelsene fra Domstolad-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ministrasjonen. En beslutning om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt innhold og stenge eller begrense tilgangen til nettbaserte grensesnitt er, ifølge Justis- og beredskapsdepartementet, en forvaltningsmessig avgjørelse som bør tas nettopp av forvaltningen.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser til at pålegg om å fjerne digitalt nettinhold kan være svært inngripende og at det derfor er viktig at domstolene er involvert i prosessen for å ivareta rettssikkerheten og forholdet til yttringsfriheten. Tilsvarende argumenter gjøres også gjeldende av Norid, Kripos, Markedsrådet og Telenor som fremhever at sakene reiser til dels vanskelige og prinsipielle spørsmål.

Justis- og beredskapsdepartementet kan imidlertid ikke se at de hensyn og argumenter som departementet trekker frem i høringsnotatet som grunnlag for at myndigheten bør legges til domstolene, er tilstrekkelig tungtveiende. Sett i lys av de hjemler forvaltningen har til å gripe inn overfor private på en rekke områder, er det, etter Justis- og beredskapsdepartementets syn, ikke trefende å betegne tiltaket som «svært inngripende».

Markedsrådet støtter departementets vurdering rundt den interesseavveiningen som må gjøres mellom hensynet til yttringsfrihet/rettssikkerhet på den ene siden og forbrukerrettigheter på den annen. Ifølge Markedsrådet er det naturlig å se hen til hvordan lignende situasjoner er regulert på andre forvaltningsområder, deriblant konkuranseloven § 25 om bevissikring og åndsverkloven § 82 om hindring av inngrep og andre overtreddelser. Også Telenor viser til åndsverkloven, hvor adgangen til å treffe kjennelse om blokkering av nettsteder på grunn av brudd på opphavsretten er lagt til domstolene. Ifølge Telenor er det ikke et særlig behov for å velge en annen regulering innenfor forbrukerområdet enn det er lagt opp til i åndsverkloven. Forbrukertilsynet nevner at Oslo tingrett, gjennom bestemmelsene i åndsverkloven, er i ferd med å opparbeide seg særlig kompetanse i saker om stenging av tilgang til innhold på nett, og at dette kan tilsi at man benytter det samme systemet som i åndsverkloven til å fjerne digitalt nettinhold i strid med forbrukervernreglene.

Regjeringsadvokaten og Forbrukertilsynet mener at hensynet til rettssikkerhet og forsvarlig behandling av saken vil ivaretas dersom myndigheten legges til forvaltningen. Forbrukertilsynet viser til at det ved flere anledninger har bedt tredjeparter om å fjerne lovstridig annonsering eller annet innhold i strid med forbrukervernreglene med hjemmel i medvirkningsansvaret i markeds-

føringsloven. Ifølge Regjeringsadvokaten vil behandlingen av saken i forvaltningen skje i lys av de rettssikkerhetsgarantiene som gjelder ved forvaltningens behandling av saker, herunder muligheten for veiledning, innsyn og kontradiksjon. Regjeringsadvokaten fremhever også at etterfølgende domstolsbehandling vil gi gode muligheter til effektiv kontroll av vedtaket.

Statens vegvesen mener på den andre siden at hensynet til rettssikkerheten tilsier at domstolene er rette instans for behandling av disse sakene. Statens vegvesen understreker at de i dag verken har myndighet, kunnskaper, ressurser eller en organisering som tilsier at myndigheten kan utøves av vegvesenet selv.

Domstoladministrasjonen og Regjeringsadvokaten trekker frem at domstolene ikke har de samme forutsetningene som forvaltningen til å utrede saker. Regjeringsadvokaten nevner erfaringen og kompetansen forvaltningen opparbeider seg gjennom arbeid på saksfeltet som argument for at myndigheten legges til håndhevingsorganene selv. Domstolene er ikke spesialisert, og sitter derfor ikke på det samme erfaringsgrunnlaget som forvaltningen, ifølge Regjeringsadvokaten. Regjeringsadvokaten mener forvaltningen ofte vil ha bedre forutsetninger enn domstolene til å sørge for at saken er godt utredet når vedtaket treffes. Forvaltningen har også mulighet til å se forskjellige saker i sammenheng, slik at likebehandling sikres. Domstoladministrasjonen påpeker at det bør være en selvfølge at håndhevingsorganene har tilgang til nødvendig faglig ekspertise på sine saksområder. Justis- og beredskapsdepartementet og Domstoladministrasjonen mener domstolene ikke innehar denne faglige kompetansen, og er heller ikke ment å skulle ha denne type faglig ekspertise. Det vil være både nødvendig og lettere for håndhevingsorganene å bygge opp den kompetansen som kreves for å behandle denne type saker, ifølge Justis- og beredskapsdepartementet.

Ifølge Regjeringsadvokaten og Forbrukertilsynet vil også hensynet til effektivitet ivaretas ved at myndigheten legges til håndhevingsorganene selv. På den andre siden viser Markedsrådet til at en domstolsbehandling ikke nødvendigvis vil føre til nevneverdig forsinkelse av håndhevingsprosessen, ettersom domstolene i hastesaker kan behandle begjæringer om midlertidige forføyninger.

Markedsrådet er ikke avvisende til å ha myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold som første instans, og ikke kun som klageorgan for Forbrukertilsynets eventuelle ved-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tak. Markedsrådet ser imidlertid noen utfordringer med en slik løsning, blant annet knyttet til domstolsprøving av markedsrådsvedtakene. Markedsrådet nevner blant annet spørsmålet om utsatt iverksettelse skal innvilges mens saken verserer for domstolene:

«Utsatt iverksettelse i påvente av en overprøvelse i tingretten vil kunne føre til at det tar uforholdsmessig lang tid fra Forbrukertilsynet oppdager et behov for stenging av en nettside, til en endelig avgjørelse om dette foreligger. En annen utfordring er at Markedsrådet som klageinstans vil kunne få til behandling saker hvor rådet tidligere har måttet treffe midlertidige vedtak om f.eks. nedstenging av nettsider, noe som vil kunne være uheldig. Domstolene vil nok også være mindre sårbare hvis det oppstår behov for midlertidige avgjørelser i ferier [...] hvor det vil være utfordrende å samle Markedsrådets medlemmer på kort varsel.»

Forbrukertilsynet nevner også vanskelighetene med å samle Markedsrådet på kort varsel. Ifølge tilsynet taler dette for at klager på pålegg fra Forbrukertilsynet om å fjerne digitalt nettinhold går direkte til domstolene, med Oslo tingrett som tvungent verneting, dersom myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legges til Forbrukertilsynet i første instans.

Jussbuss, Justis- og beredskapsdepartementet og Kripos påpeker at for å kunne utøve denne myndigheten på en god måte er det helt avgjørende at organet som skal ivareta forbrukerinteressene har tilstrekkelige ressurser, og at det forvaltningsorganet som skal ha myndighet til å initiere eller beslutte slike inngripende tiltak, må kunne sikre kvaliteten i sitt arbeid. Dette bør gjøres ved at de har tilstrekkelig kompetanse og ressurser, samt en egnet organisering.

Kripos mener det er uheldig dersom det blir innført ulike løsninger ved implementeringen av en og samme forordning.

13.9.3.2 Helse- og omsorgsdepartementets høring

I Helse- og omsorgsdepartementets høring om endringene i alkohol- og tobakkslovgivningen har *Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan (Actis)*, *Dommerforeningen*, *Domstoladministrasjonen*, *Helsedirektoratet*, *Justis- og beredskapsdepartementet*, *Oslo tingrett* og *Uninett Norid AS (Norid)* uttalt seg om hvem som bør gis myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold.

Actis og *Norid* støtter departementets forslag om at domstolene skal ha myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. *Dommerforeningen*, *Domstoladministrasjonen*, *Helsedirektoratet* og *Justis- og beredskapsdepartementet* er imot departementets forslag og mener at myndigheten bør legges til *Helsedirektoratet*. Også *Oslo tingrett* er noe skeptisk til at myndigheten til pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold foreslås lagt til domstolene.

Helsedirektoratet viser til *Justis- og beredskapsdepartementets* uttalelser i det daværende *Barne- og likestillingsdepartementets* høring. *Domstoladministrasjonen* og *Justis- og beredskapsdepartementet* gir i stor grad uttrykk for samme syn som i det daværende *Barne- og likestillingsdepartementets* høring.

Oslo tingrett viser til at domstolene har lang erfaring med interesseavveiningene som myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legger opp til. *Rettsikkerhetsspørsmålene* som myndigheten reiser taler også for at dette er en domstolsoppgave. *Oslo tingrett* viser imidlertid til at domstolenes uavhengighet og nøytrale rolle kan tilsi at det bør være forvaltningen som behandler disse sakene i første instans. *Oslo tingrett* viser både til at domstolene tradisjonelt har en kontrollerende rolle vis-à-vis forvaltningen, og at domstolene heller ikke har den erfaringen og fagkunnskapen som skal til i disse sakene.

Dommerforeningen viser til at de ved tidligere lovarbeider har manet til varsomhet med å legge typisk forvaltningsrettslige oppgaver til domstolene. *Dommerforeningen* viser til sine tidligere uttalelser knyttet til disse lovarbeidene:

«Forslaget [...] rokker ved den tradisjonelle rollefordelingen mellom forvaltningen og domstolene. Normalt tilsier kompetanse- og tillitshensynet at førstehandsvedtak treffes av et spesialisert forvaltningsorgan med avgrenset saksansvar, spesialisttilgang og saksbehandlingsrutiner tilpasset sakstypen. Tendensen på øvrige forvaltningsområder har de siste 20 årene vært å rendyrke domstolene som dømmende organer, som kan overprøve de spesialiserte forvaltningsorganenes vedtak, blant annet på grunnlag av allmenngyldige rettsikkerhetsprinsipper som forsvarlig saksutredning, kontradiksjon og en allmenn juridisk metode.»

Domstoladministrasjonen støtter *Dommerforeningens* høringsuttalelse.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Dommerforeningen kan ikke se at høringsnotatet gir en overbevisende begrunnelse for hvorfor kompetansen må legges til domstolene. Verken det at tiltakene er inngripende overfor den som rammes, eller at det må foretas en avveining av kryssende hensyn, er særegent ved tiltak etter forordningen/lovutkastet.

Ifølge Actis er det grunn til å skille mellom advarsler om brudd på lovgivningen på den ene siden, og fjerning av innhold og stenging av nettsider på den andre siden, ettersom det er mindre inngripende å sette inn advarsler. Actis mener man derfor bør vurdere om slike advarsler kan vedtas av Helsedirektoratet.

Dommerforeningen understreker at bestemmelsen i åndsverkloven som er underlagt domstolsbehandling i dag, gjelder situasjoner der en privat rettighetshaver ønsker tiltak for å forhindre krenkelser av (immaterielle) privatrettslige rettigheter. Situasjonen minner således mer om den type tvister domstolene er vant til å håndtere enn sakene som CPC-forordningen omfatter. Den kompetansen CPC-forordningen legger opp til har mer til felles med inngrepsvedtak som det er helt vanlig at forvaltningen ilegger som ledd i forvaltningsorganets tilsynsoppgaver. Dommerforeningen nevner også at løsningen i åndsverkloven ble valgt under tvil, og at det ble varslet at man ville følge med på utviklingen.

Domstoladministrasjonen presiserer at domstolene ikke kan stå for saksbehandlingen som må gjennomføres for å fremskaffe et faktisk avgjørelsesgrunnlag. Domstolene verken besitter eller er etablert for å inneha den typen kompetanse, ifølge Domstoladministrasjonen.

Domstoladministrasjonen stiller også spørsmål ved om en domstolsbehandling er egnet til å oppnå formålet med bruken av myndigheten, nemlig at overtredelser i det digitale miljøet skal kunne stanses raskt og effektivt.

Dommerforeningen viser til domstolenes ressursituasjon og saksbehandlingstid. Dommerforeningen er generelt bekymret for at hver gang ett enkelt rettsområde diskuteres, glemmes det at domstolene også behandler andre viktige saker. Nye oppgaver vil føre til at andre oppgaver må nedprioriteres. Domstoladministrasjonen og Justis- og beredskapsdepartementet mener de økonomiske kostnadene ved å legge myndigheten til domstolene ikke er tilstrekkelig synliggjort, verken kostnadene for domstolene, håndhevingsorganet som part eller de ulike næringsdrivende som parter. Justis- og beredskapsdepartementet viser til at domstolene bør kompenseres for merutgiftene dersom myndigheten legges til dom-

stolene. Kostnadene vil avhenge av hvordan domstolsprosessen legges opp, i følge Justis- og beredskapsdepartementet.

13.9.3.3 Kulturdepartementets høring

Høring om forslag til endringer i kringkastingsloven

Kabel Norge støtter Kulturdepartementets forslag om å legge myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold til domstolene. Kabel Norge viser til at slike saker berører viktige prinsipper om ytrings- og pressefriheten, og kan også være av inngripende karakter overfor de private parter som pålegges å gjennomføre slike tiltak. Ifølge Kabel Norge vil en domstolsbehandling bidra til økt rettssikkerhet.

Medietilsynet mener gode grunner taler for at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legges til Medietilsynet, som er fagorgan og som har spisskompetansen på kringkastingsfeltet. Medietilsynet viser til at Medietilsynets utøvelse av offentlig myndighet ivaretar forvaltningsrettslige prinsipper og rettsikkerhetsgarantier, blant annet partenes rett til kontradiksjon og klageadgang. Etter Medietilsynets vurdering vil næringsdrivendes rettssikkerhet derfor bli tilstrekkelig ivaretatt dersom myndigheten legges til Medietilsynet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), viser til at myndigheten kan være svært inngripende. Etter Nkoms oppfatning er det derfor viktig at myndigheten legges til domstolene.

Høring om forslag til endringer i lotteriloven

Domstolsadministrasjonen, Justis- og beredskapsdepartementet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), *Oslo byfogdembete* og *Uninett Norid AS* (Norid) har uttalt seg om departementets forslag i høringsnotatet om forslag til endringer i lotteriloven. Nkom og Norid støtter departementets forslag og viser i stor grad til de samme argumentene som i de øvrige høringene. Domstolsadministrasjonen, Justis- og beredskapsdepartementet og Oslo byfogdembete mener myndigheten bør legges til håndhevingsorganene. Domstolsadministrasjonen og Justis- og beredskapsdepartementet viser i det vesentlige til de samme argumentene som er gjort gjeldende i øvrige høringer, det vil si at domstolenes hovedoppgave er å løse rettslige tvister og prøve forvaltningsvedtak.

Oslo byfogdembete er enig i at domstolenes hovedoppgave er å løse rettslige tvister, herunder å kontrollere at forvaltningen holder seg innenfor

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

de rammer lovgivningen setter, og at norsk retts-tradisjon i hovedsak bygger på at forvaltningsopp-gaver skal være forbeholdt kommunale og/eller statlige forvaltningsorganer. Oslo byfogdembete viser særlig til Domstolsadministrasjonen og Jus-tis- og beredskapsdepartementets høringsut-talelser til det daværende Barne- og likestillings-departementets høring, se punkt 13.9.3.1. Oslo byfogdembete er enig i at det både vil være nød-vendig og lettere for håndhevingsorganene å bygge opp kompetansen som kreves for å behandle denne type saker. En forutsetning for at domstolene skal ha mulighet til å bygge opp kom-petanse på dette området, er, ifølge Oslo byfogd-embete, at sakstilfanget blir så vidt stort at dom-stolen får erfaring fra saksfeltet. Sett i lys av at det er lagt til grunn at saker av denne typen bare sporadisk vil komme opp for retten, mener byfogdem-betet at det vil bli krevende å opparbeide kompe-tanse på feltet.

Forslaget om at domstolene skal kunne beslutte at digitalt innhold fjernes etter begjæring fra et håndhevingsorgan vil, ifølge Oslo byfogd-embete, være noe nytt i norsk rett. Dette tilsier at spørsmålet må utredes grundig.

13.9.3.4 Legemiddelverkets høring

I Legemiddelverkets høring hadde ingen høringsinstanser merknader til forslaget om å gi Legemiddelverket myndigheten til å pålegge tred-jeparter å fjerne digitalt nettinhold.

13.9.4 Departementets vurdering

13.9.4.1 Generelt

Høringsrunden har avdekket at høringsinstan-sene er delt i synet på om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal legges til domstolene eller håndhevingsorga-nene selv. Departementet vil presisere at dersom myndigheten legges til domstolene, skal domsto-lene ta stilling til saken på bakgrunn av det dom-stolene får presentert fra forvaltningen, tredjepar-ten og eventuelt den næringsdrivende selv. Det er håndhevingsorganet som må foreta de nødven-dige undersøkelser og vurderinger forut for en begjæring til domstolene.

Forordningen stiller strenge krav for når myn-digheten kan benyttes. Det må ikke være andre effektive midler tilgjengelig for å stanse overtredelsen, og det må være risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, se omtale i punkt 13.7. Dette innebærer at det vil være aktuelt

å bruke denne myndigheten i et begrenset antall tilfeller og kun ved alvorlige lovbrudd.

Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold på nettbaserte grensesnitt rei-ser vanskelige og til dels prinsipielle spørsmål der hensynet til den næringsdrivendes rettssikkerhet, effektivitetshensyn og forholdet til yringsfriheten må vurderes. Å pålegge tredjeparter å fjerne digi-talt nettinhold kan være inngripende, både over-for den næringsdrivende som får det digitale inn-holdet sitt fjernet eller nettsiden stengt, og for tredjepartene som pålegges en handleplikt. Særlig gjelder dette dersom også lovlig materiale ram-mes. Det er derfor viktig at sentrale rettssikker-hetsgarantier ivaretas, både ved utformingen av regelverket og ved den konkrete bruken av myn-digheten. Med rettssikkerhet menes beskyttelse mot overgrep og vilkårlighet fra det offentlige, muligheten til å kunne forutberegne sin rettsstil-ling og muligheten til å kunne forsvare sine retts-lige interesser.

Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold omfatter blant annet pålegg om stenging og blokkering av nettsider, sletting av domenenavn og innsetting av advarsel på en nett-side, se punkt 13.4 om de ulike alternativene i for-ordningen. Det varierer hvor inngripende de ulike tiltakene er. Å pålegge en tredjepart å fjerne lovstri-dig innhold vil i utgangspunktet være en mild form for inngripen. Dette skyldes at man kun fjerner det lovstridige innholdet. Et annet tiltak som vil kunne være lite inngripende er å pålegge tredjeparter å sette inn en advarsel til forbrukerne på en nettside. Å gi pålegg om å slette et domenenavn vil på den annen side være et eksempel på et mer inngri-pende tiltak. Dette skyldes at sletting av domene-navn rammer alt innholdet som er knyttet til dette domenenavnet. Til et domenenavn kan det blant annet være knyttet flere titalls underdomener. Der-med risikerer man også å ramme lovlig innhold på en nettside. Uavhengig av om myndigheten legges til domstolene eller håndhevingsorganene vil det minst inngripende tiltaket først måtte vurderes.

Departementet er enig med Forbrukertil-synet, Justis- og beredskapsdepartementet og Regjeringsadvokaten i at rettssikkerheten kan ivaretas selv om myndigheten legges til forvaltnin-gen. Håndhevingsorganene vil være bundet til for-valtningsrettslige grunnprinsipper og rettssikker-hetsgarantier, som kontradiksjon, veiledning og innsyn, jf. forvaltningsloven kapittel III og IV. En adgang til etterfølgende domstolsbehandling gir dessuten gode muligheter for effektiv kontroll av vedtaket.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

På den andre siden kan en beslutning om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold for å stanse en overtredelse potensielt kunne ramme lovlig materiale. I slike tilfeller vil beslutningen også kunne medføre utilsiktede konsekvenser for andre næringsdrivende enn overtrederen, for eksempel dersom det besluttes å slette et domenenavn. Etter departementets vurdering tilsier dette at myndigheten bør legges til domstolene. Et krav om at saken må fremmes av forvaltningen og behandles i domstolene vil sikre at det gjøres grundige vurderinger i to instanser.

Etter forordningens fortalepunkt 14 bør overtredelsene kunne stanses raskt og effektivt. Dette er viktig for å unngå risikoen for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen, og for å minimere de negative konsekvensene for den enkelte forbruker som berøres av overtredelsen.

Etter departementets vurdering taler hensynet til effektivitet isolert sett i favør av å legge myndigheten til forvaltningen. Å fatte et forvaltningsvedtak vil ta vesentlig kortere tid enn en endelig behandling i domstolene. Etter norsk rett kan imidlertid domstolene i hastesaker, og etter begjæring, beslutte en midlertidig forføyning. En midlertidig forføyning er en midlertidig rettsavgjørelse som gjelder i påvente av en alminnelig behandling i domstolene. Den midlertidige rettsavgjørelsen kan for eksempel gå ut på at det lovstridige innholdet fjernes fra internett inntil endelig avgjørelse foreligger. Midlertidig forføyning er et supplement til ordinær domstolsbehandling i saker hvor tidsmomentet er av avgjørende betydning for å sikre saksøkers hovedkrav. Etter departementets vurdering vil domstolenes myndighet til å fatte midlertidig forføyning oppfylle forordningens krav om effektivitet, slik dette kommer til uttrykk blant annet i forordningens fortalepunkt 14.

Etter departementets vurdering er en hjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold forenlig med informasjons- og ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10, se punkt 13.8. Hensynet til informasjons- og ytringsfriheten må i tillegg vurderes konkret i hver enkelt sak. Ytringsfriheten er en sentral og grunnleggende rettighet i et demokratisk samfunn, noe flere høringsinstanser viser til. Selv om ytringsfriheten står sterkt, er den imidlertid ikke absolutt. Det er også viktig å ta i betraktning at kommersielle ytringer har et svakere vern enn for eksempel politiske ytringer. Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold for å beskytte forbrukernes kollektive interesser vil i utgangspunktet ikke ramme politiske ytringer. Det kan likevel tenkes tilfeller hvor en nett-

side inneholder både kommersielle og politiske ytringer. I slike tilfeller vil stenging av nettsiden være særlig problematisk. At det i visse tilfeller må foretas vanskelige vurderinger av grensene ved ytringsfriheten tilsier, etter departementets vurdering, at myndigheten bør legges til domstolene.

Det er trukket fram av enkelte høringsinstanser at man allerede har et fungerende og etablert system i åndsverksloven for å fjerne digitalt innhold. I åndsverkloven § 88 er myndigheten til å pålegge en internettilbyder å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til et nettsted på grunn av brudd på opphavsretten lagt til domstolene, nærmere bestemt Oslo tingrett. Departementet konstaterer at det er enkelte forskjeller mellom det å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold etter CPC-forordningen og åndsverksloven. En avgjørelse etter åndsverkloven gjelder en tvist mellom to private parter. Etter CPC-forordningen vil den ene parten være et håndhevingsorgan som nøytralt skal håndheve et regelverk. Løsningen i åndsverkloven viser imidlertid at saker om å fjerne digitalt nettinhold er egnet for behandling i domstolene. Å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold reiser tekniske problemstillinger, og krever også en vurdering av grunnleggende hensyn som informasjons- og ytringsfriheten m.m.

Dommerforeningen, Domstoladministrasjonen, Justis- og beredskapsdepartementet, Regjeringsadvokaten og enkelte andre høringsinstanser har trukket frem at man ved å legge forvaltningsoppgaver til domstolene fraviker den tradisjonelle ansvarsfordelingen mellom forvaltningen og domstolene. Etter departementets vurdering kan dette ikke tillegges avgjørende vekt i vurderingen. Det sentrale er å sikre en forsvarlig behandling av vanskelige og prinsipielle problemstillinger om å fjerne innhold på nett, og etter departementets vurdering vil dette best ivaretas ved at domstolene gis myndigheten ettersom dette vil sikre en grundig behandling av sakene i to instanser.

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatene om at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legges til domstolene. Se punkt 13.10 for omtale av domstolsprosessen som foreslås.

13.9.4.2 Særlig om overtredelser på Legemiddelverkets tilsynsområde

Mangelfull overholdelse av regelverket for legemiddelreklame kan medføre feil bruk av legemidler med potensielt store helsemessige og sam-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

funnsøkonomiske konsekvenser. I likhet med forslaget i høringsnotatet til Legemiddelverket, ser Helse- og omsorgsdepartementet at stenging av nettbaserte grensesnitt i legemiddeloven vil kunne være en formålstjenlig reaksjon i de tilfeller hvor ingen annen håndhevingsmyndighet fungerer, og når det foreligger betydelig helserisiko knyttet til den lovstridige virksomheten.

Legemiddelverket har tidligere vurdert at formuleringen «alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser» på legemiddelområdet må forstås som «betydelig helserisiko», se punkt 13.7. Per i dag vil en hjemmel til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold komme til anvendelse i svært få tilfeller.

Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold er en inngripende reaksjon. Departementets vurdering er at det er Legemiddelverket som håndhevingsmyndighet som bør ha denne myndigheten på feltet for legemiddelreklame, ikke domstolene. Legemiddelverket har som fagmyndighet kompetansen til å vurdere hvilken helserisiko en lovstridig reklame kan utgjøre. I en interesseavveining mellom hensynet til yttringsfrihet og forbrukerrettigheter på området for legemiddelreklame, så vil medisinskfaglige vurderinger være av avgjørende betydning. Dette er vurderinger som Legemiddelverket er nærmest til å foreta. Legemiddelreklame er særskilt og strengere regulert enn andre produkter der markedsføringsloven kommer til anvendelse. Reguleringen er en gjennomføring av legemiddeldirektivet (EU-direktiv 2001/83/EF) artiklene 86 til 100. Det er for eksempel ikke tillatt å komme med påstander som ikke er i samsvar med preparatomtalen til legemiddelet. Videre er det regulert hvilke opplysninger som alltid skal oppgis i en reklame. Til forskjell fra annen markedsføring, fører myndighetene kontroll med legemiddelreklame, blant annet ved at all reklame for legemidler skal gjøres tilgjengelig for Legemiddelverket før bruk av reklamen. Dette gjøres ved at legemiddelfirmaer pålegges å legge all reklame inn i Legemiddelindustriforeningens arkiv som Legemiddelverket har tilgang til. Hensynet bak denne særskilte reguleringen er hensynet til folkehelsen. Dette er et hensyn som medfører at yttringsfriheten gjennom lov er begrenset på området for legemiddelreklame, se også punkt 13.8.

I saker der for eksempel lovstridig reklame utgjør akutt fare for liv og helse, er tidsaspektet vesentlig for håndhevingen. Ved at myndigheten legges til Legemiddelverket vil det kunne reageres umiddelbart når Legemiddelverket etter en faglig vurdering konkluderer med at det foreligger «betydelig helserisiko». Dermed vil over-

tredelser kunne stanses raskere enn ved en løsning med for eksempel midlertidig forføyning i domstolene.

I dag fatter Legemiddelverket vedtak med hjemmel i tilsynsbestemmelsene i legemiddelovgivningen om legemiddelreklame. Saksbehandlingen følger reglene i forvaltningsloven. Det er Helse- og omsorgsdepartementet som er overordnet organ og klageinstans for Legemiddelverkets vedtak. Siden andre og mindre inngripende tiltak skal være vurdert og anvendt før tredjeparter kan pålegges å fjerne digitalt innhold på nettbaserte grensesnitt, forutsetter Helse- og omsorgsdepartementet at de saker som vil være aktuelle for en slik reaksjon har vært saksbehandlet i forkant. Legemiddelverket har rutiner for saksbehandling som sikrer at rettssikkerheten til den som eventuelt berøres av vedtak om å fjerne digitalt nettinhold ivaretas. Departementet presiserer at overtrederen og tredjepartene også har en adgang til å prøve forvaltningsvedtaket for domstolen etter tvistelovens alminnelige regler. Dette gir gode muligheter for effektiv kontroll av vedtaket, og vil være en ytterligere mekanisme for å ivareta rettssikkerheten til den som påklager vedtaket.

I samsvar med vurderingen i høringsnotatet foreslår Helse- og omsorgsdepartementet at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legges til Legemiddelverket som er tilsynsorgan for legemiddelreklame. Tilfeller hvor det kan være aktuelt å benytte myndigheten vil for eksempel kunne være nettsider som reklamerer for legemidler som ikke er i tråd med reklameregelverket, og hvor aktører ikke har intensjon om å operere innenfor regelverket, og bevisst spekulerer i omgåelse av regelverket for inntjeningsformål.

Helse- og omsorgsdepartementets forslag til utforming av lovbestemmelse kan oppsummeres slik:

- Legemiddelverket innehar myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Det vil si at Legemiddelverket treffer vedtak om at tredjeparter skal fjerne digitalt nettinhold uten at domstolene involveres.
- Vilkåret om at det må foreligge risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser erstattes med et vilkår om at det må foreligge «betydelig helserisiko». Legemiddelverkets fortolkning er at «akutt fare for liv og helse» og «betydelig helserisiko» er omfattet av vilkåret «alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser» og i tråd med CPC-forordningen.
- Det foreslås en bestemmelse om midlertidige vedtak om å fjerne digitalt nettinhold som kan

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

benyttes hvis det foreligger betydelig helseserisiko. Dette er, etter departementets vurdering, i samsvar med CPC-forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a, jf. bokstav g.

Forslaget er i det vesentlige i tråd med Legemiddelverkets forslag i høringsnotatet, med den endring at det tas inn et ledd der det blant annet går fram at det i vurderingen av om myndigheten skal benyttes skal legges vekt på informasjons- og ytringsfriheten.

Se forslag til legemiddeloven § 21 a.

13.10 Domstolsprosessen

13.10.1 Innledning

Ettersom myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold legges til domstolene (med unntak av sakene på Legemiddelverkets område) er det særlig behov for å klarlegge nærmere hvordan sakene skal behandles i domstolene. *Regjeringsadvokaten* nevner i sin høringsuttalelse behovet for å avklare behandlingsform, om sakene skal undergis muntlig og/eller skriftlig behandling, hvordan partene skal være representert under behandlingen av saken for retten, og hvordan rettens avgjørelser skal kunne overprøves gjennom anke. I dette punktet vil Barne- og familiedepartementet behandle disse spørsmålene samt øvrige spørsmål knyttet til domstolsprosessen. Domstolsprosessen vil gjelde for alle håndhevingsorganene, med unntak av Legemiddelverket, jf. punkt 13.9.4.2.

Det kan kun reises sak for domstolene om rettskrav, jf. tvisteloven § 1-3 første ledd. Det er også et grunnvilkår for midlertidig forføyning at det foreligger et krav, jf. tvisteloven § 34-1 og § 34-2. Det vil si at det er et prosessuelt grunnvilkår for å fremme en sak for domstolene etter tvisteloven at tvisten kan løses ut fra rettslige regler. Som redegjort for i punkt 13.5 har tredjepartene ikke et selvstendig ansvar for det lovstridige innholdet. Etter departementets vurdering foreligger det derfor ikke et rettskrav mot tredjepartene som gir grunnlag for å pålegge tredjepartene å gjennomføre tekniske tiltak etter tvistelovens alminnelige regler. Det er derfor behov for en særskilt regulering som fastsetter at domstolene kan pålegge tredjepartene å gjennomføre tekniske tiltak. En slik handleplikt krever hjemmel i lov og pålegges tredjepartene kun som følge av at de tilbyr en tjeneste som overtredere av forbrukervernreglene benytter. Ved en slik regulering kan tvistelovens alminnelige regler gis anvendelse.

Som gjennomgangen i punkt 13.4 viser, vil det være et stort spenn av aktører som kan pålegges å fjerne digitalt nettinhold etter forordningen. Et pålegg vil derfor kunne ha ulik betydning for aktørene. Etter departementets vurdering vil for eksempel en internettilbyder kunne ha liten interesse i utfallet av saken. Annerledes kan det stille seg for en eier av et nettbasert grensesnitt dersom vedkommende tar betalt for å annonsere på vegne av overtredere. Etter departementets vurdering må det derfor tas høyde for at tredjepartene i ulik grad vil involvere seg i domstolsprosessen.

13.10.2 Begjæringen

13.10.2.1 Forslag i høringsnotatene

Som følge av forslaget om at myndigheten legges til domstolene, foreslo det daværende Barne- og likestillingsdepartementet i høringsnotatet at håndhevingsorganene gis myndighet til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Departementet nevnte som alternativ at Forbrukertilsynet gis myndighet til å begjære saker for domstolene, også på vegne av de øvrige håndhevingsorganene som omfattes av forordningen. Dersom myndigheten til å begjære saker for domstolene skal samles hos én myndighet, var det, etter departementets vurdering i høringsnotatet, naturlig at myndigheten legges til Forbrukertilsynet. Forbrukertilsynet fører tilsyn med størsteparten av regelverket som ny forordning omfatter, og ble også foreslått som sentralt kontaktorgan etter forordningen.

I Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om endringer i alkohol- og tobakkslovgivningen drøftet Helse- og omsorgsdepartementet hvem som bør begjære sakene for domstolene i sammenheng med hvem som bør gis partsevne. Helse- og omsorgsdepartementet skisserte to alternative løsninger. At Helse- og omsorgsdepartementet beslutter å bringe saken inn for retten, eller at Helsedirektoratet gis myndighet til å gjøre dette. Det ble bedt om høringsinstansenes syn.

I høringsnotatene om endringer i kringkastingsloven og lotteriloven foreslo Kulturdepartementet at henholdsvis Medietilsynet og Lotteritilsynet gis adgang til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Forslaget ble sett i sammenheng med spørsmålet om partsevne, og det ble bedt om høringsinstansenes syn.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

13.10.2.2 Høringsinstansenes syn

Enkelte høringsinstanser i det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høring, mener det kan være naturlig å samle myndigheten til å begjære sakene for domstolene hos ett håndhevingsorgan. Siden Forbrukertilsynet fører tilsyn med størsteparten av regelverket som ny forordning omfatter kan det, ifølge *Kripas*, være naturlig å gi Forbrukertilsynet myndighet til å begjære alle saker for domstolene, også på vegne av de øvrige håndhevingsorganene. *Statens vegvesen* støtter også denne løsningen.

Oslo tingrett påpeker i sin høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet at begjæringene som sendes inn til domstolene bør være så konkrete som mulig. Dette skyldes at det fordrer helt andre typer vurderinger og en helt annen type fagkunnskap å ta stilling til hvordan et tiltak konkret skal gjennomføres, enn det som er nødvendig når retten kun skal ta stilling til om en konkret begjæring bør tas til følge.

13.10.2.3 Departementets vurdering

Hvem som skal begjære sakene for domstolene

En fordel med å samle myndigheten til å begjære sakene for domstolen hos ett håndhevingsorgan er, etter departementets vurdering, at håndhevingsorganet får opparbeidet seg tilstrekkelig kompetanse i vurderingene som må gjøres i forkant av begjæringen. På den andre siden har myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt netttinnhold en høy terskel for bruk, hvilket tilsier at det ikke vil være mange saker som begjæres for domstolene i året. Få saker gjør det vanskelig å bygge opp kompetansen hos ett håndhevingsorgan.

Etter departementets vurdering besitter hvert håndhevingsorgan den nødvendige fagkompetansen som trengs på sine fagområder for å vurdere om vilkårene for å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt netttinnhold er oppfylt i den enkelte sak. Departementet viser i denne sammenheng til at alle håndhevingsorganene uansett må undersøke saken for å vurdere om det foreligger et materielt lovbrudd og om det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser for å kunne fremsette en begjæring for domstolene. Det må også vurderes om det finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse overtredelsen, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g. Dette er vurderinger som de respektive håndhevingsorganer er nærmest til å foreta på sine områder.

At ett håndhevingsorgan begjærer alle sakene for domstolene, også på vegne av de øvrige håndhevingsorganene, vil, etter departementets vurdering, utgjøre et forsinkende mellomledd, tatt i betraktning at hvert enkelt håndhevingsorgan uansett må undersøke saken. Dette vil være uheldig sett hen til at saker om fjerning av digitalt netttinnhold vil være hastesaker, jf. forordningens krav i artikkel 9 nr. 4 bokstav g om at det må foreligge risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser. Etter departementets vurdering vil det derfor ikke være hensiktsmessig å samle myndigheten til å begjære sakene for domstolene hos ett håndhevingsorgan.

Departementet foreslår at håndhevingsorganene fremmer sakene på sine respektive områder for domstolene. Departementet bemerker i denne sammenheng at Regjeringsadvokaten vil kunne bistå håndhevingsorganene i forbindelse med begjæringen til domstolene, dersom dette vurderes som ønskelig i den konkrete saken.

En begjæring om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt netttinnhold kan kun fremsettes av håndhevingsorganene. Det vil si at begjæringen ikke kan fremsettes av for eksempel forbrukerorganisasjoner eller bransjeorganisasjoner.

Begjæringens form og innhold

Håndhevingsorganenes saksbehandling forut for en begjæring til domstolene må gi domstolene et tilstrekkelig solid grunnlag for å treffe en avgjørelse om å fjerne digitalt netttinnhold. Departementet er enig med *Oslo tingrett* i at begjæringen som sendes inn til domstolene skal være så konkret som mulig. Begjæringen må redegjøre for faktum, angi hvem som er parter i saken, redegjøre for hvorfor håndhevingsorganene anser vilkårene for å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt netttinnhold som oppfylt og hvilket teknisk tiltak som anføres brukt for å stanse overtredelsen, samt begrunnelsen for dette. Etter departementets vurdering må begjæringen derfor fremsettes skriftlig for domstolen. Tilsvarende er lagt til grunn for begjæringen fra rettighetshaver etter åndsverkloven § 89. Det gjøres derfor et unntak fra tvisteloven § 32-5 første ledd, som åpner for at begjæring om midlertidig sikring kan fremsettes muntlig.

Håndhevingsorganenes avgjørelse om å fremme en begjæring for domstolene kan ikke anses som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om enkeltvedtak vil derfor ikke komme til anvendelse.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

13.10.3 Partsevne og prosessfullmektig

13.10.3.1 Forslag i høringsnotatene

I høringsnotatet til det daværende Barne- og likestillingsdepartementet ble spørsmålet om partsevne ikke drøftet generelt. Under omtalen av de konkrete endringene for Forbrukertilsynet ble det foreslått at Forbrukertilsynet får selvstendig partsevne. En alternativ løsning som ble skissert er at staten ved det daværende Barne- og likestillingsdepartementet er part i sakene. Ved en slik løsning la departementet til grunn at Regjeringsadvokaten vil kunne være prosessfullmektig.

I Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om endringer i alkohol- og tobakkslovgivningen ble det foreslått at staten ved Helse- og omsorgsdepartementet er part i saken for domstolene. Alternativt nevnte Helse- og omsorgsdepartementet at Helsedirektoratet gis selvstendig partsevne.

Dersom staten ved Helse- og omsorgsdepartementet er part i saken for domstolen, foreslo departementet at Regjeringsadvokaten er statens prosessfullmektig. Dette er i tråd med hovedregelen om at regjeringsadvokaten prosederer saker på vegne av staten. En alternativ løsning som ble nevnt er at Helsedirektoratet som håndhevingsmyndighet gis myndighet til å være departementets prosessfullmektig.

I Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i kringkastingsloven og lotteriloven ble det foreslått at henholdsvis Medietilsynet og Lotteritilsynet gis partsevne i sakene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Kulturdepartementet viste til behovet for å ivareta Medietilsynets særskilte uavhengighet på kringkastingsfeltet, jf. kringkastingsloven § 2-15, hvor det blant annet slås fast at departementet ikke kan instruere Medietilsynet i enkeltsaker, eller omgjøre tilsynets vedtak i andre saker enn nevnt i kringkastingsloven § 2-14 fjerde ledd. Hensynet til at saker om overtredelser skal stanses raskt og effektivt, tilsa også en slik løsning for Lotteritilsynet. Departementet ba imidlertid om høringsinstansenes syn på spørsmålet. Et alternativ som ble skissert var å følge det ordinære systemet om at staten ved Kulturdepartementet har partsevne og at Regjeringsadvokaten fører sakene.

13.10.3.2 Høringsinstansenes syn

Oslo tingrett, som uttaler seg om høringsforslaget til Helse- og omsorgsdepartementet, mener det er naturlig at det er staten ved Helse- og omsorgsdepartementet som følger opp saker om fjerning

av digitalt nettinnhold i form av lovstridig alkohol- og tobakksreklame. Oslo tingrett viser også til at Regjeringsadvokaten normalt følger opp saker for Helse- og omsorgsdepartementet. Dette er, ifølge Oslo tingrett, i tråd med den alminnelige ordningen, og Regjeringsadvokaten har også bred erfaring med behandling av så vel EU/EØS-spørsmål som grunnlovsspørsmål.

Actis mener på den andre siden at det er naturlig at Helsedirektoratet, i egenskap av håndhevingsorgan, er part i saker om å fjerne lovstridig digitalt nettinnhold.

I Kulturdepartementets høring om endringer i kringkastingsloven har *Medietilsynet* og *Kabel Norge* uttalt seg om hvem som skal gis partsevne. Medietilsynet og Kabel Norge er enig i at Medietilsynets uavhengighet tilsier at det bør være tilsynet, og ikke departementet, som skal ha partsevne i sakene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Medietilsynet fremhever at det som fagorgan besitter en særskilt fagkompetanse på feltet. Ifølge Medietilsynet bør det ha anledning til å benytte Regjeringsadvokaten som prosessfullmektig i slike saker.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om hvem som bør gis partsevne i høringen til det daværende Barne- og likestillingsdepartementet. Det samme gjelder Kulturdepartementets høring om forslag til endringer i lotteriloven.

13.10.3.3 Departementets vurdering

Partsevne

Som nevnt ovenfor i punkt 13.10.2.3 skal håndhevingsorganene begjære sakene for retten på sine respektive områder. For å kunne fremme en begjæring til domstolene må håndhevingsorganene som utgangspunkt, enten ha partsevne eller søksmålsadgang, jf. tvisteloven § 2-1 og § 1-4. Begrepet partsevne sikter til om håndhevingsorganet kan være part i en prosess som saksøker eller saksøkt. Offentlige forvaltningsorganer mv. som har søksmålsadgang etter tvisteloven § 1-4, vil imidlertid kunne reise søksmål for retten, selv om de mangler partsevne, jf. tvisteloven § 2-1.

Håndhevingsorganene som er omfattet av forordningen, har hverken selvstendig partsevne eller søksmålsadgang etter norsk rett. Det følger imidlertid av tvisteloven § 2-1 første ledd bokstav b at stat, kommuner, fylkeskommuner og samkommuner har partsevne. Dette innebærer at søksmål om håndhevingsorganenes avgjørelser i dag rettes mot staten som saksøkt.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Det er staten ved det berørte fagdepartementet som skal angis som saksøkt, jf. tvisteloven § 2-5 første ledd, jf. domstoloven § 191. Etter tvisteloven § 2-5 annet ledd kan departementet imidlertid delegere adgangen til å opptre på vegne av staten, for eksempel til det aktuelle forvaltningsorganet. Alternativt kan statens partsstilling legges direkte til håndhevingsorganene ved lov. Eksempler på dette finnes i skatteforvaltningsloven, NAV-loven og utlendingsloven.

Det er lang tradisjon for at søksmål mot staten reises mot staten ved vedkommende departement. Etter departementets vurdering vil det være naturlig å videreføre denne praksisen også når det gjelder saker om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold som bryter med forbrukervernreglene. Etter departementets syn bør det imidlertid synliggjøres i loven at håndhevingsorganene er innehaver av den prosessuelle handlevnen på vegne av staten. Det presiseres at delegasjon av statens partsstilling til håndhevingsorganene ikke skal oppfattes som en adgang til å gripe inn i den særlige uavhengigheten som gjelder for enkelte håndhevingsorganer.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette at ved begjæring og domstolsbehandling av myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold skal statens partsstilling utøves av de respektive håndhevingsorganene. Det foreslås at dette kommer til uttrykk i loven ved at det lovfestes at håndhevingsorganene begjærer sakene for domstolen. Denne løsningen foreslås for alle håndhevingsorganene.

Prosessfullmektig

Det neste spørsmålet som departementet vurderer er hvem som skal opptre som prosessfullmektig under domstolsbehandlingen.

Etter tvisteloven § 3-1 kan en part la seg representere av en prosessfullmektig. Når staten er saksøkt eller saksøker er det normalt Regjeringsadvokaten som fører sakene for domstolene, jf. instruks fastsatt ved kongelig resolusjon 9. mai 1962. Saker om inngrep i den digitale sfæren kan derfor enten følge lovens vanlige system som er at Regjeringsadvokaten opptre som prosessfullmektig, eller håndhevingsorganene kan være statens prosessfullmektig. Sistnevnte forutsetter at håndhevingsorganene har den kompetansen og ressursene som trengs for å kunne opptre i en rettsak.

Etter departementets vurdering har Regjeringsadvokaten god erfaring med å håndtere rettsaker på vegne av det offentlige. Regjerings-

advokaten har også i større grad enn håndhevingsorganene erfaring med å prosedere saker som reiser EU/EØS-spørsmål og som berører forholdet til informasjons- og ytringsfriheten. Dette kan tilsi at Regjeringsadvokaten bør opptre som prosessfullmektig også i disse sakene. Saker om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold er for mange av håndhevingsorganene ukjent materie som ikke er i kjerneområdet av håndhevingsorganenes portefølje. Dette kan tilsi en uforholdsmessig bruk av ressurser dersom håndhevingsorganene skal opptre som prosessfullmektig i sakene.

Departementet er imidlertid av den oppfatning at hvem som skal opptre som statens prosessfullmektig, må vurderes konkret i hver enkelt sak. Det kan tenkes saker hvor håndhevingsorganene er godt egnet til å opptre som prosessfullmektig. Et eksempel kan være en sak om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold på Forbrukertilsynets område. Departementet understreker at dersom håndhevingsorganet opptre som prosessfullmektig, vil Regjeringsadvokaten kunne bistå organet med veiledning i prosessen. Dette er i tråd med nevnte instruks til Regjeringsadvokaten, og behøver ikke lovfestes særskilt.

13.10.4 Behandlingsmåte – midlertidig forføyning

13.10.4.1 Forslag i høringsnotatene

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet foreslo i høringsnotatene at midlertidige vedtak om å fjerne digitalt nettinhold må fattes av domstolene, slik det også ble foreslått for endelige vedtak om å fjerne digitalt nettinhold. Etter departementenes vurdering vil det at domstolene tar stilling til alle saker om å fjerne digitalt innhold på nett, både endelige avgjørelser og midlertidige avgjørelser, være en helhetlig og god løsning.

Når det gjelder den nærmere behandlingsmåten for endelige avgjørelser om å fjerne digitalt nettinhold, ble dette ikke særskilt kommentert i det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat. Departementet la til grunn at den nærmere domstolsprosessen ville vurderes nærmere etter høringen. Departementet viste for øvrig til at reglene for midlertidig forføyning vil oppfylle forordningens krav om at overtredelser bør kunne stanses raskt og effektivt.

I Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om endringer i alkohol- og tobakkslovgivning-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

gen ble det med utgangspunkt i forordningens krav om at overtredelser skal kunne stanses raskt og effektivt drøftet hvilken behandlingsmåte som bør velges i sakene om å fjerne digitalt nettinhold. Departementet pekte på reglene for midlertidig forføyning. Departementet nevnte også at det kunne vurderes å fravike tvistelovens utgangspunkt om muntlige forhandlinger, og heller gi domstolen mulighet til å bestemme om saken skal avgjøres på grunnlag av skriftlig eller muntlig behandling, slik løsningen er i åndsverkloven § 90. Departementet ba om høringsinstansenes syn på hvilken modell som er best egnet til å ivareta rettssikkerhetshensyn og krav til effektivitet.

Den nærmere behandlingsmåten for avgjørelser om å fjerne digitalt nettinhold ble ikke kommentert særskilt i Kulturdepartementets høringsnotater om endringer i kringkastingsloven og lotteriloven.

13.10.4.2 Høringsinstansenes syn

Oslo tingrett har uttalt seg om valg av modell for domstolsbehandling i Helse- og omsorgsdepartementets høring. Systemet med midlertidig forføyning ivaretar, etter Oslo tingretts syn, behovet for raske og effektive avgjørelser, som også kan tas uten forutgående muntlige forhandlinger hvis vilkårene for det er oppfylt. I tillegg ivaretas hensynet til en grundigere behandling når det er behov for det, ved at det kan begjæres muntlig forhandling hvis det er besluttet midlertidig avgjørelse uten forutgående muntlig forhandling, jf. tvisteloven § 34-3 fjerde ledd. Saken kan også bli overprøvd i sin helhet senere gjennom søksmål for samme instans; en ankerunde er følgelig ikke påkrevd.

Midlertidig forføyning fremstår, ifølge Oslo tingrett, som en mer fleksibel og tilpassningsdyktig løsning enn bruk av modellen i åndsverkloven § 90, alt etter hva den enkelte sak fordrer. Det vises særlig til at åndsverkloven § 90 ikke åpner opp for at en og samme instans i realiteten kan vurdere en sak i flere omganger (før og etter muntlig forhandling). Bestemmelsen er heller ikke mye brukt i praksis, i motsetning til midlertidige forføyninger som domstolene har bred erfaring med. Samlet sett er det Oslo tingretts syn at ordningen med midlertidig forføyning best ivaretar hensynene til både effektivitet og rettssikkerhet.

I Kulturdepartementets høringer om endringer i kringkastingsloven og lotteriloven har *Nasjonale kommunikasjonsmyndighet* (Nkom) uttalt seg om forslaget om at retten skal kunne gi pålegg om å fjerne digitalt nettinhold med mid-

lertidig virkning. Nkom mener det bør være en høy terskel for når pålegg med midlertidig virkning kan treffes, og at vilkårene for at retten skal kunne fatte midlertidig pålegg bør fremgå klart av lovteksten.

13.10.4.3 Departementets vurdering

Generelt

Forordningen gir føringer om at overtredelser bør kunne stanses raskt og effektivt, jf. blant annet for- talepunkt 14. Domstolene kan etter tvistelovens alminnelige bestemmelser i hastesaker, og etter begjæring, beslutte en midlertidig forføyning. En midlertidig forføyning er en midlertidig rettsavgjørelse i påvente av ordinære rettsforhandlinger. Når det foreligger en midlertidig forføyning kan saken henvises til alminnelig behandling i domstolen. Den midlertidige forføyningen vil da enten opprettholdes i en rettslig kjennelse eller forføyningen oppheves. Midlertidig forføyning er ikke ment å være et alternativ til ordinær domstolsbehandling, men et supplement for saker hvor tidsmomentet er av helt avgjørende betydning.

For å kunne pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold må det foreligge en «risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser» og ikke være «andre effektive midler tilgjengelig» for å stanse eller forby overtredelsen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav g, se punkt 13.7. Etter departementets vurdering tilsier vilkårene at sakene som begjæres for domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold vil være hastesaker.

Tvisteloven regulerer adgangen til å begjære midlertidig forføyning for domstolene, se tvisteloven kapittel 32 og 34. Det vil si at tvisteloven allerede har regler for å håndtere hastesaker på en trygg og forsvarlig måte. Oslo tingrett viser også til disse reglene i sin høringsuttalelse, og at reglene best vil ivareta hensynene til både effektivitet og rettssikkerhet. Departementet er enig med Oslo tingrett i at det er en fordel å bygge på ordningen med midlertidig forføyning, ettersom domstolene har bred erfaring med denne. Etter departementets vurdering tilsier dette at reglene om midlertidig forføyning gis anvendelse på saker om å fjerne digitalt nettinhold etter CPC-forordningen. Det foreslås derfor at de alminnelige reglene for midlertidig sikring og midlertidig forføyning i tvisteloven skal gis anvendelse så langt de passer. Det vil si at hvert håndhevingsorgan, dersom de mener det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser og

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

det ikke foreligger andre effektive midler for å stanse eller forby overtredelsen, kan begjære en midlertidig forføyning om å fjerne digitalt nettinhold for domstolene, som behandles etter prosessen for midlertidig forføyning fastsatt i tvisteloven.

Nærmere om grunnvilkårene for midlertidig forføyning

Den som har et krav som går ut på annet enn betaling av penger, kan begjære midlertidig forføyning etter reglene i tvisteloven kapittel 34 dersom det foreligger en sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 32-1 tredje ledd. Det offentlige kan bruke disse reglene for å stanse en lovstridig virksomhetsutøvelse. Grunnvilkårene for midlertidig forføyning er at det foreligger et krav, en sikringsgrunn og at forføyningen er forholdsmessig.

For håndhevingsorganene vil kravet som begjæres sikret være den næringsdrivendes plikt til å opptre i tråd med forbrukervernreglene. Begjæringen vil gå ut på at det skal iverksettes tiltak for å sikre at disse reglene ikke overtres. Det kan for eksempel gjelde nedleggelse av forbud mot visse handlemåter som utgjør brudd på regelverket. Slike tiltak er noe annet enn selve kravet som skal sikres. Dette vil være i samsvar med systemet i tvisteloven § 34-1 første ledd, herunder vilkåret om at en forføyning som besluttet i medhold av sikringsgrunnen i tvisteloven § 34-1 bokstav a ikke kan innebære en foregrepet fullbyrdelse av kravet, jf. ankeutvalgets kjennelse i Rt. 2009 s. 154 med videre henvisninger. Etter departementets vurdering vil tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b kunne tjene som sikringsgrunn.

Det er som hovedregel et vilkår at kravet det begjæres forføyning for, blir sannsynliggjort, jf. tvisteloven § 34-2 første ledd første punktum. Dessuten må det sannsynliggjøres at det er nødvendig med midlertidig forføyning («sikringsgrunn»), jf. samme sted. Dersom det er «fare ved opphold», kan midlertidig forføyning besluttet selv om kravet ikke er sannsynliggjort, jf. tvisteloven § 34-2 annet ledd.

Vilkårene for å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g er at det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser og at det ikke finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse eller forby overtredelsen. Etter departementets vurdering vil det foreligge sikringsgrunn både etter tvisteloven § 34-1 første

ledd bokstav a (alternativet «gjennomføringen av kravet») og bokstav b (alternativet «for å avverge vesentlig skade eller ulempe») når vilkårene for pålegg etter forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g er oppfylt.

Etter forordningen artikkel 10 nr. 2 annet punktum er det krav om at utøvelsen av håndhevingsmyndighet etter artikkel 9 skal være forholdsmessig. Et krav om forholdsmessighet finnes også i tvistelovens regler om midlertidig forføyning. Midlertidig forføyning kan ikke besluttet dersom den skade eller ulempe som saksøkte blir påført, står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkeren har i at forføyning blir besluttet, jf. tvisteloven § 34-1 annet ledd. Videre er det opp til rettens skjønn om det skal besluttet midlertidig forføyning, jf. ordet «kan» i § 34-1, og hva den skal gå ut på, jf. § 34-3 annet ledd annet punktum. For omtale av hva avgjørelsen om midlertidig forføyning kan gå ut på, se punkt 13.10.7.

Etter departementets vurdering tilsier ovennevnte at reglene for midlertidig forføyning i tvisteloven kapittel 32 og 34 vil være anvendelige dersom vilkårene i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g er oppfylt.

Særlig om midlertidige pålegg til tredjeparter om å fjerne digitalt nettinhold

Forordningen angir at håndhevingsorganene skal kunne treffe midlertidige tiltak om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Dette følger av artikkel 9 nr. 4 bokstav a, jf. bokstav g, og er uttrykkelig nevnt i fortalepunkt 14. For å fatte et midlertidig vedtak er det et vilkår at det foreligger en «risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser», se artikkel 9 nr. 4 bokstav a, og nærmere omtale i punkt 9.2.2. Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g har som nevnt over et likelydende vilkår, samt et krav om at ingen andre effektive midler er tilgjengelig for å stanse overtredelsen. Etter departementets vurdering vil systemet for midlertidig forføyning i tvisteloven kapittel 32 og 34 også oppfylle forordningens krav om midlertidige pålegg om å fjerne digitalt nettinhold. Departementet viser blant annet til adgangen i tvisteloven § 34-2 annet ledd til å beslutte midlertidig forføyning uten at kravet er sannsynliggjort dersom det foreligger «fare ved opphold», hvilket vil kunne benyttes i saker med et særlig hasteelement.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

13.10.5 Partene – næringsdrivende

13.10.5.1 Forslag i høringsnotatene

Myndigheten til å fjerne digitalt nettinnhold retter seg etter forordningen mot tredjeparter, for eksempel vertstjenesteleverandører, internettildydere og registerenheter for toppdomener. Det vil si at en sak for en domstol om å fjerne digitalt nettinnhold som utgangspunkt vil innebære at det oppstår en sak mellom håndhevingsorganet som saksøker og tredjeparten som saksøkt. Etter det daværende Barne- og likestillingsdepartementets vurdering i høringsnotatet burde også den næringsdrivende som har overtrådt regelverket, være representert under domstolsbehandlingen og gis mulighet til å uttale seg. Dette medfører behov for særskilt regulering. Departementet understreket imidlertid at overtrederen i slike saker ikke alltid vil være kjent for håndhevingsorganene, og at det derfor ikke kunne oppstilles et absolutt vilkår om at næringsdrivende skal være representert.

Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet vurderte ikke dette spørsmålet særskilt i sine høringsnotater, men understreket generelt at høringsnotatene måtte sees i sammenheng med det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat.

13.10.5.2 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om det daværende Barne- og likestillingsdepartementets forslag i høringsnotatet.

Domeneshop AS (Domeneshop) understreker i høringsuttalelsen sin til Helse- og omsorgsdepartementet at det er viktig at registranten, det vil si eieren av domenenavnet, er saksmotpart i en domstolsprosess for at rettsikkerheten skal være reell. Det er elementært i en rettsstat at den som er skadelidende skal ha mulighet til selv å forsvare sine rettigheter og argumentere for sin egen sak i domstolen. Ifølge *Domeneshop* bør domene-registraren, registerenheter eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke være saksmotpart i domstolen da disse ikke har samme interesser i å forsvare seg som eieren av domenenavnet.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om temaet i Kulturdepartementets høring om endringer i kringkastingsloven. *Oslo byfogdembete* uttaler i høringen om endringer i lotteriloven at forslaget om at domstolen skal kunne pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold reiser flere kompliserte spørsmål, også av prosessuell karakter, for eksempel knyttet til hvem som skal

være part i slike saker, tilfeller der den næringsdrivende er ukjent mv.

13.10.5.3 Departementets vurdering

Som redegjort for i punkt 13.10.4, foreslår departementet at reglene for midlertidig forføyning i tvisteloven kapittel 32 og 34 gis anvendelse i saker om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. En avgjørelse fra retten om midlertidig forføyning vil rette seg mot den næringsdrivende som har overtrådt forbrukervernreglene, og samtidig gi tredjepartene en handleplikt til å gjennomføre tekniske tiltak. Domstolens avgjørelse om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold vil kunne få store konsekvenser for virksomheten til den næringsdrivende som har overtrådt forbrukervernreglene. Departementet foreslår derfor at det lovfestes at den næringsdrivende som har overtrådt forbrukervernreglene skal angis som part i begjæringen, og gis stilling som saksøkt. Departementet antar at det samme vil følge av tvistelovens alminnelige system, men foreslår av klarhetshensyn at det lovfestes. Den næringsdrivende vil som part, ha krav på å bli varslet om begjæringen, gis anledning til å uttale seg og på den måten kunne ivareta sine interesser i saken. Dette omfatter for eksempel registranten, det vil si eieren av det aktuelle domenenavnet, der begjæringen går ut på å slette eller overdra domenenavn.

Den næringsdrivende som har overtrådt forbrukervernreglene, vil ikke alltid være kjent for håndhevingsorganene. Departementet presiserer derfor at det ikke kan oppstilles et absolutt vilkår om at næringsdrivende skal varsles og involveres i behandlingen. Dersom overtrederen er ukjent eller har ukjent adresse, kan domstolene treffe avgjørelse uten at overtrederen har hatt anledning til å uttale seg, se punkt 13.10.6. Det vises til at et oppslag i WHOIS-databaser er tilstrekkelig for å kunne fastslå om innehaver av et nettsted er ukjent eller har ukjent adresse ved domstolsbehandling etter åndsverkloven. Departementet legger til grunn at dette også vil gjelde ved saker etter CPC-forordningen.

Tredjeparten som ved den midlertidige forføyningen gis en handleplikt til å gjennomføre nærmere spesifiserte tekniske tiltak, vil ofte ha liten egeninteresse i å forsvare innholdet på en nettside, men dette vil kunne variere i hver enkelt sak. Etter departementets vurdering må tredjeparten uansett angis som part i begjæringen, og gis stilling som saksøkt. Departementet foreslår at dette lovfestes. Selv om tredjeparten ikke har noe med

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

overtredelsen å gjøre så er det tredjeparten som vil få en handleplikt ved et eventuelt pålegg fra domstolene. Ved at tredjeparten angis som part, vil vedkommende som hovedregel kalles inn til muntlige forhandlinger og dermed gis anledning til å uttale seg i saken, se punkt 13.10.6. Dette vil ivareta tredjepartens rett på kontradiksjon. Departementet understreker at det vil være opp til tredjeparten selv om vedkommende vil engasjere seg i saken eller forholde seg passiv.

Der en begjæring omhandler samtlige tredjeparter i en viss kategori, for eksempel alle norske internettilbydere, må samtlige navngis i begjæringen. Departementet antar at internettilbyderne i så fall kan la seg representere av samme prosessfullmektig.

Departementet understreker at forslaget ikke innebærer at tredjeparten blir ansvarlig for det lovstridige innholdet som formidles. Det understrekes også at det å få et pålegg om å gjennomføre tekniske tiltak rettet mot seg ikke innebærer kritikk eller bebreidelse av noe slag – det er et pålegg som kun rettes mot tredjeparten fordi denne tilbyr en tjeneste som overtrederen av forbrukervernreglene benytter. Se punkt 13.5 for en nærmere omtale av tredjepartenes handleplikt.

13.10.6 Rettens forhandlinger

Retten treffer avgjørelse om midlertidig sikring ved kjennelse etter at partene har vært innkalt til muntlig forhandling, jf. tvisteloven § 32-7 første ledd første punktum. Midlertidig sikring omfatter blant annet midlertidig forføyning, jf. tvisteloven § 32-1 første ledd. Avgjørelse om midlertidig sikring kan treffes uten innkalling til muntlig forhandling ved «fare ved opphold», jf. tvisteloven § 32-7 annet ledd. Tvisteloven § 32-2 annet punktum bestemmer at partene så vidt mulig skal gis adgang til å uttale seg før retten avsier en kjennelse. Det er ingen alminnelig adgang til skriftlig behandling av begjæringer om midlertidig sikring. Det innebærer at der avgjørelse treffes etter tvisteloven § 32-7 annet ledd, vil ikke saksøkte bli gitt anledning til å uttale seg før kjennelse avsies.

Som nevnt i punkt 13.3, vil saker om å fjerne digitalt nettinhold oftest kunne være aktuelt der overtrederen ikke er kjent for håndhevingsorganene. Etter departementets vurdering bør det derfor ikke være et krav til innkalling til muntlig forhandling av den som har overtrådt regelverket, dersom denne er ukjent eller har ukjent adresse. Tilsvarende løsning er lagt til grunn i tvisteloven § 34-7 som fastsetter særregler for midlertidig forføyning til sikring av immaterialrettigheter. Depar-

tementet viser til at overtrederen senere vil kunne begjære etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8. Der overtrederen er kjent og har kjent adresse vil kravet i tvisteloven 32-7 første ledd første punktum om innkalling til muntlig forhandling gjelde.

Etter tvisteloven § 32-9 kan saksøkeren eller saksøkte for tingretten, på nærmere vilkår, trekke inn hovedkravet til pådømmelse i sak om midlertidig sikring. Ved at tredjepartene gis stilling som saksøkt, jf. punkt 13.10.5.3, gis tredjeparten i utgangspunktet partsrettigheter etter tvisteloven kapittel 32 og 34. Det vil si at tredjeparten uten nærmere regulering vil kunne trekke inn hovedkravet til pådømmelse i en sak om midlertidig sikring. Etter departementets vurdering vil en tredjepart ikke nødvendigvis være part i et søksmål om hovedkravet. Dette tilsier at tredjeparten bør være avskåret fra å trekke inn hovedkravet til pådømmelse i en sak om midlertidig sikring. En slik adgang bør begrenses til håndhevingsorganene og overtrederen av forbrukervernreglene. Departementet foreslår derfor at det gjøres et unntak fra tvisteloven § 32-9 for tredjepartene.

13.10.7 Rettens avgjørelse og hva avgjørelsen kan gå ut på

13.10.7.1 Forslag i høringsnotatene og høringsinstansenes syn

Åndsverkloven § 91 fastsetter at rettens avgjørelse av om tjenesteyter skal pålegges å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til et nettsted som krenker opphavsrettigheter, skal treffes ved kjennelse. I høringsnotatet skisserte det daværende Barne- og likestillingsdepartementet at en løsning kan være å innta en tilsvarende bestemmelse i markedsføringsloven. Den alternative løsningen er å følge hovedregelen i tvisteloven om at domstolenes realitetsavgjørelse treffes ved dom. Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet viste i sine høringsnotater til Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat, og la til grunn at det velges samme løsning for alle rettsområdene.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om dette spørsmålet. *Uninett Norid AS* (Norid) og *Kabel Norge* uttaler imidlertid at rettens avgjørelse i så stor grad som mulig bør spesifisere hvilke tekniske tiltak som ønskes iverksatt i det konkrete tilfellet. Ifølge Kabel Norge bør dette også fremgå av loven. Når det gjelder gjennomføringen av rettens avgjørelse anfører *Oslo byfogdembete* at forslaget i Kulturdepartementets høring om

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

endringer i lotteriloven synes å bygge på at midlertidige forføyninger på dette område skal gjennomføres på en annen måte enn det som følger av tvisteloven § 34-4 første ledd. Dette vil i så fall representere noe nytt for domstolene.

13.10.7.2 Departementets vurdering

De tre hovedtypene av rettslige avgjørelser er dommer, kjennelser og beslutninger, jf. tvisteloven § 19-1. De viktigste forskjellene mellom dem gjelder kravene til begrunnelse og adgangen til overprøving, jf. forarbeidene til tvisteloven (Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) punkt 23.2.1). Domstolenes realitetsavgjørelser vil som hovedregel treffes ved dom, jf. tvisteloven § 19-1 nr. 1 bokstav a. I enkelte tilfeller i særlovgivningen avgjøres realiteten likevel ved kjennelse. Hovedregelen er at prosessuelle avgjørelser, det vil si avgjørelser knyttet til saksbehandlingen, treffes i form av kjennelse eller beslutning.

Etter departementets vurdering bør pålegg til tredjeparter om å gjennomføre tekniske tiltak for å fjerne digitalt nettinhold fastsettes i en avgjørelse om midlertidig forføyning, se punkt 13.10.4. Den midlertidige forføyningen fastsettes etter tvistelovens regler. Den retter seg mot den som har overtrådt forbrukervernregelverket, og gir samtidig tredjepartene en handleplikt til å gjennomføre tekniske tiltak. En avgjørelse om midlertidig forføyning vil etter tvistelovens alminnelige regler være en kjennelse, jf. tvisteloven § 19-1 annet ledd bokstav e, jf. tvisteloven § 32-7 første ledd første punktum.

En avgjørelse om midlertidig forføyning kan gå ut på at saksøkte skal «unnlate, foreta eller tåle en handling», jf. tvisteloven § 34-3 første ledd første punktum. Beslutter retten midlertidig forføyning, skal den fastsette de forholdsregler som den finner påkrevet, jf. § 34-3 annet ledd annet punktum. Retten kan videre gi bestemmelser om når forføyningen skal tre i kraft og hvor lenge den skal vare, jf. tvisteloven § 34-3 annet ledd fjerde punktum.

Kabel Norge og Norid har i sine høringsuttalelser påpekt at rettens avgjørelse må spesifisere hvilket teknisk tiltak som tredjepartene skal gjennomføre. Departementet er enig i dette. Tvisteloven § 34-3 annet ledd vil, etter departementets vurdering, sikre at retten i kjennelsen angir hvilke tiltak en tredjepart skal iverksette for å etterkomme pålegget, innen hvilken frist tiltakene skal være iverksatt og varigheten.

Etter tvisteloven § 34-3 tredje ledd første punktum kan retten i avgjørelsen om midlertidig forføyning eller senere, sette en frist for saksøkeren

for å reise søksmål om kravet. Etter departementets vurdering vil håndhevingsorganene ha liten interesse i å ta ut søksmål om avgjørelse av hovedkravet dersom det foreligger en midlertidig forføyning. Dette skyldes at tredjepartene vil måtte gjennomføre tekniske tiltak som følge av den midlertidige forføyningen, slik at risikoen for skade på forbrukernes kollektive interesser vil kunne avverges. Etter departementets vurdering vil det derfor være lite praktisk at domstolene fastsetter en søksmålsfrist i disse sakene.

Etter tvisteloven § 34-4 første ledd første punktum gjennomføres en midlertidig forføyning etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13 II til VI. Pålegg til tredjeparter om å gjennomføre tekniske tiltak for å fjerne digitalt nettinhold vil innebære en handleplikt for tredjeparten. For nærmere omtale av tredjepartens handleplikt, se punkt 13.5. Slike pålegg gjennomføres etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13 V. Det aktuelle er at det knyttes løpende mulkt til oppfyllelse av pålegget, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14 første ledd.

Gjennomføringen av en midlertidig forføyning må begjæres av saksøkeren, jf. tvisteloven § 34-4 første ledd annet punktum. Begjæringen fremsettes for retten, jf. tredje punktum. Gjennomføringen av en besluttet midlertidig forføyning er altså ingen automatisk følge av at det fattes en midlertidig forføyning. Etter tvisteloven § 32-5 kan en slik begjæring fremsettes allerede i begjæringen om midlertidig forføyning.

13.10.8 Hvilke spørsmål domstolene skal behandle

13.10.8.1 Forslag i høringsnotatene

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet foreslo i høringsnotatet at en begjæring fra håndhevingsorganene til domstolene medfører at domstolene må vurdere om i) overtredelsen medfører en risiko for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen, ii) ingen andre effektive midler er tilgjengelig, og iii) et slikt inngrep er forholdsmessig ut fra hensynet til ytringsfriheten.

I Kulturdepartementets høringsnotat om endringene i kringkastingsloven og lotteriloven, og Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om endringer i alkohol- og tobakkslovgivningen, ble det vist til det daværende Barne- og likestillingsdepartementets vurderinger. Kulturdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet viste for øvrig til EØS-avtalen artikkel 31 og 36 om etableringsrett og fri bevegelighet av tjenester, og

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

at retten i hver sak derfor må vurdere hvorvidt håndhevingstiltak etter artikkel 9 nr. 4 bokstav g er egnet til å nå det eller de mål som forfølges, og at tiltaket ikke går lenger enn det som er nødvendig for å nå målene.

13.10.8.2 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om det daværende Barne- og likestillingsdepartementets forslag. *Kabel Norge* støtter Kulturdepartementets forslag til endringer i kringkastingsloven. Slik *Kabel Norge* ser det, må domstolene vurdere om de tiltakene som er aktuelle, rent faktisk er egnet til å nå det eller de konkrete mål som forfølges, og at pålegget ikke innebærer et uforholdsmessig inngrep overfor den/de aktører som skal gjennomføre tiltaket. *Kabel Norge* påpeker at en del tenkelige tekniske tiltak vil kunne være svært ressurs- og kostnadskrevenne for den eller de aktører som skal gjennomføre tiltaket.

13.10.8.3 Departementets vurdering

Etter departementets vurdering er det avgjørende at domstolene tar stilling til om vilkårene som forordningen oppstiller for å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold er oppfylt. Departementet viser til omtalen av vilkårene for å bruke myndigheten i punkt 13.7, det vil si vilkåret om at ingen andre effektive midler er tilgjengelig, det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, samt forholdsmessighetsvurderingen som må foretas, herunder vurderingen knyttet til EØS-avtalen artikkel 31 og 36. Dette er vilkår som håndhevingsorganene også må vurdere i forkant av begjæringen. Håndhevingsorganene må i begjæringen redegjøre grundig for hvorfor de mener vilkårene for å benytte myndigheten er oppfylt. Domstolene er ikke bundet av håndhevingsorganenes vurderinger.

Forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g romertall i til iii oppstiller ulike typer tiltak som kan iverksettes for å stanse overtredelser av forbrukervernreglene i den digitale sfæren. Om innholdet i de ulike romertallene vises det til punkt 13.4. Begjæringen må angi hvilket teknisk tiltak som domstolene skal vurdere, og hvem et eventuelt pålegg skal rettes mot. Det må være opp til domstolene å vurdere hvordan tiltakene konkret skal gjennomføres, for eksempel hvilken type blokkering som skal benyttes for å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt hvis innhold bryter med forbrukervernreglene.

13.10.9 Etterfølgende muntlige forhandlinger og anke

Har retten besluttet midlertidig sikring uten muntlig forhandling, kan partene og enhver annen som rammes, kreve etterfølgende muntlig forhandling om sikringen, jf. tvisteloven § 32-8 første ledd første punktum. Etter tvisteloven § 32-8 første ledd siste punktum fremgår det at den som har anledning til å kreve etterfølgende muntlige forhandlinger, ikke kan påanke tingrettens avgjørelse. Med tingrettens avgjørelse menes i denne sammenhengen den første avgjørelsen om midlertidig forføyning truffet helt eller delvis uten kontradiksjon. I stedet kan det altså kreves ny behandling for samme rett i form av etterfølgende muntlige forhandlinger. De(n) som kan kreve slike forhandlinger vil først kunne påanke tingrettens avgjørelse etter at de etterfølgende muntlige forhandlingene er avgjort. Muligheten til å kreve etterfølgende muntlige forhandlinger er ikke tidsbegrenset.

Som nevnt i punkt 13.10.5 foreslår departementet at tredjepartene som skal gjennomføre tekniske tiltak som følge av pålegget, gjøres til parter i saken om midlertidig forføyning. Tredjepartene skal som utgangspunkt innkalles til muntlige forhandlinger før retten beslutter en midlertidig forføyning. Det medfører at tredjepartene kan påanke avgjørelsen om midlertidig forføyning for å oppnå en endring i sin favør, jf. tvisteloven § 32-2, jf. § 29-8. Samtidig er overtrederen også part. Der saken ble avgjort uten at overtrederen ble innkalt til muntlig forhandling, vil denne kunne kreve etterfølgende muntlige forhandlinger på et tidspunkt der saken allerede er påanket av en annen part (tredjeparten). For å unngå parallelle løp, bør forholdet mellom begjæring om etterfølgende muntlige forhandlinger og anke reguleres særskilt. Departementet foreslår at forhandlingene i slike tilfeller bør gjenopptas for domstolen som fattet den midlertidige forføyningen. Ankesaken bør stanses dersom den ikke er avgjort. Avgjørelser i saken og ankesaken bør falle bort dersom domstolen treffer ny realitetsavgjørelse etter etterfølgende muntlige forhandlinger. Ankesaken skal imidlertid fortsette dersom det likevel ikke blir noe av de etterfølgende muntlige forhandlingene, for eksempel på grunn av feil med begjæringen.

13.10.10 Bortfall av midlertidig forføyning

Etter tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav c faller en midlertidig forføyning bort uten opphevelse når «kravet er avgjort ved rettskraftig dom».

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Etter denne bestemmelsen er forføyningen bortfalt og uten virkning fra det tidspunkt rettskraftig dom foreligger. Det gjelder enten avgjørelsen er i saksøkers eller saksøktes favør. Begrunnelsen er at når endelig dom foreligger, vil det ikke lenger være behov for den regulering som en midlertidig forføyning innebærer, jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–91) punkt 15 side 297. Saksøker kan da begjære dommen fullbyrdet etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 4-12.

En rettskraftig dom som avgjør hovedkravet i saken, vil rette seg mot overtrederen av forbrukervernreglene. Den rettskraftige dommen vil ikke forplikte tredjeparten, og dermed vil dommen ikke kunne begjæres tvangsfullbyrdet overfor tredjeparten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 4-7. Tvangsfullbyrdelsesloven fastsetter heller ikke særlige regler om tvangsfullbyrdelse av pålegg til tredjepart om å fjerne digitalt nettinhold. Den midlertidige forføyningen bør, etter departementets vurdering, dermed ikke falle bort hvis håndhevingsorganet har fått medhold i dommen. Som tidligere nevnt vil den midlertidige forføyningen pålegge tredjeparten en handleplikt til å gjennomføre tekniske tiltak.

Den midlertidige forføyningen bør falle bort der den næringsdrivende har fått fullt medhold. Har den næringsdrivende fått delvis medhold, kan det variere hvilken betydning det bør få for den midlertidige forføyningen. Håndhevingsorganet bør i slike tilfeller vurdere om dommen gir grunnlag for å gi avkall på sin rett etter forføyningen etter tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav e. Etter departementets vurdering kan den næringsdrivende i slike tilfeller eventuelt begjære forføyningen opphevet eller innskrenket etter tvisteloven § 34-5.

13.10.11 Vernetting

13.10.11.1 Forslag i høringsnotatene og høringsinstansenes syn

I høringsnotatet foreslo det daværende Barne- og likestillingsdepartementet at de alminnelige vernetingsreglene skulle gjelde. Departementet skiserte som alternativ at for eksempel Oslo tingrett blir tvunget vernetting. En slik løsning ville, ifølge departementet, kunne skape en ensartet praksis og bygge opp kompetansen på området hos én domstol. I høringsnotatene om endringer i alkohol- og tobakkslovgivningen og endringer i kringkastingsloven viste henholdsvis Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet til høringsnotatet til det daværende Barne- og like-

stillingsdepartementet, og la til grunn at det velges samme løsning for alle rettsområdene som omfattes av forordningen. I Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i lotteriloven ble Oslo byfogdembete foreslått som tvungent vernetting.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om valget mellom alminnelig og tvungent vernetting i det daværende Barne- og likestillingsdepartementets høring. *Kabel Norge* uttaler i Kulturdepartementets høring om endringer i kringkastingsloven at de alminnelige vernetingsreglene bør gjelde. *Oslo tingrett* gir i sin høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet uttrykk for at de er positive til å være tvungent vernetting i sakene dersom det velges en domstolsbehandling.

13.10.11.2 Departementets vurdering

Valget mellom tvungent eller alminnelig vernetting

Etter tvisteloven § 32-4 første ledd første punktum skal en begjæring om midlertidig forføyning settes fram for tingretten i den krets der saksøkte har alminnelig vernetting. Virksomheter har alminnelig vernetting der virksomhetens hovedkontor ifølge registreringen i Foretaksregisteret ligger, jf. tvisteloven § 4-4. Oslo byfogdembete behandler saker etter tvisteloven sjuende del om midlertidig sikring i Oslo fylke, jf. forskrift om domssogns- og lagdømmeinndeling § 20 første ledd bokstav g. Saker etter markedsføringsloven er ikke opplistet i forskriften § 20 første ledd, og behandles dermed som hovedregel av Oslo tingrett, jf. forskriften § 20 siste ledd.

En fordel med tvungent vernetting er at den aktuelle domstolen raskere vil opparbeide seg teknisk kompetanse, hvilket er nødvendig for behandlingen av denne typen saker. På den andre siden er det en høy terskel for bruk av myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, hvilket tilsier at det ikke vil være mange saker som domstolene må behandle i året. Få saker gjør det vanskelig å bygge opp den tekniske kompetansen hos én domstol. Det er derfor tvilsomt om tvungent vernetting vil gi de ønskede fordelene som for eksempel kompetansebygging. Dette kan tilsi at man heller bør anvende tvistelovens alminnelige regler for vernetting.

Saker om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold vil kreve en avveining av grunnleggende rettigheter, som retten til ytringsfrihet, og forbrukervernet. Etter departementets vurdering er det sentralt at denne avveiningen ikke utvikler seg forskjellig. Et annet moment er at en begjæring om å fjerne digitalt nettinhold kan

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

angi en rekke tredjeparter som parter, for eksempel samtlige internettilbydere i Norge ved spørsmål om blokkering av en nettside. I slike saker kan reglene om alminnelig vernetting angi flere ulike domstoler som mulig sted for behandling av saken. Etter departementets vurdering vil hensynet til forutberegnelighet i slike saker tilsi at det velges et tvungent vernetting.

Som skissert i høringsnotatene er et alternativ at Oslo tingrett angis som tvunget vernetting i sakene. Oslo tingrett har i sin høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet stilt seg positiv til dette. Oslo tingrett er tvungent vernetting ved begjæringer etter reglene i åndsverksloven kapittel 6 del II, jf. åndsverkloven § 89. Dette tilsier at Oslo tingrett både har erfaring med og kompetansen som trengs til å vurdere de ulike tekniske tiltakene og foreta avveiningen av grunnleggende rettigheter.

Som beskrevet ovenfor i punkt 13.10.4 skal reglene for midlertidig forføyning imidlertid anvendes i sakene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnehold. Det er Oslo byfogdembete som behandler saker om midlertidig forføyning i Oslo fylke, jf. forskrift om domssogs- og lagdømmeinndeling § 20 første ledd bokstav g. Oslo byfogdembete er organisert på en måte som gjør det godt egnet til å behandle saker om midlertidig forføyning på kort tid, og domstolen er også godt kjent med en slik domstolsprosess. Etter departementets vurdering taler hensynet til effektivitet derfor for at midlertidige forføyninger om å fjerne digitalt nettinnehold behandles i Oslo byfogdembete som tvungent vernetting.

Departementet foreslår at Oslo byfogdembete blir tvungent vernetting for behandlingen av midlertidig forføyninger om å fjerne digitalt nettinnehold.

Parallelt med en avgjørelse om midlertidig forføyning vil det kunne tas ut søksmål om avgjørelse av hovedkravet som den midlertidige forføyningen skal sikre. Departementet antar at saker om å fjerne digitalt nettinnehold i de fleste tilfeller vil avgjøres ved en midlertidig forføyning, uten en særskilt behandling av et hovedkrav i etterkant. Dette skyldes partskonstellasjonen i sakene. Tredjepartene som gis en handleplikt som følge av den midlertidige forføyningen, vil i mange tilfeller ha liten interesse i saken, samtidig som det antas at selve overtrederen i de fleste tilfellene vil være ukjent. Dersom det likevel tas ut søksmål for å få avgjort hovedkravet antar departementet at de alminnelige vernettingsreglene i tvisteloven § 4-4 bør gjelde.

Forholdet til enkelte bestemmelser i tvisteloven

Enkelte bestemmelser i tvisteloven åpner opp for eller fastsetter felles behandling av sikringssaken og hovedkravet. Det følger av tvisteloven § 32-4 tredje ledd at der søksmål om det kravet som det begjæres midlertidig sikring for, er reist for en annen domstol enn forlikrådet, skal begjæringen om midlertidig sikring settes fram for denne domstolen. Hensynet bak regelen er at den domstolen som behandler hovedkravet ofte lettere og raskere kan treffe avgjørelse i saken om midlertidig forføyning.

Som redegjort for i punkt 13.10.4 skal reglene for midlertidig forføyning anvendes dersom håndhevingsorganene begjærer domstolen om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnehold. Etter departementets vurdering vil det derfor ikke oppstå en slik situasjon som tvisteloven § 32-4 tredje ledd tar sikte på å regulere, nemlig at det først tas ut søksmål om hovedkravet før det begjæres midlertidig sikring for samme krav. Etter departementets vurdering vil tvisteloven § 32-4 tredje ledd i praksis ikke komme til anvendelse i sakene.

Dersom det, før et krav om midlertidig sikring er avgjort, reises sak om hovedkravet ved en annen domstol, beholder den første domstolen sin kompetanse i sikringssaken, jf. domstolloven § 34. Sakene kan på nærmere vilkår samles gjennom overføring etter domstolloven § 38. I bestemte tilfeller åpner tvisteloven for at domstolen som behandler sikringssaken kan trekke hovedkravet til pådømmelse. Etter tvisteloven § 32-9 kan saksøkeren eller saksøkte for tingretten på nærmere vilkår trekke inn hovedkravet til pådømmelse i sak om midlertidig sikring, se punkt 13.10.6. Bestemmelsen fungerer som en vernettingsregel. Domstolen som behandler sikringssaken får både stedlig og saklig kompetanse til å pådømme hovedkravet.

Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig at Oslo byfogdembete kan trekke inn hovedkravet etter reglene i tvisteloven § 32-9, såfremt saksøker eller saksøkte begjærer dette og vilkårene i bestemmelsen er oppfylt. Etter departementets vurdering er det ingen grunn til å gjøre unntak fra tvisteloven § 32-9 i saker om midlertidig forføyning om fjerning av digitalt nettinnehold. Dersom samtidig pådømmelse av hovedkravet er begjært, vil Oslo byfogdembete kunne avgjøre både den midlertidige forføyningen og hovedkravet.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

En begjæring om å trekke inn hovedkravet til pådømmelse avgjøres ved beslutning, jf. tvisteloven § 32-9 annet ledd. Dersom hovedkravet ikke kommer til pådømmelse etter beslutning om omgjøring etter § 32-9 annet ledd, eller fordi det nektes pådømt etter tredje ledd, kan den som begjærte pådømmelse, kreve det behandlet i egen sak, jf. § 32-9 fjerde ledd første punktum. I utgangspunktet innebærer det at saken skal fortsette i egen sak for samme domstol. Dersom særskilt søksmål om hovedkravet ville hørt under en annen domstol, kan retten bestemme at hovedkravet skal behandles ved denne domstolen, jf. § 32-9 fjerde ledd annet punktum. Denne bestemmelsen hjemler for eksempel at en sak kan bli overført fra Oslo byfogdembete til Oslo tingrett. Etter departementets vurdering er det ikke behov for å gjøre unntak fra disse reglene.

13.10.12 Sakskostnader mv.

Tvisteloven kapittel 20 inneholder regler om sakskostnader. Utgangspunktet i tvisteloven § 20-2 er at en part som har vunnet saken, kan kreve sine sakskostnader erstattet av motparten.

Etter departementets vurdering bør reglene i tvisteloven kapittel 20 gjelde fullt ut for den parten som har overtrådt forbrukervernreglene dersom denne parten er kjent for håndhevingsorganene. Som nevnt i punkt 13.3 skal myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold kun anvendes som en subsidiær løsning dersom ingen andre effektive midler er tilgjengelige for å kunne stanse overtredelsen. Det forutsettes dermed at andre midler som forbudsvedtak og sanksjoner, er forsøkt benyttet mot overtredere som er kjent for håndhevingsorganene. Etter departementets vurdering vil det ikke være urimelig om overtrederen må erstatte motpartens sakskostnader dersom overtrederen har nektet å innrette seg etter håndhevingsorganenes forvaltningsvedtak, slik at håndhevingsorganene ser seg nødt til å begjære domstolen om å pålegge tredjeparter å fjerne lovstridig digitalt nettinhold. Som redegjort for i punkt 13.3, vil imidlertid bruk av denne myndigheten oftest kunne være aktuell i situasjoner der overtrederen ikke er kjent for håndhevingsorganene. I disse sakene vil sakskostnadene måtte dekkes av staten.

Etter departementets vurdering bør tvisteloven kapittel 20 også gjelde fullt ut for håndhevingsorganene. Det er håndhevingsorganene som begjærer saken for domstolen. Dersom domstolen ikke finner grunnlag for å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, må håndhevingsorga-

nene som utgangspunkt bære risikoen for dette, og dermed dekke motpartens sakskostnader.

Tredjepartenes tilknytning til sakene kan ofte være relativt perifer, og det vil ikke være rimelig om tredjeparten alltid må erstatte motpartens sakskostnader når domstolen kommer til at pålegg skal gis. Tredjepartene kan bare pålegges en handleplikt etter domstolsbehandling. Sakene bør derfor kunne avvikles uten at tredjeparten risikerer å måtte erstatte motpartens sakskostnader. Etter departementets vurdering er det ikke urimelig at tredjeparten må dekke egne kostnader i forbindelse med domstolsbehandlingen. Tredjepartens kostnader vil avhenge av hvor mye tredjeparten velger å engasjere seg i saken. Departementet antar at en tredjepart som forholder seg passiv, ikke vil pådra seg uforholdsmessig store kostnader. Andres sakskostnader bør tredjeparten i utgangspunktet ikke kunne pålegges å erstatte. Annerledes stiller det seg om tredjeparten ikke bare engasjerer seg i saken, men i tillegg gjør det i en utstrekning som innebærer bruk av rettsmidler. Etter departementets syn vil det ikke være rimelig om en tredjepart som anker en avgjørelse, ikke kan pålegges å erstatte motpartens kostnader dersom tredjeparten taper ankesaken. Departementet viser til at tilsvarende løsning er valgt i åndsverkloven § 96.

Etter departementets vurdering bør tvisteloven § 20-4 bokstav c også gjelde ved behandling i første instans. Bestemmelsen gir adgang til å pålegge en part erstatningsansvar uavhengig av sakens utfall, for tap voldt motparten som følge av forsømmelser. Bokstav c er bare ansvarsgrunnlag for merkostnadene som skyldes forsømmelsen. Tapet må derfor stå i årsakssammenheng med denne.

Departementet foreslår at tredjepartene bærer kostnadene knyttet til *oppfyllelse* av eventuelle pålegg. Kostnadene til tredjepartene knyttet til fjerning av digitalt nettinhold vil, etter departementets syn, bære preg av å være driftsomkostninger. Departementet antar derfor at kostnadene som oppstår i den enkelte sak ved et eventuelt pålegg om fjerning eller blokkering, vil være relativt moderate.

Som det også fremgår ovenfor i punkt 13.3, skal myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold kun utøves som siste utvei, det vil si i et svært begrenset antall saker. Det er derfor ikke grunn til å tro at saksomfanget vil bli særlig stort. Også på denne bakgrunn antar departementet at kostnadene heller ikke totalt sett vil belaste tredjepartene uforholdsmessig.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

13.11 Lovtekniske løsninger

Det foreslås at den nærmere domstolsprosessen reguleres i markedsføringsloven. Etter departementets vurdering er dette en hensiktsmessig løsning ettersom det er markedsføringsloven som inkorporerer forordningen som helhet i norsk rett. Myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold antas som nevnt å bli lite brukt, men det kan tenkes tilfeller, hovedsakelig på Forbrukertilsynets tilsynsområde. Det er markedsføringsloven som fastsetter Forbrukertilsynets undersøkelses- og håndhevingsmyndighet, og etter departementets vurdering bør markedsføringsloven derfor også gi bestemmelser om myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold og den nærmere domstolsprosessen. Begrepsbruken i lovforslaget er justert etter høringen på bakgrunn av høringsinnspill fra *Domeneshop AS*, *Helsedirektoratet*, *Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet* og *Uninett Norid AS*. Se forslag til markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c.

Det er håndhevingsorganene som fremmer sakene på sine respektive områder for domstolene, se punkt 13.10.2. Det foreslås derfor fastsatt i markedsføringsloven § 43 at retten etter begjæring fra *Forbrukertilsynet* kan gi pålegg om å fjerne digitalt nettinnhold for å stanse overtredelser av bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med.

I tobakksskadeloven § 36 d og alkoholloven § 9-4 tredje ledd foreslås det fastsatt at retten kan gi pålegg om å fjerne digitalt nettinnhold etter begjæring fra *Helsedirektoratet*. Bestemmelsene er foreslått utformet likelydende som tilsvarende bestemmelse i markedsføringsloven. Det foreslås at domstolsprosessen i markedsføringsloven gis tilsvarende anvendelse gjennom en henvisning.

For *Legemiddelverket* foreslås myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold gjennomført i legemiddeloven. Det foreslås som nevnt i punkt 13.9.4.2, at Legemiddelverket selv gis myndigheten. Se forslag til legemiddeloven § 21 a.

Det foreslås en bestemmelse i lotteriloven om at *Lotteritilsynet* kan begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold.

Bestemmelsen foreslås utformet likelydende som den tilsvarende bestemmelsen i markedsføringsloven, med en henvisning til den nærmere domstolsprosessen som foreslås regulert i markedsføringsloven. Se forslag til lotteriloven § 16 c.

Det foreslås at det fastsettes i luftfartsloven at retten kan gi pålegg om å fjerne digitalt nettinnhold etter begjæring fra *Luftfartstilsynet*. Det foreslås at domstolsprosessen i markedsføringsloven gis tilsvarende anvendelse. Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav f.

I kringkastingsloven foreslås det at *Medietilsynet* gis adgang til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Forslag til ny bestemmelse tilsvarer den foreslåtte § 43 i markedsføringsloven. Det foreslås at den nærmere domstolsprosessen i markedsføringsloven gis tilsvarende anvendelse. Det foreslås at håndhevingsmyndigheten etter bestemmelsen kun kan benyttes i grenseoverskridende saker, som det er krav om for at forordningens regler skal komme til anvendelse. Det vil si at Medietilsynet kun kan begjære domstolsbehandling for overtredelser av bestemmelser som tilsynet fører tilsyn med etter markedsføringsloven § 47. Se forslag til kringkastingsloven § 2-12 tredje ledd.

Det foreslås at det tas inn en bestemmelse i sjøloven som gir retten myndighet til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold etter reglene i markedsføringsloven 43, etter begjæring fra *Sjøfartsdirektoratet*. Se forslag til sjøloven § 418 d første ledd annet punktum.

Det foreslås at det i jernbaneloven inntas en bestemmelse som fastsetter at *Statens jernbanetilsyn* kan begjære retten om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Den nærmere domstolsprosessen i markedsføringsloven foreslås gitt tilsvarende anvendelse. Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav e.

Det foreslås at det i yrkestransportloven inntas en bestemmelse som fastsetter at retten, etter begjæring fra *Statens vegvesen*, kan gi pålegg om å fjerne digitalt nettinnhold. Den nærmere domstolsprosessen i markedsføringsloven foreslås gitt tilsvarende anvendelse. Se forslag til yrkestransportloven § 32 a sjette ledd tredje punktum.

14 Adgang til å ilegge sanksjoner

14.1 Gjeldende forordning

Etter gjeldende forordning skal håndhevingsorganene kunne kreve at den tapende part, dersom en avgjørelse ikke etterkommes, betaler erstatning til statskassen eller andre mottakere i henhold til nasjonal lovgivning, jf. artikkel 4 nr. 6 bokstav g. Eventuelle øvrige krav til sanksjoner er fastsatt individuelt i rettsaktene som følger av forordningens vedlegg, det vil si rettsaktene som forordningen gis anvendelse på.

14.2 Ny forordning

14.2.1 Generelt

I følge ny forordning skal håndhevingsorganene ha myndighet til å ilegge sanksjoner, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd. Bestemmelsen nevner bøter eller tvangsmulkt som eksempler på sanksjoner.

Håndhevingsorganene skal for det første kunne ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning», det vil si overtridelser av bestemmelsene i rettsaktene som er nevnt i forordningens vedlegg. Dette omfatter både pågående overtridelser og overtridelser som har opphørt før håndhevingen begynner, jf. artikkel 2 nr. 1, jf. artikkel 3 nr. 1. Myndigheten til å ilegge sanksjoner, gjelder kun for de rettsaktene i forordningens vedlegg som inneholder bestemmelser om sanksjoner, jf. artikkel 9 nr. 5 første punktum. Det vil si at forordningen ikke er ment å innføre nye krav til sanksjoner for brudd på de materielle bestemmelsene, dersom dette ikke allerede følger av de aktuelle rettsaktene at bestemmelsene skal kunne sanksjoneres.

For det andre skal håndhevingsorganene også kunne ilegge sanksjoner for «manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, forpliktende tilsagn fra næringsdrivende eller andre tiltak som er vedtatt i henhold til denne forordning», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd.

Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtridelsen og virke avskrekkende, i tråd med kravene i de felleseuropeiske forbrukervernreglene, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h annet

ledd. Det vil si at så lenge sanksjonene sikrer effektiv håndheving av forpliktelsen så står medlemsstatene fritt til å velge reaksjonsform. Det skal særlig tas hensyn til arten, alvorlighetsgraden og varigheten av overtridelsen, jf. samme sted.

14.2.2 Hvilken myndighet håndhevingsorganene skal ha til å ilegge sanksjoner

14.2.2.1 Vurderingen i høringsnotatet

Etter det daværende Barne- og likestillingsdepartementets vurdering i høringsnotatet var det i utgangspunktet ingen forskjell mellom gjeldende og ny forordnings krav til at håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner. Ny forordning inneholder imidlertid flere håndhevingsmyndigheter, herunder myndighet til å vedta midlertidige tiltak og å motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til forbrukerne. Etter departementets vurdering var en naturlig følge av dette at også brudd på disse håndhevingstiltakene skal sanksjoneres.

14.2.2.2 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet mener det er forskjell mellom ny og gjeldende forordning når det gjelder myndigheten til å ilegge sanksjoner. Tilsynet uttaler:

«Slik vi forstår utvidelsen av ordlyden i bestemmelsen, beskriver nå første del av bokstav h en situasjon der begåtte lovbrudd skal kunne sanksjoneres med f.eks. overtridelsesgebyr, mens andre del av punktet beskriver et typisk tilfelle hvor det kan anvendes tvangsmulkt for å påvirke næringsdrivende til å innrette seg etter vedtak. Det sentrale er at den nye forordningen, i motsetning til den gamle, ser ut til å kreve at begåtte lovbrudd skal kunne sanksjoneres.»

Forbrukertilsynet viser til at tvangsmulkt i norsk forvaltningsrett ikke er definert som sanksjon. Tilsynet mener derfor at det bør gjøres en ny vurdering av om forordningen krever at brudd på for-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

brukervernregler som er omfattet av forordningens virkeområde, skal kunne sanksjoneres med for eksempel overtredelsesgebyr.

Kripos mener at hjemlene for undersøkelser og håndheving av både permanente og midlertidige tiltak i stor grad likner på strafferettslige tvangsmidler og sanksjoner, uten at strafferettslige rettsikkerhetsgarantier er omtalt. Det bemerkes at når bruken av sanksjoner og makt nærmer seg strafferettslige prosedyrer, handlinger og reaksjoner, bør det også stilles krav til rettsikkerhet og kontroll med maktutøvelsen. *Kripos* mener at selv om forordningen i utgangspunktet ikke berører medlemsstatenes håndtering av straffesaker, kan det likevel være behov for å avklare når ulike reaksjoner i forordningen skal benyttes, særlig i hvilke tilfeller det strafferettslige sporet skal benyttes. *Politidirektoratet* støtter *Kripos* sitt innspill.

14.2.2.3 Departementets vurdering

Uttrykket «sanksjoner»

I følge ny forordning skal håndhevingsorganene ha myndighet til å ilegge «sanksjoner», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd. Som eksempler på sanksjoner nevner forordningen bøter eller tvangsmulkt. Overtredelsesgebyr, det vil si «bøter» er i norsk rett ansett som administrative sanksjoner, mens fastsettelse av tvangsmulkt er ansett som en administrativ reaksjon.

I forvaltningsloven § 43 annet ledd er «administrative sanksjoner» definert som «en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon.» Administrative sanksjoner er altså reaksjoner på allerede begåtte overtredelser. Ved administrative sanksjoner kommer forvaltningsloven kapittel IX til anvendelse, jf. forvaltningsloven § 43 første ledd.

Fastsettelse av tvangsmulkt er regulert i forvaltningsloven § 51. Med «vedtak om tvangsmulkt» siktes det til en individuell avgjørelse om trussel om plikt til å betale penger til det offentlige for å sikre at plikter som følger av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, blir etterlevd, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 34.1 s. 205. Tvangsmulkt har altså til formål å skape et fremtidig oppfylleelsespress. Justis- og beredskapsdepartementet bygger i forarbeidene til forvaltningsloven på at tvangsmulkt etter forvaltningsloven § 51 ikke utgjør en sak om straff etter EMK, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 31.4.2.

I det følgende brukes uttrykket «sanksjoner», i tråd med forordningens språkbruk som et samleuttrykk for både administrative reaksjoner (eller andre forvaltningstiltak) og administrative sanksjoner. Der det bare siktes til administrative sanksjoner, brukes dette uttrykket eller overtredelsesgebyr. Uttrykket «tvangsmulkt» brukes i tråd med forvaltningslovens begrepsbruk.

Sanksjoner for «overtredelser som omfattes av forordningen»

Håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Med «overtredelser som omfattes av denne forordning» siktes det til brudd på de materielle bestemmelsene som forordningen gis anvendelse på, det vil si forbrukervernreglene listet opp i vedlegget til forordningen, jf. artikkel 3 nr. 5, jf. nr. 2, jf. nr. 1. Det vises til punkt 4.2 for en oversikt over hvilke rettsaker som omfattes. «Overtredelser som omfattes av forordningen» er altså noe annet enn brudd på håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingstiltak.

Forordningen krever at håndhevingsorganene har «effektive sanksjoner» tilgjengelig for å kunne slå ned på materielle overtredelser av forbrukervernreglene, «for eksempel bøter, eller tvangsmulker», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Som nevnt vil overtredelsesgebyr, det vil si «bøter», i stor utstrekning oppfylle definisjonen av «administrativ sanksjon» i forvaltningsloven § 43 annet ledd. I Prop. 62 L (2015–2016) (administrative sanksjoner mv.) foretar Justis- og beredskapsdepartementet en bred gjennomgang av reglene om administrative sanksjoner, og gir veiledning om nasjonale rettsprinsipper og anbefalinger for når det bør kunne gis hjemmel for bruk av administrative sanksjoner, og om valg mellom administrativ sanksjon og straff. Administrative sanksjoner bør ikke brukes dersom mindre inngripende virkemidler, som for eksempel tvangsmulkt, er tilgjengelig og kan sikre effektiv håndheving av regelverket, jf. anbefalingene i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 7.4.3.2 og 7.4.6. Etter departementets syn vil det ikke være hensiktsmessig med hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på de materielle bestemmelsene dersom effektiv håndheving kan sikres ved bruk av tvangsmulkt.

Departementet forstår Forbrukertilsynets høringsuttalelse dithen at brudd på forbrukervernreglene, etter tilsynets oppfatning, må kunne sanksjoneres med en administrativ sanksjon. Etter departementets vurdering kan dette ikke være rik-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tig forståelse av forordningen. Selv om tvangsmulkt i norsk rett ikke er ansett som en administrativ sanksjon er det, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, klart at tvangsmulkt er omfattet av forordningens begrep «sanksjon». Forordningens begrep «sanksjon» må likestilles med det som i norsk rett er ansett som administrative reaksjoner og administrative sanksjoner. Det vil si at forordningen ikke stiller krav om at håndhevingsorganene kan ilegge overtredelsesgebyr for ethvert brudd på de materielle forbrukervernreglene. Medlemsstatene er gitt en handlefrihet til å velge type reaksjon, så lenge reaksjonen oppfyller forordningens krav om effektiv håndheving. Hva som er effektiv håndheving må vurderes konkret i tilknytning til hver enkelt rettsakt som omfattes av forordningen.

Sanksjoner for manglende overholdelse av pålegg i forbindelse med undersøkelses- og håndhevingstiltak

Håndhevingsorganene skal også kunne ilegge sanksjoner for «manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, forpliktende tilsagn fra næringsdrivende eller andre tiltak som er vedtatt i henhold til denne forordning», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd. Med dette siktes det til undersøkelses- og håndhevingstiltakene som håndhevingsorganene iverksetter for å avdekke eller stanse brudd på forordningen, jf. artikkel 9 nr. 3 og nr. 4.

Etter departementets vurdering innebærer forordningen at manglende etterlevelse av håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingstiltak skal kunne møtes med tvangsmulkt (eventuelt andre forvaltningstiltak), administrative sanksjoner eller straff. Formålet med reaksjonene vil være å sikre at tiltakene etterleves. Departementet anser dette som noe nytt sammenlignet med gjeldende forordning.

Medlemsstatene er gitt en handlefrihet til å velge type reaksjon, så lenge reaksjonen oppfyller forordningens krav om effektiv håndheving, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h annet ledd. I det følgende vil departementet drøfte hvilke reaksjoner som er nødvendige for å sikre effektiv håndheving av plikter som pålegges næringsdrivende i forbindelse med håndhevings- og undersøkelsestiltak som nevnt i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd.

Pålegg i forbindelse med undersøkelsestiltak

Når det gjelder pålegg om å gi opplysninger og utlevere dokumenter etter artikkel 9 nr. 3 bokstav a og b, vil trussel om tvangsmulkt, etter departe-

mentets vurdering, være en tilstrekkelig effektiv reaksjon. Formålet med tvangsmulkten vil være å skape et oppfyllelsespress, slik at opplysningene håndhevingsorganene ber om blir gitt. Tvangsmulkten kan fastsettes samtidig med at pålegget om å gi opplysninger og utlevere dokumenter blir gitt, det vil si før det foreligger et brudd på pålegget (forhåndsfastsatt tvangsmulkt). I enkelte tilfeller gir spesiallovgivningen i tillegg håndhevingsorganene hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr, se punkt 14.7 og 14.8 om henholdsvis Luftfartstilsynet og Medietilsynet.

Forvaltningen er avhengig av å ha nødvendige og korrekte opplysninger når den utfører sine arbeidsoppgaver. Departementet legger derfor til grunn at det må gis riktige og fullstendige opplysninger for å oppfylle opplysningsplikten. Den som, tross håndhevingsorganets pålegg, gir uriktige eller mangelfulle opplysninger vil kunne straffes for uriktig forklaring etter straffeloven § 221 første ledd bokstav c, med mindre noe annet følger av særloven. Etter straffeloven § 221 første ledd bokstav c vil enhver som under forklaringsplikt gir uriktige opplysninger til offentlig myndighet kunne straffes med bot eller fengsel inntil 2 år. Etter departementets vurdering vil straffeloven § 221 første ledd bokstav c og en hjemmel til å knytte tvangsmulkt til opplysningsplikten oppfylle forordningens krav til effektive sanksjoner for brudd på håndhevingsorganenes pålegg om opplysninger og dokumenter.

Når det gjelder pålegg i forbindelse med utøvelsen av stedlige kontroller etter artikkel 9 nr. 3 bokstav c, viser departementet til at håndhevingsorganene, dersom dette fremgår av spesiallovgivningen, kan anmode om bistand fra politiet. Det er presisert i politiloven § 2 nr. 5 at politiet på anmodning skal yte andre offentlige myndigheter vern og bistand under deres tjenesteutøvelse når dette følger av lov eller sedvane. Hvilke tvangstiltak politiet kan utøve må avgjøres gjennom en tolkning av den aktuelle særloven. Politiet kan uansett bruke makt for å bringe ulovlig hindring av stedlige kontroller til opphør, jf. politiloven § 7 første ledd nr. 3, jf. § 6 siste ledd. Etter departementets vurdering sikrer dette at håndhevingsorganene effektivt kan få tilgang til lokalene etc. som er gjenstand for den stedlige kontrollen. Forordningen krever imidlertid at håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner for næringsdrivendes manglende overholdelse av et pålegg om stedlig kontroll. Dette kan for eksempel være nødvendig der den næringsdrivende, i strid med en bistandsplikt, nekter å bistå håndhevingsorganene under den stedlige kontrollen. Etter departementets vurdering vil både for-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

håndsfastsatt tvangsmulkt og overtredelsesgebyr oppfylle forordningens krav om effektive sanksjoner. Overtredelsesgebyr vil, etter departementets vurdering, imidlertid kunne være mer hensiktsmessig enn å fatte forbudsvedtak med løpende tvangsmulkt i slike tilfeller.

Når det gjelder myndigheten til å kunne gjennomføre testkjøp med skjult identitet og å gi informasjon til forbrukere om hvordan de kan søke erstatning, vil sanksjoner, etter departementets vurdering, ikke være aktuelt ettersom dette ikke er «pålegg» som næringsdrivende må «overholde», jf. ordlyden i artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd. Dette er håndhevingsmyndighet som kan gjennomføres uavhengig av en eventuell mangel på medvirkning fra den næringsdrivende.

Pålegg i forbindelse med håndhevingstiltak

Etter departementets syn bør håndhevingsorganene ha hjemmel til å fastsette tvangsmulkt samtidig med at det fastsettes et midlertidig forbuds- og påbudsvedtak, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav a. Se omtale av slike vedtak i punkt 9.2.2. Formålet med tvangsmulkten vil være å få den næringsdrivende til å rette seg etter det midlertidige forbuds- eller påbudsvedtaket. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom det midlertidige vedtaket ikke etterleveres. Dette vil, etter departementets vurdering, sikre en effektiv håndheving. Om inndrivelse av tvangsmulkt dersom håndhevingsorganene konkluderer med at det ikke foreligger en overtredelse av forordningen, vises det til nærmere omtale i punkt 9.

Midlertidige vedtak om å fjerne digitalt nettinhold fattes av domstolene og her vil administrative reaksjoner ikke være relevante for å sikre at den næringsdrivende etterlever vedtaket. Domstolene kan imidlertid fastsette tvangsmulkt for å sikre at tredjeparten overholder pålegget om å fjerne lovstridig digitalt innhold, se tvisteloven § 34-4, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kapittel V. For nærmere omtale se punkt 13.10.7.

Manglende overholdelse av forpliktende tilsagn om å stanse en overtredelse og forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak vil, etter departementets vurdering, også kunne sanksjoneres effektivt med tvangsmulkt. Å gi et forpliktende tilsagn baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivendes side, se drøftelse i punkt 10. Når et forpliktende tilsagn først er gitt, vil en tvangsmulkt skape et tilstrekkelig oppfyllelsespress.

Når det gjelder høringsinnspillene fra Politidirektoratet og Kripos, ser departementet ikke behovet for å omtale krav til rettssikkerhet og kontroll med maktutøvelsen eksplisitt. Det må

uansett være en forutsetning ved ileggelse av sanksjoner at forvaltningsrettslige grunnprinsipper og rettssikkerhetsgarantier er ivarettatt. For en nærmere omtale av dette vises det til Prop. 62 L (2015–2016).

14.3 Forbrukertilsynet

14.3.1 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet kan, for å sikre at forbuds- og påbudsvedtak etterleveres, fatte enkeltvedtak om tvangsmulkt etter markedsføringsloven (mfl.) § 42, jf. mfl. § 39 første ledd bokstav c. Tvangsmulkten skal betales dersom forbuds- eller påbudsvedtaket ikke etterkommes.

Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp, jf. mfl. § 42 annet ledd. Ved fastsettelsen av tvangsmulkten skal det legges vekt på at det ikke skal lønne seg å overtre vedtaket. Tilsynet kan også fastsette tvangsmulkt ved pålegg om å gi opplysninger, jf. tredje ledd. Tvangsmulkten skal sikre at pålegget etterkommes.

Forvaltningsorganer kan ilegge overtredelsesgebyr når det er fastsatt i lov, jf. forvaltningsloven § 44. Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av nærmere angitte materielle bestemmelser i markedsføringsloven kan Forbrukertilsynet ilegge overtredelsesgebyr etter mfl. § 43, jf. mfl. § 39 første ledd bokstav d. Det samme gjelder nærmere angitte overtredelser av angrerettloven og pakke-reiseloven, se angrerettloven § 42 og pakkereise-loven § 52. Det er et vilkår i de nevnte bestemmelse at overtredelsene anses som vesentlige eller har skjedd gjentatte ganger. Felles for bestemmelse er også at både fysiske og juridiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr, jf. formuleringen «den som vedtaket retter seg mot». Vedtak kan også rettes mot medvirkere, jf. mfl. § 39 annet ledd.

Ved fastsettelse av overtredelsesgebyrets størrelse skal det legges vekt på overtredelsens grovhet, omfang og virkning, jf. mfl. § 43 annet ledd. Departementet kan gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr i forskrift, jf. mfl. § 43 fjerde ledd. Denne forskriftshjemmelen er ikke benyttet. Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. mfl. § 43 tredje ledd annet punktum. Markedsføringsloven inneholder også strafferettslige sanksjoner, herunder bøter og fengsel inntil 6 måneder ved overtredelser av nærmere angitte materielle bestemmelser, jf. mfl. § 48 flg.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

14.3.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet har i dag ikke myndighet til å ilegge sanksjoner for manglende etterlevelse av midlertidige tiltak eller forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, ettersom Forbrukertilsynet ikke har slik håndhevingsmyndighet i dag. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet foreslo i høringsnotatet at Forbrukertilsynet kan fastsette tvangsmulkt ved midlertidig forbuds- og påbudsvedtak, for å sikre at vedtakene blir overholdt. Departementet vurderte at det ikke vil være behov for å ilegge overtredelsesgebyr midlertidig, da dette er en reaksjon på allerede begåtte overtredelser som tilsier at saken bør være ferdig undersøkt før en slik reaksjon ilegges.

Departementet foreslo videre at tilsynet skal kunne fastsette tvangsmulkt ved næringsdrivendes forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak for berørte forbrukere. Departementet la til grunn at å fastsette tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av midlertidige tiltak og næringsdrivendes forpliktende tilsagn, vil følge av markedsføringslovens gjeldende system. Ingen høringsinstanser har uttalt seg om forslaget. For generelle høringsinnspill knyttet til hva myndigheten til å ilegge sanksjoner innebærer vises det til punkt 14.2.2.3.

14.3.3 Departementets vurdering

Forordningen stiller krav om at håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner for overtredelser av forbrukervernreglene. Første spørsmål er derfor hva slags sanksjoner Forbrukertilsynet skal kunne benytte ved brudd på de materielle bestemmelsene. Forbrukertilsynet kan i dag fastsette tvangsmulkt ved overtredelser av alle forbrukervernreglene som håndheves av tilsynet. Forbrukertilsynet kan også ilegge overtredelsesgebyr, men bare for mer alvorlige brudd på visse typer forbrukervernregler. Et overtredelsesgebyr må betales umiddelbart for handlinger som allerede er utført, mens en tvangsmulkt bare må betales dersom den næringsdrivende ikke handler i tråd med vedtaket. Ved alvorlige overtredelser kan også politiet forfølge saken strafferettslig, jf. eksempelvis markedsføringsloven § 48.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering er det i tråd med forordningen at Forbrukertilsynet kan fatte vedtak om tvangsmulkt for alle overtredelser innenfor Forbrukertilsynets

ansvarsområde, og at overtredelsesgebyr kun kan benyttes ved overtredelse av nærmere angitte bestemmelser. Forordningen krever ikke at Forbrukertilsynet skal kunne sanksjonere ethvert brudd med overtredelsesgebyr, se punkt 14.2.2.3. Et slikt krav kan heller ikke utledes fra rettsaktene som Forbrukertilsynet skal føre tilsyn med etter forordningen. Hvilke materielle bestemmelser som skal kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr er nøye vurdert av departementet ved gjennomføringen av de ulike rettsaktene i norsk rett, se for eksempel Prop. 64 L (2013–2014) punkt 3.17.4 og Prop. 54 L (2017–2018) punkt 11.4.4. Etter departementets vurdering vil det ikke være nødvendig å gjøre endringer i gjeldende rett på dette punkt for å oppfylle forordningens krav om effektive sanksjoner. Som nevnt i punkt 5.1.4 foreslår departementet imidlertid at det av klarhetshensyn tas inn en tilsynsbestemmelse i tjenesteloven § 19. Som følge av dette foreslår departementet at adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på tjenesteloven § 19 uttrykkelig angis i bestemmelsen.

Departementet viser for øvrig til at Forbrukertilsynets myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr, fra 1. januar 2018, ble utvidet til også å omfatte overtredelser av markedsføringsloven § 6, jf. Prop. 93 L (2016–2017) punkt 6.4. Utvidelsen medfører at det kan ilegges overtredelsesgebyr når Forbrukertilsynet griper inn etter det såkalte «lovstridsprinsippet». Prinsippet innebærer at handlinger som strider mot bindende forbrukervernregler, i utgangspunktet også anses i strid med markedsføringsloven.

Neste spørsmål er hvilken adgang Forbrukertilsynet skal ha til å ilegge sanksjoner overfor næringsdrivende ved brudd på plikter i tilknytning til håndhevings- og undersøkelsestiltak. Det siktes her til manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, næringsdrivendes forpliktende tilsagn eller andre tiltak som er vedtatt etter forordningen, jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h, se punkt 14.2.2.3.

Forbrukertilsynet har etter gjeldende rett myndighet til å fastsette tvangsmulkt dersom opplysningsplikten etter mfl. § 34 ikke etterkommes, jf. mfl. § 42 tredje ledd. Bestemmelsen gjelder som utgangspunkt opplysningsplikten etter § 34 første ledd. Departementet foreslår at adgangen til å fastsette tvangsmulkt utvides til å også omfatte manglende overholdelse av pålegg om utlevering av opplysninger mv. etter gjeldende § 34 annet ledd. Formålet med denne reaksjonen er å skape oppfylleelsespress, slik at opplysninger blir gitt. For en nærmere drøftelse av valget mel-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

lom tvangsmulkt og overtredelsesgebyr som reaksjonsform ved manglende etterlevelse av opplysningsplikten, vises det til Prop. 93 L (2016–2017) punkt 6.3.4. Opplysningsplikten gjelder «enhver», det vil si alle individer, juridiske personer og offentlige myndigheter. Departementet fremhever at plikten også omfatter eventuelle tredjeparter, som for eksempel ekomtilbydere, se punkt 6.3.4. Departementet presiserer at næringsdrivende i noen tilfeller er fritatt fra å gi opplysninger som kan føre til at vedkommende ilegges overtredelsesgebyr, jf. selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6. I slike tilfeller vil det heller ikke være anledning til å ilegge tvangsmulkt dersom opplysningsplikten ikke overholdes. For en nærmere drøftelse av denne problemstillingen, vises det til Prop. 62 L (2015–2016) punkt 22.

Forbrukertilsynet har i dag ikke myndighet til å ilegge sanksjoner dersom den næringsdrivende nekter tilsynet tilgang og motsetter seg stedlige kontroller, jf. mfl. § 34 annet ledd, se punkt 7.3.4. Departementet viser imidlertid til at Forbrukertilsynet om nødvendig kan anmode om bistand fra politiet for å kunne foreta stedlige tilsyn, jf. mfl. § 34 annet ledd annet punktum. Etter departementets vurdering sikrer dette at Forbrukertilsynet effektivt kan gjennomføre kontrollen. Forordningen krever imidlertid også at Forbrukertilsynet skal kunne ilegge sanksjoner som en reaksjon på at den næringsdrivende har motsatt seg pålegg under den stedlige kontrollen. Dette kan for eksempel være pålegg om generell bistand under kontrollen. Det foreslås en hjemmel for Forbrukertilsynet til å ilegge overtredelsesgebyr i slike situasjoner. Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som benyttes på allerede begåtte lovbrudd, og vil etter departementets vurdering oppfylle forordningen krav om effektive sanksjoner.

Ny forordning inneholder nye håndhevingsmyndigheter, herunder myndighet til å vedta midlertidige tiltak og å motta forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til forbrukerne. Dette er myndighet som Forbrukertilsynet ikke har etter gjeldende rett, jf. punkt 9.3 og 10.3. Følgelig har Forbrukertilsynet heller ikke myndighet til å ilegge sanksjoner for manglende etterlevelse av midlertidige vedtak og skriftlige bekreftelser om avhjelpende tiltak, slik forordningen krever.

Markedsføringslovens system for tvangsmulkt er slik at Forbrukertilsynet skal fastsette tvangsmulkt ved påbuds- og forbudsvedtak, jf. § 42, jf. § 40 og § 41. Adgangen til å fastsette tvangsmulkt ved midlertidige vedtak vil derfor følge av markedsføringslovens gjeldende system når Forbru-

kertilsynet gis adgang til å ilegge forbuds- og påbudsvedtak med midlertidig virkning. Dette vil, etter departementets vurdering, være i samsvar med ny forordning, og sikre at midlertidige påbuds- og forbudsvedtak blir overholdt.

Departementet la i høringsnotatet til grunn at det også vil følge av markedsføringslovens gjeldende system at Forbrukertilsynet kan fastsette tvangsmulkt for manglende overholdelse av forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak når Forbrukertilsynet gis hjemmel til å motta slike tilsagn. Etter en ny vurdering foreslår departementet likevel at det tas inn en uttrykkelig hjemmel for å kunne fastsette tvangsmulkt i slike tilfeller. En skriftlig bekreftelse om avhjelpende tiltak vil etablere nye plikter for den næringsdrivende, som ikke allerede finnes på annet grunnlag. Departementet foreslår derfor at det tas inn en hjemmel i markedsføringsloven for å kunne fastsette tvangsmulkt ved slike forpliktende tilsagn.

Ved manglende etterlevelse av skriftlige bekreftelser om å stanse en overtredelse, vil Forbrukertilsynet kunne treffe et påbuds- og forbudsvedtak etter mfl. § 40 og § 41, og fastsette en tvangsmulkt, jf. mfl. § 42. Brudd på den skriftlige bekreftelsen kan også sanksjoneres med overtredelsesgebyr dersom den skriftlige bekreftelsen gjelder å stanse en overtredelse av en materiell bestemmelse nevnt i mfl. § 43. Etter departementets vurdering er dette i overensstemmelse med ny forordning. Departementet foreslår likevel at det av klarhetshensyn tas inn en hjemmel i markedsføringsloven til å knytte tvangsmulkt til skriftlige bekreftelser. Dette vil ikke gi Forbrukertilsynet en videre adgang til å ilegge tvangsmulkt ved manglende overholdelse av skriftlige bekreftelser enn det som allerede følger av markedsføringsloven i dag.

Se forslag til markedsføringsloven § 41 første ledd, § 41 tredje ledd, § 42 første ledd annet punktum og tjenesteloven § 19 tredje ledd.

14.4 Helsedirektoratet

14.4.1 Gjeldende rett

14.4.1.1 Alkoholloven

Alkoholloven § 9-4 gir Helsedirektoratet myndighet til å fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av reklameforbudet. Ny § 10-5 (foreløpig ikke trådt i kraft) vil gi Helsedirektoratet myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr.

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av reklameforbudet og forpliktelser etter alkoholloven,

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

herunder pålegg, er forbundet med straffesanksjoner som må fastsettes av domstolene, jf. alkoholloven kapittel 10.

14.4.1.2 Tobakksskadeloven

Tobakksskadeloven § 36 gir Helsedirektoratet myndighet til å fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av reklameforbudet i tobakksskadeloven. Ny § 36 a vil gi Helsedirektoratet myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr. Bestemmelsen er foreløpig ikke trådt i kraft.

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av reklameforbudet og forpliktelser etter tobakksskadeloven, herunder pålegg, er forbundet med straffesanksjoner som må avgjøres av domstolene, jf. tobakksskadeloven § 44.

14.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet redegjorde i høringsnotatet for de sanksjoner som Helsedirektoratet har til rådighet ved brudd på reklamebestemmelsene på alkohol- og tobakksfeltet. Disse sanksjonsmulighetene oppfyller, etter departementets oppfatning, forordningens krav til at håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning». Departementet anså det derfor ikke som nødvendig med lovendringer.

Håndhevingsorganene skal etter forordningen også kunne ilegge sanksjoner for «manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, forpliktende tilsagn fra næringsdrivende eller andre tiltak som er vedtatt i henhold til denne forordning», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Med dette siktes det til undersøkelses- og håndhevingstiltakene som håndhevingsorganene iverksetter for å avdekke eller stanse brudd på forbrukervernreglene, jf. artikkel 9 nr. 3 og nr. 4. I høringsnotatet viste Helse- og omsorgsdepartementet til at Helsedirektoratet, etter gjeldende rett, ikke har myndighet til å ilegge sanksjoner for manglende etterlevelse av midlertidige tiltak eller forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere ble ikke ansett som relevant på feltet for alkohol- og tobakksreklame.

Alkoholoven og tobakksskadelovens system for tvangsmulkt er slik at Helsedirektoratet kan fastsette tvangsmulkt ved påbud om retting. Departementet foreslo lovendringer som gir Helsedirektoratet myndighet til å fastsette vedtak

om midlertidige tiltak. Myndigheten til å fastsette tvangsmulkt ved midlertidige tiltak ville, etter departementets vurdering, dermed følge av dette systemet.

14.4.3 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker i sitt hørings svar at tobakksskadeloven har straffebestemmelser som dekker brudd på pålegg i forbindelse med undersøkelser etter loven § 35, jf. tobakksskadeloven § 44. Straffebestemmelsen i alkoholloven § 10-1 første ledd dekker brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av alkoholoven. Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at det bør vurderes hvorvidt brudd på lovreglene om håndheving og tilsyn som skisseres i høringsnotatet, skal omfattes av disse straffebestemmelsene.

14.4.4 Departementets vurdering

Helse- og omsorgsdepartementet har merket seg at ingen av høringsinstansene har merknader knyttet til departementets vurdering av at alkohol- og tobakksskadeloven oppfyller forordningens krav knyttet til myndigheten til å ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning».

Helse- og omsorgsdepartementet opprettholder sin vurdering knyttet til at sanksjonsmulighetene oppfyller forordningens krav til at håndhevingsorganene skal kunne ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning», og at det derfor ikke er nødvendig med lovendringer.

Helse- og omsorgsdepartementet har etter høringsrunden vurdert om straffebestemmelsene i tobakksskadeloven og alkoholloven oppfyller forordningens krav til hjemmel til å kunne sanksjonere manglende overholdelse av pålegg om å gi eller utlevere opplysninger, og sanksjonering i tilfeller der den næringsdrivende eller dens ansatte motsetter seg stedlig tilsyn. Det samme gjelder sanksjonsmulighetene knyttet til skriftlige bekreftelser om å stanse en overtredelse. Det er departementets oppfatning at straffebestemmelsene oppfyller disse kravene.

Helse- og omsorgsdepartementet har merket seg Justis- og beredskapsdepartementets innspill om å vurdere dette opp mot anbefalingene om bruk av straff og administrative sanksjoner i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 6 og 7, og vil komme tilbake til dette ved en senere anledning.

14.5 Legemiddelverket

14.5.1 Gjeldende rett

Etter den generelle straffebestemmelsen i legemiddeloven § 31 kan en overtredelse straffes i form av bøter eller fengsel inntil 3 måneder.

Dessuten har Legemiddelverket adgang til å gå til domstolene for å få dom for at en vare forbys solgt under navn som har vært brukt i ulovlig reklame, jf. legemiddeloven § 20 tredje ledd.

Legemiddelverket kan ilegge tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagmulkt dersom frist for oppfyllelse av pålegg oversittes, jf. legemiddeloven § 28 femte ledd.

Som følge av lov 22. juni 2018 nr. 76 har Legemiddelverket adgang til å ilegge overtredelsesgebyr. Bestemmelsen er vedtatt tatt inn i legemiddeloven som ny § 28 a, men er ikke trådt i kraft.

Gjeldende legemiddelforskrift kapittel 13 om reklame for legemidler inneholder flere reaksjonsmuligheter for Legemiddelverket ved brudd på reklameregelverket. Etter § 13-10 første ledd kan Legemiddelverket ved overtredelse av reklamereglene kreve den konkrete reklamen stoppet eller inndratt, samt pålegge den som driver reklamen å sende ut en beriktigelse til alle som mottok den ulovlige reklamen. Ved gjentatte overtredelser kan Legemiddelverket etter bestemmelsens annet ledd, forby all reklame for vedkommende legemiddel for kortere eller lengre tid, eventuelt gi et permanent forbud. Bestemmelsen foreslås videreført i revidert kapittel 13 om reklame for legemidler i § 13-13, med den endring at det er lagt til et vilkår om at lengden på forbudet skal stå i forhold til overtredelsens alvorlighet.

14.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det redegjort for at de sanksjonene Legemiddelverket har til rådighet er tilstrekkelige for å kunne håndheve reglene om reklame for legemidler på en effektiv måte. Alle forbudene og påbudene som Legemiddelverket har hjemmel til å vedta, dekker alle typer overtredelser av reklamereglene. Ved manglende etterlevelse av forbud og påbud kan Legemiddelverket anvende sanksjoner som tvangsmulkt og overtredelsesgebyr.

Legemiddelverkets vurdering i høringsnotatet var at dette også vil gjelde ved eventuelle brudd på rettsnormer som måtte følge av innføringen av CPC-forordningen på legemiddelområdet.

14.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har kommentert dette.

14.5.4 Departementets vurdering

Legemiddelverket har i dag hjemmel til å ilegge tvangsmulkt ved manglende overholdelse av pålegg, jf. legemiddeloven § 28. «Pålegg» vil både omfatte forbud og påbud som følge av brudd på en materiell bestemmelse, pålegg om å gi opplysninger og pålegg om å gjennomføre stedlige kontroller. Brudd på en skriftlig bekreftelse om å stanse en overtredelse vil også kunne sanksjoneres med tvangsmulkt etter § 28. Etter Helse- og omsorgsdepartementets vurdering vil dette være i overensstemmelse med forordningens krav om effektive sanksjoner.

Det vil også være tvangsmulkt som er aktuell sanksjon ved manglende overholdelse av midlertidige tiltak og forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak. Bruk av tvangsmulkt ved brudd på forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak er nærmere omtalt i punkt 10.5.4.

Når det gjelder midlertidig vedtak har Helse- og omsorgsdepartementet foreslått en hjemmel i legemiddeloven § 19 som gir fullmakt til å fatte nærmere bestemmelser i forskrift, se punkt 9.5.4. Legemiddelverket har, etter gjeldende rett, hjemmel til å ilegge adressaten for et midlertidig pålegg tvangsmulkt, jf. legemiddeloven § 28.

Ved manglende overholdelse av kontrolltiltak etter § 28 annet ledd har Legemiddelverket adgang til å ilegge tvangsmulkt. Helse- og omsorgsdepartementet ser i tillegg behov for å kunne sanksjonere manglende overholdelse av kontrolltiltak i form av stedlige kontroller med overtredelsesgebyr. Forordningens krav om effektive sanksjoner tilsier at manglende bistand ved Legemiddelverkets stedlige kontroller bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som benyttes på allerede begåtte lovbrudd og vil være hensiktsmessig å benytte i tilfeller der den næringsdrivende motsetter seg stedlige kontroller. Det er legemiddeloven § 28 annet ledd som gir hjemmel til kontroller, men bestemmelsen nevner ikke uttrykkelig stedlige kontroller. Stedlige kontroller omfattes imidlertid av ordlyden «foreta de nødvendige kontroller av virksomheter, produksjon, omsetning m.v som berøres av denne lov».

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Bestemmelsen om overtredelsesgebyr ved overtredelse av stedlige kontroller vil gjelde for hele legemiddeloven, og ikke bare stedlige kontroller på markedsføringsområdet etter legemiddeloven kapittel 7.

Når det gjelder pålegg til tredjeparter om å fjerne digitalt nettinnhold etter forslaget til ny § 21 a i legemiddeloven vil det etter legemiddeloven § 28 femte ledd kunne fastsettes tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av pålegget. Dette vil være i overensstemmelse med forordningens krav til effektive sanksjoner.

Helse- og omsorgsdepartementet vil også rette opp en inkurie i legemiddeloven § 28 a første ledd, jf. lov 22. juni 2018 nr. 76 (ikr. fra den tid Kongen bestemmer). I bestemmelsen står det at «Departementet kan treffe vedtak om overtredelsesgebyr og tvangsmulkt for overtredelse av forpliktelser som følger av markedsføringstillatelse utstedt i sentral prosedyre.»

Vedtakskompetansen på dette området ligger hos EFTAs overvåkingsorgan, ikke departementet, jf. EØS-komiteens vedtak nr. 92/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse av forordning (EF) nr. 1901/2006, 1902/2006, 469/2009 og 488/2012 i EØS-avtalen og Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1901/2006 om legemidler til barn mv. av 8. juni 2017.

Se også § 28 sjette ledd slik denne bestemmelsen lyder før lovendringen 22. juni 2018, jf. Prop. 127 LS (2016–2017) *Endringer i legemiddeloven og patentloven (legemidler til barn) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1901/2006 om legemidler til barn mv.*

Se forslag til legemiddeloven § 28 femte ledd annet og tredje punktum og § 28 a første og tredje ledd.

14.6 Lotteritilsynet

14.6.1 Gjeldende rett

Ved forhold i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lotteriloven kan Lotteritilsynet ilegge den ansvarlige for det ulovlige forholdet tvangsmulkt for å få gjennomført et gitt pålegg innen en nærmere angitt frist, jf. lotteriloven § 14 c. Tvangsmulkten kan fastsettes samtidig med pålegget og løper fra fristoversittelsen etter pålegget. Lotteritilsynet kan fastsette at tvangsmulkten løper så

lenge det ulovlige forholdet varer eller at den ilegges som et engangsbeløp. Ved fastsettelsen av tvangsmulkt skal det legges vekt på at det ikke skal lønne seg å overtre vedtaket.

Lotteritilsynet kan også utferdige administrativt forelegg mot den som innen en fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg, jf. lotteriloven § 14 b. Forelegg får samme rettsvirkning som en dom, slik at forelegget kan følges opp etter reglene i tvangsfullbyrdsloven. Lotteritilsynet kan dermed gå til namsmyndigheten for å få fullbyrdsdom. Adgangen til å gi forelegg forutsetter at det på forhånd er gitt et pålegg og at parten er varslet om adgangen til å gi forelegg. Forelegget må innholdsmessig gjelde det samme forhold som omfattes av pålegget. Det vil si at dersom det oppdages andre overtredelser kan ikke dette tas med i et forelegg uten at det på forhånd er gitt pålegg om retting. Det må gis en frist for gjennomføring av pålegget. Selv om vedtak om forelegg i seg selv er å anse som et enkeltvedtak, kan vedtaket ikke påklages. Den som pålegget er rettet mot kan imidlertid reise søksmål innen en angitt frist. Forvaltningslovens regler om saksbehandling vil likevel gjelde, i tillegg til de fastsatte regler i lotteriloven. Domstolsprøving av forelegg følger de vanlige regler for domstolsprøving.

Lotteriloven § 17 fastslår at forsettlig eller uaktsom overtredelse av lotterilovens bestemmelser kan straffes. Etter § 17 annet ledd skal brudd på de materielle pyramidebestemmelsene i lotteriloven § 16 første og annet ledd alltid anses som en grov overtredelse og strafferammen er da bøter eller fengsel inntil tre år.

14.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet vurderte Kulturdepartementet at lotteriloven er i samsvar med minimumskravene forordningen stiller til hvilken type sanksjoner som må være tilgjengelige, idet Lotteritilsynet har adgang til å ilegge tvangsmulkt for å få gjennomført pålegg om retting eller stans av forhold i strid med loven. Lotteritilsynet har også mulighet til å ilegge administrative forelegg for å få gjennomført et pålegg.

Departementet foreslo å presisere i loven at Lotteritilsynet kan ilegge tvangsmulkt ved vedtak om midlertidige tiltak og ved manglende overholdelse av skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre. Departementet foreslo ikke å innføre overtredelsesgebyr som sanksjonsmulighet.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

14.6.3 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet viser til at for å sikre etterlevelse av pålegg om å gi opplysninger eller utlevere dokumenter, kan det være hensiktsmessig å ha adgang til å fastsette tvangsmulkt samtidig med pålegget og før en overtredelse har funnet sted, slik at tvangsmulkt eventuelt kan løpe fra det tidspunktet fristen for oppfyllelse av pålegget oversittes. Justis- og beredskapsdepartementet mener at dette er usikkert etter ordlyden i lotteriloven § 14 c i dag, og ber Kulturdepartementet vurdere å endre eksisterende bestemmelse om tvangsmulkt i lotteriloven.

Justis- og beredskapsdepartementet viser også til at det i høringsnotatet er uklart om departementet mener at lotteriloven § 17 ikke skal gi hjemmel for straff ved brudd på pålegg etter de nye bestemmelsene som foreslås, eller om § 17 gir hjemmel for straff, men at bestemmelsen ikke bør anvendes. Justis- og beredskapsdepartementet oppfordrer på sikt å presisere hjemmelen i § 17 slik at den bare dekker overtredelser som reelt sett bør straffesanksjoneres.

14.6.4 Departementets vurdering

Lotteritilsynet kan i dag fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av pyramidebestemmelsen. Kulturdepartementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om å presisere i loven at Lotteritilsynet kan ilegge tvangsmulkt ved vedtak om midlertidige tiltak og ved manglende overholdelse av skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre. I tillegg foreslår departementet å presisere at det skal kunne ilegges tvangsmulkt ved manglende overholdelse av stedlige kontroller og skriftlig bekreftelser om avhjelpende tiltak.

Kulturdepartementet vurderer at det ikke vil være hensiktsmessig å straffesanksjonere manglende overholdelse av opplysningsplikt og stedlige kontroller etter ny § 16 a første og annet ledd, pålegg med midlertidig virkning etter ny § 16 b første ledd og skriftlige bekreftelser etter ny § 16 b annet ledd. Departementet vurderer at bruk av tvangsmulkt vil være en mer hensiktsmessig reaksjon i disse tilfellene. Disse tilfellene vil falle inn under dagens § 17 om straff, men departementet mener at straffesanksjonering ikke bør anvendes i slike tilfeller.

Kulturdepartementet legger til grunn at forordningen ikke krever at Lotteritilsynet i tillegg til tvangsmulkt skal kunne fastsette bøter i form av overtredelsesgebyr. Hensynet til et effektivt tilsyn med ulovlig pyramidevirksomhet kunne

likevel tilsi at Lotteritilsynet burde hatt mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr. Departementet ønsker imidlertid ikke å foreslå en hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr på nåværende tidspunkt.

Departementet viser til at det pågår en revisjon av lotteri- og pengespillovgivningen som ble signalisert i Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*. Her vil det bli drøftet mer helhetlig og inngående hvilke reaksjons- og sanksjonsmuligheter som bør gjelde ved ulike overtredelser av den nye lovgivningen, inkludert om og i hvilke tilfeller det skal kunne ilegges overtredelsesgebyr eller straff. Vurderingene vil også gjelde for pyramidespill, dersom dette i framtiden skal reguleres i pengespiloven. Departementet mener derfor at det på nåværende tidspunkt ikke bør gjøres endringer utover det minimum forordningen krever.

Se forslag til lotteriloven § 16 b tredje ledd.

14.7 Luftfartstilsynet

14.7.1 Gjeldende rett

Luftfartsloven har i § 13 a-4 hjemmel for tvangsmulkt som kan knyttes til vedtak om pålegg og retting av praksis i strid med passasjerrettighetene. Luftfartsloven har også hjemmel for ileggelse av overtredelsesgebyr i luftfartsloven § 13 a-5. § 13 a-5 nr. 6 og 7 gjelder brudd på forskrifter gitt med hjemmel i en rekke bestemmelser i luftfartsloven, herunder § 10-42 som er hjemmel for gjennomføring av de materielle rettighetene flypassasjerene har etter EØS-avtalen. Skal overtredelsesgebyr kunne ilegges, må det være fastsatt uttrykkelig i de aktuelle gjennomføringsforskriftene. Det er gjort i de forskriftene som gjennomfører de forordningene som er nevnt i pkt. 8, 10 og 15 i vedlegget til CPC-forordningen. Luftfartsloven § 13 a-5 nr. 9 gir Luftfartstilsynet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved manglende overholdelse av krav eller pålegg under tilsyn, besiktigelse eller undersøkelse som nevnt i luftfartsloven § 10-42 annet ledd. Luftfartsloven § 13 a-5 nr. 10 har en egen bestemmelse om bruk av overtredelsesgebyr når pålegg om å gi opplysninger ikke etterkommes. Denne bestemmelsen nevner ikke pålegg om å gi opplysninger i medhold av luftfartsloven § 10-42.

14.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at luftfartsloven § 10-42 bør åpne for bruk av håndhevsbestem-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

melsene i markedsføringsloven ved hjelp av en generell henvisningsbestemmelse.

14.7.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har kommentert denne delen av forslaget.

14.7.4 Departementets vurdering

I det endelige lovforslaget har ønsket om å utforme klare lovhjemler gjort at luftfartsloven § 10-42 annet ledd har fått særskilte bestemmelser om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr i henholdsvis bokstav d og e. Disse viser ikke til markedsføringslovens håndhevelsesbestemmelser, men til de generelle bestemmelsene om slike reaksjoner i luftfartsloven § 13 a-4 og § 13 a-5. Forslaget til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav d gir Luftfartstilsynet adgang til å fastsette tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av alle vedtak og bekreftelser nevnt i forslaget til § 10-42 annet ledd bokstav a til c.

Videre foreslås det at henvisningen til § 10-42 annet ledd i luftfartsloven § 13 a-5 første ledd nr. 9 presiseres til kun å omfatte manglende overholdelse av krav eller pålegg under tilsyn, besiktigelse eller undersøkelse nevnt i forslaget til § 10-42 annet ledd bokstav a. Etter departementets vurdering vil dette gi Luftfartstilsynet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på bistandsplikten ved stedlige kontroller. I tillegg er det foreslått en tilføyelse i § 13 a-5 første ledd nr. 10 som gjør det klart at overtredelsesgebyr kan benyttes dersom pålegg om å gi opplysninger etter § 10-42 ikke er etterkommet. Dette vil samsvare med adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr for øvrige brudd på opplysningsplikten i luftfartsloven. Etter departementets vurdering er forslaget i overensstemmelse med forordningens krav om effektive sanksjoner.

Se forslag til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav d og e og § 13 a-5 første ledd nr. 9 og 10.

14.8 Medietilsynet

14.8.1 Gjeldende rett

Kringkastingsloven har et differensiert sanksjonssystem, tilpasset ulike typer regelbrudd. Lovens kapittel 10 gir Medietilsynet myndighet til å ilegge sanksjoner i form av advarsel, gebyr og tvangsmulkt, jf. § 10-2, § 10-3 og § 10-4. I spesielle tilfeller kan Medietilsynet også forby selskap å sende

reklame i en tidsavgrenset periode, jf. § 10-5. Ved gjentatte og grove overtredelser kan tilsynet permanent eller for en tidsavgrenset periode, inndra konsesjon til kringkasting. Kringkastingsloven inneholder også strafferettslige sanksjoner, herunder bøter og fengsel inntil 6 måneder, ved overtredelser av visse bestemmelser, jf. § 10-1.

Medietilsynets myndighet til å ilegge sanksjoner gjelder ved overtredelse av bestemmelser i kringkastingsloven eller ved overtredelser av bestemmelser gitt i medhold av denne loven. Tilsynet har per i dag ingen sanksjonsmuligheter for manglende overholdelse av midlertidige tiltak.

14.8.2 Forslaget i høringsnotatet

Kulturdepartementet pekte i høringsnotatet på at tvangsmulkt burde være det foretrukne sanksjonsmiddelet i saker om manglende overholdelse av skriftlige bekreftelser fra den næringsdrivende på at det ulovlige forholdet skal opphøre, vedtak om å forby å sende innslag og pålegg om besiktigelse og gransking. Departementet argumenterte for at tvangsmulkt i utgangspunktet ville være tilstrekkelig for at Medietilsynet skal kunne utøve sin myndighet etter forordningen på en effektiv måte. Departementet pekte videre på at gebyr i slike saker ville kunne være uforholdsmessig sammenlignet med overtredelsens art og alvorlighetsgrad, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Departementet foreslo derfor endringer i kringkastingsloven § 10-3, slik at det fremkommer at Medietilsynet ikke skal ha hjemmel til å ilegge gebyr ved brudd på kringkastingsloven § 2-12 i slike saker.

Departementet foreslo at det tas inn en bestemmelse om vedtak om midlertidige tiltak i kringkastingsloven § 2-12 tredje ledd. Dermed ville Medietilsynet få myndighet til å fastsette tvangsmulkt for å sikre at slike vedtak blir overholdt, jf. kringkastingsloven § 10-4. Kulturdepartementet foreslo i høringsnotatet at det vil være mest hensiktsmessig å benytte tvangsmulkt i saker der den næringsdrivende ikke etterkommer et midlertidig vedtak. Det ble vist til at overtredelsesgebyr ikke burde ilegges ved slike overtredelser ettersom dette er en reaksjon på allerede begåtte overtredelser, noe som tilsier at saken bør være ferdig undersøkt før slik reaksjon ilegges. Kulturdepartementet foreslo endringer i kringkastingsloven § 10-3, slik at det fremkommer at Medietilsynet ikke kan ilegge gebyr ved brudd på midlertidige vedtak fastsatt med hjemmel i kringkastingsloven § 2-12.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

14.8.3 Høringsinstansenes syn

Medietilsynet støtter i sin høringsuttalelse departementets vurdering av at det ikke bør være hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr i de nevnte tilfellene. Etter Medietilsynets vurdering er tvangsmulkt et tilstrekkelig effektivt virkemiddel og godt egnet til å sikre etterlevelse av bestemmelsene. Tvangsmulkt kommer, etter Medietilsynets oppfatning, trolig i større grad enn et gebyr til å fungere som et incitament til å oppfylle pålegget, bekreftelsen eller det midlertidige vedtaket. Samtidig er tvangsmulkt, etter tilsynets vurdering, en forholdsmessig reaksjon fra myndighetenes side, sett opp mot overtredelsens art og alvorlighetsgrad, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h.

14.8.4 Departementets vurdering

Kulturdepartementet opprettholder vurderingen av at vedtak om midlertidige tiltak, manglende overholdelse av skriftlige bekreftelser og brudd på vedtak med forbud mot å sende innslag, ikke bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Det vil i slike saker kun være anledning til å fastsette tvangsmulkt for å sikre at den næringsdrivende innretter seg. I punkt 7.8.4 foreslås gjeldende bestemmelse om gransking og besiktigelse opphevet, og det er følgelig ikke relevant med sanksjoner for brudd på denne bestemmelsen.

Etter kringkastingsloven § 2-11 plikter enhver å gi Medietilsynet de opplysninger som tilsynet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven. Etter gjeldende rett gir kringkastingsloven hjemmel til å benytte sanksjoner i form av både overtredelsesgebyr og tvangsmulkt for manglende overholdelse av opplysningsplikten, jf. § 10-3 og § 10-4. Dette anses å være i samsvar med forordningen.

Departementet foreslår et nytt femte ledd i kringkastingsloven § 2-12, der forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten klargjøres for tilsyn etter CPC-forordningen. Det vises i denne sammenheng til Kulturdepartementets vurdering i punkt 6.8.4 og Barne- og familiedepartementets vurderinger i punkt 6.3.4. Nytt femte ledd i § 2-12 presiserer kun innholdet i opplysningsplikten etter § 2-11 for saker som omfattes av CPC-forordningen. Brudd på denne bestemmelsen må, i likhet med brudd på den generelle opplysningsplikthjemmelen, derfor kunne sanksjoneres med tvangsmulkt og overtredelsesgebyr etter kringkastingsloven § 10-3 og § 10-4 uten at det er nødvendig å presisere dette i lovteksten.

Departementet viser videre til at håndhevingsorganene etter forordningen skal kunne ilegge sanksjoner for «overtredelser som omfattes av denne forordning», jf. artikkel 9 nr. 4 bokstav h. Med «overtredelser som omfattes av denne forordning» siktes det til brudd på de materielle bestemmelsene som forordningen gis anvendelse på, det vil si forbrukervernreglene listet opp i vedlegget til forordningen. Det vises til punkt 4.2 for en oversikt over hvilke rettsaker som omfattes. Brudd på materielle bestemmelser i kringkastingsloven som CPC-forordningen får anvendelse på, kan etter gjeldende rett sanksjoneres med både advarsel, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, jf. kringkastingsloven § 10-2, § 10-3 og § 10-4. Dette anses å være i samsvar med forordningen.

Se forslag til kringkastingsloven § 10-3 første ledd.

14.9 Sjøfartsdirektoratet

14.9.1 Krav etter båtpassasjerforordningen

Medlemstatene plikter etter båtpassasjerforordningen å ha regler om «penalties» som dekker overtredelser av forordningen, jf. artikkel 28 første punktum. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Det er ikke, slik som i CPC-forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h første ledd, jf. punkt 14.2.1, presisert hvorvidt «penalties» i tillegg til bøter og overtredelsesgebyr også omfatter tvangsmulkt.

14.9.2 Tvangsmulkt

14.9.2.1 Gjeldende rett

Etter sjøloven § 418 b annet ledd første punktum kan tilsynsorganet fastsette en løpende tvangsmulkt for blant annet å sikre at forbud eller påbud om næringsdrivendes plikter etter sjøloven § 418 a om passasjerrettigheter blir etterlevd. I henhold til samme bestemmelse løper tvangsmulkten inn til forholdet er rettet. Tvangsmulkt kan bare fastsettes og løper så langt det er mulig for den ansvarlige å oppfylle det pålegget som tvangsmulkten er knyttet til, jf. § 418 b annet ledd annet punktum. Tvangsmulkt løper likevel dersom det etter at tvangsmulkten er ilagt, blir umulig å oppfylle pålegget på grunn av forhold som skyldes den ansvarlige, jf. § 418 b annet ledd tredje punktum.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Departementet antar at tvangsmulkt bare kan fastsettes ved brudd på passasjerrettighetene etter sjøloven § 418 a første ledd der et ulovlig forhold er oppdaget. Sjøloven § 418 b annet ledd gir dermed ikke hjemmel for såkalt forhåndsfastsatt tvangsmulkt for overtredelser av passasjerrettighetene. Se om forhåndsfastsatt tvangsmulkt i punkt 14.2.2.3. Departementet antar derimot at det er hjemmel for forhåndsfastsatt tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av pålegg i forbindelse med undersøkelsestiltak (f.eks. pålegg om tilgang til dokumenter) etter sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum.

Tvangsmulkt tilfaller staten, jf. sjøloven § 418 b tredje ledd første punktum. Sjøfartsdirektoratet kan helt eller delvis frafalle krav om påløpt tvangsmulkt, jf. § 418 b tredje ledd annet punktum. Etter sjøloven § 418 b fjerde ledd kan departementet gi forskrift om ileggelse av tvangsmulkt, om utmåling av tvangsmulkt, om hvor lenge tvangsmulkten kan løpe, og om adgangen til å ettergi tvangsmulkt. I forskrift om båtpassasjerrettigheter er det gitt regler om fastsettelse av tvangsmulkt, jf. § 2, og om frafall av påløpt tvangsmulkt, jf. § 3.

14.9.2.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

I høringsnotatet fremholdt departementet at Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i sjøloven § 418 b annet ledd til å fastsette tvangsmulkt for manglende oppfyllelse av passasjerrettigheter etter § 418 a første ledd. Departementet foreslo ingen endringer i denne adgangen.

Hjemmelen i sjøloven § 418 b første ledd gir adgang til å fastsette tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av plikter som følger av bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 418 a, eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelsene. Det omfatter plikter som pålegges i medhold av sjøloven § 418 a annet ledd siste punktum i tilknytning til undersøkelser av om virksomhetene etterlever passasjerrettighetene. Departementet foreslo ingen endringer i denne adgangen.

Departementet foreslo en bestemmelse i sjøloven § 418 a annet ledd om at det i forskrift kunne fastsettes at markedsføringslovens regler om innhenting av skriftlige bekreftelser og fjerning av digitalt nettinnhold helt eller delvis skulle gjelde tilsvarende for tilsynsmyndigheten. Videre foreslo departementet en endring i forskrift om båtpassasjerrettigheter som gikk ut på at markedsføringslovens bestemmelser om innhenting av skriftlig bekreftelse og om fjerning av digitalt nettinnhold skulle gjelde tilsvarende ved Sjøfartsdirektoratets

tilsyn etter sjøloven § 418 a. Departementet bygget på at endringene ville gi Sjøfartsdirektoratet adgang til å fastsette tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av skriftlige bekreftelser.

Spørsmålet om adgangen til å fastsette tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av midlertidig vedtak, etter høringsnotatets utkast til sjøloven § 418 b første ledd nytt annet punktum, ble ikke omtalt i høringsnotatet.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets forslag.

14.9.2.3 Departementets vurdering

Ved håndheving av passasjerrettighetene som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av sjøloven § 418 a første ledd, bør det, etter departementets syn, være adgang til å fastsette tvangsmulkt for å fremtvinge etterlevelse. Gjeldende rett videreføres på dette punktet. Departementet viser til begrunnelsen for utformingen av gjeldende regler om tvangsmulkt i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5, merknader til § 418 a på side 24 med videre henvisninger i Ot.prp. nr. 9 (2006–2007) punkt 8.2 på side 90 til 92. Da adgangen til å fastsette tvangsmulkt gjelder den ansvarlige for å oppfylle pålegget, vil alle pliktsubjektene etter handlingsnormene i båtpassasjerforordningen, og de øvrige handlingsnormene etter sjøloven § 418 a eller vedtak i medhold av § 418 a, være dekket. Det vises til forslaget til sjøloven § 418 b første og fjerde ledd.

Etter forslaget til sjøloven § 418 b annet ledd skal Sjøfartsdirektoratet ha adgang til å gi pålegg om stansing og retting med midlertidig virkning. Vilkårene er at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger et brudd med bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 418 a, og at det foreligger en risiko for alvorlig skade på passasjerenes kollektive interesser. Departementet mener at for å sikre at næringsdrivende etterlever pålegg om stansing og retting med midlertidig virkning, bør Sjøfartsdirektoratet ha adgang til å fastsette tvangsmulkt samtidig med at pålegget fattes eller senere før en overtredelse er konstatert i et endelig pålegg. Forslaget til § 418 b fjerde ledd første punktum vil gi adgang til det. Departementet viser til punkt 14.2.2.3 for nærmere begrunnelse for denne løsningen. Departementet nevner at tvangsmulkt som fastsettes for å sikre etterlevelse av det midlertidige pålegget, bare påløper såfremt det foreligger et brudd på båtpassasjerforordningen. Der det ikke foreligger noen ulovlighet, er det ikke noe forhold som kan «rettes» i bestemmelsens forstand.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Etter forslaget til sjøloven § 418 b tredje ledd har Sjøfartsdirektoratet tilsvarende kompetanse som nevnt i forslaget til markedsføringsloven § 36 annet ledd om adgang til å innhente skriftlig bekreftelse fra den næringsdrivende. Adgangen til å innhente skriftlig bekreftelse etter markedsføringsloven § 36 gjelder både skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre, jf. annet ledd første punktum, og skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, jf. annet ledd annet punktum. Departementet mener adgangen til å fastsette forhåndsfastsatt tvangsmulkt er egnet for å sikre effektiv etterlevelse av pliktene etter skriftlige bekreftelser. Det vises til begrunnelsen i punkt 14.3.3 for tilsvarende løsning i markedsføringsloven. Departementet foreslår en lovbestemmelse om adgang til å fastsette forhåndsfastsatt tvangsmulkt, se forslag til sjøloven § 418 b fjerde ledd siste punktum.

Det er også et krav om effektive sanksjoner for å sikre etterlevelse av plikter Sjøfartsdirektoratet pålegger fysiske personer og foretak i forbindelse med undersøkelsestiltak, jf. punkt 14.2.2.3. I forslaget til sjøloven § 418 d første ledd første punktum gis Sjøfartsdirektoratet tilsvarende undersøkelseskompetanse som følger av markedsføringsloven § 34, det vil si kompetanse til å kreve opplysninger og dokumenter, foreta beslag og stedlige kontroller samt å gjennomføre testkjøp. Etter departementets vurdering bør Sjøfartsdirektoratet ha adgang til å fastsette forhåndsfastsatt tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av plikter personer og foretak pålegges i medhold av forslaget til sjøloven § 418 d første ledd første punktum. Departementet viser til begrunnelsen for tilsvarende løsning i markedsføringsloven i punkt 14.3.3.

Se forslag til sjøloven § 418 b fjerde ledd og § 418 d tredje ledd.

14.9.3 Overtredelsesgebyr

14.9.3.1 Gjeldende rett

Etter sjøloven § 418 c første ledd første punktum kan Sjøfartsdirektoratet ilegge foretak overtredelsesgebyr dersom foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne, overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av sjøloven § 418 a. Det gjelder selv om ingen enkeltperson har utvist skyld, jf. sjøloven § 418 c første ledd annet punktum. § 418 c første ledd viser til handlingsnormene i hele 418 a. § 418 a annet ledd siste punktum inneholder hjemmel for å pålegge tjenesteyte-

ren individuelle plikter i forbindelse med undersøkelsestiltak, slik som å gi tilgang til dokumenter, jf. nærmere omtale av det i punkt 6.9 og 7.9. I forarbeidene til paragrafen er ikke overtredelsesgebyr ved brudd på slike plikter særskilt omtalt, jf. Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 3.6.3 og punkt 5 på side 25.

Både ved avgjørelsen av om foretaket skal ilegges overtredelsesgebyr, og ved utmåling av gebyret, skal det særlig legges vekt på overtredelsens grovhet og varighet, graden av skyld og foretakets økonomiske evne, jf. sjøloven § 418 c annet ledd. Etter sjøloven § 418 c femte ledd kan departementet gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr. I forskrift om båtpassasjerrettigheter er det i § 4 gitt en forskriftsbestemmelse om hvilke momenter det «særlig [skal] legges vekt på» ved utmålingen.

I sjøloven § 418 a tredje ledd gis departementet kompetanse til å gi forskrift om etableringen og finansieringen av en klageordning for løsnin-gen av tvister om passasjerrettigheter. Reglene i luftfartsloven §§ 10-44 til 10-47 om klageordning på luftfartsområdet, herunder regler om departementets adgang til å gi forskrift, gis tilsvarende anvendelse i sjøloven, jf. sjøloven § 418 a tredje ledd siste punktum. Etter ordlyden i gjeldende sjølov § 418 c første ledd gis det også hjemmel for overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av § 418 a tredje ledd om etableringen og finansieringen av en klageordning. Spørsmålet om hjemmel for overtredelsesgebyr for brudd på disse bestemmelsene er ikke omtalt i forarbeidene til paragrafen, jf. Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 3.6.4 og punkt 5 på side 25.

I sjøloven § 418 c tredje ledd er det regler om domstolskontroll av vedtak om overtredelsesgebyr, frist for å betale overtredelsesgebyret, tvangsfullbyrdelse og foreldelse. Foreldelse av adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr er regulert i sjøloven § 418 c fjerde ledd. Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes etter fem år, jf. § 418 c fjerde ledd første punktum. Fristen avbrytes når tilsynsorganet meddeler et foretak at det er mistenkt for overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av § 418 a eller pålegg gitt i medhold av disse bestemmelsene, jf. § 418 c fjerde ledd annet punktum.

14.9.3.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

I høringsnotatet fremholdt departementet at Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i sjøloven § 418 c til å ilegge overtredelsesgebyr ved manglende opp-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

fyllelse av passasjerrettigheter etter § 418 a første ledd. Departementet foreslo ingen endringer i denne adgangen. Departementet foreslo ingen hjemmel for overtredelsesgebyr ved manglende etterlevelse av midlertidige vedtak.

Gjeldende hjemmel for overtredelsesgebyr i sjøloven § 418 c første ledd omfatter brudd på bestemmelse gitt i eller i medhold av sjøloven § 418 a. Etter gjeldende rett omfatter hjemmelen i § 418 c antagelig også brudd på plikter Sjøfartsdirektoratet pålegger etter reglene i § 418 a annet ledd siste punktum i forbindelse med tilsyn av om virksomhetene etterlever passasjerrettighetene, jf. punkt 14.9.3.1. Departementet omtalte ikke i høringsnotatet spørsmålet om det bør være adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på disse pliktene.

Departementet foreslo en bestemmelse i sjøloven § 418 a annet ledd om at det i forskrift kunne fastsettes at markedsføringslovens regler om innhenting av skriftlige bekreftelser og fjerning av digitalt innhold helt eller delvis skulle gjelde tilsvarende for tilsynsmyndigheten. Departementet foreslo en endring i forskrift om båtpassasjerrettigheter som gikk ut på at markedsføringsloven bestemmelser om innhenting av skriftlig bekreftelse og om fjerning av digitalt innhold skulle gjelde tilsvarende ved Sjøfartsdirektoratets tilsyn etter sjøloven § 418 a. Departementet bygget på at endringene ville gi Sjøfartsdirektoratet adgang til å ilegge overtredelsesgebyr etter sjøloven § 418 c ved manglende etterlevelse av skriftlige bekreftelser.

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget til regler om adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.

14.9.3.3 Departementets vurdering

Ved håndheving av passasjerrettighetene som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av sjøloven § 418 a første ledd, bør det, etter departementets syn, være adgang til å ilegge næringsdrivende overtredelsesgebyr ved manglende oppfyllelse. Gjeldende rett videreføres i hovedsak på dette punktet, men med enkelte mindre endringer som omtales nedenfor. Departementet viser til begrunnelsen for utformingen av gjeldende regler om overtredelsesgebyr i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 3.6.3 og punkt 5 på side 25 med videre henvisning til Ot.prp. nr. 9 (2006–2007) side 90 til 92.

Etter gjeldende sjølov § 418 c første ledd første punktum er det bare «foretak» som kan ilegges overtredelsesgebyr. Båtpassasjerforordningen pålegger også plikter til fysiske personer

som driver en virksomhet, jf. båtpassasjerforordningen artikkel 3 bokstav d og h. Det kan derfor tenkes tilfeller der en virksomhet faller utenfor begrepet «foretak», men der den personen som driver virksomheten likevel har plikter etter båtpassasjerforordningen. For å sikre at alle typer pliktsubjekter etter båtpassasjerforordningen skal kunne ilegges overtredelsesgebyr, foreslår departementet å erstatte «foretak» med «virksomhet».

Departementet mener skyldkravet ved ileggelse av overtredelsesgebyr rettet mot fysiske personer ved overtredelser av sjøloven § 418 a første ledd bør være forsett eller uaktsomhet. I Prop. 62 L (2015–2016) punkt 11.6 gir Justis- og beredskapsdepartementet anbefalinger om utformingen av skyldkrav for fysiske personer. Utgangspunktet i saker om administrative sanksjoner overfor fysiske personer er at det bør gjelde et krav om forsett eller uaktsomhet. Samtidig trekkes det frem at når en fysisk person opptre innenfor næringsvirksomhet, kan det være grunn til å stille noe lavere krav til skyld. Departementet mener at det ved overtredelser av handlingsnormer som omfattes av forslaget til § 418 c, er tilstrekkelig med uaktsomhet. Det vises til forslaget til sjøloven § 418 c.

Det bør, etter departementets syn, ikke være adgang til å ilegge overtredelsesgebyr for manglende etterlevelse av midlertidige vedtak. Departementet viser til begrunnelsen for tilsvarende løsning etter markedsføringsloven i punkt 14.3.3. En annen sak er at brudd på et midlertidig vedtak i praksis ofte kan sammenfalle med at den næringsdrivende også bryter § 418 a første ledd om passasjerrettigheter. Det vil i så fall gi grunnlag for overtredelsesgebyr etter forslaget til sjøloven § 418 c.

Departementet ser ikke noe behov for å velge andre løsninger for håndhevingen av plikter fysiske personer og foretak pålegges i forbindelse med tilsyn av om virksomhetene overholder passasjerrettigheter, enn de som er foreslått i markedsføringsloven. Når det gjelder bakgrunnen for løsningene som er valgt der, viser departementet til vurderingene i punkt 14.2.2.3 og punkt 14.3.3 knyttet til markedsføringsloven. Det å gi uriktige opplysninger under forklaringsplikt etter opplysningspliktene etter forslaget til sjøloven § 418 d, som gir markedsføringsloven § 34 første ledd tilsvarende anvendelse, vil være straffesanksjonert etter straffeloven § 221 første ledd bokstav c.

Etter departementets vurdering er det behov for adgang til å ilegge virksomhetene overtredelsesgebyr ved brudd på plikten til medvirkning til

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

stedlig kontroll etter forslaget til sjøloven § 418 d første ledd første punktum, jf. punkt 7.9.2 om stedlig kontroll. Det vises til forslaget til sjøloven § 418 c første ledd.

Departementet mener adgangen til å fastsette forhåndsfastsatt tvangsmulkt etter forslaget til sjøloven § 418 b fjerde ledd annet punktum, omtalt i punkt 14.9.2 ovenfor, er tilstrekkelig for å sikre effektiv etterlevelse av pliktene som følger av en skriftlig bekreftelse innhentet etter forslaget til sjøloven § 418 b tredje ledd. Det foreslås derfor ingen adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved manglende etterlevelse av slike skriftlige bekrefte- lser. Det vises til begrunnelsen for tilsvarende løsning i markedsføringsloven, jf. punkt 14.2.2.3 og 14.3.3. En annen sak er at manglende etter- levelse av forpliktelsen etter en skriftlig bekref- telse i praksis kan sammenfalle med overtredelser av sjøloven § 418 a første ledd. I så fall vil det være grunnlag for ileggelse av overtredelsesgebyr etter forslaget til § 418 c.

Se forslag til sjøloven § 418 c.

14.10 Statens jernbanetilsyn

14.10.1 Gjeldende rett

Jernbaneloven § 13 gir tilsynsmyndigheten hjem- mel til å ilegge tvangsmulkt ved manglende opp- fyllelse av pålegg. Tvangsmulkt (dagbøter) skal være et effektivt virkemiddel for å fremtvinge rask etterlevelse der det ellers kan være grunnlag for tvil om etterlevelse av pålegg om at overtredelse skal opphøre. Dagbotens størrelse fastsettes under hensyn til viktigheten av etterlevelse og hvilke kostnader det utløser.

Jernbaneloven har ingen bestemmelser om overtredelsesgebyr for brudd på passasjerrettig- hetene.

14.10.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

I høringsnotatet foreslo departementet å endre jernbaneloven § 7 c slik at undersøkelses- og håndhevingsregler som gjelder passasjerrettig- heter, kan følge bestemmelsene i markedsførings- loven.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om departementets forslag.

Etter departementets vurdering har dagens jernbanelov tilstrekkelig hjemmel for å ilegge tvangsmulkt for overtredelser som omfattes av forordningen. Ordlyden «pålegg» vil også omfatte

manglende overholdelse av opplysningsplikten og stedlig kontroller, utover pålegg om retting eller opphør. Ved forslaget om at Jernbanetilsynet også skal kunne fatte midlertidig vedtak vil også man- glende overholdelse av midlertidige vedtak kunne sanksjoneres med tvangsmulkt, da midlertidige vedtak må anses som et «pålegg». Brudd på for- pliktende tilsagn vil imidlertid ikke anses som «pålegg» som kan sanksjoneres med tvangsmulkt i dag. I det endelige lovforslaget har departemen- tet ønsket å gi et mer presist hjemmelsgrunnlag for Statens jernbanetilsyns tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, enn det som ble foreslått i høringsnotatet. Det foreslås derfor at jernbaneloven § 11 c får en særskilt bestemmelse om bruk av tvangsmulkt i bokstav d. Bestemmel- sen viser ikke til markedsføringslovens bestem- melser, men til den generelle bestemmelsen om tvangsmulkt i jernbaneloven § 13. Bestemmelsen vil gi Statens jernbanetilsyn myndighet til å sank- sjonere brudd på Jernbanetilsynets undersøkel- ses- og håndhevingstiltak med tvangsmulkt, her- under manglende overholdelse av forpliktende til- sagn. Etter departementets vurdering er forslaget i overensstemmelse med forordningens krav om å effektivt kunne sanksjonere manglende overhol- delse av håndhevingsorganets pålegg mv.

Departementet foreslår også en ny bestem- melse om adgang til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på passasjerrettighetene. Dette vil sammen med tvangsmulkt sikre Statens jernbane- tilsyn effektive sanksjoner mot overtredelser av passasjerrettighetene, og er i overensstemmelse med forordningen. Bestemmelsen foreslås også å gi hjemmel for overtredelsesgebyr ved man- glende medvirkning til stedlig kontroll.

Se forslag til jernbaneloven § 11 c bokstav d og § 13 a.

14.11 Statens vegvesen

14.11.1 Gjeldende rett

Busspassasjerrettighetsforordningen artikkel 28 nr. 1 og artikkel 31 stiller krav om at håndhevings- organet skal sette i verk de tiltakene som er nød- vendige for å sikre at forordningen blir etterlevd. Sanksjonene skal være effektive, proporsjonale og avskrekkende. Gjeldende forordning er gjennom- ført i norsk rett gjennom yrkestransportloven § 32 a. Statens vegvesen er utpekt som håndhe- vingsorgan gjennom forskrift 25. februar 2016 nr. 193 om busspassasjerrettigheter.

Yrkestransportloven §§ 38 til 41 gir hjemmel for politiet og Statens vegvesen til å utføre kontrol-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ler og ilegge bruksforbud for kjøretøy eller lovbruddsgebyr ved brudd på reglene. Påtalemyndigheten kan straffe brudd på loven med bot. I tillegg har løyvemyndigheten hjemmel til å tilbakekalle løyvet hvis løyvehaveren ikke oppfyller kravene i forskrifter eller vilkår, eller ikke retter seg etter forskrifter eller vilkår som gjelder for å drive virksomheten, jf. yrkestransportloven § 29.

Yrkestransportloven § 32 a femte ledd gir Statens vegvesen myndighet til å gi pålegg om retting og tvangsmulkt ved brudd på reglene i § 32 a første til fjerde ledd om passasjerrettigheter.

Dette innebærer at Statens vegvesen kan pålegge transportørene, selskap med transportøransvar som administrerer rutesambandene i fylkene, terminaloperatører og de andre aktørene som er omfattet av forordningen, å rette forholdene som strider med reglene i forordningen. Dersom en slik retting ikke blir utført, har håndhevingsorganet hjemmel til å ilegge tvangsmulkt til de aktørene som ikke retter seg etter påleggene.

Sanksjonene som blir pålagt etter yrkestransportloven § 32 a femte ledd skal fungere som et pressmiddel for å bringe adferd i samsvar med reglene. Sanksjonene som blir pålagt av håndhevingsorganet etter § 32 a femte ledd er derfor ikke til hinder for at påtalemyndigheten kan straffe med bot, eller at løyvemyndigheten kan tilbakekalle løyve med hjemmel i yrkestransportloven.

14.11.2 Forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Ny forordning artikkel 9 nr. 4 bokstav h krever at håndhevingsorganet skal ha myndighet til å ilegge sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulker for overtredelse av forbrukervernregelverket og for manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, næringsdrivendes forpliktende tilsagn eller andre tiltak som er vedtatt i henhold til forordningen, jf. punkt 14.2.

Departementet konkluderte i høringsnotatet med at ordlyden i forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav h er ivarettatt gjennom yrkestransportloven § 32 a femte ledd, og at det dermed ikke er behov for regelverksendringer på dette området.

Det ble foreslått at yrkestransportloven endres ved at det gjøres henvisning til markedsføringslovens bestemmelser for å sikre at Statens vegvesen har undersøkelsesrett og håndhevingsmyndighet i samsvar med den nye CPC-forordningen. På dette punkt representerer dette ikke endringer i forhold til gjeldende rett.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger knyttet til dette.

Etter departementets vurdering bør henvisningene til markedsføringslovens bestemmelser i yrkestransportloven § 32 a systematiseres. Femte ledd viser til håndhevingsmyndigheten sin kompetanse til å innhente informasjon. Sanksjonsreglene flyttes ut av femte ledd.

Nytt sjette ledd gir håndhevingsorganet myndighet til å gjøre vedtak om påbud eller forbud for å sikre at reglene i § 32 a første til fjerde ledd etterlevs. For midlertidige vedtak vises det til markedsføringsloven § 39. Håndhevingsorganet kan på tilsvarende vilkår som i markedsføringsloven § 43, reise søksmål om å kreve fjerning av digitalt nettinnhold, se punkt 13.

Det foreslås et nytt sjuende ledd som gir håndhevingsorganet myndighet til å fastsette tvangsmulkt for å sikre oppfylging av vedtak etter sjette ledd første og annet punktum. Bestemmelsen gir også hjemmel til å fastsette tvangsmulkt for overholdelse av opplysningsplikten og skriftlige bekreftelser.

Det foreslås et nytt åttende ledd som gir håndhevingsorganet myndighet til å fastsette overtredelsesgebyr overfor en virksomhet, dersom virksomheten eller noen på vegne av virksomheten har handlet i strid med reglene i § 32 a første til fjerde ledd. Dette er således en sanksjon knyttet til lovbruddet som sådan. Man kan også fastsette overtredelsesgebyr ved manglende medvirkning under stedlige kontroller. Markedsføringsloven ny § 42 annet og tredje ledd foreslås å gjelde tilsvarende.

Bruk av overtredelsesgebyr etter åttende ledd vil utelukke bruk av straff etter yrkestransportloven § 41 for det samme forhold. Ilagt gebyr eller straff er ikke til hinder for administrativt tilbakekall av løyve.

Se forslag til yrkestransportloven § 32 a sjuende og åttende ledd.

15 Generelle krav til bruk av myndighet

15.1 Forholdsmessighet

Håndhevingsorganene skal etter gjeldende forordning utøve undersøkelses- og håndhevings tiltak i tråd med nasjonal lovgivning, jf. artikkel 4 nr. 3.

Etter ny forordning skal gjennomføringen og utøvelsen av undersøkelses- og håndhevings tiltakene i artikkel 9 stå i forhold til og være i samsvar med EU-retten og nasjonal rett, jf. artikkel 10 nr. 2. Dette omfatter blant annet gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter. Undersøkelses- og håndhevings tiltakene skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av EU-rett som beskytter forbrukernes interesser. Det fremgår av foralepunkt 18 at håndhevingsorganene bør ta hensyn til alle fakta og omstendigheter i saken, og bør velge de mest hensiktsmessige tiltakene som er nødvendige for å håndtere overtredelsene som omfattes av forordningen. Tiltakene bør være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekende.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering oppstiller det som er nevnt ovenfor et krav om forholdsmessighet ved bruk av undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten i artikkel 9 nr. 3 og 4.

Ved inkorporasjon i markedsføringsloven § 47 vil forordningens krav om forholdsmessighet gjelde som norsk lov, innenfor forordningens saklige og geografiske virkeområde. Det foreslås at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som uttrykkelig inntas i særlovgivningen, på enkelte områder gis et videre anvendelsesområde enn forordningen, se punkt 4.7 og 5.3. Etter departementets vurdering må forholdsmessighetsprinsippet også gis anvendelse når håndhevingsorganene anvender undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten utenfor forordningens virkeområde. En annen løsning vil medføre et uhensiktsmessig skille mellom nasjonale saker og saker med en EU-dimensjon.

Departementet fastholder at det ikke trengs lovendringer for at forholdsmessighetskravet skal gjelde.

15.2 Beviskrav

15.2.1 Gjeldende forordning

Undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som følger av gjeldende forordning, skal bare utøves når det er «rimelig grunn til mistanke» om en overtredelse, jf. artikkel 4 nr. 6. Håndhevingsorganene skal utøve myndighetene i samsvar med nasjonal lovgivning, jf. artikkel 4 nr. 3. Kravet om «rimelig grunn til mistanke» er i dag uttrykkelig presisert i enkelte særlover, se for eksempel luftfartsloven § 10-42 annet ledd.

15.2.2 Ny forordning

Gjennomføringen og utøvelsen av undersøkelses- og håndhevingsmyndighetene i artikkel 9 skal skje i tråd med EU-retten og nasjonal rett, jf. artikkel 10 nr. 2 første punktum. Med dette vises det til gjeldende prosessuelle garantier og grunnleggende rettigheter. Undersøkelses- og håndhevings tiltakene skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen, jf. artikkel 10 nr. 2 annet punktum.

15.2.3 Forslag i høringsnotatene

Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet konkluderte i høringsnotatet med at kravet i gjeldende forordning om at det må foreligge rimelig grunn til mistanke om en overtredelse for at håndhevingsorganene skal kunne utøve undersøkelses- eller håndhevingsmyndigheten, også skal gjelde etter ny forordning. Departementet viste til at ny forordning artikkel 10 nr. 2 skal sikre et minimum av mistanke om lovovertrødelse før det iverksettes tiltak. Departementet foreslo ingen lovendringer. Helse- og omsorgsdepartementet, Kulturdepartementet og Legemiddelverket viste i sine høringsnotater til det daværende Barne- og likestillingsdepartementets vurdering, og la til grunn at det ikke var behov for lovendringer i henholdsvis alkohol- og tobakkslovgivningen, lotteriloven og legemiddeloven for å

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

oppfylle forordningens krav. Beviskravet ble ikke særskilt nevnt i Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i kringkastingsloven.

15.2.4 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet er enig med det daværende Barne- og likestillingsdepartementet i at det ikke er nødvendig med lovendringer for å oppfylle kravene i forordningen til anvendelse av undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten.

Kripos er ikke ubetinget enig i at forordningens henvisning til generelle forvaltningsrettslige eller strafferettslige prinsipper i artikkel 10 nr. 2 tilfredsstillende klarhetskravet etter legalitetsprinsippet. *Kripos* mener at mistankegrunnlaget det skal bygges på må fremkomme tydelig og at det ikke er tilstrekkelig klart at det må foreligge «rimelig grunn til mistanke» før myndighet skal kunne utøves etter ny forordning.

Kripos bemerker at det i straffeprosessloven stilles krav om økt sannsynlighetsgrad fra mistanke er etablert til tvangsmidler kan tas i bruk. Ifølge *Kripos* er det uheldig at en tilsvarende opptrapping av sannsynlighetsgraden ikke finnes i forordningen, eller i de norske gjennomføringsreglene.

Politidirektoratet støtter *Kripos* høringsuttalelse.

15.2.5 Departementets vurdering

Ifølge gjeldende forordning kan undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten utøves når det foreligger «rimelig grunn til mistanke» om en overtredelse, jf. artikkel 4 nr. 6. Ny forordning har ikke et tilsvarende eksplisitt krav til at det skal foreligge «rimelig grunn til mistanke» for at undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten i forordningen skal komme til anvendelse. Forordningen anvender imidlertid «rimelig grunn til mistanke» som vilkår for at flere av samarbeidsreglene skal komme til anvendelse, se forordningen artikkel 16, 17 og 26. For eksempel skal håndhevingsorganene ved «rimelig grunn til mistanke» om en utbredt overtredelse, iverksette et samordnet tiltak, jf. artikkel 17. Det følger også av fortalepunkt 33 at håndhevingsorganene og Kommisjonen skal utveksle opplysninger ved å utstede varsler dersom det er rimelig grunn til mistanke om overtredelser. Dette skal gjøre det mulig å påvise overtredelser som omfattes av forordningen.

Artikkel 10 nr. 2 fastsetter generelle skranke for anvendelse av undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten i artikkel 9. Ved at forordningen

inkorporeres i markedsføringsloven § 47 vil skranke for bruk av undersøkelses- og håndhevings tiltakene innenfor forordningens saklige og geografiske virkeområde gjelde som norsk lov. Undersøkelses- og håndhevingstiltakene skal blant annet utøves i overensstemmelse med nasjonal rett og stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen, jf. artikkel 10 nr. 2 annet punktum. Utover dette gir forordningen ingen føringer om hvilket beviskrav som må oppstilles ved bruk av undersøkelses- og håndhevingstiltak. Etter departementets vurdering må beviskravet derfor vurderes konkret for hvert enkelt undersøkelses- og håndhevingstiltak som forordningen angir.

Hovedregelen i norsk forvaltningsrett er at det kreves alminnelig sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn et bestemt faktum, se nærmere omtale i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 19.1. Ved illeggelse av administrative sanksjoner, for eksempel overtredelsesgebyr, er utgangspunktet klar sannsynlighetsovervekt, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 19.1. At undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som anvendes skal være i samsvar med nasjonal rett, tilsier etter Barne- og familiedepartementets vurdering at det ved myndighetene til å fatte forbuds- og påbudsvedtak og ilegge sanksjoner, jf. henholdsvis forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav f og h, må oppstilles et krav om sannsynlighetsovervekt for at en overtredelse har funnet sted. For illeggelse av overtredelsesgebyr vil kravet om klar sannsynlighetsovervekt som utgangspunkt gjelde. Dette krever ingen lovendringer.

Når det gjelder myndigheten til å vedta midlertidige tiltak, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a vil det imidlertid være tilstrekkelig at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse. Det vises til nærmere omtale i punkt 9.2.2. Etter departementets vurdering vil det samme måtte gjelde myndigheten til å gjennomføre stedlig tilsyn, jf. artikkel 9 nr. 3 bokstav c. Stedlig tilsyn er en inngripende form for undersøkelsesmyndighet hvilket fordrer et krav om mistanke for at bruken av myndigheten skal være forholdsmessig. Etter departementets vurdering kan det imidlertid ikke oppstilles et krav om sannsynlighetsovervekt.

Når det gjelder myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav g, vil de alminnelige beviskravene i tvisteloven gjelde. Det vises særlig til tvisteloven § 34-2 første ledd om at kravet det begjæres forføyning for og sikringsgrunnen må være sannsynliggjort for at retten kan beslutte en

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

midlertidig forføyning. Etter departementets vurdering er dette i overensstemmelse med forordningen artikkel 10 nr. 2 som henviser til nasjonal rett, herunder prosessuelle garantier. Når det gjelder myndigheten til å fatte midlertidige tiltak om å fjerne digitalt nettinnhold, jf. forordningen artikkel 9 nr. 4 bokstav a, jf. bokstav g, viser departementet til tvisteloven § 34-2 annet ledd. Her fremgår det at en midlertidig forføyning kan besluttes selv om kravet ikke er sannsynliggjort dersom det er «fare ved opphold».

Etter departementets vurdering kan det ikke oppstilles et generelt krav om rimelig grunn til mistanke for at håndhevingsorganene skal kunne gjennomføre testkjøp etter artikkel 9 nr. 3 bokstav d. Formålet med testkjøp er nettopp å gjennomføre kontroller for å avdekke overtredelser av regelverket, uten at det nødvendigvis foreligger en mistanke om overtredelse på forhånd. Kontrollene gjennomføres for eksempel på samme tidspunkt hos et utvalg næringsdrivende innenfor samme bransje. Etter departementets vurdering kan også et krav om opplysninger etter artikkel 9 nr. 3 bokstav a ha et kontrollformål, for eksempel dersom håndhevingsorganet ber om samme type opplysninger fra en rekke næringsdrivende innenfor samme bransje. Bruk av myndigheten vil da kunne være forholdsmessig uten at det foreligger rimelig grunn til mistanke om en overtredelse.

Etter departementets vurdering må ovennevnte legges til grunn ved anvendelse av undersøkelser- og håndhevingstiltakene som forordningen angir.

15.3 Myndigheten kan utøves under og etter en overtredelse

15.3.1 Gjeldende og ny forordning

Både gjeldende og ny forordning gir håndhevingsorganene mulighet til å benytte sin myndighet ved overtredelser som «skader eller kan skade» forbrukernes kollektive interesser. Etter ny forordning kan myndigheten også utøves dersom overtredelsen «har skadet», det vil si selv om overtredelsen har opphørt, se punkt 4.4. Dette er nytt sammenlignet med gjeldende forordning.

15.3.2 Gjeldende rett

Forbrukertilsynet fører tilsyn med markedsføringsloven ut fra hensynet til forbrukerne, jf. markedsføringsloven § 35. Det er ingen begrensning i markedsføringsloven som hindrer Forbru-

kertilsynet i å forfølge overtredelser som er opphørt, så lenge forbrukerhensyn gjør seg gjeldende.

Når en overtredelse har opphørt vil Legemiddelverket ha adgang til å ilegge overtredelsesgebyr når bestemmelsen i legemiddeloven § 28 a trer i kraft. Legemiddelverket kan også nedlegge reklameforbud der en overtredelse er opphørt, jf. legemiddelforskriften § 13-10 annet ledd. Et reklameforbud som gjelder i en fastsatt periode, vil fortsette å gjelde selv om overtrederen har rettet opp den ulovlige reklamen.

Helsedirektoratet vil kunne kreve retting og ilegge tvangsmulkt for overtredelser som pågår, jf. alkoholoven § 9-4 første ledd og tobakksskadeloven § 36 første til tredje ledd. Stortinget vedtok 22. juni 2018 nye bestemmelser i alkoholoven og tobakksskadeloven som gir Helsedirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr overfor virksomheter som overtrer reklameforbudet, se alkoholoven § 10-5 og tobakksskadeloven § 36 a, som foreløpig ikke har trådt i kraft.

Det er ingen begrensning i luftfartsloven, båt-passasjerforskriften, jernbaneloven eller yrkestransportloven som hindrer henholdsvis Luftfartstilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn eller Statens vegvesen i å forfølge overtredelser som er opphørt.

Medietilsynets tilsyn etter CPC-forordningen gjelder reklame og sponing i kringkastingssendinger med hensyn til dets innhold, plassering og omfang fastsatt i kringkastingsloven. Selve tilsynet skjer i etterkant av at reklamen eller sponsoridentifikasjonen er kringkastet eller tilgjengeliggjort for allmennheten. Av kringkastingsloven § 2-3 følger at den som ikke har medvirket eller som ikke har programansvar ikke kan kreve å få se eller høre et program før sending. Dette er et utslag av det generelle forbudet mot forhåndssensur i Grunnloven § 100 fjerde ledd. Det ligger derfor i tilsynets natur at overtredelsen av bestemmelsene i utgangspunktet allerede har skjedd, og potensielt også har opphørt, før tilsynet har anledning til å reagere. Dette er ikke til hinder for at Medietilsynet kan benytte administrative sanksjoner slik som advarsel etter kringkastingsloven § 10-2, overtredelsesgebyr etter § 10-3 eller tidsavgrenset forbud mot å sende reklame etter kringkastingsloven § 10-5.

Lotteritilsynet skal etter lotteriloven § 4 føre kontroll med at bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven blir overholdt. Ved mistanke om overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16 har Lotteritilsynet adgang til å gjennomføre slik gransking og besiktigelse som det

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

finner nødvendig, jf. lotteriloven § 12 fjerde ledd. Det foreligger ikke noen tidsmessig begrensning i lotterilovens håndhevingsbestemmelser. Lotteritilsynet kan etter gjeldende rett anvende sin myndighet før, under eller etter en overtredelse.

15.3.3 Forslag i høringsnotatene, høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Selv om en overtredelse er opphørt kan forbrukerhensyn likevel tilsi at håndhevingsorganene forfølger overtredelsen videre. Dette kan tenkes der en opphørt overtredelse fremdeles har skadevirkninger for forbrukerne. Etter det daværende Barne- og likestillingsdepartementets vurdering i høringsnotatet var det ikke behov for lovendringer for at Forbrukertilsynet, Luftfartstilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen kan anvende undersøkelses- og håndhevingsmyndigheten som forordningen krever under og etter at en overtredelse har funnet sted. Tilsvarende ble lagt til grunn i Legemiddelverkets, Helse- og omsorgsdepartementets og Kulturdepartementets høringsnotat for henholdsvis Legemiddelverket, Helsedirektoratet og Lotteritilsynet. Spørsmålet ble ikke særskilt nevnt i Kulturdepartementets høringsnotat for Medietilsynet.

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger til departementenes vurderinger fra høringsnotatene. Det foreslås ingen lovendringer.

15.4 Offentliggjøring av vedtak

15.4.1 Gjeldende forordning

Håndhevingsorganene kan etter gjeldende forordning offentliggjøre en næringsdrivendes inngåtte forpliktelse om å stanse en overtredelse etter artikkel 4 nr. 6 bokstav e. De kan også offentliggjøre sine avgjørelser om å stanse eller forby en overtredelse etter artikkel 4 nr. 6 bokstav f.

15.4.2 Ny forordning

Håndhevingsorganene kan offentliggjøre endelige beslutninger, næringsdrivendes forpliktende tilsagn eller pålegg som er vedtatt i henhold til forordningen, jf. artikkel 9 nr. 7. Håndhevingsorganene kan også offentliggjøre identiteten på næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen.

Nærmere regler for bruk og offentliggjøring av opplysninger innhentet eller oversendt til håndhevingsorganene som følge av forordningen er

angitt i artikkel 33. Slike opplysninger skal kun brukes for å sikre overholdelse av forbrukervernregler, jf. artikkel 33 nr. 1. Opplysningene skal behandles som fortrolige og skal kun brukes og offentliggjøres dersom det tas behørig hensyn til en fysisk eller juridisk persons forretningsinteresser, jf. artikkel 33 nr. 2. Dette omfatter blant annet forretningshemmeligheter og immaterialrettigheter. Etter artikkel 33 nr. 3 kan håndhevingsorganene likevel, etter samråd med håndhevingsorganet som har gitt opplysningene, offentliggjøre opplysninger som er nødvendige som bevis for overtredelser, eller for å stanse eller forby overtredelser som omfattes av forordningen.

15.4.3 Gjeldende rett

Hovedregelen om at forvaltningsorganenes saksdokumenter er åpne for innsyn fremgår av offentleglova § 3. Etter § 10 tredje ledd fremgår det at forvaltningsorganer kan tilgjengeliggjøre dokumenter på internett med unntak av opplysninger som er underlagt taushetsplikt. Opplysninger om noen personlige forhold og forretningshemmeligheter er underlagt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13.

15.4.4 Forslag i høringsnotatene

Offentlighetsreglene i gjeldende og ny forordning er «kan»-regler, og det stilles derfor ikke krav om offentliggjøring. Det daværende Barne- og likestillingsdepartementet konkluderte i høringsnotatet med at offentleglova § 3 og § 10 tredje ledd er i tråd med ny forordning og foreslo ingen lovendring. Tilsvarende ble lagt til grunn i Helse- og omsorgsdepartementets, Kulturdepartementets og Legemiddelverkets høringsnotat om henholdsvis endringer i alkohol- og tobakkslovgivningen, lotteriloven og legemiddeloven. Temaet ble ikke særskilt nevnt i Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i kringkastingsloven.

15.4.5 Høringsinstansenes syn og departementets vurdering

Forbrukertilsynet stiller i sin høringsuttalelse til det daværende Barne- og likestillingsdepartementet spørsmål om offentliggjøring av dokumenter potensielt kan komme i konflikt med forordningen artikkel 33 om bruk og offentliggjøring av opplysninger innhentet eller mottatt som følge av forordningen.

Barne- og familiedepartementet viser til at artikkel 9 nr. 7 i ny forordning om offentliggjøring

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

av vedtak åpner for, men ikke stiller krav om offentliggjøring, jf. ordlyden «kan offentliggjøre». Offentliggjøring av vedtak må dermed skje i overensstemmelse med artikkel 33 i forordningen. Det vil si at håndhevingsorganene må ta hensyn til at opplysninger innhentet eller mottatt i forbindelse med forordningen skal behandles som fortrolige.

Etter departementets vurdering innebærer utvidelsen av ordlyden i offentlighetsbestemmelsen i ny forordning ingen materiell endring fra

gjeldende forordning. Utvidelsen av ordlyden skyldes de nye myndighetene som håndhevingsorganene får med ny forordning, for eksempel myndigheten til å motta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at ny forordning artikkel 9 nr. 7 ikke krever lovendringer.

Det vises til punkt 16.5 for en nærmere vurdering av forordningen artikkel 33 som stiller krav til bruk og offentliggjøring av opplysninger.

16 Håndhevingsorganenes samarbeid ved grenseoverskridende overtredelser

16.1 Innledning

I likhet med gjeldende forordning, regulerer ny forordning håndhevingsorganenes samarbeid ved grenseoverskridende overtredelser i EU/EØS-området. Forordningen inneholder regler om hvordan medlemsstatenes håndhevingsorganer, de sentrale kontaktpunktene og Kommisjonen skal samarbeide for å avdekke og stanse overtredelser. Samarbeidsreglene følger av artikkel 11 til 37, og vil bli nærmere presentert i dette kapittelet.

Ny forordning foreslås gjennomført ved inkorporasjon i markedsføringsloven § 47 første ledd. Samarbeidsreglene vil dermed komme direkte til anvendelse for håndhevingsorganene som oppnevnes etter § 47 annet ledd, se punkt 3.1. Det er ikke nødvendig med ytterligere endringer i norsk rett for at samarbeidsreglene som presenteres i dette kapittelet, skal gjelde.

Samarbeidsreglene gjelder for eksempel når et håndhevingsorgan i en EU/EØS-stat ber et håndhevingsorgan i en annen EU/EØS-stat om opplysninger for å kunne fastslå om det foreligger en overtredelse, eller om å stanse eller forby en overtredelse. Samarbeidsreglene regulerer også hvordan og når samordnede undersøkelses- og håndhevingstiltak skal gjennomføres. Samarbeidsreglene regulerer blant annet hvem som skal koordinere de samordnede tiltakene, hva det innebærer, og hvilke språk som skal benyttes i kommunikasjonen.

Ny forordning viderefører i stor grad samarbeidsreglene i gjeldende forordning. Forskjellen er at samarbeidsreglene i ny forordning er mer detaljerte. Ny forordning skal også i større grad sikre et effektivt samarbeid mellom håndhevingsorganene, de sentrale kontaktpunktene og Kommisjonen. Håndhevingsorganene skal for eksempel reagere raskt på anmodninger om gjensidig bistand fra andre håndhevingsorganer og fra Kommisjonen. Anmodninger om opplysninger skal følges opp innen 30 dager, og anmodninger om håndhevingstiltak skal følges opp innen 6 måneder. Ny forordning krever også at hånd-

hevingsorganene, innen én måned fra Kommisjonen underretter om at de har en mistanke om en overtredelse, formidler resultater av undersøkelser som har blitt gjort for å avdekke om det foreligger en overtredelse.

Ny forordning utvider virkeområdet ved å ikke bare gjelde overtredelser som «skader eller kan skade» den kollektive forbrukerinteressen, men også på overtredelser som «har skadet» den kollektive forbrukerinteressen, se punkt 4.4. Denne utvidelsen gjelder også enkelte av samarbeidsreglene, for eksempel ved et håndhevingsorgans anmodning om opplysninger etter artikkel 11. Samordnede undersøkelses- og håndhevingstiltak for utbredte overtredelser og for utbredte overtredelser med unionsdimensjon gjelder imidlertid kun der det er rimelig grunn til mistanke om at en slik overtredelse «finner sted», jf. artikkel 16. Det er videre presisert i artikkel 22 at de samordnede tiltakene skal avsluttes når overtredelsen opphører. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering betyr dette at samarbeidsreglene fastsatt i artikkel 16 til 25 ikke skal anvendes på overtredelser som har opphørt.

16.2 Overtredelseskategorier

Forordningen regulerer håndhevingsorganenes samarbeid der det oppstår en overtredelse som berører forbrukere i flere medlemsstater. Hvilke samarbeidsregler som skal anvendes vil være avhengig av hvilken kategori overtredelsen faller inn under: «overtredelse innenfor Unionen», «utbredt overtredelse» eller «utbredt overtredelse med unionsdimensjon».

Overtredelseskategoriene er definert i forordningen artikkel 3 nr. 2 til 4:

- Overtredelse innenfor Unionen: en overtredelse som har skadet, skader eller kan skade kollektive interesser for forbrukere bosatt i en annen medlemsstat enn medlemsstaten der
 - handlingen eller unnlatelsen har sin opprinnelse eller har funnet sted,

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen er etablert, eller
- bevismateriale eller den næringsdrivendes eiendeler som kan knyttes til overtredelsen finnes.
- Utbredt overtredelse: en overtredelse som har skadet, skader eller kan skade kollektive interesser for forbrukere
 - bosatt i minst to andre medlemsstater enn medlemsstaten der
 - overtredelsen har sin opprinnelse eller har funnet sted,
 - den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen er etablert, eller
 - bevismateriale eller den næringsdrivendes eiendeler som kan knyttes til overtredelsen finnes, eller
 - og har fellestrekk, herunder samme ulovlige praksis og tilsidesettelse av samme interesse, og som begås samtidig av samme næringsdrivende i minst tre medlemsstater.
- Utbredt overtredelse med unionsdimensjon: en utbredt overtredelse som har skadet, skader eller kan skade forbrukernes kollektive interesser i minst to tredeler av de medlemsstatene som samlet har minst to tredeler av Unionens befolkning.

Inndeling av overtredelsene i de tre kategoriene er ny sammenlignet med gjeldende forordning. Reglene om gjensidig bistand i forordningens kapittel III, gjelder ved alle de tre overtredelseskategoriene, se punkt 16.3.1. Reglene for samordnede undersøkelses- og håndhevingsordninger i forordningens kapittel IV, gjelder ved utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon, se punkt 16.3.2.

16.3 Samarbeidsreglene ved grenseoverskridende saker

16.3.1 Ordning for gjensidig bistand

Forordningens kapittel III regulerer ordningen for gjensidig bistand, det vil si anmodninger om opplysninger og håndhevingstiltak. Gjensidig bistand er også omtalt i fortalepunktene 21 til 23.

Et håndhevingsorgan kan be et håndhevingsorgan i en annen medlemsstat om opplysninger for å fastslå om en overtredelse har funnet eller finner sted, og for å stanse overtredelsen, jf. artikkel 11. Håndhevingsorganene skal som hovedregel følge opp anmodninger om opplysninger omgående og senest innen 30 dager.

Et håndhevingsorgan kan be et håndhevingsorgan i en annen medlemsstat om å gjennomføre håndhevingstiltak for å stanse eller forby en overtredelse, jf. artikkel 12. Dette er aktuelt der den næringsdrivende som står bak overtredelsen er etablert i en annen medlemsstat enn der håndhevingsorganet har håndhevingsmyndighet. Håndhevingsorganene skal som hovedregel følge opp anmodninger om tiltak omgående og senest innen 6 måneder etter at anmodningen ble mottatt. Fremgangsmåten for anmodninger om gjensidig bistand er nærmere regulert i artikkel 13.

Håndhevingsorganene kan på nærmere vilkår nekte å etterkomme en anmodning om opplysninger eller håndhevingstiltak, jf. artikkel 14. Adgangen til å nekte er i stor utstrekning i overensstemmelse med gjeldende forordning.

Gjeldende forordning inneholder også regler om gjensidig bistand. Det som er prinsipielt nytt er at ny forordning setter konkrete frister for når håndhevingsorganene som får slike anmodninger, skal gi opplysninger og gjennomføre tiltak. Hensikten med dette er å gjøre ordningen for gjensidig bistand mer effektiv og formålstjenlig, jf. fortalepunkt 22.

16.3.2 Samordnede undersøkelses- og håndhevingstiltak for utbredte overtredelser og for utbredte overtredelser med unionsdimensjon

Forordningens kapittel IV regulerer håndhevingsorganenes samordnede undersøkelses- og håndhevingstiltak for utbredte overtredelser og for utbredte overtredelser med unionsdimensjon. Dette er overtredelser som berører forbrukere i minst to medlemsstater (utbredt overtredelser) og overtredelser som berører minst to tredeler av medlemsstatene og minst to tredeler av Unionens befolkning (utbredte overtredelser med unionsdimensjon), se punkt 16.2. Virkningen av utbredte overtredelser eller utbredte overtredelser med unionsdimensjon er altså ikke begrenset til én enkelt medlemsstat. Derfor er samarbeid mellom håndhevingsorganene for å stanse eller forby overtredelsene særlig viktig, jf. fortalepunkt 32. Gjeldende forordning inneholder også samarbeidsregler ved slike overtredelser, men det ble med ny forordning vurdert som hensiktsmessig med mer detaljerte særregler om hvordan håndhevingsorganene skal samarbeide i slike saker. Samordnede tiltak ved utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon er ytterligere omtalt i fortalepunktene 24 til 32.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Ny forordning setter opp alminnelige prinsipper for samarbeid ved utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon, jf. artikkel 16. Ifølge bestemmelsen skal håndhevingsorganene og Kommisjonen omgående varsle hverandre dersom de får rimelig grunn til mistanke om en overtredelse. Håndhevingsorganene skal utveksle nødvendig bevismateriale og opplysninger, og omgående gi hverandre og Kommisjonen all nødvendig bistand. Håndhevingsorganene skal også sørge for at nødvendige opplysninger innhentes, og treffe alle nødvendige håndhevingstiltak for å stanse overtredelsen. Beslutninger treffes ved enighet mellom håndhevingsorganene, jf. artikkel 15.

Ny forordning setter også opp regler om iverksettingen av samordnede tiltak og utpeking av koordinator, jf. artikkel 17. De samordnede tiltakene skal bygge på en avtale mellom de berørte håndhevingsorganene. Håndhevingsorganene skal melde iverksettingen av det samordnede tiltaket til de sentrale kontaktpunktene som berøres av overtredelsen, og til Kommisjonen. Håndhevingsorganene som berøres av overtredelsen, skal utpeke en koordinator som blant annet har ansvar for å underrette om undersøkelser, tiltak etc. som iverksettes, samt å holde kontakten med næringsdrivende og andre parter som berøres av undersøkelsene. Se artikkel 23 for nærmere detaljer om koordinatorens rolle. Dersom håndhevingsorganene ikke blir enige om hvem som skal inneha koordinatorrollen, skal Kommisjonen påta seg rollen. Hvilke språk som skal benyttes under samarbeidet, og i dialog med næringsdrivende, reguleres i henholdsvis artikkel 24 og 25.

Dersom Kommisjonen har begrunnet mistanke om en utbredt overtredelse med unionsdimensjon, skal den omgående underrette håndhevingsorganene og de sentrale kontaktorganene som berøres, jf. artikkel 17. Håndhevingsorganene skal foreta hensiktsmessige undersøkelser, og formidle resultatene av undersøkelsene til de andre håndhevingsorganene, de sentrale kontaktpunktene og til Kommisjonen. Dette skal gjøres innen én måned fra datoen for Kommisjonens underretting. Dersom undersøkelsene avdekker at en utbredt overtredelse med unionsdimensjon kanskje finner sted, skal håndhevingsorganene blant annet iverksette det samordnede tiltaket og treffe undersøkelsestiltak. Slike samordnede tiltak skal samordnes av Kommisjonen.

Håndhevingsorganene kan på nærmere vilkår avslå å delta i et samordnet tiltak, jf. artikkel 18.

Undersøkelsestiltak i forbindelse med samordnede tiltak reguleres av artikkel 19. Det fastslås

for eksempel at undersøkelser og inspeksjoner skal gjennomføres på en effektiv, formålstjenlig og samordnet måte, og at håndhevingsorganene skal framlegge resultatene og vurderingen av overtredelsen i en felles holdning de har blitt enige om. Den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, skal gis mulighet til å bli hørt om spørsmålene som inngår i den felles holdningen. Den felles holdningen skal som utgangspunkt, dersom dette er i samsvar med forordningen for øvrig, offentliggjøres på håndhevingsorganenes og Kommisjonens nettsider.

Næringsdrivendes forpliktende tilsagn i forbindelse med samordnede tiltak reguleres i artikkel 20. Håndhevingsorganene kan på bakgrunn av den felles holdningen oppfordre den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, til å foreslå forpliktende tilsagn om å stanse overtredelsen. Håndhevingsorganene kan også selv foreslå forpliktende tilsagn til den næringsdrivende. Dersom forpliktende tilsagn ikke oppnås, kan håndhevingsorganene fastsette håndhevingstiltak for å stanse eller forby en overtredelse i forbindelse med samordnede tiltak, for eksempel sanksjoner. Dette reguleres i artikkel 21. Når overtredelsen har opphørt, eller har blitt forbudt i alle berørte medlemsstater, skal det samordnede tiltaket avsluttes, jf. artikkel 22.

16.3.3 Unionsomfattende virksomhet

Forordningens kapittel V gjelder alle grenseoverskridende overtredelser og regulerer de ulike tiltakene som håndhevingsorganene, Kommisjonen og eksterne aktører skal gjennomføre. Ny forordning viderefører gjeldende forordning i stor grad, men fastsetter flere detaljer og presiseringer. Unionsomfattende virksomhet er nærmere omtalt i fortalepunkt 33 til 40.

Håndhevingsorganene og Kommisjonen skal varsle hverandre og sentrale kontaktorganer dersom de har rimelig mistanke om at en overtredelse henholdsvis finner eller har funnet sted, jf. artikkel 26 nr. 1 og 2. Også eksterne aktører, herunder forbruker- og bransjeorganisasjoner etc. som er oppnevnt av medlemsstatene og som har den nødvendige sakskompetansen, skal kunne varsle håndhevingsorganene i de berørte medlemsstater og Kommisjonen om mistanke om overtredelse, jf. artikkel 27 nr. 1. Om norsk oppnevning av eksterne varslere, se punkt 16.7.

Utveksling av andre opplysninger som er relevante for å påvise overtredelser, reguleres i artikkel 28. Kontrollaksjoner, som i utgangspunktet

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

skal samordnes av Kommisjonen, reguleres i artikkel 29.

Artikkel 30 regulerer samordning av annen virksomhet hos medlemsstatene som bidrar til undersøkelse og håndheving. Medlemsstatene skal underrette hverandre og Kommisjonen om for eksempel opplæring av tjenestemenn som er involvert i anvendelsen av forordningen, innsamling, klassifisering og utveksling av opplysninger om forbrukerklager og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsverktøy, m.m. Medlemsstatene kan, dersom det er nødvendig for å nå målet for forordningen, samordne og i fellesskap organisere slik virksomhet.

Utveksling av tjenestemenn mellom håndhevsorganene reguleres i artikkel 31.

Internasjonalt samarbeid med tredjestater reguleres i artikkel 32. Det kan inngås avtaler med berørte tredjestater som fastsetter nærmere bestemmelser om samarbeidet, blant annet opprettelse av ordninger for gjensidig bistand.

16.3.4 Felles ordninger

Forordningens kapittel VI artikkel 33 til 37 fastsetter generelle bestemmelser for samarbeidet.

Artikkel 33 regulerer bruk og offentliggjøring av opplysninger samt taushetsplikt og forretningshemmeligheter, se punkt 16.5 og 15.4. Opplysninger som er innsamlet av eller oversendt håndhevsorganer og Kommisjonen, skal kun brukes for å sikre overholdelse av forbrukervernreglene og skal behandles som fortrolige. Dette samsvarer i stor grad med gjeldende forordning artikkel 13. Ved bruk og offentliggjøring av opplysningene skal det tas hensyn til fysiske og juridiske persons forretningshemmeligheter.

Bruk av bevismateriale og undersøkelsesresultater reguleres i artikkel 34.

Den elektroniske databasen reguleres i artikkel 35. Databasen brukes for all kommunikasjon mellom håndhevsorganene, de sentrale kontaktpunktene og Kommisjonen. Ved innlemmelse i EØS-avtalen vil dette også gjelde EFTAs overvåkningsorgan (ESA), se punkt 17.3.

Artikkel 36 regulerer avkall på tilbakebetaling av utgifter. Hovedregelen er at medlemsstatene skal gi avkall på alle krav om tilbakebetalinger av utgifter som påløper i forbindelse med anvendelsen av forordningen.

Medlemsstatene skal innen 17. januar 2020 og deretter hvert annet år utveksle opplysninger, med hverandre og med Kommisjonen, om sine prioriteringer for håndhevingen i forbindelse med anvendelsen av forordningen, jf. artikkel 37.

Vesentlige endringer i prioriteringene skal også formidles.

16.4 Utveksling av informasjon mellom myndighetene

Forordningen legger opp til en omfattende utveksling av informasjon mellom myndighetene som ledd i saksbehandlingen i de berørte medlemsstatene, se punkt 16.3. For eksempel kan et håndhevsorgan be et håndhevsorgan i en annen medlemsstat om opplysninger for å fastslå om en overtredelse har funnet eller finner sted, og for å stanse overtredelsen, jf. artikkel 11. Håndhevsorganet skal også underrette Kommisjonen, andre håndhevsorganer og sentrale kontaktorganer ved å utstede et varsel dersom det er rimelig grunn til mistanke om overtredelser av forbrukervernreglene som kan påvirke forbrukerne i andre medlemsstater, jf. artikkel 26 nr. 1. Varslet skal inneholde opplysninger om den mistenkte overtredelsen, jf. artikkel 26 nr. 3. Dette omfatter blant annet en beskrivelse av handlingen eller unnlatsen, hvilket produkt eller tjeneste som eventuelt berøres av overtredelsen og identiteten til næringsdrivende som er ansvarlig eller mistenkes å være ansvarlig for overtredelsen, dersom disse opplysningene er kjent.

Informasjon som utveksles skal lagres i databasen som opprettes i forbindelse med forordningen, jf. artikkel 35 og fortalepunkt 44. Databasen skal være direkte tilgjengelig for håndhevsorganene, sentrale kontaktorganer, Kommisjonen, og ESA.

I norsk rett er opplysninger om noen personlige forhold og forretningshemmeligheter underlagt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13. Slike opplysninger skal dermed unntas fra offentlighet, jf. offentleglova § 13. I sin høringsuttalelse stiller *Forbrukertilsynet* spørsmål ved forholdet mellom forordningen og lovbestemt taushetsplikt. Forbrukertilsynet viser til konkurranseloven § 7 som gir Konkurransetilsynet mulighet til å gi fremmede stater og organisasjoner opplysninger som er nødvendige for å fremme konkurranseregler uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Tilsynet mener det bør vurderes å ta inn en lignende bestemmelse i norsk rett.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering forutsetter samarbeidsreglene i forordningen at også taushetsbelagte opplysninger utveksles, dersom dette er nødvendig for et effektivt samarbeid mellom håndhevsorganene om å undersøke og stanse overtredelser. Etter departemen-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tets vurdering gir samarbeidsreglene i forordningen håndhevingsorganene tilstrekkelig hjemmel til å utveksle slike opplysninger. Ved inkorporasjon i markedsføringsloven § 47 vil forordningen gjelde som norsk rett, og ved motstrid gå foran offentliglova og forvaltningslovens generelle regler om taushetsbelagte opplysninger, jf. EØS-loven § 2. Etter departementets vurdering er det derfor ikke nødvendig med en bestemmelse tilsvarende konkurranseloven § 7.

Utveksling av opplysninger mellom myndighetene reiser også spørsmål etter personopplysningslovens bestemmelser. Personopplysningsloven inkorporerer personvernforordningen i norsk rett, jf. § 1. Utveksling av informasjon som inneholder personopplysninger krever hjemmel i personvernforordningen artikkel 6. Etter artikkel 6 nr. 1 bokstav e vil utøvelse av offentlig myndighet som myndigheten er pålagt gi grunnlag for behandling av personopplysninger. For at artikkel 6 nr. 1 bokstav e skal få anvendelse som behandlingsgrunnlag, må det i tillegg foreligge et supplerende rettsgrunnlag etter artikkel 6 nr. 3. Et slikt supplerende rettsgrunnlag må følge av Unionsretten eller nasjonal rett.

Etter departementets vurdering pålegger CPC-forordningens samarbeidsregler håndhevingsorganene å utveksle opplysninger, herunder personopplysninger, dersom dette er nødvendig for et effektivt samarbeid. Ved inkorporasjon i markedsføringsloven § 47 vil forordningen gjelde som norsk rett og norske håndhevingsorganer plikter dermed å overholde forordningen. Dermed kan personopplysninger, lovlig gis til utenlandske håndhevingsmyndigheter når vilkårene i forordningen er oppfylt. Etter departementets vurdering vil CPC-forordningens samarbeidsregler gjennomført i nasjonal rett utgjøre det supplerende rettsgrunnlaget.

16.5 Bruk og offentliggjøring av opplysninger

For å sikre en fortrolig behandling av opplysningene som utveksles, er det i forordningen tatt inn en egen bestemmelse om konfidensialitet, jf. artikkel 33. Ifølge bestemmelsen skal opplysningene som er samlet inn eller oversendt til håndhevingsorganene og Kommisjonen brukes bare for å sikre overholdelse av forbrukervernreglene og skal behandles som fortrolige. Før opplysningene brukes eller offentliggjøres må blant annet forretningshemmeligheter vurderes og tas hensyn til, jf. også fortalepunkt 31. Konfidensialitetsbestemmel-

sen utdypes i fortalepunkt 41: Håndhevingsorganene bør bare gi slike opplysninger når det er hensiktsmessig og nødvendig, i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet.

Forbrukertilsynet bemerker i sin høringsuttalelse at det kan være grunn til å vurdere om forordningen artikkel 33 nødvendiggjør endringer i norsk rett. I følge tilsynet kan offentliggjøring av dokumenter potensielt komme i konflikt med artikkel 33 i forordningen, samt skape praktiske utfordringer for samarbeidet.

Forbrukertilsynet peker også på at mange land har forskjellige rammer for innsyn i dokumenter i saker som ikke er avsluttet. Tilsynet anbefaler at man vurderer å ta inn en lignende lovbestemmelse som i den svenske offentlighets- og sekretesslagen, hvor man har valgt å ta inn eksplisitte regler om hvilke krav til offentlighet som gjelder i grenseoverskridende saker som behandles etter blant annet CPC-forordningen.

Forordningen artikkel 33 viderefører i stor grad artikkel 13 nr. 3 i gjeldende forordning. Ved gjennomføringen av gjeldende forordning ble forholdet til daværende offentlighetslov av 1970 grundig diskutert, se Ot.prp. nr. 102 (2005–2006) punkt 3.6.3. Der ble det lagt til grunn at det kan tenkes tilfeller hvor det ikke vil være samsvar mellom forordningen og offentlighetsloven. Ved innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen vil Norge være folkerettslig forpliktet til å unnta opplysninger fra offentlighet dersom dette følger av forordningen. Dokumenter som inneholder slike opplysninger ville dermed kunne unntas etter daværende offentlighetslov § 6 første ledd nr. 1. Denne bestemmelsen omhandlet opplysninger som, om de ble kjent, ville kunne skade rikets sikkerhet, landets forsvar eller forholdet til fremmede makter eller internasjonale organisasjoner. Bestemmelsen er erstattet av en ny bestemmelse i offentliglova av 2006.

Etter Barne- og familiedepartementets vurdering vil vurderingen som ble foretatt ved gjennomføringen av gjeldende forordning også gjelde ved gjennomføringen av ny forordning. Av offentliglova § 20 første ledd bokstav a fremgår det at det kan gjøres unntak fra innsyn i opplysninger når det er nødvendig av hensyn til Norges utenrikspolitiske interesser, dersom det følger av folkerettslige regler at Norge har plikt til å nekte innsyn i opplysningene. Etter departementets syn vil Norge ved innlemmelse av ny forordning i EØS-avtalen, være folkerettslig forpliktet til å nekte innsyn i eller offentliggjøre opplysninger, dersom dette strider mot artikkel 33 i forordningen. Forordningen foreslås gjennomført i markedsførings-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

loven ved inkorporasjon, jf. punkt 3.1 og forslag til markedsføringsloven § 47. Dette innebærer en ordrett gjengivelse av forordningens innhold i norsk rett, og som ved motstrid med øvrige regler vil gis forrang, jf. EØS-loven § 2. Etter departementets vurdering er det derfor ikke behov for en egen bestemmelse med eksplisitte regler om hvilke krav til offentlighet som gjelder etter forordningen.

Hvorvidt opplysningene kan offentliggjøres i overensstemmelse med forordningen må vurderes konkret av håndhevingsorganene i hvert enkelt tilfelle. Departementet understreker at opplysninger som nevnt i artikkel 33 ikke må frigis i større grad enn nødvendig. Det er klart nedfelt i forordningen at hovedregelen er fortrolighet og at unntaket er offentlighet.

Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig å foreta endringer i norsk rett.

16.6 Særlig om Kommisjonens rolle

Kommisjonen har en rolle både i ny og gjeldende forordning. I gjeldende forordning skal Kommisjonen holdes underrettet om blant annet samordning av markedstilsyn, håndheving- og forvaltningssamarbeid, jf. henholdsvis artikkel 9 nr. 3, artikkel 16 nr. 1 og artikkel 17 nr. 1. Kommisjonen skal også underrettes om hvilke håndhevingstiltak som er truffet som resultat av en anmodning om gjensidig bistand, jf. artikkel 8 nr. 6. Dersom det er uenigheter mellom et anmodende og et anmodet håndhevingsorgan, kan håndhevingsorganene be om at Kommisjonen avgir uttalelse, jf. artikkel 8 nr. 5 og artikkel 15 nr. 5.

Kommisjonen har fått en mer sentral rolle i ny forordning. I tillegg til en videreføring av rollen i gjeldende forordning, kan Kommisjonen avgir uttalelser på eget initiativ dersom håndhevingsorganene ikke blir enige om en sak etter ny forordning, jf. artikkel 14 nr. 4. Slike uttalelser er, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, rådgivende.

Kommisjonen skal koordinere samarbeidet mellom håndhevingsorganene og fellesaksjoner ved overtredelser som berører forbrukere i minst to tredeler av de medlemsstatene som samlet har minst to tredeler av Unionens befolkning, jf. artikkel 17 nr. 4 og artikkel 3 nr. 4. Kommisjonen skal altså koordinere i de mest utbredte overtredelsene. Den kan også koordinere ved overtredelser som berører minst to andre medlemsstater enn den medlemstaten hvor overtredelsen fant sted

eller den næringsdrivende er etablert (utbredte overtredelser), dersom håndhevingsorganene ikke klarer å bli enige om koordinator, jf. artikkel 17 nr. 2 og artikkel 3 nr. 3. Kommisjonen skal også samordne kontrollaksjoner for å påvise overholdelse eller overtredelse av forbrukervernreglene, jf. artikkel 29 nr. 1 og nr. 2. I tillegg skal Kommisjonen overvåke hvordan ordningen for gjensidig bistand fungerer, og kan, der det er hensiktsmessig, utstede retningslinjer og gi råd til medlemsstatene, jf. artikkel 14 nr. 5 og 6.

Ny forordning skal gjøre Kommisjonen bedre i stand til å samordne og overvåke hvordan ordningen for gjensidig bistand fungerer, utstede retningslinjer, gi anbefalinger og avgir uttalelser til medlemsstatene når problemer oppstår. Ny forordning skal også gjøre Kommisjonen bedre i stand til effektivt og raskt å bistå håndhevingsorganene med å løse tvister om fortolkningen av deres forpliktelser. Dette følger av fortalepunkt 23.

Ny forordning legger også opp til et tettere samarbeid mellom medlemsstatene og Kommisjonen for å hindre omfattende overtredelser. Kommisjonen skal derfor underrette håndhevingsorganene dersom den har mistanke om eventuelle overtredelser, jf. artikkel 17 nr. 3 og fortalepunkt 29.

Som i gjeldende forordning, skal Kommisjonen være assistert av en komité, jf. artikkel 38 nr. 1.

16.7 Norsk oppnevning av eksterne varslere

Hver medlemsstat skal oppnevne eksterne aktører som gis myndighet til å varsle håndhevingsorganene i de berørte medlemsstater og Kommisjonen om mistanke om overtredelser av forbrukervernreglene, jf. artikkel 27 nr. 1. Eksterne varslere kan være utpekte organer, europeiske forbrukersentre, forbrukerorganisasjoner og -sammenslutninger og eventuelt bransjeorganisasjoner, som har den nødvendige sakskompetansen. Hver medlemsstat skal underrette Kommisjonen om hvilke aktører som gis myndighet til å utstede et eksternt varsel.

Barne- og familiedepartementet foreslår at det inntas en forskriftshjemmel i markedsføringsloven som gir departementet kompetanse til å gi forbruker- og bransjeorganisasjoner, og andre som har den nødvendige sakskompetansen, myndighet til å varsle om overtredelser, jf. artikkel 27 nr. 1.

Se forslag til markedsføringsloven § 47 annet ledd.

17 Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning

17.1 Om europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning regulerer samarbeidet mellom håndhevingsorganene i EU/EØS-området ved grenseoverskridende forbrukersaker. Den regulerer også hvilken myndighet nasjonale håndhevingsorganer skal ha til å undersøke og stanse eventuelle brudd på forbrukervernreglene.

Forordningen skal sikre god og effektiv håndheving av felleseuropeiske forbrukervernregler på tvers av landegrensene. Det vises til punkt 2.1 for en nærmere gjennomgang av forordningen.

17.2 Innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen

For at en rettsakt skal bli folkerettslig bindende for Norge, må den innlemmes i EØS-avtalen. Ved EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 ble forordning (EU) 2017/2394 vedtatt innlemmet i EØS-avtalen.

Samtidig med selve innlemmelsesvedtaket er det vedtatt visse tekniske tilpasninger til teksten, slik at den passer for EØS/EFTA-statene. For eksempel er det vedtatt en tilpasning i definisjonen av «utbredt overtredelse med unionsdimensjon» i artikkel 3 nr. 4. EFTA-statenes geografiske område og befolkning skal ikke tas med i beregningen med hensyn til artikkel 3 nr. 4. Det vises til punkt 2.1.3 for en nærmere omtale.

Beslutningen i EØS-komiteen om innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen er tatt med forbehold om Stortingets samtykke. Innlemmelse forutsetter derfor at Stortinget samtykker til at forordningen skal bli en del av EØS-avtalen.

17.3 EØS-komiteens beslutning

EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg

XIX (Forbrukervern) inneholder en fortale og fire artikler. I fortalen vises det til EØS-avtalen, og særlig til artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen.

Artikkel 1 fastsetter at europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 av 12. desember 2017 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004 skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XIX. Bestemmelsene i forordningen skal, for denne avtales formål, gjelde med følgende tilpasning:

I bokstav a slås det fast at uten at det berører bestemmelsene i protokoll 1 til avtalen, skal EFTA-statenes geografiske område og befolkning ikke tas med i beregningen med hensyn til artikkel 3 nr. 4.

I bokstav b slås det fast at når det gjelder EFTA-statene skal ordene «prinsippene i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter» i artikkel 10 nr. 2, forstås som «grunnleggende rettigheter».

I bokstav c gjøres det tilpasninger i artikkel 35 nr. 1. Ordene «EFTAs overvåkningsorgan» skal tilføyes etter ordene «sentrale kontaktorganer». Et nytt ledd skal lyde: «EFTAs overvåkningsorgan skal ha tilgang til opplysningene som er sendt inn av eller berører EFTA-statene».

Artikkel 2 fastsetter at teksten til forordning (EU) 2017/2394 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3 fastsetter at beslutningen trer i kraft etter at EØS-komiteen har fått alle meddelelser etter EØS-avtalen artikkel 103 nr. 1, mens artikkel 4 presiserer at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

17.4 Om forholdet til norsk rett

Nasjonal gjennomføring av forordningen vil kreve lovendringer.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Forordningen berører særlig Forbrukertilsynet, men også Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Medietilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen. Dette nødvendiggjør endringer i sektorlovgivningen som regulerer disse håndhevingsorganenes tilsynskompetanse.

Det vises til punkt 3 for en nærmere omtale av forholdet til norsk rett.

17.5 Departementets vurderinger

For å få et velfungerende indre marked med handel over landegrensene og like konkurransevilkår for de næringsdrivende, er det avgjørende at forbrukernes rettigheter ivaretas i hele EØS-området. For forbrukere, næringsdrivende og samfunnet for øvrig er det viktig at håndhevingsorganene har det verktøyet de trenger for å kunne avdekke overtredelser og for å kunne handle raskt og effektivt når de avdekker en overtredelse. Forordningen innebærer en modernisering og styrking av det felleseuropeiske samarbeidet om håndheving.

For forbrukerne vil håndhevingsorganenes adgang til å bli enig med næringsdrivende om avhjelpende tiltak, for eksempel kompensasjon, gjøre det vesentlig enklere å få gjennomslag for sine rettigheter. I dag må forbrukerne fremme et separat sivilrettslig krav gjennom det utenrettslige tvisteløsningssystemet eller domstolene for å få avhjelp i sin konkrete sak. Effektive mekanismer for å håndheve forbrukervernreglene er en viktig funksjon i markedet og forventes å bidra til et mer velfungerende marked på sikt.

I henhold til EØS-avtalen artikkel 93 nr. 2 skal beslutninger i EØS-komiteen treffes ved enighet mellom EU på den ene siden og EFTA-statene, som opptrer samstemt, på den andre. Det følger av artikkel 103 nr. 1 at beslutningen først blir bindende for Norge etter at man har meddelt de andre partene at de forfatningsmessige kravene er oppfylt, det vil si at Stortinget har gitt sitt samtykke.

Barne- og familiedepartementet tilrår samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse av forordning 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid i EØS-avtalen.

18 Økonomiske og administrative konsekvenser

18.1 Konsekvenser for næringsdrivende

Bestemmelsene som Barne- og familiedepartementet foreslår som følge av ny forordning, gjelder håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet, samt samarbeidet mellom håndhevingsorganene i EU/EØS-området. Lovforslaget innebærer ikke nye forbrukervernregler som næringsdrivende må overholde, men medfører utvidede og nye plikter for næringsdrivende som følge av at håndhevingsorganenes undersøkelses- og håndhevingsmyndighet utvides. Enkelte av håndhevingsorganene får for eksempel en utvidet rett til å kreve opplysninger fra næringsdrivende. Økonomiske og administrative konsekvenser for næringsdrivende vil skyldes at håndhevingsorganene i større grad utøver sin undersøkelsesmyndighet, iverksetter samordnede tiltak, og ilegger sanksjoner for å effektivt håndheve forbrukervernreglene. Mer effektiv håndheving av forbrukervernreglene vil være en fordel for de næringsdrivende som opptrer i tråd med regelverket. De vil i mindre grad møte konkurranse fra aktører som for eksempel benytter seg av lovstridig markedsføring eller aggressiv handelspraksis.

Ny forordning gir håndhevingsorganene myndighet til å motta forpliktende tilsagn fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til forbrukere som berøres av en overtredelse. Næringsdrivende plikter ikke å gi et forpliktende tilsagn. Dersom denne muligheten likevel benyttes, vil dette kunne være kostnadseffektivt for næringsdrivende som slipper å behandle hver enkelt forbrukersak om avhjelpende tiltak. Har den næringsdrivende gitt et forpliktende tilsagn, kan håndhevingsorganene ilegge sanksjoner for manglende etterlevelse.

Håndhevingsorganenes myndighet til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold kan også føre til økonomiske og administrative konsekvenser for den næringsdrivende som overtrer forbrukervernreglene. For eksempel dersom den næringsdrivendes nettside stenges ned. Overtrederen risikerer også å måtte dekke motpartens sakskostnader

dersom håndhevingsorganenes begjæring om midlertidig forføyning fører frem. I sin høringsuttalelse til Kulturdepartementets høring om endringer i lotteriloven, viser Domstoladministrasjonen til en sak etter åndsverkloven om blokkering av digitalt innhold i strid med opphavsretten. I saken ble nettstedinnehaverne dømt til å betale 570 000 kroner i sakskostnader til saksøkerne. Departementet understreker imidlertid at myndigheten til å fjerne innhold på og begrense tilgang til nettsider, kun skal brukes som siste utvei. Dersom overtrederen er kjent, vil vedkommende derfor ha fått flere anledninger til å stanse overtredelsen før saken begjæres for retten. Departementet antar dessuten at overtrederen i de fleste sakene vil være ukjent, se punkt 13.3.

Tredjepartene som får en handleplikt som følge av domstolens pålegg, vil også måtte forvente både administrative og økonomiske konsekvenser i forbindelse med gjennomføringen av pålegget. Sakskostnadene antas imidlertid ikke å være store ettersom tredjepartene i utgangspunktet ikke vil være ansvarlige for motpartens sakskostnader i første instans. Det vises til punkt 13.10.12 hvor dette er nærmere omtalt. Det forventes heller ikke at myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold vil bli benyttet i mange saker. Departementet presiserer at dette er en myndighet som kun skal utøves dersom håndhevingsorganene allerede har prøvd å stanse den ulovlige praksisen med andre midler, uten å lykkes.

Lovforslaget gir håndhevingsorganene utvidet adgang til å ilegge administrative reaksjoner og sanksjoner dersom næringsdrivende ikke etterkommer håndhevingsorganenes pålegg som følge av undersøkelses- og håndhevingstiltak. Et eksempel er dersom den næringsdrivende ikke overholder et pålegg om å gi opplysninger eller utlevere dokumenter. Departementet antar at det først og fremst vil være aktørene som bevisst overtrer regelverket som vil merke den utvidede adgangen til å ilegge sanksjoner.

Etter departementets vurdering fører de nye reglene samlet sett ikke til vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for næringsdrivende.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

18.2 Konsekvenser for det offentlige

18.2.1 Håndhevingsorganene

Effektive mekanismer for å håndheve forbrukervernreglene er en viktig funksjon i markedet og forventes å bidra til mer velfungerende markeder. For forbrukere, næringsdrivende og samfunnet for øvrig, er det viktig at håndhevingsorganene har det verktøyet de trenger for å kunne avdekke overtredelser, og for å kunne handle raskt og effektivt når de avdekker en overtredelse. Dette bidrar til konkurranse på like vilkår ved at ulovlige praksiser raskt fjernes fra markedet.

Håndhevingsorganene får, med de reglene som foreslås, ytterligere myndighet til å undersøke brudd på og håndheve forbrukervernregler som omfattes av forordningen. Flere av håndhevingsorganene som oppnevnes etter ny forordning, er allerede oppnevnt etter gjeldende forordning. Dette gjelder Forbrukertilsynet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Helse direktoratet og Medietilsynet. Disse håndhever allerede forbrukervernregler som omfattes av den nye forordningen. Ansvarsområdene deres blir dermed ikke utvidet. Enkelte håndhevingsorganer som blir oppnevnt etter ny forordning, er ikke oppnevnt etter gjeldende forordning. Dette gjelder Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen. Disse har allerede i dag ansvar for håndhevingen av det regelverket som de skal ha ansvar for etter ny forordning. Forordningen vil derfor heller ikke for disse håndhevingsorganene medføre utvidet ansvarsområde.

Håndhevingsorganene har i dag mesteparten av myndigheten som de skal ha etter ny forordning. En ny myndighet som kan føre til administrative og økonomiske konsekvenser for håndhevingsorganene, er myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Dette er en myndighet som ingen av håndhevingsorganene har i dag. Med unntak av Legemiddelverket, foreslås det at håndhevingsorganene får adgang til å begjære slike saker for domstolene, noe som kan føre til administrative og økonomiske konsekvenser for håndhevingsorganene. Håndhevingsorganene må sørge for å inneha den kompetansen som kreves for å vurdere behovet for å bruke myndigheten på et forsvarlig grunnlag. Selve domstolsprosessen vil også kunne kreve ressurser gjennom for eksempel forberedelse av saken og bistand til eventuell prosessfullmektig. Dette vil kunne gå på bekostning av øvrige tilsynsoppgaver. Det påpekes imidlertid at dette er en myndighet som kun skal brukes der ingen andre effektive

midler er tilgjengelige, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen. Dette er altså en myndighet som kun vil brukes i unntakstilfeller. Departementet anslår maksimalt 5 til 10 saker i året hvor det vil kunne være aktuelt å benytte myndigheten innenfor håndhevingsorganenes samlede tilsynsområde.

Det foreslås at Legemiddelverket skal ha myndigheten til å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold selv, uten å begjære saken for domstolen. Dette kan medføre økonomiske og administrative konsekvenser for Legemiddelverket. Departementet er av den oppfatning at tilfeller hvor overtredelser medfører betydelig helse risiko, slik at Legemiddelverket kan pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold, ikke vil utgjøre særlig mange saker i året – anslagsvis inntil én sak. Ettersom dette er en ny type myndighet, ser departementet likevel ikke bort ifra at antall saker vil være høyere, eller at antallet vil kunne øke over tid, spesielt som følge av økende netthandel.

En annen ny myndighet som kan føre til administrative og økonomiske konsekvenser for håndhevingsorganene, er myndigheten til å gå i dialog med næringsdrivende om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Med avhjelpende tiltak menes for eksempel prisavslag, tilbakebetaling, reparasjon, bytting og heving av avtalen. Selv om dette er noe som enkelte håndhevingsorganer som Forbrukertilsynet allerede gjør i dag, kan en ny lovhjemmel som uttrykkelig gir håndhevingsorganene adgang til dette, føre til økt fokus på denne muligheten. Dette kan føre til mer dialog mellom håndhevingsorganene og næringsdrivende, og dermed økt ressursbruk. Barne- og familiedepartementet er også kjent med at Kommisjonen er opptatt av at håndhevingsorganene benytter seg av denne myndigheten.

Lovforslaget gir også håndhevingsorganene myndighet til å treffe midlertidige vedtak, for eksempel å forby en praksis inntil endelig vedtak er fattet. Dette vil kunne stille større krav til prioritering av tilstrekkelige administrative ressurser og kan føre til noen økte administrative konsekvenser.

Ny forordning legger opp til tettere samarbeid mellom håndhevingsorganene i EU/EØS-området og setter kortere frister for når undersøkelser og tiltak skal være gjennomført. Dette stiller krav til håndhevingsorganenes effektivitet, noe som kan føre til økte kostnader. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering vil de økte kostnadene for håndhevingsorganene som er oppnevnt etter gjeldende forordning være begrenset. Dette gjel-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

der Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet og Medietilsynet. Tettere samarbeid over landegrensene kan imidlertid føre til økte kostnader for håndhevingsorganene som ikke er oppnevnt etter gjeldende forordning, og som derfor ikke er en del av samarbeidsordningen i dag. Dette omfatter Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen. Disse vil kunne motta henvendelser fra andre håndhevingsorganer som de ikke mottar i dag. De må, uansett omfanget av henvendelser, sette seg inn i den elektroniske databasen som benyttes i samarbeidet, for å kunne motta og sende anmodninger mv.

Den økte forpliktelsen til grenseoverskridende samarbeid gjennom lovfestingen av samordnede håndhevingsprosesser og plikten til å undersøke mulige lovbrudd med unionsdimensjon, vil kunne kreve noe økte ressurser hos det nasjonale kontaktpunktet som skal motta og videresende anmodninger om bistand fra øvrige medlemsstaters håndhevingsorganer. Forbrukertilsynet foreslås som nasjonalt kontaktpunkt, hvilket er en videreføring av gjeldende ordning.

For øvrig må det forventes noen administrative konsekvenser som følge av praktiske og tekniske utfordringer som kan oppstå i perioden hvor forordningen skal tas i bruk av håndhevingsorganene.

Etter departementets vurdering vil lovforslaget samlet sett ikke medføre økonomiske og administrative konsekvenser av vesentlig betydning for håndhevingsorganene. Det legges til grunn at eventuelle merutgifter vil kunne dekkes innenfor ordinære budsjettammer.

18.2.2 Domstolene

Ifølge forslaget skal håndhevingsorganene kunne begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold. Denne adgangen er snever, og det forventes ikke at den vil bli brukt i stort omfang. Domstolene må likevel ta høyde for enkelte saker i året, noe som vil føre til økonomiske og administrative konsekvenser. Oslo byfogdembete er foreslått som tvungent verneing, hvilket tilsier at de økonomiske og administrative konsekvensene bare vil ramme Oslo byfogdembete. Kostnadene for Oslo byfogdembete vil blant annet avhenge av antallet saker, sakenes kompleksitet, antall parter og om sakene krever muntlige forhandlinger eller etterfølgende muntlige forhandlinger.

Det har de siste årene vært eksempler på nasjonale saker der stenging av en nettside kunne

vært aktuelt, særlig midlertidig stenging fram til den næringsdrivende som overtrer forbrukervernreglene har gjennomført nødvendige endringer. Etter Barne- og familiedepartementets vurdering vil imidlertid de fleste nasjonale sakene bli behandlet uten at det er aktuelt med stenging av nettsted e.l. Etter hva departementet kjenner til følger de fleste norske næringsdrivende håndhevingsorganenes vedtak, slik at det i de aller fleste saker ikke vil være nødvendig å ta saker videre til domstolene. Når det gjelder utenlandske aktører, vil krav om fjerning av digitalt nettinhold i de fleste tilfellene sendes over til de relevante håndhevingsorganene i EØS-staten der den næringsdrivende som overtrer forbrukervernreglene er etablert. Myndigheten vil imidlertid kunne være særlig aktuell å bruke der den næringsdrivende som overtrer forbrukervernreglene er etablert utenfor EU/EØS-området. Departementet ser imidlertid ikke for seg mer enn fem til ti saker i året hvor det kan være aktuelt å benytte denne myndigheten. Ettersom dette er en ny myndighet for håndhevingsorganene vil det konkrete sakstilfanget imidlertid være uvisst.

18.3 Konsekvenser for forbrukere

Reglene som foreslås, vil, etter Barne- og familiedepartementets vurdering, ha positive konsekvenser for forbrukerne. Håndhevingsorganene kan med de nye reglene i større grad avdekke brudd på forbrukervernreglene, og mer effektivt kreve at næringsdrivendes overtredelser opphører. Samarbeidsreglene vil også gjøre det enklere for håndhevingsorganene å få stanset overtredelser mot norske forbrukere begått av næringsdrivende etablert i en annen EU/EØS-stat.

Med de nye reglene får håndhevingsorganene også myndighet til å ta imot forpliktende tilsagn fra næringsdrivende om avhjelpende tiltak til forbrukere som berøres av en overtredelse. Myndigheten til å ta imot forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak gir håndhevingsorganene og næringsdrivende en mulighet til å ha en dialog om hva som kan gjøres for å minske de negative konsekvensene av overtredelsene. Dette vil kunne være tids- og kostnadsbesparende for forbrukerne som slipper å ta sin sak til et klageorgan eller domstolene for å få den kompensasjon de har krav på. Det vil også kunne ivareta interessene til forbrukere som ikke har ressurser eller kapasitet til å forfølge kravet på egenhånd.

19 Merknader til de enkelte paragrafene

19.1 Til endringene i markedsføringsloven

Til § 34

Paragrafens innhold er utvidet og presisert, og paragrafen har derfor fått ny overskrift som harmonerer bedre med innholdet.

I *første ledd første punktum* er det foretatt en språklig justering som ikke er ment å innebære en realitetsendring. *Tredje punktum* er nytt og viderefører adgangen i gjeldende annet ledd til å kreve informasjon utlevert. Et pålegg om å utlevere informasjon eller bærere av informasjon vil for eksempel kunne være relevant under en stedlig kontroll etter annet ledd.

Annet ledd har fått en ny utforming, og viderefører gjeldende annet ledds adgang til å foreta stedlige kontroller. Adgangen til å kreve informasjon utlevert og foreta beslag er flyttet og utdypet i henholdsvis første og tredje ledd. *Første punktum* tydeliggjør at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan gjennomføre stedlige kontroller og hva som kan undersøkes under kontrollen. Den stedlige kontrollen avgrenses til lokaler, grunn etc. som benyttes i «næringsvirksomhet». Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan derfor ikke undersøke eiendommer og transportmidler som kun brukes privat av den næringsdrivende, for eksempel privat bolig. Hva som brukes i «næringsvirksomhet» må vurderes konkret. *Annet punktum* angir hvem som kan pålegges å bistå Forbrukertilsynet og Markedsrådet under den stedlige kontrollen. Ordlyden omfatter også myndighet til å kreve at representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende avgir forklaringer om forhold, opplysninger, data eller dokumenter under kontrollen. Svarene skal kunne registreres. Bestemmelsen må tolkes i lys av forordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning som er inkorporert i norsk rett ved § 47 første ledd. *Tredje punktum* viderefører gjeldende annet ledd annet punktum. Det er kun gjort språklige justeringer.

Tredje ledd første punktum synliggjør at Forbrukertilsynet og Markedsrådet selv kan beslaglegge gjenstander og dokumenter. Dette gjelder uavhengig av form eller format på opplysningene og uavhengig av lagringsmedium eller lagringssted. Endringene er ment som presiseringer av hva som følger av gjeldende annet ledd, og innebærer ingen materiell endring. «[V]areprøver eller annet» er tatt ut av bestemmelsen da det anses dekket opp av begrepet «gjenstander», og er ikke ment å innebære en realitetsendring. For øvrig er det gjort språklige justeringer. Beslaget kan kun opprettholdes så lenge og i det omfanget det er nødvendig, jf. *annet punktum*.

Fjerde ledd viderefører gjeldende tredje ledd. I *første punktum* er «gransking og besiktigelse» erstattet med «stedlig kontroll og beslag», som følge av at ordlyden i annet og tredje ledd er justert. I *annet punktum* gjøres det unntak fra taushetsplikten som følger av straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum om tjeneste eller arbeid for stat og kommune. Endringen medfører at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan kreve relevante opplysninger og dokumenter fra andre tilsynsorganer, selv om dette er taushetsbelagte opplysninger etter straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum. Opplysningene må være relevante for å kunne fastslå om en overtredelse har funnet sted, eller for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse. Kravet om at opplysningene må være relevante vil snevre inn hvem Forbrukertilsynet kan kreve opplysninger fra. Etter departementets vurdering vil det først og fremst være aktuelt å kreve opplysninger fra andre tilsynsorganer. Utleveringen av opplysningene må skje i overensstemmelse med lov av 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), som gjennomfører personvernforordningen i norsk rett. Det vises til omtale i punkt 6.3.4. For øvrig er det gjort språklige justeringer. *Tredje punktum* er endret slik at tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller –tjeneste kan pålegges å gi opplysninger om antall markedsføringshenvendelser ved elektroniske kommunikasjonsmetoder, selv om dette er taushetsbelagte opplysninger etter straffeprosessloven

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

§ 118 første ledd annet punktum. Dette skal gjøre det mulig for Forbrukertilsynet å sikkert fastslå for eksempel mengden SMS eller e-post som en næringsdrivende har sendt forbrukere i strid med markedsføringslovens bestemmelser. To vilkår må være oppfylt for at Forbrukertilsynet kan kreve slike opplysninger: det må foreligge en mistanke om en overtredelse av forbrukervernreglene, og særlige hensyn må gjøre det nødvendig. Av sistnevnte vilkår følger det at informasjonen om antall markedsføringshenvendelser ikke kan skaffes på annen måte. Det vises til merknader til § 34 i Prop. 93 L (2016–2017) for en nærmere beskrivelse av vilkårene.

Femte ledd er nytt. *Første punktum* hjemler at Forbrukertilsynet kan kjøpe varer og tjenester som testkjøp, med skjult identitet. Med skjult identitet menes en annen identitet enn Forbrukertilsynets. Det trenger ikke å være en falsk identitet. Testkjøp kan benyttes til å avdekke brudd på forbrukervernreglene. I dette ligger det ikke et krav om konkret mistanke om et lovbrudd. *Annet punktum* hjemler at Forbrukertilsynet kan kreve tilbake innbetalte beløp for testkjøpet. Dette forutsetter at varen kan leveres tilbake, eller at tjenesten kan tilbakeføres helt eller delvis. Det er presisert i bestemmelsen at Forbrukertilsynet også kan kreve betalingskrav ettergitt. Med dette siktes det til tilfeller der betaling ikke er belastet, for eksempel hvor den næringsdrivende har utstedt en faktura eller det er gjort kjøp med kredittkort. Om og eventuelt hvor mye som kan kreves tilbake beror på en konkret vurdering. Ved varekjøp skal det blant annet legges vekt på om næringsdrivende kan selge varen videre, eventuelt om den må selges videre til redusert pris på grunn av Forbrukertilsynets undersøkelse av varen. Ved kjøp av tjenester vil vurderingen være om den næringsdrivende har hatt kostnader av betydning ved leveringen av disse tjenestene, slik at bare en forholdsmessig del av det innbetalte beløpet tilbakebetales.

Se generelle merknader punkt 6.3.4, 7.3.4 og 8.3.4.

Til § 36

Annet ledd første punktum er endret for å bringe lovbestemmelsen i samsvar med Forbrukertilsynets myndighet til å innhente skriftlige bekreftelser i praksis. «Kreve» er derfor erstattet med «innhente», slik at det synliggjøres at skriftlig bekreftelse baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivendes side. Med «innhente» omfattes også tilfeller der Forbrukertilsynet mottar en skriftlig

bekreftelse på den næringsdrivendes initiativ. Virkningen av å ikke gi en skriftlig bekreftelse vil være at det ikke er oppnådd en frivillig ordning, jf. § 36 første ledd. *Annet punktum* gir Forbrukertilsynet hjemmel til å forsøke å få en skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til forbrukere som berøres av en overtredelse som næringsdrivende har ansvar for. Med «innhente» omfattes også tilfeller der Forbrukertilsynet mottar en skriftlig bekreftelse på den næringsdrivendes initiativ. Med «avhjelpende tiltak» menes for eksempel prisavslag, tilbakebetaling, reparasjon og heving. Ordlyden omfatter imidlertid mer enn kun misligholdsbeføyelser. Et konkret eksempel på et annet tiltak er resultatet av forhandlingen i Canal Digital-saken der kunder fikk tilbud om andre tv-kanaler samt et abonnement på en digital strømmetjeneste som kompensasjon for at de hadde mistet mange tv-kanaler som følge av brudd i forhandlingene mellom Canal Digital og Discovery Networks. En skriftlig bekreftelse forutsetter at næringsdrivende og Forbrukertilsynet er blitt enige om passende avhjelpende tiltak. Forbrukertilsynet kan ikke kreve at næringsdrivende går i dialog med tilsynet om passende avhjelpende tiltak. Dersom næringsdrivende gir Forbrukertilsynet en skriftlig bekreftelse på at de skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere, skal Forbrukertilsynet fastsette tvangsmulkt etter markedsføringsloven § 41, som skal betales dersom næringsdrivende ikke etterlever det som følger av bekreftelsen.

De avhjelpende tiltakene avskjærer ikke forbrukernes rett til å kreve erstatning eller andre misligholdsbeføyelser som avhjelp og heving via det utenrettslige tvisteløsningssystemet, forliksråd eller domstolene i samsvar med gjeldende norsk rett for øvrig. De avhjelpende tiltakene kan etter departementets syn imidlertid tas med i den konkrete vurderingen av et slikt krav.

Se generelle merknader punkt 10.3.4.

Til § 39

Som følge av at paragrafen om forbudsvedtak og bestemmelsen om påbudsvedtak i henholdsvis § 40 og § 41 er slått sammen i ny § 40 gjøres det justeringer i § 39 *første ledd første punktum bokstav a*. Gjeldende bokstav c og bokstav d blir ny *bokstav b og c*. Samtidig endres henvisningene som følge av at bestemmelsen om tvangsmulkt i § 42 og bestemmelsen om overtredelsesgebyr i § 43, er flyttet til henholdsvis § 41 og § 42. *Annet punktum* viderefører gjeldende fjerde ledd, med enkelte språklige justeringer.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Annet ledd er nytt og gir Forbrukertilsynet hjemmel til å fatte påbuds- eller forbudsvedtak med midlertidig virkning. Etter *første punktum* må to vilkår være oppfylt for å kunne fatte midlertidige vedtak. Det må for det første være rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på bestemmelsene som Forbrukertilsynet håndhever etter markedsføringsloven § 35. Det vil si at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. For det andre må det foreligge en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. At det må foreligge en risiko for «alvorlig skade» på forbrukernes kollektive interesser tilsier en høy terskel for når tilsynet kan treffe et midlertidig vedtak. Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger en risiko for skade, den må være alvorlig. Det vises til at prinsippet om forholdsmessighet gjelder, det vil si at risikoen for alvorlig skade på den kollektive forbrukerinteressen skal ses opp mot hvilke skader eller ulemper vedtaket kan medføre for den næringsdrivende. Adgangen til å fatte vedtak med midlertidig virkning må tolkes i lys av forordning (EU) 2017/2394 som er inkorporert i norsk rett ved § 47 første ledd. Det vises til generelle merknader punkt 9.2 vedrørende dette. Forholdsmessigheten må vurderes opp mot vedtakets innhold og varighet. Et midlertidig vedtak anses som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om enkeltvedtak vil derfor komme til anvendelse, jf. forvaltningsloven § 3 første ledd. Etter *annet punktum* kan varigheten av et vedtak med midlertidig virkning ikke overstige tre uker. Bestemmelsen fastsetter ikke virkningstidspunktet for det midlertidige vedtaket. Det må derfor fastsettes av Forbrukertilsynet i vedtaket. Et vedtak med midlertidig virkning skal ikke vare lenger enn hva som er nødvendig. Hva som er nødvendig varighet beror på en avveining av behovet for å stanse en praksis, Forbrukertilsynets saksbehandling, og hvilke ulemper dette kan medføre for den næringsdrivende. Varigheten skal fremgå av vedtaket. Etter *tredje punktum* kan et vedtak med midlertidig virkning fornyes dersom mistanken om overtredelsen består og det fremdeles er risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. En fornyelse av det midlertidige vedtaket vil utgjøre et nytt enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. For å sikre at midlertidige vedtak overholdes skal det fastsettes en tvangsmulkt til

det midlertidige vedtaket, jf. § 41 sammenholdt med § 39 første og annet ledd.

Tredje ledd tilsvarende gjeldende annet ledd. I *første punktum* er det tatt inn en henvisning til første og annet ledd for å synliggjøre at både endelige forvaltningsvedtak etter § 39 første ledd og midlertidige vedtak etter § 39 annet ledd kan rettes mot medvirkere.

Fjerde ledd tilsvarende gjeldende tredje ledd.

Se generelle merknader punkt 9.3.4.

Til § 40

Paragrafen tilsvarende gjeldende § 40 og § 41. *Første punktum* angir at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan nedlegge forbud og gi påbud for å sikre at forbrukervernreglene overholdes. Til forskjell fra gjeldende § 41 knyttes ikke ny påbudshjemmel opp til et forbudsvedtak. Det medfører at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan gi de påbud de finner nødvendig, for eksempel der den næringsdrivende har brutt en opplysningsplikt. *Annet punktum* viderefører gjeldende § 40 første ledd annet punktum uten realitetsendringer.

Se generelle merknader punkt 12.3.4.

Til § 41

Paragrafen tilsvarende gjeldende § 42. Som følge av at gjeldende § 40 og § 41 er slått sammen i en ny § 40 om forbuds- og påbudsvedtak, er henvisningen i *første ledd første punktum* endret. Henvisningen til § 40 omfatter både endelige vedtak og vedtak med midlertidig virkning, jf. § 39 første og annet ledd. Første punktum angir også at det skal fastsettes en tvangsmulkt ved brudd på næringsdrivendes skriftlige bekreftelser, jf. § 36 annet ledd. Dette omfatter både skriftlige bekreftelser på at det ulovlige forholdet skal opphøre og skriftlige bekreftelser om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette tvangsmulkt før overtredelse av den skriftlige bekreftelsen har funnet sted (forhåndsfastsatt tvangsmulkt).

Tredje ledd er endret ved at henvisningen til § 34 er presisert til å gjelde første ledd. Det vil si både manglende overholdelse av opplysningsplikten og pålegg om å utlevere informasjon. Det er for øvrig gjort språklige justeringer. Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette tvangsmulkt før det er klart at pålegget ikke etterkommes (forhåndsfastsatt tvangsmulkt).

Se generelle merknader punkt 14.3.3.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Til § 42

I første ledd første punktum er det foretatt en mindre språklig justering som ikke er ment å innebære en realitetsendring. Annet punktum er nytt og gir Forbrukertilsynet og Markedsrådet hjemmel til å legge overtredelsesgebyr dersom den næringsdrivende eller dens representanter og ansatte motsetter seg stedlig kontroll og nekter å samarbeide. Overtredelsesgebyret skal rettes mot den næringsdrivende, ikke dens representanter eller ansatte. Dersom representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende nekter å utlevere informasjon eller bærere av slik informasjon under den stedlige kontrollen, kan også tvangsmulkt etter § 41 tredje ledd anvendes.

Se generelle merknader punkt 14.3.3.

Til § 43

Første ledd gir retten, det vil si domstolen, myndighet til å kreve at digitalt innhold fjernes, at forbrukerne får se en advarsel på en nettside, app eller et annet nettbasert grensesnitt, at tilgangen til et nettbasert grensesnitt fjernes eller begrenses, eller at et domenenavn suspenderes, slettes eller omregistreres. Med «nettbasert grensesnitt» menes enhver programvare, blant annet et nettsted, en del av et nettsted eller et program, som drives av eller på vegne av en næringsdrivende, og som gir forbrukere tilgang til den næringsdrivendes varer eller tjenester. Pålegg kan kun gis dersom det ikke finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse en overtredelse av bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med. Forbrukertilsynet, som tilsynsmyndighet, skal altså ha prøvd eller vurdert andre måter å stanse overtredelsen på. Et annet vilkår for å gi pålegg etter denne bestemmelsen, er at det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Terskelen for å bruke denne myndigheten er dermed høy. Overtredelsens grovhet, omfang og virkning er relevante vurderingsmomenter. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. Vilkåret er utledet fra forordning (EU) 2017/2394 som er inkorporert i norsk rett ved § 47 første ledd, og må derfor tolkes i lys av denne. Det nærmere innholdet i vilkåret må klargjøres gjennom rettspraksis, både nasjonalt og innenfor EU/EØS. Det vises til nærmere omtale av vilkårene i generelle merknader punkt 13.7. Grunnvilkårene i tvisteloven § 34-1 første ledd om midlertidig forføyning vil gjelde parallelt, men vil ikke stenge for at myndigheten kan benyttes dersom

vilkårene i § 43 første ledd er oppfylt. For nærmere omtale av forholdet til tvisteloven vises det til merknad til § 43 a.

Bokstav a til d angir hvilke aktører som kan gjennomføre de ulike tekniske tiltakene. Bokstav a omfatter vertstjenesteleverandører og enhver som eier et nettbasert grensesnitt. Disse aktørene har tilgang til det lovstridige innholdet og vil derfor kunne fjerne det eller sette inn en advarsel til forbrukerne om at det nettbaserte grensesnittet gir tilgang til lovstridig innhold. Med «vertstjenesteleverandør» menes en som tilbyr lagring av innhold på sine servere. Bokstav b omfatter internettildere. «Begrense tilgangen» til et nettbasert grensesnitt tar sikte på ulike former for å vanskeliggjøre tilgangen til lovstridig innhold, for eksempel gjennom blokkering. For en omtale av forskjellige blokkeringsmetoder, se generelle merknader punkt 13.4.2. Bokstav c omfatter vertstjenesteleverandører. Med «fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen» menes for eksempel å fjerne et nettbasert grensesnitt midlertidig eller permanent fra internett. Begrepsbruken i bokstav d er tilpasset begrepsbruken i forskrift av 1. august 2003 nr. 990 om domenenavn under norske landkodeloppdomener, og retter seg mot registerenhet for toppdomener og domenerregistrarer. Et pålegg om å slette, suspendere eller omregistrere et domenenavn under det norske landkodeloppdomenet.no, skal rettes mot registerenheten, ikke domenerregistraren. Domenerregistrar er nevnt i bestemmelsen ettersom det ikke kan utelukkes at registraren vil kunne ha en rolle i å slette, suspendere eller omregistrere domenenavn under internasjonale toppdomener. Å suspendere et domenenavn er ikke nevnt i forordning (EU) 2017/2394 artikkel 9 nr. 4 bokstav g, som bestemmelsen er ment å gjennomføre. «[S]uspendere» er likevel tatt med ettersom dette vil være et mindre inngripende tiltak enn å slette et domenenavn. Suspensjon innebærer at domenet slutter å virke, men abonnementet er fortsatt registrert på abonnenten. Med «fullt kvalifisert domenenavn» menes alle delene av domenenavnet, som minst består av et organisasjonsnivå (for eksempel «regjeringen» i domenenavnet «regjering.no») og et toppnivå («.no» i domenenavnet «regjeringen.no»).

Forbrukertilsynet gis myndighet til å begjære at retten pålegger aktørene angitt i bokstav a til d å gjennomføre tekniske tiltak. Dette skal forstås slik at det er Forbrukertilsynet som er innehaver av den prosessuelle handleevnen på vegne av staten.

Annet ledd fastsetter at det må foretas en bred interesseavveining av om myndigheten til å gi

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

pålegg etter første ledd skal benyttes. Bestemmelsen tar sikte på en forholdsmessighetsvurdering hvor det tas hensyn til alle interessene som gjør seg gjeldende i den konkrete saken. Det skal blant annet legges vekt på hensynet til informasjons- og ytringsfriheten. Det vil si at det må vurderes om et pålegg i den konkrete saken vil være i overensstemmelse med Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Relevante momenter vil være om pålegget vil ramme lovlig innhold og hvor beskyttelsesverdig innholdet eventuelt er. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. Dette kan for eksempel være økonomiske interesser. Overtredelsens grovhet, omfang og virkninger vil blant annet være relevant, samt om overtredelsen særlig rammer sårbare forbrukergrupper. Med «saksøktes interesser» menes at det i vurderingen må tas i betraktning hvor inngripende et pålegg vil være i den konkrete saken, både overfor aktørene som skal gjennomføre pålegget, men også for den næringsdrivende som overtrer regelverket. Det vil her være relevant å se hen til om det kan være andre og mindre inngripende tiltak som effektivt kan stanse overtredelsen, men som Forbrukertilsynet ikke har anført i begjæringen. Hvilke momenter som skal tillegges vekt ved vurderingen av om pålegg skal gis, er ikke uttømmende regulert. Det vil si at også andre hensyn som gjør seg gjeldende i den konkrete saken kan inngå i vurderingen. Det bør for eksempel legges vekt på om et pålegg i en konkret sak vil medføre uheldige skadevirkninger for andre. Bestemmelsen er ment å virke ved siden av tvisteloven § 34-1 annet ledd som angir at midlertidig forføyning ikke kan besluttes «dersom den skade eller ulempe som saksøkte blir påført står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkeren har i at forføyning blir besluttet.» Bestemmelsen er i større grad enn tvisteloven § 34-1 annet ledd tilpasset sakstilfellene, og hvilke hensyn som vil kunne vektlegges i vurderingen. Tvisteloven § 34-1 annet ledd antas ikke å stenge for at pålegg gis dersom dette er forholdsmessig etter § 43 annet ledd. For nærmere omtale av forholdet til tvisteloven vises det til merknader til § 43 a.

Se generelle merknader punkt 13.4 til 13.9 samt punkt 13.10.3.

Til § 43 a

Paragrafen regulerer den nærmere behandlingsmåten for rettens pålegg etter § 43. *Første ledd første punktum* fastsetter at retten treffer pålegg etter

§ 43 etter reglene om midlertidig forføyning i tvisteloven kapittel 32 og 34. Det vil si at disse reglene gis anvendelse med mindre noe annet er fastsatt. Vilkårene for å beslutte midlertidig forføyning i tvisteloven § 34-1 første og annet ledd vil derfor gjelde parallelt med vilkårene oppstilt i § 43. Vilkårene antas imidlertid i stor grad å sammenfalle, se omtale i generelle merknader punkt 13.10.4.3. En midlertidig forføyning gjennomføres etter reglene i tvangfullbyrdelsesloven kapittel 13 II til VI, jf. tvisteloven § 34-4 første ledd første punktum. Det aktuelle er at retten pålegger aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak etter § 43 første ledd bokstav a til d, en løpende mulkt etter tvangfullbyrdelsesloven § 13-14 første ledd. Tvangsmulkt kan bare ilegges innenfor tvangfullbyrdelseslovens virkeområde som blant annet begrenses av folkeretten, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 1-4.

I *annet punktum* er det presisert at både den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd og den som skal gjennomføre et pålegg etter § 43 første ledd bokstav a til d får stilling som saksøkt. Med «den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd» menes den som overtrer bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd. Den midlertidige forføyningen vil rette seg mot den som overtrer regelverket, og samtidig gi aktørene nevnt i § 43 første ledd bokstav a til d en handleplikt til å gjennomføre tekniske tiltak. Både overtrederen og aktørene skal dermed gis stilling som saksøkt. Dette medfører at disse gis fulle partsrettigheter etter tvisteloven kapittel 32 og 34. At aktørene som skal gjennomføre et teknisk tiltak får stilling som saksøkt innebærer ingen form for bebreidelse. Aktørens rolle i saken må dermed holdes adskilt fra rollen til den som overtrer regelverket. Bestemmelsen vil imidlertid sikre at også aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak gis anledning til å uttale seg i saken.

Annet ledd regulerer tvungent vernetting og krav til begjæringen fra håndhevingsorganene. *Første punktum* fastsetter at begjæringen skal være skriftlig og fremsettes for Oslo byfogdembeta som tvungent vernetting. I motsetning til tvisteloven § 32-5 første ledd kan begjæringen ikke fremsettes muntlig for retten. Reglene om prosesskriv i tvisteloven kapittel 12 skal gjelde. Etter *annet punktum* skal alle partene i saken angis. «[A]lle partene» vil etter bestemmelsens første ledd omfatte saksøkeren, aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak og den som overtrer regelverket dersom vedkommende er kjent. Hver enkelt aktør som skal gjennomføre tekniske tiltak, skal navngis. Det vil si at dersom det for eksempel

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

anføres at internettilbyderne må gjennomføre tekniske tiltak etter § 43 første ledd bokstav b, må samtlige internettilbydere navngis. Begjæringen skal redegjøre for de grunner den bygger på, jf. *tredje punktum*. Det vil si hvorfor Forbrukertilsynet mener det er grunnlag for å pålegge aktørene å gjennomføre tekniske tiltak. Begjæringen skal angi faktum og Forbrukertilsynets vurderinger av hvorfor vilkårene for å bruke myndigheten må anses oppfylt. *Fjerde punktum* angir at dokumenter som påberopes og som saksøkeren er i besittelse av, skal følge med begjæringen. Dette er en «skal»-bestemmelse, i motsetning til tvisteloven § 32-5 tredje ledd som kun fastsetter at slike dokumenter «bør» følge med begjæringen. Dette skyldes behovet for å sikre at domstolene gis et tilstrekkelig solid grunnlag for å vurdere om en midlertidig forføyning skal besluttes.

Se generelle merknader punkt 13.10.2, 13.10.4, 13.10.5, 13.10.7 og 13.10.11.

Til § 43 b

Paragrafen regulerer rettens avgjørelse om midlertidig forføyning samt visse ankesituasjoner. Her er en særskilt regulering som i større grad er tilpasset partskonstellasjonen enn tvisteloven kapittel 32 og 34, nødvendig.

Utgangspunktet i tvisteloven er at retten beslutter en midlertidig forføyning etter at partene har vært innkalt til muntlig forhandling, jf. tvisteloven § 32-7 første ledd. Dermed vil alle partene, det vil si saksøkeren, den som overtrer regelverket og den som skal gjennomføre tekniske tiltak, gis anledning til å uttale seg før det treffes en avgjørelse. Dersom det er fare ved opphold kan retten beslutte en midlertidig forføyning uten muntlig forhandling, jf. § 32-7 annet ledd. Bestemmelsen antas å kunne anvendes der domstolen har tilstrekkelig grunnlag for å treffe avgjørelse uten muntlig forhandling og det foreligger et hasteelement. En avgjørelse om midlertidig forføyning treffes ved kjennelse, jf. tvisteloven § 32-7 første ledd første punktum, jf. § 19-1 annet ledd bokstav e.

Første ledd første punktum åpner for at retten kan beslutte midlertidig forføyning uten at den som overtrer regelverket er innkalt til muntlig forhandling, dersom vedkommende er ukjent eller har ukjent adresse. Bestemmelsen utgjør et unntak fra hovedregelen i tvisteloven § 32-7 første ledd om at alle parter skal kalles inn til muntlig forhandling. Med «den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd» menes den som overtrer bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd.

At overtrederen er ukjent eller har ukjent adresse antas å være tilfelle i de fleste sakene hvor bruk av myndighet etter § 43 er aktuelt, se generelle merknader punkt 13.3. Forbrukertilsynet bør i begjæringen godtgjøre at overtrederen har ukjent identitet eller adresse og hva som er gjort for å bringe dette på det rene. Dette kan for eksempel være oppslag i relevante WHOIS-databaser. Dersom resultatet av søket viser at overtrederen eller overtrederens adresse er skjult, kan det normalt legges til grunn at overtrederen har ukjent identitet eller adresse.

Annet punktum angir at meddelelser fra retten til den som overtrer regelverket kan unnlates der retten beslutter midlertidig forføyning uten at den som overtrer regelverket er innkalt til muntlig forhandling. Bestemmelsen gjelder generelt for alle meddelelser som skal gis etter tvisteloven i forbindelse med en sak om midlertidig forføyning. At en beslutning om midlertidig forføyning treffes uten at den som overtrer regelverket er innkalt til muntlig forhandling gir vedkommende adgang til å kreve etterfølgende forhandlinger etter tvisteloven § 32-8, jf. *tredje punktum*. Dette gjelder selv om øvrige parter er innkalt til muntlige forhandlinger etter tvisteloven § 32-7 første ledd. Aktørene som anføres at skal gjennomføre tekniske tiltak etter § 43 første ledd bokstav a til d, skal etter tvisteloven § 32-7 første ledd innkalles til muntlig forhandling, selv om overtrederen er ukjent eller har ukjent adresse.

Annet ledd regulerer det særskilte forholdet mellom begjæring om etterfølgende muntlig forhandling og anke som kan oppstå grunnet partskonstellasjonen i sakene. Etter tvisteloven § 32-8 første ledd tredje punktum kan en beslutning om midlertidig forføyning ikke ankes av en part som kan kreve etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8 første ledd første punktum. Den som overtrer regelverket som ikke er kalt inn til muntlig forhandling før det besluttes en midlertidig forføyning, kan kreve etterfølgende muntlige forhandlinger etter tvisteloven § 32-8. Dette følger av § 43 b første ledd tredje punktum. Aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak skal kalles inn til muntlige forhandlinger før det besluttes midlertidig forføyning, jf. tvisteloven § 32-7 første ledd, med mindre det foreligger fare ved opphold etter tvisteloven § 32-7 annet ledd. Etter en muntlig forhandling kan aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak kun påanke beslutningen om midlertidig forføyning etter tvisteloven § 32-2, jf. § 29-8 første ledd, for å oppnå en endring i sin favør. Dersom den som overtrer regelverket begjærer etterfølgende muntlige forhandlinger

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

før en ankesak om midlertidig forføyning er avgjort, angir *første punktum* at behandlingen av ankesaken skal stanses. Treffer retten en ny realitetsavgjørelse etter etterfølgende muntlige forhandlinger, vil ankesaken og avgjørelser i ankesaken som gjelder sakens realitet falle bort, jf. *annet punktum*. Når retten har fattet en avgjørelse etter etterfølgende muntlige forhandlinger, kan avgjørelsen påankes, jf. *tredje punktum*.

Se generelle merknader punkt 13.10.6, 13.10.7 og 13.10.9.

Til § 43 c

Paragrafen regulerer forholdet til tvisteloven nærmere. Etter § 43 a gis tvisteloven kapittel 32 og 34 anvendelse i sakene etter § 43. § 43 c gjør unntak fra enkelte bestemmelser i disse kapitlene.

Første ledd fastsetter ansvaret for sakskostnader for aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak etter § 43. Disse kan kun ilegges ansvar for saksøkerens sakskostnader dersom aktørene har anket rettens avgjørelse om midlertidig forføyning, og anken ikke fører frem, jf. *første punktum*. Det vil si at aktørene ikke vil ilegges ansvar for saksøkerens sakskostnader i første instans, som ellers er hovedregelen i tvisteloven kapittel 20, dersom saksøkerens krav fører frem. Det fremgår av tvisteloven § 32-2 at tvisteloven kapittel 20 gis anvendelse i saker om midlertidig forføyning. *Annet punktum* fastsetter at tvisteloven § 20-4 bokstav c likevel gjelder. Det vil si at aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak etter § 43, kan ilegges sakskostnader i første instans for kostnader som skyldes aktørenes forsømmelser. Tapet må stå i årsakssammenheng med forsømmelsen. Tvisteloven § 20-4 bokstav c åpner for å også kunne ta hensyn til forsømmelser før saksanlegget. Ettersom aktørenes handleplikt først inntreder ved rettens pålegg etter § 43 må ansvaret i disse sakene begrenses til å gjelde forsømmelser som aktøren foretar under rettens behandling av saken.

Annet ledd fastsetter at tvisteloven § 32-9 ikke gjelder for aktørene som skal gjennomføre tekniske tiltak. Tvisteloven § 32-9 regulerer adgang til å trekke inn hovedkravet til pådømmelse i en sak om midlertidig forføyning. Denne adgangen skal begrenses til håndhevingsorganet og den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd.

Tredje ledd fastsetter at tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav c ikke gjelder der håndhevingsorganet har fått medhold i kravet. § 34-6 første

ledd bokstav c fastsetter at den midlertidige forføyningen faller bort uten opphevelse når kravet er avgjort ved rettskraftig dom. Dersom den næringsdrivende får medhold i kravet, faller den midlertidige forføyningen bort.

Se generelle merknader punkt 13.10.6, 13.10.10 og 13.10.12.

Til § 44

I *tredje ledd* er henvisningen til forordning (EF) nr. 2006/2004 om forbrukervernsamarbeid erstattet med en henvisning til forordning (EU) nr. 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid.

Til § 47

I *første ledd* inkorporeres forordning (EU) 2017/2394 i norsk rett. Henvisningen til forordning (EU) 2006/2004 fjernes og erstattes av en henvisning til forordning (EU) 2017/2394.

Forordning (EU) 2017/2394 inneholder bestemmelser om hvordan håndhevingsorganene skal samarbeide ved grenseoverskridende overtredelser av forbrukervernregelverket som omfattes av forordningen. Gjennom henvisningen i første ledd vil disse samarbeidsreglene gjelde direkte for Forbrukertilsynet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Medietilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen sin håndheving av rettsaktene som omfattes av forordningen. Dette er rettsaker som gir forbrukerne rettigheter. Det vises til forordningens vedlegg 1 for hvilke rettsakter som omfattes av forordningen.

Forordning (EU) 2017/2394 inneholder også bestemmelser om hvilken undersøkelses- og håndhevingsmyndighet som nevnte håndhevingsorganer skal ha til å håndheve rettsaktene.

Forskriftshjemmelen i *annet ledd* gir departementet kompetanse til å oppnevne håndhevingsorganer som skal håndheve forbrukervernregler etter forordning (EU) 2017/2394 og sentralt kontaktorgan. Plikten til å oppnevne håndhevingsorganer og sentralt kontaktorgan fremgår av forordningen artikkel 5. Hvilke håndhevingsorganer som oppnevnes og ansvarsfordelingen mellom disse vil fremgå av forskrift. Hjemmelen gir også departementet forskriftskompetanse til å oppnevne eksterne varslere. Disse kan for eksempel være forbrukerorganisasjoner og bransjeorganisasjoner som innehar den nødvendige sakskompetansen, se forordningen artikkel 27.

19.2 Til endringene i tobakksskadeloven

Til § 35

Annet ledd endres ved at det tas inn at Helsedirektoratet kan «kreve utlevert og beslaglegge» dokumenter mv. Dette er en presisering av hva som følger av gjeldende bestemmelse, og innebærer ingen materiell endring. Opplysningene kan kreves utlevert og beslaglegges innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig.

Se generelle merknader punkt 7.4.4.

Til § 36

I *første ledd tredje punktum* er det gjort en språklig justering ved at «kreve» er erstattet med «innhente», for å synliggjøre at en skriftlig bekreftelse baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivendes side.

Etter bestemmelsens *annet ledd* kan Helsedirektoratet fatte vedtak med midlertidig virkning. For å hindre risiko for ytterligere skade på forbrukernes interesser gis Helsedirektoratet adgang til å fatte et vedtak etter første ledd med midlertidig virkning dersom det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Begrunnelsen for dette er at overtredelsen bør kunne stanses raskt og effektivt, særlig i det digitale miljøet. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. At det må foreligge en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, tilsier en høy terskel for når tilsynet kan treffe et vedtak om midlertidige tiltak. Det er videre et vilkår at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av bestemmelser som Helsedirektoratet fører tilsyn med etter tobakksskadeloven § 35. Det vil si at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. For øvrig vises det til merknadene til markedsføringsloven § 39 annet ledd og generelle merknader punkt 9.4.4.

Etter *tredje ledd første punktum* kan varigheten av et vedtak med midlertidig virkning ikke overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket skal ikke vare lenger enn hva som er nødvendig. Det skal følge av vedtaket hvor lenge et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde. Etter *annet punktum* kan et vedtak med midlertidig virkning fornyes dersom mistanken om overtredelse består og det fremdeles er risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. En fornyelse av det midlertidige vedtaket vil utgjøre et nytt enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Til § 36 d

Bestemmelsen er ny og omfatter pålegg til tredjeparter om fjerning av digitalt nettinhold. Bestemmelsen henviser til prosessreglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c som skal gjelde tilsvarende for saker om å fjerne digitalt nettinhold etter tobakksskadeloven. Helsedirektoratet utøver partsstilling på vegne av staten. Det vises til merknader til markedsføringsloven § 43, og §§ 43 a til 43 c.

Til § 38 a

Bestemmelsen er ny og klargjør forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten, se for øvrig generelle merknader punkt 6.4.4.

19.3 Til endringene i alkoholloven

Til § 9-3

Første ledd annet punktum er endret ved at det tas inn at Helsedirektoratet ved stedlige kontroller kan «kreve utlevert og beslaglegge» dokumenter mv. Dette er en presisering av hva som følger av gjeldende bestemmelse, og innebærer ingen materiell endring. Opplysningene kan kreves utlevert og beslaglegges innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig. Det er tatt inn i samme ledd *tredje punktum* en bestemmelse om hvor stedlige kontroller kan gjennomføres. *Fjerde punktum* regulerer hvem som plikter å gi Helsedirektoratet adgang. Den som plikter å gi Helsedirektoratet adgang til lokaler mv. skal være tilknyttet den virksomheten som skal undersøkes. Det vises for øvrig til merknader til markedsføringsloven § 34 annet ledd og generelle merknader punkt 7.4.4. *Femte punktum* gir Helsedirektoratet adgang til å anmode politiet om bistand til å gjennomføre kontrollen.

Tredje ledd er nytt og inntatt for å klargjøre forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten, se for øvrig generelle merknader punkt 6.4.4.

Til § 9-4

I *første ledd tredje punktum* er det gjort en språklig justering ved at «kreve» er erstattet med «innhente», for å synliggjøre at en skriftlig bekreftelse baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivendes side.

Det er tatt inn et nytt *tredje ledd* om fjerning av digitalt nettinhold. Tredje ledd henviser til pro-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

sessreglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c som skal gjelde tilsvarende for saker om å fjerne digitalt nettinnhold etter alkoholloven. Helsedirektoratet utøver partsstilling på vegne av staten. Det vises til merknader til markedsføringsloven § 43, og §§ 43 a til 43 c.

Fjerde ledd fastsetter at det skal foretas en bred interesseavveining av om pålegg etter tredje ledd skal gis i det konkrete tilfellet. Pålegg etter tredje ledd må være forholdsmessig, og det skal blant annet tas hensyn til informasjons- og ytringsfriheten. Det vil si at det må vurderes om et pålegg i den konkrete saken vil være i overensstemmelse med Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Relevante momenter vil være om pålegget vil ramme lovlig innhold og hvor beskyttelsesverdig innholdet eventuelt er. Øvrige hensyn som kan vektlegges i vurderingen er blant annet hensynet til folkehelse, risiko knyttet til enkeltindividers helse, krenkelsens alvorlighet og omfang og andre legitime tredjepart-sinteresser. Det vises til merknader til markedsføringsloven § 43 annet ledd.

Etter *femte ledd* kan Helsedirektoratet fatte vedtak med midlertidig virkning. For å hindre risiko for ytterligere skade på forbrukernes interesser gis Helsedirektoratet adgang til å fatte et vedtak etter første ledd med midlertidig virkning dersom det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Begrunnelsen for dette er at håndhevingsorganene raskt og effektivt bør kunne stanse overtredelser. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. At det må foreligge en risiko for «alvorlig skade» på forbrukernes kollektive interesser, tilsier en høy terskel for når tilsynet kan treffe et vedtak med midlertidig virkning. Det er videre et vilkår at det er rimelig grunn til å anta at det foreligger overtredelse av alkoholloven § 9-2. Det vil si at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. For øvrig vises det til merknadene til markedsføringsloven § 39 annet ledd og generelle merknader punkt 9.4.4.

Etter *sjetten ledd første punktum* kan varigheten av et vedtak med midlertidig virkning ikke overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket skal ikke vare lenger enn hva som er nødvendig. Det skal følge av vedtaket hvor lenge et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde. Etter *annet punktum* kan et vedtak med midlertidig virkning fornyes dersom mistanken om overtredelsen består og det fremdeles er risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. En fornyelse av det midlertidige vedtaket vil utgjøre et nytt enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

19.4 Til endringene i kringkastingsloven

Til § 2-12

Første ledd første punktum er endret ved at adgangen til å kreve skriftlig bekreftelse på at overtredelse av bestemmelser som nevnt i markedsføringsloven § 44 tredje ledd, skal opphøre, utvides til å også omfatte tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester, i tillegg til kringkastere. Videre er ordet «kreve» erstattet med «innhente», for å synliggjøre at innhenting av bekreftelse er basert på frivillighet fra tilbyderen av medietjenesten.

Første ledd annet punktum er endret ved at Medietilsynets adgang til å forby kringkaster å sende innslag, hvis det foreligger en overtredelse i disse innslagene, utvides til også å omfatte tilbyder av audiovisuelle bestillingstjenester. Utvidelsen av virkeområdet til også å omfatte audiovisuelle bestillingstjenester, er en følge av at AMT-direktivet i 2007 ble endret, slik at bestemmelsene i direktivet artikkel 9 til 11 også nå gjelder for slike tjenester. Det vises til generelle merknader punkt 12.8.4.

Nytt *annet ledd* gir Medietilsynet og Medieklagenemnda kompetanse til å fatte vedtak etter første ledd annet punktum med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på bestemmelser som Medietilsynet fører tilsyn med etter markedsføringsloven § 47, og det foreligger risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. Beviskravet innebærer at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. Tiltaket skal likevel være proporsjonalt og ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå målet om å stanse overtredelsen. Dette er særlig presisert i lovteksten. Det vises til generelle merknader punkt 9.8.4. En forutsetning for å benytte midlertidig tiltak er at tiltaket kun retter seg mot den ulovlige reklamen eller sponsoridentifikasjonen, og at tiltaket ikke omfatter redaksjonelt innhold. Når det gjelder varighet og fornyelse av midlertidige vedtak vises det til merknader til markedsføringsloven § 39 annet ledd. Gjeldende § 2-12 annet ledd oppheves.

Nytt *tredje ledd første punktum* gir domstolene, etter begjæring fra Medietilsynet, kompetanse til å beslutte inngrep i den digitale sfæren. Medietilsynet utøver partsstilling på vegne av staten i slike saker. I denne bestemmelsen gis retten myndighet til å kreve at digitalt innhold fjernes, at forbru-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

kerne får se en advarsel på en nettside, app eller et annet nettbasert grensesnitt, og at tilgangen til et nettbasert grensesnitt stenges, m.m. Et slikt tiltak kan kun begjæres dersom det ikke finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse eller forby overtredelsen. Medietilsynet skal altså ha prøvd eller vurdert andre måter å stanse overtredelsen på, slik at dette blir den siste utvei. I tillegg må det foreligge en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Terskelen for å bruke denne myndigheten er dermed høy, ettersom skaden må være alvorlig. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser.

Ifølge *annet punktum* må det foretas en bred interesseavveining av om pålegg etter første punktum skal gis. Et pålegg etter første punktum må være forholdsmessig, blant annet med hensyn til informasjons- og yttingsfriheten. Det vises til Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Eksempelvis innebærer dette for audiovisuelle medietjenester at retten normalt kun kan pålegge disse å fjerne eller begrense tilgangen til ulovlig reklame og ikke annet lovlig innhold. For øvrig vises det til merknader til markedsføringsloven § 43 annet ledd.

Nytt *fjerde ledd* gir prosessreglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c tilsvarende anvendelse ved saker om å fjerne digitalt nettinhold etter tredje ledd. Det vises til merknader til disse bestemmelsene.

Nytt *femte ledd første punktum* presiserer at opplysningsplikten i § 2-11 går foran taushetsplikt som følger av lov, pålegg eller avtale. Etter *annet punktum* gjelder dette imidlertid ikke taushetsplikt som følger av straffeprosessloven §§ 117 til 120. Opplysningsplikten går likevel foran taushetsplikt som følger av straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum om tjeneste eller arbeid for stat og kommune. Endringen medfører at Medietilsynet kan kreve relevante opplysninger og dokumenter fra andre tilsynsorganer, selv om dette er taushetsbelagte opplysninger etter straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum. Opplysningene må være relevante for å kunne fastslå om en overtredelse har funnet sted, eller for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse. Kravet om at opplysningene må være relevante vil snevre inn hvem Medietilsynet kan kreve opplysninger fra. Etter departementets vurdering vil det først og fremst være aktuelt å kreve opplysninger fra andre tilsynsorganer. Utleveringen av opplysningene må dessuten skje i overensstemmelse med lov av 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), som gjennomfører personvernforordningen i norsk rett. I markedsførings-

loven § 34 fjerde ledd tredje punktum er det presisert at Forbrukertilsynet kan innhente nærmere angitte opplysninger fra en tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd annet punktum. Det vil etter departementets vurdering per i dag ikke være relevant for Medietilsynet å innhente slike opplysninger i tilsynet etter markedsføringsloven § 47, og det foreslås derfor ikke å lovfeste tilsvarende unntak i kringkastingsloven.

Sjette ledd viderefører gjeldende § 2-12 tredje ledd, med en rent språklig endring.

Syvende ledd tilsvarende § 2-12 fjerde ledd og gir departementet myndighet til å gi forskrift om vedtak om forbud og midlertidige tiltak.

Til § 10-3

Det presiseres i *første ledd* at hjemmelen ikke åpner for å ilegge gebyr ved brudd på § 2-12. Utover dette er det foretatt enkelte rent språklige endringer.

19.5 Til endringene i legemiddeloven

Til § 19

I *annet ledd tredje punktum* gis en ny fullmakts-hjemmel som fastslår at det i forskrift kan gis bestemmelser om midlertidige tiltak. Midlertidige tiltak er hensiktsmessig når det gjelder å stanse eller inndra en konkret, ulovlig reklame.

Se generelle merknader punkt 9.5.4.

Til § 21 a

Denne paragrafen er ny.

Første ledd gir Statens legemiddelverk myndighet til å kreve at digitalt innhold fjernes, eller at tilgangen til det nettbaserte grensesnittet fjernes, deaktiveres m.m. Dette kan kun gjøres dersom det ikke finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse eller forby overtredelsen. Legemiddelverket skal ha prøvd eller vurdert andre måter å stanse overtredelsen på, slik at dette blir en siste utvei. En annen forutsetning er at det foreligger en betydelig helse- og livsrisiko, herunder akutt fare for liv og helse. Et pålegg til tredjeparter etter første ledd vil være et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om enkeltvedtak vil derfor komme til anvendelse, jf. § 3 første ledd. Den som overtrer regelverket og tredjeparten som skal gjennomføre et teknisk til-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

tak anses som parter i saken etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e. Forhåndsvarsel kan unnlates dersom slik varsling ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres, jf. forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav a og b.

Bokstav a til d angir hvilke aktører som kan gjennomføre de ulike tekniske tiltakene. Det vises til merknad til markedsføringsloven § 43 samt generelle merknader punkt 13.4, for en nærmere omtale av disse.

Annet ledd fastsetter at det må foretas en bred interesseavveining av om myndigheten til å gi pålegg etter første ledd skal benyttes. Det skal blant annet legges vekt på hensynet til informasjons- og ytringsfriheten, og vurderes om et pålegg i den konkrete saken vil være i overensstemmelse med Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Hvilke momenter som skal tillegges vekt ved vurderingen av om myndigheten skal benyttes er ikke uttømmende regulert i bestemmelsen.

Tredje ledd gir Legemiddelverket adgang til å gi pålegg etter første ledd med midlertidig virkning, der det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av regelverket for legemiddelreklame og det foreligger betydelig helse- og livsfare. Det vil således være en meget høy terskel for Legemiddelverkets myndighet til å gi pålegg etter denne bestemmelsen, eksempelvis tilfeller der det foreligger akutt fare for liv og helse. Midlertidige pålegg er særlig aktuelle i saker hvor forsøk med mindre inngripende tiltak vil kunne forsinke effektiv etterlevelse av pålegget og hvor en slik forsinkelse i betydelig grad vil øke den samlede helsefaren for forbrukere og pasienter.

Ved manglende overholdelse av pålegg etter § 21 a kan det ilegges tvangsmulkt etter legemiddeloven § 28 femte ledd.

Se generelle merknader punkt 13.

Til § 28

Annet ledd presiserer myndigheten til å beslaglegge dokumenter i forbindelse med tilsyn, og at myndigheten bare gjelder innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget det er nødvendig. Det presiseres også at det kan foretas kontroll av markedsføringsaktiviteter.

I femte ledd første punktum er det foretatt mindre språklige justeringer. *Annet punktum* er nytt og angir eksplisitt at tvangsmulkt kan fastsettes der den næringsdrivende bryter skriftlig bekreftelse om avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. *I tredje punktum* presiseres det således at forpliktende avhjelpende tiltak sidestilles med

pålegg ved fastsettelse av tvangsmulktens størrelse.

Siste ledd første punktum er endret ved at begrepet «kreve» er erstattet med begrepet «innhente». I nytt *annet punktum* presiseres det at departementet, i tilfeller hvor markedsføring av et legemiddel har vært ulovlig, kan innhente skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Ved å bruke begrepet «innhente» i disse bestemmelsene synliggjøres det at ordningen baserer seg på dialog og frivillighet. Myndigheten vil ligge i Statens legemiddelverk etter delegasjon fra departementet, jf. tilsvarende løsning for myndigheten etter første punktum.

Se generelle merknader punkt 7.5.3 og 10.5.4.

Til § 28 a

Endringen i *første ledd* er oppretting av en inkurie fra tidligere endring, jf. lovvedtak 22. juni 2018 nr. 76. Vedtakskompetansen på dette området ligger hos EFTAs overvåkingsorgan, ikke departementet, jf. EØS-komiteens vedtak nr. 92/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse av forordning (EF) nr. 1901/2006, 1902/2006, 469/2009 og 488/2012 i EØS-avtalen og Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 1901/2006 om legemidler til barn mv. av 8. juni 2017.

Det inntas et nytt *tredje ledd* som fastslår at overtredelsesgebyr kan ilegges der en næringsdrivende, eller noen som opptre på næringsdrivendes vegne, forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg om stedlig kontroll etter § 28 annet ledd. Dette kan for eksempel være pålegg om praktisk bistand under kontrollen.

§ 28 a nåværende tredje til sjetten ledd blir fjerde til syvende ledd.

Se generelle merknader punkt 14.5.4.

19.6 Til endringene i jernbaneloven

Til § 7 c

Første ledd innebærer en mindre omarbeiding av eksisterende hjemmel for å gi forskrift til gjennomføring av EUs passasjerrettighetsregler tatt inn i EØS-avtalen.

Til § 11 c

Paragrafen er ny og lister opp de ulike virkemidlene tilsynsmyndigheten skal ha ved sin håndhe-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ving av de passasjerrettighetene som er tatt inn i EØS-avtalen, og som er gjennomført i norsk rett ved forskrift hjemlet i § 7 c første ledd. Bestemmelsen skal sikre gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 (CPC-forordningen), men er ikke begrenset til virkeområdet for den dersom det skulle bli tatt inn regler om passasjerrettigheter i EØS-avtalen som ikke samtidig føyes til vedlegget til forordningen. De enkelte bokstavene i § 11 c må i tvilstilfelle tolkes i lys av innholdet i de underliggende bestemmelsene i CPC-forordningen.

Bestemmelsen tar ikke selv stilling til hvilken myndighet eller hvilken organisasjon som skal være tilsynsmyndighet. Det vil typisk bli bestemt i forskrift. I dag er det Statens jernbanetilsyn som har denne rollen for passasjerrettighetsbestemmelsene i EØS-avtalen på jernbaneområdet.

Bokstav a gjennomfører flere av bestemmelsene i CPC-forordningen. Den gir tilsynsmyndigheten på jernbaneområdet tilsvarende kompetanse som følger av markedsføringsloven § 34, og er slik sett avhengig av hvordan bestemmelsen i markedsføringsloven er å forstå. Meningen er å vise til alle de ulike undersøkelsestiltakene som er hjemlet i markedsføringsloven § 34, selv om de ikke skulle være nødvendig for å gjennomføre CPC-forordningen og selv om tiltakene er av en annen art enn de som nevnes uttrykkelig i bokstav a.

Bokstav b første punktum hjemler pålegg om retting eller opphør av alle former for brudd på bestemmelsene som er gjennomført med hjemmel i § 7 c første ledd. Bestemmelsen omfatter alle krav om at ulovlige tilstander skal opphøre, eller at praksis som ikke lenger følges, skal gjeninnføres. Bestemmelsen forutsettes å ha en eller flere bestemte adressater. *Annet punktum* gjør det klart at tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak med midlertidig virkning. Det vises til merknadene til markedsføringsloven § 39 som gjelder tilsvarende.

Bokstav c gjelder både skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre og skriftlig bekreftelse om avhjelpende tiltak til berørte passasjerer. Om forståelsen av hva som menes med avhjelpende tiltak vises det til merknadene til nytt annet ledd annet punktum i markedsføringsloven § 36, som har gyldighet så langt de passer også i relasjon til bokstav c.

Bokstav d åpner for at tvangsmulkt kan benyttes til å sikre etterlevelse av alle vedtak fattet av tilsynsmyndigheten i medhold av bokstav a og b. I tillegg kan tvangsmulkt brukes til å sikre etterlevelse av slike tilsagn som er gitt i form av bekrefteelser fra foretak som nevnt i bokstav c.

Bokstav e gir mulighet for å anmode domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt

nettinnhold, jf. reglene i markedsføringsloven § 43. Ved en begjæring til domstolene skal reglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c anvendes. Tilsynsmyndigheten utøver partsstilling på vegne av staten.

Til § 13 a

Paragrafen er ny og gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelser gitt i medhold av § 7 c første ledd, samt ved manglende medvirkning til stedlig kontroll, jf. § 11 c bokstav a.

Se generelle merknader punkt 14.10.2.

19.7 Til endringene i luftfartsloven

Til § 10-42

Paragrafen har fått et nytt annet ledd som lister opp de ulike midlene Luftfartstilsynet skal ha ved sin håndheving av de passasjerrettighetene som er tatt inn i EØS-avtalen, og som er gjennomført i norsk rett ved forskrift hjemlet i paragrafens første ledd. Bestemmelsene i § 10-42 overlapper saklig sett med de generelle håndhevingsbestemmelsene i luftfartsloven kapittel 13 a, og på grunn av de sistnevnte bestemmelsenes generelle ordlyd er det ikke noe i veien for å bruke disse dersom det skulle vise seg at de hjemler noe bestemmelsene i § 10-42 ikke gir hjemmel for.

Første ledd annet punktum er gitt en litt mer generell ordlyd enn i den gjeldende bestemmelsen. Endringen er ikke gjort med tanke på bestemte endringsbehov, men snarere for å unngå utilsiktede innskrenkinger, dersom det i fremtiden skulle være behov for utfyllende regler som det er tradisjon for å gi i tilknytning til slike materielle regler som er omfattet av første punktum.

Annet ledd er endret for å sikre gjennomføringen av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid (CPC-forordningen), men bestemmelsen er ikke begrenset til virkeområdet for den, dersom det skulle bli tatt inn regler om passasjerrettigheter i EØS-avtalen som ikke samtidig føyes til vedlegget til forordningen. De enkelte bokstavene i annet ledd må i tvilstilfelle tolkes i lys av innholdet i de underliggende bestemmelsene i CPC-forordningen.

Annet ledd tar ikke selv stilling til hvilken myndighet eller hvilken organisasjon som skal være tilsynsmyndighet. Det vil typisk bli bestemt i forskrift. I dag er det Luftfartstilsynet og Forbrukertilsynet som har denne rollen for passasjerrettighetsbestemmelsene i EØS-avtalen.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Annet ledd *bokstav a* gjennomfører flere av bestemmelsene i CPC-forordningen. Den gir markedsføringsloven § 34 tilsvarende anvendelse innenfor luftfartsområdet, og er slik sett avhengig av hvordan bestemmelsen i markedsføringsloven er å forstå. Meningen er å vise til alle de ulike undersøkelsestiltakene som er hjemlet i markedsføringsloven § 34, selv om de ikke skulle være nødvendig for å gjennomføre CPC-forordningen og selv om tiltakene er av en annen art enn de som nevnes uttrykkelig i bokstav a.

Annet ledd *bokstav b første punktum* hjemler pålegg om retting eller opphør av alle former for brudd på bestemmelsene som er gjennomført med hjemmel i første ledd. Bestemmelsen omfatter alle krav om at ulovlige tilstander skal opphøre, eller at praksiser som ikke lenger følges, skal gjeninnføres. Bestemmelsen forutsettes å ha en eller flere bestemte adressater. *Annet punktum* gjør det klart at tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak med midlertidig virkning dersom det foreligger tungtveiende grunner. Det vises til merknadene til markedsføringsloven § 39 som gjelder tilsvarende.

Annet ledd *bokstav c* gjelder både skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre og skriftlig bekreftelse om avhjelpende tiltak til berørte passasjerer. Om forståelsen av hva som menes med avhjelpende tiltak vises det til merknadene til nytt annet ledd annet punktum i markedsføringsloven § 36, som har gyldighet så langt de passer også i relasjon til bokstav c.

Annet ledd *bokstav d* åpner for at tvangsmulkt kan benyttes til å sikre etterlevelse av alle vedtak fattet av tilsynsmyndigheten i medhold av § 10-42 annet ledd bokstav a og b. I tillegg kan tvangsmulkt brukes til å sikre etterlevelse av slike tilsagn som er gitt i form av bekreftelser fra tjenesteytere som nevnt i bokstav c.

Annet ledd *bokstav e* forutsetter at luftfartsloven § 13 a-5 viser til § 10-42. Det finnes en slik henvisning i § 13 a-5 første ledd nr. 6, som omhandler brudd på forskriftsbestemte plikter og rettigheter – slik som tilfellet er med passasjerrettigheter gitt i medhold av luftfartsloven § 10-42 første ledd. Det finnes også en slik henvisning i § 13 a-5 første ledd nr. 9 som er presisert til å omfatte manglende overholdelse av krav eller pålegg under tilsyn, besiktigelse eller undersøkelse nevnt i § 10-42 annet ledd bokstav a. I tillegg er det tilføyd en henvisning til luftfartsloven § 10-42 i § 13 a-5 første ledd nr. 10 som gjelder manglende etterlevelse av pålegg om å gi opplysninger.

Annet ledd *bokstav f* gir tilsynsmyndigheten tilsvarende kompetanse til å begjære domstolen om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinhold som fremgår av markedsføringsloven § 43. Domstolsprosessen angitt i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c gjelder tilsvarende. Tilsynsmyndigheten utøver partsstilling på vegne av staten.

Til § 13 a-5

Endringene er forklart i merknadene til luftfartsloven § 10-42 annet ledd bokstav e.

19.8 Til endringene i sjøloven

Til § 418 a

Gjeldende § 418 a første ledd videreføres med enkelte språklige justeringer.

Gjeldende tredje ledd blir *annet ledd*, og videreføres med noen mindre språklige endringer, uten at noen realitetsendring er tilsiktet. Det vises til merknadene til første og annet ledd i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 24.

Gjeldende annet ledd oppheves. Bestemmelsen i gjeldende annet ledd første punktum om adgang til å gi forskrift blir overflødig ved siden av den foreslåtte forskriftshjemmelen med et tilsvarende innhold i § 418 d annet ledd. Bestemmelsen i annet ledd annet punktum som fastsetter at luftfartsloven § 10-42 annet og fjerde ledd gjelder tilsvarende, må oppheves da tilsynsmyndighetens adgang til å pålegge plikter i forbindelse med tilsyn foreslås regulert i sjøloven § 418 d første ledd.

Til § 418 b

Første ledd viderefører gjeldende bestemmelse med den endringen at «Tilsynsorganet» endres til «Tilsynsmyndigheten». Det vises til merknadene til bestemmelsen i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 24.

Annet ledd første punktum gir hjemmel for å treffe vedtak om pålegg etter § 418 b første ledd med midlertidig virkning, dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger et brudd med bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 418 a, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på passasjerenes kollektive interesser. Vilårene «dersom det er rimelig grunn til å anta» og «risiko for alvorlig skade» skal forstås på tilsvarende måte som tilsvarende vilkår i markedsføringsloven § 39 annet ledd. Bakgrunnen for reguleringen av adgangen til å treffe midlertidige vedtak om pålegg omtales i generelle merknader punkt 9.9.2.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Etter *annet punktum* skal vedtaket gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Kravene skal forstås tilsvarende kravene i markedsføringsloven § 39 annet ledd annet punktum. Etter *tredje punktum* kan vedtaket fornyes dersom vilkårene etter § 418 b annet ledd første punktum fortsatt er oppfylt. Bestemmelsen skal forstås på tilsvarende måte som markedsføringsloven § 39 annet ledd tredje punktum.

I *tredje ledd* fastsettes det at tilsynsmyndigheten har tilsvarende kompetanse til å innhente skriftlig bekreftelse som nevnt i markedsføringsloven § 36 annet ledd. Det vises til omtalen i generelle merknader punkt 10.9.2.

Etter *fjerde ledd første punktum* kan tilsynsmyndigheten, for å sikre at pålegg etter § 418 b første og annet ledd etterleves, fastsette en løpende tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet. Bestemmelsen viderefører gjeldende § 418 b annet ledd første punktum med den realitetsendringen at det også gis hjemmel for å fastsette tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av vedtak om midlertidige pålegg etter § 418 b annet ledd. Det vises til merknadene til gjeldende § 418 b annet ledd første punktum i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 24. Det er også foretatt noen mindre rent språklige justeringer i bestemmelsen. Endringen innebærer at det gis adgang til å fastsette trussel om tvangsmulkt samtidig med vedtaket om pålegg med midlertidig virkning etter § 418 b annet ledd, eller senere. For å fastsette tvangsmulkt for å sikre etterlevelse av et pålegg med midlertidig virkning, må det være en rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse. At det må være rimelig grunn innebærer ikke noe krav om sannsynlighetsovervekt. Tvangsmulkten kan bare løpe så lenge det midlertidige pålegget varer. Det ligger i ordlyden «løper inntil forholdet er rettet» i første punktum at tvangsmulkt som fastsettes for å sikre etterlevelse av det midlertidige pålegget, bare påløper såfremt det foreligger et brudd på bestemmelsene i sjøloven § 418 a. Der det ikke foreligger noen ulovlighet, er det ikke noe forhold som kan «rettes» i bestemmelsens forstand. Etter *annet punktum* kan det fastsettes tvangsmulkt overfor den ansvarlige for å sikre etterlevelse av skriftlige bekreftelser innhentet etter bestemmelsen i tredje ledd.

Gjeldende § 418 b annet ledd annet og tredje punktum videreføres ikke, da de anses overflødige. Tilsvarende regler som fastsettes i disse lovbestemmelsene følger også av forvaltningsloven § 51 annet ledd siste punktum, samt av formålet med tvangsmulktinstituttet, jf. Prop. 62 L (2015–

2016) punkt 31.1 på side 174 og punkt 34.1 på side 205 til 208.

Forskriftshjemmelen i *femte ledd* viderefører gjeldende § 418 b fjerde ledd uendret med unntak av noen språklige endringer. Det vises til merknadene til gjeldende bestemmelse i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 24. I tillegg til noen rent språklige endringer, er uttrykket «ileggelse», som står foran «tvangsmulkt», endret til «fastsettelse». Det samsvarer med uttrykkene som brukes i forvaltningsloven § 51 og i forarbeidene til denne paragrafen, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 34.1 på side 205 til 208.

Til § 418 c

Gjeldende § 418 c videreføres med noen realitetsendringer. Det vises til merknadene til gjeldende § 418 c i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 25. Bakgrunnen for endringene omtales i generelle merknader punkt 14.9.3.

I *første ledd* er uttrykket «foretak» erstattet med uttrykket «virksomhet». Virksomhetsbegrepet omfatter for det første det som dekkes av foretaksbegrepet etter forvaltningsloven § 46, se om dette i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 34.1 på side 199. I tillegg omfattes enhver virksomhet som er pliktsubjekt etter reglene i båtpassasjerforordningen. En enkeltperson kan være pliktsubjekt etter båtpassasjerforordningen, jf. generelle merknader punkt 14.9.3.3. Videre er det innført en hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr der virksomheten bryter plikten til å medvirke til stedlig kontroll etter § 418 d første ledd første punktum.

Bestemmelsen i gjeldende første ledd annet punktum om at foretak kan ilegges overtredelsesgebyr selv om ingen enkeltperson har utvist skyld oppheves. Opphevingen innebærer ingen realitetsendring. Tilsvarende regulering av skyldkravet følger av forvaltningsloven § 46 første ledd første punktum, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 34.1 på side 198 til 199. Det er da overflødig i tillegg å fastsette dette skyldkravet i særlovgivningen.

Annnet ledd første punktum viderefører reguleringen etter gjeldende § 418 c første ledd første punktum av hvilken personkrets som kan pådra foretaket sanksjon. I *annet punktum* fastsettes det i tillegg at fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.

Tredje ledd viderefører gjeldende § 418 c annet ledd med den endring at «foretakets» erstattes med «virksomhetens».

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Fjerde ledd viderefører gjeldende § 418 c tredje ledd første til fjerde punktum med den endring at uttrykket «foretaket» i fjerde punktum endres til «virksomheten». Gjeldende § 418 c tredje ledd femte til sjette punktum oppheves. Femte punktum regulerer omfanget av domstolskontrollen, mens sjette punktum regulerer domstolenes adgang til å gi dom for realitet. Bestemmelsene har etter departementets vurdering et tilnærmet tilsvarende innhold som etter forvaltningsloven § 50, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 23.8.4 og 34.1 på side 203 til 205, og er dermed overflødige.

Femte ledd viderefører gjeldende § 418 c fjerde ledd med noen endringer for å tilpasse bestemmelsen til de øvrige endringene i paragrafen. Uttrykket «foretaket» i *annet punktum* erstattes med «virksomheten», se omtalen ovenfor. Bestemmelsen justeres for at den skal dekke alle handlingsnormene etter § 418 c første ledd.

Sjette ledd viderefører gjeldende § 418 c femte ledd med en rent språklig endring.

Til § 418 d

Første ledd første punktum fastsetter at ved tilsyn med reglene om passasjerrettigheter etter § 418 a, har tilsynsmyndigheten tilsvarende myndighet som nevnt i markedsføringsloven § 34. *Annet punktum* fastsetter at tilsynsmyndigheten kan fremme begjæring til retten om pålegg om fjerning av digitalt nettinnhold etter markedsføringsloven § 43 etter ellers tilsvarende regler. Det innebærer at forslaget til markedsføringsloven § 43 får tilsvarende anvendelse, med den forskjellen at saken må gjelde brudd på passasjerrettigheter i sjøloven § 418 a. Domstolsprosessen angitt i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c gjelder tilsvarende. Tilsynsmyndigheten utøver partsstilling på vegne av staten.

Annet ledd viderefører gjeldende forskriftshjemmel i § 418 a annet ledd første punktum. Det vises til merknadene til denne bestemmelsen i Prop. 4 LS (2015–2016) punkt 5 på side 24.

Tredje ledd første punktum gir hjemmel for tvangsmulkt overfor den ansvarlige for å sikre at plikter som pålegges med hjemmel i § 418 d første ledd første punktum blir etterlevd. Begrunnelsen for denne løsningen omtales i generelle merknader punkt 14.9.2.3. Ved pålegg om stansing og retting av brudd på passasjerrettigheter etter sjøloven § 418 a, er det bare adgang til å ilegge trussel om tvangsmulkt etter at en overtredelse er konstatert, jf. punkt 14.9.2.1. Løsningen etter § 418 d tredje ledd er derimot at trussel om tvangsmulkt kan fastsettes samtidig med et

pålegg etter § 418 d første ledd eller senere. Se om bakgrunnen for denne løsningen i punkt 14.9.2.3. I *annet punktum* fastsettes det at kompetansen til å gi forskrift etter § 418 b femte ledd gjelder tilsvarende. Det vises til merknadene til denne bestemmelsen.

19.9 Til endringene i lotteriloven

Til § 16 a

Paragrafen er ny og regulerer Lotteritilsynets undersøkelsesmyndighet ved tilsyn med pyramidespillregelverket. *Første ledd* gir Lotteritilsynet adgang til å kreve opplysninger fra enhver, både private virksomheter, privatpersoner og offentlige myndigheter. Dette innebærer en utvidelse av myndigheten som Lotteritilsynet har etter gjeldende bestemmelse i lotteriloven § 12 fjerde ledd. Den nye bestemmelsen innebærer at Lotteritilsynet, i tilsynet med ulovlig pyramidevirksomhet, også vil få myndighet til å innhente opplysninger fra tredjepartsselskap og andre offentlige myndigheter.

Annet ledd første punktum gir Lotteritilsynet adgang til å beslaglegge dokumenter mv. ved gransking og besiktigelse, når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16. Bestemmelsen viderefører og presiserer gjeldende bestemmelse i lotteriloven § 12 fjerde ledd som oppheves. Beviskravet er endret fra «rimelig grunn til mistanke» til «rimelig grunn til å anta». Dette innebærer at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. Lotteritilsynet kan undersøke lokaler, innretninger og utstyr som det finner nødvendig hos den næringsdrivende. Dette innebærer en utvidelse av hva som følger av gjeldende bestemmelse om gransking og besiktigelse i lotteriloven § 12 fjerde ledd. Forbudet mot pyramidespill gjelder for enhver, men Lotteritilsynets adgang til å foreta stedlige kontroller og beslag begrenses til næringsdrivende. Dokumentene mv. kan beslaglegges innenfor det nødvendige tidsrommet og i det omfanget som er nødvendig. Etter *annet punktum* plikter representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende å gi nødvendig veiledning og bistand ved gjennomføring av kontrollen. *Tredje punktum* gir Lotteritilsynet adgang til å anmode politiet om bistand til å gjennomføre kontrollen.

Tredje ledd klargjør forholdet mellom opplysningsplikten og taushetsplikten. *Første punktum* gjør det klart at taushetsplikt som et utgangs-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

punkt ikke skal være til hinder for å utlevere opplysninger til Lotteritilsynet. *Annet punktum* unntar imidlertid opplysninger m.m. som er omfattet av enkelte yrkesgruppers taushetsplikt eller andre særskilte forhold hvor det er pålagt taushetsplikt, jf. straffeprosessloven §§ 117 til 120. Taushetsplikt som er vist til i straffeprosessloven § 118 første ledd første punktum skal imidlertid ikke være til hinder for at Lotteritilsynet skal ha mulighet til å innhente opplysninger fra andre offentlige myndigheter. I *tredje punktum* gjøres det unntak fra taushetsplikten også for enkelte opplysninger som tilbydere av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller –tjeneste innehar. Bestemmelsen tilsvarende markedsføringsloven § 34 fjerde ledd og bør tolkes i lys av denne.

Fjerde ledd første punktum innebærer en presisering av Lotteritilsynets adgang til å kjøpe varer og tjenester som testkjøp, om nødvendig med skjult identitet. Med skjult identitet menes en annen identitet enn Lotteritilsynets. Det trenger ikke å være en falsk identitet. *Annet punktum* hjemler at Lotteritilsynet kan kreve tilbake innbetalte beløp for testkjøpet. Hvor mye som kan kreves tilbake beror imidlertid på en forholdsmessighetsvurdering. Det skal blant annet legges vekt på om næringsdrivende kan selge varen videre, eventuelt om det må selges videre til redusert pris på grunn av Lotteritilsynets undersøkelse av varen.

Til § 16 b

Paragrafen er ny og regulerer Lotteritilsynets håndhevingsmyndighet ved tilsyn med pyramidespillregelverket. *Første ledd første punktum* gir Lotteritilsynet hjemmel til å gi pålegg om retting eller stans med midlertidig virkning. Dette kan gjøres dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på pyramidebestemmelsen i lotteriloven § 16. Det vil si at det må foreligge en konkret mistanke om en overtredelse, men det kreves ikke sannsynlighetsovervekt. Videre må det foreligge en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Dette innebærer en høy terskel, ettersom skaden må anses som alvorlig. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser.

Adgangen til midlertidige tiltak må tolkes i lys av forordning (EU) 2017/2394 som er inkorporert i norsk rett ved markedsføringsloven § 47 første ledd. Det vises også til forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandling ved hastesaker, jf. forvaltningsloven § 17, og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om forholdsmessighet som ligger til grunn.

Etter *annet og tredje punktum* skal et vedtak med midlertidig virkning maksimalt vare i tre uker. Vedtaket må ikke gå lenger eller gjelde lenger enn hva som er nødvendig. Hva som er nødvendig beror på en avveining av behovet for å stanse en praksis, Lotteritilsynets saksbehandling, og hvilke ulemper dette kan medføre for den næringsdrivende. Varigheten skal følge av vedtaket. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene for å fatte vedtak med midlertidig virkning fremdeles er oppfylt.

Annet ledd første punktum er flyttet fra § 16 fjerde ledd og endret for å bringe lovbestemmelsen i samsvar med Lotteritilsynets myndighet til å innhente skriftlige bekreftelser i praksis. «[K]reve» er derfor erstattet med «innhente», slik at det synliggjøres at skriftlig bekreftelse baserer seg på frivillighet fra den næringsdrivendes side. Med ordlyden «innhente» omfattes også tilfeller der Lotteritilsynet mottar en skriftlig bekreftelse på den næringsdrivendes initiativ.

Annet punktum gir Lotteritilsynet adgang til å innhente skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere. Selv om Lotteritilsynet kan motta slike forpliktelser fra overtrederen uten lovhjemmel, er denne bestemmelsen nødvendig for at Lotteritilsynet skal kunne sanksjonere brudd på slike forpliktelser, slik forordningen krever.

Tredje ledd gir Lotteritilsynet adgang til å fastsette tvangsmulkt ved manglende overholdelse av opplysningsplikt og stedlige kontroller etter § 16 a første og annet ledd, manglende overholdelse av midlertidige vedtak etter § 16 b første ledd og manglende etterlevelse av skriftlige bekreftelser etter § 16 b annet ledd. Kulturdepartementet vurderer at det ikke vil være hensiktsmessig å straffesanksjonere eventuelle overtredelser av opplysningsplikten, stedlige kontroller, vedtak med midlertidig virkning og manglende etterlevelse av skriftlige bekreftelser. Departementet anser bruk av tvangsmulkt som en mer hensiktsmessig reaksjon i disse tilfellene. Brudd på disse bestemmelsene vil i utgangspunktet falle inn under lotteriloven § 17 om straff, men departementet vurderer at straffesanksjonering ikke bør anvendes i slike tilfeller.

Til § 16 c

Paragrafen er ny og regulerer pålegg om fjerning av digitalt nettinnhold ved overtredelser av pyramidespillregelverket. *Første ledd* gir domstolene myndighet til å kreve at digitalt nettinnhold fjernes, at forbrukerne får se en advarsel på en nett-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

side, app eller et annet nettbasert grensesnitt, eller at tilgangen til et nettbasert grensesnitt stenges, m.m. Lotteritilsynet gis myndighet til å begjære domstolene om å pålegge slike tiltak. Det vil si at Lotteritilsynet utøver partsstilling på vegne av staten i slike saker. Et pålegg kan kun gis dersom det ikke finnes andre effektive midler tilgjengelig for å stanse eller forby overtredelsen. Lotteritilsynet skal altså ha prøvd eller vurdert andre måter å stanse overtredelsen på, før denne bestemmelsen tas i bruk. Et annet vilkår for å gi pålegg er at det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Terskelen for å bruke denne myndigheten er dermed høy, da skaden må være alvorlig. Med «forbrukernes interesser» menes kollektive forbrukerinteresser. Bestemmelsen skal tolkes i lys av forordning (EU) 2017/2394 som er inkorporert i norsk rett ved markedsføringsloven § 47 første ledd. Det vises for øvrig til merknader til markedsføringsloven § 43.

Etter *annet ledd* skal det foretas en bred interesseavveining av om myndigheten etter første ledd skal benyttes. Et pålegg etter første ledd må være forholdsmessig, blant annet med hensyn til informasjons- og ytringsfriheten. Det vises til Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. For øvrig vises det til merknader til markedsføringsloven § 43 annet ledd.

Tredje ledd viser til prosessreglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c som gis tilsvarende anvendelse ved saker etter første ledd. Det vises til merknader til disse bestemmelsene.

19.10 Til endringene i yrkestransportloven

Til § 32 a

Femte ledd andre punktum endres slik at bestemmelsen sikrer at håndhevingsorganet har tilsvarende kompetanse til å innhente informasjon, kreve opplysninger fra enhver, gjennomføre stedlige kontroller, gjøre testkjøp og innhente bekreftelse fra tjenesteyteren på samme vilkår som er nevnt i markedsføringsloven § 34 og § 36 andre ledd.

Sanksjonsreglene er flyttet ut av femte ledd.

Sjette ledd gir håndhevingsorganet myndighet til å gjøre vedtak om påbud eller forbud for å sikre at reglene i § 32 a første til fjerde ledd etterleves. For midlertidige vedtak vises det til markedsføringsloven § 39. Håndhevingsorganet kan, på tilsvarende vilkår som i markedsføringsloven § 43,

begjære domstolen om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Domstolsprosessen angitt i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c gis tilsvarende anvendelse. Håndhevingsorganet utøver partsstilling på vegne av staten.

Sjuende ledd gir håndhevingsorganet myndighet til å fastsette tvangsmulkt for å sikre oppfylging av vedtak etter sjettede første og andre punktum. Håndhevingsorganet kan også fastsette tvangsmulkt for den som har plikt til å gi opplysninger eller bekreftelse etter reglene i femte ledd.

Åttende ledd gir håndhevingsorganet myndighet til å fastsette overtredelsesgebyr (lovbrottsgebyr) overfor en virksomhet, dersom virksomheten eller noen på vegne av virksomheten har handlet i strid med reglene i § 32 a første til fjerde ledd. Man kan også fastsette overtredelsesgebyr ved manglende medvirkning under stedlige kontroller. Markedsføringsloven § 42 andre og tredje ledd gjelder tilsvarende. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyret.

19.11 Til endringene i tjenesteloven

Til § 19

Tredje ledd fastsetter håndhevingsorgan og sanksjoner for brudd på tjenesteloven § 19. Tjenesteloven § 19 gjennomfører tjenstedirektivet artikkel 20 i norsk rett. Forordning (EU) 2017/2394 fastsetter at det skal oppnevnes håndhevingsorgan som skal håndheve forbrukervernreglene i tjenstedirektivet artikkel 20. *Første punktum* angir at Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at tjenesteloven § 19 overholdes. Kompetansen til å føre tilsyn skal følge bestemmelsene i markedsføringsloven, jf. *annet punktum*. Henvisningen til markedsføringsloven § 41 gir bestemmelsen om tvangsmulkt i markedsføringsloven anvendelse ved brudd på tjenesteloven § 19. Markedsføringsloven §§ 32 til 40, § 42 første ledd annet punktum og § 43 gir regler om Forbrukertilsynets og Markedsrådets kompetanse, organisering og oppgaver. Med henvisningen til § 43 omfattes også prosessreglene fastsatt i §§ 43 a til 43 c. *Tredje punktum* regulerer adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på tjenesteloven § 19. Etter *fjerde punktum* gjelder prinsippene for utmålingen av overtredelsesgebyr og reglene om når overtredelsesgebyret forfaller til betaling etc., fastsatt i markedsføringsloven § 42 annet og tredje ledd, tilsvarende.

Se generelle merknader punkt 5.1.4 og 14.3.3.

19.12 Til endringene i angrerettloven

Til § 41

Henvisningen til markedsføringsloven i *annet punktum* er endret som følge av at gjeldende markedsføringslov § 40 og § 41 er slått sammen til én bestemmelse om forbuds- og påbudsvedtak i ny § 40. Dette innebærer ikke realitetsendringer. I tillegg er det tatt inn en henvisning til markedsføringsloven § 42 første ledd annet punktum som gir Forbrukertilsynet myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved manglende overholdelse av stedlige kontroller. Henvisningen til markedsføringsloven § 43 gir Forbrukertilsynet myndighet til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Med henvisningen til § 43 omfattes også prosessreglene fastsatt i §§ 43 a til 43 c.

Til § 42

I *første ledd første punktum* er det foretatt en språklig justering. I *annet punktum* er henvisningen til gjeldende markedsføringslov § 43 annet og tredje ledd endret til § 42 annet og tredje ledd som følge av ny nummerering i markedsføringsloven. Endringen medfører ikke realitetsendringer.

19.13 Til endringene i pakkereiseloven

Til § 51

Henvisningen til markedsføringsloven i *annet punktum* er endret som følge av at gjeldende markedsføringslov § 40 og § 41 er slått sammen til én bestemmelse om forbuds- og påbudsvedtak i ny § 40. Dette innebærer ikke realitetsendringer. I tillegg er det tatt inn en henvisning til markedsføringsloven § 42 første ledd annet punktum som gir Forbrukertilsynet myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved manglende overholdelse av stedlige kontroller. Henvisningen til markedsføringsloven § 43 gir Forbrukertilsynet myndighet til å begjære domstolene om å pålegge tredjeparter å fjerne digitalt nettinnhold. Med henvisningen til § 43 omfattes også prosessreglene fastsatt i §§ 43 a til 43 c.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394 i samsvar med et vedlagt forslag.

A Forslag

til lov om endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid)

I

I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Opplysningsplikt og stedlig kontroll mv.*

Enhver plikter å gi Forbrukertilsynet og Markedsrådet de opplysningene disse myndighetene krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, herunder opplysninger som er nødvendige for å vurdere om en handlingspraksis er urimelig. Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig, innen en fastsatt frist. *På samme vilkår som nevnt i første og annet punktum kan alle typer informasjon og bærere av slik informasjon kreves utlevert.*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan undersøke alle lokaler, grunn, innretninger og utstyr, herunder transportmidler, som den næringsdrivende bruker i sin næringsvirksomhet. Representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende plikter å gi nødvendig veiledning og bistand ved gjennomføringen av kontrollen. Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan anmode om bistand fra politiet til å gjennomføre kontrollen.

Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan *selv ta beslag i dokumenter og gjenstander, og ta kopier*, som de finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven. *Beslaget kan bare opprettholdes så lenge og i det omfanget det er nødvendig.*

Taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten, eller retten til å foreta *stedlig kontroll og beslag*, etter denne paragrafen. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, *gjenstander eller annet* som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, *med unntak av § 118 første ledd første punktum*. Når det er mistanke om overtredelse av bestemmelser som For-

brukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd, og særlige hensyn gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste pålegges å gi opplysninger om *antall markedsføringshenvendelser ved elektroniske kommunikasjonsmetoder*, avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd *annet punktum*.

Forbrukertilsynet kan kjøpe varer og tjenester, om nødvendig med skjult identitet, for å avdekke brudd på bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd, og for å innhente bevis til bruk i Forbrukertilsynets saksbehandling. Forbrukertilsynet kan helt eller delvis kreve tilbake kjøpesummen eller kreve betalingskrav ettergitt, i den grad dette ikke fører til en uforholdsmessig ulempe for den næringsdrivende.

§ 36 annet ledd skal lyde:

Dersom Forbrukertilsynet finner at en næringsdrivende handler i strid med bestemmelsene nevnt i § 35, kan Forbrukertilsynet *innhente skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre, eller fatte vedtak. Forbrukertilsynet kan også innhente skriftlig bekreftelse på at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.*

§ 39 første ledd skal lyde:

Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan, dersom de finner at inngrep tilsies av hensyn som nevnt i § 35 annet ledd, fatte enkeltvedtak om:

- a) forbud *eller påbud* etter § 40
- b) *tvangsmulkt* etter § 41
- c) *overtredelsesgebyr* etter § 42.

Et vedtak *etter bokstav a og b* gjelder i fem år dersom ikke annet fremgår av vedtaket. Vedtaket kan maksimalt gjelde i ti år. Vedtaket kan fornyes.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

§ 39 annet ledd skal lyde:

Forbrukertilsynet kan fatte vedtak etter første ledd bokstav a med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i første punktum er oppfylt.

Gjeldende § 39 annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 39 tredje ledd første punktum skal lyde:

Vedtaket etter første og annet ledd kan også rettes mot medvirkere.

§ 40 skal lyde:

§ 40 *Forbuds- og påbudsvedtak*

Det kan nedlegges forbud og gis påbud for å sikre at bestemmelser som nevnt i § 35 første ledd overholdes. Det kan forbys å nytte eller tilsikte å nytte vilkår som nevnt i § 22.

Gjeldende § 41 oppheves. Gjeldende § 42 blir § 41.

§ 41 første ledd skal lyde:

For å sikre at vedtak etter § 40 eller bekreftelser etter § 36 annet ledd overholdes, skal det fastsettes en tvangsmulkt som må betales dersom vedtaket eller bekreftelsen ikke blir etterlevd. Fastsettelse av tvangsmulkt kan unnlates dersom særlige grunner tilsier det.

§ 41 tredje ledd skal lyde:

For å sikre at pålegg etter § 34 første ledd etterkommes, kan det fastsettes en tvangsmulkt som skal betales dersom pålegget ikke etterkommes. Annet ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Gjeldende § 43 blir § 42.

§ 42 første ledd skal lyde:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 6, § 10, § 11, § 12, § 13, § 13 a, § 14 første ledd, § 15, § 16, § 16 a første ledd bokstav a, § 17, § 18, § 20 annet ledd eller av forskrift i medhold av § 6 femte ledd eller § 10, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det ilegges overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale. Der den næringsdrivende, eller noen som opptrer på den næringsdrivendes

vegne, forsettlig eller uaktsomt bryter bistandsplikten ved stedlig kontroll etter § 34 annet ledd, kan den næringsdrivende ilegges overtredelsesgebyr.

§ 43 skal lyde:

§ 43 *Pålegg om fjerning av digitalt nettinhold mv.*

Dersom en overtredelse av bestemmelser som Forbrukertilsynet fører tilsyn med etter § 35 første ledd, medfører en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser, og det ikke finnes andre effektive midler for å stanse overtredelsen, kan retten etter begjæring fra Forbrukertilsynet pålegge

- a) en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grensesnittet eller innnta en tydelig advarsel som forbrukerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,*
- b) en internettilyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,*
- c) en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,*
- d) en registerenhet for toppdomener eller en domenereregistrar å slette, suspendere eller omregistrere et fullt kvalifisert domenenavn til Forbrukertilsynet.*

Ved vurderingen av om pålegg skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informasjons- og ytringsfriheten, forbrukernes interesser, saksøktens interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Ny § 43 a skal lyde:

§ 43 a *Midlertidig forføyning ved pålegg etter § 43*

Retten treffer pålegg etter § 43 som midlertidig forføyning etter reglene i tvisteloven kapittel 32 og 34, med de tilpasninger som følger av § 43 b og § 43 c. Den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd og den som skal gjennomføre pålegget etter § 43 første ledd bokstav a til d, får stilling som saksøkt.

Begjæring om midlertidig forføyning settes frem skriftlig for Oslo byfogdembete. Begjæringen må angi alle partene. I begjæringen skal det redegjøres for de grunner den bygger på. Dokumenter som påberopes og som saksøkeren er i besittelse av, skal følge med begjæringen.

Ny § 43 b skal lyde:

§ 43 b *Rettens avgjørelse mv.*

Dersom den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd er ukjent eller har ukjent adresse, kan kjennelse som beslutter midlertidig forføyning etter § 43 a første ledd, treffes uten at den som overtrer regelverket innkalles til muntlig forhandling. Meddelelser fra retten til den som over-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

trer regelverket etter § 43 første ledd kan i så fall unnlates. I tilfeller som nevnt i første punktum kan den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd kreve etterfølgende muntlige forhandlinger etter tvisteloven § 32-8.

Dersom en ankesak ikke er avgjort når den som overtrer regelverket etter § 43 første ledd krever etterfølgende muntlige forhandlinger etter tvisteloven § 32-8, skal behandlingen av ankesaken stanses. Ankesaken og avgjørelser i ankesaken som gjelder sakens realitet, faller bort dersom retten treffer ny realitetsavgjørelse etter etterfølgende muntlige forhandlinger. Rettens avgjørelse truffet på grunnlag av etterfølgende muntlige forhandlinger kan påankes.

Ny § 43 c skal lyde:

§ 43 c Forholdet til tvistelovens regler

Den som skal gjennomføre pålegget etter § 43 første ledd bokstav a til d kan bare ilegges ansvar for saksøkerens sakskostnader etter tvisteloven kapittel 20 i ankesak der denne parten har anket. Det kan likevel ilegges sakskostnader etter tvisteloven § 20-4 bokstav c.

Tvisteloven § 32-9 gjelder ikke for den som skal gjennomføre pålegget etter § 43 første ledd bokstav a til d.

Tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav c gjelder ikke der saksøkeren har fått medhold i kravet.

§ 44 tredje ledd skal lyde:

§ 47 får anvendelse på handlinger som strider mot bestemmelser som gjennomfører EØS-lovgivningen som er tatt inn i vedlegg til europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004. Bestemmelsen får bare anvendelse hvis lovbruddet rammer forbrukere som har bopel i en annen medlemsstat enn der lovbruddet har sin opprinnelse eller har funnet sted, der den næringsdrivende er etablert eller der bevismaterialet befinner seg.

§ 47 skal lyde:

§ 47 Innlemmelse av forordning om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning

EØS-avtalen vedlegg XIX nr. 7f (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004 (forordning om forbrukervernsamarbeid))

gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegget selv, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Departementet kan ved forskrift oppnevne myndigheter som håndhever forordningens bestemmelser, sentralt kontaktorgan og eksterne varslere.

II

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

§ 35 annet ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan foreta slik gransking og besiktigelse som den finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven, herunder kreve utlevert og beslaglegge dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet, og gir de pålegg og treffer de vedtak som er nødvendige for gjennomføringen av tilsynet.

§ 36 første ledd tredje punktum skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan innhente skriftlig bekrefteelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet er opphørt.

§ 36 annet og tredje ledd skal lyde:

Helsedirektoratet kan fatte vedtak etter første ledd første punktum med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av bestemmelser som Helsedirektoratet fører tilsyn med etter § 35, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser.

Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i annet ledd er oppfylt.

Gjeldende annet til sjetten ledd blir fjerde til åttende ledd.

Ny § 36 d skal lyde:

§ 36 d Pålegg om fjerning av digitalt nettinhold mv.

Dersom en overtredelse av bestemmelser som Helsedirektoratet fører tilsyn med etter § 35, medfører en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser, og det ikke finnes andre effektive midler for å stanse overtredelsen, kan retten etter begjæring fra Helsedirektoratet og etter reglene i markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c pålegge

a) en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grensesnittet eller innta en tydelig advarsel

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- som forbrukerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,
- b) en internettilbyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,
 - c) en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,
 - d) en registerenhet for toppdomener eller en domeneregistrar å slette, suspendere eller omregistrere et fullt kvalifisert domenenavn til Helsedirektoratet.

Ved vurderingen av om pålegg skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informasjons- og ytringsfriheten, forbrukernes interesser, saksøktens interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Ny § 38 a skal lyde:

§ 38 a *Forholdet til taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale*

Taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten, eller retten til å foreta gransking og besiktigelse, etter §§ 35 og 38. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, med unntak av § 118 første ledd første punktum. Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av tobakksskadeloven §§ 22 til 24, og særlige hensyn gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste pålegges å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd annet punktum.

III

I lov 22. juni 2018 nr. 77 om endringer i tobakksskadeloven (ulovlig handel med tobakksvarer mv.) gjøres følgende endringer:

§ 35 sjette ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan for øvrig foreta slik gransking og besiktigelse som den finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven, *herunder kreve utlevert og beslaglegge dokumenter, gjenstander, vareprøver eller annet*, og gir de pålegg og treffer de vedtak som er nødvendige for gjennomføringen av tilsynet.

§ 36 første ledd tredje punktum skal lyde:
Tilsynsmyndigheten kan *innhente* skriftlig bekref- telse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet har opphørt.

§ 36 annet og tredje ledd skal lyde:

Helsedirektoratet kan fatte vedtak etter første ledd første punktum med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av bestemmelser som Helsedirektoratet fører tilsyn med etter § 35, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser.

Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i annet ledd er oppfylt.

Gjeldende annet til femte ledd blir fjerde til syv- ende ledd.

IV

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkohol- holdig drikk mv. gjøres følgende endringer:

§ 9-3 første ledd annet punktum skal lyde:

Helsedirektoratet kan foreta slik gransking og be- siktigelse, *herunder kreve utlevert og beslaglegge dokumenter mv.*, som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.

§ 9-3 første ledd nytt tredje, fjerde og femte punk- tum skal lyde:

Helsedirektoratet kan undersøke alle lokaler, grunn, innretninger og utstyr, herunder transport- midler, som den næringsdrivende bruker i sin nær- ingsvirksomhet. Representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende plikter å gi nødvendig veiledning og bistand ved gjennomføringen av kontrollen. Helsedirektoratet kan anmode om bi- stand fra politiet til å gjennomføre kontrollen.

§ 9-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten, eller retten til å foreta gransking og besiktigelse, etter denne paragrafen. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, gjenstander, vareprø- ver eller annet som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, med unntak av § 118 første ledd første punktum. Når det er rimelig grunn til mistanke om overtre- delse av alkoholloven § 9-2, og særlige hensyn

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste pålegges å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd annet punktum.

§ 9-4 første ledd tredje punktum skal lyde:
Helsedirektoratet kan *innhente* skriftlig bekref- telse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

§ 9-4 tredje til sjette ledd skal lyde:

Dersom en overtredelse av bestemmelser som Helsedirektoratet fører tilsyn med etter § 9-3, medfø- rer en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser, og det ikke finnes andre effektive midler for å stanse overtredelsen, kan retten etter begjæring fra Helsedirektoratet og etter reglene i markedsfø- ringsloven §§ 43 a til 43 c pålegge

- a) *en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grense- snittet eller innta en tydelig advarsel som forbru- kerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,*
- b) *en internettilyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,*
- c) *en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grense- snitt,*
- d) *en registerenhet for toppdomener eller en dome- neregistrar å slette, suspendere, eller omregis- trere et fullt kvalifisert domenenavn til Helsedi- rektoratet.*

Ved vurderingen av om pålegg etter tredje ledd skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informa- sjons- og ytringsfriheten, forbrukernes interesser, saksøktes interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Helsedirektoratet kan fatte vedtak etter første ledd første punktum med midlertidig virkning der- som det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av § 9-2, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser.

Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i femte ledd er oppfylt.

Gjeldende tredje til femte ledd blir nytt syvende til niende ledd.

V

I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-12 skal lyde:

§ 2-12 *Medietilsynets myndighet i grenseoverskri- dende saker*

Medietilsynet kan *innhente* skriftlig bekref- telse fra kringkaster eller tilbyder av en *audiovisu- ell bestillingstjeneste* under norsk jurisdiksjon på at overtredelse av bestemmelser som nevnt i § 44 tredje ledd i markedsføringsloven skal opphøre. Medietilsynet kan videre forby kringkasteren eller tilbyderen av den audiovisuelle bestillingstjenesten å sende innslag hvis det foreligger slik overtredelse i disse innslagene.

Medietilsynet eller Medieklagenemnda kan fatte vedtak etter første ledd annet punktum med midler- tidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på bestemmelser som Medietilsynet fører tilsyn med etter markedsfø- ringsloven § 47, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Tiltaket skal være proporsjonalt og ikke gå lenger enn det som er nød- vendig for å nå målet om å stanse overtredelsen. Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra vir- kningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vil- kårene i dette ledd er oppfylt.

Dersom en overtredelse av bestemmelser som Medietilsynet fører tilsyn med etter markedsfø- ringsloven § 47 første ledd, medfører en risiko for alvor- lig skade på forbrukernes interesser, og det ikke fin- nes andre effektive midler for å stanse overtredel- sen, kan retten etter begjæring fra Medietilsynet pålegge

- a) *en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grense- snittet eller innta en tydelig advarsel som forbru- kerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,*
- b) *en internettilyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,*
- c) *en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grense- snitt,*
- d) *en registerenhet for toppdomener eller en dome- neregistrar å slette, suspendere eller omregis- trere et fullt kvalifisert domenenavn til Medietil- synet.*

Ved vurderingen av om pålegg skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informasjons- og ytrings-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

friheten, forbrukernes interesser, saksøktes interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Ved pålegg etter tredje ledd gjelder markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c tilsvarende.

Opplysningsplikten i § 2-11 går foran taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter eller annet som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, med unntak av § 118 første ledd første punktum.

Medietilsynets kompetanse etter denne bestemmelsen gjelder kun for de bestemmelsene Medietilsynet etter markedsføringsloven § 47 annet ledd er oppnevnt som vedkommende myndighet til å håndheve.

Departementet kan gi forskrift om vedtak om forbud og midlertidige tiltak.

§ 10-3 første ledd skal lyde:

Medietilsynet kan ved overtredelse av bestemmelsene i §§ 2-1 til 2-11, §§ 2-13 til 2-19, kapittel 3, § 6-4, § 8-1 og § 8-2 eller forskrift eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av disse bestemmelsene, ilegge overtredelsesgebyr overfor den som er ansvarlig for overtredelsen beregnet etter regler fastsatt av Kongen.

VI

I lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 19 annet ledd skal lyde:

Kongen gir forskrift om reklame for legemidler, herunder utdeling av prøver i reklameøyemed. I forskriften kan det bl.a. gis regler om tilbakekalling av markedsføringstillatelsen ved brudd på reklamebestemmelsene og inntas forbud mot visse former for reklame. *Forskriften kan også gi bestemmelser om midlertidige tiltak.*

Ny § 21 a skal lyde:

§ 21 a *Pålegg om fjerning av digitalt nettinnhold mv.*

Dersom en overtredelse av bestemmelser som Statens legemiddelverk fører tilsyn med etter legemiddeloven kapittel VII med tilhørende forskrift, medfører betydelig helserisiko, og det ikke finnes andre effektive midler for å stanse overtredelsen, kan Statens legemiddelverk pålegge

- a) en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grensesnittet eller innta en tydelig advarsel som forbrukerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,

- b) en internettilbyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,

- c) en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,

- d) en registerenhet for toppdomener eller en domeneregistrar å slette, suspendere eller omregistrere et fullt kvalifisert domenenavn til Statens legemiddelverk.

Ved vurderingen av om pålegg skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informasjons- og ytringsfriheten, forbrukernes interesser, partenes interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger brudd på bestemmelser som Statens legemiddelverk fører tilsyn med etter kapittel VII, kan Statens legemiddelverk gi pålegg etter første ledd med midlertidig virkning. Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene er oppfylt.

§ 28 annet ledd skal lyde:

Departementet kan kreve å få utlevert og beslaglegge de oppgaver, dokumenter og opplysninger som er nødvendige for å ivareta tilsynet og foreta de nødvendige kontroller av virksomheter, produksjon, omsetning og markedsføringsaktiviteter m.v. som berøres av denne lov, så lenge og i det omfanget det er nødvendig. Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for tilsynet.

§ 28 femte ledd skal lyde:

Dersom frist for oppfyllelse av pålegg oversettes, kan departementet fastsette tvangsmulkt overfor den ansvarlige i form av engangsmulkt eller løpende dagsmulkt. *Tvangsmulkt kan tilsvarende fastsettes ved brudd på innhentet skriftlig bekreftelse fra den næringsdrivende på at denne skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.* Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at pålegget eller forpliktende avhjelpende tiltak blir gjennomført og hvilke kostnader disse anses å medføre.

§ 28 siste ledd skal lyde:

Ved overtredelse av legemiddeloven §§ 19 og 21 eller forskrifter gitt med hjemmel i disse bestemmelsene, kan departementet innhente skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre. *I tilfeller hvor markedsføring av et legemiddel har vært ulovlig, kan departementet innhente skriftlig bekreftelse på*

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

at næringsdrivende skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

§ 28 a første ledd skal lyde:

EFTAs overvåkingsorgan kan treffe vedtak om overtredelsesgebyr og tvangsmulkt for overtredelse av forpliktelser som følger av markedsføringsstillatelse utstedt i sentral prosedyre.

§ 28 a tredje ledd skal lyde:

Der den næringsdrivende, eller noen som opptrer på den næringsdrivendes vegne, forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg om stedlig kontroll etter § 28 annet ledd, kan den næringsdrivende ilegges overtredelsesgebyr.

Gjeldende tredje til sjette ledd blir fjerde til syvende ledd.

VII

I lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. gjøres følgende endringer:

§ 7 c første ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av regler om passasjerrettigheter som er tatt inn i EØS-avtalen. I forskriften kan det gis regler om gjennomføring og utfylling av passasjerrettighetsreglene, og bestemmes hvem som skal føre tilsyn med at reglene følges.

Ny § 11 c skal lyde:

§ 11 c (*Tilsyn med passasjerrettigheter*)

Ved tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, har tilsynsmyndigheten kompetanse til:

- a) å kreve opplysninger, foreta stedlig kontroll og beslag eller gjennomføre testkjøp etter markedsføringsloven § 34,
- b) å gi pålegg om retting eller opphør av forhold i strid med bestemmelsene i § 7 c første ledd. Tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak med midlertidig virkning etter reglene i markedsføringsloven § 39,
- c) å innhente skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre og å innhente skriftlig bekreftelse fra en næringsdrivende om at denne skal tilby avhjelpende tiltak til berørte passasjerer,
- d) å fastsette tvangsmulkt som nevnt i § 13. Tvangsmulkt kan benyttes til å sikre etter-

levelse av alle vedtak og bekreftelser som nevnt i bokstav a til c,

- e) å begjære fjerning av digitalt nettinhold etter reglene i markedsføringsloven §§ 43 til 43 c.

Ny § 13 a skal lyde:

§ 13 a (*Overtredelsesgebyr*)

Tilsynsmyndigheten kan ilegge et foretak overtredelsesgebyr dersom foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne, overtrer bestemmelse gitt i medhold av § 7 c første ledd. Det samme gjelder ved manglende medvirkning til stedlig kontroll, jf. § 11 c bokstav a.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes etter fem år. Fristen avbrytes når tilsynsorganet meddeler et foretak at det er mistenkt for overtredelse av bestemmelse gitt i eller i medhold av § 7 c eller pålegg gitt i medhold av disse bestemmelsene.

VIII

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endringer:

§ 10-42 skal lyde:

§ 10-42 *Gjennomføring av EØS-regler om passasjerrettigheter*

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av regler om passasjerrettigheter som er tatt inn i EØS-avtalen. I forskriften kan det gis regler om gjennomføring og utfylling av passasjerrettighetsreglene, og bestemmes hvem som skal føre tilsyn med at reglene følges.

Ved tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, har tilsynsmyndigheten kompetanse til:

- a) å kreve opplysninger, foreta stedlig kontroll og beslag eller gjennomføre testkjøp etter markedsføringsloven § 34,
- b) å gi pålegg om retting eller opphør av forhold i strid med bestemmelsene i første ledd. Tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak med midlertidig virkning etter reglene i markedsføringsloven § 39,
- c) å innhente skriftlig bekreftelse på at et ulovlig forhold skal opphøre og å innhente skriftlig bekreftelse fra en næringsdrivende om at denne skal tilby avhjelpende tiltak til berørte passasjerer,
- d) å fastsette tvangsmulkt som nevnt i § 13 a-4. Tvangsmulkt kan benyttes til å sikre etterlevelse av alle vedtak og bekreftelser som nevnt i bokstav a til c,

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- e) å ilegge overtredelsesgebyr som nevnt i § 13 a-5 der denne viser til bestemmelsen her, og
 f) å begjære fjerning av digitalt netttinnhold etter reglene i markedsføringsloven §§ 43 til 43 c.

§ 13 a-5 første ledd nr. 9 skal lyde:

9. har overtrådt, eller latt være å etterkomme, krav eller pålegg under tilsyn, besiktigelse eller undersøkelse som nevnt i §§ 4-2, 4-8 eller 5-2, § 5-8 annet ledd, § 7-2, § 7-26 tredje ledd, § 7-27 annet og tredje ledd, § 9-8, § 10-42 annet ledd bokstav a og § 13 a-3.

§ 13 a-5 første ledd nr. 10 skal lyde:

10. har latt være å etterkomme pålegg om å gi opplysninger i medhold av § 7-26, § 7-27 annet og tredje ledd, § 9-8, § 10-42, § 13 a-1, eller som gir uriktige opplysninger som svar på slikt pålegg.

IX

I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten gjøres følgende endringer:

§ 418 a skal lyde:

§ 418 a *Passasjerrettigheter*

EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 56y (Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1177/2010 av 24. november 2010 om passasjerenes rettigheter ved sjøreiser og reiser på indre vannveier og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Departementet kan gi forskrift om gjennomføring og utfylling av forordningen.

Departementet kan gi forskrift om etablering og finansiering av et klageorgan for løsning av tvister mellom passasjerer og den som mot vederlag driver passasjerfrakt med båt, eller andre som i forbindelse med slik transport har forpliktelser overfor passasjerene. Luftfartsloven §§ 10-44 til 10-47, herunder regler om departementets adgang til å gi regler i forskrift, gjelder tilsvarende.

§ 418 b skal lyde:

§ 418 b *Pålegg om retting eller opphør, skriftlig bekreftelse og tvangsmulkt ved brudd på passasjerrettigheter*

Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om retting eller opphør av forhold som er i strid med bestemmelser eller vedtak gitt i eller i medhold av § 418 a, og kan fastsette vilkår som må oppfylles for at virksomheten skal være i samsvar med krav etter disse bestemmelsene.

Pålegg om retting kan også gis med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger et brudd med bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 418 a, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på passasjerenes kollektive interesser. Vedtaket skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene etter første punktum er oppfylt.

Tilsynsmyndigheten kan innhente skriftlig bekreftelse som nevnt i markedsføringsloven § 36 annet ledd.

For å sikre at pålegg etter første og annet ledd blir etterlevd, kan *tilsynsmyndigheten* fastsette løpende tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet. Det kan fastsettes tvangsmulkt overfor den ansvarlige for å sikre etterlevelse av skriftlige bekreftelser innhentet etter bestemmelsen i tredje ledd.

Departementet kan gi forskrift om fastsettelse og utmåling av tvangsmulkt, om hvor lenge tvangsmulkten kan løpe, og om adgangen til å ettergi tvangsmulkt.

§ 418 c skal lyde:

§ 418 c *Overtredelsesgebyr ved manglende etterlevelse av passasjerrettigheter og medvirkning til stedlig kontroll*

Tilsynsmyndigheten kan ilegge en virksomhet overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 418 a, eller brudd på plikt til medvirkning ved stedlig kontroll etter § 418 d første ledd første punktum.

Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr når overtredelsen er begått av noen som har handlet på vegne av virksomheten. Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.

Ved avgjørelsen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr og ved utmålingen av gebyret skal det særlig legges vekt på overtredelsens grovhet og varighet, graden av skyld og *virksomhetens* økonomiske evne.

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket er fattet. *Tilsynsmyndigheten* kan i særlige tilfeller frafalle ilagt overtredelsesgebyr. Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom *virksomheten* går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes *tvangskraften*.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når *tilsynsmyndigheten* meddeler en *virksomhet* at *virksomheten* er mistenkt for overtredelse som nevnt i første ledd.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Departementet kan *gi forskrift* om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 418 d skal lyde:

§ 418 d *Tilsyn*

Ved tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter etter § 418 a følges, har tilsynsmyndigheten tilsvarende myndighet som nevnt i markedsføringsloven § 34. Tilsynsmyndigheten kan fremme begjæring om fjerning av digitalt nettinnhold etter markedsføringsloven § 43.

Departementet kan *gi forskrift om* hvem som skal føre tilsyn med at reglene om passasjerrettigheter følges, tilsynsmyndighetens kompetanse og måten tilsynet skal utøves på.

For å sikre at plikter som følger av bestemmelsene gitt i første ledd første punktum, eller pålegg gitt i medhold av disse bestemmelsene blir etterlevd, kan tilsynsmyndigheten overfor den ansvarlige fastsette en tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet. Kompetansen til å gi forskrift etter § 418 b femte ledd gjelder tilsvarende.

Gjeldende § 418 d blir ny § 418 e.

X

I lov 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v. gjøres følgende endringer:

§ 12 fjerde ledd oppheves.

§ 16 fjerde ledd oppheves.

Ny § 16 a skal lyde:

§ 16 a *Lotteritilsynets undersøkelsesmyndighet ved tilsyn med reglene om pyramidespill m.v.*

Enhver plikter å gi Lotteritilsynet de opplysninger som er nødvendige for at tilsynet skal kunne vurdere om en virksomhet er en ulovlig pyramideordning etter § 16.

Når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av § 16, har Lotteritilsynet adgang til å gjennomføre slik gransking og besiktigelse av lokaler, innretninger og utstyr som det finner nødvendig hos den næringsdrivende, herunder kreve utlevert og beslaglegge dokumenter, data, gjenstander eller annet i et nødvendig tidsrom. Representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende plikter å gi nødvendig veiledning og bistand ved gjennomføringen av kontrollen. Lotteritilsynet kan anmode om bistand fra politiet til å gjennomføre kontrollen.

Taushetsplikten som følger av lov, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten,

eller retten til å foreta gransking og besiktigelse, etter denne paragrafen. Dette gjelder likevel ikke opplysninger, dokumenter, data, gjenstander eller annet som er omfattet av taushetsplikten som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, med unntak av § 118 første ledd første punktum. Når det er rimelig grunn til mistanke om overtredelse av lotteriloven § 16, og særlige hensyn gjør det nødvendig, kan en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste pålegges å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, selv om opplysningene er omfattet av straffeprosessloven § 118 første ledd annet punktum.

Lotteritilsynet kan kjøpe varer og tjenester, om nødvendig med skjult identitet, for å avdekke overtredelser av § 16, og for å fremskaffe bevis til bruk i Lotteritilsynets saksbehandling i disse sakene. Lotteritilsynet kan helt eller delvis kreve tilbake kjøpesummen eller kreve betalingskrav ettergitt, i den grad dette ikke fører til en uforholdsmessig ulempe for den næringsdrivende.

Ny § 16 b skal lyde:

§ 16 b *Lotteritilsynets håndhevingsmyndighet ved tilsyn med reglene om pyramidespill m.v.*

Lotteritilsynet kan gi pålegg om retting eller stans med midlertidig virkning dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av § 16, og det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser. Et vedtak med midlertidig virkning skal gjelde for en bestemt tid som ikke kan overstige tre uker fra virkningstidspunktet. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i første punktum er oppfylt.

Lotteritilsynet kan innhente skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at overtredelse av § 16 første og annet ledd skal opphøre. Lotteritilsynet kan også innhente skriftlig bekreftelse på at overtrederen skal tilby avhjelpende tiltak til berørte forbrukere.

For å sikre at pålegg etter første ledd, skriftlige bekreftelser etter annet ledd og plikter som følger av bestemmelsene i § 16 a første og annet ledd blir etterlevd, kan Lotteritilsynet overfor den ansvarlige fastsette en tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet eller stanset.

Ny § 16 c skal lyde:

§ 16 c *Pålegg om fjerning av digitalt nettinnhold mv. ved overtredelser av § 16*

Dersom en overtredelse av § 16 medfører en risiko for alvorlig skade på forbrukernes interesser, og det ikke finnes andre effektive midler for å

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

stanse overtredelsen, kan retten etter begjæring fra Lotteritilsynet pålegge

- a) en vertstjenesteleverandør eller en eier av et nettbasert grensesnitt å fjerne innhold på grensesnittet eller innta en tydelig advarsel som forbrukerne ser når de får tilgang til det nettbaserte grensesnittet,
- b) en internettilbyder å begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,
- c) en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt,
- d) en registerenhet for toppdomener eller en domeneregistrar å slette, suspendere eller omregistrere et fullt kvalifisert domenenavn til Lotteritilsynet.

Ved vurderingen av om pålegg skal gis, skal det blant annet tas hensyn til informasjons- og ytringsfriheten, forbrukernes interesser, saksøkters interesser samt mulighetene for mindre inngripende tiltak.

Markedsføringsloven §§ 43 a til 43 c gjelder tilsvarende.

XI

I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy gjøres følgende endringer:

§ 32 a femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan peike ut eit handhevingsorgan som skal føre tilsyn med at reglar gjevne i, eller med heimel i, første til fjerde ledd vert følgde. *Handhevingsorganet har tilsvarende kompetanse til å gjere gransking, krevje opplysningar frå ein kvar, gjennomføre kontroll på tenesteytaren sin eigedom med hjelp frå tenesteytaren, gjere testkjøp og hente inn stadfesting frå tenesteytar på vilkår som nemnt i markedsføringslova § 34 og § 36 andre ledd.*

§ 32 a nytt sjetten til åttende ledd skal lyde:

(6) Handhevingsorganet kan gjere vedtak om påbod eller forbod dersom det er nødvendig for å sikre at reglane i første til fjerde ledd vert etterlevde. For mellombels vedtak gjeld § 39 i markedsføringslova tilsvarende. Handhevingsorganet kan på tilsvarende vilkår som nemnt i markedsføringslova § 43 fremje krav om å fjerne digitalt nettinnhald mv.

(7) For å sikre oppfylging av vedtak fastsett etter sjetten ledd første og andre punktum skal handhevingsorganet fastsetje ei tvangsmulkt. Handhevingsorganet kan òg fastsetje tvangsmulkt for den som har plikt til å gje opplysningar, eller

gje stadfesting som nemnt i femte ledd. Det kan gjerast unntak frå plikta til å fastsetje tvangsmulkt i særlege tilfelle. Markedsføringslova § 41 gjeld elles tilsvarende.

(8) Handhevingsorganet kan fastsetje lovbrotsgebyr for ei verksemd dersom verksemda eller nokon på vegne av verksemda har handla i strid med reglane i første til fjerde ledd. Dette gjeld òg dersom verksemda eller nokon på vegne av verksemda ikkje hjelper til ved gjennomføring av kontroll på tenesteytaren sin eigedom, jf. femte ledd. Markedsføringslova § 42 andre og tredje ledd gjeld tilsvarende. Departementet kan i forskrift gi reglar om utmåling av lovbrotsgebyret.

XII

I lov 19. juni 2009 nr. 103 om tjenestevirksomhet skal § 19 nytt tredje ledd lyde:

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelsen overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglane i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og § 43. Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelsen som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det illegges et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale. Ved vedtak om overtredelsesgebyr gjelder markedsføringsloven § 42 annet og tredje ledd tilsvarende.

XIII

I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjøres følgende endringer:

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Tilsyn og håndheving*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelser i, eller bestemmelser gitt i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglane i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og § 43.

§ 42 første ledd skal lyde:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 8 første og tredje ledd, § 10 første ledd, § 11, § 14, § 15, § 16 første og annet ledd, § 17, § 18, § 24 første ledd, § 28, § 30, § 32, § 36 fjerde ledd, § 39 annet ledd, eller av forskrift i medhold av § 8 eller § 29, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det *illegges* et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

mot, skal betale. Ved vedtak om overtredelsesgebyr gjelder markedsføringsloven § 42 annet og tredje ledd tilsvarende.

loven, overholdes. Kontrollen utøves etter reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og § 43.

XIV

I lov 15. juni 2018 nr. 32 om pakkereiser og reisegaranti mv. skal § 51 lyde:

§ 51. *Håndheving*

Med unntak av kapittel 8 skal Forbrukertilsynet og Markedsrådet føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne

XV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
 2. Loven får bare virkning for tilsyn og kontroll foretatt etter lovens ikrafttredelse. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.
-

B

Forslag

til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

I

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 av

12. desember 2017 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004.

Vedlegg 1

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 av 12. desember 2017 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹,

etter den ordinære regelverksprosedyren² og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004³ fastsetter harmoniserte regler og framgangsmåter for å lette samarbeidet mellom nasjonale myndigheter som har ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning over landegrensene. I henhold til artikkel 21a i forordning (EF) nr. 2006/2004 skal det foretas en vurdering av effektiviteten av og de driftsmessige kravene i nevnte forordning. Etter en slik vurdering konkluderte Kommisjonen med at forordning (EF) nr. 2006/2004 ikke er tilstrekkelig til å håndtere utfordringene knyttet til håndheving i det indre marked på en effektiv måte, herunder utfordringene i det digitale indre marked.
- 2) I Kommisjonens melding av 6. mai 2015 med tittelen «A Digital Single Market Strategy for Europe» ble behovet for å styrke forbrukernes tillit gjennom raskere, smidigere og mer ens-

artet håndheving av forbrukervernreglene identifisert som en av prioriteringene i denne strategien. I Kommisjonens melding av 28. oktober 2015 med tittelen «Upgrading the Single Market Strategy: more opportunities for people and business» ble det på nytt bekreftet at håndhevingen av Unionens regelverk for forbrukervern bør styrkes ytterligere gjennom revisjonen av forordning (EF) nr. 2006/2004.

- 3) Ineffektiv håndheving ved overtredelser over landegrensene, herunder overtredelser i det digitale miljøet, gjør det mulig for næringsdrivende å unngå håndheving ved å flytte innenfor Unionen. Det fører også til konkurransevridning for lovlige næringsdrivende som driver virksomhet enten i hjemlandet eller over landegrensene, uansett om den er nettbasert eller ikke, og medfører dermed direkte skade for forbrukerne og undergraver forbrukernes tillit til transaksjoner over landegrensene og det indre marked. En økt grad av harmonisering som omfatter et effektivt og formålstjenlig håndhevingssamarbeid mellom vedkommende offentlige håndhevingsmyndigheter, er derfor nødvendig for å kunne påvise, undersøke og stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.
- 4) Ved forordning (EF) nr. 2006/2004 ble det opprettet et nettverk av vedkommende offentlige håndhevingsmyndigheter i hele Unionen. Det er nødvendig å oppnå effektiv samordning mellom ulike vedkommende myndigheter som deltar i dette nettverket, og effektiv samordning mellom andre offentlige myndigheter på medlemsstatsplan. Det sentrale kontaktnettverkets samordningsrolle bør overlates til en offentlig myndighet i hver medlemsstat. Denne myndigheten bør ha tilstrekkelig myndighet og nødvendige ressurser til å utføre

¹ EUT C 34 av 2.2.2017, s. 100.

² Europaparlamentets holdning av 14. november 2017 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 30. november 2017.

³ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 av 27. oktober 2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning (forordningen om forbrukervernsamarbeid) (EUT L 364 av 9.12.2004, s. 1).

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

denne viktige oppgaven. Hver medlemsstat oppfordres til å utpeke en av de vedkommende myndighetene til sentralt kontaktorgan i henhold til denne forordning.

- 5) Forbrukerne bør også være beskyttet mot overtredelser som omfattes av denne forordning, og som allerede har opphørt, men som fortsatt kan ha skadevirkninger. Vedkommende myndigheter bør ha det minimum av myndighet som er nødvendig for å undersøke slike overtredelser og kreve at de opphører eller forby dem i framtiden for å hindre at de gjentas, og dermed sikre et høyt nivå av forbrukervern.
- 6) Vedkommende myndigheter bør ha et minimum av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet for å kunne anvende denne forordning, samarbeide med hverandre raskere og mer effektivt, og avskrekke næringsdrivende fra å begå overtredelser som omfattes av denne forordning. Denne myndigheten bør være tilstrekkelig til å håndtere utfordringene knyttet til effektiv håndheving i forbindelse med e-handel og det digitale miljøet, og til å hindre at næringsdrivende som ikke overholder reglene, utnytter huller i håndhevingssystemet ved å flytte til andre medlemsstater hvis vedkommende myndigheter ikke er i stand til å håndtere ulovlig praksis. Denne myndigheten bør gi medlemsstatene mulighet til å sikre at nødvendige opplysninger og bevismateriale med rette kan utveksles mellom vedkommende myndigheter for å oppnå effektiv håndheving på samme nivå i alle medlemsstater.
- 7) Hver medlemsstat bør sikre at alle vedkommende myndigheter innenfor dens jurisdiksjon har det minimum av myndighet som er nødvendig for å sikre korrekt anvendelse av denne forordning. Medlemsstatene bør imidlertid kunne beslutte ikke å tildele alle former for myndighet til hver vedkommende myndighet, forutsatt at hver av disse formene for myndighet kan utøves på en effektiv måte og ved behov i forbindelse med enhver overtredelse som omfattes av denne forordning. Medlemsstatene bør også i samsvar med denne forordning kunne beslutte å overlate visse oppgaver til utpekte organer eller å gi vedkommende myndigheter myndighet til å rådspørre forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, utpekte organer eller andre berørte personer med hensyn til effektiviteten av de forpliktende tilsagnene som en næringsdrivende har foreslått for å stanse overtredelsen som omfattes av denne forordning. Medlemsstatene bør

imidlertid ikke være forpliktet til å involvere utpekte organer i anvendelsen av denne forordning eller til å kreve samråd med forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, utpekte organer eller andre berørte personer med hensyn til effektiviteten av de forpliktende tilsagnene som er foreslått for å stanse overtredelsen som omfattes av denne forordning.

- 8) Vedkommende myndigheter bør ha mulighet til å innlede undersøkelser eller prosedyrer på eget initiativ dersom de får kjennskap til overtredelser som omfattes av denne forordning, på andre måter enn gjennom forbrukerklager.
- 9) Vedkommende myndigheter bør ha tilgang til alle relevante dokumenter, data og opplysninger som gjelder gjenstanden for en undersøkelse eller samordnede undersøkelser av et forbrukermarked («kontrollaksjoner»), for å fastslå om en overtredelse av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, har funnet sted eller finner sted, og særlig for å identifisere den næringsdrivende som er ansvarlig, uavhengig av hvem som innehar de berørte dokumentene, dataene eller opplysningene, og uansett form eller format, lagringsmedium eller lagringssted. Vedkommende myndigheter bør ha mulighet til å anmode direkte om at tredjeparter i den digitale verdikjeden skal framlegge relevant dokumentasjon og relevante data og opplysninger i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF⁴ og i samsvar med personvernlovgivningen.
- 10) Vedkommende myndigheter bør kunne be om alle relevante opplysninger fra alle offentlige myndigheter, organer eller byråer i sin medlemsstat, eller fra enhver fysisk eller juridisk person, herunder for eksempel betalingstjenesteytere, internettleverandører, teleoperatører, domeneregistre og domeneregistrarer samt vertstjenesteleverandører, for å fastslå om en overtredelse som omfattes av denne forordning, har funnet sted eller finner sted.
- 11) Vedkommende myndigheter bør kunne foreta nødvendig stedlig tilsyn, og bør ha myndighet til å få adgang til alle lokaler, all grunn eller alle transportmidler som den næringsdrivende som berøres av tilsynet, bruker for formål

⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel») (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- knyttet til vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet.
- 12) Vedkommende myndigheter bør kunne kreve at representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende som berøres av tilsynet, gir forklaringer om forhold, opplysninger, data eller dokumenter som gjelder gjenstanden for tilsynet, og bør kunne registrere svarene fra vedkommende representant eller ansatt.
 - 13) Vedkommende myndigheter bør kunne verifisere overholdelsen av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og kunne innhente bevis på overtredelser som omfattes av denne forordning, herunder overtredelser som finner sted under eller etter kjøp av varer eller tjenester. Vedkommende myndigheter bør derfor ha myndighet til å kjøpe varer eller tjenester gjennom testkjøp, om nødvendig under skjult identitet, for å påvise overtredelser som omfattes av denne forordning, f.eks. avvisning av forbrukerens angrerett ved fjernsalgsavtaler, og til å innhente bevismateriale. Denne myndigheten bør også omfatte myndighet til å inspisere, observere, undersøke, demontere eller teste et produkt eller en tjeneste som er kjøpt av vedkommende myndighet for disse formålene. Myndigheten til å kjøpe varer eller tjenester gjennom testkjøp kan omfatte vedkommende myndigheters myndighet til å sikre tilbakebetalinger, forutsatt at disse ikke er uforholdsmessige og ellers er i samsvar med unionsretten og nasjonal rett.
 - 14) Særlig i det digitale miljøet bør vedkommende myndigheter raskt og effektivt kunne stanse overtredelser som omfattes av denne forordning, særlig dersom den næringsdrivende som selger varer eller tjenester, skjuler sin identitet eller flytter innenfor Unionen eller til en tredjestat for å unngå håndheving. I tilfeller der det foreligger en risiko for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser, bør vedkommende myndigheter kunne vedta midlertidige tiltak i samsvar med nasjonal rett, herunder fjerning av innhold fra et nettbasert grensesnitt eller krav om at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt. Midlertidige tiltak bør ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå målet. Videre bør vedkommende myndigheter ha myndighet til å kreve at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt, eller til å kreve at digitalt innhold fjernes eller endres dersom det ikke foreligger andre effektive midler som kan stanse en ulovlig praksis. Slike tiltak bør ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå målet, som er å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.
 - 15) For å nå målet for denne forordning og samtidig understreke betydningen av at de næringsdrivende er villige til å opptre i samsvar med unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og til å avhjelpe følgene av de overtredelsene som omfattes av denne forordning, bør vedkommende myndigheter ha mulighet til å bli enige med næringsdrivende om forpliktende tilsagn som omfatter trinn og tiltak som en næringsdrivende må gjennomføre i forbindelse med en overtredelse, særlig for å stanse en overtredelse.
 - 16) Sanksjoner for overtredelser av forbrukervernretten utgjør en viktig del av håndhevingssystemet, ettersom de har direkte innvirkning på den offentlige håndhevingens avskrekende effekt. Ettersom nasjonale sanksjonsordninger ikke alltid gir mulighet for å ta hensyn til den grensekryssende dimensjonen ved en overtredelse, bør vedkommende myndigheter, som en del av sitt minimum av myndighet, ha rett til å ilegge sanksjoner for overtredelser som omfattes av denne forordning. Det bør ikke kreves at medlemsstatene skal opprette en ny sanksjonsordning for overtredelser som omfattes av denne forordning. Det bør i stedet kreves at vedkommende myndigheter anvender den gjeldende ordningen for den tilsvarende innenlandske overtredelsen, og om mulig tar hensyn til den berørte overtredelsens faktiske størrelse og omfang. På bakgrunn av konklusjonene i Kommissjonens rapport om kontrollen av egnethet («Fitness Check») av forbruker- og markedsføringsregelverket, kan det anses nødvendig å innføre strengere sanksjoner for overtredelser av Unionens forbrukervernlovgivning.
 - 17) Forbrukerne bør ha rett til å kreve erstatning for skade forårsaket av overtredelser som omfattes av denne forordning. Alt avhengig av saken bør vedkommende myndigheters myndighet til å motta, fra den næringsdrivende og på dennes initiativ, ytterligere forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukerne som er berørt av den påståtte overtredelsen som omfattes av denne forordning, eller eventuelt til å forsøke å få den næringsdrivende til å forplikte seg til å tilby egnede avhjelpende tiltak til de forbrukerne som er berørt av denne overtredelsen, bidra til å fjerne de negative virkningene for forbrukerne

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- som følge av en overtredelse over landegrensene. Disse avhjelpende tiltakene kan omfatte blant annet reparasjon, bytting, prisavslag, heving av avtalen eller tilbakebetaling av beløpet som er betalt for varene eller tjenestene, alt etter hva som er relevant, for å redusere de negative følgene av overtredelsen som omfattes av denne forordning, for den berørte forbrukeren i samsvar med kravene i unionsretten. Dette bør ikke berøre en forbrukers rett til å kreve erstatning på egnet måte. Når det er relevant, bør vedkommende myndigheter på egnet måte informere forbrukere som hevder at de har lidd skade som følge av en overtredelse som omfattes av denne forordning, om hvordan de kan søke om erstatning i henhold til nasjonal rett.
- 18) Gjennomføringen og utøvelsen av myndighet ved anvendelse av denne forordning bør være forholdsmessig og egnet med hensyn til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser. Vedkommende myndigheter bør ta hensyn til alle fakta og omstendigheter i saken, og bør velge de mest hensiktsmessige tiltakene som er nødvendige for å håndtere overtredelsen som omfattes av denne forordning. Disse tiltakene bør være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.
- 19) Gjennomføringen og utøvelsen av myndighet ved anvendelse av denne forordning bør også være i samsvar med andre bestemmelser i unionsretten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og prinsipper som gjelder de grunnleggende rettighetene. Medlemsstatene bør stå fritt til å fastsette vilkår og begrensninger for utøvelsen av myndighet i nasjonal rett, i samsvar med unionsretten. Dersom det for eksempel i henhold til nasjonal rett kreves forhåndstillatelse fra rettsmyndigheten i den berørte medlemsstat for å få adgang til fysiske og juridiske personers lokaler, bør myndigheten til å få adgang til slike lokaler ikke utøves før en slik forhåndstillatelse er innhentet.
- 20) Medlemsstatene bør kunne velge om vedkommende myndigheter skal utøve slik myndighet direkte i henhold til egen myndighet, med bistand fra andre vedkommende myndigheter eller andre offentlige myndigheter, ved å gi oppdrag til utpekte organer eller ved å henvise saken til vedkommende domstoler. Medlemsstatene bør sikre at slik myndighet utøves på en effektiv måte og i rett tid.
- 21) Når vedkommende myndigheter svarer på anmodninger som er framlagt gjennom ordningen for gjensidig bistand, bør de, dersom det er hensiktsmessig, også gjøre bruk av annen myndighet eller andre tiltak som de har til rådighet på nasjonalt plan, herunder myndighet til å ta ut tiltale eller henvise saker til straffeforfølgning. Det er ytterst viktig at domstoler og andre myndigheter, særlig de som er involvert i straffeforfølgning, har de nødvendige midlene og nødvendig myndighet til å samarbeide med vedkommende myndigheter på en effektiv måte og i rett tid.
- 22) Ordningen for gjensidig bistand bør bli mer effektiv og formålstjenlig. Opplysninger som det anmodes om, bør framlegges innen fristene fastsatt i denne forordning, og nødvendige undersøkelses- og håndhevingstiltak bør vedtas i rett tid. Vedkommende myndigheter bør besvare anmodninger om opplysninger og håndheving innen fastsatte frister, med mindre annet er avtalt. Vedkommende myndighets forpliktelser innenfor ordningen for gjensidig bistand bør ikke endres, med mindre det er sannsynlig at håndhevingstiltak og forvaltningsvedtak som treffes på nasjonalt plan utenfor ordningen for gjensidig bistand, vil sikre et raskt og effektivt opphør av eller forbud mot overtredelsen innenfor Unionen. Forvaltningsvedtak bør i denne forbindelse forstås som vedtak som gir virkning til de tiltakene som er truffet for å sørge for at overtredelsen innenfor Unionen stanses eller forbyes. I slike unntakstilfeller bør vedkommende myndigheter ha rett til å nekte å etterkomme en anmodning om håndhevingstiltak som er framlagt gjennom ordningen for gjensidig bistand.
- 23) Kommisjonen bør være bedre i stand til å samordne og overvåke hvordan ordningen for gjensidig bistand fungerer, utstede retningslinjer, gi anbefalinger og avgi uttalelser til medlemsstatene når problemer oppstår. Kommisjonen bør også være bedre i stand til effektivt og raskt å bistå vedkommende myndigheter med å løse tvister om fortolkningen av deres forpliktelser som følger av ordningen for gjensidig bistand.
- 24) Denne forordning bør fastsette harmoniserte regler som angir framgangsmåtene for samordningen av undersøkelses- og håndhevingstiltak knyttet til utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon. Samordnede tiltak mot utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon bør sikre at vedkommende myndigheter

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- er i stand til å velge de mest hensiktsmessige og effektive midlene for å stanse disse overtredelsene og, dersom det er hensiktsmessig, motta eller forsøke å få forpliktende tilsagn fra de ansvarlige næringsdrivende om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukerne.
- 25) Som en del av et samordnet tiltak bør de berørte vedkommende myndighetene samordne sine undersøkelses- og håndhevingstiltak for effektivt å håndtere den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, og for å stanse eller forby den. For dette formål bør alt nødvendig bevismateriale og alle nødvendige opplysninger utveksles mellom vedkommende myndigheter, og nødvendig bistand bør ytes. Vedkommende myndigheter som er berørt av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, bør treffe de nødvendige håndhevingstiltakene på en samordnet måte for å stanse eller forby overtredelsen.
- 26) Hver vedkommende myndighets deltakelse i et samordnet tiltak, og særlig i undersøkelses- og håndhevingstiltakene som en vedkommende myndighet er forpliktet til å treffe, bør være tilstrekkelig for effektivt å håndtere den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon. Vedkommende myndigheter som berøres av denne overtredelsen, bør pålegges å treffe bare de undersøkelses- og håndhevingstiltakene som er nødvendige for å innhente alt nødvendig bevismateriale og alle nødvendige opplysninger om den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, og for å stanse eller forby overtredelsen. Mangel på tilgjengelige ressurser hos vedkommende myndighet som berøres av overtredelsen, bør imidlertid ikke anses som berettiget grunn til ikke å delta i et samordnet tiltak.
- 27) Vedkommende myndigheter som berøres av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, og som deltar i et samordnet tiltak, bør kunne gjennomføre nasjonale undersøkelses- og håndhevingstiltak i forbindelse med den samme lovovertrædelsen og overfor den samme næringsdrivende. Samtidig bør dette imidlertid ikke endre vedkommende myndighets forpliktelse til å samordne sine undersøkelser og sin håndheving innenfor rammen av det samordnede tiltaket, med andre vedkommende myndigheter som berøres av den samme overtredelsen, med mindre det er sannsynlig at håndhevingstiltak og forvaltningsvedtak som treffes på nasjonalt plan utenfor rammen av det samordnede tiltaket, vil sikre et raskt og effektivt opphør av eller forbud mot den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon. Forvaltningsvedtak bør i denne forbindelse forstås som vedtak som gir virkning til de tiltakene som er truffet for å sørge for at overtredelsen stanses eller forbys. I slike unntakstilfeller bør vedkommende myndigheter ha rett til å nekte å delta i det samordnede tiltaket.
- 28) Dersom det er rimelig grunn til mistanke om en utbredt overtredelse, bør vedkommende myndigheter som berøres av denne overtredelsen, etter avtale iverksette et samordnet tiltak. For å fastslå hvilke vedkommende myndigheter som berøres av en utbredt overtredelse, bør alle relevante aspekter ved overtredelsen vurderes, særlig hvor den næringsdrivende er etablert eller bosatt, hvor den næringsdrivendes eiendeler finnes, hvor de forbrukerne som er skadelidende på grunn av den påståtte overtredelsen, befinner seg, og hvor den næringsdrivendes salgssteder, dvs. butikker og nettsteder, finnes.
- 29) Kommisjonen bør ha et tettere samarbeid med medlemsstatene for å hindre at omfattende overtredelser finner sted. Kommisjonen bør derfor underrette vedkommende myndigheter dersom den har mistanke om eventuelle overtredelser som omfattes av denne forordning. Dersom Kommisjonen, for eksempel ved å overvåke varsler utstedt av vedkommende myndigheter, har rimelig grunn til mistanke om at en utbredt overtredelse med unionsdimensjon har funnet sted, bør den underrette medlemsstatene gjennom de vedkommende myndighetene og sentrale kontaktorganer som berøres av den påståtte overtredelsen, og forklare grunnlaget som berettiger et mulig samordnet tiltak, i underretningen. De berørte vedkommende myndighetene bør foreta hensiktsmessige undersøkelser på grunnlag av opplysninger som er tilgjengelige eller som de lett kan få tilgang til. De bør formidle resultatene av undersøkelsene til andre berørte vedkommende myndigheter, til de sentrale kontaktorganene som berøres av overtredelsen, og til Kommisjonen. Dersom de berørte vedkommende myndighetene fastslår at slike undersøkelser viser at en overtredelse kanskje finner sted, bør de iverksette det samordnede tiltaket ved å treffe tiltakene fastsatt i denne forordning. Et samordnet tiltak for å håndtere

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- en utbredt overtredelse med unionsdimensjon bør alltid samordnes av Kommisjonen. Der- som det er åpenbart at medlemsstaten er berørt av overtredelsen, bør den delta i et sam- ordnet tiltak for å bidra til å innhente alt nød- vendig bevismateriale og alle nødvendige opp- lysninger knyttet til overtredelsen, og for å stanse eller forby den. Når det gjelder håndhe- vingstiltakene, bør strafferettslig etterfors- kning eller rettergang i medlemsstatene ikke berøres av anvendelsen av denne forordning. Ne bis in idem-prinsippet bør respekteres. Dersom den samme næringsdrivende gjentar den samme handlingen eller unnlattelsen som utgjorde en overtredelse som omfattes av denne forordning og som allerede har vært gjenstand for håndhevingstiltak som førte til at overtredelsen ble stanset eller forbudt, bør dette imidlertid anses som en ny overtredelse, og vedkommende myndigheter bør håndtere den.
- 30) De berørte vedkommende myndighetene bør treffe de undersøkelsestiltakene som er nød- vendige for å innhente nærmere opplysninger om den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, særlig om den næringsdrivendes identitet, handlinger eller unnlattelser og om virknin- gene av overtredelsen. Vedkommende myndigheter bør treffe håndhevingstiltak på grunnlag av resultatene av undersøkelsen. Dersom det er hensiktsmessig, bør resulta- tene av undersøkelsen og vurderingen av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon framleg- ges i en felles holdning fra vedkommende myndigheter i medlemsstatene som berøres av det samordnede tiltaket, og denne holdnin- gen bør rettes til den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen. Den felles hold- ningen bør ikke utgjøre en bindende beslut- ning fra vedkommende myndigheter. Den bør imidlertid gi mottakeren mulighet til å bli hørt om de spørsmålene som behandles i den felles holdningen.
- 31) I forbindelse med utbredte overtredelser eller utbredte overtredelser med unionsdimensjon bør de næringsdrivendes rett til forsvar respekteres. Dette krever særlig at den næringsdrivende får rett til å bli hørt og til å, under saksbehandlingen, benytte det offisielle språket eller et av de offisielle språkene som benyttes for offentlige formål i den medlems- staten der den næringsdrivende er etablert eller bosatt. Det er også viktig å sikre overhol- delse av unionsretten om beskyttelse av fortrol- lig knowhow og fortrolige forretningsopplys- ninger.
- 32) De berørte vedkommende myndighetene bør treffe de nødvendige undersøkelses- og hånd- hevingstiltakene innenfor sin jurisdiksjon. Virk- ningene av utbredte overtredelser eller utbredte overtredelser med unionsdimensjon er imidlertid ikke begrenset til én enkelt med- lemsstat. Vedkommende myndigheter må der- for samarbeide med hverandre for å håndtere disse overtredelsene og stanse eller forby dem.
- 33) For å gjøre det mulig å påvise overtredelser som omfattes av denne forordning, bør ved- kommende myndigheter og Kommisjonen utveksle opplysninger ved å utstede varsler dersom det er rimelig grunn til mistanke om slike overtredelser. Kommisjonen bør sam- ordne utvekslingen av opplysninger.
- 34) Forbrukerorganisasjonene har en svært viktig rolle med hensyn til å opplyse forbrukerne om deres rettigheter, bevisstgjøre dem og beskytte deres interesser, også i forbindelse med tvisteløsning. Forbrukerne bør oppmun- tres til å samarbeide med vedkommende myndigheter for å styrke anvendelsen av denne forordning.
- 35) Forbrukerorganisasjoner, og eventuelt bran- sjeorganisasjoner, bør kunne underrette ved- kommende myndigheter om mistanke om overtredelser som omfattes av denne forord- ning, gi dem de opplysningene som er nødven- dige for å påvise, undersøke og stanse overtre- delser, og avgi uttalelse om undersøkelser eller overtredelser og underrette vedkom- mende myndigheter om misbruk av unions- rett som beskytter forbrukernes interesser.
- 36) For å sikre korrekt gjennomføring av denne forordning bør medlemsstatene gi utpekte organer, europeiske forbrukersentre, forbru- kerorganisasjoner og -sammenslutninger og eventuelt bransjeorganisasjoner, som har den nødvendige sakkunnskap, myndighet til å utstede eksterne varsler til vedkommende myndigheter i de berørte medlemsstatene og Kommisjonen om mistanke om overtredelser som omfattes av denne forordning, og til å gi de nødvendige opplysningene de har tilgang til. Medlemsstatene kan ha relevante grunner til ikke å gi slike enheter myndighet til å vedta disse tiltakene. Dersom en medlemsstat i denne sammenheng beslutter ikke å gi en av disse enhetene tillatelse til å utstede eksterne varsler, bør den gi en forklaring som begrun- ner denne beslutningen.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- 37) Kontrollaksjoner er en annen form for samordnet håndheving som har vist seg å være et effektivt verktøy mot overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og bør opprettholdes og styrkes i framtiden for både nettbaserte og ikke-nettbaserte sektorer. Kontrollaksjoner bør særlig gjennomføres når markedstendenser, forbrukerklager eller andre forhold tyder på at overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, har funnet sted eller finner sted.
- 38) Data knyttet til forbrukerklager kan hjelpe beslutningstakerne på unionsplan og nasjonalt plan med å vurdere hvordan forbrukermarkeder fungerer, og med å påvise overtredelser. Utvekslingen av slike data på unionsplan bør fremmes.
- 39) Det er av avgjørende betydning at medlemsstatene, i det omfang som er nødvendig for å bidra til å nå målet for denne forordning, underretter hverandre og Kommisjonen om sine former for virksomhet for å beskytte forbrukernes interesser, herunder om sin støtte til forbrukerrepresentanters virksomhet, sin støtte til virksomhet som drives av organer med ansvar for utenrettslig løsning av forbrukertvister, og sin støtte til forbrukernes klageadgang. Medlemsstatene bør i samarbeid med Kommisjonen kunne gjennomføre felles virksomheter med hensyn til utvekslingen av opplysninger om forbrukerpolitikk på ovennevnte områder.
- 40) Utfordringene med håndheving stanser ikke ved Unionens grenser, og interessene til forbrukerne i Unionen må beskyttes mot uærlige næringsdrivende etablert i tredjestater. Det bør derfor framforhandles internasjonale avtaler med tredjestater om gjensidig bistand ved håndheving av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser. Disse internasjonale avtalene bør omfatte gjenstanden for denne forordning, og bør framforhandles på unionsplan for å sikre sterkest mulig vern av forbrukere i Unionen og smidig samarbeid med tredjestater.
- 41) Opplysninger som utveksles mellom vedkommende myndigheter, bør være underlagt strenge regler for fortrolighet og for taushetsplikt og forretningshemmeligheter for å sikre at undersøkelser ikke kompromitteres eller at næringsdrivendes omdømme ikke lider skade på feilaktig grunnlag. Vedkommende myndigheter bør vedta å gi slike opplysninger bare når det er hensiktsmessig og nødvendig, i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet, idet det tas hensyn til offentlighetens interesse, for eksempel offentlig sikkerhet, forbrukervern, folkehelse, miljøvern eller korrekt gjennomføring av strafferettslig etterforskning, og etter en vurdering av hvert enkelt tilfelle.
- 42) For å gjøre samarbeidsnettverket mer gjennomsluttelig og for å øke bevisstheten blant forbrukerne og allmennheten bør Kommisjonen hvert annet år utarbeide og offentliggjøre en oversikt over opplysninger, statistikk og utviklingstendenser på området håndheving av forbrukervernlovgivning, som er samlet inn innenfor rammen av håndhevingssamarbeidet som er omhandlet i denne forordning.
- 43) Utbredte overtredelser bør løses på en effektiv og formålstjenlig måte. Et system med utveksling av prioriteringer for håndhevingen hvert annet år bør innføres for å oppnå dette.
- 44) For å sikre ensartede vilkår for gjennomføringen av denne forordning bør Kommisjonen gis gjennomføringsmyndighet til å fastsette praktiske og operative bestemmelser om hvordan den elektroniske databasen skal fungere. Denne myndigheten bør utøves i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011⁵.
- 45) Denne forordning berører ikke Unionens sektorregler for samarbeid mellom sektorvise reguleringsmyndigheter, eller Unionens gjeldende sektorregler for erstatning til forbrukere for skade som følge av overtredelser av disse reglene. Denne forordning berører heller ikke andre samarbeidsordninger og -nettverk omhandlet i Unionens sektorregelverk. Denne forordning fremmer samarbeid og samordning mellom nettverket for forbrukervern og de nettverkene av reguleringsorganer og -myndigheter som er opprettet i henhold til Unionens sektorregelverk. Denne forordning berører ikke medlemsstatenes anvendelse av tiltak knyttet til strafferettslig og sivilrettslig samarbeid.
- 46) Denne forordning berører ikke retten til å kreve individuell eller kollektiv erstatning i samsvar med nasjonal rett, og inneholder ingen bestemmelser om håndheving av slike krav.
- 47) Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001⁶, europaparlaments- og rådsforord-

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011 av 16. februar 2011 om fastsettelse av allmenne regler og prinsipper for medlemsstatenes kontroll med Kommisjonens utøvelse av sin gjennomføringsmyndighet (EUT L 55 av 28.2.2011, s. 13).

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- ning (EU) 2016/679⁷ og europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/680⁸ bør få anvendelse i forbindelse med denne forordning.
- 48) Denne forordning berører ikke gjeldende unionsregler for myndighet tillagt nasjonale reguleringsorganer som er opprettet i henhold til Unionens sektorregelverk. Når det er hensiktsmessig og mulig, bør disse organene benytte den myndighet de har i henhold til unionsretten eller nasjonal rett, til å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning, og til å bistå vedkommende myndigheter i forbindelse med dette.
- 49) Denne forordning berører ikke vedkommende myndigheters og Den europeiske banktilsynsmyndighets rolle og myndighet i forbindelse med vern av kollektive økonomiske forbrukerinteresser i saker som gjelder betalingskontotjenester og kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU⁹ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU¹⁰.
- 50) Med hensyn til de eksisterende samarbeidsordningene i henhold til direktiv 2014/17/EU og direktiv 2014/92/EU bør ordningen for gjensidig bistand ikke få anvendelse på overtredelser innenfor Unionen av nevnte direktiver.
- 51) Denne forordning berører ikke rådsforordning nr. 1¹¹.
- 52) Denne forordning er forenlig med de grunnleggende rettighetene og de prinsippene som er anerkjent særlig i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter og inngår i medlemsstatenes forfatningsmessige tradisjoner. Denne forordning bør derfor tolkes og anvendes i samsvar med disse rettighetene og prinsippene, herunder de som gjelder ytringsfrihet, mediernes frihet og mediemangfold. Under utøvelsen av det minimum av myndighet som er fastsatt i denne forordning, bør vedkommende myndigheter sikre en rimelig balanse mellom de interessene som beskyttes av grunnleggende rettigheter, for eksempel et høyt nivå av forbrukervern, friheten til å drive næringsvirksomhet og informasjonsfriheten.
- 53) Ettersom målet for denne forordning, som er samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene ettersom de ikke alene kan sikre samarbeid og samordning, og derfor på grunn av målets geografiske virkeområde og de personene som omfattes, bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går denne forordning ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.
- 54) Forordning (EF) nr. 2006/2004 bør derfor oppheves.

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Kapittel I

Innledende bestemmelser

Artikkel 1

Formål

Denne forordning fastsetter på hvilke vilkår vedkommende myndigheter som er utpekt av medlemsstatene til å ha ansvar for håndhevingen av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, skal samarbeide og samordne tiltak med hverandre og med Kommisjonen for å håndheve dette regelverket og sikre at det indre marked virker på en tilfredsstillende måte, og for å gi forbrukerne et sterkere økonomisk vern.

¹¹ Rådsforordning nr. 1 om fastsettelse av reglene for bruk av språk for Det europeiske økonomiske fellesskap (EFT 17 av 6.10.1958, s. 385).

⁶ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001 av 18. desember 2000 om personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger i Fellesskapets institusjoner og organer og om fri utveksling av slike opplysninger (EFT L 8 av 12.1.2001, s. 1).

⁷ Europaparlaments- og rådsforordning 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 1).

⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/680 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med vedkommende myndigheters behandling av personopplysninger med henblikk på å forebygge, etterforske, avsløre eller straffeforfølge straffbare forhold eller iverksette strafferettslige sanksjoner, om fri utveksling av slike opplysninger og om oppheving av Rådets rammebeslutning 2008/977/JIS (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 89).

⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34).

¹⁰ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EF av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner (EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214).

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 2

Virkeområde

1. Denne forordning får anvendelse på overtredelser innenfor Unionen, utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon, selv om disse overtredelsene har opphørt før håndhevingen innledes eller avsluttes.
2. Denne forordning berører ikke unionsreglene for internasjonal privatrett, og særlig ikke bestemmelser om domsmyndighet og lovvalg.
3. Denne forordning berører ikke medlemsstatenes anvendelse av tiltak knyttet til strafferettslig og sivilrettslig samarbeid, og særlig ikke virksomheten innenfor Det europeiske rettslige nettverk.
4. Denne forordning berører ikke medlemsstatenes oppfyllelse av eventuelle ytterligere forpliktelse knyttet til gjensidig bistand i forbindelse med vern av kollektive økonomiske forbrukerinteresser, herunder i straffesaker, og som følger av andre rettsakter, herunder bilaterale eller multilaterale avtaler.
5. Denne forordning berører ikke europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/22/EF¹².
6. Denne forordning berører ikke muligheten for å gjennomføre ytterligere offentlige eller private håndhevingstiltak i henhold til nasjonal rett.
7. Denne forordning berører ikke gjeldende unionsrett som får anvendelse på vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger.
8. Denne forordning berører ikke nasjonal rett som får anvendelse på erstatning til forbrukere for skade som følge av overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser.
9. Denne forordning berører ikke vedkommende myndigheters rett til å gjennomføre undersøkelses- og håndhevingstiltak rettet mot mer enn én næringsdrivende for lignende overtredelser som omfattes av denne forordning.
10. Kapittel III i denne forordning får ikke anvendelse på overtredelser innenfor Unionen av direktiv 2014/17/EU og 2014/92/EU.

Artikkel 3

Definisjoner

I denne forordning menes med

- 1) «unionsrett som beskytter forbrukernes interesser» de forordningene og direktivene, slik de er innarbeidet i medlemsstatenes nasjonale rettsorden, som er oppført i vedlegget til denne forordning,
- 2) «overtredelse innenfor Unionen» enhver handling eller unnlattelse som er i strid med unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og som har skadet, skader eller kan skade kollektive interesser for forbrukere bosatt i en annen medlemsstat enn medlemsstaten der
 - a) handlingen eller unnlattelsen har sin opprinnelse eller har funnet sted,
 - b) den næringsdrivende som er ansvarlig for handlingen eller unnlattelsen, er etablert, eller
 - c) bevismateriale eller den næringsdrivendes eiendeler som kan knyttes til handlingen eller unnlattelsen, finnes,
- 3) «utbredt overtredelse»
 - a) enhver handling eller unnlattelse som er i strid med unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og som har skadet, skader eller kan skade kollektive interesser for forbrukere bosatt i minst to andre medlemsstater enn medlemsstaten der
 - i) handlingen eller unnlattelsen har sin opprinnelse eller har funnet sted,
 - ii) den næringsdrivende som er ansvarlig for handlingen eller unnlattelsen, er etablert, eller
 - iii) bevismateriale eller den næringsdrivendes eiendeler som kan knyttes til handlingen eller unnlattelsen, finnes, eller
 - b) enhver handling eller unnlattelse som er i strid med unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, og som har skadet, skader eller kan skade forbrukernes kollektive interesser og har fellestrekk, herunder samme ulovlige praksis og tilsidesettelse av samme interesse, og som begås samtidig av samme næringsdrivende i minst tre medlemsstater,
- 4) «utbredt overtredelse med unionsdimensjon» en utbredt overtredelse som har skadet, skader eller kan skade forbrukernes kollektive interesser i minst to tredeler av de medlemsstatene som sammen representerer minst to tredeler av Unionens befolkning,

¹² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/22/EF av 23. april 2009 om nedleggning av forbod med omsyn til vern av forbrukerinteresser (EUT L 110 av 1.5.2009, s. 30)

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- 5) «overtredelser som omfattes av denne forordning» overtredelser innenfor Unionen, utbredte overtredelser og utbredte overtredelser med unionsdimensjon,
- 6) «vedkommende myndighet» enhver offentlig myndighet på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan som en medlemsstat har utpekt som ansvarlig for å håndheve unionsrett som beskytter forbrukernes interesser,
- 7) «sentralt kontaktorgan» den offentlige myndighet som en medlemsstat har utpekt som ansvarlig for samordningen av denne forordnings anvendelse i vedkommende medlemsstat,
- 8) «utpekt organ» et organ som har en rettmessig interesse av at overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, stanses eller forbys, og som er utpekt av en medlemsstat og pålagt av en vedkommende myndighet å samle inn nødvendige opplysninger og treffe de nødvendige håndhevingstiltakene som nevnte organ etter nasjonal rett har til rådighet for å stanse eller forby overtredelsen, og som opptrer på vegne av vedkommende myndighet,
- 9) «anmodende myndighet» den vedkommende myndighet som ber om gjensidig bistand,
- 10) «anmodet myndighet» den vedkommende myndighet som mottar en anmodning om gjensidig bistand,
- 11) «næringsdrivende» enhver fysisk eller juridisk person, privat eller offentlig, som handler for formål som gjelder vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet, og enhver som handler i vedkommendes navn eller på vedkommendes vegne,
- 12) «forbruker» enhver fysisk person som handler for formål som faller utenfor vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet,
- 13) «forbrukerklage» en med rimelighet underbygd påstand om at en næringsdrivende har begått, begår eller kan komme til å begå en overtredelse av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser,
- 14) «skade på forbrukernes kollektive interesser» faktisk eller potensiell skade på interessene til en rekke forbrukere som berøres av overtredelser innenfor Unionen, av utbredte overtredelser eller av utbredte overtredelser med unionsdimensjon,
- 15) «nettbasert grensesnitt» enhver programvare, herunder et nettsted, en del av et nettsted eller et program, som drives av eller på vegne av en næringsdrivende, og som gir forbrukere tilgang til den næringsdrivendes varer eller tjenester,

- 16) «kontrollaksjoner» samordnede undersøkelser av forbrukermarkeder gjennom samtidige samordnede kontrolltiltak for å kontrollere overholdelse av eller påvise overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser.

Artikkel 4

Melding om foreldelsesfrister

Hvert sentralt kontaktorgan skal underrette Kommissjonen om foreldelsesfristene som får anvendelse i dets egen medlemsstat og gjelder for håndhevingstiltakene nevnt i artikkel 9 nr. 4. Kommissjonen skal sammenfatte de meldte foreldelsesfristene og gjøre sammendraget tilgjengelig for vedkommende myndigheter.

Kapittel II

Vedkommende myndigheter og deres myndighet

Artikkel 5

Vedkommende myndigheter og sentrale kontaktorganer

1. Hver medlemsstat skal utpeke en eller flere vedkommende myndigheter og det sentrale kontaktorganet som har ansvar for anvendelsen av denne forordning.
2. Vedkommende myndigheter skal oppfylle sine forpliktelser i henhold til denne forordning som om de handlet på vegne av forbrukerne i sin egen medlemsstat og for egen regning.
3. I hver medlemsstat skal det sentrale kontaktorganet ha ansvar for å samordne de undersøkelses- og håndhevingstiltakene som vedtas av vedkommende myndigheter, andre offentlige myndigheter nevnt i artikkel 6 og eventuelt utpekte organer, i forbindelse med overtredelser som omfattes av denne forordning.
4. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter og de sentrale kontaktorganene har nødvendige ressurser til å anvende denne forordning, herunder tilstrekkelige budsjettmidler og andre ressurser, sakkunnskap, framgangsmåter og andre ordninger.
5. Dersom det finnes mer enn én vedkommende myndighet på deres territorium, skal medlemsstatene sørge for at de respektive oppgavene til vedkommende myndigheter er klart definert, og at de samarbeider tett for å utføre disse oppgavene på en effektiv måte.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 6

Samarbeid med sikte på anvendelse av denne forordning i medlemsstatene

1. Med sikte på en korrekt anvendelse av denne forordning skal hver medlemsstat sikre at dens vedkommende myndigheter, andre offentlige myndigheter og eventuelt utpekte organer samarbeider effektivt med hverandre.
2. Andre offentlige myndigheter nevnt i nr. 1 skal på anmodning fra en vedkommende myndighet treffe alle nødvendige tiltak de etter nasjonal rett har til rådighet for å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.
3. Medlemsstatene skal sikre at de andre offentlige myndighetene nevnt i nr. 1 har de midler og den myndighet som er nødvendig for å samarbeide effektivt med vedkommende myndigheter om anvendelsen av denne forordning. Disse andre offentlige myndighetene skal regelmessig underrette vedkommende myndigheter om tiltakene som er truffet ved anvendelsen av denne forordning.

Artikkel 7

Utpekte organers rolle

1. Dersom det er relevant, og i samsvar med nasjonal rett, kan en vedkommende myndighet («den oppdragsgivende myndighet») gi et utpekt organ i oppdrag å samle inn nødvendige opplysninger om en overtredelse som omfattes av denne forordning, eller å treffe alle nødvendige håndhevingstiltak som det etter nasjonal rett har til rådighet for å stanse eller forby denne overtredelsen. Den oppdragsgivende myndigheten skal gi et utpekt organ et oppdrag bare dersom både den anmodende myndigheten og den anmodede myndigheten, eller alle berørte vedkommende myndigheter, etter å ha hørt den anmodende myndigheten eller de andre vedkommende myndighetene som berøres av overtredelsen som omfattes av denne forordning, er enige om at det utpekte organet sannsynligvis vil innhente de nødvendige opplysningene eller stanse eller forby overtredelsen på en minst like effektiv og formålstjenlig måte som den oppdragsgivende myndigheten ville ha gjort.
2. Dersom den anmodende myndigheten eller de andre vedkommende myndighetene som berøres av en overtredelse som omfattes av denne forordning, anser at vilkårene i nr. 1 ikke er oppfylt, skal de omgående underrette

den oppdragsgivende myndigheten skriftlig og gi en begrunnelse for sitt syn. Dersom den oppdragsgivende myndigheten har et annet syn, kan den henvise saken til Kommisjonen, som omgående skal avgi uttalelse om saken.

3. Den oppdragsgivende myndigheten skal fortsatt være forpliktet til å samle inn de nødvendige opplysningene eller til å treffe de nødvendige håndhevingstiltakene dersom
 - a) det utpekte organet ikke innhenter de nødvendige opplysningene eller ikke omgående stanser eller forbyr overtredelsen som omfattes av denne forordning, eller
 - b) vedkommende myndigheter som berøres av en overtredelse som omfattes av denne forordning, ikke er enige om at det utpekte organet kan gis oppdrag i henhold til nr. 1.
4. Den oppdragsgivende myndigheten skal treffe alle nødvendige tiltak for å hindre offentliggjøring av opplysninger som er underlagt reglene for fortrolighet og for taushetsplikt og forretningshemmeligheter fastsatt i artikkel 33.

Artikkel 8

Opplysninger og lister

1. Hver medlemsstat skal omgående oversende til Kommisjonen følgende opplysninger og eventuelle endringer av dem:
 - a) Identiteten og kontaktopplysningene til vedkommende myndigheter, til det sentrale kontaktorganet, til de utpekte organene og til enhetene som utsteder eksterne varsler i henhold til artikkel 27 nr. 1.
 - b) Opplysninger om vedkommende myndigheters organisering, myndighet og ansvarsområder.
2. Kommisjonen skal på sitt nettsted opprette og oppdatere en offentlig tilgjengelig liste over vedkommende myndigheter, sentrale kontaktorganer, utpekte organer og enheter som utsteder eksterne varsler i henhold til artikkel 27 nr. 1 eller 2.

Artikkel 9

Vedkommende myndigheters minimum av myndighet

1. Hver vedkommende myndighet skal ha det minimum av undersøkelses- og håndhevingsmyndighet som angitt i nr. 3, 4, 6 og 7 i denne artikkel, som er nødvendig for anvendelsen av denne forordning, og skal utøve denne myndigheten i samsvar med artikkel 10.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

2. Uten hensyn til nr. 1 kan medlemsstatene beslutte ikke å tildele alle former for myndighet til hver vedkommende myndighet, forutsatt at hver av disse formene for myndighet kan utøves på en effektiv måte og ved behov i forbindelse med eventuelle overtredelser som omfattes av denne forordning i samsvar med artikkel 10.
3. Vedkommende myndigheter skal ha minst følgende undersøkelsesmyndighet:
 - a) Myndighet til å få tilgang til alle relevante dokumenter, data eller opplysninger knyttet til en overtredelse som omfattes av denne forordning, uansett form eller format og uavhengig av lagringsmedium eller lagringssted.
 - b) Myndighet til å kreve at en offentlig myndighet, et organ eller et byrå i deres medlemsstat eller en fysisk eller juridisk person skal framlegge alle relevante opplysninger, data eller dokumenter, uansett form eller format og uavhengig av lagringsmedium eller lagringssted, for å kunne fastslå om en overtredelse som omfattes av denne forordning, har funnet sted eller finner sted, og for å innhente nærmere opplysninger om en slik overtredelse, herunder sporing av finansielle strømmer og datastrømmer, for å fastslå identiteten til personer som er involvert i finansielle strømmer og datastrømmer, og for å fastslå bankkontoopplysninger og opplysninger om eier av nettstedet.
 - c) Myndighet til å gjennomføre nødvendig stedlig tilsyn, herunder myndighet til å få adgang til alle lokaler, all grunn og alle transportmidler som den næringsdrivende som berøres av tilsynet, bruker for formål knyttet til vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet, eller anmode andre offentlige myndigheter om å gjøre dette, for å undersøke, beslaglegge, ta eller få kopier av opplysninger, data eller dokumenter, uansett lagringsmedium; myndighet til å beslaglegge alle opplysninger, data eller dokumenter i et nødvendig tidsrom og i det omfang som er nødvendig for tilsynet; myndighet til å kreve at representanter for eller ansatte hos den næringsdrivende som berøres av tilsynet, gir forklaringer om forhold, opplysninger, data eller dokumenter som gjelder gjenstanden for tilsynet, og til å registrere deres svar.
- d) Myndigheten til å kjøpe varer eller tjenester gjennom testkjøp, om nødvendig under skjult identitet, for å påvise overtredelser som omfattes av denne forordning, og til å innhente bevismateriale, herunder myndighet til å inspisere, observere, undersøke, demontere eller teste varer eller tjenester.
4. Vedkommende myndigheter skal ha minst følgende håndhevingsmyndighet:
 - a) Myndighet til å vedta midlertidige tiltak for å unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser.
 - b) Myndighet til å forsøke å få eller godta forpliktende tilsagn fra den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen som omfattes av denne forordning, om å stanse denne overtredelsen.
 - c) Myndighet til å motta, fra den næringsdrivende og på den næringsdrivendes initiativ, ytterligere forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukerne som er berørt av den påståtte overtredelsen som omfattes av denne forordning, eller eventuelt til å forsøke å få den næringsdrivende til å forplikte seg til å tilby egnede avhjelpende tiltak til de forbrukerne som er berørt av denne overtredelsen.
 - d) Når det er relevant, myndighet til på egnet måte å informere forbrukere som hevder at de har lidd skade som følge av en overtredelse som omfattes av denne forordning, om hvordan de kan søke om erstatning i henhold til nasjonal rett.
 - e) Myndighet til skriftlig å pålegge den næringsdrivende å stanse overtredelser som omfattes av denne forordning.
 - f) Myndighet til å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.
 - g) Dersom ingen andre effektive midler er tilgjengelige for å stanse eller forby overtredelsen som omfattes av denne forordning, og for å unngå risikoen for alvorlig skade på forbrukernes kollektive interesser,
 - i) myndighet til å fjerne innhold i eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt, eller til å kreve at forbrukerne skal se en tydelig advarsel når de får tilgang til et nettbasert grensesnitt,
 - ii) myndighet til å pålegge en vertstjenesteleverandør å fjerne, deaktivere eller begrense tilgangen til et nettbasert grensesnitt, eller
 - iii) myndighet til, dersom det er hensiktsmessig, å pålegge domeneregistre eller domeneregistrarer å slette et fullt kvali-

fisert domenenavn og å tillate at den berørte vedkommende myndighet registrerer det,

herunder ved å anmode en tredjepart eller en annen offentlig myndighet om å gjennomføre slike tiltak.

- h) Myndighet til å ilegge sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulker, for overtredelser som omfattes av denne forordning, og for manglende overholdelse av beslutninger, pålegg, midlertidige tiltak, forpliktende tilsagn fra næringsdrivende eller andre tiltak som er vedtatt i henhold til denne forordning.
- Sanksjonene nevnt i bokstav h) skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende, i samsvar med kravene i unionsrett som beskytter forbrukernes interesser. Særlig bør det tas behørig hensyn, alt etter hva som er relevant, til arten, alvorlighetsgraden og varigheten av den aktuelle overtredelsen.
5. Myndigheten til å ilegge sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulker, for overtredelser som omfattes av denne forordning, gjelder alle overtredelser av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, dersom den relevante unionsrettsakten oppført i vedlegget inneholder bestemmelser om sanksjoner. Dette berører ikke den myndighet nasjonale myndigheter har i henhold til nasjonal rett til å ilegge sanksjoner, for eksempel overtredelsesgebyr eller andre bøter eller tvangsmulker, i tilfeller der unionsrettsaktene som er oppført i vedlegget, ikke inneholder bestemmelser om sanksjoner.
6. Vedkommende myndigheter skal ha myndighet til å innlede undersøkelser eller prosedyrer på eget initiativ for å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.
7. Vedkommende myndigheter kan offentliggjøre endelige beslutninger, forpliktende tilsagn fra næringsdrivende eller pålegg som er vedtatt i henhold til denne forordning, herunder offentliggjøring av identiteten til den næringsdrivende som er ansvarlig for en overtredelse som omfattes av denne forordning.
8. Dersom det er relevant, kan vedkommende myndigheter rådføre seg med forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, utpekte organer eller andre berørte personer med hensyn til effektiviteten av de forpliktende tilsagnene som er foreslått for å stanse overtredelsen som omfattes av denne forordning.

Artikkel 10

Utøvelse av et minimum av myndighet

- Den myndighet som er omhandlet i artikkel 9, skal utøves enten
 - direkte av vedkommende myndigheter i henhold til egen myndighet,
 - dersom det er hensiktsmessig, med bistand fra andre vedkommende myndigheter eller andre offentlige myndigheter,
 - ved å gi oppdrag til utpekte organer, dersom det er relevant, eller
 - ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelsen, eventuelt også ved overprøving dersom begjæringen om å treffe nødvendig avgjørelse ikke tas til følge.
- Gjennomføringen og utøvelsen av myndighet som omhandlet i artikkel 9 ved anvendelse av denne forordning, skal stå i forhold til og være i samsvar med unionsretten og nasjonal rett, herunder med gjeldende prosessuelle garantier og med prinsippene i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter. Undersøkelser- og håndhevingstiltak som vedtas ved anvendelse av denne forordning, skal stå i forhold til arten av og den samlede faktiske eller potensielle skaden som følger av overtredelsen av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser.

Kapittel III

Ordning for gjensidig bistand

Artikkel 11

Anmodninger om opplysninger

- Når den anmodende myndigheten ber om det, skal en anmodet myndighet omgående, og i alle tilfeller innen 30 dager med mindre annet er avtalt, gi den anmodende myndigheten alle relevante opplysninger som er nødvendige for å fastslå om en overtredelse innenfor Unionen har funnet sted eller finner sted, og stanse denne overtredelsen.
- Den anmodede myndigheten skal foreta hensiktsmessige og nødvendige undersøkelser eller treffe andre nødvendige eller hensiktsmessige tiltak for å samle inn de nødvendige opplysningene. Om nødvendig skal disse undersøkelsene foretas med bistand fra andre offentlige myndigheter eller utpekte organer.
- Når den anmodende myndigheten ber om det, kan den anmodede myndigheten gi tillatelse til

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

at tjenestemenn fra den anmodende myndigheten følger med den anmodede myndighetens tjenestemenn under deres undersøkelser.

Artikkel 12

Anmodninger om håndhevingstiltak

1. Når den anmodende myndigheten ber om det, skal en anmodet myndighet treffe alle nødvendige og forholdsmessige håndhevingstiltak for å stanse eller forby en overtredelse innenfor Unionen ved å utøve den myndighet som er omhandlet i artikkel 9, og all annen myndighet den er tillagt i henhold til nasjonal rett. Den anmodede myndigheten skal bestemme hvilke egnede håndhevingstiltak som er nødvendige for å stanse eller forby overtredelsen innenfor Unionen, og skal treffe dem omgående og senest seks måneder etter at anmodningen er mottatt, med mindre den oppgir særlige grunner til å utvide dette tidsrommet. Dersom det er hensiktsmessig, skal den anmodede myndigheten ilegge den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen innenfor Unionen, sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulkt. Den anmodede myndigheten kan motta, fra den næringsdrivende og på den næringsdrivendes initiativ, ytterligere forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av den påståtte overtredelsen innenfor Unionen, eller kan eventuelt forsøke å få den næringsdrivende til å forplikte seg til å tilby egnede avhjelpende tiltak til forbrukere som er berørt av denne overtredelsen.
2. Den anmodede myndigheten skal regelmessig underrette den anmodende myndigheten om trinn og tiltak som er gjennomført og trinn og tiltak den har til hensikt å gjennomføre. Den anmodede myndigheten skal bruke den elektroniske databasen omhandlet i artikkel 35 til omgående å gi den anmodende myndigheten, vedkommende myndigheter i andre medlemsstater og Kommisjonen melding om hvilke tiltak som er truffet, og hvilken virkning de har hatt på overtredelsen innenfor Unionen, herunder følgende:
 - a) Om midlertidige tiltak er vedtatt.
 - b) Om overtredelsen har opphørt.
 - c) Hvilke tiltak som er vedtatt, og om disse tiltakene er gjennomført.
 - d) I hvilket omfang forbrukere som berøres av den påståtte overtredelsen, er blitt tilbudt forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak.

Artikkel 13

Framgangsmåte for anmodninger om gjensidig bistand

1. Når den anmodende myndighet anmoder om gjensidig bistand, skal den gi de opplysningene som er nødvendige for at den anmodede myndigheten skal kunne etterkomme denne anmodningen, herunder eventuelt nødvendig bevismateriale som bare kan innhentes i den anmodende myndighetens medlemsstat.
2. Den anmodende myndigheten skal sende slike anmodninger om gjensidig bistand til det sentrale kontaktorganet i den anmodede myndighetens medlemsstat, og til det sentrale kontaktorganet i den anmodende myndighetens medlemsstat til orientering. Det sentrale kontaktorganet i den anmodede myndighetens medlemsstat skal omgående videresende anmodningene til den relevante vedkommende myndighet.
3. Anmodninger om gjensidig bistand og all formidling av opplysninger knyttet til dem skal skje skriftlig på standard skjemaer og oversendes elektronisk gjennom databasen omhandlet i artikkel 35.
4. De berørte vedkommende myndighetene skal bli enige om hvilke språk som skal benyttes i anmodninger om gjensidig bistand og i all kommunikasjon knyttet til dem.
5. Dersom enighet om språk ikke kan oppnås, skal anmodninger om gjensidig bistand oversendes på det offisielle språket eller et av de offisielle språkene i den anmodende myndighetens medlemsstat, og svarene på det offisielle språket eller ett av de offisielle språkene i den anmodede myndighetens medlemsstat. I så fall skal hver vedkommende myndighet være ansvarlig for nødvendige oversettelser av anmodninger, svar og andre dokumenter som den mottar fra en annen vedkommende myndighet.
6. Den anmodede myndigheten skal svare direkte både til den anmodende myndigheten og til de sentrale kontaktorganene i den anmodende myndighetens og den anmodede myndighetens medlemsstat.

Artikkel 14

Avslag på å etterkomme en anmodning om gjensidig bistand

1. En anmodet myndighet kan nekte å etterkomme en anmodning om opplysninger i hen-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

hold til artikkel 11 dersom ett eller flere av følgende vilkår er oppfylt:

- a) Det viser seg, etter samråd med den anmodende myndigheten, at opplysningene som det ble anmodet om, ikke er nødvendige for at den anmodende myndigheten skal kunne avgjøre om en overtredelse innenfor Unionen har funnet sted eller finner sted, eller for å avgjøre om det er rimelig grunn til mistanke om at den vil finne sted.
 - b) Den anmodende myndigheten er ikke enig i at opplysningene er underlagt reglene for fortrolighet og for taushetsplikt og forretningshemmeligheter fastsatt i artikkel 33.
 - c) Strafferettslig etterforskning eller rettergang er allerede igangsatt mot den samme næringsdrivende og for den samme overtredelsen innenfor Unionen, av rettsmyndighetene i den anmodede myndighetens eller den anmodende myndighetens medlemsstat.
2. En anmodet myndighet kan nekte å etterkomme en anmodning om håndhevingstiltak i henhold til artikkel 12 dersom det etter samråd med den anmodende myndigheten viser seg at ett eller flere av følgende vilkår er oppfylt:
- a) Strafferettslig etterforskning eller rettergang er allerede igangsatt av, eller det foreligger en dom, et rettsforlik eller en rettslig kjennelse for den samme overtredelsen innenfor Unionen og mot den samme næringsdrivende, fra rettsmyndighetene i den anmodede myndighetens medlemsstat.
 - b) Utøvelsen av den nødvendige håndhevingsmyndighet er allerede igangsatt, eller det er allerede gjort et forvaltningsvedtak med hensyn til den samme overtredelsen innenfor Unionen og mot den samme næringsdrivende i den anmodede myndighetens medlemsstat, med sikte på raskt og effektivt å stanse eller forby overtredelsen innenfor Unionen.
 - c) Den anmodede myndigheten fastslår, etter en hensiktsmessig undersøkelse, at en overtredelse innenfor Unionen ikke har funnet sted.
 - d) Den anmodede myndigheten fastslår at den anmodende myndigheten ikke har framlagt de opplysningene som er nødvendige i henhold til artikkel 13 nr. 1.
 - e) Den anmodede myndigheten har godtatt forpliktende tilsagn som er foreslått av den

næringsdrivende for å stanse overtredelsen innenfor Unionen innen en fastsatt frist, og denne fristen er ennå ikke utløpt.

Den anmodede myndigheten skal imidlertid etterkomme anmodningen om håndhevingstiltak i henhold til artikkel 12 dersom den næringsdrivende unnlater å oppfylle godkjente forpliktende tilsagn innen fristen nevnt i første ledd bokstav e).

3. Den anmodede myndigheten skal underrette den anmodende myndigheten og Kommisjonen om eventuelle avslag på å etterkomme en anmodning om gjensidig bistand, og gi en begrunnelse for dette avslaget.
4. I tilfelle av uenighet mellom den anmodende myndigheten og den anmodede myndigheten kan enten den anmodende myndigheten eller den anmodede myndigheten henvise saken til Kommisjonen, som omgående skal avgi uttalelse om saken. Dersom saken ikke har blitt henvist til Kommisjonen, kan Kommisjonen likevel avgi uttalelse på eget initiativ. Med sikte på å avgi en slik uttalelse kan Kommisjonen be om relevante opplysninger og dokumenter som er utvekslet mellom den anmodende myndigheten og den anmodede myndigheten.
5. Kommisjonen skal overvåke hvordan ordningen for gjensidig bistand fungerer, og at vedkommende myndigheter følger framgangsmåtene og overholder fristene for behandling av anmodninger om gjensidig bistand. Kommisjonen skal ha tilgang til anmodninger om gjensidig bistand og de opplysningene og dokumentene som er utvekslet mellom den anmodende myndigheten og den anmodede myndigheten.
6. Dersom det er hensiktsmessig, kan Kommisjonen utstede retningslinjer og gi råd til medlemsstatene for å sikre at ordningen for gjensidig bistand fungerer på en effektiv måte.

Kapittel IV

Samordnede undersøkelses- og håndhevingsordninger for utbredte overtredelser og for utbredte overtredelser med unionsdimensjon

Artikkel 15

Framgangsmåte ved beslutninger mellom medlemsstater

Når det gjelder spørsmål som omfattes av dette kapittelet, skal de berørte vedkommende myndighetene treffe beslutning ved enighet.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 16

Allmenne prinsipper for samarbeid

1. Dersom det er rimelig grunn til mistanke om at en utbredt overtredelse eller en utbredt overtredelse med unionsdimensjon finner sted, skal vedkommende myndigheter som berøres av overtredelsen, og Kommisjonen omgående underrette hverandre og de sentrale kontaktorganene som berøres av overtredelsen, ved å utstede varsler i henhold til artikkel 26.
 2. Vedkommende myndigheter som berøres av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal samordne de undersøkelses- og håndhevings-tiltakene som de treffer for å håndtere disse overtredelsene. De skal utveksle alt nødvendig bevismateriale og alle nødvendige opplysninger, og skal omgående gi hverandre og Kommisjonen all nødvendig bistand.
 3. Vedkommende myndigheter som berøres av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal sikre at alt nødvendig bevismateriale og alle nødvendige opplysninger samles inn, og at alle nødvendige håndhevingstiltak treffes for å stanse eller forby overtredelsen.
 4. Med forbehold for nr. 2 berører denne forordning ikke nasjonale undersøkelses- og håndhevingstiltak som gjennomføres av vedkommende myndigheter i forbindelse med den samme overtredelsen begått av den samme næringsdrivende.
 5. Dersom det er hensiktsmessig, skal vedkommende myndigheter anmode Kommisjonens tjenestemenn og andre ledsagende personer som er godkjent av Kommisjonen, om å delta i de samordnede undersøkelses- og håndhevingstiltakene samt andre tiltak som omfattes av dette kapitlet.
2. Vedkommende myndigheter som berøres av den mistenkte utbredte overtredelsen, skal utpeke én vedkommende myndighet som er berørt av den mistenkte utbredte overtredelsen, til å være koordinator. Dersom disse vedkommende myndighetene ikke klarer å komme til enighet om denne utpekingen, skal Kommisjonen påta seg rollen som koordinator.
 3. Dersom Kommisjonen har begrunnet mistanke om en utbredt overtredelse med unionsdimensjon, skal den omgående underrette vedkommende myndigheter og de sentrale kontaktorganene som berøres av denne påståtte overtredelsen, i henhold til artikkel 26. Kommisjonen skal forklare grunnlaget som berettiger et mulig samordnet tiltak, i underretningen. Vedkommende myndigheter som berøres av den påståtte utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal foreta hensiktsmessige undersøkelser på grunnlag av opplysninger som er tilgjengelige eller som de lett kan få tilgang til. Vedkommende myndigheter som berøres av den påståtte utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal formidle resultatene av slike undersøkelser til andre berørte vedkommende myndigheter, til de sentrale kontaktorganene som berøres av overtredelsen, og til Kommisjonen i henhold til artikkel 26 og innen en måned fra datoen for Kommisjonens underretning. Dersom slike undersøkelser viser at en utbredt overtredelse med unionsdimensjon kanskje finner sted, skal vedkommende myndigheter som berøres av denne overtredelsen, begynne med det samordnede tiltaket og treffe tiltakene fastsatt i artikkel 19 samt, dersom det er hensiktsmessig, tiltakene fastsatt i artikkel 20 og 21.
 4. De samordnede tiltakene omhandlet i nr. 3 skal samordnes av Kommisjonen.
 5. En vedkommende myndighet skal delta i det samordnede tiltaket dersom det under gjennomføringen av det samordnede tiltaket viser seg at vedkommende myndighet er berørt av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon.

Artikkel 17

Iverksetting av samordnede tiltak og utpeking av koordinator

1. Dersom det er rimelig grunn til mistanke om en utbredt overtredelse, skal vedkommende myndigheter som berøres av denne overtredelsen, iverksette et samordnet tiltak som skal bygge på en avtale mellom dem. Iverksettingen av det samordnede tiltaket skal omgående meldes til de sentrale kontaktorganene som berøres av overtredelsen, og til Kommisjonen.

Artikkel 18

Grunner til å avslå å delta i samordnede tiltak

1. En vedkommende myndighet kan avslå å delta i et samordnet tiltak av én av følgende grunner:
 - a) Strafferettslig etterforskning eller rettergang er allerede igangsatt, en endelig dom

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

er allerede avsagt eller et rettsforlik er inngått med hensyn til den samme næringsdrivende for de samme overtredelsene i vedkommende myndighets medlemsstat.

- b) Utøvelsen av den nødvendige håndhevingsmyndigheten er allerede igangsatt før det utstedes et varsel som nevnt i artikkel 17 nr. 3, eller det er allerede gjort et forvaltningsvedtak med hensyn til den samme næringsdrivende i forbindelse med den samme overtredelsen i vedkommende myndighets medlemsstat, med sikte på raskt og effektivt å stanse eller forby den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon.
 - c) Dersom det etter en hensiktsmessig undersøkelse viser seg at den faktiske eller potensielle virkningen av den påståtte utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon i denne vedkommende myndighets medlemsstat er ubetydelig, og det er derfor ikke nødvendig at vedkommende myndighet vedtar håndhevingstiltak.
 - d) Den relevante utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon har ikke funnet sted i denne vedkommende myndighets medlemsstat, og det er derfor ikke nødvendig at vedkommende myndighet vedtar håndhevingstiltak.
 - e) Vedkommende myndighet har godtatt forpliktende tilsagn foreslått av den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, om å stanse overtredelsen i denne vedkommende myndighets medlemsstat, og disse forpliktende tilsagnene er oppfylt, og det er derfor ikke nødvendig at vedkommende myndighet vedtar håndhevingstiltak.
2. Dersom en vedkommende myndighet avslår å delta i det samordnede tiltaket, skal den omgående underrette Kommisjonen og de andre vedkommende myndighetene og de sentrale kontaktorganene som berøres av den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, om sin beslutning, angi grunnene for beslutningen og framlegge alle nødvendige underlagsdokumenter.

Artikkel 19

Undersøkelsestiltak i forbindelse med samordnede tiltak

1. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal sikre at undersøkelser og inspeksjoner gjennomføres på en effektiv, formålstjenlig og samordnet måte. De skal etterstrebe å gjennomføre undersøkelser og inspeksjoner samtidig og, i den utstrekning nasjonal prosessrett tillater det, anvende midlertidige tiltak.
2. Ordningen for gjensidig bistand i henhold til kapittel III kan benyttes dersom det er særlig behov for å samle inn nødvendig bevismateriale og andre opplysninger fra andre medlemsstater enn de medlemsstatene som berøres av det samordnede tiltaket, eller for å sikre at den berørte næringsdrivende ikke omgår håndhevingstiltak.
3. Dersom det er hensiktsmessig, skal vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, framlegge resultatet av undersøkelsen og vurderingen av den utbredte overtredelsen, eller eventuelt den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, i en felles holdning de har blitt enige om.
4. Med mindre annet er avtalt mellom vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal koordinatoren formidle den felles holdningen til den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon. Den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal gis mulighet til å bli hørt om de spørsmålene som inngår i den felles holdningen.
5. Dersom det er hensiktsmessig, og uten at det berører artikkel 15 eller reglene for fortrolighet og for taushetsplikt og forretningshemmeligheter som fastsatt i artikkel 33, skal vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, beslutte å offentliggjøre den felles holdningen eller deler av den på sine nettsted, og de kan innhente synspunkter fra forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner og andre berørte parter. Kommisjonen skal offentliggjøre den felles holdningen eller deler av den på sitt nettsted, med samtykke fra de berørte vedkommende myndighetene.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 20

Forpliktende tilsagn i forbindelse med samordnede tiltak

1. På grunnlag av en felles holdning vedtatt i henhold til artikkel 19 nr. 3 kan vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, oppfordre den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, til innen en fastsatt frist å foreslå forpliktende tilsagn om å stanse denne overtredelsen. Den næringsdrivende kan også på eget initiativ foreslå forpliktende tilsagn om å stanse denne overtredelsen eller gi forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til forbrukere som er berørt av denne overtredelsen.
2. Dersom det er hensiktsmessig, og uten at det berører reglene for fortrolighet og for taushetsplikt og forretningshemmeligheter som fastsatt i artikkel 33, kan vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, offentliggjøre de forpliktende tilsagnene som foreslås av den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, på sine nettsted eller, dersom det er hensiktsmessig, kan Kommisjonen offentliggjøre de forpliktende tilsagnene som foreslås av denne næringsdrivende, på sitt nettsted dersom de berørte vedkommende myndighetene anmoder om det. Vedkommende myndigheter og Kommisjonen kan innhente synspunkter fra forbrukerorganisasjoner, bransjeorganisasjoner og andre berørte parter.
3. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal vurdere de foreslåtte forpliktende tilsagnene og formidle resultatet av vurderingen til den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, og eventuelt, dersom forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak har blitt tilbudt av den næringsdrivende, skal de underrette forbrukere som hevder at de har lidd skade som følge av denne overtredelsen. Når forpliktende tilsagn står i forhold til og er tilstrekkelige for å stanse den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, skal vedkommende myndigheter godta disse forpliktende tilsagnene og fastsette en frist for oppfyllelsen av de forpliktende tilsagnene.

4. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal overvåke oppfyllelsen av de forpliktende tilsagnene. De skal særlig sikre at den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, regelmessig rapporterer til koordinatoren om framdriften i oppfyllelsen av de forpliktende tilsagnene. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, kan, dersom det er hensiktsmessig, innhente synspunkter fra forbrukerorganisasjoner og sakkyndige for å kontrollere om de tiltakene som er truffet av den næringsdrivende, oppfyller de forpliktende tilsagnene.

Artikkel 21

Håndhevingstiltak i forbindelse med samordnede tiltak

1. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal innenfor sin jurisdiksjon treffe alle nødvendige håndhevingstiltak overfor den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, for å stanse eller forby denne overtredelsen.

Dersom det er hensiktsmessig, skal de illegge sanksjoner, for eksempel bøter eller tvangsmulkt, for den næringsdrivende som er ansvarlig for den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon. Vedkommende myndigheter kan motta, fra den næringsdrivende og på den næringsdrivendes initiativ, ytterligere forpliktende tilsagn om avhjelpende tiltak til fordel for forbrukere som er berørt av den påståtte utbredte overtredelsen eller den påståtte utbredte overtredelsen med unionsdimensjon, eller kan eventuelt forsøke å få den næringsdrivende til å forplikte seg til å tilby egnede avhjelpende tiltak til forbrukerne som er berørt av denne overtredelsen.

Håndhevingstiltak er særlig hensiktsmessige når

- a) et umiddelbart håndhevingstiltak er nødvendig for raskt og effektivt å stanse eller forby overtredelsen,
- b) det er usannsynlig at overtredelsen vil opphøre som følge av de forpliktende tilsagnene som er foreslått av den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen,
- c) den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, ikke har foreslått forplik-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- tende tilsagn før utløpet av en frist fastsatt av de berørte vedkommende myndighetene,
- d) de forpliktende tilsagnene som er forslått av den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, ikke er tilstrekkelige til å sikre at overtredelsen opphører, eller hvis det er relevant, til å gi forbrukere som har lidd skade som følge av overtredelsen, avhjelpende tiltak, eller
 - e) den næringsdrivende som er ansvarlig for overtredelsen, har unnlatt å oppfylle de forpliktende tilsagnene om å stanse overtredelsen, eller hvis det er relevant, å tilby avhjelpende tiltak til forbrukere som har lidd skade som følge av overtredelsen, innen fristen nevnt i artikkel 20 nr. 3.
2. Håndhevingstiltak i henhold til nr. 1 skal trefes på en effektiv, formålstjenlig og samordnet måte for å stanse eller forby den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon. Vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, skal bestrebe seg på å treffe håndhevingstiltak samtidig i de medlemsstatene som berøres av overtredelsen.

Artikkel 22

Avslutning av de samordnede tiltakene

1. Det samordnede tiltaket skal avsluttes dersom vedkommende myndigheter som berøres av det samordnede tiltaket, fastslår at den utbredte overtredelsen eller den utbredte overtredelsen med unionsdimensjon har opphørt eller har blitt forbudt i alle berørte medlemsstater, eller at en slik overtredelse ikke har funnet sted.
2. Koordinatoren skal omgående underrette Kommisjonen og eventuelt vedkommende myndigheter og de sentrale kontaktorganene i de medlemsstatene som berøres av det samordnede tiltaket, om avslutningen av det samordnede tiltaket.

Artikkel 23

Koordinatorens rolle

1. Koordinatoren som er utpekt i samsvar med artikkel 17 eller 29, skal særlig
 - a) sikre at alle berørte vedkommende myndigheter og Kommisjonen behørig og i rett tid underrettes om framdriften i undersøkelsen eller håndhevingstiltaket, alt etter hva som er relevant, og at de underrettes om eventuelle forventede neste trinn og de tiltakene som skal vedtas,

- b) samordne og overvåke de undersøkelsestiltakene som er truffet av de berørte vedkommende myndighetene i samsvar med denne forordning,
- c) samordne utarbeidingen og utvekslingen av alle nødvendige dokumenter mellom de berørte vedkommende myndighetene og Kommisjonen,
- d) holde kontakt med den næringsdrivende og andre parter som berøres av undersøkelsen eller håndhevingstiltakene, alt etter hva som er relevant, med mindre annet er avtalt mellom de berørte vedkommende myndighetene og koordinatoren,
- e) dersom det er relevant, samordne de berørte vedkommende myndighetenes vurdering, samråd og overvåking samt andre tiltak som er nødvendige for å behandle og oppfylle forpliktende tilsagn som er foreslått av de berørte næringsdrivende,
- f) dersom det er relevant, samordne håndhevingstiltak som er vedtatt av de berørte vedkommende myndighetene,
- g) samordne anmodninger om gjensidig bistand som er framlagt av de berørte vedkommende myndighetene i henhold til kapittel III.

2. Koordinatoren skal ikke holdes ansvarlig for de berørte vedkommende myndighetenes tiltak eller unnlatelser når de anvender den myndighet som er omhandlet i artikkel 9.
3. Dersom de samordnede tiltakene gjelder utbredte overtredelser eller utbredte overtredelser med unionsdimensjon av de unionsrettsaktene som er nevnt i artikkel 2 nr. 10, skal koordinatoren oppfordre Den europeiske banktilsynsmyndighet til å opptre som observatør.

Artikkel 24

Språkordning

1. De berørte vedkommende myndighetene skal bli enige om hvilke språk som skal brukes i meldinger og i all annen kommunikasjon som omfattes av dette kapitlet og er knyttet til de samordnede tiltakene og kontrollaksjonene.
2. Dersom enighet ikke kan oppnås mellom de berørte vedkommende myndighetene, skal meldinger og annen kommunikasjon sendes på det offisielle språket eller et av de offisielle språkene i den medlemsstaten som sender meldingen eller annen kommunikasjon. I så fall skal hver berørt vedkommende myndighet

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ved behov ha ansvar for å oversette meldingene, kommunikasjonen og andre dokumenter som den mottar fra andre vedkommende myndigheter.

Artikkel 25

Språkordning for kommunikasjon med næringsdrivende

I forbindelse med framgangsmåtene fastsatt i dette kapitlet, skal den næringsdrivende ha rett til å kommunisere på det offisielle språket eller et av de offisielle språkene som benyttes for offentlige formål i den medlemsstaten der den næringsdrivende er etablert eller bosatt.

Kapittel V

Unionsomfattende virksomhet

Artikkel 26

Varsler

1. En vedkommende myndighet skal omgående underrette Kommisjonen, andre vedkommende myndigheter og sentrale kontaktorganer om enhver rimelig mistanke om at det på dens territorium finner sted en overtredelse som omfattes av denne forordning og kan påvirke forbrukernes interesser i andre medlemsstater.
2. Kommisjonen skal omgående underrette berørte vedkommende myndigheter og sentrale kontaktorganer om enhver rimelig mistanke om at en overtredelse som omfattes av denne forordning, har funnet sted.
3. Når de underretter, det vil si utsteder et varsel, i henhold til nr. 1 og 2, skal vedkommende myndighet eller Kommisjonen gi opplysninger om den mistenkte overtredelsen som omfattes av denne forordning, og særlig, dersom de er tilgjengelige, følgende:
 - a) En beskrivelse av handlingen eller unnlatselsen som utgjør overtredelsen.
 - b) Opplysninger om produktet eller tjenesten som berøres av overtredelsen.
 - c) Navnene på de berørte medlemsstatene som er eller kan bli berørt av overtredelsen.
 - d) Identiteten til den eller de næringsdrivende som er ansvarlig for eller mistenkes å være ansvarlig for overtredelsen.
 - e) Det rettslige grunnlaget for mulige tiltak, med henvisning til nasjonal rett og de tilsvarende bestemmelsene i unionsrettsaktene som er oppført i vedlegget.

f) En beskrivelse av eventuell rettergang, håndhevingstiltak eller andre tiltak som er truffet i forbindelse med overtredelsen, og tilhørende datoer, varighet og status.

g) Identiteten til vedkommende myndigheter som innleder rettergang og treffer andre tiltak.

4. Når den utsteder et varsel, kan vedkommende myndighet be vedkommende myndigheter og de relevante sentrale kontaktorganene i andre medlemsstater og Kommisjonen, eller Kommisjonen kan be vedkommende myndigheter og de relevante sentrale kontaktorganene i andre medlemsstater om, på grunnlag av opplysninger som er tilgjengelige for henholdsvis de berørte vedkommende myndighetene eller Kommisjonen, eller som disse lett kan få tilgang til, å kontrollere hvorvidt lignende mistenkte overtredelser finner sted på disse andre medlemsstatenes territorium, eller hvorvidt eventuelle håndhevingstiltak allerede er truffet i forbindelse med slike overtredelser i disse medlemsstatene. Disse vedkommende myndighetene i andre medlemsstater og Kommisjonen skal omgående besvare anmodningen.

Artikkel 27

Eksterne varsler

1. Hver medlemsstat skal, med mindre det ville være uberettiget, gi utpekte organer, europeiske forbrukersentre, forbrukerorganisasjoner og -sammenslutninger og eventuelt bransjeorganisasjoner, som har den nødvendige sakkunnskap, myndighet til å utstede et varsel til vedkommende myndigheter i de berørte medlemsstatene og Kommisjonen om mistanke om overtredelser som omfattes av denne forordning, og til å gi opplysninger de har tilgang til og som er fastsatt i artikkel 26 nr. 3 (heretter kalt «eksternt varsel»). Hver medlemsstat skal omgående underrette Kommisjonen om listen over disse enhetene og om eventuelle endringer i den.
2. Kommisjonen skal etter samråd med medlemsstatene gi sammenslutninger som representerer forbrukernes og eventuelt næringsdrivendes interesser på unionsplan, myndighet til å utstede et eksternt varsel.
3. Vedkommende myndigheter skal ikke være forpliktet til å innlede en prosedyre eller treffe andre tiltak som svar på et eksternt varsel. Enheter som utsteder eksterne varsler, skal sikre at de framlagte opplysningene er korrekte, ajourførte og nøyaktige, og skal omgå

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

ende rette de fremlagte opplysningene eller trekke dem tilbake, alt etter hva som er relevant.

Artikkel 28

Utveksling av andre opplysninger som er relevante for å påvise overtredelser

I det omfang som er nødvendig for å nå målet for denne forordning, skal vedkommende myndigheter, gjennom den elektroniske databasen nevnt i artikkel 35, omgående underrette Kommisjonen og vedkommende myndigheter i de berørte medlemsstatene om ethvert tiltak de har truffet for å håndtere en overtredelse som omfattes av denne forordning, i deres jurisdiksjon, dersom de har mistanke om at den aktuelle overtredelsen kan påvirke forbrukernes interesser i andre medlemsstater.

Artikkel 29

Kontrollaksjoner

1. Vedkommende myndigheter kan beslutte å gjennomføre kontrollaksjoner for å kontrollere overholdelsen av, eller påvise overtredelser av, unionsrett som beskytter forbrukernes interesser. Med mindre annet er avtalt mellom berørte vedkommende myndigheter, skal kontrollaksjoner samordnes av Kommisjonen.
2. Når de gjennomfører kontrollaksjoner, kan vedkommende myndigheter utøve den undersøkelsesmyndighet som er omhandlet i artikkel 9 nr. 3, og eventuell annen myndighet de er gitt i henhold til nasjonal rett.
3. Vedkommende myndigheter kan oppfordre utpekte organer, Kommisjonens tjenestemenn og andre ledsagende personer som er godkjent av Kommisjonen, til å delta i kontrollaksjoner.

Artikkel 30

Samordning av annen virksomhet som bidrar til undersøkelse og håndheving

1. I det omfang som er nødvendig for å nå målet for denne forordning, skal medlemsstatene underrette hverandre og Kommisjonen om sin virksomhet på følgende områder:
 - a) Opplæring av tjenestemenn som er involvert i anvendelsen av denne forordning.
 - b) Innsamling, klassifisering og utveksling av opplysninger om forbrukerklager.
 - c) Opprettelse av sektorvise nettverk for tjenestemenn.

- d) Utvikling av informasjons- og kommunikasjonsverktøy.
- e) Dersom det er relevant, utvikling av standarder, metoder og retningslinjer for anvendelsen av denne forordning.

2. I det omfang som er nødvendig for å nå målet for denne forordning, kan medlemsstatene samordne og i fellesskap organisere virksomhet på områdene nevnt i nr. 1.

Artikkel 31

Utveksling av tjenestemenn mellom vedkommende myndigheter

1. Vedkommende myndigheter kan delta i utvekslingsordninger for tjenestemenn fra andre medlemsstater for å styrke samarbeidet. Vedkommende myndigheter skal treffe de tiltakene som er nødvendige for at tjenestemenn fra andre medlemsstater skal kunne spille en effektiv rolle i vedkommende myndighets virksomhet. For dette formål skal slike tjenestemenn ha tillatelse til å utføre de oppgavene som vedkommende vertsmyndighet tildeler dem i samsvar med lovgivningen i sin medlemsstat.
2. Under utvekslingen skal tjenestemannens sivilrettslige og strafferettslige ansvar behandles på samme måte som for vedkommende vertsmyndighets tjenestemenn. Tjenestemenn fra andre medlemsstater skal følge faglige standarder og hensiktsmessige interne atferdsregler hos vedkommende vertsmyndighet. Disse atferdsreglene skal særlig sikre vern av enkeltpersoner ved behandling av personopplysninger, at saksbehandlingen er rimelig og rettferdig, og at reglene fastsatt i artikkel 33 om fortrolighet og taushetsplikt og forretningshemmeligheter blir overholdt.

Artikkel 32

Internasjonalt samarbeid

1. I det omfang som er nødvendig for å nå målet for denne forordning, skal Unionen samarbeide med tredjestater og med vedkommende internasjonale organisasjoner på de områdene som omfattes av denne forordning, for å beskytte forbrukernes interesser. Unionen og de berørte tredjestatene kan inngå avtaler som fastsetter nærmere bestemmelser om samarbeidet, herunder opprettelsen av ordninger for gjensidig bistand, utveksling av fortrolige opplysninger og programmer for utveksling av personale.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

2. Avtaler som inngås mellom Unionen og tredjestater om samarbeid og gjensidig bistand for å beskytte og fremme forbrukernes interesser, skal være forenlige med de relevante personvernreglene som gjelder for overføring av personopplysninger til tredjestater.
3. Når en vedkommende myndighet fra en myndighet i en tredjestat mottar opplysninger som kan være relevante for vedkommende myndigheter i andre medlemsstater, skal den oversende opplysningene til disse vedkommende myndighetene, i den grad dette er tillatt i henhold til gjeldende bilaterale bistandsavtaler med denne tredjestaten og er i samsvar med unionsrett om beskyttelse av enkeltpersoner i forbindelse med behandling av personopplysninger.
4. Opplysninger som oversendes i henhold til denne forordning, kan av vedkommende myndighet også oversendes til en myndighet i en tredjestat i henhold til en bilateral bistandsavtale med denne tredjestaten, forutsatt at det er innhentet samtykke fra den vedkommende myndigheten som opprinnelig oversendte opplysningene, og forutsatt at dette er i samsvar med unionsretten om beskyttelse av enkeltpersoner i forbindelse med behandling av personopplysninger.

Kapittel VI

Felles ordninger

Artikkel 33

Bruk og offentliggjøring av opplysninger samt taushetsplikt og forretningshemmeligheter

1. Opplysninger som er innsamlet av eller oversendt til vedkommende myndigheter og Kommisjonen i forbindelse med anvendelsen av denne forordning, skal brukes bare for å sikre overholdelse av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser.
2. Opplysningene nevnt i nr. 1 skal behandles som fortrolige og skal brukes og offentliggjøres bare dersom det tas behørig hensyn til en fysisk eller juridisk persons forretningsinteresser, herunder forretningshemmeligheter og immaterialrett.
3. Vedkommende myndigheter kan likevel, etter samråd med vedkommende myndighet som har gitt opplysningene, offentliggjøre de opplysningene som er nødvendige
 - a) som bevis for overtredelser som omfattes av denne forordning, eller
 - b) for å stanse eller forby overtredelser som omfattes av denne forordning.

Artikkel 34

Bruk av bevismateriale og undersøkelsesresultater

Vedkommende myndigheter kan bruke alle oversendte opplysninger, dokumenter, undersøkelsesresultater, erklæringer, bekreftede kopier eller etterforskningsresultater som bevismateriale, på lik linje med tilsvarende dokumenter innhentet i deres egen medlemsstat, uansett lagringsmedium.

Artikkel 35

Elektronisk database

1. Kommisjonen skal opprette og vedlikeholde en elektronisk database for all kommunikasjon mellom vedkommende myndigheter, sentrale kontaktorganer og Kommisjonen i henhold til denne forordning. Alle opplysninger som sendes ved hjelp av den elektroniske databasen, skal lagres og behandles i den elektroniske databasen. Databasen skal være direkte tilgjengelig for vedkommende myndigheter, sentrale kontaktorganer og Kommisjonen.
2. Opplysninger fra enheter som utsteder et eksternt varsel i henhold til artikkel 27 nr. 1 eller 2, skal lagres og behandles i den elektroniske databasen. Disse enhetene skal imidlertid ikke ha tilgang til denne databasen.
3. Dersom en vedkommende myndighet, et utpekt organ eller en enhet som utsteder et eksternt varsel i henhold til artikkel 27 nr. 1 eller 2, fastslår at et varsel om en overtredelse som den eller det har utstedt i henhold til artikkel 26 eller 27, senere har vist seg å være ubegrunnet, skal myndigheten, organet eller enheten trekke tilbake dette varselet. Kommisjonen skal omgående fjerne de relevante opplysningene fra databasen, og skal underrette partene om grunnene til at de ble fjernet.

Opplysningene om en overtredelse skal ikke lagres i den elektroniske databasen lenger enn det som er nødvendig for de formålene de ble samlet inn og behandlet for, og skal ikke lagres lenger enn fem år etter den dagen da

 - a) en anmodet myndighet underretter Kommisjonen, i henhold til artikkel 12 nr. 2, om at en overtredelse innenfor Unionen har opphørt,
 - b) koordinatoren underretter om at det samordnede tiltaket er avsluttet i henhold til artikkel 22 nr. 1, eller
 - c) opplysningene er registrert i databasen i alle andre tilfeller.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

4. Kommisjonen skal vedta gjennomføringsrettsakter som fastsetter praktiske og operative bestemmelser om hvordan den elektroniske databasen skal fungere. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 38 nr. 2.

Artikkel 36

Avkall på tilbakebetaling av utgifter

1. Medlemsstatene skal gi avkall på alle krav om tilbakebetaling av utgifter som påløper i forbindelse med anvendelsen av denne forordning.
2. Uten hensyn til nr. 1 skal den anmodende myndighetens medlemsstat, når det gjelder anmodninger om håndhevingstiltak i henhold til artikkel 12, fortsatt være ansvarlig overfor den anmodede myndighetens medlemsstat for alle kostnader og tap som oppstår som en følge av tiltak som en domstol har avvist og funnet ubegrunnede hva angår kjensgjerningene i den aktuelle overtredelsen.

Artikkel 37

Prioriteringer for håndhevingen

1. Innen 17. januar 2020 og deretter hvert annet år skal medlemsstatene utveksle opplysninger, med hverandre og med Kommisjonen, om sine prioriteringer for håndhevingen i forbindelse med anvendelsen av denne forordning.

Disse opplysningene skal omfatte følgende:

 - a) Opplysninger om markedstendenser som kan påvirke forbrukernes interesser i den berørte medlemsstaten og i andre medlemsstater.
 - b) En oversikt over tiltak som er gjennomført i henhold til denne forordning i løpet av de siste to årene, og særlig undersøkelses- og håndhevingstiltak i forbindelse med de utbredte overtredelsene.
 - c) Statistikk som er utvekslet gjennom varsler som nevnt i artikkel 26.
 - d) De foreløpig prioriterte områdene for de neste to årene, for håndheving av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser i den berørte medlemsstaten.
 - e) De foreslåtte prioriterte områdene for de neste to årene, for håndheving av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser på unionsplan.
2. Uten at det berører artikkel 33, skal Kommisjonen hvert annet år utarbeide en oversikt over opplysningene nevnt i nr. 1 bokstav a), b)

og c), og gjøre den offentlig tilgjengelig. Kommisjonen skal underrette Europaparlamentet om dette.

3. I tilfeller der omstendighetene eller markedsvilkårene blir vesentlig endret i løpet av de to årene etter siste framlegging av opplysninger om deres prioriteringer for håndhevingen, skal medlemsstatene oppdatere sine prioriteringer for håndhevingen og underrette de andre medlemsstatene og Kommisjonen om dette.
4. Kommisjonen skal sammenfatte prioriteringene for håndhevingen som er framlagt av medlemsstatene i henhold til nr. 1 i denne artikkel, og skal årlig rapportere til komiteen nevnt i artikkel 38 nr. 1 for å gjøre det lettere å prioritere tiltak i henhold til denne forordning. Kommisjonen skal utveksle opplysninger om beste praksis og referansemåling med medlemsstatene, særlig med sikte på å utvikle kapasitetsbyggende virksomhet.

Kapittel VII

Sluttbestemmelser

Artikkel 38

Komité

1. Kommisjonen skal bistås av en komité. Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.

Artikkel 39

Meldinger

Medlemsstatene skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til alle internrettslige bestemmelser om spørsmål som omfattes av denne forordning, som de vedtar, samt teksten til avtaler de inngår om spørsmål som omfattes av denne forordning, unntatt avtaler om enkelt saker.

Artikkel 40

Rapportering

1. Kommisjonen skal innen 17. januar 2023 framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen av denne forordning.
2. Rapporten skal inneholde en vurdering av anvendelsen av denne forordning, herunder en vurdering av hvor effektiv håndhevingen av unionsrett som beskytter forbrukernes

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

interesser i henhold til denne forordning, er, særlig med hensyn til vedkommende myndigheters myndighet som omhandlet i artikkel 9, sammen med særlig en undersøkelse av hvordan de næringsdrivendes overholdelse av unionsrett som beskytter forbrukernes interesser, har utviklet seg på viktige forbrukermarkeder som berøres av handel over landegrensene.

Rapporten skal om nødvendig følges av et forslag til regelverk.

Artikkel 41

Oppheving

Forordning (EF) nr. 2006/2004 oppheves med virkning fra 17. januar 2020.

Artikkel 42

Ikrafttredelse og anvendelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Den får anvendelse fra 17. januar 2020.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Strasbourg 12. desember 2017.

For Europaparlamentet

A. TAJANI

President

For Rådet

M. MAASIKAS

Formann

Vedlegg

Direktiver og forordninger nevnt i artikkel 3 nr. 1

1. Rådskonferansen 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler (EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29).
2. Europaparlaments- og rådskonferansen 98/6/EF av 16. februar 1998 om forbrukervern ved opplysning av priser på forbruksvarer (EFT L 80 av 18.3.1998, s. 27).
3. Europaparlaments- og rådskonferansen 1999/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier (EFT L 171 av 7.7.1999, s. 12).
4. Europaparlaments- og rådskonferansen 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (direk-

tivet om elektronisk handel) (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).

5. Europaparlaments- og rådskonferansen 2001/83/EF av 6. november 2001 om innføring av et fellesskapsregelverk for legemidler for mennesker (EFT L 311 av 28.11.2001, s. 67): artikkel 86–100.
6. Europaparlaments- og rådskonferansen 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (direktivet om personvern og elektronisk kommunikasjon) (EFT L 201 av 31.7.2002, s. 37): artikkel 13.
7. Europaparlaments- og rådskonferansen 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukere, og om endring av rådskonferansen 90/619/EØF og av direktiv 97/7/EF og 98/27/EF (EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16).
8. Europaparlaments- og rådskonferansen (EF) nr. 261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilte eller vesentlig forsinkede flyginger samt om oppheving av forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT L 46 av 17.2.2004, s. 1).
9. Europaparlaments- og rådskonferansen 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked og om endring av rådskonferansen 84/450/EØF, europaparlaments- og rådskonferansen 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og europaparlaments- og rådskonferansen (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis) (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22).
10. Europaparlaments- og rådskonferansen (EF) nr. 1107/2006 av 5. juli 2006 om rettigheter for funksjonshemmede passasjerer og passasjerer med redusert mobilitet på flyreiser (EUT L 204 av 26.7.2006, s. 1).
11. Europaparlaments- og rådskonferansen 2006/114/EF av 12. desember 2006 om villedende og sammenlignende reklame (EUT L 376 av 27.12.2006, s. 21): artikkel 1, artikkel 2 bokstav c) og artikkel 4–8.
12. Europaparlaments- og rådskonferansen 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (EUT L 376 av 27.12.2006, s. 36): artikkel 20.
13. Europaparlaments- og rådskonferansen (EF) nr. 1371/2007 av 23. oktober 2007 om jernbepassasjerers rettigheter og forpliktelser (EUT L 315 av 3.12.2007, s. 14).
14. Europaparlaments- og rådskonferansen 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavta-

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

- ler og om oppheving av rådsdirektiv 87/102/EØF (EUT L 133 av 22.5.2008, s. 66).
15. Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1008/2008 av 24. september 2008 om felles regler for drift av lufttrafikk i Fellesskapet (EUT L 293 av 31.10.2008, s. 3): artikkel 22, 23 og 24.
 16. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/122/EF av 14. januar 2009 om forbrukervern med hensyn til visse aspekter ved avtaler om deltidsbruksrett, langtidsferieprodukter, videre salg og bytte (EUT L 33 av 3.2.2009, s. 10).
 17. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser om tilbud av audiovisuelle medietjenester, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene (direktivet om audiovisuelle medietjenester) (EUT L 95 av 15.4.2010, s. 1): artikkel 9, 10 og 11 og artikkel 19–26.
 18. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1177/2010 av 24. november 2010 om rettar ved passasjerfart med båt på sjøen og på innanlandske vassveggar og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 334 av 17.12.2010, s. 1).
 19. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 181/2011 av 16. februar 2011 om busspassasjerers rettigheter og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 55 av 28.2.2011, s. 1).
 20. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter, om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF og om oppheving av rådsdirektiv 85/577/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 64).
 21. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (ATF-direktivet) (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 63): artikkel 13.
 22. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 524/2013 av 21. mai 2013 om nettbasert tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (NTF-forordningen) (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 1): artikkel 14.
 23. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34): artikkel 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, kapittel 10 og vedlegg I og II.
 24. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner (EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214): artikkel 3–18 og artikkel 20 nr. 2.
 25. Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2302 av 25. november 2015 om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer, om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU samt om oppheving av rådsdirektiv 90/314/EØF (EUT L 326 av 11.12.2015, s. 1).
 26. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/1128 av 14. juni 2017 om portabilitet over landegrensene av nettinnholdstjenester i det indre marked (EUT L 168 av 30.6.2017, s. 1).
-

Vedlegg 2

EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIX (Forbrukervern)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og på følgende bakgrunn:

- 1) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 av 12. desember 2017 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) Forordning (EU) 2017/2394 opphever, med virkning fra 17. januar 2020, europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004² som er innlemmet i EØS-avtalen, og som følgende skal oppheves i EØS-avtalen med virkning fra 17. januar 2020.
- 3) Avtalepartene har samme mål om å sikre et høyt nivå for forbrukervern og er enige om at innlemmelse av forordning (EU) 2017/2394 i EØS-avtalen ikke medfører endringer i definisjonen «utbredt overtredelse med unionsdimensjon». Terskelen for å bestemme om en overtredelse er med unionsdimensjon, vil derfor beregnes utelukkende på bakgrunn av EU-medlemsstaten som er berørt av overtredelsen, uten at EFTA-statene tas med i beregningen.
- 4) EØS-avtalens vedlegg XIX bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

Teksten i EØS-avtalens vedlegg XIX nr. 7f (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004) skal med virkning fra 17. januar 2020 lyde:

¹ EUT L 345 av 27.12.2017, s. 1.

² EUT L 364 av 9.12.2004, s. 1.

«**32017 R 2394**: Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2017/2394 av 12. desember 2017 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og om oppheving av forordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 345 av 27.12.2017, s. 1).

Forordningens bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasning:

- a) Uten at det berører bestemmelsene i protokoll 1 til denne avtale, skal EFTA-statenes geografiske område og befolkning ikke tas med i beregningen med hensyn til artikkel 3 nr. 4.
- b) I artikkel 10 nr. 2, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene «prinsippene i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter» forstås som «grunnleggende rettigheter».
- c) I artikkel 35 nr. 1:
 - i) skal ordene, «EFTAs overvåkingsorgan» tilføyes etter ordene «sentrale kontaktorganer»,
 - ii) skal nytt ledd lyde: «EFTAs overvåkingsorgan skal ha tilgang til opplysningene som er sendt inn av eller berører EFTA-statene.»

Artikkel 2

Teksten til forordning (EU) 2017/2394 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 15. juni 2019, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt³.

³ Forfatningsrettslige krav angitt.

Endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 172/2019 av 14. juni 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/2394

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel, 14. juni 2019.

For EØS-komiteen

Claude Maerten

Formann

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 11/2019

